Claus Rønlev
Slægtsforskning

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine flere tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

DANMARKS
GILDE- OG LAVSSKRAAER
FRA MIDDELALDEREN

UDGIVNE

VED

C. NYROP

AF

SELSKABET FOR UDGIVELSE AF KILDER TIL DANSK HISTORIE

FØRSTE BIND

MED UNDERSTØTTELSE AF CARLSBERGFONDET

KJØBENHAVN

I KOMMISSION HOS UNIVERSITETSBOGHANDLER G. E. C. GAD

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

1899–1900

Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie har den 28. Februar 1892 og 21. Februar 1897 besluttet at udgive Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen med nogle tilhørende beslægtede Breve ved Professor C. NYROP under Tilsyn af Professor, Dr. phil. KR. ERSLEV og Herredsfoged, Dr. jur. V. A. SECHER.

William Christensen. Kr. Erslev. J. A. Fridericia.
M. Cl. Gertz. S. Gjellerup. G. L. Grove. Anna Hude.
Fr. Krarup. L. Laursen. W. Mollerup. C. Nyrop.
A. Olrik. H. Olrik. A. Thiset. C. Weeke.

Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie

stiftedes i Januar 1877 med det Formaal at fremme Studiet af Fædrelandets Historie ved Offentliggjørelsen af nogle af de mange Aktstykker, Breve, Krøniker og andre Kilder, som endnu henligge utrykte eller ere mindre tilfredsstillende udgivne. Planen for Selskabet er den at betro Udgivelsen af de enkelte Kilder til et eller flere Medlemmer af Selskabet eller til Udenforstaaende, saaledes at de almindelige Regler for Udgivelsesmaaden vedtages af Selskabet, og saaledes at Udgivelsen kontrolleres gjennem et af Selskabet nedsat Udvalg.

Selskabet har hidtil udgivet:

Kong Frederik den Førstes danske Registranter, udgivne ved *Kr. Erslev* og *W. Mollerup*. 1879.

Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve, udgivne ved *C. F. Bricka* og *J. A. Fridericia*. 1—7. Bind. 1878—91.

Codex Esromensis. Esrom Klosters Brevbog, udgivet ved *O. Nielsen*. 1880—81.

Danske Kancelliregistranter 1535—1550, udgivne ved *Kr. Erslev* og *W. Mollerup*. 1881—82.

Libri memoriales capituli Lundensis. Lunde Domkapitels Gavebøger, udgivne ved *C. Weeke*. 1884—89.

Aktstykker og Oplysninger til Rigsraadets og Stændermødernes Historie i Kristian IV.s Tid, udgivne ved *Kr. Erslev*. 1—3. Bind. 1883—90.

Corpus constitutionum Daniæ. Forordninger, Recesser og andre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558—1660, udgivne ved *V. A. Secher*. 1—5. Binds 1—2. Hæfte. 1887—99.

Aktstykker til Oplysning om Stavnsbaandets Historie, udgivne ved *J. A. Fridericia*. 1888.

Forarbejderne til Kong Kristian V.s Danske Lov, udgivne ved *V. A. Secher* og *Chr. Støchel*. 1—2. Bind. 1891—94.

Repertorium diplomaticum regni Danici mediævalis. Fortegnelse over Danmarks Breve fra Middelalderen med Udtog af de hidtil utrykte, udgivet ved *Kr. Erslev*, *William Christensen* og *Anna Hude*. 1—3. Binds 1. Hæfte. 1894—99.

Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen, udgivne ved *C. Nyrop*. 1.—2. Binds 1—2. Hæfte. 1895—1900.

Aktstykker vedrørende Erik af Pommerns Afsættelse som Konge af Danmark, udgivne ved *Anna Hude*. 1897.

Breve til og fra Kristoffer Gøje og Birgitte Bølle, udgivne ved *Gustav Bang*. 1898—99.

Forretningsudvalgets Medlemmer ere for Tiden:

William Christensen. Kr. Erslev. L. Laursen.

FORORD.

Da jeg i 1891 havde samlet en Del ikke tidligere trykte danske middelalderlige Haandværkerlavs-Skraaer, henvendte jeg mig til »Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie« angaaende en eventuel Udgivelse af dem. Det laa imidlertid udenfor Selskabets Plan at udgive saadanne enkelte Aktstykker, hvorimod det erklærede sig villigt til at udgive f. Ex. samtlige danske middelalderlige Haandværkerlavs-Skraaer eller helst samtlige danske Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen. Resultatet heraf blev, at jeg — hvad der fastsloges paa Selskabets Aarsmøde i Februar 1892 — overtog at udgive Danmarks middelalderlige Haandværker- og Handelslavs-Skraaer; de egentlige Gildeskraaer mente jeg ikke at være tilstrækkelig bekjendt med. Og nu udkom i 1895 og 1896 første og andet Hefte (S. 1—160 og S. 161—416) af »Samling af Danmarks Lavsskraaer fra Middelalderen«.

Ved at indsamle Stoffet til disse Hefter havde jeg imidlertid ogsaa min Opmærksomhed henvendt paa de egentlige Gildeskraaer, saaledes at jeg i 1896 troede at kunne foreslaa Selskabet at udvide den i 1892 vedtagne Plan i den ovenfor antydede Retning. Og efter Beslutning paa Selskabets Aarsmøde i Februar 1897 ordnedes det da saaledes, at de to udkomne Hefter (saa godt som udelukkende indeholdende Haandværkerlavs-Skraaer) sam-

men med en Udsigt over vore Gilders og Lavs Forhold i Middelalderen samt de fornødne Registre skulde udgjöre andet Bind af et Værk med Titelen »Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen«, hvis første Del skulde bestaa af Skraaerne for de almindelige Gilder, Gejstlighedens Gilder og Kjøbmandsgilderne. Det er denne første Del, der nu er sluttet; første Hefte af den (S. 1—528) udkom i Marts 1899; andet Hefte (S. 529—804) i Februar 1900.

Som det strax vil ses, omfatter Værket imidlertid Mere end Skraaer. Sagen er nemlig, at Gilde- og Lavslivet hos os har været langt frodigere end de tilfældigt bevarede Skraaer kunne oplyse, og Værket burde nødvendigt i alt Fald antyde dette rige Liv. Planen har derfor fra først ogsaa omfattet en Del i denne Retning oplysende Breve. Der maatte imidlertid her gjöres et Udvalg. Langtfra alle Breve, der her frembød sig, havde nemlig tilstrækkelig Interesse, og et Hensyn maatte der ogsaa tages til, at Værket selv uden disse Breve er blevet væsentlig större end oprindelig paaregnet. I Indledningerne til flere af Brevene har jeg imidlertid ikke undladt at henvise til en Del andre Breve.

Hvad særlig Skraaerne fra Sønderjylland angaar, da ere de paa nogle faa nær ikke trykte efter de originale Haandskrifter. Der viste sig nemlig nogen Vanskelighed ved at faa dem udlaante, og det valgtes da at optrykke dem efter de Værker, hvori de tidligere vare trykte; de fleste forelaa godt udgivne i Sejdelins Diplomatarium Flensborgense. Ved to af disse Aktstykker vedrörende St. Lavrentiusgildet og St. Gertrudsgildet, begge i Flensborg, er der (s. ndfr. S. 107 og 128) forsøgt en Optælling af Medlemmerne efter Næringsvej. Men dette er undladt, hvor der forøvrigt var Stof dertil, da det er i höj Grad usikkert, hvorvidt de tilsyneladende Næringsvejsbetegnelser virkelig alle ere saadanne eller ofte ikke snarere slet og ret Navne.

Da de paagjældende Medlemsfortegnelser give mange gode Oplysninger, ere de imidlertid stadig medtagne, og efter Evne

har jeg en Del Steder tilföjet nogle Meddelelser om, hvem de paagjældende Personer vare. Det er dog sket mere antydningsvis end systematisk.

En Vanskelighed, jeg har haft at kæmpe med, er, at Stoffet nogle Gange er voxet under selve Udgivelsen, hvad der har medført forskjellige Ombrydninger. Som et Minde herom kan nævnes, at Henvisningerne ndfr. i tredje Stykke paa S. 129 »se ndfr. S.« ikke passe; Tallene i dem maa forandres fra 179 til 180, fra 168 til 169 og fra 176 til 177.

Hvad Textbehandlingen angaar, da er Retskrivningen overalt det paagjældende Haandskrifts, dog saaledes, at der kun er brugt store Bogstaver i Navne paa Personer og Steder, kun er brugt i og s for baade kort og langt i og s, og kun er brugt et enkelt f, hvor det paagjældende Manuskript har ff i Forlyd. Desuden er forekommende Forkortelser opløste og tydeliggjorte ved Kursivskrift.

Til Slutning maa jeg bringe en Tak til Carlsbergfondet for den Understøttelse, det har tilstaaet Selskabet, ligesom til de mig af Selskabet givne Tilsynsmænd, Dhrr. Professor, Dr. phil. Kr. Erslev og Herredsfoged, Dr. jur. V. A. Secher; jeg paaskjönner levende al den Hjælp, de have ydet mig. Jeg maa ogsaa takke Dhrr. Arkivar A. Thiset og Arkivsekretær, Dr. phil. Will. Christensen for deres altid redebonne Medvirkning, ligesom jeg er Tak skyldig til en Række Mænd udenfor Kjøbenhavn, der have vist mig stor Velvilje, jeg vil nævne Dhrr. Gehejmearkivraad, Dr. Hille i Slesvig, Professor, Dr. Elof Tegner i Lund og Borgemester Ahlström i Malmø.

Kjøbenhavn i Februar 1900.

C. NYROP.

INDHOLD.

I. Almindelige Gilder.

1. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Visby (c. 1177) 3
2. Brev vedrörende alle St. Knuds Gildebrødre (c. 1190) 5
3. Skraa for St. Knudsgilde i Flensborg (c. 1200) 6
4. Brudstykke af en Skraa for et St. Knudsgilde (i Ringsted?) (1231) 17
5. Skraa for St. Knudsgilde i Odense (c. 1245) 18
6. Brudstykke af en Skraa for et St. Knudsgilde (7. Septbr. 1256) 32
7. Skraa for St. Knudsgilde i Malmø (7. Septbr. 1256) 33
8. Skraa for St. Knudsgilde i Storeheddinge (c. 1256) 44
9. Brudstykke af en Skraa for St. Olufsgilde i Storeheddinge (c. 1256) 54
10. Skraa for St. Eriksgilde i Kallehave (7. Septbr. 1266) 56
11. Skraa for St. Knudsgilde i Malmø (c. 1300) 67
12. Indholdsfortegnelse over en Skraa for St. Knudsgilde i Odense (c. 1300) 82
13. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Svendborg (3. Maj 1337) . 86
14. Dansk Oversættelse af en Skraa for St. Knudsgilde i Malmø (c. 1350) 88
15. Skraa for St. Hansgilde i Uggeløse (c. 1375) 101
16. Fortegnelse over Medlemmerne i St. Laurentiigilde i Flensborg (24. Maj 1377) 106
17. Skraa for St. Gertrudsgilde i Flensborg (19. Maj 1379) 128
18. Brudstykke af en Skraa for St. Knudsgilde i Kolding (1393). 163
19. Bestemmelser vedrörende St. Knudsgilde i Malmø (1400—1533) 164
20. Skraa for St. Gertrudsgilde i Hellested (23. Juni 1404) 169
21. Skraa for St. Gertrudsgilde i Ribe (1404) 177
22. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Svendborg (14. Avg. 1417) 178
23. Brev vedrörende St. Gertrudsgilde i Kallundborg (6. Maj 1419) 180
24. Skraa for elende Lav i Odense (14. Febr. 1435) 182
25. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Roskilde (10. Juli 1442) .. 192
26. Skraa for St. Nikolajgilde i Flensborg (1446) 193
27. Brev vedrörende Helligkorsgildet i Randers (15. Marts 1459) 213

28. Brev vedrörende St. Karensgilde i Kbhvn. (2. Febr. 1464) 215
29. Brev vedrörende Vor Frues og St. Petersgilde i Stubbekjøbing (8. Decbr. 1464) 216
30. Brev vedrörende et Gildehus i Vranum (c. 1465) 218
31. Brev vedrörende St. Hjælpersgilde i Svendborg (26. Febr. 1477) 219
32. Fortegnelse over Medlemmer i St. Knudsgilde i Kallundborg (c. 1480) 220
33. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Kolding (22. Septbr. 1484) 222
34. Brudstykke af en Skraa for et Gilde i Skarhult (1488) 223
35. Skraa for Vor Fruegilde i Flensborg (15. Avg. 1492) 224
36. Brev vedrörende St. Barbarasgilde i Randers (6. Febr. 1497). 231
37. Brev vedrörende St. Barbarasgilde i Randers (10. Febr. 1498) 233
38. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Svendborg (1. Marts 1499) 235
39. Brev vedrörende St. Petersgilde i Ribe (3. Juli 1499) 237
40. Brev vedrörende Trefoldighedsgilde i Husum (1512) 238
41. Brev vedrörende St. Gertrudsgilde i Helsingør (20. Jan. 1514) 240
42. Brev vedrörende St. Eriksgilde i Kbhvn. (29. Maj 1514) 241
43. Skraa for Jfru Mariasgilde i Herslev (3. Maj 1515) 243
44. Brev vedrörende St. Karensgilde i Kbhvn. (2. Jan. 1517) 249
45. Brev vedrörende St. Karensgilde i Kbhvn. (2. Febr. 1518) ... 251
46. Skraa for Hellig Legemsgilde i Slesvig (20. Juni 1529) 252
47. Brev vedrörende St. Gertrudsgilde i Svendborg (3. Apr. 1532) 255
48. Brev vedrörende St. Annagilde i St. Hans Sogn i Odense (23. Sept. 1532) 257
49. Brev vedrörende St. Knudsgilde i Ystad (11. Avg. 1540) 258

II. Gejstlighedens Gilder.

50. Skraa for Trefoldighedsgilde i Flensborg (14. Juni 1362) 263
51. Skraa for Kristi Legemsgilde i Sønder Herred paa Lolland (29. Juni 1388) 301
52. Brev vedrörende Kalentegildet i Roskilde (15. Sept. 1389) ... 306
53. Brev vedrörende Kalentegildet i Svendborg (4. Marts 1425) . 309
54. Skraa for Hellig Legemsgilde i Flensborg (3. Marts 1432) ... 310
55. Afladsbrev vedrörende Degnenes alle Helgens Kalent i Fuglse Herred paa Lolland (15. Juni 1434) 340
56. Brev vedrörende Trefoldigheds Broderskab i Slesvig (26. Decbr. 1434) 341
57. Optegnelser vedrörende Præstegildet i Ribe (1443) 343
58. Skraa for de evige Vikarer ved Frue Kirke i Kbhvn (för 1450) 348
59. Afladsbrev vedrörende St. Nikolajgildet i Ribe (30. Juni 1466) 353
60. Skraa vedrörende de evige Vikarer ved Frue Kirke i Kbhvn. (5. Jan. 1468) 355
61. Brev vedrörende Vor Frue Kalent i Lollands Sønder Herred (25. Apr. 1470) 361
62. Brev vedrörende Vor Frue Vikargilde i Bogense (21. Maj 1480) 362
63. Fortegnelse over Medlemmerne i St. Luciigilde i Roskilde (1483) 363
64. Skraa for Mariegildet i Randers (1484) 430
65. Skraa for Marie Rosenkrans Selskab i Slesvig (1484) 435

66. Skraa for Præstegildet i Ramsø- og Bjeverskov Herreder (1485) 455
67. Skraa for Marie Psalters Broderskab i Odense (13. Marts 1496) 465
68. Brev vedrörende Lollands Sønder Herreds Kalent (15. Sept. 1498) 470
69. Brev vedrörende Lollands Sønder Herreds Kalent (16. Decbr. 1500) 471
70. Brev vedrörende St. Katrinesgilde i Randers (20. Jan. 1505) 472
71. Skraa for det store Præstegilde i Lund (18. Maj 1505) 474
72. Brev vedrörende Trefoldighedsgilde i Roskilde (5. Juni 1506) 485
73. Skraa for Kristi Legems Kalent i Mordkjær (13. Juni 1510) 486
74. Skraa for Marie Kalent i Stuntebøl (1510) 497
75. Brev vedrörende det lille Præstegilde i Lund (16. Decbr. 1511) 508
76. Brev vedrörende St. Nikolajgilde i Ribe (21. Marts 1513) .. 508
77. Brev vedrörende Colloquii-Gilde i Svendborg (26. Febr. 1515) 510
78. Brev vedrörende Lollands Sønder Herreds Kalent (14. Marts 1518) 512
79. Brev vedrörende det store Præstegilde i Lund (6. Febr. 1521) 513
80. Brev vedrörende det store Præstegilde i Lund (17. Febr. 1521) 514
81. Brev vedrörende det store Præstegilde i Lund (13. Juli 1523) 514
82. Brev vedrörende St. Lavrentiigilde i Odense (18. Maj 1528) 517
83. Brev vedrörende Lollands Sønder-Herreds Kalent (14. Oktbr. 1530) 518
84. Brev vedrörende det store Præstegilde i Lund (1. Febr. 1332) 520

III. Kjøbmandsgilder.

85. Skraa for de tyske Kjøbmænds Selskab i Malmø (17. Juni 1329) 525
86. Skraa for et tysk Kjøbmandskompagni i en dansk Havn (1330) 528
87. Skraa for de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne (28. Oktbr. 1378) 533
88. Brev vedrörende de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne (24. Juni 1380) 535
89. Skraa for de tyske Kjøbmænds Kompagni i Kbhvn. (2. Febr. 1382) 536
90. Skraa for Dragerlavet i Flensborg (10. Juni 1399) 541
91. Brev vedrörende de tyske Kjøbmænd i Cimbrishamn (18. Oktbr. 1408) 557
92. Brev vedrörende de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne (11. Oktbr. 1412) 558
93. Skraa for Kjøbsvendenes Lav i Randers (1. Avg. 1417) 560
94. Brev vedrörende Kjøbsvendenes Lav i Aarhus (13. Febr. 1418) 576
95. Skraa for Vor Frue Kjøbmandsgilde i Flensborg (c. 1420) . 577
96. Afladsbrev vedrörende de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne (10. Juli 1434) 610
97. Brev vedrörende danske Kompagni i Malmø (13. Marts 1438) 612
98. Skraa for Guds Legemslav i Aalborg (1441) 613
99. Skraa for St. Annagilde i Svendborg (25. Juli 1444) 706
100. Skraa for danske Kompagni i Kbhvn. (23. Maj 1447) 713

101. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kjøge (24. Marts 1450). 729
102. Skraa for Kjøbmændene fra Gl.-Stettin i Malmø (1452) 730
103. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kbhvn. (7. Juni 1454).. 733
104. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kjøge (17. Maj 1476) .. 734
105. Skraa for Trefoldighedsgilde i Odense (9. Juni 1476) 736
106. Skraa for St. Annagilde i Svendborg (26. Febr. 1477) 745
107. Skraa for St. Sörensgilde i Ribe (6. Febr. 1478)..... 751
108. Brev vedrörende St. Erasmigilde i Slagelse (1480)..... 756
109. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kbhvn. (1. Marts 1487) 756
110. Brev vedrörende danske Kompagni i Kjøge (12. Marts 1489) 757
111. Brev vedrörende tyske Kompagni i Ystad (31. Juli 1492).... 758
112. Brev vedrörende tyske Kompagni i Ystad (11. Febr. 1495).. 759
113. Skraa for Trefoldighedsgilde i Odense (6. Marts 1496) 761
114. Skraa for Trefoldighedsgilde i Odense (17. Marts 1496) ... 770
115. Brev vedrörende Trefoldighedsgilde i Odense (25. Jan. 1497) 780
116. Brev vedrörende de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne (7. Septbr. 1499)..... 782
117. Brev vedrörende St. Annagilde i Svendborg (9. Oktbr. 1503) 784
118. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kjøge (18. Marts 1504). 786
119. Brev vedrörende Guds Legemslav i Aalborg (10. Novbr. 1506) 787
120. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kjøge (20. Juli 1516)... 789
121. Skraa for Vognmændenes Lav i Kbhvn. (5. Novbr. 1518).. 790
122. Skraa for Vantsnidernes Lav i Malmø (30. April 1526).... 797
123. Brev vedrörende tyske Kompagni i Kbhvn. (18. Avg. 1526) 801
124. Brev vedrörende et dansk Kompagni i Malmø (29. Novbr. 1526)..... 803

ALMINDELIGE GILDER.

1.

c. 1177. Kong Valdemar den Store tager et nylig oprettet St. Knudsgilde i Visby i sin Beskyttelse, ønsker at blive Medlem af det og paalægger det hvert Aar, ligesom de andre St. Knudsgilder i Kongens Rige, at indsende en Afgift til St. Knuds Helligdom (i Ringsted).

Nedenstaaende Brev er trykt efter det i Rigsarkivet bevarede Haandskrift paa Papir »Diplomatarium Ringstadense«. Paa dettes Titelblad staar bl. A. skrevet: »Est manus Ottonis Sperlingii senioris«, men dette kan, da Sperling den ældre dør 1681, ikke gjælde selve Haandskriftet, der maa sættes til c. 1550. Da det er en Del medtaget ogsaa for nærværende Brevs Vedkommende, er det heldigt, at dette i Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet findes i en af Langebek selv tagen Afskrift. Han har noteret paa den: »Ex diplomatario Ringstadensi chartaceo in a[rchivo] r[egio] 1764«. Efter denne Afskrift (I) er det i Dipl. Ringstad. mindre vel læselige her supleret. Inden i Langebeks Afskrift findes indsat en anden Afskrift (II), paa hvilken Gram med Blyant har skrevet »Kong Waldemar Christophersöns Brev om S. Knuds Gilde i Gulland«. Brevet er ikke dateret, men Langebek har ved Begyndelsen af sin Afskrift i Marginen tilföjet »circa 1177 vel ante«, og paa en løs Seddel, der nu er indheftet i Afskriften, henviser han i saa Henseende til saavel Cornelius Hamsforts som Thomas Bartholins Annaler og anfører et Citat af de første. Citatet er nu trykt i Scr. rer. Dan., I, S. 279—80. Umiddelbart foran Brevet (Nr. 7) i Dipl. Ringstad., hvis Breve dog ikke ere indførte kronologisk, staar et Brev af 23. Maj 1177 (trykt i Dänische Bibl. III, 1739, S. 139—40), hvorved Valdemar den Store stadfæster sine tidligere Gaver til Klosterkirken i Ringsted, en Mariekirke, der efterat Knud Lavards Helgenskrin 1170 var hensat paa Höjalteret, ogsaa kaldtes St. Knudskirke. Repert. Diplom. Regni Dan. har Brevet (I, S. 385) mellem udaterede Breve fra Valdemar den Store. Efter Grams Paategning skulde Brevet først være fra Valdemar Atterdag, og P. Terpager (Ripæ Cimbr., 1736, S. 432) maa ligesom E. J. Westphalen (Monum. Cimbr., III, 1743, præfatio S. 4) siges at være af samme Mening. I »Das Schleswiger Stadtrecht« (1880, S, 101 flg.) gjör Dr. P. Hasse gjældende, at Brevet hverken kan være fra Valdemar den Store eller fra Valdemar Atterdag, hvorfor han mener, at det er falsk. Naar han erklærer Tilværelsen af flere, tildels forbundne St. Knudsgilder for umulig i det 12te Aarhun-

drede, skal her mindes om, at et endnu existerende »Sigillvm confratrvm sancti Kanvti dvcis de Sleswic« gaar tilbage til c. 1200 (Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 21, 22). Suhm gaar i sin Hist. af Danm. (VII, 1800, S. 502—4) ud fra, at Brevet er udstedt af Valdemar den Store (jfr. Wilda: Das Gildenwesen im Mittelalter, 1831, S. 107), og det Samme hævdes af Henry Petersen i Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 23. I Jöran Wallins Gotländska Samlingar (I, Stkhlm., 1747, S. 116) er afbildet et gammelt Segl med Omskriften »Sigillvm Tevthonicorvm in Wisbi de gvilda sancti Kanvti«, hvis Bogstaver C. G. Brunius vil have (Gotlands Konsthistoria, I, 1864, S. 130), skulle ligne dem, der findes paa Blypladen fra Valdemar den Stores Grav i Ringsted (Kongegravene i Ringsted, Kbhvn. 1858, S. 58 flg., Tavle XI og XII). Saa gammelt som denne er dette Segl dog ikke. Henry Petersen henfører det til den første Halvdel af det 14de Aarhundrede (Aarb. f. n. Oldk. 1885, S. 24). Men en særlig tysk Afdeling fra denne Tid af Visbys St. Knudsgilde forudsætter, som han siger, Hovedgildet som en langt ældre Stiftelse. — Brevet er efter Langebeks Afskrift tidligere trykt af Dr. Hasse i hans ovfr. nævnte Skrift S. 131—2.

Valdemarus dei gratia rex Danorum universis in Gutlandiam transeuntibus, sub jurisdictione suæ majestatis constitutis, [1]gratiam et salutem[1]. Moris est vniuersæ gentis, præcipue horum, qui diuersa mundi climata transnauigant causa acquisitionis, statum suum legibus et cæremoniis confirmare in melius. Quia vbi aliena non subueniunt præsidia[2], propriarum virtutum suffragari non desistent[3] munimina. Inde est, quod vestræ fraternitatis ac societatis connexionem, quam in honore sancti Kanuti martyris salubri consilio atque vtilima prouidentia incoastis, magni fauoris gratia amplectimur, præsertim cum nobis præsentibus nec non et posteris nostris[4], regioque honori fructuosissime consultum sit. Sed quia deus cunctorum gubernator sicut vni capiti diuersorum officiorum distinxit membra, sic varietate rerum ac temporum determinauit negotia gentium, igitur siue mercimoniarum negotiis laborantibus, siue agriculturis desudantibus vel militiæ cingulo fulgentibus, æqua lance juris omnibus paterno tenemur affectu. Proinde est, quod vestræ fraternitatis nouiter inchoatæ participes esse

[1] *Disse Ord mangle i Afskrift II.*

[2] *Her er først skrevet »subsidia«.*

[3] *Efter dette Ord er skrevet og igjen overstreget »subsidia«.*

[4] *Her staar »vestris«, Langebek har »nostris«; Afskrift II »vestris«.*

volumus, et in omnibus, in quib*us* vestra consenserit licita institutio, nostræ authoritatis consensu participabimur. Igitur rogamus atque præcipimus, quatenus ea, quæ incepistis, scilicet domus ædificationem et co*n*uiuii solempnitatem, tempore præfixo atque oportuno nulla ratione neq*ue* contradictione nec aliquorum æmulorum dissensu omittatis, quin elaborando perficiatis. Et sicut co*m*municato consilio capellani n*ost*ri Ottonis[1] atq*ue* legati tam deo q*uam* legibus obnoxios nos spopondistis, ita teneatis; scriptum est enim in euangelio: reddite deo, quæ sunt dei, et cæsari, quæ sunt cæsaris. Propterea præcipimus vniuersitati vestræ, quatenus eleemosynæ a*n*nuales, quæ p*ro*ueniunt de eadem fraternitate, siue apud uos[2] in Gutlandia, siue in vniuersis ciuitatibus regni nostri, vbi co*n*uiuium beati Kanuti celebratur, ad locum ejusdem martyris[3] per fideles homines transferantur. Introitus ejusdem co*n*uiuii ad ædificationem dom*us* fratrum, donec co*n*sum*m*metur, deferatur[4]. Hujus autem p*ræ*sentis paginæ tenorem majestatis nostræ manute*n*tione et confirmatione corroboram*us* et irrefragabiliter[5] confirmamus. Seruantib*us* ea, quæ supradicta sunt, pax dei et nostra p*er*petua maneat. Val*ete* in domino.

2.

c. 1190. Kong Knud VI tager alle St. Knuds Gildebrødre i sin Beskyttelse.

Nedenstaaende Brev findes tilföjet Flensborg St. Knudsgildes Skraa (s. ndfr. S. 14) og er tidligere trykt samme Steder som den (s. ndfr. S. 6–7). Men det er med Rette antaget (s. F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, 1875, S. 11; M. Pappenheim: Die altdänischen Schutzgilden, Breslau, 1885, S. 136,

[1] *Kong Valdemars Kapellan Otto forekommer 1175 (Thorkelins Dipl. I, S. 256 jfr. Script. rer. Dan. VII, S. 220).*

[2] *Afskrift II har »nos«.*

[3] *Her har Langebek i Marginen paa sin Afskrift tilföjet »ɔ. Ringstadium«.*

[4] *Hasse foreslaar »differatur«.*

[5] *Her staar »jurefragabiliter«.*

147-8), at Brevet er ældre end den Redaktion af Flensborg-Gildets Text, som det er knyttet til. Efter Brevet er der kun Brødre i St. Knudsgilderne, medens den nævnte Skraatext viser en Udvikling, hvor der ved Siden af Gildebrødrene ogsaa findes Gildesøstre. Brevet, der muligvis oprindelig har været affattet paa Latin, menes at være ældre end 1193, fra hvilket Aar Kongen ikke alene kalder sig de Danskes, men ogsaa de Slavers Konge.

Kanutus, mæth gwths nathe koning allæ Danæ, allæ Knvts gilde brøth*ær* hyælsv*m* ogh san fryth. Wy gøør allæ mææn witlicth, thær ær i sænte Knuts gilde, at wy taghem them allæ vnder wort wærn ogh wor fryth, sosvm them thæ ws daghligh thyene; hwosu*m* ither forvræter ælder vræt gør, thet wile wy hæven mæth wort kony*n*gligh swærth.

3.

c. 1200. Skraa for St. Knudsgilde i Flensborg.

Det originale Haandskrift paa Pergament er indsyet mellem to med Læderstrimler forbundne Træplader, der danne et med rødt Læder betrukket Bind. Det er i lille Kvartformat (17 cm. höjt, 12 cm. bredt) og opbevares f. T. i det kgl. Statsarkiv i Slesvig. Det bestaar af 24 Blade (S. 1—48) i to Læg (24 + 24 S.). Selve Skraaen er c. 1400 skreven med en smuk, tydelig Skrift, væsentlig uden Forkortelser, og er helt igjennem i de enkelte Paragrafer prydet med røde Begyndelsesbogstaver, med røde Interpunktionstegn o. s. v. Den begynder paa S. 2 og ender S. 16, derefter komme 14 ubeskrevne Blade (S. 17—44) og tilsidst paa S. 45—48 en Del Optegnelser om Gildets Ejendomme og Renter i Midten af det 15de Aarhundrede. Paa S. 1 staar skrevet: »Dutt bock ist ahm achteinden May anno voffteinhundert vnd soss und achtentig [1586] dem ersamen radhe dorch Hans Iuersen ouerandtwordett worden. Vnnd sindt darinne befunden tein beschreuene vnnd vehrtein vnbeschreuene bleder, vnnd hefft Hanss Iuersen vermeldet, datt he vngefehrlich vor vehrtein jahren dattsuluige bock von Peter Pomereninge entfangen«. Paa den indvendige Side af den bageste Bindplade er, efter 1586, klæbet et Blad med ti »stucke vnde artikele, beleuet vnde gemaket van den borgren bynnen Flensborgh.« Disse Artikler vedkomme ikke St. Knudsgildet. Om den ovfr. nævnte Peter Pomerening kan det meddeles, at han var afsat som Borgemester i Flensborg og bl. A. sigtedes for at have tilegnet sig forskjellige Aktstykker fra Byens Arkiv (s. Georg Clæden: Monum. Flensb., I, 1768, S. 23).

Haandskriftet er flere Gange trykt, s. U. A. Lüders: Statutum der Stadt Flensburg, 1765, Tillæg S. 41—56 (her er alle Optegnelserne trykte,

ogsaa Optegnelserne paa Bindet), P. G. Thorsen: Gamle slesvigske Stadsretter, Kbhvn., 1855, S. 313—20 (uden Optegnelserne), H. C. P. Sejdelin: Diplom. Flensb., Kbhvn., I, 1865, S. 1—10 (med Optegnelserne, der vedröre Gildet) og Max Pappenheim: Die altdänischen Schutzgilden, Breslau, 1885, S. 441—53 (uden Optegnelserne). Manuskriptet er omhyggeligt beskrevet hos Pappenheim (S. 143 flg.); i Overensstemmelse med Sejdelin sætter han Haandskriftet til den anden Halvdel af det 14de Aarhundrede, medens P. G. Thorsen (anf. St. S. 71) mener, at det er 100 Aar yngre. — Paragraftallene findes ikke i Originalen.

Foruden det her nævnte Manuskript skal der have existeret et andet, der indeholdt Skraaen paa Tysk, men det var allerede forsvundet i forrige Aarhundrede (Jo. Henr. a Seelen: Memorab. Flensburg., Lübeck, 1752, S. 111—12).

Hæræ byris then scraa i sente Knutes gilde i Flensburgh ogh logh, hwilt then almachtægh guth sægne ogh styrke ogh allæ them, the thæt styrke ogh halde mæth rete til guths hiethær ogh sente Knuts, ogh til allæ theres hielsum ogh sæligheyt, the nu til æræ ogh til scul ku*m*mæ. Ogh ær, huræ brøthær i sæntæ Knuts gilde sculæ thæm bywaræ innen landes ogh vdenlandes af nogher scathæ elder[1] wath til ku*m*mer.

1. I thæt fyrstæ ær, af noghær[1] man, [2]thær ey ær[2] brothær i sænte Knuts gilde[3], dræbær noghær brothær af sænte Knuts gilde, æær gilde brøth*ær* hvoos, tha sculæ the ham hæfnæ mæth ærving, af the mughæ. Æær æruing ey hvoos, tha sculæ the then mandræbær hinder[4] at bæthær then døthe man efter ogh fyritywe mark yver rææt manbood. Mæn hawer han ey at bæthær mæth, tha scal liif bæthærs[5] for liif.

2. Af thet swo scher, at noghær broth*ær* wil ey hielpæ sin gildbroth*ær* ogh mattæ wæl hielpæ hanæm ogh wurthær forwu*n*net mæth twynnæ mens widende, tha schal han

[1] *Det sidste Bogstav (r) er skrevet til over Linien.*

[2] *Disse Ord ere skrevne til i Marginen.*

[3] *Foruden i Indledningen kaldes her og oftere ndfr. Gildet »St. Knudsgilde«, hvilket muligvis skyldes senere Indskud. I den ndfr. S. 18 flg. trykte Skraa for St. Knudsgildet i Odense, nævnes dette kun som saadant i Indledningen (jfr. Pappenheim S. 7).*

[4] *Meningen kræver ikke »hindre«, snarere »tvinge« (s. Pappenheim S. 90, Note 1).*

[5] *Her staar »bærthærs«.*

havæ nithænge*s*[1] naven. En kone mæn thæt ey biwise, svm saghæt ær, øver hanem, tha schal thæn brothær, thær thøligh wanfræghe ær over saghet, wery sægh sielef syunde brøth*ær* eeth ogh bliue orsaghe ogh geef broth*ær*.

3. Thær æfter schal enghyn sæntæ Knutis gildbroth*ær* drikke ælder æde mæth thæn ma*n*dræber antygh o land ælder i schiib, førre han hawær bætheræth wiith ærving; ghør noghær mæth wili hær o mood, ogh mughæ man thæt biwisæ mæth twinnæ brøthær widinde, tha schal han bæthær thær for tolf mark til brøde i sæntæ Knutis gild.

4. Af thæt swo scheer, thæt ghuth forbyuth, at noghær broth*ær* dræber sin gildbroth*ær*, tha schal han bæthere ærving fyrtywæ march øver ræt man bood[2] ogh tolf mark i gilde ogh wæræ allæ gildbrøthærs nithæng ogh ey ander mends.

5. Af thæt swo scheer, at nogher twidrecth worthær mælle brøthær, tha schule allæ brøthær til samæn ku*m*mæ ogh scul prøue ogh døme mælle thæm æfter thær logh ogh thær schraa, hvosum[3] ræt haver elder ey; hwilken af thæm ey wil gøre, sosu*m* alder man ogh brøth*ær* syghæ mælle thæm, han schal afsættes ogh wære ey thyys bæthær man.

6. Hwilken broth*ær* worthær forkærth ogh wil ey fult gøræ, tha scul hanym forleggæs fyrst fæmtan daghæ, annæn tymæ tyy daghæ, thrithi[4] sinnæ fæm daghæ; wil han ey a fyarthæ tymæ gialde ogh fult gøræ, tha schal han afsættes ogh gialde fyrityugh mark til brøde.

7. Hwer gildebrothær schal wære hielpligh sin broth*ær* til allæ sinæ ræte sagæ.

8. Vm nogh*ær* føi scathæ i hænde mæth forath æll*ær*

[1] *P. G. Thorsen har »nithæng«.*

[2] *I Marginen forneden har en senere Haand tilføjet »fyrtiwe mark herscop« og ved et Tegn henført Tilføjelsen til dette Sted i Texten (s. Pappenheim S. 443 jfr. 325).*

[3] *v'et i dette Ord er skrevet til over Linien.*

[4] *Foran dette Ord staar »thrid« med Udslettelsesprikker under.*

forvræter sin gildebroth*ær*, vpræte hanym sin schathæ, ok bæthær[1] for fyrtiw mark til brøde, ok gøør svm alderman ok brøth*ær* hanym til finde, wær tho allæ gilbrothærs nithing ok æy ander mænts[2].

9. Allæ the sage, thær noghær brothær hawer, fyrre en han gæær i sente Knuts gilde, antugh in at mane elder wt at gialde, thæm scal han al ene swore[3]; mæthæn hwat thær scher, efter han broth*ær* ær worthen, thær schule allæ brøthær hanvm hielpe til ræte.

10. Af gildebroth*ær* schylder sin broth*ær* vreteligh for penni*n*g, sigher han ney for, weri sægh mæth sielæf thrithi brøth*ær* eeth, tho so at hwat ær ynnen en mark, sielæf thrithi, ær thæt mæræ, wæri segh sielæf sæxte, tho at thæt waræ tolf mark elder mære.

11. Brøther i sente Knuts gylde ær scyldygh at kaste loot, fyrst tith ær til, i melle thæm, vten nogher haver obenbar forfol, for thy at engyn, thær ær vden sente Knuts gylde, moo føræ logh i sente Knuts gylde mæth gylde brøth*ær*, vden han wil, thær haver sag i hænde. Mæthen ware ey so ma*n*nygh brøthær hoos, ens til logh burdes, tha stær thæt til hanym, aaf han wil bithæ ælder se logh aaf thæm, thær vden gilde æræ.

12. Helder segh noghær burt thæn tith, th*ær* brøther scul kaste loot, han scal gialde til brøde ent halift pu*n*t wax.

13. En mvghe man thit biwise, at han for thy burt war, at han wilde mæth thyllegh made daræ ogh scathæ sin broth*ær* sin pe*n*ning, gialde hanyn(!) vi mark fyrst ogh sethæn vpræte hanyn (!) al sin schathæ ogh i gilde tollif mark wax ogh older man thre mark.

14. Af noghær broth*ær* worthær ylle borth ogh æy kær thit for older man og ey for brøthær, han schal gialde

[1] *Endebogstavet r er tilskrevet over Linien.*

[2] *Denne Paragraf, der væsentlig er skreven til i Marginen forneden, har oprindelig været oversprungen af Skriveren (jfr. Pappenheim S. 146).*

[3] *P. G. Thorsen har »svare«.*

i sente Knuts gilde sæx mark th*ær* for ogh older man æn mark, ogh sithæn schule brøthær hiælp hanym at fangæ ræt for sine schathe.

15. Af thæt swo scher, at noghær broth*ær* dræber noghær man, ther ey er brothær i sente Knuts gilde, ok ær gilde brøth*ær* hwos, tha schule the hanym hielpe af hans lyves[1] nøth, svm the best kone[2]. Er han hvos wan, the schule hanym hielpe mæth en bood ogh oore ogh øskar og ældiern ogh øxæ, ogh sethæn hielpe segh syelef, svm han best kan. En thørf han hest with, brøthær schule schebe hanym meth[3] hest, elder han mo theghe sin broth*ærs* hest svm syn eghen ogh nyde ham dagh ogh naat. Thørf han lengher with, gialde then hest, svm brøthær sighe, tho ey hygher en[4] sex mark. [4]Dør thæn hest i hans ærvith, gialde[4] al ene, af han hawær æven til; hawer han ey æven, tha scule allæ brøthær gialde, ogh tho ey hygher en sex mark.

16. Hwilken brothær thær ey hyelper ogh wæl mo, ogh worthær forwu*n*ned thær mæth, at han war bæthen, han schal af gange mæth nighens naven, og hvosvm haver ha*n*neling meræ mæth thæn man, bøde alle gildbrøthær tolæf mark ogh alder man thre mark.

17. Af nogher brothær finnær sin brothær i schipbrot, han schal hielpe hanym af lives nøth, kast af sint schip so møghet ens ent pu*n*t swars, thær tre mark ær wært, ogh teghe sin brothær in i sint schip, thæt schal han tho[5] al ene æfter gialde, af han[5] haver; haver han ey, tha schule alle brøthær thet gialde for hanym, ogh tho ey mer en thre mark.

18. Finner noghær broth*ær* sin gilde brothær fanget

[1] *P. G. Thorsen har »liives«.*
[2] *P. G. Thorsen har »kune«.*
[3] *Er føjet til over Linien med en senere Haand. P. G. Thorsen læser »en eth«.*
[4] *Disse Ord ere faldne ud i Pappenheims Text (S. 446); han har dem i sin tyske Oversættelse.*
[5] *Er skrevet til over Linien.*

i hiethæn mans fangcel, løse hanym vt mæth sine eghen pe*nn*ing thre mark, thørf han mere, lene hanym, ogh thæt schal han sielef gialde, af han haver even; haver han eky, tha schule alle brøth*ær* hanym hielpe.

19. Af noghær broth*ær* taber sint gooths, swo at han worthær fattugh aldels, ku*mm*er han til brøthær, tha schule the ha*nn*ym hielpe, hvr myghet at the mæth wile.

20. Worthær noghær brothær swo snøthe, at han seller segh til siorøuer oo haf elder røver i schugh, ogh wil so forderve siin brøthær, ogh mvghe man thæt biwise, han schal wære ollæ brøthærs nigheng, ogh alt hans gooths ær forbrot ogh hans liif.

21. Af noghær brothær kær yver sin broth*ær* for herrer ælder weldugh men innenlandes ælder vdenlands, mughe man thæt bywise, bæther ha*nn*ym thær for tollef mark, ogh vp ræte alle schathe. Sigher han ney for, weri segh meth sielef sæte brøthær eeth.

22. Gæær brothær i sin gildbrothærs hws mæth annen, thær eky ær brothær, ogh kaller hannym til thing ogh sætter mod ha*nn*ym vret doom, at forderve ha*nn*ym ælder at spille sint gooths ælder før logh mod ha*nn*ym ælder wident, worthær han forwundet thær mæth, bæther ha*nn*ym thær for sæx mark ogh vpræte alle schathe ogh alle broth*ær* tolif mark wax.

23. Hwilken brothær gyver sin gylbrothær i gyldehws vnde ogh vque*m*ligh orth so obenbarligh, at thit wideligh ær, ogh gæær thær mæth burt, thæn thær thæætte gøør, bæthær for tolif mark wax.

24. Gæær brothær anden gyldbrothærs hws ælder goorth in mæth wæbend hand ogh uwinligh hwgh ogh weldeligh, ogh berier ælder slær sin broth*ær* ælder sin hvsfrwe, sin syn, sin datter, ælder noghær af hans hion, for thøligh brøde schal han bæthær liif ogh gooths, af han worthær forwonned mæth fult wydinde.

25. Thæt ær ent fult wydinde, thær en broth*ær* schal føre mod anden, brothær al ene, of flere ær ey hwos, ælder tvo, of tvo ær hwos, tho[1] mo ey minner widinde være en tvo.

26. Hwinner brøthær kvmmæ til gildstæven, tha schule the allæ wære hoveske, ængen schal gør vlyth, hvi*n*ner en annen taler; hwosvm thæt gor, bæther for thre mark wax.

27. Kvmmer alder man ey til gildestæven, fyyr thre kæræ worthæ kærth, bæther for en mark wax.

28. Hwat thær worthær ensinde ænde ogh lænd i gildestæven for alder man ogh brothær, thet schal ækki tither yppes.

29. I gildestæuen schal ængin broth*ær* sighe til anden, du lywær; hwosum th*et* gor, bæther for thre mark wax allæ gildebroth*ær*.

30. Hwosvm sclæær sin brother i gildehws ælder i gildegorth mæth øxæ ælder mæth bænk ælder[2] mæth stol, th*et* han blothegh worther, swo at han thørf smørels with ogh at bindæs, bæther ha*n*ny*m* fyrtyw mark ogh i gilde ent pund[3] wax.

31. Sclær thæn annæn ogh i geen, wære vnder thet same dom.

32. Alder mæn scule læde næven them, thær gilde schule vphalde.

33. Hwillik tyme gildestæven worther til saghæt, tha schule allæ brøth*ær* kv*m*mæ; hwosvm eky kv*m*mær, bæther for nyy ørtygh[4] pæ*n*ni*n*g.

34. Hwy*n*ner gilde ær rethe, tha schulæ kvmmæ allæ broth*ær* ogh syster, the hwos ær; hwosum ey wil ku*m*mæ, gialde tho so myghæt sum the, thær drikkæ, ogh bæther nyy ørtygh pæ*n*ni*n*g; gialder han ey then brøde fyyr annæn gilde druk, tha bæther han thre mark.

35. Thrinnæ hynder mo nogh*ær* hinders mæth, thær

[1] *Pappenheim (S. 294, Note 2) foreslaar at læse »tha«.*

[2] *Er skrevet til over Linien.*

[3] *Her har først staaet »mark«,*

[4] *Her har først staaet »ørtugh«.*

ær ræt hinderth, thet fyrstæ ær siygædom, thet annæt af hans hwsfrwæ ær i syugesæng, thet trithi ær wfrith a landæ.

36. Allæ brøther og syster ær schyldigh at halde them høffligh ogh tycthligh i gilde.

37. Hwosvm spiller sint øle, bæther for stoolbrøth*ær* en øre pæ*nni*ng.

38. Læder nogher sint kar fallæ mæth ole, gialde for en øre pæ*nn*ing.

39. Bryder nogh*ær* sint kaar i synder, gialde for to øre pænni*ng*.

40. Hwosvm kastær lyvs ogh bryder thet, gialde for to oræ pænni*ng*.

41. Af nogher tagher so myghæt af ole ogh mad, at han gyvær i gen ælder gør nogh*ær* vbiquæmlighheit, bæther for thre mark.

42. Syver nogh*ær*[1] a gildebænk, so at man[1] mvghe scriuæ øver hans hovæt thry kors a wægge, bæth*ær* for nyy ørtygh pæ*nni*ng.

43. Hwosum wil længer slde, in tith ær til, vm aftæn, hanym schule stolbrother schænke en rynesk drych ogh ent stakygh lyvs, ogh thær mæth mughe stolbroth*ær* gaggæ[2] at sove ogh ey fyrre.

44. Æær nogher broth*ær* ælder syster i syughe sæng, tha schule man lod kaste, hwosu*m* schal wagæ øvær thæn syughe menske; ogh hwo thæt ey wil gøre, bæther for nyy [3]øøre pæ*nni*ng[3].

45. Fyrst nogh*ær* døør af sænte Knuts gilde, tha schule alle broth*ær* ogh syster fylghæ [3]thet ligæ[3] til grave, ogh offær en pænni*ng* i siælmæsse for hans siæl; ogh hwosum thættæ ey gør, bæther for nyy ørtugh pæ*nni*ng.

46. Thæn logh i sænte Knuts gilde schule wi alle

[1] *Herefter staar »man« med Udslettelsesprikker under.*

[2] *Der har oprindelig staaet »gane«.*

[3] *Skrevet til over Linien.*

menligh wæl haldæ ogh fasteligh, sosvm wor thyrft ær til, both for døthæ ogh for lyvende[1].

47. O thæn[2] næste dagh æfter gilde ær haldæt, tha schule wi læde halde en mæsse høttithæligh for brøther ogh for syster, thær ær døthæ af sænte Knuts gilde, ogh thær til schal ku*m*mæ syster ogh brøther; hwosu*m* thet forsymer, gialde for nyy ørtugh pæ*n*ni*n*g til brøde.

48. Gær nogher fyr burt, fange sin broth*ær* ælder sin syster en pæ*n*ning at offer for hanym.

49. Hwilken en mans naven gær i sænte Knuts gilde, han schal givæ til sin ingang en schilling ængælisk.

50. En jvmfrwæ ælder q*ui*nne schal gialde to mark wax til ther ingang.

51. Hwosum wurther næuent at halde gilde vp ogh dør hær for innæn, hans ærving schule fult gøør for hanym.

52. Døør nogh*er* och hæver ey vp haldet gilde, fyr ænd han døør, tha schule hans ærving fult gøre sænte Knuts gilde i thre schill*i*n*g* ængelsch.

53. Hwær af the fiir, thær thyæner sænte Knuts gilde, schule gialde en mark pæ*n*ni*n*g.

54. O thæn annæn gilde dagh schule mæn in lyusæ thæm, thær ingange.

55. O thæn samæ dagh schule mæn reygne moldschod[3]. Ogh o thrithi dagh schule mæn løsæ gilde schraa ogh logh.

56. I sænte Knuts gilde schule wære fæm ræte ogh ey meere, vden bøøste, with tolf mark brøde.

[Her følger i Haandskriftet det ovenfor S. 5 som Nr. 2 trykte Brev].

Thet ære the, thær særligh hawæ giwæt theer giave til sænte Knuts gilde:

[1] *Med denne Paragraf har Skraaen sikkert oprindelig endt (s. Pappenheim S. 10, Note 2, S. 153).*

[2] *Her staar »Tthæn«, men under Henvisning til §§ 54 og 55 foreslaar Pappenheim (S. 451 Note 1) »O thæn«.*

[3] *P. G. Thorsen har »moldsthod«.*

Then fyrste ær Henrik Gulsmith.
Synik Boysyn.
Hær Albert.
Søneke Kyyl.
Hænneke Sinninge.
Nisse Bwgh.
Pæther Lille[1].

[I Slutningen af Haandskriftet tilföjes Følgende angaaende Gildets Ejendomme og Renter:]

Dit is sunte Kanutes gilde geld vnde sunderges de renthe in den eru*e*n to Flensborgh. P*r*imo:

(In Banneke Callissøns huse c mark lub vnd gifft viij mark to rente.)[2]

(It*em* in Banneke Hayessøns huse l mark, iiij mark rente.)

(It*em* in Cally Frederkess*øn*s huse xv mark, xx ß rente.)

It*em* in Cudemans[3] huse l mark, iiij mark re*n*te.

It*em* [3]Otte Bossow[3] xviij ß jarlikes vor de tufft, dar he vppe wonet.

(It*em* sunte Kanutes stenhus in sunte Nicolaus kerspele, de rente de dar jarlik*es* van kome*n*de wert [4]vn*de* rentet x mark[4].)

It*em* enen hoppen hoff [5]vnde wisch[5] by Ekens odde den[6] Broder Benekensson hefft vn*de* rentet iij mark.

Item Clawes Brun hefft ene wisch dar negest vn*de* ghifft jarlikes viij ß.

[1] *Efter Sejdelin (I, S. 7) skulle de fire første Navne i denne Fortegnelse være skrevne med samme Haand som Skraaen, de tre sidste med den Haand, som har gjort de senere Rettelser i den. Pappenheim tror (S. 145), og vist med Rette, at de alle ere skrevne med Haandskriftets Haand. Synik Boysyn nævnes muligvis som Medlem af St. Gertrudsgildet i Flensborg för 1428 (s. Sejdelin I, S. 106 og ndfr.). Søneke Kyyl er formodentlig den samme, som efter en Indskrift paa en Sten i Helligaands-Kirken i Flensborg i Aaret 1386 begyndte Bygningen af denne Kirke; den lyder saaledes: Anno Domini 1386 des ersten Mandags in der Fasten Begünte Sünke Külle dies Karke to buwende.*

[2] *Hvad der her og i det Følgende er sat i Parentes (), er overstreget i Haandskriftet.*

[3] *Senere Skrift efter Radering.*

[4] *Senere Skrift, men atter overstreget.*

[5] *Senere Skrift over Linien.*

[6] *Alt Efterfølgende er med senere Skrift.*

Item dar negest hefft Lasse Nigelsson ene wisch vnde rentet jarlikes iij mark.

Item Johan Schutte enen hoppen hofft vn*de* rentet xij [viij] ß.

(Item eyn hus by der ronnen jegen deme radhus ouer mit des jars rente.)

(Item in Peter Stormes huse stan lx mark vnde rentet iiij mark jarlikes.)

Item j gud to Hargesleue, dar wand Mickel Grys vppe, vn*de* rentet iij schepel rogghen, vn*de* steyt su*n*te Knute xx mark to pande van der stad to Flensbo*rgh*.

(Item hefft sunte Knut in Clawes Cremer huse by sunte Nicolai kerken hundert mark vpp enen wedderkop vnde rentet vppe sunte Michels vj mark jarliker rente.)

Item is [1]in Namen Brorsons[1] lxxx mark vppe enen wedderkop, vnde rentet jarliikes v mark, de helffte vpp paschen vn*de* de helffte vppe sunte Michaele.

(Item Frodde Hayesson hus jegen deme radhuse is ane vifftich mark vnde rentet iiij ß vn*de* iij mark vppe paschen.)

It*em* Cudemans dwer hus by Frenden steyt vifftich mark vn*de* rentet jarlikes iiij ß vn*de* iij mark vppe paschen.

It*em* Boye Nisson hus vppe deme holme de dre del stan xx mark vn*de* rentet xx ß vppe sunte Michele.

Item Clawes Smyters halue hus [2]by Hinrik[2] Blissen steyt hundert mark vn*de* rentet vppe sunte Michele vj mark.

(Item hundert mark in Hayngh Payesson huse, dar he inne wond, vppe enen wedderkop vj mark re*n*te vppe su*n*te Mertene.)

It*em* dat druddendel des huses, dar Hans He*r*mensson inne waned, dat steyd su*n*te Knute vor lx mark vn*de* dar schal lx ß to re*n*te vore to paschen vn*de* to su*n*te Michele vth to geuende van Hinrik He*r*mensso*n* wegen.

Item hefft sunte Knut in Jurgen Ketels huse suden

[1] *Læsningen af disse Ord, som ere skrevne efter Radering, er ikke ganske sikker.*

[2] *Utydeligt og tildels udslettet.*

Jacob Tompslegers xxx mark lub., vn*de* dar schal he xv ß to paschen vn*de* xv ß to sunte Michel*e* van to rente gheuen.

Item hefft su*n*te Knut in Catherine*n* Hans Payesson nalaten husurowen huse, dat erste geld, hundert mark, iiij ß vn*de* vj mark to rente, de helffte to paschen vn*de* de helffte to sunte Michels dage vth to geuende.

Anno etc. lxvj *secun*da fe*ri*a an*te* carnispri*vium*[1] hurede Gherke Schutte van dem*e* ersamen rade to Flensborgh de Kokene vp deme dinge to den besten sunte Kanuti in desser wise, dat Gherke schal geuen alle jare vppe paschen den vorstendern sunte Kanuti ene mark pe*n*nynge, vn*de* mach se buwen to syner nutte, vn*de* men schal ene dar nicht aff werpen, sunder he segghe se suluen vp, vn*de* wes he buwet, dat schal dar by bliuen, vn*de* schal dat su*n*te Knute[2] nicht rekenen, vn*de* efft welk, de inme rade were, de koste don wolde, de scholde de Kokene vrygh hebben vn*de* ok to Kanutes gilde; quemen dar andere koste, dat is Gherken vrame; vn*de* de dore hiir buten to dinghe ward de schal to sloten wesen.

Item hefft sunte Knut eyn gud to Bowrup in Sundwith, dar wand LutkeBendictesson vppe vn*de* rented viff ortich korns.

Item He*m*me Tatesson xvj mark, dar is j suluern s[ch]ale[3] vn*de* j suluern britze vor to pande.

Item her Luder Lutzen x mark, dar hefft Lasse Nigelss*on* vn*de* Hinr*ik* Leue*n*nouwe vor laued mit samder hand.

Item Anders Smadders hus steyt ver vn*de* twintich mark.

4.

1231. Begyndelse og Slutning af en Skraa for et St. Knudsgilde (i Ringsted?).

Nedenstaaende Brudstykker ere trykte efter E. J. Westphalens Monum. Cimbr. (III, 1743, præfatio S. 4 Note). Den kielske Gehejmeraad og

[1] *D. e. 17. Februar 1466.*

[2] *Dette Ord er skrevet til i Marginen.*

[3] *Her er et lille Hul i Pergamentet.*

Kansler har herefter kjendt en nu forsvunden Skraa for et St. Knudsgilde, der muligvis tör henlægges til Ringsted. P. Hasse (Das Schleswiger Stadtrecht, 1880, S. 99) vil have Skraaens Datering fra 1231 betragtet som et gammelt Falsum. Der er imidlertid ingen Grund til at følge ham heri (s. M. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, 1885, S. 178), og Westphalen har sikkert nok læst Aarstallet rigtigt. Med Hensyn til at henføre Gildet til Ringsted skal det nævnes, at der paa Bornholm er opplöjet et Signet, der nu bevares i Nationalmuseets anden Afdeling, og som har følgende Indskrift: Sigillvm convivii sancti Kanvti Ringstadensis. Da det mindre (yngre) af de to Segl, der tilhøre St. Knudsgildet i Malmø, har Omskriften: Sigillum convivii s[anc]ti Canuti Malmog[iensis] (C. G. Brunius: Skånes Konsthistoria, Lund, 1850, S. 652; Seglet er afbildet i Wilh. Flensburg's »Kort Berättelse om det så kallade Ste Knuts Gilldet i Malmö, 1743), tör »Ringstadensis« i det førstnævnte Segl maaske henføres til »convivii«, og vi have da her et Segl fra et St. Knudsgilde i Ringsted. Om et St. Knuds Gilde paa Bornholm vides Intet, og det kan være en ren Tilfældighed, at Seglet er fundet dér. Skal »Ringstadensis« kun henføres til »sancti Kanuti«, er Seglet enestaaende ved ikke i sin Omskrift at være bundet til noget Sted. Det er afbildet flere Gange (s. Kongegravene i Ringsted, 1858, S. 18, Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 19). Det sidstnævnte Sted henføres det til Slutningen af det 14de Aarhundrede. — I Fortegnelsen over Peter Resens Bibliotek (Hafn. 1685, S. 316) fandtes i Manuskript: »Leges convivii B. Canuti Ringstadiensis. Latine et Danice«.

Da Skraaen i sin Slutningsbestemmelse nævner Oldermænd i Flertal, maa det være Oldermænd fra flere St. Knudsgilder, der have været samlede i Ringsted.

Statuta ita inscribuntur:

Statuta, skra, convivii s[ancti] Kanuti Rynckstadiensis in sylva Haralstæd martyrisati, quæ homines, senes et discreti, olim invenerunt ad utilitatem ejusdem convivii et convivas in prosperitate et necessitate servandas statuerunt.

Et finiuntur:

Ista statuta fuerunt inventa et compilata in Rynckstæte ab aldermænnis de convivio s[ancti] Kanuti a[nno] d[omini] millesimo ducentesimo trigesimo primo.

5.

c. 1245. Skraa for St. Knudsgildet i Odense, vedtagen af »vore Forfædre«.

Skraaen er aftrykt efter et Pergament-Haandskrift i det store kgl. Bibl. (Ny kgl. Saml. 8° Nr. 298). Det er 14½ cm. höjt og 10½ cm.

bredt og bestaar af tre Læg (a, b og c), der ere indsyede i et Pergamentsomslag. Lægene ere paa 20+20+8 (i Alt 48) Sider, men kun de Sider, paa hvilke Skraaen er skreven, ere paginerede (a j—xviij, b j—xx, c j—iij). Paa Omslaget læses: »Statutum convivii beati Canuti regis et martiris« og derunder, skrevet med en yngre Haand: »S. Knuds gildes skra«. Paa den første Side indenfor Omslaget ses en daarlig tegnet, nøgen menneskelig Figur (Kvinde) med løftede Arme og forneden ved dens venstre Side en meget lille Hest. S. 3 (a j) begynder Skraaen, der fortsættes gjennem hele andet Læg til S. c iij paa det tredje Læg. Den er formentlig skreven i den første Tredjedel af det 15de Aarhundrede og er anlagt paa at skulle vise sig stadselig. Der er ladt Plads aaben til Indtegning (vel med rødt Blæk) af ikke faa store Begyndelsesbogstaver, der for vedkommende Skrivers eller Tegners Skyld alle i Marginen ere antydede med lynd Skrift, men Indtegningen har aldrig fundet Sted. Som ndfr. paa vedkommende Steder oplyst findes der udenfor Textkolonnen (som oftest under den) tilføjet en Del Indholdsangivelser, paa den første nær alle paa Latin, ligesom der paa de første 2½ Side efter Skraaen under Overskriften »Capitula« er skrevet en helt paa Latin affattet Indholdsfortegnelse, men den er langt fra udtømmende overfor alle Skraaens Bestemmelser. Nedenfor er det valgt ikke at give Indholdsfortegnelsen samlet, men at indsætte dens enkelte Dele ved de forskjellige Paragrafer. Efter Indholdsfortegnelsen følger paa Haandskriftets sidste Sider (2½) en Del Optegnelser om Gildets »Jordskyld«. Endnu skal det nævnes, at der øverst paa Haandskriftets 2den Side er skrevet: »Foræret til det Kongl. Danske Selskab af Secretaire von Bergen 1747« og under det med en anden Haand: »Trykte Fortegnelse S. 168 No 17« (hvormed sigtes til »Det kgl. danske Selskabs Begyndelse og Tilvæxt«, Kbhvn. 1748). Den senere Landsdommer Daniel v. Bergen († 1773), der 1740 blev Sekretær i det danske Kancelli, var en af det danske Selskabs Stiftere.

Afskrifter af Skraaen findes i Universitets Bibl. Additamenta 8⁰ Nr. 10 og i Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet. Paa den sidstnævnte, der ikke er skreven af Langebek, findes følgende Blyantsnotits: »ut credo 1430«, og under dette Aar er den indsat i Diplomatariet (jfr. Vedel Simonsen: Odense, I, 2, S. 115). Det er fra denne Tid, at Pergamenthaandskriftet omtrent maa skrive sig.

Skraaen er tidligere trykt af Jacob Bircherod i Suhms Saml. til den danske Hist. I, 1, 1779, S. 5—15, af P. Kofod Ancher i »Om gamle danske Gilder, Kbhvn. 1780, S. 105—26 (optrykt i hans Saml. jur. Skrifter, III, 1811, S. 218—34) og af M. Pappenheim i »Die altdän. Schutzgilden«, Breslau, 1885, S. 454—471 (S. 154—160 omtales Haandskriftet udførligt). Bircherod har, som han selv siger, kun daarligt kunnet læse Pergamenthaandskriftet, men haft Hjælp af »en gammel Copi, skrevet af en bekjendt Antiqvario«, denne Kopi har vistnok været Universitets-Bibliotekets Afskrift (s. ndfr. Noterne til §§ 2 og 10); hverken den eller Afskriften i Langebeks Dipl. har forøvrigt nogen Betydning.

Naar Skraaen her er sat til c. 1245, er det, fordi den i Indledningen nævnte Kong Erik formentlig er Erik Plovpenning (1241—1250), s. Pappenheim, anf. Skr. S. 134, 137—8, 159—60. Med Hensyn til Paragraf-

numrene skal det oplyses, at saadanne ikke findes i Haandskriftet, og at de ndfr. ere forskjellige fra baade Kofod-Anchers og Pappenheims. Den Første har 43 Paragrafer, den Sidste 46, medens her er 53 (s. nærmere herom ndfr. ved §§ 15 og 30).

Wy gild brødræ innæn sanctæ Knuts gildæ[1], som hælig martir wor, i Otthensø stath boendes, gøræ th*et* allæ mæn viderlict, ner*verend*e och kom*men*de, m*eth* thennæ ner*verend*e skreft: ath wor nadighæ herræ kong Eric[2] hawær ikkæ alenistæ i Fyøn, mæden om væl iwær al Danmarks[3] rigæ, sanctæ Knuts gildæ fast giort, thæt statfestæt och stadæligæ styrkæt, tel hwes størræ ynnestæ och troscap hawer han taget allæ for*neffn*de gildes brødræ och gildsesken[4] vnder sin serlestes vern, saa ath hosomhelst woræ brødræ aller søster vden lofflig sagh vræt gør och forsmar ath ko*m*mæ til bædring, han scal ikkæ vngaa kongælig hefnd. Forthi bedæ wi och radæ allæ brødræ och søster, foræ thæres eget gafn skyld, ath the hawæ segh madæligæ och høueskligæ i hwerien stæt och gørlæ gemæ gildens low och statuta, sosom the velæ vntgaa th*en* thyngsel och pinæ, som hæræ efter æræ screfnæ i the*n*næ ner*verend*e skra weth hwær brødæ.

Th*et*tæ æræ the low och statuta, som forsynligæ mæn och beskedeligæ woræ forfædræ hawæ optaget och stadæigæ skulæ holdes.

1. Om mandrap[5]. De homicidio[6]. Om gildbroder ihiæl slar sin gildbroder, han scal bødæ th*en* dødes arwy*n*ghe xl m*a*rch pe*n*ningæ och gildbrødræ iij m*a*rch, och th*er* iwær scal han mælæs vth aff gildet meth eet ont nafn, som ær nidingh.

[1] *Her og et Sted til i Indledningen staar »St. Knuds Gilde«; i selve Skraaen nævnes Gildet aldrig med Helgenens Navn (jfr. Pappenheim S. 7).*

[2] *D. e. Kong Erik Plovpenning s. ovfr. i Indledningen.*

[3] *Pappenheim har (S. 454) »Danemarks«.*

[4] *I Modsætning til Kong Knud (s. ovfr. S. 5) tager Kong Erik her ogsaa Gildesøstrene i sin Beskyttelse.*

[5] *Dette staar nederst paa Siden.*

[6] *Saaledes i Indholdsfortegnelsen bagefter Skraaen.*

2. Om gildbroder slar nogh*en* man ihiel, som ikkæ ær gildbrod*er*, och brødræ æræ ner*verend*es, tha sculæ the hielpæ honom af lifs wodæ; om han er nær hafæt, tha sculæ the skipæ hanom bod och aarer och [1]øsækar och eldfyræ och øxæ[1], och sidæn voktæ segh self, sosom han kan. Om han hest vederthorf, tha sculæ the følgæ hanom tel skowen och ikkæ i skowen och skibæ hanom fri hest een dagh och nat; æn hawer han hanom lenger, tha scal han giwæ leiæ af hanom efter brødræ thøkæ. Om hesten hører noger broder tel och han vorder førderwet, tha scal th*en*, som hesten i veræ[2] hadæ, giuæ verd foræ hanu*m*, om han haver th*er* æfnæ tel; allers sculæ brødræ betalæ hanu*m*, thok ikkæ iwer iij m*a*rch.

3. De fidejussione q*ue* dicit*ur* tak[3]. Om gildbroder vorder nød tel manslæt ok han vederthorff tak, som kalles louen foræ segh, foræ xl m*a*rch, tha sculæ brødræ væræ tak foræ hanom[4], och han scal selff betalæ alt, om han hauer æfnæ thær tel; allers sculæ allæ brødræ betalæ foræ hanom. Æn flyr han foræ rætslæ och lader brødrænæ i anger efter segh, tha sculæ brødræ løsæ segh seluæ, som the best ku*n*næ, och han, som rymdæ bort, scal mæles vt aff gildet m*eth* eet ont nafn, som siges niding.

4. Om gildbroder vorder ihielslauen aff th*en*, som ikkæ ær i gildet, tha sculæ gildbrødræ hielpæ then dødes aruingæ, tel ath the muæ fangæ tak af hin, som hanom ihielslo, sosom er ær forlouen foræ xl m*a*rch; æn om han ikkæ setter th*en* louen foræ segh, tha maa th*et* vendes hanom tel lifs vodæ.

5. Om gildbroder ær nær och æy hielper sin gildbroder, th*er* han ihielslaas, och vorder han iueruunnen

[1] *Disse Ord ere ikke læste i Univ.-Bibl.'s Afskrift og heller ikke i Jacob Bircherods Aftryk. I Afskriften i Langebeks Dipl. mangle de samme Ord samt de foregaaende Ord »aarer och«.*

[2] *Efter Pappenheim (S. 455); her staar »verdæ«.*

[3] *Saaledes i Indholdsfortegnelsen. Under Siden kun »de fidejussione«.*

[4] *Her har Haandskriftet endnu »foræ« med Udslettelsesprikker under.*

m*eth* loulict vitnæ, tha scal han mæles af brødræscap m*eth* nidings nafn. Æn huilken broder, som vides foræ sadon sagh och ær ikkæ to brødres vitnæ th*er* tel, tha scal han tagæ fæm gildbrødræ tel segh och holdæ th*et* m*eth* sin eed, ath han ikkæ vistæ th*er* af oc æy saa sin gildbrod*er* væræ stæd i saadont anger aller och ængælund ku*n*næ hanom hielpæ. Æn vorder han th*er* foræ iueruunnen, tha scal han mæles af brøderscap, och huilken som hielper aller trøster i nogær madæ then, som saa ær visd af gildet m*eth* nidingsnafn, aller then, som sin gildbroder drap, han scal bødæ iij m*a*rch imoth allæ brødræ.

6. De recto judicio *contra* fr*atre*m[1]. Om trætæ vorder mellom brødræ, tha scal ræt dømes them imellom efter lou och statutæ, och hosom ræt dom ikkæ gør aller forsmar ræt dom, som iuer hanom ær giord, han scal væræ forvden brødres hielp och raad, saa lengæ tel han louligæ bædrer baadæ imoth sagsøgeren och brødræ. Æn hosom gaar i gildet och hauer telforn noger sag paa segh, ther æyæ ikkæ brødræ ath beuoræ segh m*eth*, vden the velæ; mæden the sagæ, som risæ mellom brødræ, siden the æræ ga*n*gnæ i gildet, æyæ gildbrødræ och sculæ af rætæ afleggæ, som the best ku*n*næ.

7. De p*er*cussione capitis[1]. Hosom slaar sin gildbroder til bloots i gildes hus aller i gildes gaard m*eth* hammer, øxæ, kep aller m*eth* noger annen thing, huat som helst th*et* ær, i houet, saa ath han meghet veder thorf læges lægædom, tha scal han bødæ xij m*a*rch imoth hanom, som saaret fik, gildbrødræ eet pund hunugh och alderman j m*a*rch. Och hosom slar igen, han scal bødæ th*et* samæ vidæ, om th*et* genslau ær stort och farlict.

8. De *in*gressu curie *con*fr*atr*is cu*m* armata manu[1]. Hosom gaar i sin gildbroders gard aller hus veldælegæ

[1] *Saaledes baade under Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

m*eth* veriendæ hond och slar hanom, hans husfruæ, ha*n*s børn aller noger af hans hion, han scal bødæ vj ma*r*ch imoth hanom, gildbrødræ j ma*r*ch och olderman een half ma*r*ch.

9. De accusac*ione*[1]. Hosom kærer sin gildbroder foræ herscap innenlands aller vden, han scal oprætæ hanom al sin scadæ och ther iuer bødæ imoth hanom iij ma*r*ch och eet halft pund hunugh imoth gildbrødræ; æn siger han næy och vorder iueruunnen m*eth* ij brødres vitnæ th*e*rforæ, orsagæ segh m*eth* siettæ hond.

10. De pecunia defraudata[1]. Ho som gaar i skip m*eth* [2]siørøuæræ aller i skou m*eth* stubærøuæræ[2] och saa røuer sin gildbroder och vorder ther foræ iueruunnen m*eth* sennæ jertegn, han scal altiid bliuæ niding, och hans pe*n*nyngæ scal almy*n*nig teldømes brødræ.

11. Æn om gildbrod*er* gaar i sin gildbroders gaard aller hus m*eth* th*e*n, som æy gildbrod*er* ær, forvden andræ brødres semthøkæ och kaller hanom tel stefnæ aller thing och skelner hanom scadæ[3] tel paa sin thing aller fester m*eth* eed, han scal bødæ veth hanom iij ma*r*ch och ther tel al scaden, gilbrødræ een ma*r*ch och olderman een half ma*r*ch.

12. De verbis i*m*portunis[1]. Huilken som thræter veth sin gildbroder i gildet och saa fortør*n*er hanom, ath han kan ikkæ hauæ freet i husæt, och saa bort ganger, vorder han[4] th*e*rforæ felt, tha scal han bødæ veth hanom vj ma*r*ch, gildbrødræ een ma*r*ch och olderman een halff ma*r*ch; och hosom kaller sin gildbrod*er* thyøff, troløs aller herienssøn

[1] *Saaledes baade under Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[2] *I Univ.-Bibl.'s Afskrift og Jacob Bircherods Aftryk ere disse Ord gjengivne saaledes: »siørs væræ aller i skov met skubærø væræ«. Afskriften i Langebeks Dipl. læser: »siørs væræ aller i skov med skaberø væræ«. Pappenheim viser (S. 157), hvorledes Haandskriftet har faaet de uforstaaende Afskrivere til at skrive saaledes.*

[3] *Ordets sidste Stavelse »dæ« er skreven til over Linien.*

[4] *Tilskrevet over Linien.*

aller drauer hanom i haaræ aller vredæligæ[1] slar m*eth* næuæ, han scal bødæ veth hanom vj ma*r*ch, gilbrødræ j ma*r*ch och alderman een halff ma*r*ch.

13. De sortib*us* mittendis[2]. Om gildbroder scal giuæ lou, tha sculæ loder castes, och paa huem loden faller, the sculæ ma*n*næligh stondæ m*eth* hanom; æn hosom ikkæ ko*m*mer m*eth* hanom af the, som loden fullæ paa, och lader sin broder tabæ heder aller pennynge och vorder th*er*foræ felt m*eth* to gildbrødres vitnæ, han scal bødæ iij ma*r*ch veth hanom och al scaden, gildbrødræ eet halft pu*n*d hunugh och alderman een halff ma*r*ch.

14. Ængæn maa vitnæ, vden han ær gildbroder; ikkæ scal och eet vitnæ høres, vden the vordæ tu vitnæ, mæden to ments vitnæ ær øffert.

15[3]. Nar brødræ ko*m*mæ tel gildstefnæ, tha sculæ the væræ semty och metlidendæ; ængæn maa[4] fremføræ kæræmol, før æn hin annen fonger ændet sin talæ; hosom th*et* gør, bødæ een halff øræ veth alderman.

16. Om alderman ikkæ ko*m*mer tel gildstefnæ, før iij sagæ æræ berætæ, bødæ veth gildbrødræ een *halff* ma*r*ch.

17. Huatsom vorder ænt imellom brødræ, th*et* scal ængen opdravæ igen.

18. Ængen scal paa brødres gildstefnæ sighæ: thu liuuer; hosom th*et* sigher, bødæ een half ma*r*ch.

19. Ængen scal sendæ th*en* man, som ikkæ ær gildbrod*er*, tel sin gildbroders hus, alligeuel ath the æræ vden gildet, forvden brødres loff paa ha*n*s scadæ; hosom th*et* gør, bødæ veth hanom vj ma*r*ch, gildbrødræ een ma*r*ch och alderman een halff ma*r*ch.

20. Om gildstefnæ vorder nefnd, tha sculæ allæ

[1] *Pappenheim har (S. 460) »uredæligæ«.*

[2] *Saaledes baade ndfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[3] *Hos Pappenheim (S. 460—1) omfatter § 15, hvad der her er opløst i §§ 15—20.*

[4] *Tilskrevet i Marginen.*

ko*m*mæ; och hosom ikkæ ko*m*mer, han bødæ ix skilingæ, vden han hauer loulict forfael.

21. De causa pecunie[1]. Om noger maner gildbroder foræ penny*n*gæ och hin, som foræ sagen ær, siger næy, tha veryæ segh m*eth* thrediæ hond, om hanom kræues halff ma*r*ch aller myndræ; om hanom kræues iuer halff ma*r*ch och saa och intel xl ma*r*ch, tha scal hin, som foræ sagen ær[2], veryæ segh m*eth* siætæ hond och ikkæ fleræ.

22. De ve*r*berato no*n* *con*quere*n*te[3]. Hosom vorder slauen och ikkæ kærer th*et* foræ alderman och brødræ, han scal bødæ een ma*r*ch veth brødræ och een halff ma*r*ch veth alderman, siden hefnæ, om han vil, allers møstæ brødræscap.

23. Om gildbroder bær tel gildet øxæ, suerd aller annet vopn, ath scadæ noger broder m*eth*, han scal bødæ iij ma*r*ch veth allæ gildbrødræ.

24. De fratre naufragante[1]. Hosom finder sin gildbroder i hafsnød, han scal tagæ hanom i skip, och om th*et* ær nøtthørft, tha scal han vtcastæ eet pund aff siit gots af skipet och giuæ hanom lifshielp[4], huilket th*e*n, som i hafsnød vor stæd, scal gialdæ hin, som hanom reddædæ, nar han ko*m*mer heem, om han hauer th*e*r æfnæ tel; allers sculæ allæ gildbrødræ betalæ foræ hanom, om th*et* æn voræ iij marchs skyld.

25. De fratre captiuo[1]. Hosom finner sin gildbrod*er* fongæn aff heetnyngæ, han scal læ hanom aff sinæ pe*n*nyngæ ath fri segh m*eth*, och the pe*n*ny*n*gæ scal hin, som fanghen vor[5], igen giuæ, nar han ko*m*mer heem, om han hauer æfnæ th*e*r til; allers sculæ allæ gildbrødræ gialdæ foræ hanom, om th*et* æn ær iij ma*r*chs skyld.

[1] *Saaledes baade ndfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[2] *Dette Ord mangler hos Kofod Ancher (§ 14).*

[3] *Saaledes baade ovfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[4] *Efter »lifs« er paany skrevet »lif«, under hvilket der er sat Udslettelsesprikker.*

[5] *Tilskrevet over Linien.*

26. De pecunia amissa[1]. Hosom mister sinæ pe*n*nynge, saa ath nøuæ igen bliuer een halff ma*r*ch, førstæ gildet drikes, tha scal huer brod*er* giuæ hanom efter sit eghet skøn.

27. De *con*uiuio faciendo[2]. Nar gildet scal væræ, tha sculæ the brødræ, som tel næfnes af alderman, antuorde them, som stolbrødræ æræ, hunugh aller malt, huat som the æyæ, th*e*rtel; æn om th*et* forfares foræ thæres forsømelsæ[3], th*et* scal vides them. Hosom vordæ telnefndæ ath gøræ gildet, the samæ sculæ gøret; allers huer aff them, som tel ær nefnd, scal bødæ ij øræ sølfs veth allæ brødræ foræ thæres forsømelsæ, vden han hauer loulict forfal. The, som tel æræ nefndæ ath gøræ gildet, orsages, ath the th*et* ikkæ gøræ foræ siugdom, foræ fatigdom, ath han hauer møst sit gots, och om han[4] hauer skipet sit gots och ær paa sin farendæ væg aller i andræ maadæ thesligæ.

28. De recessu[1]. Nar gildet ær vederreed, hvilkæ brødræ tha velæ afgaa, the sculæ betalæ halft scot och pennyngæ tel stuth; hosom th*et* ikkæ gør, han scal gaa forvden brødres hielp; æn vil ha*n* alligæuel hauæ øl m*eth* segh, tha scal hanom giues een kannæ fuel.

29. De absencia *con*gildar*um*[2]. Tel gildet æyæ allæ gildsesken[5] ath ko*m*mæ, førstæ th*et* ær redæ, saavel quinnæ som mæn, och hosom ikkæ ko*m*mer, han scal alligeuel giuæ fult scot och th*e*rtel ix skilingæ; om han them ikkæ m*eth* viliæ vthgiuer, tha scal han nødes tel ath gialdæ iij ma*r*ch; bortæuærendes broder orsages foræ siugdom och foræ sterkæ feydæ.

30[6]. De fracc*io*ne cerei[2]. Hosom bryder liuseth i

[1] *Saaledes baade ovfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[2] *Saaledes baade ndfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[3] *Her er først skrevet »skyld«, under hvilket Ord der er sat Udslettelsesprikker.*

[4] *Skrevet til i Marginen.*

[5] *Tilskrevet ovfr. Linien.*

[6] *Hos Pappenheim (S. 464) omfatter denne Paragraf, der hos ham er § 25, hvad der her er opløst i §§ 30 og 31.*

gildet, han scal bødæ een half øræ pennyngæ; hosom bryder scol[1], han scal købæ een annen och giuæ gildbrødræ vj pennyngæ; om noger lader fallæ kar af hond meth drik bødæ een øræ; om kar faller aff hond paa nogers herdæ, bødæ ij øræ. Hosom opkaster aller noget annet vreent gøør, bødæ iij march.

31. Broder eller søster, som forsmaar ath gemæ lou och skraa, bødæ ij skilingæ och settes af gildet; æn foræ sin forligelsæ scal han giuæ ij skilingæ sølfs. Hosom gør vlyud i aldermants talæ, han scal bødæ vj pennyngæ.

32. Hosom hauer ærendæ tel thing, hanom sculæ allæ brødræ følyæ; hosom ikkæ kommer, bødæ j skiling sølfs, om han vorder feld ther foræ meth vitnæ, allers scal han veriæ segh enæ meth eed.

33. Hosom souer i gildet och ther vorder thre sinnæ røt paa hans houet, bødæ ix skilingæ; hosom vtbær kar forvden loff, bødæ een øræ pennyngæ.

34. De procuratoribus[2]. Om lius falder i gildet, therforæ sculæ gærdæmæn bødæ een øræ pennynge; om allæ lius vtsløykkes i gildet[3], therforæ sculæ gerdæmæn bødæ ix skilinge. Om gerdæmæn æræ allæ vdæn gildes huset tel samen, bødæ therforæ[4] ix skilinge. Om dreck fates i gildes huset, gerdæmæn bødæ ther foræ ix skilinge. Om brødræ velæ lengæ sidæ om aftennæn, tha æyæ gerdæmen ath thiænæ them; om noger dyrues ath sidæ efter allæ, tha sculæ gerdæmen settæ foræ hanom een span fuld meth øl och eet lidet lius och saa gangæ tel seengs; æn om the før bort gangæ, tha sculæ the bødæ ix skilinge.

35. De infirmitate[5], Om noger broder vorder siug, saa ath man venter hanom ikkæ tel lifs, och han veder-

[1] *Pappenheim har (S. 464) »stol«.*

[2] *Saaledes baade ndfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[3] *Her begynder en ny Side (b x) og i Marginen herudfor er med en anden Haand tilskrevet: »De exstinctione lucis«.*

[4] *»foræ« er skrevet til over Linien.*

[5] *Saaledes baade ovfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

thorf brødræs hielp, tha sculæ the vogæ iuer hanom to och to, saa lengæ tel the see, ath han fanger bædræ. Æn bliuer han døth, tha sculæ allæ følgæ hans ligh tel kyrkæ och offræ foræ hanom i messen; hosom th*et* forsømer, han scal bødæ ix skilingæ.

36. De fine *con*uiuii[1]. Førstæ gildet ær ænd, tha sculæ allæ ko*mm*æ tel kirken och ladæ holdæ messæ foræ allæ brødres och søsters siælæ, som af æræ ga[n]gnæ, huer m*eth* sin pe*nn*ynng; hosom th*et* ikkæ gør, han scal bødæ een øræ pe*nn*ynge.

37. De colloq*uio* habe*n*do[2]. Om brødres semtalæ vorder nefnd foræ noger stoor sagh, tha sculæ allæ brødræ samen ko*mm*æ, och hosom ikkæ ko*mm*er, han scal gialdæ ix skilinge.

38. De so*m*pno[3]. Hosom sofner i gildes huset och gløm*er* ath gangæ tel husæ, han scal bødæ j half øræ sølfs.

39. De *com*bustione dom*us*[1]. Om noger broders hus vorder brent, aller han hauer mist siit skip, aller han vil faræ i pelægrims reysæ, om han th*et* vederthorff, tha scal han hauæ iij pe*nn*ynges samningh af huer.

40. De adue*n*tu *fra*tris alieni[4]. Om noger fremmet brod*er* ko*mm*er ridendæ aller gangendæ och vederthorff hielp, han scal hauæ een øræ pe*nn*ynge af alt.

41. De mutilat*ione* me*mbrorum*[4]. Om noger broder vorder lemælestet och thrænger om hielp, tha scal samnes tel hanom veth allæ brødræ efter hans thrang, sosom han vederthorf meræ aller my*nn*æ, och efter aldermants och allæ brødres viliæ.

42. De jure alderma*nn*i[2]. Nar som adelger*d* ær, tha scal alderman hauæ een half ma*rch* pe*nn*ynge foræ sin

[1] *Saaledes baade ndfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[2] *Saaledes baade ovfr. Siden og i Indholdsfortegnelsen.*

[3] *Saaledes i Marginen og i Indholdsfortegnelsen, hvor det dog er skrevet til med en anden Haand.*

[4] *Saaledes baade i Marginen og i Indholdsfortegnelsen.*

vmagæ, een skiling af huer then, som gaar i gildet, och gildet v skilinge, item to gester, saa lengæ som fuld drik staar, item af huer hedning een kannæ øl, item huer dag to kanner øl, een om moruennen och een annen om aftennen, saalengæ som adelgerd staar; ite*m* scal han aldræ castæ loth foræ segh, mæden han scal staa foræ brødrænæ, huaræ som helst the hauæ nøththorft.

43. De jure stolbrødræ[1]. Stolbrødræ sculæ væræ to, huer af them scal hauæ to øræ pe*n*nynge i huer adelgerd, huer af them scal hauæ een ka*n*næ øl huer dagh, th*er* adelgerd staar, och huer af them een gest huer dagh, och af huer hednyng huer thæræ een ka*n*næ øl, och the sculæ ikkæ castæ loder foræ segh vden i høuæ saghæ och the sculæ hauæ nøglæ tel allæ the støkkæ, som them æræ befalæde.

44. De fornicac*ione*[1]. Om noger gør hoor m*eth* sin sornæ broders husfru, och th*er* ær noger broder, som th*et* kan skelligæ beuisæ m*eth* vithnæ, ath han hauer seet hanom anner sinnæ gaangæ tel och fra i thælig synd, tha scal han vises vt af gildet sosom een foruunnen man m*eth* nidings nafn.

45. De infamia[1]. Om nogh*er* vorder beructet och ikke feld m*eth* vithnæ, han scal skæræ segh m*eth* xij mænts eed af gildbrødrænæ och bliuæ een gild man.

[Herefter er Resten af Siden bxvij — lidt over en halv Side — tom ligesom en Tredjedel af den følgende Side bxviij.]

46. Om nogh*er* begriber nogh*er* man enæ m*eth* sin husfru och saa dræber hanom forvden a*n*nen sembroders vithnæ, ath ænghen scal thenkæ, ath han drap sin broder foræ noghet hemælict raad paa hans orsagæ, tha scal han vnder ligæ saavæl brøders forsmædelsæ som guts hefnd och bliuæ nidingh.

47. Hosom voltager sin sornæ broders husfru aller

[1] *Saaledes baade i Marginen og i Indholdsfortegnelsen.*

doter aller søster aller frenkæ, han scal vises vth aff gildet, om han vorder felt m*eth* tu vithnæ.

48. De vendic*ion*ib*us*[1]. Huilken sornæ broder som selier sin gildbroder nogh*er* thing rørende aller vrørende aller noger boscap, och han bryder sinæ ord, efter køp ær giort, han scal bødæ tu someghet imoth hin, th*er* køptæ, som han sculde bødæ veth kongens ombutsman, om han ikkæ gildbrod*er* voræ, och thuennæ sinnæ saa megh*et* veth allæ gildbrødræ, som han sculdæ bødæ tel statsens[2] ræt.

49. De supplantac*ion*e que dicit*ur* forkøp[1]. Hosom gør sin gildbroder forkøp paa køp aller sall. han scal først oprætæ hanu*m* sin scadæ och bødæ een halff m*a*rch veth allæ gildbrødræ[3], om han vorder feld m*eth* to brødres vitnæ foræ for*neffn*de forkøp.

50. Hosom ringer aller lader ringæ for*neffn*de gildens clokkæ sin broder tel scadæ, huilket guth forbiudæ, ath han fanger th*er* scadæ foræ aller paa sin eghen persones veghnæ aller hans falk aller paa siit gots, tha scal han fullæligæ oprætæ hanom al sin scadæ och bødæ veth allæ gildbrødræ eet pund hunugh, allers vises aff gildet m*eth* nidings nafn.

51. Nar nogh*er* gildbrod*er* døør, tha scal huer bæræ sin pe*nn*yng, som kalles ligscud, tel th*et* hus, som liget ær innæn; hosom th*et* ikkæ gør, han scal bødæ een øræ pennynge, vden han hauer loflict forfald. Hosom ikkæ ko*m*mer, th*en* tiid liget bæres tel kirken, før the hauæ gangeth omkring thre gaarde m*eth* ligæt, han scal bødæ een øræ; hosom ikkæ ær i messen m*eth* liget och th*en* tid th*et* jordes, bødæ een øræ.

52. Hosom beder sin gildbroder stefnæ nogær tel semtalæ aller tel thingh paa sinæ vegnæ, och han vil th*et* ikkæ gøræ, han scal bødæ een øræ pe*nn*ynge.

53. De l*ite*ra fraternitat*is*[1]. Hosom vil hauæ brøder-

[1] *Saaledes baade i Marginen og i Indholdsfortegnelsen.*

[2] *Her staar »statstens«.*

[3] *Her staar »gildbrødæ«.*

scapbreff, han scal giuæ olderman och stolbrødræ iiij gratæ, och førstæ thet scal besegles, tha scal han giuæ een tynnæ øl och bysens scriuæræ iiij *gratæ* foræ breffet, huilket æn-gæn scal scriuæ vdæn han; och ikkæ scal alderman hauæ makt ath beseylæ[1] saadanæ breff vden stolbrødræ semthøkæ och i thæres neruærelsæ.

[Herefter følger den ovfr. S. 19 nævnte Indholdsfortegnelse, for hvis Bestanddele der er gjort Rede ved de paagjældende Paragrafer, som de angaa. — Derpaa følger med andre Hænder:]

Gildens jordskyldh

Peter Kelebrecker iiij marc oc xxiij ß.

Syluester skreders v (?) ß.

Jens Viislaff v ß.

Per Cristiernssøn xv ß.

Tylme (?) Lindegaard ix ß oc vj grot.

Seluester Scriffuer x [ß] aff sin portgang.

Summa viij marc vij ß.

[Her begynder en ny Side.]

Thette er then jordskyldh till sancti Knutss gyldhe.

Primo iiij marcx aff then jord, som Karin Peffwers paa boer.

Item oc (?) xxiij ß aff then jord, som Petter Kelebrecker paa bodhe.

Item v ß aff then jord, som her Hans Clemetzzøn haffuer tiill sick . . . . . fraa tinghe.

Item v (?) ß aff then jordh, som Mette Kniff(?)smed paa boer (?).

Item Per Cristiernssøn x ß aff then jord, han paa boer.

Item v ß aff then jord, the haffue ther nest aff . . . .

Item ix ß aff then jord, som Kristinæ Markuss Rubberth (?) paa bodhe Hans . . . .

[Herefter følger endnu paa sidste Side vistnok sex Linier Optegnelser, der maa staa hen som ulæselige.]

[1] *Pappenheim (S. 470) har »beseglæ«, urigtigt læser »besæylæ«, og mener, at Kofod Ancher (§ 43)*

6.

1256, 7. Septbr. Brudstykker af en Skraa for et St. Knudsgilde, fordum given af gamle og forstandige Mænd, nu sat i Form af atten Oldermænd i Skanør.

De ndfr. trykte Brudstykker ere meddelte af Thomas Bartholin i hans Antiqvitates Danicæ (Hafniæ, 1689, S. 130, 133). At han har kjendt hele Skraaen, fremgaar af hans haandskrevne Annaler, der opbevares i Univ.-Bibl. Under Aaret 1256 omtaler han Skraaen og henviser til sin Samling af Afskrifter, Tome A, S. 528, som det Sted, hvor den kan læses. Denne Henvisning findes ogsaa i Langebeks Excerpter Pakke Nr. 287 (store kgl. Bibl.). Det nævnte Bind af Bartholins Afskrifter brændte i Kjøbenhavns Brand 1728. Af Arne Magnussons Fortegnelse over Bindets Indhold (Univ. Bibl. Arnemagn. Saml. 4⁰ Nr. 1045; st. kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 1127) kan det ses, at Skraaen »lex convivii sancti Canuti Ringstad.« har strakt sig fra S. 528 til 535, og med Hensyn til Originalen henviser han til Resens Bibliotek »Caps. 6, ordo 6, Nr. 39 in 8vo in membr. antiquiss«. Men i »Petri Resenii Bibliotheca«, Hafniæ, 1685, S. 175 findes som det paagjældende Numer »Kong Erichs, som blef slagen ihiel aff sin Broder Abel 1250, Gilleskraa M. S. in pergamento med dets Indsegel«. Det er den ndfr. S. 56 flg. som Nr. 10 trykte Kallehave-Skraa. Her er altsaa en Knuds- og en Eriksskraa identificerede, og at dette ikke simpelhen kan betragtes som en Fejl, fremgaar af Th. Bartholins ovennævnte Annaler under 1266, hvor det udtrykkeligt hedder, at Eriksskraaen væsentlig ordret stemmer med den ti Aar ældre »lex convivii b[eati] Canuti Ringstadiensis« (s. ndfr. S. 58).

Borgemester Zach. Konrad Uffenbach i Frankfurt a. M. († 1734) har haft en anden Afskrift af den Skraa, af hvilken der ndfr. er trykt nogle Brudstykker. Efter »Bibliotheca Uffenbachiana Manuscripta« (1720, II, S. 220) begyndte Afskriften væsentlig som hos Bartholin anført, Dateringsbestemmelsen er fuldstændig som Bartholins, og derefter tilföjes: »Post haec sequitur adhuc capitulum ad concordiam fratrum et in fine hujus rhytmi sequentes: Partem verte poli, tres primas subtrahi soli | adde caput liae [Westphalen: Monum. Cimbr. III, præfatio, S. 4: »lunæ«.] frontem superadde | et post conuerte ii dico claret aperte (in priori apographo legitur: et potest conuerti ii dico claret aperte) | detur pro penna scriptori pulchra puella.«

Pappenheim vil (Die altdän. Schutzgilden, S. 161—3), at den Bartholinske Skraa skal være identisk med den ndfr. S. 44 flg. som Nr. 8 trykte saa kaldede Storeheddinge Skraa; se dog ndfr. S. 45. Det er næppe muligt at knytte den Bartholinske Skraa til noget bestemt Sted, skjöndt der er Steder nok, hvor man ved, at der har været St. Knudsgilder, uden at nogen Skraa for dem kjendes (s. Aarb. f. n. Oldk., 1885, S. 27 flg.). De atten Oldermænd i Skraaens nedenfor meddelte Slutningsbestemmelse pege paa atten i Skanørmødet 1256 deltagende St. Knudsgilder.

De her trykte Brudstykkers Betydning er forøvrigt væsentlig forringet nu, da der ndfr. som Nr. 7 kan meddeles en fuldstændig Skraa med Dateringen fra Skanør den 7. September 1256.

Ita incipit atqve inscribitur lex convivii sancti Canuti ducis:

[1] Hæc lex[1] convivii sancti Kanuti Rincstadiensis, qvam[2] homines senes et discreti olim invenerunt et[3] ad utilitatem congildarum[3] ejusdem convivii[4] ubiqve[3] in prosperitate et necessitate observandam[5] statuerunt.

Si non-gilda interfecerit congildam et affuerint congildæ, tune vindicent eum, si poterint[6].

. . . . . .

Si quis pro ebrietate ceciderit in ipsa domo convivii vel anteqvam propriam curiam intraverit, oram persolvat[7].

. . . . . .

Ita finit:

Ista statuta fuerunt conscripta vel compilata in Scanør a XVIII senioribus, qvi dicuntur aldermanni, de convivio sancti Kanuti anno domini MCCLVI septimo idus septembris.

7.

1256, 7. Septbr. Skraa for St. Knudsgilde i Malmø, fordum given af gamle og forstandige Mænd, nu sat i Form af atten Oldermænd i Skanør.

Skraaen er meddelt efter en Afskrift i en Folio-Protokol, paa hvis Bind staar trykt med gamle Guldbogstaver: »Sancte Knvds Lavgs Bog Malmøe 1671«. Den tilhører St. Knudsgildet i den nævnte By og er af dette deponeret i Malmøs Raadhusarkiv. Den har forgyldt Snit, tydelige Spor af Beslag til at lukke den med (Sølvspænder) og omfatter paa Fol.

[1] *Uffenbach: »Statuta, skra«.*

[2] *Uffenbach »quæ«.*

[3] *Mangler hos Uffenbach.*

[4] *Uffenbach tilföjer »et conuiuas«.*

[5] *Uffenbach: »servandos«.*

[6] *Saaledes begynder § 1 i de ndfr. trykte Skraaer for St. Knudsgilde i Malmø (S. 35) og Storeheddinge (S. 45) samt St. Eriksgilde i Kallehave (S. 59), jfr. § 9 i den senere St. Knuds Malmø-Skraa (S. 72).*

[7] *Saaledes lyder § 23 i den ndfr. trykte Malmø-Skraa (S. 40) og Storeheddinge-Skraa (S. 51), § 26 i Kallehave-Skraaen (S. 64) og § 33 i den senere Malmø-Skraa (S. 77).*

1—289 Tiden fra 1400 til 1745. Af dens Titelblad erfares, at den er »sambledh udaff de gamle Forfædris effterladte skriffter« af tre Raadmænd Hans Mechelburg, Gildets Oldermand, og Hans Wollenweber og Thomas Jyde, Stolsbrødre, »det höy-hæderlige Ste Knuds Laugsbrødre och Søstre thill Ære, Malmøø Pindtzefæst Ao 1671.« I Gildets Møde den 28. Juli 1680 faas endnu (Fol. 139) den Oplysning, at det specielt er Raadmand Thomas Jyde, der har bekostet og forestaaet Protokollen, »denne sølfbeslagne Bog«, som han forærer det hæderlige Lav. I Fortegnelsen over Gildets »Rariteter och Monementer« (Fol. 39) nævnes som Nr. 2 »en gammel Pergementz-Bog med Latin och tuende Sølfspender udi«. der (Fol. 38) gaar igjen i »en indbunden bog in Qvarto med sort Cardewans Binde, huilcken er fatted och skreffuen efter den gamble pergementz Bog med Latine udi«. Ingen af disse Bøger synes bevarede til Nutiden. Den ældste af dem er benyttet af W. Flensburg i hans «Kort Berättelse om det så kallade Ste Knuts Gilldet i Malmø« (Lund, 1743, S. 50).

Den her meddelte Skraa findes i Thomas Jydes Protokol Fol. 29—36 og er den eneste hidtil kjendte, fuldstændige Skraa, til hvilken Skanør-Dateringen den 7. September 1256 er knyttet. Malmø er ikke nævnt et eneste Sted i den, men naar den er indført i den nævnte Protokol, der desuden Fol. 52—59 meddeler en dansk Oversættelse af den, tör det antages, at den i sin Tid har været gjældende for Gildet i Malmø. Som en Særhed i Oversættelsen kan det noteres, at den altid skriver Juthing istedenfor Nithing.

Af særlig Interesse er det, at Skraaen ender med en Meddelelse om, at der har været Strid mellem St. Knudsgildet og et andet Gilde (i Malmø): det andet Gilde kaldes »herlagh« eller »Her Laug«. Biskopen i Lund vedtog sammen med begge Gilders Brødre i Anledning af Striden nogle — ikke opbevarede — nye Bestemmelser. Ordet »herlagh«, der uvilkaarligt minder om Slesvigs gamle »hezlagh« (Scr. rer. Dan. II, S. 612), kan betyde »Herre-Laug«, men herved naas ikke til nogen Forklaring. Da de vedtagne Bestemmelser ikke kjendes, kan der Intet siges om, fra hvilken Tid de skrive sig. I Privilegierne for Malmø af 1360 og 1415 nævnes St. Knudsgilde (sex Knudsbrødres Ed gjör fuldt med tre almindelige Tylters Ed), men ikke noget andet Gilde eller Lav (s. Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love, V, 1827, S. 80 § 25 og S. 88 § 23).

Som ovfr S. 32 nævnt, har man været opmærksom paa en mulig Forbindelse mellem de Brudstykker af en Skraa, fra hvilke Skanør-Dateringen tidligere alene kjendtes, og den ndfr. som Nr. 8 trykte Storeheddinge-Skraa. Nu kan denne sammenlignes med den her meddelte Malmø-Skraa, til hvilken den nævnte Datering ogsaa er knyttet, og det ses da, at de to Skraaer væsentlig ere ens. Der er dog ikke Tale om nogen ordret Overensstemmelse. Conviva bruges i Malmø-Skraaen væsentlig istedenfor congilda, de enkelte Bestemmelser redigeres ofte noget forskjelligt (s. f. Ex. §§ 14, §§ 17, §§ 22, §§ 24 og en Del af § 39 i Malmø-Skraaen sammenlignet med den tilsvarende Del af § 38 i Storeheddinge-Skraaen), ligesom Bøderne flere Steder ere forskjellige, og af större Uligheder kunne følgende nævnes: §§ 13, 15 og 27 i Storeheddinge-Skraaen have Tilföjelser, som

ikke findes i Malmø-Skraaen; § 19 i Malmø-Skraaen udvider Bestemmelsen om en Bøde for at bryde et Lys til ogsaa at omfatte at slukke det; §§ 38, 42—45 i Malmø-Skraaen findes ikke i Storeheddinge-Skraaen, der til Gjengjæld har to Paragrafer (§§ 40 og 41), der ikke forekomme i Malmø-Skraaen. — Paragraftallene findes ikke i Haandskriftet.

Hæc est skra convivii sancti Canuti Ringstadiensis, qvam homines senes et discreti olim invenerunt ad utilitatem convivii convivarum, ubi in prosperitate et necessitate servandam statuerunt.

1. Si non-conviva interfecerit convivam et adfuerint convivæ, vindicent eum, si potuerint; si autem non potuerint, efficiant, ut interemptor, qvod vulgariter dicitur tak[1], qvadraginta marcarum pro se acqvirat hæredibus interfecti ad emendationem. Ex illis 40 marcis[2] omnibu sconvivis tene[n]tur tres marcæ[2] ad satisfactionem, et nullus convivarum cum eo comedat vel bibat aut in navi cum illo sit, nec aliqvam communionem cum illo habeat, donec emendaverit hæredibus et convivis, ut lex dictavit, nisi reddat omnibus convivis tres marcas[3] qvalibet vice. Si vero interemptor non potest pro se acqvirere [4]tak, nominati[4] ex convivio ferent eum ad judicium regis.

2. Qvod si conviva convivam interfecerit, et confratres præsentes extiterint, subveniant ei a mortis periculo, qvomodo poterint. Si autem ipsum coactus interfecerit, hæredibus 40 marcas et congildis tres marcas emendabit. Si autem confratrem suum propter nimiam stultitiam et negligentiam longo rancore præeunte interfecerit, a consortio omnium fratrum cum malo nomine, qvod dicitur niding, recedat.

3. Si qvis conviva interfecerit non-convivam seu aliqvem potentem et ipse se propter suam insufficientiam liberare non valuerit, fratres, qvi præsentes extiterint, subveniant ei a vitæ periculo, qvomodo valuerint, et si vici-

[1] *Her staar »taxta«.*

[2] *Her staar »marcas«.*

[3] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 46 har »oras«.*

[4] *Jfr. Storeheddinge-Skraaen. Her staar: »taxtam nominatam«.*

nus aqvæ fuerit, acqvirant ei navem cum remis et haurile vas et ferrum, cum qvo ignis excutitur de silice, et securim, et ipse sibi deinde provideat, secundum qvod valeat. Qvod si eqvo indiguerit, acqvirant ei et comitentur eum ad silvam et non in silvam, et habeat eqvum postea per diem et noctem gratis; si diutius indiguerit, conducet; et si eqvus non revenerit, ipse eum persolvet, si substantiam habet; sin autem, congildæ pretium eqvi persolvant. Qvod si his modis ei subvenire non poterint et si, qvod dicitur vulgo tak[1], 40 marcarum, exigatur, præsentes confratres sint pro eo fidejussores; ipsemet persolvat, si substantiam habet; sin autem et si coactus homicidium perpetraverat, omnes congildæ pro eo persolvant. Et si ita evenerit, qvod homicida neqvitia vel timore necis fugerit et confratres suos in angustia et periculo posuerit, sit ipse exsors convivii et, qvod vulgari dicitur sermone, niding; omnes vero convivæ se liberent, [2]qvi interfuerunt[2]. Si autem aliqvis conviva his superfuerit et propter suam neqvitiam et nimium timorem confratrem suum a mortis periculo non liberaverit et testimonio convictus fuerit, omnibus fratribus tres marcas persolvat aut juramento sex fratrum se purget, vel niding a confraternitate recedat. Si qvis autem ita rebellis extiterit, qvod ad redemptionem confratris sui, qvantum tenetur, præfixo die non addiderit, tres oras fratribus emendet.

4. Si autem conviva fratrem suum apud potentem qvocunq*ve* loco accusaverit et inde damnum vel scandalum cum magna fatigatione consecutus fuerit, testimonio convictus emendet ei sex marcas et omnibus convivis dimidium pund mellis aut cum sex fratribus se expurget.

5. Et si conviva confratrem suum apud potentem adulando defraudaverit aut navim cum piratis conscenderit

[1] *Her staar: »taxta«.*

[2] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 47 har: »qvi pro eo in tak iverunt«.*

et sic confratrem suum spoliare insudaverit, certis indici[is] convictus de confratria recedat et sit niding omnium fratrum.

6. Si autem conviva confratri suo in legibus non adstiterit aut testimonium adversus eum perhibuerit et hoc ei in damnum rerum suarum fecerit, testimonio convictus emendet ei tres marcas et fratribus tres oras.

7. Et si conviva convivam suu*m* ad regem vel episcopum sine licentia senioris et congildarum consensu aut ad placitum citaverit et ei damnum rerum suarum fecerit, satisfaciat ei in trib*us* [marcis][1] et fratribus in tribus oris.

8. Qvod si conviva fratrem suum in captivitate invenerit, redimat eum cum trib*us* marcis; ipse persolvet, si habet; sin autem, reddant pro eo omnes congildæ. Qvod si noluerit et testimonio convictus fuerit, easdem tres marcas fratribus persolvat aut cum sex fratribus se expurget; si qvis autem ad redemptionem confratris sui non solverit, tres oras[2] emendet.

9. Si autem conviva fratrem suum in naufragio reperierit, conferat ei vitæ subsidium, ejiciat de bonis suis tres marcas sive unum pund et recipiat ipsum in navim suam; ipsemet illud reddat, si habet; sin autem, tunc omnes congildæ persolvant.

10. Et si conviva fratrem suum in captivitate vel aliqvo loco anxietatis alio invenerit et opem ei ferre negaverit, testimonio convictus, sit extra convivium ut niding aut cum fratribus[3] juret, se voluntatem habuisse subveniendi ei nec potuisse.

11. Et si convivas aliqvos ad parandum convivium senior nominaverit, si qvis eorum neglexerit parare vel non curaverit, fratribus tres oras[2] persolvat et iterum paret; et

[1] *I Overensstemmelse med Oversættelsen indsat efter Storeheddinge-Skraaen (ndfr. S. 48).*

[2] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 48 har »marcas«.*

[3] *Foran »fratribus« skal der vistnok staa »sex« s. den senere malmøske Skraa (ndfr. S. 75 § 23); jfr. ndfr. Side 48. Oversættelsen har kun »svære med Brødre«.*

si convivæ nominati ad convivium faciendum mel acceperint, tunc sit in custodia congildarum, postqvam acceptum est.

12. Si qvis vero, postqvam caldarium igni suspensum est, se abstraxerit ante inceptum convivium[1] sine licentia senioris, tantum solvat, qvantum si bibisset.

13. Et si conviva cum fratre suo verbis importunis in domo convivii contenderit, testimonio duorum circumsedentium convictus, convivis tres oras persolvat;[2] qvi vero impatienter ad consimilia responderit, dimidium solvat.

14. Et si congilda fratri suo vitiosa verba dixerit sive in convivio sive alio loco aliqvo idem vocaverit eum niding aut furem vel in qvibuslibet aliis opprobriis adeo vilem dixerit, ut cæteris hominibus nullo modo coæqvari possit, emendet ei tres marcas et fratribus dimidium pund mellis aut cum sex fratribus se expurget. Et si conviva fratrem suum rapuerit per crines aut pugno percusserit, emendet ei tres marcas et fratribus 12 oras; et si contigerit, ut baculo aut clava congildam suum percusserit, emendet ei novem marcas; si autem fuerit ex illis ictibus in aliqvo membrorum debilitatus aut sangvine fluxerit, emendet ei duodecim marcas insuper et fratribus tres marcas.

15. Et si conviva ab aliqvo non-conviva dehonestatus fuerit verbis aut factis et se vindicare noluerit cum auxilio fratrum, sit extra convivium, et si sine consensu convivarum leges aut satisfactionem qvæsierit, testimonio convictus de fraternitate deponatur aut dimidiam marcam argenti persolvat[2].

16. Qvod si aliqvis congilda ad fratrem suum lædendum in domum convivii securim aut gladium sive aliqvod aliud armorum portaverit et ibi inventum fuerit, emendet

[1] *I den danske Oversættelse lyder Texten her: »Sniger Nogen sig bort, efter att Liusz (forinden Gildet begyndes) er opsatt og antændt».*

[2] *Storeheddinge-Skraaen har her (s. ndfr. S. 49) en Tilföjelse, der ogsaa findes i den senere Malmø-Skraa (ndfr. S. 75 § 24 og S. 76 § 27).*

convivis tres oras, qvia omnia arma in domo convivii prohibita sunt.

17. Et si fratres aliqvi discordes ex aliqva re, habeant conventum congildæ temperantes, si per judicium eorum possint concordare; et si non possunt, tunc sit ille extra convivium, qvi legem et judicium convivarum omnium [contempserit][1].

18. [Et si qvis non venerit ad conventum][1], qvod dicitur moot, oram reddat.

19. Et si qvis cereum fregerit, dimidiam oram reddat; [2]et si cereum extinxerit, etiam tantum solvat[2]. Si scyphum sponte aut casu fregerit, emat alium et sex denarios reddat; et si scyphus a manu alicujus ceciderit, licet non frangatur, sex denarios solvat.

20. Si autem conviva in convivio sedendo dormierit, oram persolvat, et si in eadem domo se deposuerit et domum ire neglexerit, duas oras persolvat; si vero vomitum [fecerit][3] aut ibidem aut in discessu, anteqva*m* domum pervenerit, testimonio convictus tres oras persolvat.

21. Si autem aliqvis conviva infirmatur, visitent eum fratres, et si necesse fuerit, vigilent super eum; et si mortuus fuerit, qvatuor fratres super eum vigilent; et si super hoc denominati venire contempserint, qvivis eorum oram solvat, et qvi vigilant, defunctum ad sepulcrum deferant, comitentur fratres omnes corpus ad ecclesiam, et unusqvisq*ve* in missa denarium proprium scribæ[4] pro anima fratris sui offerat, anteqvam funus sepeliatur, vel oram reddat; et si qvis recedit, priusqvam sepultus fuerit, similiter solvat.

[1] *Afskriveren har oversprunget det sidste Ord i § 17 og de første i § 18. De ere her i Overensstemmelse med den danske Oversættelse indsatte efter Storeheddinge-Skraaen (ndfr. S. 50).*

[2] *Dette findes ikke i Storeheddinge-Skraaen.*

[3] *Jfr. ndfr. S. 63 § 23 i Kallehave-Skraaen.*

[4] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 51 har »præposito«.*

22. Si qvis legem, ut scripta est, observare vel tenere noluerit, sit extra convivium et reddat tres oras; si autem voluerit postmodum pro resumenda fraternitate reconciliari fratribus, voveat legis observantiam et sex oras persolvat.

23. Si qvis pro[1] ebrietate ceciderit in ipsa domo convivii vel anteqvam propriam curiam intraverit, oram solvat.

24. Si qvis conviva homicidium perpetraverit, postqvam hæredibus legitime satisfecerit, si ad ipsius communionem redire voluerit, reddat omnibus convivis tres marcas[2] et sic eidem convivio societur cum consensu cognatorum interfecti; qvi vero coactus homicidium perpetraverit, de omnibus fratribus accipiat stud, sc[ilicet] tres marcas[3] de qvolibet fratre.

25. Conviva vero, cujus anterior pars domus, id est coqvina vel stupa aut horreum cum annona in illa curia, in qva residentiam facit, combusta fuerit, dent ei omnes fratres stud, sc[ilicet] tres denarios.

26. Si qvis rurensis convivio sancti Canuti se sociare voluerit, acqvirat unum de civibus, ejusdem convivii fratribus, qvi de omnibus causis in præsenti skrae omnibus convivis pro ipso respondeat aut in præsenti satisfaciat.

27. Si qvis etiam alium convivam de sede depulerit et illius locum violenter obtinuerit, solidum reddat[4].

28. Si qvis autem conviva circa tabulam vel alias[5] percussus sive inhoneste verberatus fuerit, testimonio con-

[1] *Her staar »præ«.*

[2] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 51 har «unum pund mellis«.*

[3] *Ndfr. S. 51 i Storeheddinge-Skraaen staar »denarios«. I Oversættelsen staar »tre Penge«. Jfr. ndfr. § 25 i Slutn.*

[4] *Storeheddinge - Skraaen har her (ndfr. S. 52) en Tilføjelse.*

[5] *I den danske Oversættelse lyder dette Sted: »Men om nogen Laugsbroder blifuer hosz taffelet eller ellers [alias] slaugen eller skammelig medfaren«. I Storeheddinge-Skraaen (ndfr. S. 52) staar ikke »alias« men »aleas«, jfr. den senere Malmø Skraa (ndfr. S. 77, § 35), hvorfor Dr. J. Kruse (St. Knutsgillet i Malmø i Meddelanden från Svenska Slöjdfören. 1897, I, S. 18) taler om »dem, som spelade på misstänkta ställen«. I Kallehave-Skraaen (ndfr. S. 65 § 31) staar: »circa tabernas vel aleas vel tesseribus ludendo«.*

victus convivis dimidia*m* marcam reddat aut cum sexta manu se expurget. Si vero congilda a tabula nudus recesserit, propter scandalum et dedecus omnium congildarum testimonio convictus tres oras solvat aut cum sex fratribus se expurget.

29. Si qvis convivarum strepitum vel clamorem in sermone senatoris vel præpositi fecerit, solidum denarii[orum] persolvat.

30. Si qvis convivaru*m* negotium ad placitum habuerit, seqvantur eu*m* omnes fratres, et qvicunq*ve* non venerit, solidum argenti persolvat, si convictus fuerit unius testimonio certo[1]; sin autem, solus se expurget juramento.

31. Si qvis clamosus absq*ve* certa ratione extiterit et sic clamore infestat fratres sine omni contradictione solvat marcam[2].

32. Si vero aliqvis frater alterius auxilio indiguerit ad partes propinqvas, et ille ambulando vel eqvitando subsidium ferre noluerit, duas oras fratribus persolvat.

33. Si vero ad regem vel episcopum vocatus fuerit aliqvis fratrum, senior faciat conventum fratrum et eligat duodecim ex fraternitate, qvos voluerit, qvi cum eo ex communi expensa[3] vadunt et ei auxilium pro posse ferant; si ad hoc denominati contradixerint, qvilibet eorum dimidiam marcam argenti persolvat, nisi detineatur copula nuptiarum vel infirmitatis causa vel aliis causis legitimis, vel statim nominetur alius in loco ejus, qvi recedat cum prædicto fratre.

34. Si qvis fratrum necessitate compulsus injuriam suam vindicaverit et auxilio eguerit in civitate causa defensionis vel tutelæ membrorum suorum aut vitæ, sint cum eo die ac nocte 12 nominati ex fratribus ad defensionem et seqvantur eum cum armis de hospitio ad forum, de foro autem ad hospitium, qvam diu oportebit, ne frater noster scandalizetur et fratribus non fiat in opprobrium.

[1] *Ndfr. S. 78 § 37 i den senere Malmø-Skraa staar »in cereo« jfr. Storeheddinge S. 52; Oversættelsen gjengiver Ordet ved »sufficient«.*

[2] *Oversættelsen har »j øre«, jfr. Storeheddinge-Skraaen (S. 52).*

[3] *Oversættelsen har: »paa deres egen Bekostning«.*

35. Si qvis frater captus fuerit et libertatem perdiderit, de omnibus convivis in illo episcopatu accipiat stud sc[ilicet] tres denarios.

36. Hoc qvoq*ve* statutum fecerunt seniores convivii, qvod si qvis frater confiscatus fuerit bonis suis ex parte regis vel alterius principis et captus fuerit, ad qvoscunq*ve* fratres in regno vel extra regnum declinaverit, subveniat ei unusqvisq*ve* in auxilium qvinq*ve* denariis.

37. Si qvis conviva naufragium passus fuerit et de bonis suis æstimatis ad marcam retinuerit, juramento præstito et testimonio adhibito accipiat de qvolibet fratre [tres][1] denarios intra terminum illius episcopatus.

38[2]. Si frater conjuratus ab aliqvo non conjurato aliqva molestia pulsetur adeo, ut nec sustinere valeat nec se defendere sufficiat nec audeat, nuntiat qvibus possit fratribus, et si res exegerit, campana pulsetur; verum qvicunq*ve* frater hoc audiens fratri subvenire neglexerit et hujus malitiæ testimonio malo nomine, qvod est niding, assignatus extra fraternitatem ponatur.

39. Si fornicatus fuerit frater cum uxore conjurati fratris sui et confrater est, qvi comprobat testimonio in reliqvis se vidisse eum euntem et redeuntem, pro tali facinore a fratrum communione utpote reprobus et niding ejiciatur. Si vero infamatus fuerit frater nec testibus convictus, purgare se debet cum juramento 12 fratrum et sic convivium suum obtinebit. Item si frater fratre*m* cum sua uxore in cubili fornicantem deprehenderit et si duorum fratrum testimonium in reliqvis habuerit, occidendi eum sibi copiosa datur licentia, si eorum fratrum testimonium perhibentium præsentia adfuerit, qvia in adulterio deprehensum cum juramento duodecim fratrum lex judiciaria

[1] *Oversættelsen har: »threjPendinge«, hvad der stemmer med Storeheddinge-Skraaen (s. ndfr. S. 53).*

[2] *Denne Paragraf findes hverken i Storeheddinge- eller Kallehave-Skraaen, men derimod i den senere Malmø Skraa (s. ndfr. S. 79 § 43).*

poena capitalis sententiæ plectendum approbavit. Si vero solus solum cum uxore deprehenderit, sic qvod sine alterius testimonio fratrem necaverit, ne forte ob latens aliqvod consilium qvisqvam fratrum hoc eum fecisse suspicetur videlicet, ut fratrem suum innocentem occiderit, tam fratrum despectioni qvam divinæ ultioni subjacebit[1].

40. Et si qvis frater per vim rapuerit conjurati fratris sui uxorem, filiam, sororem vel neptem, ejiciatur a fraternitate, sed non sine duobus testibus.

41. Hanc qvoq*ve* traditionem et legem fecerunt seniores, qvi dicuntur aaldinger, in Skanøer, qvod pistores non recipiantur in convivium sancti Canuti et recepti ullatenus teneantur.

42[2]. Cronographia[3]. Ista statuta fuerunt inventa vel compilata in Skanøer ab octodecim senioribus, qvi dicuntur aaldinger, de convivio sancti Canuti anno domini millesimo ducentesimo qvinqvagesimo sexto (1256) septimo idus Septembris.

43[4]. [3]Istud capitulum pertinet ad concordiam fratrum[3]. Si qvis frater conjuratus vendiderit confratri suo res qvascunq*ve* sive mobiles sive immobiles sive possessiones qvascunq*ve* et post contractum fori verba sua infregerit, qvod vulgariter dicitur mala wersla, solvat in duplo plusq*vam* tenetur solvere regio exactori, si non esset congilda, et omnibus convivis in duplo plusqvam solveret ad jus civitatis.

44[4]. Qvicunq*ve* etiam conviva fratrem suum in emendo vel vendendo supplantaverit, qvod vulgariter dicitur forkiøp, primo reddat ipsum indemnem et omnibus congildis dimidiam marcam persolvat, si duorum fratrum testimonio convictus fuerit pro supplantatione memorata.

[1] *Storeheddinge-Skraaen ndfr. S. 54 föjer til: »et nithing erit«.*

[2] *Findes ikke i Storeheddinge-Skraaen.*

[3] *Dette staar i en Linie for sig.*

[4] *Findes hverken i Storeheddinge- eller Kallehave-Skraaen, men i den senere malmøske Skraa (s. ndfr. S. 80 §§ 46 og 47).*

45[1]. Si qvis conviva campanam convivii co*m*munem in damnum fratris sui pulsaverit aut pulsari fecerit, [2]qvod absit[2], et ille in persona sua propria aut familia sive bonis suis aliqvod passus fuerit damnum, restituat ei damnum suum integrum et satisfaciat omnibus convivis in uno talento mellis aut sit exsors convivii niding omnium convivarum. Nec aliqvis ipsam campanam pulsare præsumat absq*ve* licentia senatoris vel scribæ nisi forte propter incendii infortunium aut ex causis consimilibus, qvod si aliqvis attentare præsumpserit, omnibus convivis in dimidio talento mellis teneatur.

Qvoniam inter convivium herlagh[3] et convivium sancti Canuti qvoq*ve* sit seditio propter stultos, qvia utrumq*ve* in suis statutis fortia jura habent, d*omi*nus episcopus Lundensis præfectus (!) una cum congildis utriusq*ve* convivii, volens hanc pestem discordiæ perimere, addidit ad statuta, qvæ prius habuerunt, statuta, qvæ seqvuntur, tangentia bene jura utriusq*ve* convivii inter utriusq*ve* statuta communiter observanda, ut stultorum maxillæ approximare sine chamo nolentium freno regularium constitutionum poenaliter approximare cogantur.

8.

c. 1256. Skraa for St. Knudsgilde i Storeheddinge fordum given af gamle og forstandige Mænd.

Skraaen er trykt efter en Afskrift i P. Resens Atlas Daniæ, II, S. 316—327 (Store kgl. Bibliotek, Uldals Saml. Fol. Nr. 186). Den er, som det vil ses, ikke dateret og ikke henført til nogen By. Den findes imidlertid i et Afsnit, der er overskrevet: »Descriptio civitatis Hedingæ«, og der siges her indledningsvis: »Duæ quondam Hedingæ societates institutæ, solennitate convivali præcipue celebres. Una convivium S. Canuti dicebatur, altera convivium S. Olai. Leges utriusque fere eædem, quarum cum soepius jam facta mentio, non pigebit in gratiam lectoris exempli loco prioris societatis,

[1] *Findes hverken i Storeheddinge- eller Kallehave-Skraaen, men i den senere malmøske Skraa (s. ndfr. S. 80 § 48).*

[2] *I Oversættelsen gjengives dette ved: »hvad Gud forbyde«.*

[3] *I den danske Oversættelse staar: »Her Laug«.*

coeteris qvippe auctiores proferre, sed stilo, quo ipsæ scriptæ, vitio seculi ad barbariem et sordes nimis inclinante«. Det er altsaa som Kuriositet, at Resen tager Skraaen med, hvad der yderligere ses, naar han efter Skraaens Slutning skriver: »Sed ineptiarum plus satis«. Men han har dog, ved hvad han har sagt, bestemt henvist den til Storeheddinge, og E. Pontoppidan kan oplyse (Ann. ecclesiæ Dan., II, 1744, S. 346), at Resens Afskrift er »aus einer alten Membrana copiiret worden«.

Naar Pappenheim (Die altdän. Schutzgilden, S. 161—3) tror at kunne identificere denne Skraa med den, hvoraf der ovfr. S. 32—33 er trykt nogle bevarede Brudstykker, er dette næppe aldeles sikkert. I sine haandskrevne Annales (paa Univ. Bibl.) omtaler Thomas Bartholin under 1256 den Skraa, hvoraf de ovennævnte Brudstykker ere tagne, uden med et Ord at tilföje, at den angaar Storeheddinge (»Lex convivii S. Kanuti Rincstadiensis, quam homines senes et discreti olim invenerunt et ad utilitatem congildarum ejusdem convivii ubique in necessitate et prosperitate observandam statuerunt. Qvæ statuta fuerunt conscripta vel compilata in Scanør a XVIII senioribus, qvi dicuntur Aldermanni, de convivio S. Canuti anno hoc [1256] 7 id. Sept.«). Og afgjörende er det, at Resens Storeheddinge-Skraa ikke har den anden Skraas Datering fra Skanør 1256. Wilda (Das Gildenwesen im Mittelalter, 1831, S. 105—6) betragtede de to Skraaer som forskjellige. Men derfor kan det godt antages, at Brudstykkernes Skraa væsentlig har haft samme Indhold som den her meddelte Storeheddinge-Skraa. En saadan Antagelse støttes ved den senere fremkomne, ovfr. S. 33 flg. trykte Malmø-Skraa, der har Skanør-Dateringen.

Skraaen er tidligere trykt i Pontoppidans Annales ecclesiæ Dan., II, 1744, S. 346—52 og i Pappenheims Die altdän. Schutzgilden S. 472—80. Pontoppidan har formentlig trykt efter en mangelfuld Afskrift af Resens Text, men et Par Steder synes det næsten, som om han har haft Andet at rette sig efter end denne Afskrift (s. ndfr. ved §§ 2, 24, 25). — Der findes ingen Paragraftal i Haandskriftet.

Hæc est lex convivii S*ancti* Canuti Ringstadiensis, qvam homines senes et discreti olim invenerunt et ad utilitatem congildarum ejusdem convivii et ubicunq*ve* in prosperitate et necessitate observandam statuerunt.

1. Si non-gilda interfecerit congildam et affuerint congilde, tunc vindicent eum, si poterint; [1]si autem non poterint,[1] efficiant, ut interemptor, qvod vulgariter dicitur tac[2], XL marcarum, pro se acqvirat hæredibus interfecti ad emendationem. Ex illis XL marcis omnibus congildis tenentur III marcæ[3] ad satisfactionem, et nullus congildarum cum

[1] *Indsat efter Kofod Ancher (Om gl. danske Gilder S. 41; Saml. jur. Skr. III, S. 169). Saaledes ovfr. i Malmø- og ndfr. i Kallehave Skraaen.*

[2] *Her staar »fac«, hvad Pontoppidan (S. 346) ogsaa har. Saaledes ogsaa i § 3.*

[3] *Her staar »marcas«.*

illo bibat nec comedat aut in navi cum illo sit nec aliqvam communionem cum illo habeat[1], donec emendaverit [2]hæredibus et congildis, ut lex dictaverit; qvod qvi fecerit[2], reddat omnibus congildis III oras qvalibet vice. Si vero interemptor non potest pro se acqvirere tac[3], nominati ex convivio ferant ipsum ad judicium regis.

2. Si congilda interfecerit congildam et confratres præsentes exstiterint, subvenient ei a mortis periculo, qvo modo potuerint. — Si autem ipsum coactus interfecerit, hæredibus XL marcas et congildis III marcas emendabit. — Si autem confratrem suum propter nimiam stultitiam et negligentiam et [4]longevo rancore[4] existente[5] interfecerit, a consortio omnium confratrum cum malo nomine, qvod est nithing[6], recedat.

3. Si qvis autem congilda interfecerit non-congildam vel aliqvem potentem et ipse se propter insufficientiam suam liberare non valuerit, fratres, qvi præsentes exstiterint, subvenient ei[7] a vitæ periculo, qvomodo valuerint, [8]et si vicinus aqvæ fuerit, acqvirent[8] ei lembum cum remis et haurile vas et ferrum, cum qvo ignis eliditur ex silice, et securim; [deinde][9] ipse sibi provideat, secundum qvod valeat. Qvodsi eqvo indiguerit[10], acqvirant ei et comitentur eum ad silvam et non in silvam, et habeat eqvum postea per noctem et diem gratis; si diutius indiguerit, conducet. Si eqvus non revenerit, ipse eum persolvat, si substantiam habet; sin minus omnes congildæ pretium eqvi persolvant. — Qvodsi his modis ei subvenire non poterint, et si, qvod

[1] *Her staar »habeant«.*

[2] *Mangler hos Pont. (S. 346).*

[3] *Se forrige Side, Anm. 2.*

[4] *Her staar »longe voracitate«; allerede Pont. (S. 347) har »longevo rancore«, saaledes som der staar i Kallehave-Skraaen ndfr. S. 59, jfr. Malmø-Skraaen ovfr. S. 35.*

[5] *Efter dette Ord gjentages »confratrem suum«, som Pont. (S. 347) har beholdt.*

[6] *Her staar »nitling«, Pont. har »nitszing« (S. 347); saaledes ogsaa ndfr. i §§ 5, 6, 9, 14, 18, 44, 46, 48.*

[7] *Mangler hos Pont. (S. 347).*

[8] *Disse Ord mangle hos Pont. (S. 347).*

[9] *Efter Pappenheim (S. 473).*

[10] *Her staar »indiguerint«.*

vulgo dicitur tac, XL marcarum ab eo exigantur, præsentes confratres sint pro eo fidejussores, et ipsemet persolvat, si substantiam habet; sin autem [1]et si[1] coactus homicidium perpetraverit[2], omnes congildæ pro eo persolvant, et si ita evenerit, qvod homicida[3] neqvitia vel timore necis fugerit et confratres in angustia et periculo posuerit, sit ipse exsors convivii, qvod vulgari nomine dicitur nithing; omnes congilde se liberent, qvi pro eo in tac iverunt. — Si autem aliqvis congilda his superfuerit et propter suam[4] neqvitiam et nimium timorem confratrem [5]suum a[5] mortis periculo non liberaverit et testimonio convictus fuerit, omnibus fratribus III marcas persolvat aut juramento VI se expurget vel nithing a fraternitate recedat. — Si qvis autem ita rebellis fuerit, qvod ad redemptionem confratris sui, qvantum tenetur, præfixo die non addiderit, III oras fratribus emendet.

4. Si qvis autem congilda fratrem suum apud potentes qvocunq*ve* loco accusaverit et inde damnum vel scandalum cum magna fatigatione consecutus fuerit, testimonio convictus emendet VI marcas et omnibus congildis dimidium pund mellis aut cum sex fratribus se expurget.

5. Et si gilda confratris sui pecuniam apud præpotentes adulando defraudaverit aut navem cum piratis conscenderit et sic congildam suum exspoliare insudaverit, certis indiciis[6] convictus de fraternitate[7] recedat et sit nithing omnium gildarum.

6. Si autem non confratri suo gilda in legibus astiterit aut testimonium adversus ipsum perhibuerit et hoc modo damnum rerum suarum ei fecerit, testimonio convictus emendet ei III marcas et confratribus XII oras.

[1] *Her staar »etsi«.*
[2] *Pont. (S. 347) har »perpetravit.«*
[3] *Pont. (S. 347) har »homicidica«.*
[4] *Pont. (S. 347) har »sicam«.*
[5] *Pont. (S. 347) har »summo«.*
[6] *Her staar »judiciis«; jfr. Malmø-Skraaen ovfr. S. 37 og Kallehave-Skraaen § 5 nåfr. S. 60.*
[7] *Pont. (S. 348) har »confraternitate«.*

7. Et si gilda convivam[1] suum ad regem vel episcopum sive ad synodum aut ad placitum sine licentia senioris et gildarum consensu citaverit et ei dampnum rerum suarum indicaverit vel fecerit, satisfaciet[2] ei III marcas et confratribus XII oras persolvat[2].

8. Si gilda confratrem suum in captivitate invenerit, redimat eum[3] III marcis; ipsemet persolvat, si habet, sin[4] autem, reddant pro eo omnes congildæ; qvod si noluerit et testimonio convictus fuerit, easdem III marcas fratribus persolvat aut cum VI fratribus se expurget; si qvis autem ad redemptionem fratris sui non solverit, III[5] marcas emendet.

9. Si autem gilda confratrem suum in naufragio reperit, conferat ei vitæ subsidium, ejiciens de bonis suis valorem III marcarum sive unum pund, et recipiat ipsum in navim suam; ipsemet[6] illud reddat, si habet, sin autem, persolvant pro eo omnes congildæ.

10. Et si gilda confratrem suum in captivitate aut in aliqvo anxietatis[7] loco invenerit[8] et opem ei ferre negaverit, testimonio convictus sit extra convivium et nithing, aut cum VI[9] fratribus juret, se voluntatem habuisse subveniendi ei et non potuerit[10].

11. Et si gildæ aliqvos ad præparandum convivium nominaverint, si qvis eorum parare neglexerit vel non curaverit, fratribus III marcas persolvat; et si gildæ nominati [11]ad gildam faciendam[11] mel acceperint, tunc sit in custodia gildarum, postqvam acceptum est.

12. Si qvis vero, postqvam congildarum caldarium

[1] *Pont. (S. 348) har »convivum«.*
[2] *Pont. (S. 348) har »satisfaciat« og »persolvet«.*
[3] *Pont. (S. 348) har »cum«.*
[4] *Pont. (S. 348) har »sui«.*
[5] *Pont. (S. 348) har »IIX«.*
[6] *Pont. (S. 348) har »ipsimet«.*
[7] *Pappenheim(S.474)har »auxietatio«.*
[8] *Pont. (S. 348) har »inconvenerit«.*
[9] *Indsat efter Kallehave - Skraaen § 13 (ndfr. S. 62); jfr. ovfr. S. 37 Note 3.*
[10] *Her staar »poterit«; Pont. (S. 348) har »potuit«.*
[11] *Pont. (S. 348) har »ad gildum faciendum«.*

igni suspensum fuerit et ante inceptum convivium, sine licentia senioris se subtraxerit, tantum persolvat, qvantum si[1] bibisset.

13. Et si gilda cum fratre suo verbis importunis in domo convivii contendit, testimonio duorum circumsedentium convictus III oras congildis persolvat. Si qvis vero discordiam primo concitaverit[2], III oras persolvat; qvi vero [im]patienter[3] consimilia responderit, dimidium solvat.

14. Et si qvis fratri suo verba convitiosa dixerit sive in convivio sive in alio loco et vocaverit eum nithing aut furem vel in coeteris qvibuslibet opprobriis adeo vilem dixerit, ut coeteris hominibus in nullo loco coæqvari possit, emendet ei III marcas et fratribus XII oras aut cum VI fratribus se[4] expurget. — Et si in ira rapuerit confratrem suum per crines aut pugno percusserit, emendet ei VI marcas et fratribus III oras; et si contigerit, ut baculo aut clava sulcata[5], qvam vulgo resti vocant, congildam suum percusserit, emendet ei [6]XII marcas et insuper fratribus VI marcas[6]; et si fuerit ex illis ictibus cerulentus aut sangvinolentus[7] et plagæ ungventum et alligaturas apponere indiguerit, emendet ei XII marcas et insuper fratribus VI[8] marcas.

15. Et si congilda ab aliqvo dehonestatus verbis et factis vindicare noluerit eum auxilio fratrum, sit extra gildam, et si sine gildarum consensu leges[9] vel satisfactionem qvæsierit, testimonio convictus deponatur de fraternitate aut dimidiam marcam argenti persolvat. — Si autem congilda variis injuriis provocatus se vindicaverit et secun-

[1] *Dette Ord mangler hos Pont. (S. 348).*
[2] *Pont. (S. 348) har »incitaverit«.*
[3] *Efter Pappenheim (S. 475), jfr. ovfr. S. 38.*
[4] *Pont. (S. 349) har »si«.*
[5] *Her staar »clavo sulcata«. Pont. (S. 349) har »clava stellata«.*
[6] *Pont, (S. 349) har: »IX marcas et fratribus IIII oras«.*
[7] *Pont. (S. 349) har »sangvinosus«.*
[8] *Pont. (S. 349) har »VL«.*
[9] *Pont. (S. 349) har »litiget«.*

dum leges [1]satis facere læso voluerit[1], omnes congildæ, secundum qvod eis [2]visum fuerit[2], sint ei in adjutorium.

16. Si aliqvis congilda ad confratrem suum lædendum[3] in domo convivii securim aut gladium sive aliqvod aliud telum portaverit et ibi inventum fuerit, emendet congildis III oras, qvia omnia tela in domo convivii prohibita sunt.

17. Et si aliqvi[4] congildæ discordes fuerint ex aliqva re, habeant conventum et judicium congildarum et tentent[5] eos concordare, si possint; si non potuerint, tunc sit ille extra gildam, qvi legem et judicium omnium gildarum contempserit.

18. Et si qvis non venerit ad conventum, qvod dicitur moth[6], oram denari[orum] reddat.

19. Qvi vero cereum[7] fregerit, reddat dimidiam oram; si ciffum sponte vel casu fregerit, emendet alium et VI denarios reddet, et si ciffus de manu alicujus deciderit, licet non frangatur, VI denarios solvat.

20. Si autem congilda in convivio sedendo dormierit, oram solvat, et si in eadem domo deposuerit se et domum ire neglexerit, II oras reddat; si vero vomuerit ibidem aut in discessu, anteqvam domum pervenerit, testimonio convictus dimidiam marcam persolvat.

21. Si autem aliqvis congilda infirmatur, visitent eum fratres, et si necesse fuerit, vigilent super eum; si autem mortuus fuerit, qvatuor fratres circa eum vigilias custodiant, et si ad[8] hoc denominati fuerint et venire contempserint, qvivis oram persolvat, et qvi vigilant, defunctum ad sepul-

[1] *Saaledes i Kallehave-Skraaen (ndfr. § 18, S. 63), jfr. Pappenheim (S. 476). Her staar »satisfecerit læso ipsum oportuerit«; Pont. (S. 349) har »satisfacere læso«.*

[2] *Saaledes i Kallehave-Skraaen (ndfr. S. 63); jfr. Pappenheim (S. 476); her staar »rursum fuerit«; Pont. (S. 349) har »rursum fecerit«. Den senere Malmø-Skraa (S. 76 § 27) har »jussum« jfr. S. 63 Note 1.*

[3] *Her staar »lædendi«.*

[4] *Pont. (S. 349) har »aliqvæ«.*

[5] *Pont. (S. 349) har »tenent«.*

[6] *Pont. (S. 349) har »most«.*

[7] *Pont. (S. 349) har »circum«.*

[8] *Indsat hos Pont. (S. 349) jfr. Malmø- og Kallehave-Skraaerne.*

crum ferant; comitentur congildæ cadaver ejus ad sepulcrum. Et unusqvisq*ve* in missa defunctorum denarium præposito pro anima fratris sui offerat, et anteqvam sepultus fuerit, nullus recedat; qvi vero ista non servaverit, testimonio victus oram persolvat.

22. Et si frater legem congildarum, ut scripta est, observare vel tenere noluerit, sit extra convivium et reddat 3 oras, aut iterum dando solid[os] XI reducat se in congildarum convivium.

23. Si qvis vero pro ebrietate ceciderit in ipsa domo convivii vel anteqvam propriam curiam intraverit, oram persolvat.

24. Si qvis vero congilda homicidium perpetraverit, postqvam hæredibus satis fecerit, si ad ipsius convivii communionem redire voluerit[1], emendet omnibus congildis unum pund[2] mellis et eodem convivio societur[3] cum consensu [4]cognatorum interfecti[4]; si vero coactus homicidium perpetraverit, de omnibus congildis accipiet, qvod vulgariter dicitur scuth[5], III denar[ios] de qvolibet fratre.

25. Congilda[6] vero, cujus domus[7] anterior pars[8], coqvina vel stupa aut horreum cum annona in illa curia, [9]in qva residentiam fecit, combusta fuerit[9], dent ei omnes congildæ scuth[5] solid[um] den[ariorum].

26. Si vero rurensis convivio[10] s[ancti] Canuti se sociaverit, acqvirat unum de civibus, scilicet de ejusdem convivii confratribus, qvi de omnibus causis in præsenti scra[11] scriptis omnibus congildis pro ipso respondeat aut secundum præsens scriptum satisfaciat.

[1] *Herefter følger et meningsløst »et«.*
[2] *Pont. (S. 350) har »pot«.*
[3] *Pont. (S. 350) har »spolietur«.*
[4] *Disse Ord mangle i Haandskriftet; Pont. (S. 350) har »cum consensu interfecti«. Jfr. ovfr. S. 40.*
[5] *Malmø-Skraaen (S. 40) har »stud«.*
[6] *Her staar »congildæ«.*
[7] *Indsat hos Pont. (S. 350); jfr. Malmø- og Kallehave-Skraaen.*
[8] *Herefter følger et meningsløst »in«.*
[9] *Saaledes Pont. (S. 350); her staar »in qva residentia combusta fuerit«.*
[10] *Pont. (S. 350) har »convii«.*
[11] *Dette Ord er udfaldet hos Pont. (S. 350).*

27. Si qvis autem alium congildam de sede depulerit et alterius locum violenter obtinuerit, solvat fratribus dimidiam marcam et redeat ad locum, ubi prius sederat.

28. Si autem congilda circa tabulas vel aleas[1] percussus sive inhoneste verberatus fuerit, testimonio convictus, congildis dimidiam marcam argenti reddat aut cum sexta manu se expurget; si vero congilda a tabulis nudus[2] recesserit propter scandalum et dedecus omnium congildarum, testimonio victus III oras reddat aut cum fratribus se expurget.

29. Si qvis gildarum strepitum vel clamorem in sermone senatoris vel præpositi fecerit, VI denarios persolvat.

30. Si qvis congildarum negotium eundi ad placitum habuerit, seqventur eum congildæ; et qvi non venerit, solidum argenti persolvat, si[3] convictus fuerit unius testimonio in cereo[4]; sin autem solus[5] se expurget juramento.

31. Si qvis clamosus sine certa ratione exstiterit et sic clamore suo infestat fratres, sine omni contradictione oram persolvat.

32. Si aliqvis fratum alterius auxilio eguerit ad partes propinqvas, et ille ambulando vel eqvitando subsidium ferre noluerit, III oras fratribus persolvat.

33. Si vero ad regem vel episcopum vocatus fuerit, senior faciat conventum fratrum et eligat XII ex fraternitate, qvos voluerit, qvi cum eo ex convivii expensa vadant et ei auxilium pro posse ferant; si [ad] hoc denominati contradixerint, qvivis dimidiam marcam argenti solvat, nisi detineatur copula nuptiarum vel infirmitatis causa aut aliis legitimis causis, et statim denominetur alius in ejus loco, qvi recedat cum prædicto fratre.

34. Si qvis fratrum necessitate compulsus injuriam suam vindicaverit et auxilio eguerit in civitate causa defensionis et tutelæ membrorum suorum aut vitæ, sint cum eo

[1] *Se om dette Ord ovfr. S. 40 Note 5.*
[2] *Pont. (S. 350) har »rudis«.*
[3] *Her staar »et si«.*
[4] *Her staar »coetero«, hvad Pont. (S. 350) ogsaa har. Jfr. ovfr. S. 41 Note 1.*
[5] *Dette Ord mangler hos Pont.*

die et nocte XII denominati ex fratribus ad defensionem et cum armis eum seqvantur de hospitio in forum, de foro autem[1] ad hospitium, qvamdiu oportebit, ne frater scandalizetur et fratribus non sit opprobrium.

35. Si qvis frater captus fuerit et libertatem perdiderit, de omnibus congildis in uno episcopatu existentibus accipiet, qvod vulgariter dicitur scuth[2], scilicet 3 den[arios].

36. Hoc qvoqve statutum fecerunt seniores convivii, qvod si qvis frater confiscatus fuerit bonis suis ex parte regis vel alterius principis et captus fuerit, ad qvoscunqve[3] fratrum in regno vel extra regnum declinaverit, subvenient ei [4]in V[4] denar[ios].

37. Si qvis naufragium passus fuerit et de bonis suis æstimatis ad marcam retinuerit, juramento præstito et testimonio adhibito accipiat de qvolibet fratre III denar[ios] infra terminum illius episcopatus.

38. [Si] fornicatus fuerit frater cum uxore conjurati fratris sui et est[5] confrater, qvi testimonio comprobet in reliqvis eum vidisse euntem et redeuntem tali scelere[6], a communione fratrum utpote[7] reprobus et nithing ejicietur. — Si vero infamatus fuerit frater nec testibus convictus, tamen purgare se debet juramento XII fratrum et sic gildam suam obtinebit. — Item si frater confratrem suum cum uxore sua in cubiculo fornicantem deprehenderit et si duorum fratrum hujus rei testimonium habuerit in reliqvis, occidendi eum sibi copiosa licentia datur, si eorum fratrum testimonium perhibentium invito occisum, qvia in adulterio deprehensum, cum juramento XII fratrum judiciaria sententia comprobabit. Si vero solus solum cum uxore deprehenderit, sicqve[8] sine alterius confratris testimonio ne-

[1] *Her staar »aut«.*
[2] *Malmø-Skraaen (S. 42) har »stud«.*
[3] *Pont. (S. 351) har »quemcunque«.*
[4] *Her staar »MV«. Jfr. ovfr. S. 42. Dette Ord mangler i Haandskriftet og hos Pont. (S. 351).*
[6] *Pont. (S. 351) har »sera«.*
[7] *Her staar »utqve«. Pont. (S. 351) har »atqve«. Jfr. ovfr. S. 42 § 39.*
[8] *Efter Pappenheim (S. 475). Her staar »sitquasi«, hvad Pont. (S. 351) ogsaa har. Ovfr. S. 43 »sic qvod«.*

caverit, ne forte ob latens aliqvod consilium qvispiam fratrum hoc eum fecisse suspicetur, videlicet, ut fratrem suum innocenter occiderit, tam fratrum despectioni qvam divinæ ultioni nunc et in futurum subjacebit et nithing erit.

39. Si qvis frater per vim rapuerit conjurati [1]sui fratris[1] uxorem vel filiam vel sororem vel neptem, ejicietur de fraternitate sed non sine duobus testibus.

40. Si qvis truncaverit fratrem suum conjuratum [2]manum vel pedem[2] et adest testis portans testimonium, se vidisse illam truncationem, et postea juret in reliqvis, qvod verum portasset testimonium, ille truncator discedet[3] extra convivium et fraternitate[4] cum malo nomine, qvod est nithing, careat[5] in perpetuum.

41[6]. Si alicui fratri imputetur[7] suo consilio læsisse fratrem suum conjuratum vel truncatum vel interfectum, acqvirat XII ter fratres et juret; si non potest acqvirere, discedat cum malo nomine.

42. Hanc qvoq*ve* legem et traditionem fecerunt seniores, qvi dicuntur aldermanni, in Scanør, qvod pistores non recipiantur in convivium s[ancti] Canuti nec receptos hactenus diutius nullatenus retinere.

9.

c. 1256. Brudstykker af en Skraa for St. Olufsgilde i Storeheddinge.

Efterfølgende Brudstykker af Skraaen ere trykte efter Thomas Bartholins »Antiqvitates Danicæ« (Hafn. 1689, S. 133). I sine haandskrevne Annaler (nu paa Univ. Bibl.) omtaler han Skraaen under 1256 saaledes: »Adjici potest etiam, Latine conscripta, S. Olavi scra, cui nulla data adjecta, sed in fine Danice annotatum, eam conscribi fecisse Jesse Griis in

[1] *Pont. (S. 351) har »fratris seu«.*
[2] *Pont. (S. 351) har »manu vel pede«.*
[3] *Pont. (S. 351) har »dicedat«.*
[4] *Pont. (S. 352) har »fraternitatem«.*
[5] *Pont. (S. 352); her staar »caret«.*
[6] *Denne Paragraf mangler hos Pont. (S. 352); hverken den eller § 40 findes i den ovfr. trykte Malmø-Skraa eller den ndfr. trykte Kallehave-Skraa.*
[7] *Her staar »impotenti«.*

convivio S. Olavi in Heddingemakele«. Han henviser desuden til første Del af sin Afskriftsamling (A, 535) som det Sted, hvor Skraaen stod at læse. Dette Bind er, som tidligere nævnt, brændt 1728, men det vedkommende Sted i Arne Magnussons Indholdsfortegnelse (s. ovfr. S. 32) lyder saaledes: »p. 535 lex convivii S. Olavi (Caps. 6, ord. 6, No. 73 in 8vo in membr.)«, og efterslaas Henvisningen, der er til »Petri Resenii Bibliotheca« (Hafn. 1685, S. 177), staar her: »Gammel Skraa, som hører til S. Olai Gilde i store Hedinge. M. S. paa Pergament.« Efter Johannes Laverentzens Museum Regium (Pars II, sectio III, § 97) existerede det gamle Pergament-Haandskrift endnu 1710, ja muligvis endnu 1743 (E. J. Westphalen: Monum. Cimbr., III, 1743, præfatio S. 112). Som ovfr. S. 44 nævnt udtaler Resen i sin Atlas Daniæ II, S. 316 (st. kgl. Bibl. Uldals Saml. Fol. Nr. 186), at Storeheddinges St. Olufsskraa væsentlig var enslydende med den af ham meddelte Skraa for samme Bys St. Knudsgilde (s. ovfr. S. 44—54). — Olufsgilder synes ikke at have været almindelige i Danmark. Foruden det i Storeheddinge nævnes et saadant 1409 i Næstved (Script. rer. Dan. IV, S. 370). I Nationalmuseets 2den Afdeling findes et Sigil med Indskriften: »S[igillvm] convivii sancti olavi in nestwet 1508.« — Bartholin aftrykker de ndfr. meddelte Paragrafer som Bevis for, at Gilderne havde andre Formaal end Drikkelag og for at Drikkelagene bleve holdte indenfor visse Grænser.

Ita lex convivii s[ancti] Olai, qvam Jesse Griis in Heddingemakele conscribi fecit, orditur:

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. Fratres et sorores, notum sit vobis, istud convivium non causa potationis esse inchoatum sed ordine adjutorii et canone legis et justitiæ et ut frater fratri auxilietur assistando.

. . . . . .

Qvicunqve potum suum effundit latius, qvam pede velare poterit, VI denarios persolvat.

Qvicunqve dormierit in banco convivii in conspectu fratrum, oram persolvat.

Qvicunqve ebrietatis causa in domo convivii vomitum fecerit, dimidiam marcam persolvat.

Qvicunqve causa ebrietatis insolencia[1] sine licentia senioris fecerit, II oras persolvat.

[1] *Her staar »insilencia«.*

10.

1266, 7. Septbr. Skraa for St. Eriksgilde i Kallehave, fordum given af gamle og gudfrygtige Mænd, nu bragt i Form af atten Oldermænd i Skanør.

Skraaen er trykt efter et Pergamenthaandskrift i den Arnæmagn. Saml. i Univ. Bibl. (Nr. 275, 8°). Det er 16 cm. höjt og 10 cm. bredt og bestaar af 7 i eet Læg samlede Pergamentsblade, paa hvis første 13 Sider Skraaen er skreven med en Haand fra c. 1300. Haandskriftet fortsættes derefter med et 32 Sider stort Papirhefte, ordnet i to Læg (16+16 S.), indeholdende en dansk Oversættelse af Skraaen fra 1584. Begge Hefterne ere samlede i et gammelt, tidligere beskrevet Pergamentomslag og derpaa er det Hele indsyet i et sort Læderomslag.

Skraaen indeholder ingen Meddelelse om, at den er knyttet til Kallehave, men ved en Afskrift af den, der nu findes i »Langebeks Saml. om Gilder og Lav« i Rigsarkivet, ligger et Blad, hvorpaa Arne Magnusson har skrevet Følgende: »Fra upphafi til enda öll med sömu hendi. Höndin gömul, enn ei ætla eg, hun sie so gömul sem ârstaled [1266], helldr hierum de anno Christi 1300. Er miög likt skriftarlag, sem â legibus juticis latine penes dominum Rostgardium. Er annars vel skrifad, sed aliquot vitiose ex. gr. eū [d. e. eum] pro tn̄ [d. e. tamen], qvod et arguit non esse autographum. þveingurinn i koparinnciglinu, sem vid hanger, er saumadur â pergamented, enn ei dreigenn i gegnum, þad inncigle heyrer og reverâ ecki til skrdinnar ödruvis enn til ad lata þad fylgiast med henne til ad vera i parat(?) ad innsigla þarmed acta convivii, þvi annars ef þad skylldi vera robur skrdinnar, þâ skylldi þad vered hafa af vaxe og corda gegnum dregenn, hvad alldri vered hefur, sem siâ er â qverenu, sem bestendr af 7 pergamentsblödum in octavo. Qvered â nu (1716) Etatsraad Rostgaard, seigest hafa fenged þad hiâ biskup Worm.« Det ses heraf, at der ved en Rem har været fæstet til Pergamenthaandskriftet ikke et Segl men et Signet, og dette Signet var St. Eriksgildes i Kallehave. Efter en anden Seddel, der ogsaa ligger ved den nævnte Afskrift, hørte der tre Sigiller til Skraaen. Der staar nemlig paa Seddelen: »appendent tria sigilla: 1. S. Convivii Beati Erici regis de Röthinge. Interius in sigillo effegies regii capitis coronati extat, reliqvum corpus velamine duobus extremitatibus succincto obnubitur. — 2. S. convivarum sancti Erici regis in Kalvehav†[1]. Interius in sigillo rex coronatus solio insidet, dextra sceptrum sinistra crucem globo innixam gestans; ad dextrum latus luna corniculata extat, ad sinistrum sol. — 3. S. communitatis sancti Johannis ewangeliste in Holbek.« Og ud for Beskrivelsen af Signetet Nr. 2 har Arne Magnusson skrevet: »Dette sigill hænger fast ved skraaen, de andre ere løse derfra, men følge allene dermed.« Det er ved det saaledes udpegede Signet, at Skraaen er bleven henført til Kallehave, men at dette er rigtigt, fremgaar af en anden Omstændighed. Under den danske Oversættelse af Skraaen er der nemlig skrevet:

[1] *Det Tegn, som her staar, er næppe, som Pappenheim vil (Die altdän. Schutzgilden S. 165), Runen for æ, snarere Stempelskjærerens Bomærke.*

»Dette er Langebecs giilles skrae, som er wdskreffuen paa danske epther denne gamle latine, som her staar paa pergament, ord fra ord, dett beste mueligt kunde verre etc. Anno 1584 den 24 May. Benedidet vere herrens naffn. Amen.« Langebek og Kallehave høre sammen. Kirken i Kallehave Sogn ligger i Kallehave, men Præstegaarden ligger i Langebek. Og endnu en Stedsbetegnelse findes der muligvis i Haandskriftet. I Tilföjelsen fra det 16de Aarhundrede paa Pergamenthaandskriftets S. 14 (s. ndfr. S. 67) nævnes »helle musze« (hellig Mose), og i Kallehave Sogn ligger Viemose.

Hvad Haandskriftets Historie angaar, da bevaredes det 1584 og vel endnu senere i Langebeksgildet (St. Eriksgildet i Kallehave). Derefter findes det hos Resen. »Petri Resenii Bibliotheca« (1685, S. 175) nævner »Kong Erichs, som blef slagen ihiel aff sin Broder Abel 1250, Gildeskraa M. S. in pergamento med detz Indsegel«. Derefter kommer det til Biskop Chr. Worm (s. Terpager: Ripæ Cimbr., S. 423), fra ham til Fr. Rostgaard (s. ovfr.), og paa hans Avktion (Bibl. Rostgardiana, 1726, S. 492, Nr. 460) kjøbes det for 1 Rdl. (Tilföjelse i Univ. Bibl.'s Exemplar af Katalogen) af Arne Magnusson. Paa Læderomslagets anden Inderside er klæbet et Stykke Papir, hvorpaa der er skrevet: »Ex auctione Rostgardiana Num. 460 pag. 492«. Kallehave-Signetet, der stadig synes at have fulgt med Haandskriftet (s. Resenii Bibl. 1685; Notitsen fra 1763 paa en af Langebek tagen Afskrift i Rigsarkivet i Langebeks Saml. om Gilder og Lav; Katal. over den Arnæmagnæanske Haandskriftsaml. II, 1894, S. 473), er i 1895 blevet deponeret i Nationalmuseets 2den Afd., hvor de to andre ovfr. nævnte Signeter fra St. Eriksgildet i Røthinge (sandsynligvis Røddinge paa Møen) og St. Hansgildet i Holbæk allerede tidligere havde faaet Plads.

Fra alle Sider er der udtalt Forundring over, at denne St. Eriksskraa efter sin egen Meddelelse (s ndfr. S. 66 § 41) skulde være redigeret af atten Oldermænd i Skanør den 7. September 1266. Det lyder altfor overensstemmende med Meddelelsen ovfr. S. 33 og 43 om Redaktionen af en St. Knudsgildes-Skraa af atten Oldermænd i Skanør den 7. September 1256 (s. P. Kofod Ancher: Om gl. danske Gilder, 1780, S. 38 Note; Wilda: Das Gildenwesen im Mittelalter, S. 111—112; M. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, S. 168—9; H. Olrik: Danske Helgeners Levned, S. 376, Note 1). Var der, som det synes, regelmæssige Gildesynoder i Skanør (jfr. ndfr. S. 72 § 8 i den senere Malmø-Skraa) hver Gang vel paa omtrent samme Aarstid, behøvede Dateringerne i og for sig ikke at vække Tvivl, men at Eriksgilderne skulde holde Møder i Skanør ganske som Knudsgilderne, og at der skulde være just det samme Antal Oldermænd tilstede 1266 fra Eriksgilderne som 1256 fra Knudsgilderne, kan kun forundre. Ved Siden af Manuskriptet til den ndfr. gjengivne St. Eriksskraa ejede Resen (Petri Resenii Bibl., 1685, S. 255) endnu: »Skraar for alle dem, som ere udi hellige K. Ericks Gilde og komme skulde udi Borrelaug. Ældgammel M.SS. skreffven paa Pergament og derhos forklarit og forøget paa Danske 1633. M. SS. paa Papir«. Men skjöndt dette, nu formentlig tabte Manuskript synes at antyde en Flerhed, kjendes der foruden Gilderne i Kallehave og Rød-

dinge kun meget faa St. Eriksgilder, et i Næstved 1409 (Script. rer. Dan. IV, S. 370) og et i Kjøbenhavn 1514 (s. ndfr.). Atten St. Eriksgilder i 1266 synes at være en umulig Ting. Der foreligger derfor her sikkert kun en tankeløs Omredaktion af vedkommende Sted i den ovfr. nævnte St. Knudsskraa, da dennes Bestemmelser 1266 antoges af det her omhandlede Eriksgilde. Th. Bartholin siger i sine haandskrevne Annaler (nu paa Univ. Bibl.) under Aaret 1266, at denne St. Eriksskraa er udstyret med »eisdem plane legibus ac verbotenus descriptis ex lege convivii b. Canuti Ringstadiensis ante decennium lata«; den tilføjer, siger han, kun to nye Bestemmelser, §§ 42 og 43 ndfr. S. 66. En Sammenligning mellem den og de ovenfor trykte Malmø- og Storeheddinge-Skraaer viser, at den væsentlig Paragraf for Paragraf gaar igjen i dem. §§ 16, 18 og 22 ere dog formede efter Storeheddinge-Skraaen, § 30 efter Malmø-Skraaen, § 38 mangler to Punktumer og §§ 41—43 ere særlige for den. Paa den anden Side har den ikke de for Malmø-Skraaen særlige §§ 38, 43—45 eller de for Storeheddinge-Skraaen særlige §§ 40 og 41.

Af den latinske Text i Haandskriftet i Arnamagn. Saml. Nr. 275 8⁰ er der i forrige Aarhundrede taget en Række Afskrifter; to findes i »Langebeks Samlinger om Gilder og Lav« i Rigsarkivet og to andre i Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 1326 og 1345 d i det store kgl. Bibl. Af de to førstnævnte er den ene rettet af Arne Magnusson, og den anden er 1763 skreven af Langebek; det Samme er, allerede 1738, Tilfældet med Afskriften i Ny kgl. Saml. Nr. 1345 d. Den danske Oversættelse af Skraaen findes ogsaa i forskjellige Afskrifter; en findes i »Langebeks Saml. om Gilder og Lav« i Rigsarkivet, en anden i Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 1326 i det store kgl. Bibl., en tredie i Arnæmagn. Saml. 8⁰ Nr. 230 paa Univ. Bibl. Naar Pappenheim (Die altdän. Schutzgilden, S. 164, Note 1) mener, at en fjerde findes i Malmø St. Knudsgildets Protokol, maa det bero paa en Misforstaaelse. Under Texten i Haandskriftet i Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 1345 d har Langebek noteret: »Udskrevet efter et Arnæ Magnæi egen apographum, som han havde skrevet efter et gammelt exemplar paa Pergament i Hr. Conf. R. Rostgaards være. Hafn. in octobr. 1738. J. L.«, og hertil har han senere føjet: »confereret med Orig. membr., som er in Biblioth. Ac. Hafn. 1775«. Den her Arne Magnusson tillagte Afskrift er den samme, som ovenfor er kaldet »den af Arne Magnusson rettede Afskrift«. Den latinske Text i Haandskriftet Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 1326 er en Afskrift af Nr. 1345 d.

Den latinske Text er tidligere trykt af P. Kofod Ancher: Om gl. danske Gilder, 1780, S. 127—143 (optrykt i hans Saml. jur. Skr. III, 1811, S. 234—247) og af M. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, S. 481—488. Haandskriftet har ingen Paragraftal; ndfr. er Paragrafinddelingen gjort med særligt Hensyn til de ovfr. trykte Malmø- og Storeheddinge-Skraaer.

Hec est lex co*n*uiuii b*ea*ti Erici regis Ringestad*iensis*, quam homines senes *et* deuoti oli*m* inuenerunt ad utilitatem congildaru*m* ejusde*m* conuiuii *et* ubicumq*ue* in prosp*e*ritate *et* nece*ss*itate obseruanda*m* statuerunt.

1[1]. Si quis non-co*n*gilda interfece*r*it congildam, *et* si affuerint congilde, tunc uindicent eum, si poterint; si au*tem* non poterint, efficiant t*a*me*n*[2], ut interemptor, quod vulgo[3] dicit*ur* tak, xl march*arum* p*ro* se acquirat heredibus interfecti ad emenda*c*ione*m*. Et ex ill*is* xl mar*chis* om*n*ibus congildis tenent*ur* iij mar*che* ad satisfactione*m*. Et nullus congildarum cu*m* illo bibat nec comedat aut in naui cum eo sit nec aliqua*m* communionem cum illo habeat, donec emendau*e*rit heredib*us* *et* co*n*gildis, ut lex dictau*e*rit; q*uo*d qui fece*r*it, reddat om*n*ibus congildis iij oras qualibet uice. Si uero interemptor non p*o*te*rit* p*ro* se acquirere tak, nomi*n*ati ex co*n*uiuio ferant ips*u*m ad judicium regis.

2. Quod si congilda int*er*fecerit congildam *et* confr*atr*es p*rese*ntes extiterint, subuenient ei a p*e*riculo mortis, qu*omodo* potuerint. — Si autem ips*u*m coactus int*er*fecerit heredib*us* xl mar*cas* et congildis ix mar*cas*. — Si autem confr*atr*em suu*m* p*rop*te*r* nimiam stulticiam suam *et* negligenciam et langeuo rancore existente confr*atr*em int*er*fecerit, exeat a consortio omniu*m* co*n*fr*atr*um cu*m* malo no*mine* nithingh *et* recedat.

3. Si quis autem [congilda][4] int*er*fecerit no*n*-congilda*m* u*el* alique*m* potente*m* et p*ro*pter insufficienciam sua*m* liberare se non valuerit, fr*atr*es, qui p*rese*ntes extiterint, subuenient ei a uite p*e*riculo, quom*odo* potuerint. Et si uicinus aq*ue* fuerit, acquirant ei lembu*m* cum remis *et* haurile uas et ferru*m*, cu*m* quo ignis elidit*ur*[5], *et* securim; ip*se* sibi deinde preuideat, *secundum* q*uo*d uoluit. Quod si equo indiguerit, acquirant ei *et* comitent*ur* eum[6] ad siluam *et* non in silua*m*; et habeat equu*m* postea per diem *et* noctem gra-

[1] *§§ 1—7 svare til §§ 1—7 i de ovfr. trykte Malmø- og Storeheddinge-Skraaer.*

[2] *Her staar »eum« (s. Arne Magnussons Bemærkning herom ovfr. S. 56).*

[3] *Her staar »uvlgo«.*

[4] *Se Storeheddinge-Skraaen ovfr. S. 46.*

[5] *Den af Arne Magnusson rettede Afskrift har »elidit«.*

[6] *Her staar »ei«, hvad Arne Magnussons Afskrift ogsaa har.*

tis; si diutius indiguerit, conducet; si equus non reuenerit, ip*se* eum soluat, si substanciam habeat, sin aute*m*, om*n*es congilde p*re*cium equi p*er*solua*n*t. — Quod si hiis modis ei subuenire non poterint *et* quod si vulgo[1] dicit*ur* tak, xl mar*cas* ab eo exigant*ur*, p*rese*ntes fr*atre*s sint pro eo fidejussores, *et* ip*s*emet p*er*soluat, si substanciam habeat; si*n* aute*m* et si homicidiu*m* coactus p*er*petrauerit, om*n*es congilde p*er*soluant. Et si ita co*n*uenerit[2], quod homicida nequitia u*el* timore necis fugerit *et* confr*atre*s suos in angustia *et* p*eri*culo posuerit, sit ip*se* exsors co*n*uiuii cum malo nomi*ne* nithingh; om*nes* v*er*o congilde liberent eos, qui in tak inierunt. — Si aute*m* aliquis congilda affuerit *et* p*rop*t*er* suam nequicia*m* *et* nimium terrore*m* confr*atre*m suu*m* a mortis p*eri*culo non liberauit et testi*m*onio conuictus fuerit, om*n*ibus fr*atri*bus iij mar*cas* soluat aut jurame*n*to vj fr*atr*um se expurget u*el* nithingh a fr*ater*nitate recedat. — Si quis autem ita rebellis extiterit, q*uod* ad redempcione*m* confr*atri*s sui, q*u*antum tenetur, p*re*fixo die no*n* addiderit, iij oras fr*a*-*tri*bus emendet.

4. Si autem congilda confr*atre*m suum apud potentes accusau*er*it u*el* p*ro*locucione*m*, *id est* wæriæmal, sup*er* ip*su*m recep*er*it, quocumq*ue* loco *et* in*de* dampnu*m* u*el* scandalum cu*m* magna fatigacione consecutus fuerit, testimonio co*n*uictus emendet ei sex mar*cas* et conuiuis dimidium pund mellis aut cum sex fratrib*us* se expurget, q*uo*d illud non fecit.

5. Et si congilda confr*atri*s sui p*e*cun*i*am apud p*re*potentes adulando defraudau*er*it aut nau*i*m cu*m* piratis conscend*er*it *et* sic congilda*m* suu*m* exspoliare insudau*er*it, certis indiciis co*n*uictus de fraternitate recedat *et* sit nithingh om*ni*u*m* gildaru*m*.

6. Si aute*m* co*n*gilda co*n*fr*atri* suo in legib*us* no*n* asti-

[1] *Her staar »uvlgo«.*

[2] *Arne Magnussons Afskrift har »evenerit«.*

terit aut testimonium aduersus ipsum prohibuerit[1] *et* hoc modo ei dampnum rerum suarum fecerit, testimonio conuictus emendet ei iij marcas *et* fratribus iij oras.

7. Et si gilda conuiuam suum ad regem uel episcopum siue ad synodum aut ad placitum sine licencia senioris *et* gildarum consensu citauerit *et* ei dampnum rerum suarum indicauerit uel fecerit[2], satisfaciet et iij marchas *et* confratribus iij marchas.

8[3]. Si quis frater captus fuerit *et* libertatem perdiderit de omnibus congildis in illo episcopatu existentibus accipiet, quod vulgo[4] dicitur scuth[5], scilicet iij denarios.

9[6]. Hoc quoque statutum fecerunt seniores conuiuii, quot si quis frater confiscatus fuerit bonis suis ex parte regis uel alterius principis *et* captus fuerit, ad quoscumque fratrum in regno uel extra regnum declinauerit, subuenient ei in v denarios.

10[7]. Si quis conuiua naufragium passus fuerit de bonis suis estimatis ad marcam argenti et nichil retinuerit, juramento prestito *et* testimonio adhibito accipiet de quolibet fratre iij denarios infra terminum illius episcopatus.

11[8]. Quod si congilda confratrem suum in captiuitate inuenerit, redimat eum tribus [marcis], *et* ipsemet persoluat, si habet; sin autem, reddant pro eo omnes congilde. Quod si noluerit *et* testimonio conuictus fuerit, easdem iij marcas fratribus persoluat aut cum sex fratribus se expurget. Si quis autem fratris sui redempcionem non soluerit, iij oras emendet.

12. Si autem congilda confratrem suum in naufragio repererit, confrater ei uite subsidium conferat, ita quod ex-

[1] *Arne Magnussons Afskrift har »perhibuerit«.*
[2] *Saaledes efter Malmø- og Storeheddinge-Skraaerne § 7. Her staar »satisfecerit«.*
[3] *Svarer til § 35 ovfr. S. 42 og 53.*
[4] *Her staar »uvlgo«.*
[5] *Se S. 53 Note 2 og S. 64 Note 4.*
[6] *Se § 36 ovfr. S. 42 og 53.*
[7] *Se § 37 ovfr. S. 42 og 53.*
[8] *§§ 11—37 svare til §§ 8–34 ovfr. S. 37 flg. og S. 48 flg.*

ponat de bonis suis ualens iij mar*cas* siue vnu*m* skippu*n*d *et* recipiat ip*s*um in nauim suam; ip*s*emet illud projectum p*er*soluat, si h*abea*t; sin aute*m*, p*er*soluant pro eo omnes congilde.

13. Et si *con*gilda confratrem suu*m* in captiuitate aut naufragio aut in anxietatis loco inuenerit *et* opem ei *fe*rre negau*er*it, testimonio *con*uictus sit ex*tra* conuiuiu*m* *et* nithingh aut cum sex fr*atri*b*us* se expurget.

14. Et si congilde aliquos *con*fr*atre*s ad parandu*m* co*n*uiuiu*m* nomi*n*auerint, si quis eor*um* neglex*er*it u*el* non curau*er*it, fr*atri*bus tres mar*cas* p*er*soluat. Et si congilde nomi*n*ati ad co*n*uiuiu*m* faciendu*m* mel acceperu*n*t, tunc sit i*n* custodia gildaru*m*, postqua*m* giærthæmen accepti fuerint.

15. Si quis u*ero*[1], postquam caldariu*m* co*n*uiuar*um* igni suspensum e*st* u*el* fu*er*it *et* ante inceptu*m* conuiuiu*m*, sine licencia senioris se subtraxerit, tantum soluat, quantu*m* si bibisset.

16. Et si cum fr*atre* suo uerbis inoportunis in domo co*n*uiuii co*n*tenderit, testi*mon*io duor*um* circumsedenciu*m* co*n*uictus iij mar*cas* co*n*gildis p*er*soluat. Si quis u*er*o p*ri*mo discordiam excitauerit, vj or*as* reddat; qui u*er*o co*n*similia responderit, dimidiu*m* p*er*soluat.

17. Et si quis fr*atri* uerba co*n*uiciosa dixerit siue in co*n*uiuio siue in aliquo alio loco, idem uocau*er*it eum nithingh aut furem aut in ceteris quibuslib*et* obp*ro*briis adeo uilem dixerit, ut ceteris homini*b*us in nullo coequari potest, emendet ei iij mar*cas* *et* fr*atri*bus iij mar*cas* — eadem aute*m* pena co*n*sorores de conuiuio puniende sunt — aut cum sex fr*atri*b*us* expurget se. — Et si in ira confr*atre*m suum rapuerit p*er* crines aut pugno p*er*cusserit, emendet ei vj[2] mar*cas* et fr*atri*b*us* iij mar*cas*. — Et si contigerit, ut

[1] *Arne Magnussons Afskrift læser her »non«.*

[2] *Indsat efter § 14 i Malmø- og Storeheddinge-Skraaerne (ovfr. S. 38 og 49).*

baculo aut claua sulcata, qua*m* vulgo resti uocant, *con*gilda*m* suu*m* *per*cusserit, emendet ei vj mar*cas* *et* fr*atri*bu*s* iij mar*cas*; si autem fuerit ex illis ictib*us* baculentus aut sanguinolentus *et* plage vnguento *et* alligaturis indiguerint, emendet leso xij mar*cas* et fr*atri*bu*s* iij mar*cas*.

18. Et si *con*gilda ab aliquo dehonestat*us* fuerit uerbis *et* factis, *et* si uindicare noluerit cu*m* auxilio fr*atr*um, sit extra gildam; et si sine gildar*um* consensu legis satisfaccionem quesierit, testi*m*onio *con*uictus de frat*er*nitate deponat*ur* aut dimidia*m* mar*cam* argenti co*n*uiuis p*er*soluat; si aute*m* *con*gilda uariis injuriis prouocatus se uindicauerit *et* *secun*du*m* leges leso satisfacere voluerit, om*n*es *con*gilde, *secun*dum q*uod* uisum[1] fuerit,sint ei in adjutoriu*m*.

19. Quod si aliquis congilda ad confr*atr*em suu*m* ledendum in domu*m* conuiuii securi*m* aut gladiu*m* siue aliquod telu*m* portauerit *et* ibi inuentu*m* fuerit, iij mar*cas* emendabit ei *et* *con*gild*is* iij mar*cas*, quia om*n*ia tela in domo *con*uiuii p*ro*hibita sûnt.

20. Et si aliqui[2] congilde discordes fuerint ex aliqua re, habeant conuentu*m* cora*m* senatore *et* *con*gildis, atemptent eos concordare, si possent; et si non potuerint, tu*n*c sit ex*tr*a gildam, qui legem *et* judiciu*m* omniu*m* gildaru*m* h*abe*re *con*tempserit.

21. Et si q*ui*s no*n* uenerit ad colloquiu*m* fr*atr*um[3] om*nium*, quod d*icitu*r stæfno, solidu*m* reddat.

22. Qui u*er*o cereum fregerit, reddat di*midia*m ora*m*. Si sponte u*el* casu ciphum freg*er*it, emat aliu*m* *et* vj den*arios* reddat, *et* si cyphus de manu alicuj*us* deciderit, licet no*n* frangatur, vj den*arios* reddat.

23. Si aut*em* *con*gilda in co*n*uiuio sedendo dormierit, ora*m* soluat, *et* si in eadem domo se deposuerit, et domu*m* ire neglexerit, ij ora*s* reddat. Si u*er*o uomitum fece*r*it ibi-

[1] *Arne Magnusson retter til »jusum« med Tilföjelsen »forte justum scribere voluit«. Jfr. ovfr. S. 50 Note 2.*

[2] *Her staar »alique«.*

[3] *Her staar »fratreum«.*

de*m* aut in discessu, an*te* q*uam* domu*m* pe*r*uenerit, testimonio co*n*uictus vj or*as* pe*r*soluat.

24. Si aliquis congilda infirmat*ur*, uisitent eu*m* fra*tr*es, *et* si necesse fuerit, uigilent sup*er* eu*m*; q*uo*d qui no*n* fece*r*it, reddat solidum. Si aute*m* mortuus fue*r*it, quatuor fra*tr*es no*min*ati a senatore circa eu*m* uigilias custodiant, et si ad hoc denomi*n*ati uenire contempseri*n*t, q*ui*uis or*am* pe*r*soluat; et qui uigilant, defunctu*m* ferant ad sepulcr*um*, comitent*ur* co*n*gilde ejus *et* inte*r*sint missis canta*n*d*is*, *et* unusquisq*ue* in missa defunctor*um* denariu*m* sace*r*doti p*ro* a*n*ima fra*tr*is sui offerat, et an*te*qua*m* sepultus fuerit, nullus recedat; qui uero ista no*n* seruauerit, testimonio co*n*uictus ora*m* pe*r*soluat.

25. Si quis co*n*gildar*um* legem co*n*fra*tr*um obseruare uoluerit, sit extra co*n*uiuiu*m*, et si ad consorciu*m* fra*tr*um redire uoluerit, faciat introitu*m* suu*m* sicut a p*ri*mo, qu*um*[1] intrauit.

26. Si quis uero p*ro* ebrietate ceciderit in ip*s*a domo conuiuii u*el* antequ*am* propr*i*am curia*m* intrau*e*rit, ora*m* soluat.

27. Si quis congilda congilda*m* inte*r*fece*r*it, postqua*m*[2] heredib*us* interfecti legitime satisfecerit, si ab ip*s*ius co*n*uiuii co*m*munione recede*re* nolue*r*it, emendet om*n*ib*us* co*n*gildis [3] mar*cas* *et* fra*ter* eide*m* conuiuio societur tamen cum consensu cognator*um* interfecti. Qui u*e*ro coactus homicidiu*m* pe*r*petrauerit, de om*n*ibus co*n*gildis accipiat, q*uo*d uulgariter dicit*ur* stuth[4], s*cilicet* iij den*ar*i*os*.

28. Co*n*gilda, cuj*us* anterior p*ar*s dom*us*, id est coquina u*el* stupa aut horreum cum annona, in illa curia, in qua residenci*am* facit, co*m*busta fuerit, accipiet de quol*ibet* fra*tr*e iij den*ar*i*os*.

29. Si quis v*er*o rurensis conuiuio s*anc*ti Erici se associau*e*rit, acquirat vnu*m* de ciuib*us*, s*cilicet* de ejusde*m* co*n*uiuii fra*tr*ib*us*, qui de om*n*ib*us* ca*us*is in p*rese*nti scra[5]

[1] *Arne Magnussons Afskrift »quando«.*
[2] *Her staar »priusquam«, hvad Arne Magnussons Afskrift ogsaa har.*
[3] *Tallet staar in blanco, men skal vel være »tres«; s. dog ovfr. S. 40 Note 2.*
[4] *Muligvis »scuth« s. ovfr. § 8.*
[5] *Saaledes Arne Magnusson. Her staar »sacra«.*

scriptis omnibus congildis pro ipso respondeat aut secundum presens scriptum satisfaciat.

30. Si quis autem alium congildam de sede depulerit et alterius locum uiolenter obtinuerit, oram reddat.

31. Si autem congilda circa tabernas uel aleas[1] uel tesseribus ludendo percussus siue inhoneste[2] uerberatus fuerit, testimonio conuictus congildis dimidiam marcam argenti reddat aut cum vj manu se expurget. Si uero congilda a tabulis nudus[3] recesserit, propter scandalum et dedecus omnium congildarum testimonio conuictus iij marcas reddat.

32. Si aliquis congildarum arduum negocium eundi ad placitum habuerit, sequantur eum omnes congilde, et quicunque non uenerit, solidum argenti persoluat, si conuictus fuerit vnius testimonio, aut se solus expurget juramento.

33. Si quis congildarum strepitum uel clamorem in sermone senatoris fecerit uel prepositi vj oras denariorum reddat.

34. Si quis clamosus absque certa racione extiterit et sic clamore suo infestat fratres, sine omni contradictione sex oras persoluat.

35. Si uero aliquis confratrum alterius auxilio eguerit ad partes propinquas, et ille ambulando uel equitando subsidium ferre noluerit, j marcam fratribus soluat.

36. Si uero ad regem uel episcopum aliquis fratrum uocatus fuerit, senator faciat conuentum fratrum et eligat xij ex fraternitate, quos uoluerit, qui cum eo ex conuiuii expensa uadant, et ei pro posse auxilium ferant; si nominati contradixerint, quivis dimidiam marcam argenti persoluat, nisi detineatur copula nupciarum uel infirmitatis causa uel ab aliis causis legitimis, et statim denominetur alius in ejus loco, qui recedat[4] cum predicto fratre.

37. Si quis fratrum necessitate compulsus injuriam

[1] *Se om dette Ord ovfr. S. 40 Note 5.*

[2] *Saaledes Arne Magnusson. Her staar »inhonestate«.*

[3] *Her staar »nuda«, hvad Arne Magnussons Afskrift ogsaa har.*

[4] *Her staar »predicat«. Rettet efter Malmø- og Storeheddinge-Skraaerne § 33 (ovfr. S. 41 og 52).*

suam uindicauerit *et* auxilio indiguerit in ciuitate *causa* defensionis *et* causa cautele membrorum suorum aut uite, sint cum eo die ac nocte xij nominati ex fratribus ad defensionem *et* sequantur eum cum armis de hospicio ad forum, de foro autem ad hospicium, quam diu oportebit, ne frater scandalizetur *et* fratribus non sit obprobrium.

38[1]. Si quis frater fornicatus fuerit cum uxore conjurati fratris sui, *et* est frater, qui testimonio comprobet in reliquiis, eum uidisse euntem et redeuntem a tali scelere, a fratrum communione utpote reprobus *et* nithingh ejicitur. — Si uero infamatus fuerit frater nec tamen testibus conuictus, expurget se juramento xij fratrum *et* sic obtinebit gildam.

39[2]. Si quis fratrum per vim rapuerit conjurati fratris sui uxorem uel filiam uel sororem uel neptem, duorum testimonio conuictus ejiciatur a fraternitate.

40[3]. Hanc quoque tradicionem *et* legem statuerunt seniores conuiuii sancti Erici in Skanør, quod pistores in fraternitate ipsorum non recipiantur uel receptos hactenus nullatenus diucius retinere debeant.

41[4]. Ipsa statuta fuerunt inuenta *et* compilata in Skanør ab xviij senioribus, qui dicuntur aldermæn, de conuiuio beati Erici anno domini millesimo CCmo lxvi° septimo ydus septembris.

42[5]. Hec sunt constituta de minnis a fratribus sancti Erici: primo cantanda est beati Erici, postea saluatoris domini, deinde minnæ beate Marie virginis, *et* ad quamlibet illarum minnarum trium debent confratres recipere bicaria sedendo *et* bicariis singulis receptis debent vnaniminiter surgere *et* inchoare minnam cantando.

43[5]. Omnes qui intrant gildam, jurent super candelam, prout lex dictauerit, quod omnes[6] justiciam *et* legem obseruare *et* tenere uoluerint, prout in presenti skra est preno-

[1] *Se § 39 S. 42 og § 38 S. 53.*
[2] *Se § 40 S. 43 og § 39 S. 54.*
[3] *Se § 41 S. 43 og § 42 S. 54.*
[4] *Se § 42 S. 43.*
[5] *Findes ikke i de ovfr. trykte Skraaer.*
[6] *Arne Magn. Afskrift har »omnem«.*

tatum *secundum* consensum alderman *et* omnium fratrum, *et* recipiant priuilegia sua.

[Med en Haand fra c. 1500 staar paa S. 14]

I*n* nom*i*ne patris amen.

[Th]y huilcken ma*n*d, szo*m* find*er* en (?) [a]nden brod*er* paa szin quinde [i] gild*es* gorden, han skall hente [en] krogh y helle musze och d[r]iffue [ha]n*nem* th*er* aff m*et*, och sza*m*me krogh [sk]all vere aff ma*n*de rønne. Ame*n*.

[An]no (?) d*omi*ni, libent*er* d*omi*ne tue hu*m*anitati [p]robitatique suplicarem vt nihi (?) esurie[r]em stomacum p*ropter* Chr*istu*m reforsoliones (!). pax, pax, o*m*nib*us* in Chr*i*sto Jesu.

[Nederst S. 1 staar med en lignende Haand:]

Kier*e* brød*e*re oc søst*ere*, th*ette* ær skraaen . . . oc vdlegilse, som alle brød*er*ne oc s[østre?] bør att holle ved maghtt oc lige ef[ther] dii for*skref*ne xviij brødres rodt oc sa*m*ticke, . . . hederlige første, koning Erick besegl*in*g.

[Nederst paa S. 2 staar med samme Haand:]

Th*ette* bør alle brød*ere* oc søstere med old*er*ma*n*tz stadfestny*ng* y vor h*erre*, aff hørrenge alle brød*e*re tiill vide oc rett y vor h*er*re Jesu Cr*i*sto. Amen.

11.

c. 1300. Skraa for St. Knudsgilde i Malmø.

Skraaen er trykt efter den ovfr. S. 33 nævnte, St. Knudsgildet i Malmø tilhørende Protokol Fol. 14a—28a. Det Pergamentshaandskrift, hvorefter Sven (Lager)bring har trykt den i Monum. Scanensia (I, Lund, 1744, S. 132—162), synes nu tabt, skjöndt Abr. Cronholm i »Skånes politiska historia« (I, 1847, S. 287) omtaler det som endnu tilværende. Dette Haandskrift er sikkert den ovfr. S. 34 nævnte gamle »Pergementz-Bog«. Foruden af Lagerbring er Skraaen trykt af M. Pappenheim i Die altdän. Schutzgilden, S. 489—501. — Paragraftallene fandtes muligvis i det oprindelige Haandskrift; de findes baade i Malmø-Protokollen og hos Lagerbring. — Skraaen er, som det kan ses hos M. Pappenheim (S. 170—1, 183), fra omtr. 1300.

Den Bön, der ndfr. S. 82 er gjengiven efter Malmø-Protokollen, er tidligere trykt i Wilh. Flensburgs Kort Berättelse om det så kallade Ste Knuts Gilldet i Malmø (1743, S. 20). I Ystad-Manuskriptet »Beskrifning öfver Staden Ystad« af Dr. G. H. Bæyer (1793, S. 65) meddeles den samme

Bön efter Ystad St. Knudsgildets »»gamla på Latin skrifna articlar«, der nu synes tabte.

Saa lidt som i Skraaen Nr. 7 ovfr. S. 33 findes i nærværende Skraa Malmøs Navn nævnt en eneste Gang, men disse Skraaers Optagelse i den ovfr. nævnte Malmø-Protokol er Bevis for, at de have været gjældende for den nævnte Bys St. Knudsgilde. Medens den første af dem i sin Indledning nævner Knud Hertug, er efter nærværende Skraa Knud Konge Gildets Helgen; denne Forskjel vil blive belyst i Indledningen til Nr. 12 ndfr. S. 82. Af nærværende Skraa findes i den ovfr. nævnte Malmø-Protokol en i forskjellige Punkter ændret Oversættelse, der er trykt som Nr. 14 ndfr. S. 88.

Incipit prologus convivii sancti Canuti regis[1], in ecclesia beati Albani Othensøe a propriis suis subditis martyrizati.

Reprehensibile judicari non debet, si secundum varietatem et diversitatem temporum statuta varientur humana novisq*ue* hominum malitiis adinventionibus et versutiis invalescentibus sicut novis morbis, nova oportet remedia adhiberi. Qvoniam itaq*ve* statuta convivii [2]sancti Canuti[2], qvæ dicuntur skra, per magnificum principem dominum Waldemarum regem et alios suos successores confirmata[3] in antiqvis temporibus ex hominibus simplicibus secundum exigentiam et conditionem temporis illius verbis paucis et brevibus fuerant edita, nunc autem propter novas hominum astutias et malitias qvotidie vertuntur in dubium et discrimen, ut igitur voventium ad invicem fraterna pietas illibata perseveret et maneat et simplicium simplicitas in pacis[4] tranquillitate vigeat, atq*ve*[5] perversorum versutiis remedio celeri occurratur, nec non[6] stultorum compescatur temeritas [2]et violentium transgressio puniatur[2], statuta prædicta per modum, qui seqvitur, duximus declaranda.[7]

1. De personis intrantibus. [8]Qvicunq*ve* hujus frater-

[1] *Dette er første Gang, at Knud Konge nævnes i en Gildeskraa, jfr. ndfr. §§ 4 og 6; efter § 6 betyder Knud Hertug dog ogsaa Noget for Gildet; det holder Møder paa de til ham viede Dage.*

[2] *Disse Ord findes ikke hos Lagerbring (S. 132).*

[3] *Se med Hensyn til Kong Valdemar ovfr. S. 3, m. H. t. Kong Knud S. 5 og m. H. t. Kong Erik S. 19.*

[4] *Her staar »paucis«.*

[5] *Lagerbring (S. 133) har »quoque«.*

[6] *Lagerbring har herefter »et«.*

[7] *Herefter følger en Fortegnelse over Skraaens 51 Paragr.*

[8] *Foran dette Ord har Lagerbring (S. 134): »Imprimis igitur«.*

nitatis consortium asseqvi voluerit, idonea sit persona et sine infamia, ut fraternitas nostra sicut personarum augetur numerus[1], sic justitiæ et honoris proficiat incremento, ita tamen qvod istam fraternitatem recipiat in generali synodo et alias non ac sine reclamatione cujuslibet. Qvod si qvis reclamaverit, in crastinum differatur, et si tunc doceri poterit causa legitima, satisfaciat, alias nullatenus assumatur, et receptus ad sancta se statuta convivii velle servare juret[2].

2. De introitu convivii. Pro introitu[3] solvat marcam, cujus medietatem introitus tempore solvat et partem residuam in proxima potatione convivii. In secunda v[ero] potatione solvat marcam pro apparatu, si sibi redimere conceditur, alias in tertia potatione convivii præparabit, et si rurensis vel hospes fuerit, congildam[4] civem pro se ponat, qui pro eo de omnibus supra dictis et aliis minutis sc[ilicet] oblationibus et denario funerum et aliis emergentibus qvibuscunq*ve* satisfaciat. Qvod si in solutione, ut dictum[5] est, defecerit, duplum solvat, [6]et si in apparatu similiter non satisfecerit[6], marcam solvat pro emenda et in proxima potatione convivii apparare teneatur.

3. De conditionibus præparantium. Præparatores domum convivii decenter ornent[7] et expensas faciant præposito et senatori et aliis honorabilibus personis secundum antiqvam consvetudinem. Si autem aliqvis congilda infirmatur, visitent eum fratres et, si necesse fuerit, vigilent super eum fratres; si autem mortuus fuerit, qvatuor fratres nominati super eum vigilias custodiant vel personas idoneas pro se mittant. Et si ad hoc nominati[8] venire vel pro se mittere contempserint, qvivis eorum ora*m*[9] solvat, et hi

[1] *Lagerbring (S. 134) har »numero«.*
[2] *Dette Ord staar hos Lagerbring foran »ad sancta«, (S. 135).*
[3] *Her tilföjer Lagerbring »vero«.*
[4] *Efter Lagerbring. Her staar »congilda«.*
[5] *Efter Lagerbring; her staar »decorum«.*
[6] *Disse Ord ere indsatte efter Lagerbring.*
[7] *Lagerbring (S. 135) »ornant«.*
[8] *Lagerbring (S. 136) »denominati«.*
[9] *Dette Ord mangler hos Lagerbring.*

iidem defunctum ad sepulcrum ferant, comitenturq*ve* congildæ[1] ad sepulcrum cadaver ejus, et unusqvisq*ve* in missa defunctorum pro anima fratris sui denarium offerat præposito et psalterium unusqvisq*ve* dici faciat super funus, et anteqvam sepultus fuerit, nullus recedat sine licentia. Qui vero ista non servaverit, testimonio fratrum convictus oram persolvat.

4. De tribus missis celebrandis. Ad[2] honestatem convivii et remedium animarum fratrum defunctorum tres missas [3]decrevimus communes[3] anno qvolibet celebrandas, primam de sancto Canuto in die beati Canuti regis et martyris, secundam in secundo die potationis convivii pro animabus regum defunctorum, qvi istud convivium privilegiis et gratiis dotaverunt, tertia*m* vero in tertia die potationis convivii pro omnib[us] fratribus defunctis. Volumus etiam, qvod qvoties[4] missa convivii celebretur generalis sive specialis, toties præpositus teneatur etiam[5] dicere pro fratribus defunctis. Qui vero ad dictas tres missas generales non venerit, ut prædictum est, oram solvat, nisi obtenta licentia vel alias legitime fuerit impeditus.

5. De elemosinis. Præter hoc [6]solvantur in potatione[6] duo denarii ad elemosinam et ministerium[7] convivii, sicut antiquitus est consuetum.

6. De synodis celebrandis. Hos autem qvatuor dies seqventes ad celebrandum synodum deputavimus generalem, ad qvam qvi non venerit, oram solvat, et si incausatus legitime fuerit et non venerit, dimidiam marcam solvat vel rationabiliter sese defendat. Prima dies est festum sancti Canuti in crastino sancti Johannis Baptistæ[8], secunda natale

[1] *Lagerbring (S. 136) tilföjer »ejus«.*
[2] *Lagerbring (S. 136) »In«.*
[3] *Lagerbring (S. 136—7) bytter disse to Ord om.*
[4] *Lagerbring (S. 137) »quotiescunque«.*
[5] *Her staar »aliam«.*
[6] *Lagerbring (S. 138) »in potatione solvantur«.*
[7] *Saaledes efter Pabpenheim. — Her staar »ministrum«, Lagerbring (S. 138) har »ministro«.*
[8] *Den 25. Juni, lille St. Knudsdag, er Knud Hertugs translatio.*

sancti Canuti regis et martyris[1], tertia festum sancti Canuti in crastino epiphaniæ[2] et qvarta in secunda die potationis convivii, in qva, qvi denarios, qui dicuntur hunaghscut[3], non solverit et non[4] venerit, in crastino, dabit duplum.

7. De hospitibus habendis. Qvi hospitem habere voluerit, habeat prima die et secunda, in tertia non, nisi voluerit intrare, vel de licentia præpositi vel senatoris. Nullus autem invitet hospitem ad convivium, qvem constat deliqvisse contra convivium vel aliqvem fratrem; qvi contra fecerit, solvat dimidiam marcam vel cum tertia manu fratrum se defendet de hoc, qvod nescivit eum deliquisse. Hospes sedeat loco invitantis, qvi pro delictis suis convivio[5] in domo vel curia convivii factis satisfaciat competenter.

8. De colloqviis fratrum semel in septimana. Item ne qverulantium causæ in eorum discrimen et damnum nimium protrahantur, statuim*us*, ut omni die Mercurii, qvando necesse fuerit[6], fiat synodus per præpositum vel senatorem et per alios fratres in hoc deputatos, ad qvam vocatus per famulum convivii, si non venerit, solvat solidum vel juramento proprio se defendat. Vocatus vero per fratres, nisi venerit, solvat oram prima vice, secunda vice similiter tantum, tertia vice similiter tantum, qvarta vice vocatus dimidiam marcam et habeatur pro convicto, tam pro causa principali, qvam pro citationibus. Postea imponantur sibi termini qvindecim, decem et qvinq*ve* dierum successive, in qvibus nisi satisfecerit conqverenti in principali et convivio pro terminis et contumacia, solvat duas oras pro qvolibet termino, et ex tunc causa suspendatur ad synodum proximam generalem, in qva satisfaciat, sicut dictum est, si suo convivio velit uti. Qvi vero in aliqvo convivio sancti Canuti, ubicunq*ve* sit, contumax inventus

[1] *Det er Knud Konges Dag den 10. Juli.*

[2] *Epiphania er den 6. Jan., Dagen efter er det Knud Hertugs Dag.*

[3] *Lagerbring; her staar »hunaghstud«.*

[4] *Indsat efter Lagerbring.*

[5] *Lagerbring; her staar »convivii«*

[6] *Lagerbring (S. 140) »fuit«.*

fuerit vel satisfacere noluerit, si legitime citatus fuerit ad synodum generalem in Skanøer et si ibidem respondere contempserit, ex tunc [1]a dicto[1] convivio excludatur.

9. Si extraneus vulneraverit seu interfecerit congildam. Præterea si non-gilda vulneraverit seu interfecerit congildam et affuerint fratres, tunc juvent gildam, si poterint. Si autem non poterint, pulsata campana conveniant et efficiant, vel læsor sive interemptor, qvod vulgariter dicitur tak[2], pro se acqvirat læso seu heredibus interfecti ad emendationem et convivio ad satisfactionem. Et nullus[3] gildarum cum illo bibat vel comedat aut in navi cum illo sit, nec aliqvam communionem cum illo habeat, donec emendaverit congildis et hæredibus, si acceptare voluerint[4], ut lex dictaverit; qvi vero contra hoc fecerit, reddat omnibus congildis sex oras denari[or]um qvalibet vice. Si vero interfector non potest acqvirere pro se tak[5], nominati ex convivio ferant ipsum ad judicium regis.

10. Si congilda interfecerit congildam. Qvod si congilda interfecerit congildam et confratres præsentes ex[s]titerint, subvenient a mortis periculo, qvomodo poterint; si autem ipsum[6] coactus interfecerit, hæredibus jus suum et congildis tres marcas denariorum[7] emendet. Si autem confratrem suum propter nimiam stultitiam et negligentiam et longævo rancore existente interfecerit, a consortio omnium fratrum cum nomine, qvod dicitur niding, recedat.

11. De auxilio interficiendi et non facto. Si qvis vero congilda, licet facto fratrem suu*m* non interfecerit, auxilium tamen et favorem et consilium seu etiam arma ad hoc præstiterit, solvat convivio unum pund mellis et convivio careat, nisi de consensu fratrum resumatur. Qvi au-

[1] *Lagerbring; her staar »addicto«.*
[2] *Lagerbring; her staar »taxt«.*
[3] *Herefter har Lagerbring (S. 140) et umuligt »ex«.*
[4] *Lagerbring (S. 141) »voluerunt«.*
[5] *Lagerbring; her staar »taxtam«.*
[6] *Mangler hos Lagerbring (S. 141).*
[7] *Lagerbring; her staar »denarii«.*

tem incausatus de hoc negaverit, purget se sex fratribus per præpositum vel senatorem ad hoc nominandis.

12. De homicidis ad convivium redire volentibus. Si qvis, postqvam congildam suum casu interfecerit et hæredibus interfecti legitime satisfecerit, si ad ipsius convivii communionem redire voluerit, emendet omnibus congildis tres marcas puri argenti, et sic eidem convivio cum consensu cognatorum interfecti societur.

13. De stud, sc[ilicet] fratre coacto interfecto. Si qvis vero coactus homicidium perpetraverit, de omnibus congildis accipiet, quod vulgariter dicitur stud, videlicet tres denarios de qvolibet fratre.

14. Si congilda interfecerit non congildam seu potentem. Si qvis autem congilda interfecerit non-congildam seu[1] potentem aliqvem et ipse se propter insufficientiam suam liberare non valuerit, fratres, qvi præsentes ex[s]titerint[2], subvenient ei a vitæ periculo, qvomodo valuerint[3]. Et si vicinus aqvæ fuerit, acqvirant ei navem cum remis et haurile vas et ferrum, cum qvo ignis eliditur de silice, et securim. Deinde ipse provideat sibi, secundum qvod valeat. Qvod si eqvo indiguerit, acqvirant ei et comitentur eum ad silvam, et habeat eqvum postea per diem et noctem gratis; si diutius indiguerit, conducet. Si eqvus[4] non revenerit, ipse eum persolvat, si substantiam habet; sin autem, omnes congildæ pretium eqvi persolvant.

15. De fidejussione pro fratre redimendo [5]vel tak[5]. Qvod si his modis ei subvenire non poterint et si qvod dicitur tak[6], qvadraginta marcarum ab eo exigatur, præsentes fratres sint pro eo fidejussores; ipsemet persolvat, si substantiam habet; sin autem et si coactus homicidium perpetraverit, omnes congildæ pro eo persolvant. Et si ita

[1] *Lagerbring (S. 144) »vel«.*
[2] *Lagerbring (S. 144) »exstiterunt«.*
[3] *Lagerbring (S. 144) »valuerunt«.*
[4] *Lagerbring (S. 144) »quis«.*
[5] *Lagerbring; her staar »videl. taxta«.*
[6] *Her staar »taxta«; Lagerbring har »vulgo tak«.*

evenerit, qvod homicida pro neqvitia vel timore necis fugerit et confratres suos in angustia et periculo posuerit, sit ipse exsors convivii et qvod vulgari sermone dicitur niding; omnes vero congildæ ipsos liberent, qui tak[1] pro eo inierunt.

16. De non liberantibus fratres. Si autem aliqvis congilda his superfuerit et propter suam neqvitiam et timorem confratrem suum a mortis periculo non liberaverit et testimonio convictus fuerit, omnibus fratribus tres marcas persolvat aut juramento sex fratrum se expurget vel niding a fraternitate recedat. Si qvis autem ita rebellis[2] ex[s]titerit, qvod ad redemptionem confratris sui, qvantum tenetur, præfixo die non addiderit, sex oras fratribus emendet.

17. De accusantibus fratres. Si autem congilda fratrem suum apud præpotentes qvocunqve loco accusaverit et inde[3] damnu*m* vel scandalum cum magna fatigatione consecutus fuerit, testimonio convictus emendet ei[4] sex marcas et omnibus congildis dimidium pund mellis aut cum sex fratribus se expurget.

18. De adulantibus apud potentes. Et si gilda confratris sui pecuniam apud præpotentes adulando defraudaverit aut navim cum piratis conscenderit et sic congildam suum exspoliare insudaverit, certis indiciis convictus de confratria recedat et sit[5] niding omnium congildarum.

19. De deficientibus in legibus. Si autem gilda confratri suo in legibus non astiterit aut testimonium adversus eum perhibuerit et hoc modo ei damnum rerum suarum fecerit, testimonio convictus emendet ei tres marcas et fratribus sex oras.

20. De citantibus indebite ad placitum. Et si gilda convivam suum ad regem vel episcopum sive ad synodum

[1] *Her staar »taxtam«.*
[2] *Dette Ord er indsat efter Lagerbring.*
[3] *Lagerbring (S. 145) har »in«.*
[4] *Lagerbring (S. 145) »et«.*
[5] *Lagerbring; her staar »sic«.*

sive[1] ad placitum sine licentia senioris aut præpositi et gildarum consensu citaverit et ei damnum rerum suarum indicaverit vel fecerit, satisfaciat ei tribus marcis et confratribus sex oras persolvat.

21. De liberatione confratrum[2] in captivitate. Qvod si congilda confratrem suum in captivitate invenerit, redimat eum tribus marcis, qvas[3] captus persolvat, si habet. Sin autem, reddant pro eo omnes congildæ. Qvod si noluerit eum redimere et testimonio convictus fuerit, easdem tres marcas persolvat aut cum sex fratribus se expurget.

22. De naufragio et captivitate. Si autem gilda confratrem suum in naufragio reperit[4], conferat ei vitæ subsidium, et si necesse fuerit, ejiciat de bonis suis valorem trium marcarum sive unum pund et recipiat[5] ipsum in navim suam. Ipsemet reddat, si habet; sin autem, persolvant pro eo omnes congildæ.

23. Si non redimeret fratrem suum de captivitate. Et si gilda confratrem suum in[6] captivitate aut in aliqvo anxietatis loco invenerit et opem ei ferre negaverit, testimonio convictus sit extra convivium et niding aut cum sex fratribus juret, se voluntatem habuisse subveniendi ei et non potuit.

24. De contentione fratrum in domo convivii. Et si gilda cum fratre suo verbis importunis in domo convivii contenderit, testimonio duorum circumsedentium convictus, congildis tres oras persolvat. Si qvis vero primo discordiam excitaverit, etiam tres oras solvat. Qvi vero impatienter consimilia reddiderit, dimidium solvat.

25. De contumeliis [7]in convivio vel extra[7]. Si qvis vero fratri suo verba *con*vitiosa dixerit sive in convivio sive in alio loco et vocaverit eum niding aut furem vel in

[1] *Lagerbring (S. 147) »aut«.*
[2] *Lagerbring (S. 148) »fratrum«.*
[3] *Her staar »qvos«.*
[4] *Her staar »receperit«.*
[5] *Her staar »recipiant«.*
[6] *Lagerbring (S. 149) »de«.*
[7] *Lagerbring (S. 149) »et conviciis«*

cæteris qvibus libet opprobriis adeo vilem dixerit, ut cæteris hominibus in nullo loco coæqvari poterit, emendet ei marcas tres et fratribus dimidium pund mellis aut cum sex fratribus se expurget.

26. De verberibus. Et si in ira fratrem suum per crines rapuerit aut pugno percusserit, emendet ei tres marcas et fratribus duodecim oras; si etiam contigerit, ut baculo aut clava sulcata, qvam vulgo resti vocant, congildam suum percusserit, emendet ei novem marcas et fratribus tres marcas. Si autem fuerit ex illis ictibus cerulentus aut sangvinolentus et plagæ ungventum et alligaturas apponere indiguerit[1], emendet ei duodecim marcas et fratribus unum pund mellis. Item si aliqva jam dictarum offensarum facta fuerit in domo convivii vel in curia, solvatur duplum, ac si alias esset factum.

27. Si frater celaverit injuriam. Et si gilda ab aliqvo dehonestatus fuerit verbis vel factis et injuriam suam proseqvi noluerit cum auxilio fratrum et consilio, sit extra gildam. Et si sine gildarum consensu leges vel satisfactionem qvæsiverit, testimonio convictus de fraternitate deponatur aut dimidiam marcam argenti persolvat. Si autem congilda variis injuriis provocatus se vindicaverit et secundum leges læso satisfacere ipsum oportuerit, omnes congildæ, secundum qvod eis jussum[2] fuerit, sint ei in adjutorium.

28. De portantibus arma in domum convivii ad læsionem confratris. Quod si aliqvis congilda ad lædendum confratrem suum securim vel gladium seu alia arma invasionis in domum convivii portaverit et si hoc compertus fuerit, emendet congildis dimidium pund mellis, qvia omnia tela in domo convivii sunt prohibita.

29. De discordia fratrum. Et si congildæ aliqvi discordes fuerint ex aliqva re, habeant conventum et judicium

[1] *Her staar »indiguerint«.* [2] *Lagerbring (S. 152) »visum«.*

congildarum et tentent eos[1] reconciliare, si possunt; et si non poterint[2], tunc sit illa extra gildam, qvi legem et judicium gildarum omnium habere contempserit.

30. De cereo fracto. Qvi vero cereum fregerit, solvat oram denariorum[3], et si in domo convivii se deposuerit, et domum ire neglexerit, duas oras solvat[4].

31. De somno illegitimo. Si autem congilda in domo convivii sedendo dormierit, oram solvat.

32. De vomitu. Si vero vomitum ibidem fecerit aut in discessu[5] anteqvam domum venerit, testimonio convictus tres oras denariorum[6] persolvat.

33. Pro casura ebrietatis. Si qvis vero pro[7] ebrietate ceciderit in ipsa domo convivii et anteqvam propriam curiam intraverit, oram persolvat.

34. De combustione. Si qvis congilda damnum combustionis in curia, in [qva] residet, passus fuerit usq*ve* ad valorem trium marcarum, dent ei congildæ singuli stud sc[ilicet] tres denarios.

35. De tesserantibus. Si qvis vero congilda a tabulis nudus recesserit seu circa tabulas vel aleas[8] in[9] loco suspecto vel in societate inhonesta percussus vel verberatus fuerit, testimonio convictus propter dedecus et scandalum omnium congildarum reddat convivio dimidiam marcam puri argenti vel cum sexta manu fratrum se expurget.

36. De strepitu. Si qvis congildarum strepitum in sermone senatoris vel præpositi fecerit, solidum denariorum[6] persolvat. Si qvis clamosus absq*ve* certa ratione ex[s]titerit et sic clamore suo infestat fratres, sine omni contradictione oram denariorum[6] solvat.

37. De seqventibus ad placitum. Si qvis congildarum

[1] *Lagerbring; her staar »ei«.*
[2] *Lagerbring har »potuerint«. Her staar »denarii«.*
[4] *Her staar »reddat«.*
[5] *Lagerbring (S. 154) »discessum«.*
[6] *Her staar »denarii«.*
[7] *Her staar »præ«.*
[8] *Se om dette Ord ovfr. S. 40 Note 5. Lagerbring har »alias«.*
[9] *Mangler hos Lagerbring.*

negotium eundi habuerit ad placitum, seqvantur eum omnes congildæ vel de eis[1], qvos[2] necesse habuerit, et qvicunq*ve* non venerit, solidum argenti persolvat, si convictus uerit unius testimonio, [3]in cereo[3]; sin aute*m*, solus se expurget juramento.

38. De seqvela fraterna [4]in partes propinqvas[4]. Si vero aliqvis fratrum alterius fratris auxilio indiguerit ad partes propinqvas et ille ambulando vel eqvitando subsidium ei ferre noluerit, duas oras denari[orum] fratribus persolvat.

39. De citatione fratrum coram principibus. Si vero ad regem vel episcopum vocatus aliqvis fratrum deputatur[5], eligat duodecim ex fraternitate, qvos voluerit, qvi cum eo ex communi expensa vadant et ei pro posse auxilium ferant. Si ad hoc denominati contradixerint, qvivis dimidiam marcam [6]solvat argenti[6], nisi detineatur copula nuptiarum vel infirmitatis causa aut aliis causis legitimis, et statim denominetur alius in ejus loco, qvi recedat cum dicto fratre.

40. De tutela fraterna circa periclitatum. Si qvis fratrum necessitate compulsus injuriam suam vindicaverit et auxilio in civitate eguerit causa defensionis et causa cautelæ membrorum suorum aut vitæ, sint cum eo die ac nocte duodecim denominati ex fratribus ad defensionem et seqvantur eum cum armis de hospitio ad forum, de foro autem ad hospitium, qvamdiu oportebit, ne frater noster scandalizetur et fratrib[us] sit in opprobrium. Si qvis frater captus fuerit et libertatem perdiderit, de omnibus congildis in illo episcopatu existentibus accipiat, qvod vulgariter dicitur stud, sc[ilicet] tres denarios.

41. De confiscatione[7]. Hoc qvoq*ve* statutum fecerunt seniores convivii, qvod si qvis frater confiscatus fuerit bonis

[1] *Mangler hos Lagerbring.*
[2] *Lagerbring (S. 156) »quod«.*
[3] *Se ovfr. S. 41 Note 1.*
[4] *Lagerbring (S. 157) »in propinquum«.*
[5] *Lagerbring(S. 157) »vel deputentur«.*
[6] *Lagerbring »argenti persolvat«.*
[7] *Lagerbring (S. 158) har »De tutela fraterna circa periclitatum«, altsaa ganske som over § 40.*

suis ex parte regis vel alterius principis et captus fuerit, ad qvoscunq*ve* fratrum in regno vel extra regnum declinaverit, si de hoc constiterit, subveniant[1] ei qvilibet in qvinq*ve* denariis.

42. De naufragio. Si qvis conviva naufragium passus fuerit et de bonis suis æstimatis ad marcam argenti nihil retinuerit, juramento præstito et testimonio adhibito accipiat de qvolibet fratre tres denarios intra[2] terminum illius episcopatus.

43. De nimia pulsatione campanæ. Si qvis frater conjuratus ab aliqvo non conjurato aliqva pulsetur injuria adeo, qvod nec sustinere valeat nec se defendere sufficiat nec audeat, nuntiat[3] qvibus fratribus possit, et si res exegerit, campana pulsetur. Verum[4] qvicunq*ve* frater hoc audiens fratri subvenire neglexerit et de hac malitia testimonio convictus sit, niding et extra fraternitatem ponatur, nisi de consensu fratrum se redimat.

44. De fornicatoribus. Si fornicatus fuerit frater cum uxore conjurati fratris sui et est confrater, qvi testimonium comprobet in reliqvis, eum vidisse euntem et redeuntem a tali scelere, a fratrum communione utpote [5]nithing et[5] reprobus ejiciatur. Si vero infamatus fuerit de hoc frater nec tamen testimonio convictus, purgare se debet juramento duodecim fratrum et sic gildam suam obtinebit. Si frater confratrem suum in cubili cum uxore sua fornicatione deprehenderit et si duorum fratrum testimonium ad hoc habuerit, impediendi[6] eum secundum leges patriæ sibi [7]copiosa datur[7] licentia. Si autem in tali casu, qvod absit, contingat aliqvem confratrem suum interficere, non solum duorum testimonium ad hoc habeat, imo etiam duodecim fratrum juramento eum sic occisum fuisse comprobabit. Si vero[8] solus solum cum uxore deprehenderit sicq*ve* sine

[1] *Her staar »subveniat«.*
[2] *Lagerbring (S. 158) »infra«.*
[3] *Lagerbring (S. 158) »mittat«.*
[4] *Lagerbring (S. 159) »vero«.*
[5] *Indsat efter Lagerbring.*
[6] *Lagerbring »impedimendi«.*
[7] *Lagerbring bytter disse Ord om.*
[8] *Mangler hos Lagerbring (S. 159).*

testimonio confratris necaverit, ne forte ob latens aliqvod consilium qvispiam fratrum hoc eum fecisse suspicetur[1], videlicet ut fratrem innocentem[2] occiderit, tam fratrum despectioni, qvam divinæ ultioni nunc et in futuro subjacebit et niding erit. Si qvis frater per vim rapuerit conjurati fratris sui uxorem vel filiam, matrem vel neptem[3], ejiciatur a fraternitate, sed non sine duobus testibus.

45. De pistoribus. Hanc qvoq*ve* traditionem et legem fecerunt seniores, qvi dicuntur aaldinger, in Skanøer, qvod pistores non recipiantur in convivium sancti Canuti, nec recepti ullatenus retineant*ur*.

46. De malewersle. Si qvis frater vendiderit congildæ suo res qvalescunq*ve* sive mobiles sive immobiles sive etiam possiones qvascunq*ve* et post contractum fori verba sua infregerit, qvod vulgo dicitur malewersle, solvat emptori in duplo plus, qvam teneret*ur* regio exactori vel ad jus civitatis.

47. De forkiøp. Qvicunq*ve* etiam congilda confratrem suum in emendo vel vendendo supplantaverit, qvod dicitur forkiøp, primo reddet ipsum indemnem et omnibus congildis dimidiam marcam persolvat, si duorum fratrum testimonio convictus fuerit pro supplantatione memorata.

48. De pulsatione campanæ. Si qvis vero congilda campanam convivii in damnum fratris sui pulsaverit aut pulsari fecerit, qvod absit, et ille aut in persona sua propria aut familia sive bonis aliqvod[4] passus fuerit damnum, restituat ei damnum suum integraliter et satisfaciet[5] omnibus congildis in uno pund mellis [6]aut sit[6] exsors convivii et niding omnium fratrum. Nec aliqvis ipsam campanam pulsare præsumat absq*ve* licentia senatoris vel scribæ, nisi propter infortunium incendii aut ex aliis causis consimili-

[1] *Lagerbring (S. 159) »suspicietur«.*
[2] *Her staar »innocenter«.*
[3] *Lagerbring (S. 159) »neptam«.*
[4] *Lagerbring (S. 161) »aliquid«.*
[5] *Lagerbring (S. 161) »satisfaciat«.*
[6] *Lagerbring (S. 161) »sit autem«.*

bus; qvod si aliqvis attentare præsumpserit, omnibus congildis in dimidio pund mellis teneatur.

49[1]. De furto et enormitatibus. Si qvis fratrum pro falso vel furto vel causis similibus infamantibus convictus fuerit in aliqvo loco, solvat convivio unum pund mellis et convivio careat, nisi de consensu fratrum resumatur. Notandum qvod si qvis ita enormiter deliqverit[2], suorum congildarum et non aliorum testimonio in prædictis articulis convincatur.

50[3]. De paupertate fratrum. Si autem aliqvis pauper in prædictis peccaverit et qvia pauper [4]ad impensas[4] emendas convictus, ut dictum est, non sufficit, a congildarum consortio recedat vel desistat, donec se ad læsum et læsi congildas, prout dictum est, poterit expedire, nec congildæ illi medio tempore sint obligati tanqvam convivæ adstare, si læsus injuriam proseqvi voluerit in eundem. Si congilda fuerit pauper et se sustentare non poterit judicio[5] fratrum, si sit de hoc convivio et hic satisfecerat, qvilibet fratrum debet sibi unum prandium et unum denarium qvolibet dimidio anno.

51[6]. De sigillo et rebus convivii[7] custodiendis. De communi autem consensu decrevimus, qvod sigillum convivii, privilegia et statuta nostra, qvæ dicuntur skra, in cista sub tribus clausuris in loco securo conserventur, qvarum clavium unam habeat præpositus, alteram senator, tertiam vero frater ad hoc a convivis deputatus. Non liceat alicui literas[8] dare sub sigillo convivii, nisi ex consensu præpositi et senatoris fratribus præsentibus et consentientibus.

[I Malmø-Protokollen Fol. 37 findes Følgende:]

[1] *Dette Paragrafnumer mangler hos Lagerbring (S. 161).*
[2] *Her staar »dereliqverit«, hvad Lagerbring ogsaa har.*
[3] *Lagerbring (S. 161) »49«.*
[4] *Lagerbring (S. 161) »ad ipsas«.*
[5] *Lagerbring (S. 161) »judicon«.*
[6] *Lagerbring (S. 161) «50«.*
[7] *Lagerbring (S. 161) »communi«.*
[8] *Lagerbring (S. 162) »trans«.*

Oratio Canutiana. Deus qvi beatum Canutum, regem et martyrem a subditis sibi plebibus injuste peremptum glorioso martyrio coronasti, concede propitius, ut ipsum apud te pium sentiamus intercessorem pro nobis in terris, qvem in cælis credimus tua gratia gloriose regnare victorem per dominum nostrum Jesum Christum, amen.

12.

c. 1300. Indholdsfortegnelse over en Skraa for St. Knudsgildet i Odense.

Naar den ndfr. efter E. J. Westphalen (Monum. Cimbr., III, 1743, præfatio S. 4 Noten) aftrykte Indholdsfortegnelse henføres til Odense, er det, fordi det Segl, der nævnes sammen med den, og som Westphalen afbilder (Nr. 33 paa Tavle IV ad S. 559), efter sin Omskrift — Sigillvm de convivio sancti Kanvti de Othensia — maa henføres til denne By. Det er urigtigt, naar Henry Petersen (Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 30) i »de Othensia« ser en Bestemmelse af St. Knud, ikke en Stedfæstelse af Gildet og henfører Seglet »til et ukjendt (jysk eller slesvigsk) Convivium Sti Kanuti de Othensia«. Altfor mange Segl tale herimod: Sigillum de convivio sancti Kanuti de Ripa (Terpager: Ripæ Cimbr. S. 431), de Nyborg (Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 27), de Sioburg (sst. S. 27, 28), de Stecheburg (sst.), de Slaulosia (Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 841 b) o. s. v. Og det herefter for Odense vundne Segl har sin Betydning.

Fra Slesvig kjendes to St. Knuds-Gildesegl (Aarb. f. n. Oldk. 1885, S. 22, 30), et ældre fra c. 1200: »Sigillum confratrum sancti Kanuti ducis de Slesvic« og et yngre fra c. 1350: »Sigillum confratrum sancti Kanuti regis de Slesvic«, der vise, at St. Knudsgildet i Byen Slesvig oprindelig har haft Knud Hertug som Helgen, men senere har antaget Knud Konge. Naar Dr. A. Sach (Zeitschr. für die Gesch. der Herzogthümer, III, 1873, S. 410, jfr. hans Geschichte der Stadt Schleswig, 1875, S. 110) vil have, at begge Seglene angaa Knud Hertug og læser Slutningen af det sidstes Omskrift som »regis de Slavia«, da er dette urigtigt. Der staar »de Slevc«, der kun kan opløses »de Slesvic«. Den altsaa her konstaterede Overgang fra Knud Hertug til Knud Konge kan nu maaske ogsaa vises for Odenses Vedkommende. Der gives et Segl fra c. 1250: »Sigillum convivarum Othensium sancti Kanuti de Ringstad« (Aarb. f. n. O. 1885, S. 21), og ved Siden af det kan nu stilles det ovfr. nævnte yngre Segl fra Westphalens Monum. Cimbr.: »Sigillvm de convivio sancti Kanvti de Othensia«. Ti saa vist som det første af disse Odense-Segl angaar Knud Hertug, saa vist maa det sidste efter den ndfr. trykte Skraas Indledning an-

gaa Knud Konge. Det herved vundne Resultat støttes yderligere ved Forholdet mellem de ovfr. som Nr. 7 S. 33 flg. og Nr. 11 S. 67 flg. trykte Skraaer for St. Knudsgildet i Malmø, den første er en Knud Hertugs Skraa, den sidste en Knud Konges Skraa.

Alt tyder paa, at St. Knudsgilderne oprindelig kun kjendte Knud Hertug, den folkekjære Knud Lavard, medens den ildelidte Knud den Hellige først kom med som Gildehelgen, efterhaanden som han blev Danmarks officielle Helgen (s. Henry Petersen i Aarb. f. n. O. 1885, S. 31 jfr. ovfr. S. 68 Note 1). Forøvrigt blev det sikkert i Tidernes Løb et rent formelt Spörgsmaal, uden virkelig Betydning for Gildernes Medlemmer, om deres Helgen nævntes Knud Hertug eller Knud Konge. I en Række Stadsretter tales der altid kun om »St. Knuds Gilde« uden nogen nærmere Tilföjelse af, hvem den paagjældende St. Knud var (Flensborg 1284 § 127; Aabenraa 1335 § 20; Stubbekjøbing 1354 § 4; Slesvig c. 1400 § 104; Viborg 1438 § 20; Kolding 1452 § 24; Odense 1477 § 2).

At der i Slesvig, Odense og Malmø skulde have været saavel et Hertugsom et Kongegilde, altsaa to St. Knudsgilder ved Siden af hinanden i hver af de tre Byer, er der næppe Grund til at antage. Det skal dog bemærkes, at der 1335 er baade et Nikolajgilde og en Nikolajhvirring i Aabenraa (P. G. Thorsen: De med jyske Lov beslægtede Stadsretter, S. 162) og 1436 baade et stort og et lille St. Hansgilde i Flensborg (Dipl. Flensb., I, S. 439, 446). Men hvorledes end Forholdet har været, er det sikkert, at Knud Hertug lige til Reformationen spiller en officiel Rolle i Slesvig (Script. rer. Dan., IV, S. 268, 271; Pontoppidans Atlas, VII, S. 600, 609—10), og at Odensegildet, skjöndt dets Helgen i 1417 maa antages at være Knud Konge (s. ndfr. 14. Avg. 1417), dog 1496 kan forsegle med det gamle Knud Hertugs Segl (Suhms Saml. t. d. danske Hist. I, 1, S. 29 jfr. Aarb. f. n. O., 1885, S. 21). Der skal ogsaa her mindes om, at det til Knud Konge viede Gilde i Malmø holdt to af sine fire aarlige Sammenkomster paa Dage, der mindede om Knud Hertug (s. ovfr. S. 68 Note 1). Den vedkommende Helgens Navn har næppe i Gilderne spillet nogen stor Rolle, og det forklarer, hvorfor Eriksgilderne saa let have kunnet antage Knudsgildernes Love (s. ovfr. S. 58).

Indholdsfortegnelsen til Kongegildet i Odense stemmer med den ovfr. S. 67 flg. trykte Skraa for Kongegildet i Malmø og ganske specielt med den af Lagerbring bevarede Redaktion af denne Skraa. Paragrafernes Tal er 50 ikke 51 (s. Malmø-Skraaen § 49) og for § 41's Vedkommende er Overskriften fra § 40 begge Steder fejlagtig gjentagen. Indholdsfortegnelsen er optrykt i U. A. Lüders' Statutum der Stadt Flensburg, 1765, S. 33 Note, men efter Bibliotheca Uffenbachiana Manuscripta (1720, II, S. 219; jfr. ovfr. S. 32) synes der at have existeret maaske endog to Skraaer med just det samme Indhold, som Odense-Skraaen. Det hedder der »Conuiuium S. Kanuti regis in ecclesia B. Albani Othensiæ a propriis suis subditis martyrizati. Hoc est statuta conuiuii S. Kanuti, quæ dicuntur skra per magnificum principem dominum Waldemarum regem et alios suos successores confirmata antiquis temporibus. Hæc statuta bis occurrunt in hoc volumine [d. e. Vol. CLVII, 4to i Uffenbachs Bibliotek] ex diuersis codicibus veteribus descripta. Adjectæ et jam posteriori apographo notæ quædam marginales. Index capi-

tulorum vtriusque hic est«, og nu følger Indholdsfortegnelsen, paa to Ubetydeligheder nær ganske som Fortegnelsen til Odense-Skraaen. Det er den noget forandrede Skanør-Redaktion, der nu bliver almindelig, Tidens mildnende Aand gjör sig gjældende, særlig derved, at Paragrafen om en Gildebroders Drab ved en Ikke-Gildebroder ikke længer stilles op som den første og fornemste Paragraf, men først som § 9, og derved at Forholdet til Kirken træder stærkere frem (jfr. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, S. 158—9).

Naar det i Indledningen til Odense-Indholdsfortegnelsen siges, at Gildet er blevet stadfæstet af Kong Erik, stemmer dette med hvad der siges i Odensegildets tidligere danske Skraa (s. ovfr. S. 20), men naar der föjes til, at det er sket i Aaret 1100, altsaa af Erik Ejegod, er dette næppe rigtigt. 1100 blev Knud den Hellige kanoniseret, men den Gang existerede der næppe noget St. Knudsgilde i Odense, og det, der senere opstod, var efter Alt at dömme et Knud Hertugsgilde. Den paagjældende Kong Erik maa, som ovfr. S. 19 antaget, være Erik Plovpenning (jfr. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, S. 134 flg., 176).

Inscriptio legum hæc est:

Gilde Skraa, convivium *sancti* Canuti regis in ecclesia *beati* Albani Othensiæ a rebellibus subditis *anno Christi* MLXXXVI VI *idus* Julii martyrisati, quod confirmavit magnificus dominus noster *rex* Ericus Othensiæ *anno Christi* MC.

Constant hec statuta in membranis scripta, inedita adhuc, ex L capitulis, quorum indicem adscribo:

1. de personis intrantibus.
2. de introitu convivii.
3. de conditionibus præparantium.
4. de tribus missis celebrandis.
5. de eleemosynis.
6. de synodis celebrandis.
7. de hospitibus habendis.
8. de colloquiis semel in septimana.
9. si extraneus vulneraverit aut interfecerit congildam.
10. si congilda interfecerit congildam.
11. de auxilio interficiendi et non facto.
12. de homicidis ad convivium redire volentibus.
13. de stuth seu fratre coacte interfecto.

14. si congilda interfecerit non congildam seu potentem.

15. de fidejussione pro fratre redimendo vulgo tack.

16. de non liberantibus fratres.

17. de secusantibus fratres.

18. de adulantibus apud potentes.

19. de deficientibus in legibus.

20. de citantibus indebiti ad placitum.

21. de liberatione confratrum in captivitate.

22. de naufragio et captivitate.

23. si non redemerit confratrem suum de captivitate.

24. de contentione fratrum in domo convivii.

25. de contumeliis extra convivium.

26. de verberibus.

27. si frater celaverit injuriam.

28. de portantibus arma in domum convivii ad læsionem confratris.

29. de discordia fratrum.

30. de cereo fracto.

31. de somno illegitimo.

32. de vomito.

33. pro casura ebrietatis.

34. de combustione.

35. de tesserantibus.

36. de strepitu.

37. de sequentibus ad placitum.

38. de sequela fraterna in propinquum.

39. de citatione fratrum coram principibus.

40. de tutela fraterna circa periclitantes[1].

41. de tutela fraterna circa periclitatum[2].

42. de naufragio.

43. de nimia pulsatione.

[1] *Ovfr. S. 78 »periclitatum«.*

[2] *Saaledes ogsaa Bibl. Uffenbachiana; men her skal staa: »de confiscatione« (s. ovfr. S. 78).*

44. de fornicatoribus.

45. de pistoribus excludendis[1].

46. de mala warsla.

47. de forcop.

48. de pulsatione campanæ et de furto et de enormitatibus[2].

49. de paupertate fratrum.

50. de sigillo et rebus convivii[3] custodiendis.

In typo sigilli adumbratur Canutus rex, corona ornatus et inter stellulas sedens, toga indutus, dextra manu tenens globum cum cruce imposita, sinistra sceptrum, in cujus apice floslilii apparet, addita inscriptione: Sigillum de convivio s[ancti] Kanuti in(!) Othensia.

13.

1337, 3. Maj. Brev, hvori Byen Svendborg forpligter sig til ved Byens St. Knudsgilde paa den Maade, som fra gammel Tid har været Skik i dette Gilde, at ville holde Aartid i Byens Vor Fruekirke for Tyge Vindsen og hans Hustru efter deres Død.

Brevet findes i Rigsarkivet (Topografiske Samlinger paa Pergament, Svendborg). I Langebeks Diplomatarium findes to Afskrifter, under den første er skrevet »Ex apogr[apho] A. M.«, den stammer altsaa fra en Arne Magnussonsk Kopi, paa den anden har Hans Gram med Blyant foroven skrevet »ad Gildas« og forneden »Th. Br. Birch[erod]«, hvad der viser, at denne Afskrift er tagen efter en Bircherodsk Afskrift. Ogsaa i Jacob Bircherods »Beskrivelse over Byen Odense« (Haandskrift i Univ. Bibl. Addit. Fol. Nr. 161) findes en Afskrift. Der gjöres Rede for Brevet i Repert. Diplomat. (I, S. 290 Nr. 1781). Det er tidligere trykt i Erik Pontoppidans Annales ecclesiæ Danicæ, II, 1744, S. 149—50 og i Blandinger fra Sorø, 2det Hefte 1832, S. 38 jfr. 6te H., 1834, S. 34. — Tuko Vindsens Skjøde af samme Dato som det her meddelte Brev, hvorved han overdrager Svendborg By »Struæbyærgh, Dronigholm, Scategateh byygth«,

[1] *Bibl. Uffenbach. har kun »de pistoribus«, jfr. ovfr. S. 80.*

[2] *Saaledes ogsaa i Lagerbrings Malmø-Skraa, men det er naturligere at opløse Paragrafen i to Paragrafer (s. ovfr. S. 80 og 81).*

[3] *Bibl. Uffenbach. har »communi« ligesom Lagerbrings Malmø-Skraa (s. ovfr. S. 81).*

er trykt i Bland. fra Sorø, 2. H., S. 37—38 og i Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, 1841, S. 98.

Brevet er medtaget her, fordi det viser, at St. Knudsgildet i Svendborg gaar tilbage til för 1300 (s. Ann. f. nord. Oldk., 1885, S. 27).

Omnibus presens scriptum cernentibus consules ceterique willani Swineburghenses salutem in domino sempiternam. Nouerint vniuersi presentes et futuri, quod recognoscimus nos post obitum nobilis militis domini Tukonis Windzsz[øn][1] et consortis ejus nomine Arlwgh[2], domine famose, anniuersarium pro animabus vtriusque duabus vicibus quolibet anno in ecclesia beate virginis de conuiuio beati Kanuti apud nos cum missis, purpura[3], candelis et aliis consuetudinibus in eodem conuiuio consuetis ab antiquo pro terris inter curiam Scathægarth[4] nomine et nostrum wibeldæ in Struæbyærgh et Dronigholm sitis annis singulis teneri deuote[5] celebrare. Insuper conferimus plebano ejusdem ecclesiæ et senatori dicti conuiuii per censuram ecclesiasticam de retraentibus[6] et impedientibus ipsum anniuersarium plenam facultatem realiter extorquere per presentes. Interim nomina eorum sacerdotes nostri parocchiales apud nos inter nomina willanorum nostrorum defunctorum ambabus ecclesiis nostris parocchialibus scribant et[7] pro beneuolentia eorum vniuersaliter et perpetue intercedant pro ipsis parte [8]ex utraque[8]. Datum anno domini m⁰ccc⁰xxx⁰ septimo die inventionis sancte crucis[9] sub sigillo communitatis wille nostre.

[1] *Den anden Afskrift hos Langebek har »Wind sic«.*

[2] *Pont. II, S. 149 har »Arlwy«, Bl. fra Sorø, 2. H. S. 38: »Arlivy«.*

[3] *Pont. og Bl. fra Sorø har »purpuræ«.*

[4] *Svendborgs sydøstlige Port hed Skatterporten; Gaden, der førte til den, hedder endnu Skattergaden (s. J. Begtrup: Kjøbstaden Svendborg, 1823, S. 31, 32).*

[5] *Den første Afskrift hos Langebek har »canore« istedenfor »devote«.*

[6] *Afskrifterne hos Langebek har »retronitentibus« og »retinentibus«.*

[7] *Pont. og Bl. fra Sorø har ikke dette Ord.*

[8] *Afskrifterne ligesom Pont og Bl. har »meritorum«.*

[9] *Korsmisse var 1337 Løverdag d. 3. Maj.*

14.

c. 1350. *Dansk Oversættelse af en Skraa for St. Knudsgilde i Malmø.*

Den nedenfor trykte Text er gjengiven efter den ovfr. S. 33 nævnte, St. Knudsgildet i Malmø tilhørende Protokol Fol. 42—51 og er nærmest en Oversættelse af den latinske Malmø-Skraa, der er trykt som Nr. 11 ovfr. S. 67. Forsaavidt skulde den altsaa med den sættes til c. 1300. Den er imidlertid ikke nogen slet og ret Oversættelse. For det Første udelader den helt følgende Paragrafer i den latinske Skraa: § 5 (de elemosinis), § 8 (de colloqviis fratrum semel in septimana), § 45 (de pistoribus), § 48 (de pulsatione campanæ) og § 49 (de furto et enormitatibus) ligesom det første Punktum af § 50 (de paupertate fratrum). Og dernæst findes der i den danske Text en hel Del Ændringer. Afgiften ved Indtrædelsen i Gildet (§ 2) er forandret fra en Mark til tyve Engelske, og hele den paagjældende Paragraf er væsentlig forandret. Antallet af de i § 3 nævnte »præparatores« fastsættes i Oversættelsen (ogsaa § 3) til sex. De tre aarlige Messer (§ 4) blive i Oversættelsen (ogsaa § 4) til fem, og Paragrafen faar en Tilföjelse, om hvem der ved disse Messer skal oppebære Offeret. De i § 6 fastsatte fire aarlige »synodi generales« blive i Oversættelsen (§ 5) til et tredages Pinsegilde, og der gives Regler for, hvorledes Brødrene skulle betale for det eller sætte Pant. Endelig maa det bemærkes, at de i §§ 25, 26 og 28 nævnte Bøder paa et halvt eller helt Pund Honning i Oversættelsen (§§ 23, 24 og 27) ere forandrede til Pengebøder (kun ikke i § 9).

Oversættelsen viser muligvis tilbage til en anden latinsk Text end den, der er gjengiven ovfr. S. 67, og maa (jfr. at Bestemmelserne om Bageres Udelukkelse og om Bøder i Honning ere udeladte) sættes senere, men paa den anden Side maa den sættes för 1400. De i dette Aar af Gildet vedtagne Bestemmelser (s. ndfr. S. 163) om Gjæster og Gerdemænd ere nemlig ikke optagne i den. Saaledes som Texten er opbevaret i Malmø-Protokollen, søger den ved tilföjede, temmelig vilkaarlige Indskud, der nedenfor ere meddelte i Parentes (), at tydeliggjöre forskjellige gamle Udtryk og Vendinger. Oversættelsen er omtalt i John Kruses »St. Knutsgillet i Malmö« (Meddelanden från Svenska Slöjdföreningen 1897, I, S. 14, 15).

Paragraftallene findes i Malmø-Protokollen.

Her begyndis sancte Knuds gilldis sckraa.

Dett, der straffeligt er, schall ey dømmis, om mandelig statuta schulle omwendes effter thimernes (tidens) mangfoldig omschifftellsze och unge mendz daarschabf, som megtige ere i ondschabf, hielperede och kiønschap (underfundighed) schall ingen macht hafue, for dend samme schuld ere s[anc]te Knuds gilldes statuta, huilcken der kalldis schraa, sckickede och stadfestede med dend megtige høffding och

herre konning Waldemar och anden hans efterføllgere[1] i gamble thimän (i fordum tiid) af eenfoldige mænd efter dend timens (tiidz) udkrefuelsze och willkaar, med faae ord och stackede ware de udgifne, nuu for unge mends kønschap och undschab wendes de om daugligen till tuifl och wsckickelighed, nu fordi at medbrøderschabet schall bliffue wsmittede, som de hafuer jät huer andre, och eenfoldige mends eenfoldighed schall blifue och blomstres, fredszens spagferdighed och falske mændsz daarskabf schall späges och de, som ey wille horsomme (wære lydige), piines, da ere disze foraarsagede statuta, huilcke der kaldis sckraae, kundgiort i denne maade, som her efter føllger.

1. De personis intrantibus. Om dem, som vill i lauget. Huilcken der vill effterfølge dette brøderskab, daa schall hand were en bequem persohn och uden wanfredh (wanrøchte), att wort brøderschab schall øgisz med rettwiisze mænd och hæderlige persohner, saa at huilcken som wil were broder, da schall hand tagis till broeder om adell(all)drick och ey ellers och uden nogen mands modsigellsze; om saa er, at nogen will modsige, daa schall det blifue till anden dagen, och om det kand da beuiszes, da schall hand fuldgiøre med louglig sag, ellers schall hand ingenlunde tagis till broder; och da hand er vndfangen till broder, da schall hand suerie til helgonä (hellgen) sig at wille giemme gildens statuta.

2. De introitu. Om naar mand kommer i lauget. Huilcken broder, som indgaar i dette gilde, da er hans indgang 20 engelske och at gi[e]llde neste steffne[2]; och om nogen landzboende eller giæst worder broeder, da schall hand sætte en byemand, som gilldebroder er, till borgen[3] for sig, at hand schall fuldgiøre for hanem af alle de støcker, som før er sagt, och andet smaa ting, saa som er offer, siælathorfft (en penge, som i messen blef offrit for

[1] *Se ovfr. S. 68 Note 3.* [2] *Her staar »steffner«.* [3] *Her staar »lougen«.*

dend døde broder) och andre støcker, som dertil hører; er det saa, att her wansches noget i gilden (betallningen), som sagt er, daa schall han giellde tryfolde.

3. De conditionibus præparantium. Om deris willkaar, som schall reede till. Sex brødere skulle fooregiøre och dem bør till at feere gildehuuszet fawerligen och schulle fooregiøre kost och biude oldermanden och skraeprouist och andre hæderlige persohner efter gammell sedwanne. Om nogen gildesbroder worder siug, da schulle brødrene søge (besøge) hanem, och om hand det widere tarf (behøfuer), da schulle de waage offuer hanem. Om saa er, at hand blifuer død, fiere brødre schulle nefnes dertill at waage ofuer hans liig, eller de schulle sende for dem skielige persohner, och om saa er, at de, som till ware neffnde, ey wille sende nogen for dem, da schall huer aff dem bøde toe øre, och de schulle bære dend dødes lig till graffuen, och gilldesbrødrene skulle komme till hans broefiehl och hielpe liiget till grafuen, och huer broder schall offre en god penge i siellemeszen for deres broders siell, och ingen schall schille sig wid liiget, førend han er jordhat (begraffuet) uden loug. Samerliige huem der ikke giemmer disze støker, er der broders widne till, bøde j øre.

4. De missis celebrandis. Om messer att holde. Sammelige thill gildets bestandelse och brødernes sielles løszen, som døde ere, da skicke wii fem meszer om huert aar sig hiæ schulænde (at schulle holdis), dend første om pintzedage, daa adell(aell)drich er, da schall anden dag pintze mesze holdis och huer broeder offre en god penge; anden sinde om sancte Knuds konges dag, som kommer efter s[anc]te Peders och sancte Pouels dag, anden dagen derefter schall mesze sigis; thridie sinde om s[anc]te Knuds dag, som kommer effter juelen, fierde om midfaste [1], fembte om Wold-

[1] *De to St. Knudsdage ere 10. Juli og 7. Jan.; Midfaste er 4de Søndag i Fasten.*

borigmisze[1]; huilcke sammeligen ey kommer till disze allmindelige meszer, bøde j øre, uden han hafuer lof eller hand hafuer lofligt hinder och forfald; wy wille, at huor offte disze gildes meszer sigis, att skraaeherren schall opbære offeret och ingen anden.

5. De synodis celebrandis. Om steffne. Fremdelis schicke wii om pintzdage trei dage oppe at holde gilldet, och sex brødre schulle forregiøre, som før er sagt, end dend fierde dag, da stoellen er regnet, da schulle brødrene komme med reede penge, daa it slaaer effter middag, eller neste stefne med penge eller pant; huilken broder pandtsetter, løesze det dereffter inden fiorten dage eller giellde penge paa penge; huilcken broder som icke kommer till gillde eller gilldes steffne, da bøde j øre; worder hand louligen kiærder och kommer icke till suar, bøde j øre eller werge sig skielige.

6. De hospitibus habendis. Om giæsterne. Huilcken broder der giæst will biude, da schall hand sige oldermanden till och biude om første dag och anden dag, dend tridie dag ey, uden hand will worde broder; ingen sandelig schall biude giæst till gilldet, huilcken der hafuer giordt mod gildet eller nogen broder; huilcken herimod giør, da bedre (bøede) een half marck eller werge sig med try brødre, at hand det ey wiste, at hand haffde modgiordt gilldet; och brødres giæst schall sidde hoes broder, som hanem indbød, huilchen fuldeligen schall fuldgiøre for hans brut i gildes huuszet ellers i gildegaarden.

7. Si extraneus vulneraverit seu interfecerit congildam Om en uden lauged saarer en i lauged. Fremdelis om dend, som ey er gildebroder, att hand saargiør eller dræber gilldebroder och ere brødre derhos, da schulle de hielpe gilldebroderen, om de kunde; kunde de ey, da schall skaderen eller dræberen faae och sætte for sig, huilcket all-

[1] *D. e. Valborgsdag den 1. Maj.*

mindelig kaldis taxt[1], till at bedre dend, der skaden fich, eller dend dræbenes (!) arfvinger, och at bedre gilldet; och ingen aff gildesbrødrene skall dricke med hanem eller æde eller i skib were med hanem eller nogen stycke med ham hafue, førend hand hafuer bedret gildesbrødrene och arfvinger, som lougen tillsiger, om de wille wndfaae hanem; huilcken her giør imod, bedre alle gildesbrødrene sex øre penge for huert sinne (for huer gang); sammelige om dræberen hand kand ey faae for sig taxt[1], da schall hand næfnes till af gilldesbrødrene, och de schulle føre ham for kongens domb.

8. Si congilda interfecerit congildam. Om dend eene s[anc]ti Knudsbroder dræber dend anden. Om gildebroder dræber gildebroder och brødre ere nerwerende, daa schulle de hielpe aff dødszens waade, om de kunde; om hand worder nødder till at dræbe hanem, da schall hand bedre arfvingerne deres rætt och gilldebrødrene trey marck; er det saa, at broder dræber sin gilldebroder for nogen daarschab skiuld och for lang afvind, da schall hand bortgaae af alle brødres samqwem med det naffn, som kalldis nidding.

9. De auxilio interficiendi et non facto. Om biistand i drab endoch dett icke skieer i gierningen. Om nogen gildebroder hand ey dræber sin gilldebroder med gierningen uden hielper dertill med inderste (!) och raad eller laaner waaben dertill at skade hanem med, da schall hand bøde gildet ett pund honning och miste gilldet, uden hand igien tagis af brøderes samtøcke och willie; huilcken der kærder worder (blifuer anklagit) for saadan sagh och siger hand ney derfore, skære sig medh sex brødere, aaldermanden schall nefne dem dertill.

10. De homicidis ad convivium redire volentibus. Om manddrabere, som vill i lauged igien. Om nogen der effter hand haffuer drebt for nogen sag sin gilldebroder

[1] *Som ovfr. S. 35, 36, 72, 73 og 74 er »tak« her (s. ogsaa i § 13) forvansket til »taxt«.*

och hafuer fuldgiort louligen dend døede[s] [1]frender och[1] arfvinger, om hand will igien komme till dette her gilldes allmue, da schall hand bedre alle gilldebrødere trey march sølff, och schall hand tillføyes dett samme gillde med dend døde[s] frenders raad och willge.

11. De stud sc[ilicet] fratre coacto interfecto. Om hielp, dend skall haffue aff sine laugsbrødre, som aff waade har begaait mandrab. Om nogen broder vorder nød till att giøre manddrab, hand schall tage af alle gilldes brøderne, huilchet allmindelig kaldis stud, saa som er trej pendinge af huer broder.

12. Si congilda interfecerit non-congildam seu potentem. Om en i lauged dreber en, som er icke broder, eller en øffrighedspersohn. Om nogen gildebroder faer drebt dend, der ey er i gilldet, eller nogen woldzmand (som er i øffrigheds bestillning) och hand kand ey frelsze sig for sin wanæslæ schiuld (insufficientiam), brødre, huilcke nerwerende ere, schulle hielpe hanem af dødszens waade, huorlunde de kunde, och om hand er hos hafuet, da skulle de faae hanem skib med aahrer och øszekahr och ildiern, med huilcket hand slaar ild af flint, och øxe, derefter schall hand sig sielf forsee det beste hand kand; om hand wedertarf (trenger till) hest, da schulle de faae hanem och følge ham till skoufuen, och hand schall hafue hæsten derefter om dag och natt frii; om mand tarf hanem lenger wedher (behøfuer hand ham lenger), da schall hand leye hesten, om hesten hand ko*mm*er ey igien, da schall hand betahle dend, om hand hafuet opholdelsze och formaet; formaaer hand det ey, alle gilldesbrødrene de schulle igien giellde hestens værdt.

13. Om løfte for att ranzounere sin broder. Om saa er, de kunde ey hielpe hanem i saadan maade, och om ud schall krefues af hanem, huilcket der kaldis allmindelig

[1] *Her staar »frenders«.*

taxt, 40 m*arck*, de brødere, som neruerende ere, de schulle lofue for hanem; hand schall sielf gielde, om hand formaaer det; formaar hand det ey, om hand war nødder till att giøre manddrab eller nødig wille hafue giordt det, alle gilldebrødre schulle gielde for hanem; och om saa hender, at manddraberen han flyer forsnødet eller for dødzens retzell och setter sine gildesbrødre i nød och wade, hand schall were uden gildet med dett allmindelige nauffn, som kaldis niiding; sammelige alle gildebrødre de schulle frelsze dem, huilcke som ginge i taxt for hanem.

14. Om dem, som icke will frelsze deris brøddere. Om nogon broder vorder offuer (offuerwerendes) disze støcker och for sin snød[h]et (skalckachtighed) och retzell will ey frelsze sin broder aff dødszens waade, och worder der widne til, hand schall gifue alle gildebrødere threy marck eller skiære sig och werge med sex brødres suorne eed eller gaae bort niiding aff brøderschabet. Om nogen worder saa gienstridig, at hand ey legger till sin broeders løeszen, huormegit hand skiuldig er, om forsagde dag, da schall hand bedre brødrene sex øre.

15. Om dem, som anklage deris brødre. Om gildebrøder hand kærer sin broder for woldszmend, i huad sted det kand were, och hand føllger efter och faaer deraf schade och skam med megen møde, er der widne till, bedre hanem sex marck och alle brødre sex m*arck* eller werge sig med sex brødre.

16. Om smigrende hosz store herrer och dem, will[ende] sin broders skade stiger inden borde med søerøffuere. Om gildebroder faar suiged sin broders penge hos woldszmend, smigrendes, eller hand far i skib med siørøffuere och røfuer paa sin gildebroder, er der wisze widne till, hand schall bortgaae fra brøderschabet och were alle brødres niiding.

17. Om dend, som undfalder sin broder i rættergangh. Om nogen gildebroder hand ey tillstaar sin broder i lou-

tynde (!) eller hand bær widne imod hanem och giør hanem skade i denne maade paa hans guodz, er der widne till, bedre hanem 3 ℔ och brødrene sex øre.

18. Om steffning, som skieer uden oldermandens, skraaherrens och laugets sambtøcke ind for kongen eller biscopen. Om gildebroder hand steffner sin gilldebroeder till kongen eller biskopen eller till moot eller till ting uden aaldermandens lou eller skraaherrens och gilldebrødrenes wilge och hand giør ham skade paa sit goeds, hand schall giøre ham fuldt i trej marck och giffue brødrene sex øre.

19. Om ranzouning aff fengsell. Om gilldebroder hand finder sin broder i fengszel, da schall hand løesze hanem med trej marck; dend, der fangen er, schall giellde dem; om hand hafuer dem ey, alle gilldebrødre schulle gielde for hanem. Om saa er, at han ey will løesze hanem, som sagt er, er der widne till, schall hand gielde de samme trej marck eller skiære sig med sex brødre.

20. Om skibbrud och fengsell. Om broder finder sin broder i skibbrud, redde hanem lifszens hielp, och om hand er stedder i nød, kaste ned af sit goeds trej marks werd eller et skipp℔ och tage hanem i sit skib; det schall hand sielfuer igien giellde, om hand det hafuer; hafuer [han] ey, alle gilldebrødre gielde for hanem.

21. Om mand icke ranzounerer sin broder aff fengsell. Om nogen gildebroder hand finder sin gilldebroder i fengszel eller i nogen nød stedder, och will ey hielpe hanem, er der widne till, were sig uden gildet och niiding eller suerge med sex brødre sig at hafue wilge at hielpe hanem och hand ey kunde.

22. Om tuistighed iblant brødrene i gildehuuset. Om gildebroder hand trætter med sin broder med wschellige ord i gilldehuuset, er der tou widner, som omkring sidder, bøde till gildet thry øre; huosom først oprører osænnæ

(wszamdrechtighed), bøede och try øre; huilcken igien gifuer wloulig suar, bøde j øre.

23. Om forhaanelsze inden eller uden gildehuuszed. Huilcken der giffuer sin broder lastelige ord enten i gilldehuuset eller i andre steder, at hand kalder hanem niiding eller tiuff eller andre flere skiendelige ord och snød, at hand maa ey lignis wid nogen god mand, bedre hanem trej m*arck* och gildet trei ℔ eller skiære sig medt sex brødere.

24. Om hugg och slaug. Om mand tager i vrede sin broder udi haarid eller slaar hanem med nefue, bedre hanem 3 m*arck* och brødre 12 øre; och om det saa hender, at hand slaar sin broder med kiep eller jern, wrakie kylle, da schall hand bedre hanem ni marck och brødrene 3 ℔; worder hand saar af de slaug, at hand tør wid at legge derpaa plaster och smørelsze, hand schall bedre hanom 12 ℔ och brødrene 3 m*arck*. Frembdeles om nogre aff disze støcker, som nu ere sagt, worder giordt i gildehuszet eller gaard, da schall hand bøde toe falld och (mer end), om det war giordt andersted.

25. Om en broder døller dend wrætt sig er giort. Om nogen gildebroder hand vorder wangfrægdher (wanrøchted) af nogen med ord eller gierninger och hand will ey effterfølge sin wrett med brødres hielp och raad, were uden gildet, och om han leeder (søger efter) lou och bedring (fyllestgiørelsze) uden gilldebrødernis willge, er der widne till, hand schall gaae aff gilldet eller bøde j ℔ sølf.

26. Om hand opærrit hefner sig. Om gildebroder kallid frem med megen w-rætt och hand hefner sig och hanem bør fuldt at giøre dend, der schaden fich, efter lougen, alle gilldesbrødre efter det, dem worde tillsagt, da schulle de were hanem till hielp.

27. Om dem, som bær waaben och wærge med sig i gildehuuset att schamfære sin broder medh. Om nogen gildebroder hand bær øxe eller swerd eller andre waaben

lønlige i gildehuuszet at skade sin broder, och worder hand rønter (funden) dermed, daa schall hand bedre brødrene en half ⅋, fordi ald waaben ere forbøden i gildehuuszet.

28. Om w-eenighed imellum brøderne. Om nogle gildisbrødre vorder osænæ (tuistige) mellum af nogen ting, da de haffue gilldes steffne, da schulle de friste, om de kunde dem forlige, och om de kunde ey, da schall dend were vden gildet, huilcken som forsmaade gildens loug och rett.

29. Om woxliuszet. Huilcken som bryder woxliuszet, giellde en øre, och om han sætter sig i gilldehuuset och glemmer at gaae hiemb, giellde 2 øre.

30. Om søffn i gildehuset. Om nogen gildebroder sidder soffuende i gilldehuuszet, bedre j øre.

31. Om spyen. Kaster han op i gildehuuszit eller paa weyen, førend hand kommer hiemb till sit egit, er der widne till, giellde 3 øre penge.

32. Om mand falder for megen drich schyld. Huo som falder for druckenschab skyld i gilldehuuszet och førend hand indganger i sin egen gaard, bedre j øre.

33. Om brand. Om nogen gildebroder faar skade aff brand udi dend gaard, hand boer i, huer gildesbroder giffue hanem till brendestud 3 penninge.

34. Om daabell. Om nogen gildebroder hand daabler bort sine klæder eller hand gaar i nogen dend sted, hand worder misztenkt, worder hand slagen, er der widne till for wanære (wanhæder) och skam, hand giorde, giffue gilldet en half march søllff eller werge sig med sex brødre.

35. Om vliud. Om nogen broder giør wliud i aaldermandens tale och skraaherrens, bøede j øre; huo som wliud giør uden wisz skiell och døffuer saa brødrene med sit raab, uden ald moedszigelsze bøde j øre penge.

36. Om geleide till tinge. Om nogen broder haffuer

æhrinde att gaae till ting, alle gilldebrødrene schulle følge hanem; huilcken iche kommer, bøde j øre.

37. Om følge thill neste stæder. Om nogen broder wedertarffuer anden broders hielp till neste steder, och hand will ey hielpe hanem huercken at ride eller gaae, da schall hand bedre brødrene 2 øre penge.

38. Om steffne ind for kongen eller biscopen. Om nogen broder vorder kaldet thill kongen eller bischopen, hand schall wellge tolff af brødrene, huilcke hand will, de schulle fahre med hanem aff allmindelig kost, och de schulle hielpe ham, huad de kunde; de, som ere tillnefuende och imodsige, gielde huer af dem *j marck* sølf, uden hand igienholdis aff brøllups sammenföyellsze eller aff siugdomb eller anden loulige sager, och i samme stund daa schall andre neffnes i hans sted, huilcken bort schall fahre med dend forsagde broder.

39. Om brødris forsuar, de beuiser mod deris trengde broder. Om nogen broder heffner sin urett och er trengder dertill och hand wedertarff hielp i steden for sine lemmers och lifs werellsze schiuld, tholff brødre schulle med hanem tillneffnes at were dag och natt till wären och følge hanem med waaben aff[1] herberge till torfuet, aff thorfuet och saa till herberget, saa lenge som der bør till, at wor broder schall ey skiendis och schall were brødre til smälighed (despect); om nogen broder worder greben och taber sit frelsze (friihed), hand schal tage aff alle gildesbrødrene i dette bischopsdømme bliffuende, huilcket der allmindelige kaldis stud, som er 3 penge.

40. Om ens gods er forbrut til kongen eller nogen anden høffding och om broder vorder fangen. Gildets aaldermänd de giorde och dette statutum, at om nogen broder worder skøflet(!) sit goeds aff kongens weigne eller en underhøffdings och worder fangen, thill huilcke brødre

[1] *Her staar »och«.*

hand till kommer i riget eller uden riget, da schulle de hielpe hanem huer aff dem med 5 penge.

41. Om skibbrud. Om nogen broder hand taall skibbrud och han holder intet af sit goeds till en m*arck* sølff, holde det med sin æd och med widne, hand schall faae af huer broder inden dette bischopsdømme en pening til hielp.

42. Om en for megit tribuleris. Om nogen broder taall w-rætt aff nogen, dend ey er broder, saa megit at hand kand det ey thaalle, och hand haffuer ey effne till at werge sig och ey tør biude sine brødre till, om hand kand (och om fornødenhed udkrefuer det), schall der ringes med klocken; huilcken broder det hører och glemmer att hielpe sin broder aff denne ondschab, er der widne till, hand schall hede niiding och bliffue vden brøderschab, uden hand igien kommer med brødres raad och willge.

43. Om hoer. Om nogen broder giør hoer med sin gildesbroders hustrue och er broder, huilchen der widne bær om de støker at hafue seet ham bortgangende och attergangende fra tholick (saadan) synd, hand schall blifue uden brødris samquem saasom nidding (NB niiding, lat. reprobus); sammelige om broder worder wanfreydet (berøchtet) aff de (for horeri schiuld) och der er ey widne till, da schall hand schiære sig med 12 brødres æd, och saa schall hand beholde sit gilde. — Om broder griber sin gildesbroder udi seng eller i nogen leyersted med sin hustrue paa hoeredombs weigne, och hafuer hand tou brødre winde dertill, hindre hanem, efter lougen giffues ham fuldt lof. — Om det hender [1]nogen at dræbe[1] sin broder i tholick (slig en) sag, som gud forbiude, hand schall hafue ey alleniste till det thoe widne deraff (paa), sammeledes 12 brødres æd schal prøfue hanem, saa at were drebt. — Om hand griber ham ensammen (allene) med sin huszfrue och hafuer ey broders widne och dræber ham, och hand wor-

[1] *Her staar »at dræbe nogen«.*

der misztenchter aff brødrene, at hand drebte sin broder meenløesz, hand schall underli[g]ge saa megit brødernis forszmedellsze som gudelig hæffn och schal worde niiding. — Om nogen broder tager med magt sin gildebroders huusfrue eller daater, moder eller søsterdaater, hand schall bortgaae fra brøderschabit och dog ey uden tou widne.

48. Om male wersle. Om falskhed med opslag i handell och kiøb. Om nogen broder selg sin gildebrod[e]r sin ting, huadhaande støche det kand were eller rørlig eller w-rørlig eller sammeledes goeds eller egen (eyedomb), huad heldst kand were, och bryder efter sine ord, at hand will ey holde det stadigt, huilcket som kaldis mala wersla, schall hand gielde kiøberen dubelt saa megit, som hand ellers schulle gifued epter stadsretten.

45. Om forkiøb. Sammeledis huilcken gildebroder som supplantere (besnilder) sin broder i kiøb eller sall, huilcket som kaldes forkiøp, først schall hand gjøre hanem skadeløes och schall gifue alle gilldesbrødre een half m*arck*, om hand worder wundet med to brødres widne for det forsagde forkiøb.

46. Om brøderne ko*m*me till acters. Om gildebroder hand vorder fattig och hand formaar ey sig oppeholde, er hand aff dette gillde och hafuer fuldgiordt, huer broder schall gifue hanem it maals maat (et maaltid) och en penge om huert halfue aar.

47. Om indseglid och dett, som schall forwaris. Aff allmindelig samtøcke och wilge skicke wii, at gilldetz indszeigle, privilegia och wore statuta, huilche der kaldis schraae, att de schulle giemmes i kiste under try lycker i trøgg sted, aaldermanden schall haffue en nøgell, dend anden skraaherren, dend tridie sa*m*melige dend broder, till det worder skicket aff gilldeszbrødrene; det høwer (tillstedes) ey nogen at giffue breff under gilldens indszeigle vden aff aaldermandens och skraaherrens samtøcke och brødrene, som nerwerende ere raadmen.

15.

c. 1375. Skraa for St. Hansgilde i Uggeløse, given af Oldermanden og de andre Gildebrødre.

Skraaen er skreven paa et Stykke Pergament, 14½ cm. bredt og 54 cm. langt, og begynder med et stort blaat I. Den er i det Hele skreven smukt, og de forskjellige Paragrafer begynde alle med afvexlende røde, blaa eller grönne Bogstaver, I'er, da alle Paragraferne begynde med »Item«. Pergamentet er med sin øverste Kant fastgjort til en 21 cm. lang Træstok, som det er rullet om, og er derefter anbragt i en med Læder betrukken Træcylinder, 19 cm. lang. I Cylinderen er der paalangs skaaren en Revne, igjennem hvilken Haandskriftet tidligere har kunnet rulles ud eller ind ved Hjælp af den ovfr. nævnte Træstok, der rager frem ved begge Ender af Cylinderen, saaledes som det ogsaa ses af en Tegning i »Museum Wormianum« (Amsterdam, 1655, S. 384 jfr. P. Terpager: Ripæ Cimbr. 1736, S. 424). Fra Ole Worms Museum kom Haandskriftet til det store kgl. Bibliotek, hvor det nu findes (Ny kgl. Saml. 8⁰, Nr. 298 d). Haandskriftet har ingen Paragraftal. Det er tidligere trykt i Script. rer. Dan. VIII, 1834, S. 529—32. — Under Skraaen er skrevet: παντα κοὶνα φὶλεν(?) ... τελω | παντα τας τεχνας επιξει (?) | Αμεν | . — Uggeløse er en Landsby i Nordsjælland mellem Farum og Slangerup. I §§ 24 og 25 nævnes specielle landlige Forhold.

I en anden sjællandsk Landsby, Snesere ved Præstø, var der ogsaa et St. Hansgilde; af dets Segl findes en Tegning i det store kgl. Bibl. (Ny kgl. Saml. 4⁰, Nr. 841 b). I Nationalmuseets 2den Afd. findes to St. Hanssegl, det ene er det ovfr. S. 56 nævnte fra Holbæk; i det andet fra omtr. 1400 staar kun: »S[igillum] convivii sa[ncti] Johannis« og i Midten under de nederste Arme af et St. Hanskors Bogstaverne P A V. Forøvrigt kjendes St. Hansgilder i Slesvig 1388 (E. Pontoppidan: Danske Atlas, VII, 1781, S. 640; Joh. Schröter: Schleswig, 1827, S. 68; A. Sach: Schleswig, 1875, S. 102 har Aarstallet 1588); Flensborg 1436 (Dipl. Flensb., I, S. 439, 446; F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, S. 36 flg.), i Svendborg c. 1450 (det dannes af Byens Guldsmede, Remsnidere og Sværdfegere, s. ndfr. II, S. 135 flg., 187 flg., Gildets Segl er afbildet i C. Nyrops Danske Haandværkerlavs Segl, S. 34, Nr. 175), Kjøbenhavn 1496 (Kbhvns Dipl. I, S. 235), Trelleborg c. 1500 (C. G. Brunius: Skånes Konsthist. S. 654) og Ribe 1535 (J. Kinch: Ribe, I, S. 612). I Flensborg var der endog to St. Hansgilder, et stort og et lille (s. ovfr. S. 83).

In nomine patris *et* filii *et* sp*iritu*s sancti amen.

Hec su[nt][1] statuta *et* jura co*n*uiuii in Ygheløse, que senator *et* alii conuiue ejusdem co*n*uiuii vnanimit*er* inuenerun*t* *et* statuerun*t* in honore*m* omnipotentis dei genit*ri*cisq*ue* sue s*anc*te Marie v*ir*ginis *et* s*anc*ti Joha*n*nis Baptiste ac a*ni*m*arum* ob salutem.

[1] *»nt« ere udslidte.*

1. In primis statutu*m* est, vt ip*su*m *con*uiuiu*m* stabit ape*r*tum bonis *et* malis clausum, cuilib*et*q*ue* discreto ad justiciam.

2. Item qui *con*uiuiu*m* intrare voluerit, sit discret*us et* ydonea persona dabitq*ue* ad introitu*m* oram denario*rum*[1].

3. Item mulier intrans dabit lag*enam* cere*u*isie tali co*n*dicione, q*uod* nunq*uam* faciat gerdh.

4. Item p*re*paratores *con*uiuii sint quatuor, *et* quicu*n*q*ue* illor*um* supersederit face*re* gierdh, cu*m* ordo faciendi ip*su*m ex jure tetige*r*it, soluat duas oras *et* in p*r*oximo faciat. S*ed* si secundo negauerit, di*midi*am march*am* exsoluat ad emendam.

5. Item qui articulos sui *con*uive detruncauerit aut *con*uiua*m* suu*m* inte*r*fecerit seu in furto pu*bli*ce inuent*us* fue*r*it, hiis t*ri*b*us* de causis a co*n*uiuio remoueat*ur*.

6. Item qui *frat*rem suum vulnerau*er*it u*el* hasta p*er*cusserit, di*midi*am march*am* fr*atri*b*us* emendet.

7. Item qui fr*atr*i suo alapam dederit seu crines ej*us* traxerit, cu*m* fr*atr*es simul biber*in*t, di*midi*am march*am* soluat.

8. Ite*m* si co*n*uiua aliu*m* *et* no*n* *con*uiua*m*, q*uo*d absit, inte*r*fecerit, tu*n*c quilib*et* fr*ater* eu*m* juuat cu*m* j solido de*n*a*riorum*[2]. Et sic pro om*n*i justicia scil*icet* xl marcha*rum* q*u*ilib*et* fr*atr*um solid*um* exponat.

9. Item si quis fr*atr*um tam grauem causam inc*urr*erit, q*uod* no*n* potest in agro nec in prato sibi ip*si* suffice*re*, tu*n*c senior o*mn*ib*us* fr*atri*b*us* hoc dicat, vt venia*n*t insimul ad eu*m* cum armis suis in adjutorium *et* tot ei[3] eligant*ur* *con*silio senioris, quot *sibi* sufficiu*n*t in auxiliu*m* p*ro* inimicis suis, *et* qui se subtraxerit, oram den*ariorum* soluat.

10[4]. Ite*m* q*ui*cu*n*q*ue* fr*ater*[5] emendabit excessu*m* minore*m*

[1] *Her er tilskrevet med en anden Haand «tres solidos».*
[2] *Script. har »dn (danico?)«.*
[3] *Mangler i Script.*
[4] *Denne Paragraf er overstreget.*
[5] *Skrevet til over Linien.*

xl marc*arum*, q*ui*nq*ue* den*ariorum* quilib*et* fr*ater* cu*m* eo exponat.

11. Ite*m* qui in legib*us* fr*atri* suo auxiliu*m* no*n* *præ*stite*r*it, si sciuerit, duas oras den*ariorum* emendet. Q*ui* vero auxiliu*m* fr*atri* suo domi agenti in legib*us* no*n* fece*r*it, xv [1] den*arios* ex[s]oluat.

12. Ite*m* quicu*n*q*ue* fr*atri* suo in necessitate posito succurrere pote*r*it *et* ei auxiliu*m* no*n* *con*tule*r*it[2], ij oras soluat.

13. Ite*m* *con*uiua, qui tam grauem casum inc*urr*er*it* seu ca*su*m, q*uod* in domo p*ropri*a secure stare no*n* pote*r*it, si occasione*m* abeu*n*di habuerit *et* auxiliu*m* petierit, fr*atr*es eu*m* seq*uent*u*r* ad mare *et* tam diu i*n* littore expectent, donec remus videri no*n* possit, seu ad siluam p*er* vnu*m* miliare; *et* q*ui* no*n* fece*r*it, si ce*r*tu*m* nu*n*ciu*m* habue*r*it, di*midi*am marc*am* ex[s]oluat.

14. Item si co*n*uiua aliu*m* fr*atr*em suu*m* ecia*m* *con*uiua*m* ad leges co*n*dempnauerit, terci*am* p*ar*tem de omni debito suo cu*m* eo reddat.

15. Ite*m* si fr*ater* alium ad placitu*m* seu potentes sine licencia senatoris citauerit, di*midi*am marc*am* soluat.

16. Ite*m* qui fr*atr*em suu*m* cora*m* domi*nis* pote*n*tib*us* occulte accusauerit, tu*n*c incausat*us* legib*us* ej*us*dem *con*uiuii se defendat aut fr*atrib*us* di*midi*am marc*am* soluat.

17. Item q*ui* fr*atri* suo causam i*m*ponit antea depositam *et* emendata*m*, ora*m* den*ariorum* soluat.

18 [3]. Item si q*uis* diffamat fr*atr*em suu*m* malis v*er*bis, ij ora*s* soluat, seniore *et* scriba in duplo puni*end*i*s*.

19. Ite*m* q*uicunque* fr*atr*um incendiu*m* patit*ur*, quilib*et* eu*m* juuet *cum* v [4] den*ariis*; qui u*ero* no*n* fece*r*it, solidu*m* emendet.

20. Ite*m* qui p*er*loqui attemptauerit sine lice*n*tia senatoris, sol*idum* soluat.

[1] *Script. har «xl.».*
[2] *Script. har »contulit«.*
[3] *Denne Paragraf er overstreget.*
[4] *Script. har «VI».*

21. Item fr*ater* ueniens in paup*er*tate*m* *et* co*n*uiuii jura in om*n*ib*us* ad impleuerit, libere bibat *et* subsiduu*m* frate*r*nitatis et viuus *et* mortuus optinebit.

22. Item quicu*n*q*ue* fr*atr*um homicidiu*m* inc*ur*rerit *et* qui req*ui*situs in auxilium eu*m* no*n* sequit*ur* ad placitu*m* pro pace sibi restituenda, di*mid*iam marcham soluat.

23. Item si quis fr*atr*um capt*us* fu*er*it seu sup*er* se v*el* reb*us* su*is* violenciam patit*ur*, q*ui* eu*m* no*n* adjuu*er*it ij or*as* soluat.

24. Item si morit*ur* alicuj*us* fr*atr*is jumentu*m* d*ic*tu*m* økanøt a medio aprili vsq*ue* ad seminatu*m* fu*er*it, quilib*et* fr*atr*um juuat eum vno die cu*m* vno økænøt v*el* q*ui*nq*ue* den*ariis*; alit*er* facie*n*s solidum soluat.

25. Ite*m* si infirmat*ur* aliquis fr*atr*um p*er* q*ui*ndenam a festo b*ea*ti Olaui vsq*ue* ad festu*m* *sanc*ti Michaelis[1], q*ui*lib*et* eu*m* cu*m* t*ri*bus denar*iis* v*el* juuamine vni*us* diei metendo adjuuet.

26. Item qu*i* *con*uiua morit*ur*, fr*atr*es sup*er* eu*m* vigilent *et* seq*ue*ntur ad sepulturam; alit*er* faciens soluat xv den*arios* exceptis ligitimis i*m*pedimentis; legitima i*m*pedime*n*ta s*un*t ista: infirmitas, [2]inquisicio suor*um* pecor*um*[2] et citatio judicis v*el* pote*n*tis.

27. Item vigilias sup*er*sedens v den*arios* soluat.

28. Ite*m* q*ui* no*n* venerit p*ri*usq*uam* feretru*m*[3] eleuetur, x den*arios* soluat.

29. Ite*m* qui no*n* venerit an*tequam* sepulchru*m* claudat*ur*, soluat xv d*enarios*.

30. Item missa celebret*ur* die deposit*ion*is[4] de *con*uiuio[4] pro defu*n*cto *et* psalt*er*ia legant*ur* ex parte omniu*m* fr*atr*um i*n*tra septem dies; alit*er* faciens solidum emendet.

31. Item nota*ndum*, q*uod* tria sunt colloquia generalia,

[1] *D. e. Olufsdag den 29. Juli og Mikkelsdag den 29. Septbr.*

[2] *Over disse Ord er med en anden Haand skrevet: «j fieth epter fœæ sit».*

[3] *Over dette Ord er med en anden Haand skrevet: »ligbaar».*

[4] *Skrevet til over Linien.*

videlicet die *sanc*ti Joh*ann*is bap*tis*te, in die *sanc*ti Martini[1] *et* q*u*arta die pasche, *et* non veniens solid*um* soluat.

32. Item in crastino *sanc*ti Joh*ann*is bap*tis*te missa[2] celebret*ur*, *et* qui se ab illa absentauerit eode*m* die, solid*um* soluat.

33. Item si alicuj*us* p*ræ*paratoris scabellu*m*, du*m* *con*uiui*um* bibitur, ...[3] seu frangit*ur*, or*am* soluat, *et* scabellu*m* reedificet.

34. Ite*m* qui fr*atr*em vel sororem a sede sua remouet vel expellit, or*am* d*en*a*riorum* soluat.

35. Item minister negligens in officio suo q*u*ocu*n*q*ue* solid*um* soluat.

36. Item qui vomitu*m* fecerit seu aliq*u*od aliud abhominabile in domo *con*uiuii, oram det.

37. Item qui cornu cu*m* potu effuderit, v den*arios* det *et* pro effusione bicarii pot*us* denar*ium* det.

38. Item qui *con*uiuam suu*m* supplantauerit in sua habitac*i*one, duob*us* fr*atr*ibus attestantib*us*, di*midi*am marcham den*ariorum* fr*atr*ib*us* emendet *et* indempnem reddat, quem supplantauit.

[Herefter følger med en noget senere Haand:]

39. Notand*u*m q*uod* quilib*et* frat*er* exponat seu off*er*at die deposicio*n*is alicuj*us* *con*uiue vnu*m* denari*u*m et ad psalt*er*ia leg*en*da ij den*arios*.

40. I*tem* circa festu*m* b*ea*ti Joh*ann*is baptiste[2], qu*ando* colloq*ui*u*m* *con*uiuar*um*, q*uod* d*icitur* stephnæ, tenet*ur*, qui*libet* *con*uiua exponat q*u*atuor denarios p*ro* missis *et* psalt*er*iis legend*is* p*ro* om*n*ib*us* *con*uiuis defu*n*ctis; qui vero no*n* exposuerit, ij or*as* soluat.

[Herefter følger med en tredje Haand:]

Anno d*omi*ni mdxxxvij.

41. Item hoo szom gildbrodh*er* er oc ey tiill ber*er*

[1] *D. e. den 24. Juni og den 11. November.* [2] *D. e. St. Hansdag den 24. Juni.* [3] *Ulæseligt Ord, maaske »ceciderit«.*

oc søger ey mett syn madt, bøøde j tønne øøll modt alle brødre.

[Herefter med en fjerde Haand, der er ældre end den tredje Haand:]

42. Item x ℵ[1] sielletørdtt[2] altera die Johannis baptiste, dum stephne habetur.

16.

1377, 24. Maj. Fortegnelse over Medlemmerne i St. Laurentii Gilde i Flensborg, fortsat til 1518, samt forskjellige Optegnelser vedkommende Gildets Formue og Indtægter indtil 1515.

Nedenstaaende Fortegnelse er trykt efter H. C. P. Sejdelins Text i hans Diplom. Flensborg, I, 1865, S. 83—100. Han har der gjengivet en til Klosterarkivet i Flensborg hørende Gildebog, 35 Blade i 8vo; de syv første og de syv sidste, oplyser han, ere Pergament, de øvrige Papir, af hvilke dog 13 Blade ere ubeskrevne. Som antydet i Fortegnelsens Indledning fordelte Gildet sine Medlemmer i mindre Afdelinger paa fire Personer, og Fortegnelsen er oprindelig indrettet herefter. Det var ikke en kronologisk Liste, men en afdelingsvis ordnet Liste, hvori de afdøde Medlemmers Navne efterhaanden udraderedes eller overstregedes, og de nye Medlemmers indtegnedes i deres Sted. Denne Fremgangsmaade maatte imidlertid, især paa Grund af de gjentagne Raderinger, snart blive ubekvem, og man synes derfor tidlig at have opgivet Afdelingssystemet og indført Navnene, hvor man fandt Plads; dog vedblev man en Tidlang forsaavidt at tage Hensyn til de tidligere Afdelinger, som man indførte Navnene parvis, ja endogsaa flyttede ældre Medlemmers Navne til et andet Sted for derved at danne Par. I disse Afdelinger, hvoraf man ved en fortløbende, nu tildels udslettet Numerering bestemt skjælner de 54 første, og som efter et mod Slutningen af den første Del af Fortegnelsen (s. ndfr. S. 115) angivet Tal synes at have været 111, vil man derfor nu finde et höjst ulige Antal Navne, der i det Hele danne en broget Samling fra et Tidsrum paa over 100 Aar. Først i Aaret 1498 (s. ndfr. S. 115) er der paa indheftede Papirsblade paabegyndt en kronologisk Fortegnelse. Til disse Bemærkninger af Sejdelin skal föjes, at ligesom Indledningen kun nævner »fratres«, saaledes findes der, som det synes, oprindelig kun Mandsnavne i Fortegnelsen. Saa tager En og Anden sin Hustru med — »cum uxore« — (s. ndfr. S. 107, 110), sin Datter og Søster, og fra 1498, i hvilket Aar Fortegnelsen har

[1] *Script. læser »XD«.* [2] *Se ovfr, S. 89 L. 1 f. n.*

tre Kvindenavne uden Hustru-, Datter- eller Søster-Betegnelse (s. S. 115), bliver det almindeligt.

I Medlemsfortegnelsen nævnes 8 Skrædere, 7 Dragere, 6 Smede, 4 Skomagere, 4 Bødkere, 3 Kjøbmænd og Kræmmere, 3 Murmestere, 3 Skytter og Jægere, 3 Tømmermænd, 2 Bagere, 2 Guldsmede, 2 Overskjærere, 2 Skibbyggere, 2 »scolares«, 2 Slagtere, 2 Tyende (servus) og derpaa 1 Husfoged, Stadsknegt, Skriver, Værkmester, Bartskjærer, Drejer, Fisker, Glarmester (vitricus), Kjedelsmed, Knivsmed, Lygtemager, Maler, Omdrager (vmdregher), Rebslager og Sværdfeger. Selvfølgelig kan der være nogen Tvivl om, hvorvidt de paagjældende Næringsvejsbetegnelser ikke endog flere Steder er gaaet over til at være et slet og ret Navn, hvorfra Intet kan sluttes med Hensyn til den Vedkommendes Levevej. Præsterne staa for sig (ndfr. S. 118).

Hvad der nedenfor staar i Parentes (), er overstreget i Haandskriftet. Klammer [] om et Stykke betyder, at det er Tilföjelser eller Forandringer med anden Haand, sædvanlig efter en forudgaaet Radering. Selvfølgelig er der en Række forskjellige Hænder i Haandskriftet, og fra 1498 (ndfr. S. 115) angiver et halvfedt Bogstav, naar en ny Haand begynder. Haandskriftets Sidetal er tilföjet i Marginen.

1528 nævnes et St. Laurentius-Gilde i Odense (Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, S. 71). Muligvis var ogsaa Præstegildet i Ribe et Laurentiusgilde (s. Terpager: Ripæ Cimbr., S. 445).

Isti sunt fratres in conuiuio sancti Laurentii, et volunt 1
seruire in conuiuio, sicuti mos est ab antiquo, et semper quatuor fratres simul secundum ordinem. Sub anno domini m.⁰ ccc⁰. septuagesimo septimo, dominica trinitatis[1].

j Primo Jesse Callyson de Woldrup.
Bint Olligsson.
Jesse Nigilson Brwn.
(Soneke Jensson de Horne.)
(Andreas Kedelson.)
Jes Mikelson.
ij (Egert Solemmyn, pro quo) promisit Syuert Cruk.
(Hvne Matson.)
(Riklif Bvnson in Rysum.)
Jacobus Bueson.
iij Henricus Kornepagh.
Broderus Jungson.
Eddich Harkeson.
(Johannes Bødeker cum vxore.)
Occo Hemelifson in Scattebyl.
iiij Harre Rellifson.
(Fedder Ockesen in Mønicbil et)
Broder Ockeson fratres.
(Peder Tameson.)
v Nisse Birik.
Johannes Pooson in Scattebyl.
(Nisse Hayson.)
Peter Draky dictus Jenson.
vj Jens Moddersson.

[1] *Trefoldigheds Söndag faldt 1377 paa den 24. Maj.*

Johannes Pauli cum
Jachobo institori in domo Ocko Nawenson.
Johannes Prenovy.
Tomas Actrup.
vij Jesse Fynebo.
(Item Martinus seruus balneator.)
Petrus Rekolphi.
Terkillus Kallonis.
Clauus Actrup.
Laus Clauesson.
viij Hinricus Hermanni.
Fedder Payson.
2 ix Anders Byørnson dictus Kayeson.
(Jes Olyfson cum Edeke.)
x Jesse Boson.
(Petrus Boson.)
Item Thomas dreger.
(Petrus Kymer dictus Nigelson.)
xj (Petrus Knap.)
(Jesse Angilbo.)
(Eskillus Syligh.)
(Fedder Paynghson.)
Ebby Henrichson deHolwegh.
(Petrus Frijs.)
xij (Petrus Oggyson.)
Petrus Thortson.
Lillæ Nissæ Bywy.
(Guy Lydwerson de Kyebyl.)
Pay Huneson.
Nisse Michilson.
Clawes Peddersson.
xiij (Nicolaus Andree.)
(Fedderus Ogelson.)
xiiij Andreas Nigelson in Tumby.
Jesse Peterson.
Sywer Krogh.
Item Tygi Nigelson cum
Mattis Cristernson.
xv (Henrik Bofagher.)
Wldy Payeson.
(Occo Andersson.)
(Jacob Fris dictus Kremer.)
(Hinric Polle.)
(Jøns Modderson.)
(Jesse Plocstar.)
Boye Ponson.
xvj (Jesse Martinson.)
(Petrus Frodeson.)
(Soneke Enson.) 3
xvij Pyder Jeldricson.
(Atte Nauenyng.)
(Payeke Atteson).
Item Sywert Bandycson cum
(Nisse Sywertson.)
xviij (Item Marten aurifaber cum
Lasse Sywertsson.)
Item Hinric Fresenholt.
Petrus Jwl de Oppenroo.
xix Bo Lovenson.
Petrus Byørnson in Alcia.
(Hennek Senech.)
(Las Hansen in domo An-

dreas Modderson.)
xx Broderus Thomeson.
(Nan Bonson in Horn.)
Henneke Iuerusson.
Mattis Pederson.
xxj Fedder Kremer et
(Burre Smit.)
(Marquardus Faber.)
(Hemme Spøleborg.)
xxij (Feder Pyderson de Horne.)
(Jesse Tobyson.)
(Jachobus Nigelson dictus Blawredek.)
xxiij Nisse Jensson.
(Michel Røøn.)
Petrus vitricus suus.
(Gert Benikson.)
(Nigels Petrison de Gelting.)
xxiiij Broderus Thureson.
(Kettil Momson.)
Nis Matson.
xxv (Andreas Modderson.)
(Ascer Nison.)
xxvj (Petrus Oggyson.)
(Thomas . . .)
(Petrus . . .)
4 xxvij Item Petrus Taap dictus Wgenkarl.
(Hayke Rygen.)
(Petrus Ingeson.)
xxviij Bertyld Rørwold
cum Hans Hwnyng.
(Broder Kadrygson.)
Feder Harryngson awunculus Las Syuertson.
xxix (Manny Payson.)
Manny Ketilson.
Las Tymson alius dictus Kymer.
Kanutus Peterson.
xxx (Thydyk Meler.)
Iwer Petrison cum
Tyko Murmester.
xxxj (Johannes Matson de Sameby.)
Michål Jenson.
Nisse Jensson.
Petrus Sagetarij.
xxxij Mathias Oosmanson.
Ebby Pauli.
Broder Payson filius Pay Hansson.
(Pay Hansson.)
Jens Yellingh.
xxxiij Jacobus Jernhaet.
(Tygi Murmester.)
(Jesse Eskilli.)
xxxiiij (Jes Nakky.)
Petrus Lasseson.
xxxv (Paye Kettilson.) 5
Peter Peterson cum
Thomas Iggern.
(Thrugillus Faber.)
Jahan Fresenholt.
xxxvj Item Jes Jwel.
(Leue Broderson.)
Petrus Michilson Kymer

cum Kaye Bongh.
Nisse Wit in domo Petrus Arfasti.
xxxvij Albert Hoppenner.
Nis Boson juxta Claues Celyn.
xxxviij (Paye Inggeson) cum Mandy Kedelson.
Hermen Nigelson in domo Tygi Kyndy cum vxore.
Jens Thomasson cum
(Federo Reddelfson.)
xxxix Anders Tygisson filius Tygi Rød.
Paye Popson.
xl Johannes Nicholai.
(Jesse Honeman.)
Nisse Bramson.
(Jacob Jensson dictus Finke.)
xlj (Heneric Dreger.)
(Anders Jachobi habet vxor Jachobus Jens.)
Item Moldi Iwerson juxta Clauus Trynig.
(Goddeburgh Jenson.)
Tygi Pederson de Clintring engi.
xlij Olauus Jacobi.
(Ryglif.)
Fedder Jacobson.
Jeppe Anderson cum vxore moratur cum Hwne Lyueson.
xliij Payke Senece.
6 Hune Hayson.
Byorn Bakinson.
(Kareke Jhegher venator.)
Kanutus Dvryng.
xliiij (Jachobus Bong.)
Lydde Eddeson.
Thobe Broderson de Hwel.
Nis Jensson cum Anders Moderson.
xlv Broder Hayson.
(Hune Symmyng.)
Jeppe Nigelson in domo Jes Hwas.
Olyf Oggyson de Jwcie.
xlvj Nis Ascerson.
xlvij Arfastus Bundyson hic in ciuitate.
Nis Eddeson.
xlviij (Nis Peterson alius dictus Froweman.)
Thordo Ostrytson.
xlix (Petrus Look cum Nis Thomasson.)
l (Fedder Mammyngh.)
(Claus Lorck.)
lj (Feder Ryddelfson.)
(Petrus Bager juxta domui sancti spiritus.)
Johannes Tosterup.
Pay Nicolausson.
Claus Andresson.
lij (Hennic Clausson cum 7
Syfrido Kroge.)
(Jens Thomasson frater.)
(Nis Occoson.)

Thording Nicholai.
Item Jens Vedder Egginges son.
liij Thobby Johannis.
(Jacobus Frederici.)
Junge Leue.
Jes Knutson scolaris est.
Jes Friis pistor est.
liiij Item Sthen Haison.
Claues Jwde.
(Jes Hardebo.)
(Jens Huneson.)
Thomas Jensson filius Jes Hockeson.
(Erik Paason.)
(Ebbo Boson in platea piscatoris.)
Item (Jeppe Nigelson juxta Broder Thyreson.)
Jeppe Boyeson.
(Jes Nigelson cum Iwaro Jwl.)
(Petrus Krog.)
Hans Hering.
Hinricus Thorstanni.
Item Andreas Jensson.
Eggardus Solemin.
(Claus Meyer.)
(Jes Jenson alius dictus . . . moratur in domo Jes Thobyson.)
(Sebby Booson filius Bo Bwlstade.)
Olauus Jensson.
Nis Jachobson in Dedisbyl.
Matis Petrison de Oggord.
Iwer Grumson in domo (Sye Jeppes juxta domo sancti spiritus.)
(Nawen Lydwordson cum 8
Frowe Feders.)
Bertil Actrup.
(Sven Run.)
Petrus Nigelson cum Jes Frihand.
Koc Lyuing in Munkebyl.
Jesse Frigehant.
(Acer Aluerson.)
Petrus Callyson.
Petrus Nicolai de Jucie.
Hennickinus Petri hic in ciuitate.
Synyc Sunson.
Paulus Vylberson.
(Therkildus sutor.)
Claues Peterson de terra Alse lande.
(Nicholaus Fedderson.)
Jesse Bydestro.
Johannes Mycaeli dictus Brun.
Johannes Anderson.
Non Hayeson.
Johannes Nicolai.
(Hermanus Jensson cum Syfrido Kroge.)
(Hans Platee.)
Jes Scwaet.
(Mester Brand dictus Hans.)
(Thomas Deho in Alcia,)

Hune Lynneson.
Acerus Kanutison.
Jes Nicholai dictus Golt.
Petrus Haretson.
Johannes Long.
(Jens Scader.)
(Jes Tobyson de terra Alcia.)
Jes Fredeson in domo Nis Thobeson.
Petrus Jensson de Haresleef.
(Johannes . . .)
(Jes Jwl.)
Boo Okkoson.
9 (Johannes Keman in Holtegorth.)
Bo Sustersyn.
Cristiern Anderson.
Nisse Billeson.
Matis Jwde cum Matis Kymer.
Kedel Jwrynson cum Rodemamme.
Nicolaus Buson.
Cally Petrison juxta domui sancti spiritus.
(Simeon Nicolai.)
(Petrus Nigelson Kymer.)
(Mateus Nicolai . . .)
(Nisse Kallison.)
(Sivert Boson.)
(Andreas Nicolai dictus Hopbul.)
(MomoNicolai dictusHopbul.)
(Haye Bonson.)
Petrus Matisson cum Molti.
Jes Brwn habet filiam Thrugilli Deken.
Lude Svstirson.
Jes Huiit sutor.
(Laurentius Bustroye.)
NisMoltison moratur in domo Eskilli sutoris.
Boecius Nawenson in parrochia beati Johannis.
Jeppe Jenson dictus Timmerman.
(Fredericus sartor.)
Claus Ruse cum vxore satisfecit pro introitu.
Jesse Jensson.
(Nigels Callison moratur cum Calli Bonson.)
(Jes Qwast portator.)
Jes Thordson cum Jahan Lurgh.
Inggemer Senekeson cum Hinric Polle.
Tidec Sanderson habet soror Claues Wrage.
Hans Hwnyng moratur . . .
Pay Harkeson.
(Logy Jensson.)
Petrus Andrei.
(Marquardus Hinrici.)
Johannes Roode nunc in domo Boecii Fedderi.
Hinricus Hagenow.
NicholausPetri in Scholdisbvl.
Jens Jachobi in Medelby.

Magnus Hayngson.
(Claues Beyer awunculus Laurencius Bustoye.)
Petrus Lot alius dictus Dreger.
(Wyert Poonson de Bowrup.)
(Petrus Bunson et Johannes Hofman promisit pro eo.)
10 (Laurencius Sifridi.)
Bundy Peterson in domo Claues Actorp.
(Olaus Albi.)
Petrus Thorson in parrochia beati Johannis.
Taam Boeciison.
Matias Cristierni.
Thrugillus Moltyson.
Ebbo Booson } fratres.
Cally Booson }
Nicholaus Petrison.
Jes Andersson dictus Hobbesbyl.
(Nicholaus Johannis dictus Friis de Kolstrup.)
(Arfastus Boson.)
(Jacob Sybicson.)
(Bo Braghæ.)
Nis Jwde.
Grum Nigelson.
(Lydic Paulusson de Querse.)
(Bole Broderson de Enghe.)
Andreas Oweson.
Las Oggyson dictus Kvndy.

Petrus Sartor.
Arfastus Boecij in Wampdorp.
Jahan Peterson et Borquardus Hinrici promisit pro eo.

Intrantes in festo pentecostes anno domini m⁰ ccc⁰ nonagesimo[1].

(Jeyp Tobbyson.)
Matis Jeypson.
Harre Broderson.
Hennic Strongysen de Medelby.
Bundi Cristinson.
Jes Thrugylson de Wldrup.
Item Hans Lyddeson.
Jes Westhewale.
Iwer Aserson dictus Sock.
(Henyke Peterson.)
Haquine Faberi.
Ascerus Bwnson et Jes Hwyt promisit pro eo.
Hans Stenebeke.
Occo Addeson de Kierager.
(Petrus Rønhollem cum Minor Seneke.)
(Pyder Stining hic in ciuitate.)
(Petrus Bwc.)
(Petrus Kwre in domo Edeke.)
Fedder Sunch. 11
(Albertus Sutor.)
Scypper Reynik.

[1] *Til dette Aar hører efter Haandskriften de efterfølgende 10 Navne med Undtagelse af det 3dje, 4de, 6te og 7de, der ere senere tilskrevne efter Radering.*

Therkel Thrugilson in Schnogebek in Sunwyd.
Thomas Juwel.
Hans Jenson filius Arfasti.
Nauen Boykson.
(Jachobus Ockoson.)
(Pidder Broderson filius Broder Thyreson.)
(Peder Haghenson.)
Hinricus de Lybik.
Goscalcus Laurencii de Meby.
Petrus Kaars.
Grumme Kallison de Byerdrup.
(Petrus Actrup.)
Hinricus Jacobi qui dicitur Wanholm.)
Marten Lasson alius dictus Griis.
(Hennicke Murmester.)
(Jes Ostricson cum Claues Meyer.)
(Jahan Wanderbeeke.)
(HansBorquardson cumStrage Piscator.)
(Borquart Hinrici.)
Nis Olyfson.
(Nis Broderson in domo Petri Actrup juxta Holwegh.)
Petrus Elzebyson.
Jens Paayson de Boorsbvl.
Jahan Jachobson cum Anders Tygison juxta Holwegh, satisfecit pro suo introitu.
Jes Gyeedde cum Minore Seneke.
(Heem Broderson in Risum Moor.)
(Marten Elerson habet filiaMatis Wgenkaerl cum vxore.)
(Redelf Janson filius Federi Egyng.)
(Logy Jensson in Brestede.)
(Vedyng in domo Andreas Moderson cum vxore.)
(Item Hermen Vedyngson.)
Wernyc Gøbelson.
Dye Piddirson in domo (Frodde Peyng.)
Petrus Noryude moratur in domo Lille Ebbeke.
Lewe Systerson filius Syster.
(Harre Stenson.)
(Item Stolte Claues.)
Paye Thoreson in Dedysbyl. 12
Hans Repescleger juxta ecclesiam beati Nicholai.
Lasse Reymirson seruus Hennic Clauisson.
Andreas husfugyt.
Hinric Gerdson moratur cum Anders Kayeson.
(Paye Poppenson alius dictus Smalle Paye.)
Payeke Stenson awunculus.
Jacobus Scøtte.
Knut Benedicson moratur cum Polle.

Germen Edycson.
Thrugillus Ryggelson scolaris est.
Poppe Knutson filius Knút Dvryng.
Item Thrugillus Petrison in domo Broder Payeson.
(Wylken ScrøderVpperlucth.)
(Hans Laurenson de Kenynggesbyl.)
(Boo Poppenson cum Haye Boenson.)
Boo Federson juxta Ebby Federson.
Johannes Stoppelman alius dictus Scriuer in domo Johannis Arfasti.
Gødeke Mesmaker in domo Clauis Actrup.
(Marquardus Bernardi juxta Frihand.)
Fedder Redelfson.
Las Anderson habet filia Feder Lewyng.
(Conradus Carnifex.)
Item Cally Jachobson.
Item Synic Olyfson.
(Mynor Andreas Modderson.)
(Pidder Broderson Thyreson.)
13 Jesse.
Heneke Lykfoed cum vxsore.
Item Nisse Tygson vmdregher.
Ericus Bord satis fecit pro introitu.
Petrus Hwyd cum vxore satisfecit pro introitu.
Petrus Arstson satisfecit pro introitu.
Tygy Terkillson.
Wernik Sutor.
Tomas Dreger.
Jacobus Dregher cum vxore satisfecit pro introitu.
Laurens Lasson.
cxi Hans Nyelson.
Soueryn Jensson.
Tette Paeyens.

Anno d*omi*ni m cccc lxxxiiij in sunte Lauerencii[1] do wonnen dysse na schreuen de broderschop sunte Laurencius.
Item Hinrick Dranck.

Anno d*omi*ni etc. xc. viij. 16
Katherine Petersdochter.
Gerdrut Euersdochter.
Las Jwl } van
Peter Magenson } Swynborg.
Symen Godelucke.
Truwels Stolder.
Katerina vxor ejus.
Anna Magensdochter.

[1] *St. Laurentiusdag er den 10. Aug.*

Anno d*omi*ni etc. xc ix.
Nisse Schipbuer.
Cristina vxor ejus.
Hans Schipbuer.
Michel Juwel.
Botild Tegelgardes.
Jens Maquardson.
Ingeborg vxor.

Anno d*omi*ni m quingentesimo.
D*omin*us Johannes Vresze.
Symen Jenson.
Gůde Knutzdochter.
Anne Hinrikes.

Anno d*omi*ni etc. quingentesimo primo.
Anno d*omi*ni m v^{c} 2^{0}.
Johannes Symonis.
Pauel Jenson, Anna vxor ejus.
Jens filius.
Wolborg Hanses.
Annecke Mickelsdochter.
Hans Tymson, Mette vxor.
Peter Lasson, Mette vxor.
Hinrick Bentzen.
Katherina vxor ejus.
Tile Peterson.
Laurens Tuchson, Marina vxor.

17 Anno d*omi*ni quingentesimo 3^{0}.
Botelt Prutzes.
Böy Ouerscherer, Dorothea vxor ejus.
Anneke Hans Ebson dochter.

Anno d*omi*ni m^{0} quingentesimo 4^{0}.
Item Her Johan kerkher to Luchte.
Item Marqwort Schroder to Owbeke vnde syn werdyn.

Anno d*omi*ni m^{0} quingentesimo 5^{0}.
Item Marqwort Brun vnde syn werdyn.
Item Vrellow Schroder vnde sin werdyn.
Item Broder Boddeker vnde syn werdyn.

Anno d*omi*ni millesimo quingentesimo sexto.
Josszt Holmer.
Mette vxor.
Dominus Jacobus Olaui.
Clawes Goldtsmidt, Katerina vxor.
Mette vxor de Post.
Clawes Rowedder. 18
Anneke vxor.
Clawes Bardthscher.
Gardrwth vxor.
Clawes Petersson, Abell vxor.

Item Anno d*omi*ni 1507.
Item Albert Meler cum vxore Anneke.
Item Laurens Scroder cum vxore Hillebor.
Item Anders Luthson by Vedder Brun.
Item Gerth Schroder cum vxore Anneke Gerdes.
Item Nicolaus Haxsted.
Item Her Nicolaus Mathie van Huke.
Item Lasse Laurenson.
Item Virgo quedam nomine Elin Laurensdochter.
Item Kerstine Eferdes.
Item Michael Luchtemaker cum vxore Ingebor.
Item Mette Hanses.
Item Jens Petersson.

19 Anno d*omi*ni xv^c^ vnde ix.
Jacop Riggelson.
Johan Kock, Margrete vxor.
Clawes Wrede, Botild vxor.
Ny[s] Boysson, vxor Margrete.
D*omin*us Georgius Bosson.
Hans Anderson, Gesze vxor.
Junge Hinrick Post, Katrine vxor.
Reymer Rowedder.

Anno xv^c^ vnnd x.
Hermen Wynbarch, syn husfrowe Margrethe vnnd syn dochter Leneke.
Hans Jepsen.
Jacop Tymmerman vnd syn werdynne.
Nysz Iuerszen Boddeker vnde syn husfrowe.
Peter Tymmerman, syn husfrowe.
Karsten Jenszen tho Harreslĕ.
Jensz Mawenszen dar ock.
Tomysz Westock.
Jensz Scroder.
Broder Boddeker.
Jensz Bertelszen.
Andersz Helmych.
Peter Eskelszen vnd syn husfrowe Ingeborch.
Boye Ouerscher vnde Dorothie syn husfrowe.
Petrusz Swaruer.

Anno d*omi*ni xv^c^ xj jare. 20
Item Peter Hansson et vxor ejus.

Anno d*omi*ni m d xij.
Item Kathrin Kopkens.
Item Meyster Johan Smydt.
Item Brix Knakenhouwer myt siner werdynne.
Item Jacob Schroder cum vxore Margareta.
Item Andreas Hermanson.

Item Pether Werckmester cum vxore Botelt.

Item Hinryck Smydt to Mordkyer cum vxore Mette.

Anno d*omi*ni xv^{c} xiiij^{0}.

Thomas Jebson cum vxore Marin.

Item Marquarth Lutkens statknecht cum vxore Anna cum filiabus Anna vnde Barbara.

Anno d*omi*ni m ccccc vnde xvj.

Item Egberth Suertvigerh cum vxore Mette.

Item D*omin*us Broderus Jul.

Item Peter Forman.

Anno d*omi*ni m ccccc vnde xvij. 21

Item Johannes Oxen.

Item Hans Scôtthe, Katerine vxor.

Item Peter Negelsen Ketel smyth, Katrine vxor.

Item Katryne Kerstensdocter.

Item Anne Hansis Hans Dregers vroue.

Anno d*omi*ni m ccccc vnnde xviij.

Item Her Negels abbet.

Item Petrus Olaui.

Item Kersstynne Gundesdoctor.

Item Sysszell Hansdoctor.

67 Anno d*omi*ni m^{0} ccc^{0} lxxxiiij^{0} ipso die b*ea*ti Laurencii[1]. Nomina presbyterorum in conuiuio sancti Laurencii, que non sunt ad seruiendum nominanda.

Primo do*minus* .... (Rasur.)

Item do*minus* .... (Rasur.)

Item do*minus* Banekinus.

Item d*omin*us .... (Rasur.)

Item d.... (Rasur.)

Item d.... (Rasur.)

D*omin*us Nicolaus Laasson satisfecit pro introitu.

D*omin*us Fedderus satisfecit pro introitu.

D*omin*us Johannes Bik satisfecit pro introitu.

(D*omin*us Petrus Takonis satisfecit pro introitu.)

D*omin*us .... (Rasur.)

D*omin*us Mathias satisfecit pro introitu.

D*omin*us Johannes ...(Rasur.)

D*omin*us .... (Rasur.)

D*omin*us Petrus Recolphi sa-

[1] *D. e. den 10. Avg.*

tisfecit.

D*ominus* Johannes Hane sacris satisfecit.

(D*ominus* Ketillus sacris satisfecit.)

D*ominus* Ogo Esgeri sacris satisfecit.

D*ominus* Broderus Asceri satisfecit.

D*ominus* Sibrandus satisfecit pro introitu.

D*ominus* Esbernus satisfecit pro introitu.

[Om Gildets Indtægter, Ejendomme samt Regnskabssager:]

Nota: isti tenentur ad altare siue conuiuium beati Lau- 68
rencii.

(Primo supportauit Iuarus Jwl vj pund sterlingorum et pro denariis illis fidejussit Clauis Attrup et Laurencius Siuardi.)

Item Petrus Vædel pro ij pund sterlingorum.

Item Twgi Sporsmit pro ij pund sterlingorum, [pro] illis denariis dederunt sibi [fidem] Andreas Modderson et Fedderus Egging.

(Nota: anno m⁰ quadringentesimo vij⁰ in proxima dominica post festum Laurencii[1], quod ego Petrus Thagonis do ad altare beati Laurencii decem et octo libras sterlingorum dictas punt cum libera voluntate cum propria manu mea.)

Petrus Elsybyson te*netur* conuiuio sancti Laurencii x 69
m*arc* ex parte Johannis Tammeson.

Item Agnes Fedders v sol lub.

Dit synt de penninge vnde rente, de dar horen to 59
sunte Laurens lage:

(Tőm ersten Bo Iwerson xxxviij mark, dar steyt syn hůs vor.)

(Item Bennik Moltson xl mark, dar steyt syn hus vôr.)

[1] *D. e. den 14. Avg.*

(Frederik Berkele xl marc, dar steyt syn hus vor.)

(Nisse Tymson x marc, dar steyt syn halff hus vôr.)

(Peter Hautman x marc, dar steyt syn hus vôr.)

(Sunnike Matson x marc, dar steyt syn part huses vôr.)

(Nisse Namenson x marc, dar steyt syn halue hus vor.)

60 (Item Katheine Mathises j mark.)

(Broder Jůl x marc, dar steyt syn halue hus vôr.)

(Schipper Lasse v marc, noch iij marc.)

(Nisse Jônson iij marc.)

(Item de tofft by sunte Gerdrud, dar Relloff vppe wande, hôrt sunte Laurens to.)

(Item Ose Rutbekes heft xx mark, dar steyt vor to pande de beteringe eres huses bouen xl marc, dar se suluen ynne wånt.)

(Frodde Haysen v mark, da steit sin husz vor.)

(Pawel schomaker xl mark, da steit sin husz vor.)

(Item Jesse Riggelson x mark, dar steyt syn veerde pard synes huses vor.)

61 (Item Hune Ebbysen v mark van loftis wegen vnde v jar rente daraff.)

(Item Nisse Tymsen viij mark, de want by sunte Nicolaus, dar steyt suluer pande vor.)

(Item Pawel Detleffsen is schuldich sunte Laurencius viij marc myn ij ß vor seten rente.)

(Item Nis Wydding xx marc, dar steyt syn hus vor de betteringh bouen xv marc.)

(Item Hermen Tomschlêger xxij mark, dar steyt sin hus vor.)

(Item Junghe Detleff is schuldich xxviii marc, dar settet he vor sinen edom an sineme huse; summa xxviij marc.)

(Item Nys Kremer xx marc.)

(Item Hinrik Tomsleger x mark, dat steyt syn halue hus vor.)

(Item Her Haeye Bodeker v mark, dar steyt de veerde pard synes huses vor.)

(Item Symen Schroder v mark, dar steyt de verdepart synes huses vor.)

Anno domini m cccc lxiiij jar, don dede rekenschop 63
Truwels Yonson van sunthe Laurens laghe des ander dages na sunthe Laurens daghe[1] vnde antworde Nisse Kremer sunthe Laurens ghelde, dat de summa des gheldes was ij hundert mark myn ij mark, vnde dat rekenschop is gheschen in de jeghenwordicheyt viij broder, alzo Clawes Brun, Fedder Fisker, Esbern Timmerman, Clawes Person, Bo Yuerson, Per Øsenson, Bertolt Erekson, Swen Ogson; vnde dar noch bouen de tocht, de dar licht by sunthe Gerdrud, dar Clawes Pyper uppe wane, de hôrt ok sunthe Laurens tho etc.

Anno domini m cccc lxvij jar, do dede wy rekenschop des ander dages na sůnte Lauerens[1], schypper Lasse vnde Nys Kremer, do was de summe sunte Laurens ghelt ij hundert marc vnde noch xix marc myn iiij ß, dar was ouer Trowelsz Jensson, Hune Ebbeson, Paye Doyrenson, Hans Brandeborch, Hermen Schroder, Hermen Tomschleger, Peter Ossenson, Esbern Tymmerman, Hans Schammelson.

Na godes bort m cccc dar na in deme lxxii jare, des 64
anderen dages na sunte Laurencius[1], dede ik Nisse Kremer rekenscop vor Clawes Brun vnde Truwels Jonson radlude vnde gemenen beoderen der gilde becrekedes[2] geldes cc marc vnde xix wisse vnde vnwisse, desse rekenscop antwerde wi Jurien Ketelson vnde Nisse vorbeñ.

Na godes bord m cccc dar na in deme lxxvj jare, des mandaghes na Laurenti[3], don dede Juryen Ketelson rekenschop vor Truwels Jenson ratman vnde vor de mene gilde broder vnde vor Fedder Brun, de syn medebroder don

[1] *D. e. den 11. Avg.* [2] *berekendes?* [3] *Det er den 12. Avg.*

sulwes wart; don was de sum des reden geldes lxxxvj mark vnde hundert; vnde des was noch xiij mark vnwys gelt. Item des was dar noch xvj mark by Hune Ebson in rechtes Sunck twysschen sunte Laurens vnde vnser leuen vrouwe altar.

68 Anno d*omi*ni m⁰ cccc⁰ lxxxij⁰ dominica die post oct*avam* Laurencii[1], do deden Fedder Brun vnde Hans Vrese rekenschop, vnde Junge Detleff wedder karen wart in Fedder Bruns stede; do hadde sunte Laurencius in deme houetstole hundert mark lub vnde lxxv marc in wisseme gelde.

65 (Anno d*omi*ni lxxxviij vppe ander sunte Laurens daghe dede Hans Frese rekenschup van sunte Laurens weghen, do bleff Hans Frese schuldich xiij ß van aller rekenschup, hir seten an vnde ouer Anders Smadder, Hermen Schroder, Nisse Pawelson, Jeppe Peterson, Hermen Tomsleger, Claues Wrede vnde Nisse Matson.)

Anno d*omi*ni lxxxix, do dede Junghe Detleff rekenscup van sunte Laurencius weghen in jegenwardicheit Anders Smadders, Nisse Pauelson, Fedder Brun, Hinrik Hermenson, Bertelt Erikson vnde ander mer brodere, de dar do jegenwardich by seten, do bleff Detleff vorbn̄ schuldich sunte Laurens viij mark van aller rekenschup.

Item in deme suluen jare dede Hans Frese rekenschup vor desse vorscre*uen* brodere, do bleff he schuldich iiij marc vnde iiij ß van aller rekenschup.

66 Anno d*omi*ni m cccc xcvj des sonauendes vor sunte Gregorius dage[2] dede Laurens Wrede rekenschop in jegenwardicheit Ebbi Jebson radmans, bisitters Fedder Brun, Hinricus Post, Oleff Hanson, Hermen Schroder, Clawes Wrede, Junge Detleff vnde Peter Murmestere, do bleff Laurens Wrede sunte Laurens schuldich vij marc lub, vnde Peter Eszgison wart in Laurens Wreden stede wedder gekaren.

Anno d*omi*ni m cccc xcvj des sonauendes vor sunte

[1] *D. e. Söndag den 18. Avg.* [2] *D. e. den 5. Marts.*

Gregorius dage[1], do wart de houetstol sunte Laurens gerekent in jegenwardicheit desser vorschreuen hundert marc vnde lxxxiij marc, hiir worden de vij marc van Laurens Wreden rekenschopp mede an gerekent; so synt hijr bauen noch xv marc myt deme rade van Nis Widdinges wegen.

(Fedder Brun te*netur* xij ß, item noch xij ß.)

Anno d*omi*ni m cccc xcvj sabbato ante Viti[2] innoua- 62
tum est registrum reddituum fraternitatis sancti Laurencii.

(Peter Rudbeke x marc an deme huse, dar Sonnike Matson ynne wande, x ß jarlikes to rente.)

(Merget Hemmes xx mark in ereme huse, de ersten x ß renthe vppe paschen vnde de ander x ß to sunte Michel vth to geuende.)

(Laurens Wrede hadde xij mark in syneme huse, dar he ynne wande, xij ß to rente jarlikes.)

(Boye Auerscherer hefft x marc an syneme huse.)

(Marquart Da hefft x marc an syneme huse.)

(Ingeborch Tukes hefft xxxxvj mark, de halue rente vppe paschen vnde de ander helffte vppe sunte Michêl.)

In Nis Lurkes hus xv marc, de nam de râd vpp.

In Hermen Tômslegers hus xxij mark.

Item mester Peter hefft x marc.

Junge Detleff hefft xxviij mark vppe synem egendôm des huses.

(Symon Schroder v marc, dar steyt de verdepart synes huses vôr.)

(Clawes Schomaker koffte sunte Laurens boden vppe jarlikes xxiiij ß, dar steyt beyde syn hûs vor vnde ok de boden.)

(Item Haye Bonsen hefft enfangen van sunte Lauren- 63
cius wegen v mark lub, dar steyt syn halleff hus vor.)

(Hans Fresè hefft xx mark dar steyt syn hus vôr.)

De summe des houetstoles sancti Laurencii is to samen ij^{c} marc v marc, ane de xv marc vnder deme rade.

[1] *D. e. den 5. Marts.* [2] *D. e. den 11. Juni.*

64 (Item in Oleff Schomakers huse belegen in Ramsherde in deme norden negest by Jesse Oweson in der norder bode des huses hefft sunte Laurens xiiij marc, jarlikes aff to gheuen xiiij ß.)

(Item so hefft sunte Laurencius v marc in Jesse Juwels huse by der nygen porte, jarlikes aff to gheuen v ß.)

68 Anno d*omi*ni m⁰ ccccc⁰ j⁰ des vrygdages vor letare[1], do deden Vedder Brun vnde Peter Esgyson rekenschopp vor Ebby Jebson, vnde Hans Jebson wedder karen wart in Vedder Bruns stede; do hadde sunte Laurencius in deme houetstole cc marc vnde xviij marc ij ß, sunder de xv marc, de by deme rade staan.

58 (M ccccc vnde iiij.)

(Item Jes Iwerson de boddeker hefft viij marck up syn hus, dat ander gelt nha Hans Benneke, dath hus licht twysken Hans Erbo vnd Ingebrest Dey.)

14 (Item Meyne Namenson te*netur* xviij marck yn dath hus, dath dar horde Tuke Kalleson tho, belegen by Claus Bruns hus.)

(Item Fedder Brun te*netur* scte Laurencii ix r*insche gulden* myn viij ß.)

(Item Peter Eskelson te*netur* scte Laurencii ix r*insche gulden* myn viiij ß, hys is nyne settynge vor, to sunthe Myggaelys dage nu to kamendes de helfete rente vt vnde de helfte to pachken.)

39 Anno d*omi*ni m ccccc vnnde sosz ame anderenn dage Laurencii[2] hebben wy Fedder Brun, Peter Eszgisson vnnde Boye Overschĕr heten scryuen dussze nagescreuen articule, welker inbryngen de renthe van sancti Laurentije broderschupp vnnde gilde, vnde ys benomelick yn geteckent de husze, dar szodân gelt yn ys, als na gescreuen steyth, midt der broder wylle.

[1] *D. e. den 19. Marts, Lætare dominica var 1501 den 21. Marts.*

[2] *D. e. den 11. Avg., Laurentiusdag er den 10. Avgust.*

(Item ersthenn Hermen Thomslegers hussz xx marc.)

Item yn dem suluestenn husze x marc, welker anlanget zeliger Peter Barscher.

Item Boye Ouerscher x marc.

(Item yn Peter Schomakers hůssz xij marc lub negeszt 40
Hinrick Poszt belighen.)

Item yn Langhe Detleffs hussz xxviij marc belighen by vnszere leuenn frowenn kerkenn.

(Item Fedder Bruns hussz xiij marc lub.)

[Item in her Nygelsszensz husz in Ramszherde, dat nu Vedder Brun horth, ysz in xxiiij marc vnde ysz dat erste gelt].

Item Namen Modersson hůssz sůden negest Clawes Bruns hůssz v mark lub.

(Item Meye Namensson hussz, dar zeligher Tuke Kal- 41
lisson wandhe, norden negest Clawes Bruns hussz, xviij marc lub.)

[Item dar sulueszt vorwiszede Peter Eszgysson xv marc lub.]

(Item Peter Eszgisson hussz xiij marc lub.)

Item Jes Iwersson eyn kymer yn Ramszherde viij marc.

(Item yn Mas Grumsson hussz aff gon syde sunthe Gerdrudt, dar Marqwardt Daa yn wande, x marc.)

Item Jep Becker inme Ramsherde xvj marc belegen jegenn de borchwech, vnde is dat erste gelth.

(Item yn Oluff Schomakers hůssz yn Ramszherde by 42
Jes Owsson hůssz beliggen xiiij marc. Der hefft vns quyth gemaket Gerdrut Hansses vnde Peter Hansson.)

(Item yn sunthe Laurens bode beleghen norden vnnser leuen frowenn kerckhoff, dar yn wånth Jeppe Norywth, xxxvj marc lub, dar he yårlick aff geuen schall iiij ß vnde ij marc effte alle hallff yår xviij ß.)

(Item yn Hans Freszen hůssz xx marc lub.)

Item Jens Schroders hůssz xx marc, belegen sůden Jwnghe Sunke.

43 (Item yn Margrethe Hemmens hůssz xx marc, dar ynne wånth Hacke, suden Junghe Sonneke.)

Item Clawes Wreed j marc.

[Item Fedder Brun iiij marc vorseten rente van syn sons wegen Haken in deme husze ime Ramsherde].

(Item j *rinsche* gulden hefft eyn wedewe tho Tostorppe, welker vormåls hadde Johan Tymsszón tho Sunderuppe.)

(Las to Bardrop j rinsche gulden vor j koe.)

Anno d*omi*ni millesimo quingentesimo sexto effte ame yåre dusent vyffhundert vnde vj, rekenden de olderlude des lages vnnde broderschuppe sancti Laurentii, vnde bleff de houethstôll auer all wyssze renthe, beszunder de xv marc, welker de rath by sick hefft, als im vorgescreuen steyth, vnde de broder warenn dar mede eyn parth auer,
44 als Clawes Goltsmidt, Clawes Wrede, Frelldø Screder, Laurens Tucksson, Tordt Kleynsmidt, Nyssz Bosson, Marqwardt Bodeker vnde ander merer; vnde de olderlude warenn Peter Eszgisson vnnde Boye Ouerschér; alle tidt tho guder rekenschuppe.

45 Item yn deme hůsze, dar zelige Tuke Kallisson in wanede, norden negeszt Clawes Bruns hussz by der nygen portenn hefft sunte Lauerens xviij marc lub.

Item noch hefft Peter Eszgysson yn deme suluestenn husze xv marc lub, de xij marc vorwyszet he dar yn, dede he yn szyneme husze hadde, vnnde de iij marc gyfft he dar tho deme gades denszte, szo dat de veffteyn marc blyuen by den anderen; ock betughe ick Jacobus Olaui prester bynnen Flennszborgh, Sleszwikes stichtes, dat de erszamen Fedder Jensson, borger bynnen Flenszburgh, wanafftich bynnen Flennszborgh by vnszer leuen frowen kerckenn, hefft de vorgescreuenn xv marc deme vorgescreuen Peter Eszgisson tho gesecht vnnde vorwiszet yn deme vppgenanten hůsze Tuke Kallisson, dar jegenwardich

was Nys Smydt borgemester tho Vlenszborgh, Marqwart Hessz vnde Clawes Schomaker borger dar sulueszt.

Jacobus Olaui notarius
propria manu ss^t^.

Anno xv^c^ vnd x desz mandages na Laurentii[1] rekende 46
wy Fedder Brun, Boye Ouerscher vnnd Peter Eskelszen mydt Hake Brun, dat he sunte Laurensz bleff schuldich iiij marc lub vnd ij ß van vj jar nasthande renthe.

In deme suluen dage rekende wy dre vorscre*uen* in Vedder Brunsz huse, dat de houetstol ysz clxxxiij marck.

De tofft twyschen Marten Ryszenbarge vnde vnser leuen frowen kercken horth sunte Laurentius vrye vnd qwydt.

Anno d*omi*ni xv^c^ xiiij des anderen dages na sunte 47
Laurencii[2] weren hyr·ouer vnde an wy brodere des lages vnde gylde sunte Laurencii, so dat Boye Ouerscher dede rekenschop vp vtgyfft vnde vpboringe vor vns Fedder Brun rathman, Fretleff Schroder, Pauel Jenson, Thomas Jebson, Klaues Kluwer, Mychel Bundson, Jens Schroder, Marquart Statsknecht vnde ander brodere, so dat sunte Laurencius blyfft schuldich vj marc ij ß vnde ij wytten van wegen der buwinge des huses sunte Laurencii by vnser leuen vrouwen, do Boye Ouerscherer olderman.

Item de summe aller houetstol ys hundert marc vnde lxxvij marc.

Item de clxxvij marc auerantworde wy vorschreuen brodere de olderluden benomptlyken Boye Ouerscher vnde Pauel Jenson.

Item ame suluesten dage rekende wy vorben*omede* alle summe vnde houetstol, de sunte Laurencius hefft in huse bynnen Flensborgh, so dat de olderlude scholen alle jar vth manen xj marc vnde xj ß.

Item Marquarth Daa heff[t] x marc an syneme husze, 44
xx ß renthe vp Michelis.

[1] *D. e. den 12. Avgust.* [2] *D. e. den 11. August.*

(Item Namen Modderson v marc in syn hus, dat ys dat erste gelt.)

Noch in Vedder Bruns hus xx marc, rente j marc, dar nu inwanet Detleff Peterson.

Anders Ludsson vnde Jens Ludsson brodere hebben van sancti Laurens gelt in ereme husze x marc, rente viij ß.

46 Item anno d*omi*ni m ccccc vnde xv don kregen de forescre*uen* x marck, de staen in eren boden vp de norder syde, er namen is genomet Andreas Luddeson vnde Jens Luddeson in her Nicolaus Haxstedes huse.

56 Item so ghaff ick Boye Ouerscher vth viij ß vor ij punt wasses to altarlycht, noch xviij ₰ to makelen gaff ick Pauel Karedreyger.

Item noch viij ß vor ij punt wasses to bôrlicht vnde xviij ₰ to makelon.

Item de kercher iij ß alle jar vor susteren vnde broderen to biddende.

Item so vaken als men begencknisse holt xviij ₰ vor broth, dat gelt neme wy van der ouerlopende rente, de wȳ den prester geuen.

17.

1379, 19. Maj. Statuter for St. Gertruds Gilde i Flensborg med Fortegnelse over Medlemmerne af Gildet til 1509 samt nogle Optegnelser om dets Formue, Ejendomme, Indtægter og Udgifter til 1496.

Efterfølgende Statuter og øvrige Meddelelser ere trykte efter H. C. P. Sejdelins Text i hans Diplom. Flensb., I, 1865, S. 101—128 og S. 673. Han har der gjengivet en til Mariekirkens Arkiv i Flensborg hørende Gildebog i lille 4°, bestaaende af 28 Pergamentsblade, hvortil bagefter er heftet et Papirsblad. Han har søgt at ordne Optegnelserne, der i Haandskriftet staa spredte mellem hinanden. De nâfr. tilsatte Paragraftal findes ikke hos ham. — Statuterne ere tidligere trykte af Georg Clæden i Monum. Flensb. I, 1768, S 679—682.

Mellem Medlemmerne nævnes: 17 tjenende Piger (ancilla, famula, magd, de denet, deye), 16 Bagere, 15 Skrædere, 15 tjenende Karle eller

Svende (servus, famulus, knecht), 13 Kræmmere, 11 Dragere, 9 Værkmestere, 8 Remsnidere, 7 Guldsmede, 7 Knivsmede, 7 Smede, 6 Badstuemænd, 6 Teglslagere, 5 Sporesmede, 4 Fiskere, 4 Skomagere, 4 Slagtere, 4 Tømmermænd, 3 Bødkere, 3 Murmestere, 3 Peltsere, 2 Bryggere, 2 Drejere, 2 Klejnsmede, 2 Kustoder, 2 Møllere, 2 Rebslagere, 2 Skindere, 2 Skrivere, 2 »Stadtknechte«, 2 »Upleghere« (d. e. overliggende Kjøbmænd), 1 Bartskjærer, 1 Basuner, 1 Bægermager, 1 Forstander, 1 Glarmester, 1 Grapengeter, 1 Hatfilter, 1 Husfoged, 1 Kandestøber, 1 Kistemager, 1 Klipkenmager (en Slags Skomager), 1 Kobberslager, 1 »Kokemester«, 1 »Kæltring«, 1 Maler, 1 Mynter, 1 Overskjærer, 1 »Pepermølersk«, 1 Pungemager (»Budelmaker«), 1 Sadelmager (»Sedeler«), 1 Stolemager, 1 Sværdfeger, 1 Taskemager. Særlig skal endnu nævnes »Iwer, de bode in unser vrouwen laghe» (1428, s. ndfr. S. 144), Vor Frue Lav i Flensborg er et andet Navn paa Dragernes Gilde (s. 10. Juni 1399 ndfr. under Kjøbmandsgilder). Egentlig skulde her endnu opføres 10 Skytter og 2 Kokke, men Næringsvejs-Betegnelsen gaar jo ikke sjældent over til at blive et Familienavn, og det er muligvis ogsaa Tilfældet med ikke faa af de ovenfor nævnte Bagere, Skrædere, Smede o. s. v. — Gildets Præster staa for sig (s. ndfr. S. 156), men enkelte gejstlige Personer findes dog i den almindelige Medlemsfortegnelse.

Hvad der nedenfor staar i Parentes (), er overstreget i Haandskriftet. Klammer [] om et Stykke betyder, at det er Tilföjelser eller Forandringer med anden Haand, sædvanlig efter en forudgaaet Radering. Der er en Række forskjellige Hænder i Haandskriftet, og et halvfedt Bogstav angiver, naar en ny Haand begynder. Dets Sidetal er tilföjet i Marginen.

Foruden nærværende kjendes endnu St. Gertrudsgilder i Søborg. 1341 (Codex Esromens. 1880—81, S. 222, hvor det dog ikke udtrykkeligt siges, at Gildet hører hjemme i Søborg); Odense 1343 (Vedel Simonsen: Odense, I, 2, S. 36, 142; II, 1, S. 20, 53); Stubbekjøbing c. 1350 (det for dette Gilde bevarede Segl er afbildet i C. Nyrops Danske Haandværkerlavs Segl S. 5); Kallundborg 1395 (s. ndfr. S. 179); Hellested ved Storeheddinge 1404 (s. ndfr. S. 168); Ribe 1404 (s. ndfr. S. 176); Slesvig 1441 (Joh. Schröder: Schleswig, 1827, S. 64—65, Bil. S. 15; A. Sach: Schleswig, 1875, S. 102); Ystad 1489 (ndfr. II, S. 199); Aarhus 1499 (Hübertz: Aarhus, I, S. 88); Helsingør 1514 (Gehark.'s Aarsberetn. III, Till. S. 22—23); Horsens, ? (O. Fabricius: Horsens, 1877, S. 417).

Nota, quod sub anno domini m⁰ ccc⁰ lxx⁰ ix⁰ in die 22
ascensionis domini[1] conuiuium beate Gertrudis virginis cum consilio discretorum ac honestorum in ciuitate Flensburgensi commorancium, videlicet consilio Petri Jwl, proconsulis, necnon aliorum consulum ibidem existencium, venerabiliter permansit incoatum, ac modo singulari consilio et voluntate Johannis Andersson primitus fuit inchoatum, tutoris ejusdem conuiuii ac senatoris existentis, et aliorum fratrum, vide-

[1] *Kristi Himmelfartsdag faldt 1379 paa den 19. Maj.*

licet Jacobi Remschyder et Jacobi Crember et Thuconis Hedæ, ibidem dicencium stholbrodere, tali condicione inter eos prelocuta,

1. quod quilibet frater alium in suis necessitatibus et angariis die noctuque in quantum potest verbis ac factis fideli subsidio omni modo adjuuabit.

2. Insuper, fratres et sorores tanto subsidio pauperes peregrinos ac exules, versus istam ciuitatem peruenientes,
28 quanto proprios conuiuas, fideliter adjuuabunt.

3. Insuper, in suis sepulturis fratres et sorores corpora mortuorum tam egenorum quam diuitum ad ecclesiam pro ipsorum animabus deum subrogando debent imitari[1].

4. Item conuiue duo vnum denarium, conuiua vnus obolum in relaxacionem animarum ipsarum necnon omnium fidelium defunctorum debent presentare.

5. Insuper, ipsis cum iiii^or^ candelis conuiualibus, necnon veste preciosa, que dicitur baarclede, nitentur auxiliari.

6. Insuper, quod, quocienscumque conuiuium prenotatum a fratribus et sororibus fuerit conuiuatum, seruitores duo, qui fratribus et sororibus reddunt honorem, vnum grossum presentabunt; seruitor vnus v denarios porrigere debet.

7. Insuper, fratres nostri nobis in Christo dilecti ac sorores vnusquisque caueat se de moribus inhonestis et sedeat pulchre sine strepitu, sicut in aliis bonis conuiuiis permanet consewetudo.

[Senere Vedtægter:]

53 *8.* Anno domini m cccc in deme xxvij jare an sunte Gertrudes dag[2]. Dyt is de willekor der brodere in sunte Ghertrude laghe, dat se hebben afset dat lyk schot vnde mysse penynghe vppe bescheden ghelt, jeselyk par volkes j ß to sunte Ghertrud dages alle jar.

54 *9.* Dyt sint de ghennen, de den wilkor vunden in

[1] *Maaske Skrivefejl for: comitari.* [2] *D. e. St. Gertrudsdag den 17. Marts.*

deme houe des dinghiste dages na sunte Gertruden dage: Hans Smellyngh, Peter Brun, Magnus Krok, Gris, Tydeke Clemmer, Pawel Erechesson, Mattes Beyer, Jesse Beker.

10. Item schal hebben de bode, dede brynght de dar dot is bolk vnde lycht van sinen broderen vnde susteren, j witten pennynge vnde j maltiid brodes van den suluen doden.

16 *11.* (1498). Dat lach sunte Gerdrut schal men holden in sunte Vitus dach[1], ofte mit wilkore der oldermannen.

[Fortegnelse over Gildets Medlemmer:]

24 Isti sunt fratres in conuiuio sancte Gertrudis virginis. Primo:

Jesse Andersson cum vxore.
Item Thuco Hede cum vxore.
Item (Wylbern Martinsson cum . .)
Item Hennichinus Thyleffson.
Item Mathyas Ebbyson.
Item Johannes Nicholai.
Item . . . . (Rasur.)
Item Wyryk Nikylson.
Item (Jeppe Schonigh cum vxore ejus.)
Item Johannes Mykylson cum vxore ejus.
Item Hinricus Petri.
Item Mathias Krooch.
Item Andreas Hardebo.
Item Strangy Aurifaber.
Item (Jacobus Institor cum vxore ejus.)
Item (Thymme Grolle).
Item Johannes Petri.
Item Boecius Hoornyngh.
Item Rygel Jensson.
Item Kally Thugyson.
Item Jacobus Jensson.
Item Thusy Jensson cum vxore ejus.
Item Johannes Friis cum vxore.
Item (Thomas Paychson.)
Item Kanutus Nykelson cum vxore ejus. 25
Item d*omin*us Johannes Jenson.
[Item d*omin*us Wernerus].
Item pater Gardianus, [videlicet Johannes Skaafteleyng].
[Item frater Albertus].
Item (d*omin*us Nicholaus Laasson.)
Item (d*omin*us Wyde.)
Item Gerardus Kooster.

[1] *D. e. den 15. Juni.*

Item frater Nicholaus Pauli.
Item *dominus* Fedderus Nykelson.
Item Hinricus Winman.
Item (Conradus Thigelsclager sua cum vxore.)
Item Jens Hermanson.
Item Paulus Ludychini [cum vxore].
Item Wylbern Jensson de terra Frisie.
Item Buggy cum vxore sua.
Item Haanse Friis.
Item Kanutus Jenson.
Item N. Cabup.
Item Hinricus Wlf sua cum vxore.
Item Petrus Institor.
Item Jesse famulus Thuconis aduocati.
Item Jesse Peterson.
Item N. Nøthhoweth.
Item (Ebby Spooresmyth et vxor ejus.)
Item Petrus filius Langhe Anders.
Item Pidder Bundison et vxor.
Item Petrus Aggyson.
Item Nicholaus Faber et vxor.
26 Item Jacobus Friis cum vxore sua et filia.
Item Jesse Brun cum vxore.
Item Jesse Magenson cum vxore.
Item Hagen Pistor cum vxore.
Item Rycht cum vxore.
Item Claus Institor cum vxore sua.
Item Haartuicus cum vxore.
Item Jeesse cum vxore.
Item Jacobus Remsnyder cum vxore sua.
Item Hennike Svenssone.
Item Nicholaus Bundeson cum vxore sua Cristina.
Item (Schaake Lochk.)
Item (Jernhath.)
Item Claus Brvuer.
Item (Stupeke cum vxore.)
Item Gerardus cum vxore, qui dicitur Remsnider,
Item Esbernus de Hwldorph cum vxore.
Item Jesse Pederson de Hudorp cum vxore.
Item (Arnoldus Schynner) cum vxore.
Item Jesse Moose cum vxore.
Item Mathias Friis cum vxore.
Item Martinus Koc cum vxore sua.
Botilda Nighels. 28
Item Nicholaus Pank ejus maritus.
Item Hinricus Rykeland.
Item (Cristina Bannekes.)
Item Nisse dictus Muule.
Item Lydichinus Sartor.

Item (Lydyke) Tyhelschlager cum vxore sua.
Item Haquinus Kymmer.
Item Cristina Alsenges.
Item Jens Anderson.
Item Petrus Lusowe.
Item (Brand Cremer.)
Item Jacobus Beschleger.
Item Jesse Pederson.
Item Trugillus Sporesmyth.
Item Laasse Druken cum vxore sua.
(Item Ghodeke Aurifaber.)
(Item vxor ipsius.)
Item Mathias Sthensson.
Item Symoon cum vxore sua.
Item Cristina vxor Petri Ogeson.
Item Cristina Petersdoter.
Item Ose Eskylsdater.
Item Ose Gødekes.
Item Modder Petersdater.
29 Item Kay in domo Hinrici Sculte.
Item Marin Thorkylsdater.
Item Lille Marinæ.
Item Cristin Ebbysdater.
Item Beghe Reepslager.
Item Metthe in domo Tuconis Hede.
Item Growe Inge.
Item (Gunner Hayes.)
Item Cristin Lasses.
Item Suster Janykes.
Item Cristin Alsynghs.
Item Cristin Wides.
Item Cristin Mathys.
Item Beech.
Item Ryghes Thydeskdater.
Item d*omi*na Grethe de castro Nyhûs.
Item And vxor Petri.
Item (Martinus Portator cum vxore.)
Item Claus Mason cum vxore.
Item (Hinricus Gedychini cum vxore Cristina).
Item Botilda Jacobi.
Item (Wynter cum vxore.)
Item Petrus Baaghson cum vxore.
Item Nisse Jul. 30
Item Thuco Blateman cum vxore.
Item Syge Petri.
Item (Petrus Schytthe cum . .)
Item (Taleke Scrams.)
Item (Margareta Sonekes.)
Item (Nicolaus Tascheman.)
Item Esbern Smyth cum vxore.
Item d*ominus* Nicolaus Mattisson cum Suster ancilla.
Item d*ominus* Johannes Hermenson quondam in Lecky, cum Grete ancilla.
Item Tuko Nighelson.
Item Henneke Vêrst.

Item Hans Ludikeson cum vxore.
Item Hinrik Sweryn, Mette vxor.
Item Petrus Ebbeson.
Item her Peter Rygelsen, heut ut geuen syn ingank.
D*ominus* Lydych filius Sweryn.
Item vxor Iuuari Katerina de Spithael.
Item (Nis Petrusson cum vxore.)
Item Tomas Brun cum vxore.
Item Andreas Nilsson.
Item Ghese.
Item (Hans Mulswen.)
(Swen Hynde cum vxore.)
Marin cum sorore sua.
Cristin Tamisdater.
Tomas Rex cum vxore.
Pyber.
Mert et Ciscil.
Cristin, que fuit cumTrugillo Sporsmyt.
Bo Pederson in Heldevath.
Nis Jenson cum vxore ejus.
Vllest.
Claus Kymer cum vxore.
D*ominus* Swen in Sederup.
31 Sybbe Mikils.
Otto serwus ipsius.
Micael Broderson cum vxore sua.
Dyre Backyns.
Mert Maber cum filia sua Inge.
Pater noster Thora.
Katerina Clemens.
Cristin Hennekis cum filia Dyre.
Ciscil vxor Nicolai.
Bolde Petri dater.
Ciscil Vbbys.
Katerina Gant.
Mert Nikils.
Jeppe Finbo.
Mert Jensys.
Nicolaus Paysyn cum vxore sua et cum filia sua.
Mates Brun et Katerina vxor ejus.
(AcerGarn) et Bodil vxor ejus.
Jens Monacus et vxor ejus.
Thyre Mickels.
Item Nes Cristernson in Vezeby habitans.
Item Hans wander Helle.
Item Esgy cum vxore ejus.
Item Hynryk Repesclaer cum vxore sua.
Item Katerina Lilla filia Boldæ Bredefod.
Item Inge Weuerst.
Item Thora Laassis.
Stackyt Ose.
Item Hermen Svedefar.
Item Rvsup cum vxore sua.

Henne Forman est plenus frater in conuiuio sancte Gertrudis.
Item Hennyngh Scøth.
Item Nys frater Boecii Fabri.
ItemLasseHouet et vxor ipsius.
Item Boye Fedderson cum vxore.
Item Bolde Peders.
Item Beche Pipers et filia ipsius.
Maryne Nigels dater.
Maryne Jeppes dater.
Cristina Reffe.
Katrina Jeppes.
Siburgh Nigels.
Thorde Pederson.
Petrus Basuner et vxor ejus.
Thyre Juth.
Savennyngh.
Maryne Thyedels dater.
Jeze Lambersth.
Gvnne Clawes.
Thyre Pvdesøch.
Danyel Glazemester cum sua vxore.
Bern Remscnider.
Hans Remscnider.
Hans Steneforth.
Cally Kory.
Hans fan Ølzen cum vxore.
Gebbel Fredeland cum vxore sua cum filio suo.
Kanutus Ankerson.
Wylken Haferland.
Heyne Hastenbek ciuis in Hyteshoo.
Merth ancilla d*omi*ni Nicolay Laurencii.
Thyderik Pyber cum vxore.
Lvdeke Thydemanson.
Jesse Booson cum vxore.
Clawes Sartor cum vxore. 33
Hans Muremester.
Jesse Pedersson cum vxore.
Sister Nafnes.
Clawes Dytmerskæ cum vxore.
Pipper cum vxore.
Petrus Mabber.
HenrykHeldehorn cum vxore.
Tuky Mathesson.
Knut Bagher cum vxore.
Thette famula.
Senece Boyesson.
Mert Peders.
Filia Stubbe Smydes.
Petrus Mølner cum vxore.
Henneke Rømescotel cum matre sua.
Martinus Messemaker cum vxore.
Abel Lydemans cum filia sua.
Cristina filia Nicholay Foghet.
Item Proykhana cum vxore.
Item Acer Aluerson cum vxore.
Item Claues Fudhens swen.

Item Inge Peders dater cum Trugillo Spoorsmyth.
Item Hans fan Beregum.
Tyky Mylscuen.
Hans Krøpelyne.
Nysse Schytte cum vxore.
Maryn famula Cecilie Oves.
Hans Werkmester cum vxore.
Item Hemme Thygelsclager cum vxore sua.
Item Kaye Nabys.
Katerina Petri.
Item Bolde Martens.
Item Nycholaus custos cum vxore sua.
Item Jahan filia Johannis Frize.
Nicholaus famulus.
Lyne Peders.
84 Item Elena Lasdater.
Item Thyre Matisdater.
Item Bundi Remsnider cum vxore.
Item Jes Knyfsmyt.
Item Hennic Werchmester cum vxore.
Item virgo Elesby Gundi Frisis dater.
Item Mette Hardboysdater.
Item Hans Cruse cum vxore.
Item Eggert Cruse.
Item Ghisigk Stochoorn cum filia.
Item Met Jonsdater van Alze.
Item Mester Gooske.
(Item Hennic Bonnigh).
Item Jes Thordson.
Item Swert Fisker cum vxore.
Item Skele de Nouo Castro.
Henneke Schutte.
Item Marina Truelsdater.
Item Las Moze.
Item Gyde cum Botilda Martins.
Botilda Hennekes dater.
Item Botilda Hymes.
Item ancilla Tiderici Piber.
Item Mart Fosdater.
Item Tyre Knutis dater.
Item Claus van Berghen.
Item Bertram Mynter.
Item Tuco Timmerman et Cecilia vxor ejus.
Item Cristina Nielsdater,
Item Ingiburgh Clawisdater.
Item Bo Sebson.
Item Jesse Brwn cum vxore.
Item Yngeborgh Jesses.
Item Henneke Bennych.
Item Nicolaus custos cum vxore sua.
Item Nisse Hayson cum vxore sua.
Item Pidder Bovengh cum vxore.
Item Thoord Joonson.
Item Tomas Stokebusk.
Item Mychel Nyiekerke.

Item Petrus Brwn.
Item Hermand Cornob.
Item Fedderus Helwit cum vxore sua.
Item Pidder Anningh cum vxore.
Item Symon Remesnider cum vxore.
Item Jacobus Knvtson.
Therkylda cum Peter Skvtte.
Mette cum Vplegger.
Meyeke.
Cristina Stringis.
35 Lasse servus Trugilli Spórsmyt.
Hauerlant.
Marquart Mestmaker cum vxore.
Herman Beyermand cum (Swggere).
Vxor Hans Sprynch.
Berent Knokenhower cum vxore sua.
Boldewan cum vxore sua.
Gyseke Pelzer cum vxore.
Ingwarus Jensson.
Grote Kórt Rossov.
Johan Bvlowe.
Koort Rvst cum vxore sua.
Jeppe Nigelsson.
Martinus Hanneman cum vxore.
Matias Jepson.
Jeppe Bager cum vxore sua.
Hans Goltsmit cum vxore sua.
Grete Copperscleger.
Stamer Anders.
Cønneke.
Mathias Kymer cum vxore sua.
Nisse Olefson cum filio suo.
Marquard Swartencop.
Gude.
Nisse cum vxore sua.
Anders Dyegen cum vxore sua.
Clawes Blome.
Item Stamer Anders cum vxore.
Item Terkil Wercmester.
Hans seruus Terkilli.
Hinrich Scroder.
Folcmer.
Mester Peder cum vxore sua.
Nisse Laurensson.
Andreas Wiltson.
Michael Petri cum vxore sua.
Gunder Clemens.
Cycel Peders dater.
Botilda Peders.
Lasse Booson.
Elina Laurencii Rub.
Item Abel Clementis cum filia.
Euerd Krember cum vxore.
Jesse Krember cum vxore.
Merte Loges.
Item Per Bastower cum vxore. 36
Item Arnoldus Sasse cum vxore.
Item Geret Sorebek.

Item Lasse Jenson.
Item Hermen Wlle.
Gisike cum Botilda Roolfs dater [vnde Grete vnde Katherine ere kindere].
Skeefmake cum vxore [et filia Heynike].
Mester Hans cum vxore.
Hans Fresenholth cum vxore.
Hans Kistemaker.
Bocius Portator cum vxore.
Ebbo Synger cum vxore.
Fedder Folquardson cum vxore.
Broder Kymber.
Jesse Jacobi cum vxore in domo Hartvici Carnificis.
Katerina Pepermølersk.
Jesse Stuth.
Item Hans Swertvegher cum vxore.
Jyries Portator.
Petrus Knap cum vxore.
Cecilia Petri Piscatoris.
Jacobus Nicolaison.
Item Hennichinus Scinner.
Item filia Jacobi Carnificis.
Andreas Petri.
Item Johan fan Ymbekh cum vxore.
Item Hinricus Bastower.
Item Callo Martini cum vxore.
Item Nisse Mason.
Item Tyco Ebbison.
Item Anno Knutson cum vxore.
Item Cecilia Ebbis.
Item Botilda Petri.
Item Rødæ Annæ.
Item Waburg Jarekokers cum filia.
Item Jens Gamil cum vxore.
Item Kynike Jensdater.
Item Botilda filia Tyconis.
Mette Trillebyt.
Item Jes Pederson cum vxore.
Item Paulus Petri cum vxore.
Item Janhan Strongyson.
Item Pedær Nighelson.
Item Gunne Per Knep filia fratris.
Item Andreas Hvnsfvt cum 37
vxore Møder.
Item Federus Hæwet.
Item Staffen Piscator cum vxore.
Item Tyre Sunkes.
Item Inghe mater Petri Ebbison.
Item Cristina filia Gherardi Dyeken.
Item Geze Hornborig.
Item Sile Peders.
Item Martinus Tygelsclager.
Item Las Trugillisson.
Item Matis Clauisson.
Item Jes Niclesson.
Item Jacob Schriuer.

Item duo pueri Kanuti Tymmermandis, satisfecerunt pro toto.
Item Nicolaus Akdorp et vxor sua.
Item Andreas Lylienberch.
Item Hinrik Kruse.
Item Ebby frater Petri Ebson et Jeppe filius ipsius Petri.
Item Peter Hardebo.
Item Botild vxor Nickels Ouesson.
Item Hans Marquardesson.
Item Mette Jøns dochter.
Item Johan Jøns dochter.
Item Johan Voghel cum uxore.
Item Hans vamme Harte.

Anno d*omi*ni m⁰ cccc xxviij in sunte Gertrude dage [1].

Here Esberen Matson.
Here Jens Lasson, satisfecerunt pro introitu ambo.
D*omin*us Johannes Broderi dedit introytum.
Hans Lussen vnde sin hus(vrowe) gheuen vt ere inganc.
Gereke Becker vnde syn husvrowe Maryn, de hebben utgeuen eren ingank.
Egert Kok vnde syn husvrowe, se hebben vt gegeuen eren ingank.
Item Las Man vnde sin husvrow heft vt geuen syn ingank.
Clawes Kremer dedit introytum.
Nis Ryggelson et vxor dederunt introitum.
Ernigart in bastowen.
Item Marine Henninghes. 38
Item Thormit Yønson.
Item Hinrik Osenbrugghe cum vxore.
Item Grete filia Erici.
Item Mette ancilla Peder Anniges.
Item Kerstine Swens dochter.
Item Hans van der Lyppe.
Item Marine Clementes.
Item Grete Hermans dochter.
Item Jesse Mikkelson.
Item Hennyngh Hans Malers sone.
(Item Peter Nickeson.)
Item Jesse Nygghelson in Knůt Beckers hus.
Item Mathis Kremer.
Item Peter Bodyker cum vxore.
Item Hermen Becker cum vxore,
Item Knwt Duryngh cum

[1] *D. e. den 17. Marts.*

vxore et Poppe filius suus.

Item Hans Kremer.

Item Herslef cum vxore et cum filia, alle jar iij sol. vor sin jargelt vp sunte Wolborch[1].

Item Hinrik Naghel cum vxore.

Item Peter Knap cum vxore.

39 Jeppe Wise cum vxore.

Item Hinrik Kannenghiter cum vxore.

Item Knut Benedictusson, de mit Hinrik Pollen was.

Item JønsKeltringh cum vxore.

Item Gheze Mickels.

Item Jesse Blekenisvaar, en dregher.

Item Herman Schutte cum vxore.

Item Kerstine Nassches
Item Grete Hauerlandes
Item Elze Yønsdochter
Item Kerstine Yønses
} desse ghinghen yn an sunte Gherruden daghe.

Item Tydike Zanderson et Kerstine vxor sua.

Item Bertold Scroder vnde Reynborch sin wif.

Item Anders Blakhorn cum vxore Helenen.

Item Clawes Beghel.

Item Yuer, dar heft Clawes Voghet vor louet vor alle broke.

Item Anders Drake.

Item Tuke Drake.

Item Mette Hinrikes, dar steit Marquart Mestmaker vor.

Item Jacob de mit Hinrik Kannenghiters is.

Item Peter Schaffer de smyd.

Item Tymme de Esbern Sporsmedes dochter heft. 40

Item Vrolik, in sunte Gerdruden daghe.

Item Enghelke Goltsmyd cum vxore Sundwyd.

Item Dyderik Pyper cum vxore, in sunte Gerdruden daghe.

Item Gheze Tydikens dochter van Amerunghen.

Item Jesse Kote cum vxore.

Item Lyne Peders.

Item Ymer cum uxore.

Item Godike Mestmaker cum uxore.

Item Jesse Waken.

Item Haken Bundyson.

Item Hans Wilhelms, Voghels Ketelbutes stalbroder vnde Elzebe sin husvrowe.

Item Kaye Logisdochter, vp sunte Wolborch.

Item Peter Peterson.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

Item Henneke Esbernson.
Item Czissel Oues } vp sunte Laurencius dach[1].
Item Kerstine hern Dyderikes maghet } vp sunte Laurencius dach[1].
Item Hans Yonson } vp sunte Laurencius dach[1].
Ithem Gheze Trůwels dochter des ridders.
41 Jeppe Stenson cum vxore et filia Wolborch, Beneke Hayieson vir ejus.
Item Langhe Abele.
Item Jesse Boson cum vxore.
Item Jesse Arfasson cum uxore.
Item Jeppe Torkelson cum vxore et Anna filia ejus.
Item Elzebe Luders.
Item Jesse Wijt cum uxore.
Item Nysse Jønson vp dem holme, (jargelt vp sunte Wolborch).
Item Zissel Peders.
Item Hans Ludekensson.
Item Kaye Svønes dochter.
Item Tammes Jønson cum vxore.
Item Jesse Werkmeyster, (jargelt vp sunte Gerdruden dach).
Item de blynde Helyne, vnde er man.
Item Hans Wittenberch cum uxore.
Item Reemboldus vnde sin wif.
Item Nisse Johansson vnde Helene sin husvrowe.
Jeppe Peterson Truwelses knecht.
Haken Peterson.
Henneke Strangison.
Peter Trumper.
Peter Prik (an sunte Gherdruden dach jargelt). 42
Jeppe Tymmerman cum vxore et filia Thure.
Olef Nickelson.
Jesse Rubbe cum vxore.
Anne Olaues dochter.
Suster Peters.
Marquart Vleghe.
Hans Make cum vxore.
Namen Truwelses swagher cum vxore.
Ghunny cum vxore.
Ogy Jepson cum vxore.
Nysse Hinrikesson vnde Kaye sin husvrowe.
Peter Ebson.
Wolter Schepingh cum vxore Telse.
Vedder Jacobson cum vxore.
Gheze Horneburghes.
Steffan Visscher, jargelt vp sunte Michel.
Jacob Tzerrentin, jargelt vp sunte Michel.

[1] *D. e. den 10. Avg.*

Symon Jønson, jargelt vp sunte Michel.
Lyne her Dankleues dochter.
Katherine Jepes.
43 Beke Reymers to dem hilghen gheyste.
Peter Lebeke de dregher cum uxore.
Reynolt Becker cum uxore.
Hans Vløghel cum uxore.
Peter Froddesson cum uxore.
Tuke Nygghelson de tymmerman cum uxore.
Wykbolt.
Merte Jesses.
Loue Ebbison cum uxore.
Hans Batstouer cum uxore, vnde Katherine erer moddern dochter vnde Peter er knecht.
Jeppe Kymer cum uxore.
Køpike Goltsmyd cum uxore.
Anders Husvaghet cum uxore.
Peter Lok cum uxore, et filio suo Nyssen.
Gharhardus de dreygher cum uxore.
Jeppe Teghelslagher cum uxore.
Tuke de tregher de Jønson het cum uxore.
Øse Yonses.
Anders Peterson cum vxore, jargelt vp pinghisten.
Peter Mertenson de dreyer.
Peter Volradesson, jargelt vp pinghisten.
Wernike Knokenhower cum uxore et cum filio, jarghelt vmme sunteMichelis daghe.
Kerstine Koses vnde ere dochter.
Ghunne Kottes, vp pinghisten jarghelt.
Yde Mannisdochter, jarghelt 44
vp pinghisten.
Herman Schutten swagher cum uxore.
Item Kaye Mannisdochter (jargelt vp pinghisten).
Thure Scholdisdochter.
Timy Dregher et vxor ejus.
Jesse Andersson de dregher cum uxore.
Jesse Nygghelson cum uxore Lunde.
Gherdrud Dytlefsdochter.
Jesse Peterson cum uxore.
Hans Kijl, jargelt vp vastelauent.
Kaye Tonisdochter.
Hinrik Zoltwedel cum uxore Beken.
Thort Scroder cum uxore Inghen.
Ture Peters.
(Lucie Lasses.)
Heyse Werkmeyster cum ux-

ore, jargelt vp sunte Gerdruden.
Kaye Breywot.
Syuert Tukesson } jar gelt vp
Olef Mattesson } vastelauent.
45 Hinrik Nyendorp cum uxore.
Marquart Markgrewe, jargelt vp sunte Wolborch.
Lasse Atzerson cum uxore.
Pluch Peterson, jargelt vp sunte Wolborch.
Agnes Nissen Tymmermannes wif.
Hans Schoningh de bastouer cum uxore.
Kerstine her Arfast deye.
Ghunne in deme stouen.
Esschel Yonson cum uxore.
Item Truwels Biuk cum uxore.
Item Sween vnde Jesse Hennekesson, jargelt vp pinghisten.
Clawes Tammesson, jargelt vp pinghisten.
Item Anders Peter, jarghelt vp pinghisten.
Laurentz Detlefsen cum uxore.
Annyke Tammesson cum vxore.
Merte Kellebekes.
Elze Bytze, jarghelt vp sunte Ghertrud dach.
Inghe Maper, jar gelt vp sunte Johans dach.
Jesse Quast.
Ghude Peters.
Marine Menghes.
Peter Schol vnde sin wif.
Kerstine Scol.
Jesse Becker cum uxore. 46
Thore Henneke Stokers wif.
Helyne Petersdochter.
Botyld Yønsdochter.
Clawes Lembeke, jar gelt vp sunte Michel.
Meyster Hinrik cum uxore.
Peter Mengh cum uxore.
Talke her Marquardes, jargelt vp paschen.
Inghe Esberns.
Pawel Peterson, jargelt vp sunte Wolborch.
Marine Knvtes, jargelt vp sunte Wolborch.
Jesse Hansson cum uxore.
Mette Hans dochter.
Hans Peterson cum vxore.
Taghy Johanssone.
Johan Peterson.
Johan Jepson, jargelt vp pinghisten.
Mette Schøyers, vp sunte Wolborch jargelt.
Tuke Jepson, jargelt vp sunte Wolborch.
Peter Nigghelson to deme hilghen gheiste, jargelt vp sunte Wolborch.

Like Vet cum uxore.
Mette Rolefs.
Mattes Beyer.
Kort Tasschenmaker cum uxore.
Hebele Jwens } vp sunte Michel jargelt.
Ermegart Cordes }
47 Mathis Nigghelson cum uxore.
Iwer de bode in vnser vrouwen laghe.
Mamme Wabbenson cum uxore.
Peter Schutte cum uxore.
Peter Frese to Knut Pollen hus, jargelt vp Wyennacht.
Jeppe Mattesson de dregher.
Peter Tammesson de smyd jargelt . . .
Jeppe Grumson, vxor ejus.
Telse Ketelbuters, jargelt vp sunte Ge . . .
Katerina uxor Petri Jønson.
Katherina Peters.
Grete Cordes.
Thore Hinrikes.
Geye Jeppes, jar gelt vp sunte Gerdruden dach.
Juncvıouwe Mette.
Bo Witson.
(Hinrik Koler cum uxore.)
Jeppe Olefson (cum uxore).
Hans Køler cum uxore.
Elze Nigghelsdochter.
Jeppe Møller cum uxore.
Jeppe Jønson.
Brvn der statknecht cum vxore.
Zisse Broder Hicson wif.
Fünyssche Kerstine.
Asser Nisse cum uxore.
Jeppe Wise de vorman cum uxore.
Gunner Thords *knecht.*
Guy Jesses *knecht.*
Jes Karlson *knecht.*

Anno d*omi*ni m⁰ cdxxix,
do wan Hans Vrese vnde vrowe Dorethe sunte Gertrud broderschop.
Staffen Truningh.
Met Knudes.
Anne her Esberns quin.
Kyrstyn Anders datter.
Ghysel Nighelson.
Jeppe Swenson.
Hermen Clusenner.
Kune Peters.
Hans Wittenborch.
Peter Tammesson cum uxore Ghunne.
Kerstine Uinckes.
Kerstine Brandes.
Hans Hennincson.
Clawes Peterson.
Botelt Enghels.
Brun Blomenberth, jar(gelt) vmme pinxsten.

Curt Ghordelser,
Katherine Bastouers.
Peter Schudberych vnde syn husvrowe.
Thord Pederson.
Hans Krysternson.
Jes Horwad.
Bol Kallysz k*necht*.
48 Jacob Mesmaker cum vxore.
Cissel Torsdochter, Cayie Jeppes filia ejus.
Peter Jonson.
Jesse Nigelson.
Thůre Eskels.
Mette Laurenciusdochter.
Eryc Wulfbyter.
Hinric Crop.
Jesse Anderson, Mert vxor ejus.
Ghůde Marquardes.
CurtKnokenhower, vxor ejus.
Botelt Hermens, de ghyft ere jarghelt to sunte Wolborch daghe [1].
Hermen Vpleghgher, vxor ejus.
Rode Hans cum uxore.
Peter Anderson et vxor ejus.
Abele Hinrikes.
Grumme Peterson cum vxore.
Lemmeke Pelser cum uxore.
Jesse Karleson.
Adam.
Volret Zeebeke.
Nisse Tammesson.
Nisse Truelsson.
Taleke Truels dochter, Nisse frater ejus.
Clawes Arffasson.
Gůryth Hinrikes.
Thůre filia ejus.
Hinric Wercmester et vxor.
Mette Cotes.
Namen Scmedes moder.
Wolter Schepers wyf.
Jesse Tydecson.
Caye Tammes.
Gunne Hildebrandes, jarghelt circa festum Michahelis.
Botelt Lůdekes.
Hayie Boonson, vxor ejus.
Jons Hayieson.
Engghele.
Jon Staf.
Jesse Caarleson cum uxore.
Pawel Ose cum uxore.
Hummer et vxor ejus.
Euerd Scroder cum vxore.
Boie Frese.
Bo Becker cum vxore.
Jeppe Belt.
Eze Nighels cůn, jarghelt in 49
die ascensionis d*omi*ni [2].
Hans Wytte cum uxore de bekermaker.
Jesse Hinricson.

[1] *D. e. den 1. Maj.* [2] *Kristi Himmelfartsdag, 2den Torsdag för Pintse.*

Ose Lasses.
Botelt Schinckels dochter.
Iver Peterson.
Peter Nighelson cum uxore sua Anne.
Ghese.
Cristine Scholt, vmme sunte Ghertrud daghe[1].
Tůke Booson.
Grete Hanses.
Jesse Peterson, vmme sunte Mychel daghe.
Botelt Peters.
Peter Hinricson.
Brant cum uxore sua.
Mattes Cristernson cum uxore, et filius ejus, Knut Mattesson.
ClawesMůrmester cum uxore.
Inghe Lebekes.
Peter Wermester.
Hermen Nigelson cum uxore.
Heyne Lůdekes.
Erik Coster cum uxore.
Botelt Swens dochter.
Tůke Berteltson.
Elyne Peters.
Nysse Wisel cum uxore, cum filia ipsa, dat jarghelt vmme sunte Wolbor[2].
Katherin Wilfongs.
Boye Arfastson cum uxore Gudde.

[1] *D. e. den 17. Marts.*

Botilt de Clawes Wernows wif is.
Tugi Bager cum uxore Margrete.
Kirstine Knwds.
DrewesRodenborch de sedeler vnde Este sin husvrouwe.
Hans Schacht eyn bůmhower.
Inghe Abebů, gaf eren ingank vt.
Gru Laghesson vnde sin wiff worde broder vnde suster des sondages na sunte Wolborghe dage[2].
Mette Peterssen dochter, gaf eren inganc vt.
Nysse Glurdorne. 50
Rouer vnde sin maghet.
Mattes Truelson cum uxore, mater ejus.
Anders Munc cum uxore.
Juncvrowe Abele.
Juncvrowe Inggheborch.
Lasse Peterson de Wercmeyster.
Peter Nighelson.
Peter Ruprap, desse ghift likschot.
Jesse Tammesson cum vxore.
Lasse Mattesson cum vxore.
Peter Ryckelson cum vxore.
Eric Jenson.
Tort Jenson cum uxore.

[2] *D. e. den 1. Maj.*

Inghe Peters.
Botelt Jesse Wises dochter.
Clawes Booson.
Jesse Nighelson.
Nisse Sutor cum uxore.
Lasse Nighelson cum uxore.
Ghůde Peters cum filia.
Detlef Myckelson.
Anders Pallyeson } jarghelt vmme sunte Mychels daghe.
Peter Hinricson } jarghelt vmme sunte Mychels daghe.
Jesse Claweson } jarghelt vmme sunte Mychels daghe.
Hans Nighelson } jarghelt vmme sunte Mychels daghe.
Peter Sutor.
Erik Bort.
Nisse Tůkeson cum uxore.
Mattis Rauen.
Clawes Wernowe.
Jesse Peterson cum vxore.
Torkel Tymmerman cum uxore.
Mattes Velkenner, jarghelt vmme vastelauende.
Mette Schowes.
Jesse Pallyeson.
Anne Marquart Mesmakers dochter.
Peter Tortson.
Torkel Peterson cum uxore.
Abele Schedemakers.
Kerstine Jesses.
Esgy Deen.
Seriit (?) Gregorius.
Jesse Pors cum uxore.
Cristine Lasses.
Kerstine Per Anderson husfruwe.
Mattias van der Heyde cum uxore.
Nisse Truelson.
Hans Scroder.
Arfast Swenson cum uxore.
Esbern Jenson.
Hans Bybowe.
Grete Rethaghens.
Bent Laghe.
Anders Elefson.
Hans Wernicson.
Iwer Lagherson.
Jeppe Torkelson.
Bent Magnusson.
Hinrik Ingwerson.
Nanne Tubis.
Hans Matson.
Tuke Vndscmyt cum uxore.
Inghe Clawes Cremers wyf.
Peter Arste.
Lasse Nighelson.
Johan Ebbison cum uxore.
Jesse Cristernson.
Per Truelson cum uxore.
Peter Půc cum vxore. 51
Hans Hoppenner.
Else Lůdekes dochter.
Thůre Jonsdochter.
Elyne Jonsdochter.
Peter Nighels.
Anne Herde cůn.

Arst cum uxore in curia spiritus sancti.
Anders Mattesson.
Marquart Leue.
Anne Clawes dochter.
Ogghy.
Swen Scroder.
Boo Olefson cum uxore et cum filia.
Jesse Jepson.
Nisse Hinricson cum uxore.
Nysse Hemmyncson.
Byorn Jesson.
Jesse Andernson.
Jeppe Peterson.
Inghe Truels maghet.
Hermen Cruckeman.
Hinric Jenson cum uxore, jarghelt vmme sunte Wolborch[1].
Jesse Peterson.
Hinrik Pelser cum vxore.
Nisse Bundison cum uxore,
Taleke Peters.
Godborch cum uxore.
Johan Suenlink cum uxore.
Eric Jeppes.
Iwer Stapel, jarghelt vmme sunte Wolborch.
Peter Brůn cum uxore.
Hans Haghenberch.
Hermen van Můnster.
Clawes Pelser.
(Nisse Frese.)
Caterin filia Bunke Brodersons.
Kaye Můnks vnde ere dochter Cristyne.
Mette Claweses.
Luder Nauenson.
Powil Jebson.
Katerin Hermensdater.
Nis Truwilson.
Nis Jebson cum uxore Mergrete.
Anders Jenson.
Botild Frellous dater.
Tomas Hopener.
Ludeke Pren.
Lůdeke Anderson cum uxore.
Tale Bertowe mater Detlevi Bastowers.
Volret Tymme.
Mammy Jenson.
Nisse Lasson.
Lasse Jeppeson.
Vicke Plesse.
HermenNigheson cum uxore.
Bernt Wolers.
Hennynk Becker.
Peter Cremer.
Elsebe Warnes.
Beneke Broderson.
Jesse Erebo cum uxore.
Hans Gronewolt.
Hans Tammesson.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

Clawes van Croppe.
Jacop Scriuer cum uxore.
Clement Pawelson.
Clawes Clenscmyt cum uxore.
Mattes Bole cum uxore.
Haken Lageson.
Gozeke Slore.
Torkel Nyghelson.
Johan Croc.
Wilken Leuenowe.
Hermen Yngeson.
Callye Vreddericson.
Peter Preen cum uxore.
Ketel Jurienson cum uxore.
Stepphen Scmyt cum uxore.
Hermen van der Molen.
Hans Nighelson.
Jons Fedderson.
Pawel Dorswen cum uxore.
Anders Truelson cum uxore.
Steffen to Ustorp cum uxore.
Jesse Janson to Kysbů.
Engilke Blankenstên cum uxore.
Dreůs Nyendorp.
Clawes Witte Lemmekenson.
Kay Wilkens.
Ludeke Winter.
Oliff Nielson.
Clawis Hůn.
Mattes Nielson cum uxore.
Jes Truwilson.
Per Ogson cum uxore Inge.

Jahan Bôs.
Nisse Nighelson } jarghelt vmme sunte Wolborch[1]. 52
Nisse Frese
Lasse Munc.
Eric Nighelson cum uxore } jarghelt vmme sunte Wolborch[1].
Vrouwe Tale mater domini Erici
Lasse Nighelson cum uxore.
Jeppe Tammeson.
Anders Nighelson.
Peter Cremer.
Jesse Johanson.
Moder Mattesses.
Moder Mattes.
Nisse Moller cum uxore.
Otto Tegelslegher cum uxore.
Mette Nighels dochter.
Anders Goltscmyt cum uxore.
Swen Perborson.
Magnus Crok cum uxore.
Hans Jepson cum uxore.
Jesse Hennikson cum uxore.
Agnus Fedders.
Elyne Jensdochter.
Mette . . ubers.
Andreas Tymmesson.
Ghude Annes dochter.
Detlef Bastouer.
Henneke Bundison.
Lasse Berntson.
Peter Nighelson.
Henric Vos.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

Jeppe Schutte.
Nisse Booson cum uxore.
Peter Tammesson.
Bundy Deen.
Jesse Laurenson.
Hans Grabowe.
Fedder Luderson.
Henneke Peterson.
Tůgi Broderson cum uxore sua.
Vrouwe Grete van Refse.
Broder Junge vnde Bunke Brodersøns stefdochter [Elina vxor].
Peter Tamson, Tammes Smedes son is.
Jes Person, Jes Karlsøns knecht is.
Hans Prikkil.
Jessz Tamson cum vxore.
Hinric Sture cum uxore.
Olde Osen.
Henneke Beneke Broderson knecht.
Anne Beneke Brodersons maghet.
Nisse Peterson.
Peter Brun cum uxore.
Kerstine Lockes.
Eler Jonson cum uxore.
Jeppe Jernhat,
Henneke Hoppenner.
Mattias Visscher.
Kersten Visscher.
Nisse Gammel cum uxore.
Iver Gundison.
Lůder van der Wysch.
Clawes Crok.
Peter Holste cum uxore.
Peter Cremer cum matre sua.
Katherine Peters.
Nisse Jonson.
Haken Truelson.
Jesse Langhe cum uxore.
Peter Drucken cum uxore.
Anders Jůte.
Lůtke Jesse.
Clawes Witte.
Thomas Peterson.
Item Kůrt Hanson.
Vrouwe Byate.
Peter Laurenson.
Kersten Daa.
Clawes Mů.
Molty Gotscalcson.
Marquart Schutte.
Jon Peterson.
Hermen Kokemester.
Clawes Dusthamer.
Clawes Kotelberch.
Peter Nighelson.
Peter Pawelson cum uxore.
Lasse Mattesson.
Mattes Swas.
Merten Jenson.
Vrouwe Johan Jacobes.
Swen Sagher cum uxore.
Jesse Myckelson

Anders Jenson.
Jorden Becker cum vxore.
Hinrik Stelter.
Kersten Werkmester cum vxore.
Marine Jesses dicti Nødehoweth.
53 Clawis Peterson.
Cissel Andersdater.
Lawe Eyson cum uxore Mette.
Hans Kok.
Bernt peltzer knecht.
Ghosk Holk.
Ghereke Vynke.
Hans Knůppel.
Jes Knůtsyn.
Hans Evertson cum uxore Lyne.

17 Anno domini mcccc in deme xxviij jare,
do wart Drewes Lvdeker vnde sin husvrowe ene broder vnde soster.
Item Hans Funke cum vxore.
Item Katerine Trvvels.

18 Anno d*omi*ni m⁰ cd⁰ xxxij⁰ die Phylippi et Jacobi[1] intrauit in conuiuio sancte Ghertrudis primo:
Tůke Torkilson cum uxore Kerstyne.
Otte Lembeke gaf vt sinen inganc.
Clawes Bart vnde sin husvrowe.
Henninch Scroder.
Jeppe Tordesson cum sua et ancilla.
Hinrik Bůs en scroder.
Kerstyne Benekes.
Steffen Trunyngh.
Ghese Gronowes.
Radleues huswrowe,
Kerstine er suster.
Pawel Pren.
Tuke Bere.
Brede Else vnde ere dochter Kaije.
Eller Overscherrer vnde sin husvrowe vnde Wolborch vnde Doretea sin dochter.
Trůwels Namenson.
Hans Brůn vnde sin husvrowe.
Inghe Akebů.
Marrine Boldersleue.
Nisse Jurenson j bagher.
Kaiie Jeppes.
Heseke Peters.
Jeppe Kiner vnde sin hůsvrowe.
Lasse Tukeson vnde sin hůsvrowe Kaie.
Johannes Smiter cum sua. 19

[1] *D. e. den 1. Maj.*

Scheneueld cum sua et avunculo suo Reymer.
Peter Janekson cum sua.
Hans Pors cum sua.
Riggel Jonson cum sua.
Jesse Riggelson cum sua.
Bertelt Remesnider cum sua cum filiabus Elizabet et Lenken.
Mette filia Hinrici Wittenborch.
Hans Hennikson.
Peter Schonewint.
Esbern Acerson.
Hans Birch cum sua.
Wolborch.
Jesse Peterson Bekker vnde sin husvrowe.
Bannek Hayson cum sua.
Tvui Hesel cum sua.
Clawes Peper cum sua.
Diderik Pyper cum sua.
Marine Refes.
Mette Weuersk.
Clawes Swinghe cum sua.
Kaye Dudesches.
Mette de mit herBroder denet.
20 Anders Bekker cum sua vxore.
Jon Tugheson.
Gert Bekker cum sua vxore.
Katerine Fedders.
Hartwich Kremer cum sua.
Abel Mesmakers.
Jesse Miccelson.
Cristine Bertoldes dochter.
Clawes Kremer cum sua vxore.
Hans Zideler filius Drewes.
Jesse vnde Ture.
Laurens ....
Otte T... cum sua vxore Wendell.
Bernt Bartman cum vxore.

Anno d*omi*ni m (cd) xxxvj.
Rykke Ekkers.
Sine Oleues.
Marine Achtorpes.
. . . . . .
Hans Murmester.
Osy Pauvels dochter.
Grete Muremesters.

xxxvij.
Geze Eggerdes.
Hans Vinman cum sua.
Reyneke Ditmers. 21
Hans Haverlant vnde sin husvrowe Mette.
Peter Swenson vnde sin hosvrowe Ghøde.
Tvke Ref.
Marine Knvtes dhocter.
Item Marquart Nyelson.
Item Geze Peters dochter.
Item Lasse Pwke cum uxore Toue´ et filia dicta Elena.

Item Mette Hinriks.
Item Hans Kerstens.
Item Jesse Nielson Ghrijm cum uxore Meerte.
Item Tomas Arstson dictus Kat.
Item Bernt Wolderzee vnde sin wiff Mette.
Jacop Bødeker vnde sin wijff Mette.
Lůtteke Merten vnde sin wif Anne.
Hans Maler.
Peter Bosen.
Hans Bose de goltsmit et vxor ejus.
Hans Slůter en becker.

15 Anno d*omi*ni m⁰ cccc⁰ xlv.
Do wart Anders Hennekeson broder in desseme laghe vnde syn husvruwe Tete suster.
Item Mette Lasses suster in deme laghe.
Item Lucie Berns dochter suster in deme laghe.
Item Klawes Budelmaker (cum) vxore.
Item Kattrine de bastover maget.

2 Elsze Hinrikes.
Her Luder vorstender.
Botelt Remsnyder.
Hans Wachter.
Laurens Smyt cum vxore.
Item Marquart Scroder cum vxore.
Item Lassz Andersson cum vxore Anna.
Item Ellyn Broderrs dochter.
Item Jeppe Bennison cum vxore.
Item Jurryn Ketelson.
Item Thottes Matson cum vxore ejus.
Item Kerstyn Vggilges vnde Mette er dochter, Jaspar socer ejus.
(Item Brandenburgh vnde syn wiff.)
Item Kel Kelson.
Item Hans Petri myt Elze vxor ejus.
Item Anne Peters dochter.
Jep Tamson Marine vxor ejus, Hunt frater.
Item Erick Peterson cum 3
vxore.
Item Hinrik Leuennowe cum vxore.
Item Tunsnysze pelzerknecht.
Item Jesse Manszen cum vxore.
Item Hinrik Bernszen cum vxore.
Item Broder Hinrik.

Item Tammes Scroder cum vxore.
Item Peter Lasson cum vxore.
Item Hans Busche cum vxore.
Item Marquart Scroder cum vxore.

Anno *domi*ni etc. lxxxij.

Hinrik Poste.
Erick Jepson cum vxore Kay.
Broder Boke cum vxore Botyl.
Jesse Bunsson cum vxore Ynghe.

Anno *domi*ni m cccc lxxxiij jar.

(Clawes Laurenson cum vxore.)
Hans Arntson cum vxore.
Laurens Wrede cum vxore.
Nis Sywertson cum vxore.
Michel Pauwelson cum vxore.
4 Hans Brun cum vxore.
Clawes Wrede cum vxore.
Marcus Grapengeter.
Hinrik Hotfylter.
Tord Kleynsmyt cum vxore.
Tydke Bodeker cum vxore.
Kalli Becker.
Albert Busch.
Hans Frese cum vxore.
Laurens Schomaker cum vxore.

Anno *domi*ni m cccc lxxxiiij.

Bernt Degener.
Peter Jebson cum vxore.
Danel.
Hans Grys.
Kerstyn Gøerikes.
Hans Vrese.

Pawel Torkelson vnde Sile sin husvrwe. 12
Ghert van deme Hamme.
Item Hans Dwer . . .
Item Eggert Bybow . . .
Item Anders Palson vnde syn . . .
Hinrik der horn . . .
Hartwich Wuner.
Wobbeke Hartiches dochter.
Gude Boes.
Hans Luttekemeyer.
Hinric Bůlle vnde sin husvrowe.
Mester Diderik vnde sin husvrowe.
Kort Droghe.
Ebby Knokenhower cum vxore Metten.
Jesse Stolemaker vnde sin hvsvro Talke.

Tammes Peterson vnde syn husfrowe. 13
Tugi Boson vnde syn husfrowe.
Hinrik Bruer.
Ellyn Hinrikkesse.

Marrin Lasses doctor.
Fridrik Tam . . .
Hinric Jonson cum sua vxore.
Gertrud de juncvrowe.
Heylwich her Pawels maghet.
Mette Ysleues.
Katerine Bøysenborges.
Hans Bvrsowe cum vxore, pro ea Anders Bekker.
Cristine Buses.
Crystine Peter Ogson maghet.
Langen Mannen dochter vnde sin sone.
Johanna Jeypes dochter.
Arnt Scroder.
Hinric Prutze cum vxore Katerina.
Katerineke Hinrikes dochter.

16 Anno lxxxviij fratres sancte Ghertrudis.
Item Detleff Rickstorpp.
Item Hinrik Moller vnde sin werdynne Wolborch.
Item Clawes Dreger.
Item Jesse Petersson.
Item Hermennus Nicolai cum vxore.

Anno xcvi.
Item Mas Anderson cum vxore
D. e. 15. Juni.

Jon Person cum vxore.
xcvij.
Jurigen Bartscherer, Siszel sin husvrowe.
Boi Scroder.
Las Holchk.
Loue Geriksen.
Per Nigelson,
Anders Tidechksen.
Hermen Ruter cum vxore Woldeborgh.
Knut Jensson.
Matinus Niclae.
Johannes Hynrikson.
Jons Jacopsson cum vxore.
Andreas Petersson cum vxore.
Elsow Nys Vryssz datter.

Anno d*omi*ni xcviij in die Viti et Modesti [1] intrauit in fraternitatem nostram:
Luder Klipkenmaker vnde Peter Schomaker van der Wismer vnde sin mede broder.
Anno v^c^.
Detlef Tomsleger.
Hans Jepson cum vxore.
Arnde Tamson.
Katherine Raleffes.
Nis Fivian.
1509 introitum 27
Per Jepson dedit.

Hans Peterson.
Jacob Rudbeke.
Claus Hanson.
Kerstine Jepson.
Marquart Statknecht cum vxore.

53 Sacerdotes conuiuii sancte Gertrudis.

D*ominus* Johannes episcopus Sclescwicensis.
D*ominus* Johannes Jone.
(D*ominus* Petrus prepositus in Haderslef.)
D*ominus* Nicolaus Laurencii.
D*ominus* Sweno in Søderup.
D*ominus* Johannes in Alze.
Dominus Nicholaus cappellanus ecclesie beati Nicolaii.
Pater gardianus d*ominus* Johannes Petri.
D*ominus* Dydericus.
D*ominus* Occo.
D*ominus* Bertoldus.
D*ominus* Martinus.
Item d*ominus* Hynricus Symonis.
Item d*ominus* Lydichinus.
Item d*ominus* Broderus Asseri.
Item d*ominus* Johannes Tilleson.
Item d*ominus* Wernerus,
D*ominus* Nicolaus Trugilli.
D*ominus* Petrus Rigghelson.
D*ominus* Bernardus Hennekini.
Item frater Mattias.
D*ominus* Johannes Kellyngh.
D*ominus* Hinricus Gamma.
D*ominus* Hartwicus Boostede rector in Houetoft.
D*ominus* Hinricus Romer.
Frater Marquardus.
Frater Paulus.

[Optegnelser om Gildets Ejendomme, Formue, Indtægter og Udgifter:]

56 Na godes bort xiiij^c^ jar in deme viij jare in dem paschen. Item witlik sy jů oldermannen vnde stôl broderen in sunte Ghertrud lage, dat wy myd Asser Nes alzo syn over en worden, dat he dat eertryke, dat dar dwers over em lycht in der wester syde, dat heft he gheuen to sunte Ghertrud laghe in als sulker mate, dat de oldermanne in sunte Ghertrud laghe scolen em alle jar dar van gheuen viij m*arc* gheldes, de wilen dat he levet vnde syn bedderve

wyf, erer en na dem anderen; vnde want dar de olderlude af settet werden, de dar denne na komen in ere stede, de scolen de suluen viij *marc* gheldes gheuen alle jar ůth Asser Nes vnde synen wyve, de wile dat se beyde leuen, erer en na dem anderen. Item wan se beyde dôt syn, so scal dat eertrike anders nummende to horen wen sunte Ghertrud laghe ane jengherleyge ansprake der erfnamen; so scalme erer ok dencken laten in godes denste, de wile dat sunte Ghertrud lagh waren mach.

(Na godes bort m jar vnde cccc jar in deme viij jar 57
in deme paschen, do blef Reyneke Becker sculdyck in sunte Ghertrud lagh xx *marc*, dar steyt syn halue hof vor, dar he ynne wonet; vor de xx *marc* scal he viij sol. eng. gheuen, also langhe dat he vnde de olderlude syk verdreghen konen.)

(Item is Reyneke Becker schuldych sunte Ghertrud laghe x *marc* lub. dar steyt syn halue hof vor.)

(Item is Truels Sporscmyt schuldych sunte Ghertrud laghe ij *marc* lub. Item is Anders Husfoghet sculdych sunte Ghertrud laghe iiij *marc* lub. Item is Jesse Peterson sunte Ghertrud laghe schuldych ij *marc*.)

(In deme negheden jare to sunte Micheles daghe so is Haken Scmyd ij jar renthe sculdych, de renthe is xij sol. eng., dat houetghelt is iij punt eng., dat ghelt is he sculdych sunte Ghertrud laghe, dar steyt syn halue hus vor, dar he inne wonet.)

(Item is Merte Jesses scůldych sunte Ghertrud laghe ij punt engghels, dar settede Langhe Hans eren haluen hof vor vppe dem menen dynghe sunte Ghertrud laghe.)

(Item is Andreas Husvoghet schuldich sunte Ghertrud 55
laghe vj *marc* lub.)

(Item is Truels Sporsmit schuldich sunte Ghertrud laghe v *marc* lub.)

(Item is Truels Sporsmyt schuldych sunte Ghertrud laghe vij *marc* lub.)

(Item is Truels Sporscmyt schuldich sunte Ghertrud laghe xvj *marc*, de borde he vp vmme sunte Mycheles daghe in deme xix⁰ jare.)

54 Jeppe Wise is schuldich sunte Ghertrud laghe ij sol. enghes.

56 Item gheue wy olderlude in sunte Ghertrud laghe dher brodere iiij *marc* lub. vmme paschen in deme xviij jare.

15 Anno domini m cccc xlv, do weren tho hope her Nyclaus vnse prester vnde Hans Smyter vnde Anders Hinriksson vnde Ludke Preen vnde Jorden Bekker vnde Ekerd Barscher, Arnt Scroder vnde Thort Schroder, do hadde dat lach alles gheldes nycht mer dan lvj *marc* vnde hundert tho voren, vnde dyt was do Twy Hesel vnde yk Hinrik Prutze worden stolbroder.

8 (Anno domini millesimo cccc⁰ liiij des neghesten mandaghes vor palmen[1], do weren to samende Tuwi Hesel vnde Hinrik Průtze de vorstendere des laghes sunte Ghertrudes vnde leten bescriuen de schulde des suluen laghes also hir na steyt.

Steffan Trunigh de heft xx lub. *marc*, dar heft he syne toft, de beleghen is in Rammesherde, vor scotet deme laghe vppe enen wedderkop, vnde Nisse Brun vnde Anders Smadder sint gud vor de rente.

Item Hans Becker, de dar want in Euerd Scroders hus, de heft xx lub. *marc* van deme laghe, dar heft he vor scotet sin hus vppe enen wedderkop.

Anders Wylre de heft x lub. *marc* van dem laghe, dar heft he vor scotet sin hus vppe enen wedderkop.

Truels Tymmerman heft x lub. *marc* van dem laghe, dar heft he sin hus vor scotet vppe enen wedderkop.

[1] *D. e. den 8. April (Palmesöndag var 1454 den 14. April).*

Item Hans Tilsson heft x *marc* lub. van dem laghe sunte Gertrudes, dar heft he vor scotet syn hus uppe enen wedderkop.

Bernd Sorenhaghen de heft x *marc* lub., dar heft Ghereke Schomaker vor louet.)

(Anno domini m cccc lx iij altera die sancte Gertrudis[1] 2
summa sacerdotis sancte Gertrudis et beate Gertrutis virginis est cc *marc* vnde xv *marc*, singulis computatis, presentibus *dominus* Johannes Kornepage vikarius ejusdem capelle, item prouistes tunc temporis Nissz Alssen, Yuer Scroder et in domo Iwer Scroder Silunt, Hans Wentflet, Jurren Ketelson.)

(Item Nisse Klensmid heft x mark, dar heft Nisse 10
Luchtink vnde Nisse Alsink vor gelauet. Vortmer heft sunte Gertrud in Luteken Hotvilters hus x mark, dar heft he sin hues vor vorschotet vppe enen wedderkopp.

Item in Tuwy Hessels hus heft sunte Gertrud xx mark, dar heft he sin hues vor vorschotet vppe enen wedderkopp.

Item Michel Gris heft x mark lub., dar heft he sin hus vor vorschotet vppe enen wedderkop.

Item so heft sunte Gertrudes lach x mark lub. in der dwerboede by Hans Tilsen hus, dar gift Bloke de rente aff.

Item so is Yesse Rigelson stolbroder worden in Hinrik Prutsen stede, do hadde sunte Gertrud twe hundert marck tovoren, do stunt dar noch gelt bauen ene mark van ener swarten kogelen, viij schillinck van Hinrick Vis- 11
scher, item enen roden hoyken van Kort Scasth, dar hebbe ik aff gekregen ene mark vnde ene swarte kogelen ok ene mark.

Item so hebbe ik Yesse Rickelson vnde Twy Helsel betalt viij ß, dat gelt krech Hinrik Prutze.

[1] *D. e. den 18. Marts, St. Gertrudsdag er den 17. Marts.*

Item so lete wy de lichte maken, de stunden ij ß vnde v mark.

Item so heft sunte Gertrud xx mark lub. in Nisse Jorers swagers hus vppe enen wedderkop.

Item so gaff ik vj ß vth to bekekere (?), de sunte Gertrudes broder kregen.

Item soes schillinck to hakelwerk.

Item so hebbe ik Jesse Riggelson vp gebort xx mark, dar hebbe ik vor vorschotet myn hues vppe enen wedderkop.

Item so hefft Boye Nysson x m*a*rck, dar hefft he vore settet to pande dat verde pard van syneme huse gheschotet vppe enen wedderkop.

Item so hebbe wy maket xv m*a*rck van rente vnde van ghuder lude almisse, dat ik Jes Ryghelson vnder my hebbe, dar hebbe ik nene wysse vore set, vnde annamede dat to sunte Mychelis daghe, do men screff in dat lxvij jar.)

7 (Item Mette Hans Brunes schomakers wyff, de hefft x m*a*rck van deme laghe sunte Gherdrudes, dar hefft vore schotet de beterynghe eres huses vppe enen wederkop.

Item Nis Clensmyt hefft x m*a*rck, dar hefft he vor schotet de beterynghe synes huses vppe enen wedderkop.

Item Pawel Vrese [Jens Ascerson bi sunte Gerdrud] hefft x m*a*rck van sunte Gerdrvdes laghe, dar hefft he syn halue hus vor schotet vppe enen wedderkop.)

(Item Anders Hune xx m*a*rk van sunte Gerdrvdes laghe, dar hefft he syn hus vor schotet vp enen wedderkopp.

Item Clawes Wulluff xj m*a*rk etc.

Item anno domini etc. lxxx, do was de sume des gheldes sunte Gerdrudes laghe cc mark vnde xxxij m*a*rk.

Item Las Andersson vj m*a*rk etc.

Item Nis Jesson i Rammesherde iiij ß jarlikes renthe in sineme tofte.

Item Erik Jebson, de dar wanet achter Seuerin Scro- 12
der an der suluen tofte, x m*ar*k.

Item Jeppe Peterson Anken Scutes manne x m*ark*, dar steyt sin hus vor vppe enen wedderkop.)

(**A**nno domini millesimo quadringentesimo octogesimo 5
nono, don weren vorsammelt de brodere van sunte Gertrudes laghe to Nisse Altzinghes huse des mydwekens na passchen[1], don dede Nisse Altzinck rekenschupp vnde Michel Pawelsson quam in sine stede.

Item Clawes Wulff heft van sunte Ghertrudes laghe xj m*ark* vppe renthe, vnde sin hus vpp enen wedderkop.

Item Anders Hund hefft xij m*ark* vppe sin hus vpp enen wedderkopp vnde renthe dar aff to geuende.

Item Hans Wintuelt heft xx mark vppe sine tofft vppe enen wedderkopp vnde renthe dar aff to geuende.

Item Tord Smyt hefft x mark an sin hus vppe enen wedderkopp vnde de renthe dar aff to geuende.

Item Nisse Altzinck hefft x m*ark* an syneme huse vp enen wedderkopp vnde renthe dar aff to geuende.

Item Mester Peter Klockengheter hefft xx m*ark* vpp sin hus vp enen wedderkop vnde renthe dar aff to geuende.

Item Lasse Andersson vj m*ark* an siner tofft vpp enen wedderkopp vnde de renthe dar aff to geuende.

Item Mette Bruns x m*ark* vppe ere toft vpp enen wed- 6
derkopp vnde de renthe dar aff to gheuende.

Item Nisse Klensmyt vppe sin hus vnde tofft x m*ark* vpp enen wedderkopp vnde de renthe dar aff to gheuende.

Item Hans Rigghelsson hefft xxxv mark van sunte Gertrud vppe sin hus vnde erue vnde dar renthe van to gheuende.

Item Hans Brun hefft x m*ark* vppe sin hus vnde erue vp enen wedderkopp vnde de renthe dar aff to geuende.

[1] *D. e. den 22. April.*

Item Marin Hansson hefft an ereme huse iiij ß van sunte Ghertruden wegen ewighe jarlike renthe.

Item Mette Jensson hefft x mark vppe ere hus vnde erue vpp enen wedderkopp vnde renthe dar aff to geuende.

Item Hinrik Steffens heft xx mark vppe sine tofft, vor de renthe is gud Nisse Brun vnde Anders Smadder.

Item Jeppe Petersson [Anders Eghens met Jeppe Smyt] de hefft x m*ark* vpp sin hus vnde hofte vpp enen wedderkopp vnde de renthe dar aff to geuende.

Item Hans Maricke de heft xx m*ark* vppe sin hus vnde erue vppe enen wedderkopp, dar renthe aff to geuende.

Item Oleff Becker de hefft x m*ark* vp sin hus vnde erue vp enen wedderkopp, dar renthe aff to geuende.

Item Summa summarum don was sunte Ghertrud to voren twehundert mark vnde xvj m*ark* vnde iiij ß jarlike ewighe renthe houetstoles.)

14 Anno domini xcvj, in deme anderen sondaghe na paschen[1], do dede ik Hinrik Berntson (vnde) Mas Anderson rekenschop, dar do jegenwardich weren auer vnde al(?) genomet Michel Pawelson, Jacob Alsingh, Peter Brant, Jens Jepson vnde her Kort Tomsleger, also dat Hinrik Berntson des lages sunte Gerdrudes do tho vorne was in was vnde gelt xij ß vnde iiij m*ark* vorbeteringhe des lages.

Item do suluest do was de houetstoel van des lages weghen vij m*ark* myn wen ij hunderth.

Item anno domini xcvj des mydwekes na sunte Jacobs dage appostoli[2], do dede ik Michael Pawelson rekenschop van sunte Gerdruten wegen vor de erliken vramen luden by namen Jon Sampson, Hinrik Berntson, Mas Anderson, Hans Arntson, Jon Person vnde Jacob Alssen, do was sunte

[1] *D. e. den 17. April.*

[2] *D. e. den 27. Juli (St. Jakobsdag den 25. Juli faldt 1496 paa en Mandag).*

Gerdrudes to vorne redes geldes in der bossze j ß iij m*ark* vnde ij nye luchter vote, dar de lichte in stån, vnde ij nye baer lichte, de summe vij m*ark* dat se stunden.

Item do suluest do was ok de summe des houetstoel van des lages wegen ij hundert m*ark* vij m*ark* myn.

(Item Matze Anderson, seligher dechtenissze, he dede 1
my xxvij ß, iiij dennsche witte tore ß.

Item so lende wy her Kordt eynn marck lub. vth sunte Gerdrutenn bussze.

Item iiij punth wasszes entfangen van her Korth.

Item su hebbe ick Jón Sampsyngk vth gelecht vor wasze xv ß, item noch ij ß vor licht tho makende.)

18.

1393. Brudstykker af Vedtægter for St. Knudsgilde i Kolding.

I Pastor J. J. Fyhns »Efterretninger om Kjøbstaden Kolding« (1848, S. 220—3) findes nedenstaaende Fragment af Vedtægter for Gildet. Han meddeler ikke, hvorfra han har dette Brudstykke, og det paagjældende Haandskrift er forgjæves efterspurgt, hvor det kunde formodes bevaret. I Aftrykket hos Fyhn findes ingen Paragraftal. — Af de otte Paragrafer ere forøvrigt de fem (§§ 1, 2, 5, 7 og 8) ligelydende med fem Paragrafer i den ndfr. S. 169 trykte Skraa for St. Gertrudsgilde i Hellested (§§ 35, 8, 9, 10 og 11), medens kun de tre (§§ 3, 4 og 6) falde sammen med lignende Paragrafer i Vedtægterne for andre St. Knuds(eller St. Eriks)gilder, idet dog Bøderne ere ændrede; med Hensyn til § 3 s. ovfr. S. 40 § 27, S. 52 § 27 og S. 65 § 30; m. H. t. § 4 s. S. 41 § 31, S. 52 § 31, S. 65 § 34 og S. 77 § 36 sidste Stykke; m. H. t. § 6 s. S. 39 § 20, S. 50 § 20 og S. 63 § 23 (første Stykke alle tre Steder).

Statuta et leges mensales pro convivio s[anc]ti Canuti in Kolding MCCCXCIII.

1. Quilibet frater debet detrahere caputium suum, dum lumina importantur, vel solvat II lubecos.

2. Item quicunque frater (aut soror) nominaverit fratrem suum nomen illegale sicut nequam vel horensøn

vel hujus modi, testimonio bonorum convictus, dabit fratribus V sterling et tantum, quotiescunque fecit.

3. Item quicunque frater depulerit fratrem suum de sede et alterius locum violenter sumserit, solvat duos lubecos.

4. Item si quis clamosus absque certa ratione exstiterit et sic clamore suo infestat fratres, dabit duos lubecos.

5. Item si quis vulneraverit fratrem suum ubicunque locorum, unam lagenam cerevisiæ dabit fratribus et tantum læso. Si percusserit eum ligno, dabit tantum. At si eum colaphisat, dabit dimidiam lagenam cerevisiæ fratribus et tantum læso, ac tantum dabit, si traxerit eum per crines.

6. Item quicunque fratrum in convivio sedendo dormiverit, solvat duos lubecos, et si [in] eadam domo se deposuerit et domum ire neglexerit, solvat IV lubecos.

7. Item quicunque vomitum fecerit in domo convivii, dimidiam lagenam cerevisiæ dabit; si in domo ante stupam vel in area, x sterling dabit.

8. Item quicunque effuderit potum latius quam tegere potest pede, duos lubecos dabit.

19.

1400—1533. Forskjellige Bestemmelser vedtagne af St. Knudsgilde i Malmø.

Bestemmelserne ere (i Afskrift) indførte i den ovfr. S. 33 nævnte, Malmø St. Knudsgilde tilhørende Protokol Fol. 59v—62v og nedenfor trykt herefter. De have oprindelig staaet i den ovfr. S. 34 nævnte »gamle Pergementz-Bog« (s. Wilh. Flensburgs Kort Berättelse om det så kallade Ste Knuts Gilldet i Malmö, 1743, S. 50). De oplyse Intet om følgende Meddelelse hos Arild Hvitfeldt (Danm's Krønike S. 633): »1409 stadfeste[de] Kong Erich Knudsbrødre deres Privilegier i Malmø«.

A[nn]o domini 1400 oenszdag effter sanctorum apostolorum Philippi et Jacobi dag[1] ware s[anc]t Knudz gildesz-

[1] *D. e. den 5. Maj. Philippi og Jacobidag var 1400 Løverdag d. 1. Maj.*

brødre her udi Mallmøe eens paa steffne, at disze efterschrefne article och punchter skulle læszes for meninge brødre och søstre udi for[neffnte] Knudz gillde huert aar.

1. Først alle de, som sættis paa bencke, smaa och stoore, schulle schrifues for giæster, uden brødere och søstre.

2. Item skulle der ingen gange paa gulffuet och giøre dem umage, som moe (?) giffue, uden huilchen som wille gange ind och ud till sin huszbunde eller huszfrue och syszle deres ehrinde och gange ud igien och icke blifue her lenger och giøre w-rumb paa gulfuet.

3. Item huad mad aff bordet bæris, schulle gierdebrødre sielf giemme och beware.

4. Item schall och ingen broder eller søster sætte nogen giæst till bords, førind hand spørger aaldermanden ad.

5. Item skall och ingen broder eller søster biude nogen giæst uden dend, som gudsfrycht hafuer och werdig er at worde broder eller søster i gilldet; huo herimod giør, schall bøede, som skraaen indeholder.

6. Item ingen skall hafue mere end to giæster paa en tid undertagen oldermanden.

7. Item ingen schall bede de giæster, som sielfuer betalle; worder der nogen skyldet for, bøede effter brødris sigende.

Aar effter guds biurd 1455 thiszdagen efter sancte Knudz konges dag[1] da ware brødrene vdi s[anc]te Knuds gillde eens,

1. At huilcken som worder broder i for[neffnte] gillde om pindtzedage, som er søndag, mandag och thiszdag, de schulle alle gifue deres stoell ud med indgangen.

2. Item huilken søster som sender efter sit øll om onszdaugen udi pindze-vge, er hun i laugetz forfald, da schall hun hafue øhll hen for en album.

[1] *D. e. den 15. Juli. Knud Konges Dag var 1455 Torsdag d. 10. Juli.*

Aar effter guds biurd 1460 mandagen nest efter s[anc]te Knudz konges dag[1] da ware brødrene saa eens paa steffne,

1. At huer broder schall gifue fire schepper korn och søsterne thou schepper korn.

2. Item skall stoelszbroderen annamme for[neffnt]e korn och brygge brødrene der gaat øll aff, och schall frembæres inden s[anc]t Andreæ dag[2] vnder brøde, scheppe paa skeppe; och huo sit korn ey udgifuer inden kiøndellmøsze[3], hand schall giffue en tønde øll, och der schall stoelszbroderen optage penge for och kiøbe øhlet och schall ligeuel gifue kornet vd, vden dend, som saa igien stander, kand beuisze louligt forfald.

3. Item alle brødre och søstre, som korn bære till gilldet, dem schall stoelszbroderen annamme saauell af gierdebrødrene som af andre brødre och søstre.

4. Item schall stoelsbroderen fange gerdebrødre trei tønder øhl, dend ene for pintzedauge, naar de feye och pryde gildehuuszet, och de tou tønder i pintzehellige dage.

5. Item skall dend kost were afflagdt, som gerdebrødre pleyer at giøre om thorszdagen och om løfuerdagen for pintzedagene, men om onszdagen och thorszdagen efter tridie dag pintz da maa de giøre kost och bede till huem de wille.

6. Item naar nogen broder eller søster døer, da maa de niude gilldeszliuszen en tid.

Aar effter guds biurd 1469 tiiszdagen nest efter s[anc]t Knuds konges dag[4] da war brøderne eens paa steffne saa

1. at ingen broder eller søster schall hafue mad hen pintzedage, uden nogen søster ligger i barnleyeseng eller i andre siuge, eller om nogen broder er i sotteseng, det beuiszligt er; er nogen broder uden byesz i lofligt forfald,

[1] *D. e. den 14. Juli. Knud Konges Dag var 1460 Torsdag d. 10. Juli.*
[2] *D. e. den 30. Novbr.*
[3] *D. e. den 2. Febr.*
[4] *D. e. 11. Juli. Knud Konges Dag var 1469 Mandag d. 10. Juli*

da maa hans hustrue bede en giest i hans sted, som werdig er at worde broder, eller miste sin mad.

2. Item huilken broder, som vorder tillsagt at gifue mad eller schienke, da schall hand bede en anden broder for sig, om hand gider icke sielffuer.

3. Item om onszdagen i pintzedage først aatte er slagen och mesze er ude och brødre da saffnis, da schall kornet, som stoelszbroderen hafuer oppebaarit, reignis, alt saa megit som fortærit er fra første drich i juel och s[anc]t Knuds dag[1] medregnet, och for huert pund korn schall regnis 3 tønder øll, och dernest schall reignis giæsteschud.

4. Item tridie pindtzedag, da gratias er lest om afftenen, da schall skriffueren staae for høye bord for skraaherren och aaldermanden och opneffne de, som ere fremfarne, som ere skraaherre, aaldermendt, brødre och søstre, huer wid sit naffn efter registeret.

5. Item dernæst schall skriffueren opnefne gerd och were gerde.

6. Item skulle och gerdebrødere, som hafuer giordt for i dette aar, dricke dem till, som schulle giøre for dett andet aar, huer med et nyt begere.

A[nn]o domini 1470[2] paa dett tridie aar till addell stefne efter pintzedag, som war trinitatis løfuerdag[3], da ware brøderne saa eens, at dend drich och stefne, som mand pleyer at hafue om midfaste tid, dend schall opsettes till dend drick, som mand hafuer om s[anc]t Woldborig tid[4], paa det at de dannequinder, som der ere søstre, schulle komme paa huszet med till dend addeldrick, da er, och giøre dem glade med brødrene, som da saufnende worder; da schall laugmeszen holdis om midfaste tid, och brødre offre dertill, som sidwane er, och huilcken søster, som

[1] *Den 7. Januar.*
[2] *Her staar 1473.*
[3] *D. e. den 12. Juni. Trinitatis Söndag var 1473 d. 13. Juni.*
[4] *D. e. den 1. Maj.*

icke da kommer, skall bøede femb engelsche for och sammeledes om s[anc]t Knuds konges dag[1].

A[nn]o 1507 mandagen for s[anc]t Elisabeths dag[2] blef s[anc]t Knuds gilldesbrødre saa eens, at naar som de keeste nogen aaldermand eller stoelsbroder udi for[schref]ne laug, och siger hand ney och will ingenlunde tage wid, da schall hand giffue en god lest danst øhl till lauget eller 12 schillinge for huer tønde.

Aar effter guds biurd 1500[3] paa det aattende aar mandagen nest efter s[anc]t Knuds hertugs dag[4] blefue bem[eldte] Knuds gildes brødre saa eens paa steffne, at naar som nogen broder affdøer och hans hustrue sødschinde (!) fanger nogen skellig och bequem persohn till sin huszbunde igien, da schall hand nyde en half gerd, saafrembt at hun och hendes døde hoszbuende hafde giordt fuld gierd tillforne; men skedde det sig saa, at dend dannequinde fra hanem døde och hand finge siden en anden igen, som iche till forne hafde werit i lauget, da schall hand giøre en half gerd for hende, om hand will hafue hende i lauget med sig; men huor mange dannequinder som hand siden fangendis worder, de skelige och bequemblige persohner ere, de schulle alle were frii baade for half gerd och heel gerd.

A[nn]o 1533. Vdi dette aar haffuer de hæderlige sancte Knuds brødre och søstre udi samme s[anc]t Knuds laug forært till sancte Peders kircke her i Mallmøe een skiønn, herlig, berømbdt och wellydende klocke, som henger i bemelte kirckes taarn kircken till en euige zirat och kaldes sancte Knuds klocke; huilcke s[anc]t Knuds brødre eller søstre udi bem[elte] s[anc]t Knuds laug, som døer, eller och

[1] *D. e. den 10. Juli.*
[2] *D. e. 15. Novbr. Elisabetsdag var 1507 Fredag den 19. Novbr.*
[3] *Her staar 1508.*
[4] *D. e. den 10. Januar. Knud Hertugsdag var 1508 Fredag den 7. Januar.*

deres barn, saalenge de ere under formøndere at forstaa, nyder klochen frii till deres begrafuelsze, men ellers bruges och samme kloche iblant med særdeeles ringning, som i nogle articler derom formeldes. Paa berørte kloche findis indstøbte disze eftersch[ref]ne ord: Jesus Natzarenus ein kønig der Jueden, erbarme dich unser.

Vdi samme aar er dend sølff popegoye eller duwe med et sølflencke udi sancte Knudz laug forähret, huilchen schall henge øfwerst oppe i salen, och saalenge dend henger paa sin sted, betyder dend fred och eendregtighed ofuer heele salen, och weyer dend ellers 52 laadt.

20.

1404, 23. Juni. Skraa for St. Gertrudsgilde i Hellested (Stevns).

Skraaen er trykt efter Pergament-Haandskriftet i Arnæmagn. Saml. (8⁰ Nr. 29) paa Univ. Bibl. Det bestaar af 6 Blade (12 Sider) samlede i eet Læg, og er 15 cm. höjt og 12 cm. bredt. Det er indbundet sammen med et Papirhaandskrift paa 162 Sider, ogsaa vedrörende dette Gilde, og det samlede Haandskrift (s. Biblioteca Rostgardiana, 1726, S. 492 Nr. 461: »Hellested Skraae med Brødrenis oc Systrenis Navne siden 1551. Aliæ leges convivii sanctæ Gerthrudis [in Hellested] in membrana scripta 1404 in 8⁰«) blev paa Rostgaards Avktion kjøbt af Arne Magnusson for 8 β. Papirhaandskriftet, der ikke aftrykkes her, begynder saaledes: »Her effterfølger de brødre oc søstre, som ere indfæste vdi st. Gertrudis laug, sidenn her Jørgenn Truelssenn bleff sognepræst vdi Helstede sogn aar mdlj st. Hansdags tiid. Her Jørgen sognepræst oc hans hustru Eline er saa samtyckt aff viij brødre, att de skulle baade være fri for giærdt oc vox, fordi hand schall være lawens schriiffuer oc giøre skraaen paa danske«. Senere i Haandskriftet (Fol. 9—14) findes da ogsaa en Skraa paa Dansk, Gildet kaldes dog i den for Trefoldigheds-Gildet, men ud for den ovfr. citerede Begyndelse er ogsaa skrevet: »Dette laug udi rætte brug kallis hellige trefoldighedtz laug«.

Da Peder Syv fra 1663 til sin Død i 1702 var Præst i Hellested, har han selvfølgelig kjendt Gildet. Paa Univ. Bibl. (Rostgaards Saml, 4⁰ Nr. 21) findes da ogsaa en Afskrift af den latinske Skraa med hans Haand, men mærkeligt nok omfatter Afskriften kun de elleve første Paragrafer, endda med en Lakune i § 5 og med følgende Indledning: »Sodalitia, Lav

og Gilder. Der var fordom Lav og Gilder f. Ex. her i Hellested til St. Gertrud, som siden efter Reformatzen blev kaldet H. Trefoldigheds Gilde, da det og blev udsæt paa Danske, dog meget forandret fra den latinske Text, skrevet paa Pergmen 1404. Dette er een Lov herudi: Qvilibet frater debet detrahere caputium suum, dum lumina importantur, vel solvat 2 lubec. [ndfr. § 35]. Her tales ogsaa om Sterling, v. x. Sterling [s. §§ 8, 10, 13, 32, 34 og 37] etc. Landavite (!). Den, som Landgille yder, skal liuse och ilde Huset den aften af deres eget [ndfr. § 49]. Hr. Jørgen Truelsen, Sognepræst 1551 var Oldermand. Her tales om Tøndesøstre, som synes at have været de 2, som det aar gjorde gærd. I Skarolts Skraa kaldes gerdebrødre fratres ministrantes. Den, som kaldes Skriver her, kaldes i Skarolts Skraa Skro-præsten 2: som læser Skraaen op. Beggesteds findes at gange uth af Gillet med Nithings ord [s. ndfr. § 36]«. Naar det her hedder, at Sognets Præst Jörgen Truelsen var Gildets Oldermand, er det, som det fremgaar af det tidligere meddelte, urigtigt. Oldermand var »Jens Oellssøn vdi Barrup« (d. e. Landsbyen Baarup i Hellested Sogn). Jörgen Truelsen blev Gildets Skriver, hvad der skal fremhæves som et Bevis for, at Gildet ikke skal opføres under Gejstlighedens Gilder, hvad Slutningen af § 2 muligvis ellers kunde støtte. Den skaanske Skarhult-Skraa vil blive omtalt ndfr. under 1488.

Den oprindelige Skraa (§§ 1—39) er formentlig skreven af to samtidige Hænder, den første, der bruger langt flere Forkortelser end den sidste, hører op i § 32. Tilföjelserne fra Tiden mellem 1404 og 1554, der findes rundt om i Haandskriftet, ere ndfr. samlede efter Skraaens Slutning (S. 176) og ordnede efter de forskjellige Hænders Tidsfølge. Haandskriftet har ingen Paragraftal. Peder Syvs Afskrift er trykt i Suhms Saml. t. d. danske Hist., I, 2, 1780, S. 132—6.

En Del andre her i Landet kjendte St. Gertrudsgilder ere nævnte ovfr. S. 129 og ndfr. S. 178.

[1]In nomine patris[1] et filii et spiritus sancti. amen. Noueritis, fratres *et* sorores, q*vod* *con*uiuiu*m* no*n* causa potatio*n*is uel[2] cupiditatis est institutum, s*et* causa auxilii *et* adjutorii *et* amicitie ac fr*ater* fratr*i* i*n* necessitate no*n* recuset[3] assistere.

1. In omni e*n*im co*n*gregati*o*ne pr*i*mo tene*n*tur honorare b*ea*tam Gertrudem.

2. Et sciendu*m*, q*uod* [4]in omni *societate*[4], si quis fr*a*tru*m* moritur, tu*n*c om*n*es tenent*ur* exsoluere pro una missa unu*m* album denariu*m*, qui ualet quatuor lybicens*es*, ante*quam* carnes comederint; si *con*tigerit in septuagesima[5], tu*n*c

[1] *Disse Ord ere ulæselige.*
[2] *P. Syv har »aut«.*
[3] *P. Syv har »recusat«.*
[4] *Under disse Ord er der sat Udslettelsesprikker.*
[5] *D. e. anden Söndag för Fasten.*

n*u*llu*s* comedat illud, quod mortem patit*ur*, an*te*q*uam* eroga_ uerit illu*m* albu*m*; istos[1] uero denarios colligant[2] senator *et* scriba ejusde*m* *con*uiuii *et* diuidant in tres p*ar*tes *et* erogabu*n*t p*rese*nte p*r*oximo herede mortui ita, q*uod* fra*tr*es ordinis mi*n*orum habea*n*t una*m* p*ar*te*m* *et* fra*tr*es ordinis p*r*edicatoru*m* secu*n*da*m* p*ar*te*m*, tertia*m* uero sacerdotes *et* miseri i*n* p*r*ouin*c*ia no*st*ra.

3. Et si morit*ur* uxor alicuj*us* fra*tr*is, tu*n*c domesticus ejus cu*m* senatore *et* scriba assit *et* deportat[3] istos denarios p*ro* salute a*ni*me sue.

4. Ite*m* in qualib*et* septimana celebret*ur* a*n*nuati*m* una missa p*ro* uiuis et defunctis de isto *con*uiuio.

5. Ite*m* si exules moriu*ntur* in p*ar*ochia no*st*ra, qui no*n* h*abe*nt c*ir*ca[4] se cognatos et notos, tu*n*c assi*n*t fra*tr*es *et* sorores cu*m* lu*mini*b*us* *con*uiuii s*up*er eos p*er* noctem uigilando *et* ad sep*ul*turam adessendo nec recedendo, p*ri*usq*uam* officiu*m* fi*nitu*m est[5], si [non][6] nu*n*ciu*m* habuerit; et si aliq*uis* se absentauer*it* *et* [non][6] nu*n*ciu*m* habu*er*it, emendabit fra*tr*ib*us* ix lybic*enses*[7].

6. Ite*m* si q*uis* fra*tr*um obit, q*ui* legal*iter* fecerat statuta[8] *con*uiuii, habeat ad p*ar*ua[9] lu*mi*na j marca*m* cere de *con*uiuio[10].

7. Si quis co*n*uiua de *con*uiuio s*anc*te G*er*trudis wlt p*er*egr*i*nari *et* uisere limi*n*a b*ea*te Marie *in* Haquisg*ra*ni, a quolib*et* fra*tr*e *et* sorore habebit t*r*es lybicens*es*, et t*antu*m si limi*n*a b*ea*ti Olaui wlt uisere, si ege*n*s fu*er*it, etia*m* si wlt limi*n*a uisere b*ea*ti Petri i*n* Roma u*el* limi*n*a b*ea*ti Jacobi, tu*n*c v lybicen*ses* a quolib*et* habebit, si eguerit, *et*

[1] *P Syv har »illos«.*
[2] *P. Syv har »colligat«.*
[3] *P. Syv har »deportet«.*
[4] *P. Syv har »ultra«.*
[5] *Stykket herfra og Paragrafen ud mangler hos P. Syv.*
[6] *Indsat for Meningens Skyld.*
[7] *I Marginen herudenfor staar nogle ikke helt tydelige Bogstaver og Taltegn.*
[8] *P. Syv har »jus«.*
[9] *P. Syv har »propria«.*
[10] *I Marginen herudenfor staar: »j β ix penninge«.*

quilib*et* ad ejus miss*am* ueniat[1] ac illum ad markæskel sequi u*el* uerus nu*n*cius pro eo deb*et*; om*n*is in his[2] deficie*n*s pro qualib*et* uice emendabit xx lybicen*ses*.

8[3]. Etiam quicu*m*q*ue* fr*ater* vel[4] soror no*min*auer*it* fr*atre*m suu*m* nomen illegale sicut neq*uam* uel herienssøn[5] u*el* huj*us* mo*di* u*el* dixerit sibi racha, testi*m*onio bonor*um* co*n*uictus, dabit fr*atrib*us v sterl*ingos et* t*antu*m, quotienscu*m*que fece*r*it.

9[6]. Si q*ui*s wlnerauerit fr*atre*m suu*m* ubicu*m*q*ue* loco*rum*, j lag*enam* seruisie dabit fr*atrib*u*s et* t*antu*m leso[7], *et* si p*er*cusserit eu*m* ligno, dabit t*antu*m, ac si eu*m* colaphizat, dabit dimidiam lag*enam* seruisie fr*atrib*u*s et* t*antu*m leso; ac t*antu*m dab*it*, si traxerit eu*m* p*er* crines.

10[8]. Quicu*m*q*ue* uomitu*m* fecerit i*n* domo *con*uiuii, dimidia*m* lag*enam* seruisie dabit, si i*n* domo an*te* stupa*m* u*el* i*n* *cur*ia[9] x st*erlingos* dabit[10].

11[11]. Quicu*m*q*ue* effuderit potu*m* latius, q*uam* tegere p*otest* pede, ij lyb*icenses* dabit.

12[12]. Etia*m* si deder*it* alicui suu*m* minnæ u*el* seder*it* cu*m* suo minnæ sine consensu senatoris u*el* stoolsbroth*er*[s], pro qualib*et* uice ij lyb*icenses* emendabit.

13. Si q*ui*s effuder*it* potu*m* suu*m* s*uper* caput fr*atr*is p*r*oprio nutu, x st*erlingos* [fratribus] dabit *et* t*antu*m leso.

14. Si q*ui*s *con*uiua morit*ur*, t*unc* co*n*uiue om*n*es uigilab*un*t s*uper* eu*m* usq*ue* ad gallicantu*m*, *et* duo uiciniores co*u*uiue s*uper* eu*m* p*er* tota*m* noctem uigilab*un*t u*el* uer*us*

[1] *P. Syv har »veniet«.*
[2] *Her staar »hns«.*
[3] *I Marginen udenfor denne Paragrafs Begyndelse staar: »conuiuium«.*
[4] *Her staar »ee«. P. Syv har »aut«.*
[5] *P. Syv har »horenson«.*
[6] *I Marginen udenfor denne Paragraf staar tilhöjre: »vulnera[tio] et crinium tractio«, tilvenstre nogle Bogstaver og Taltegn, af hvilke de sidste muligvis ere: »ʒ sey alb. xv penninge« (?).*
[7] *Ovenfor dette Ord er tilskrevet: »ɔ: wlnero:«.*
[8] *Herudfor er skrevet: »vomitus«.*
[9] *P. Syv har »area«.*
[10] *Herudfor er skrevet: »Detur x engelske«.*
[11] *I Marginen er her tilskrevet tilvenstre: »effusio potus«, og tilhöjre: »hab. 8 alb., hab. 3 β«.*
[12] *Herudfor staar: »vj pendinge«.*

nuntius, qui scit rationabiliter legere pater noster et missam in suis exequiis uisitabunt et non ante ejus sepulturam abibunt; omnis in his[1] deficiens pro qualibet uice xx lybicenses[2] fratribus emendabit, etiam ejus missam in die trecesima sub pena xx lybicensium uisitabunt.

15[3]. Quicumque frater uel soror potum suum emittit uel deportat absque consensu senatoris, v lybicenses dabit.

16. Quicumque coactus fuerit hominem interficere si non ex propria stultitia, quilibet juuet eum cum quinque lybicensibus, et si ex propria stultitia fecerit, tunc a fratribus juuamine nichilominus suffragatur.

17. Si aliquis per naufragium uel per incendium uel per spolium depauperatur, tunc quilibet juuet eum x lybicensibus[4].

18. Etiam quicumque conuiua a deo corripitur, quod non sufficit istud conuiuium sustentare, tunc quilibet adjuuet eum cum una dieta.

19. Si quis non assistit fratri suo in necessitate in uia uel in foro uel ad leges uel partem suam celat[5] uel imponit illegalem partem in sinum, pro qualibet uice xx lybicenses dabit[6].

20[7]. Quicumque strepitum facit in sermone senatoris uel stoolsbrother[s], vj lybicenses in pena dabit.

21. Quicumque conuiua obit de isto conuiuio, tunc duo conuiue satisfaciant in una missa pro eodem infra trecesimam diem sub pena xx lybicensium[8].

22[9]. Si quis potum suum infundit in amphoram secrete, tunc senator accipiat amphoram et diuidet seruisiam

[1] *Her staar »hns«.*
[2] *I Marginen herudenfor staar: »engelske ij β«.*
[3] *I Marginen er her tilskrevet: »Emittere potum sine consensu senatoris«.*
[4] *Her udfor staar: »vij alb. och ij pendinge«.*
[5] *Her synes strax at staa »telat«.*
[6] *Herudfor er skrevet: »v β«.*
[7] *Herudfor staar: »strepitus«.*
[8] *Her udenfor er skrevet »v lyb. β«.*
[9] *I Marginen her udenfor er tilskrevet: »Secreto ceruisiam in amphoram infundere«.*

inter fratres *et* frangat amphoram, et omnis hoc faciens xx lybicenses emendabit.

23[1]. Quicumque habet aliquem sedentem ante se ultra, quam candele inferantur, absque consensu senatoris, tunc idem reddet pro eo plenum gesteskut, ac sic omnes antesedentes exsoluant nisi pueri infra vij annos.

24[2]. Et si pueri strepitum faciunt in sermone senatoris, tunc sui respondentes vj lybicenses[3].

25. Si quis non reddet debitum suum in debito tempore, tunc[4] duplatum reddet, ita quod pro uno denario det duos.

26. Quicumque dormit in domo conuiuii, det ij lybicenses.

27. Si quis frater effugauerit fratrem suum de loco suo per se uel per suum hospitem, dabit fratribus xx lybicenses[5], et tantum det fratri depulso de loco.

28[6]. Quicumque empta seruisia deest, reddet tam absens quam presens.

29[7]. Quicumque presumpserit arma portare in domo conuiuii, xx lybicenses[8] dabit.

30[9]. Si quis non uenerit tempestiue ad stefnæ, xx lybicenses emendabit.

31. Quicumque presumpserit conquiri super fratre suo, priusquam conquirebatur coram senatore *et* fratribus, j lagenam seruisie det fratribus *et* tantum leso.

32. Quicumque fratri suo leges pro pecunia, in qua sibi tenetur, uel pro quacumque alia re firmauerit *et* de die, qua leges debeat dare, recognoscens sibi fore obligatum

[1] *Her staar i Marginen: »Si existes(?) ante maritum vel uxorem«.*
[2] *Her staar i Marginen: »Interturbatores sermonum senatoris«.*
[3] *Her er i Marginen tilskrevet: »ɔ: ij β«.*
[4] *Her er i Marginen tilskrevet: »de debito«.*
[5] *I Marginen: »xv β«.*
[6] *Herudfor staar: »de emptione seruisiæ«.*
[7] *Herudfor i Marginen: »arma«.*
[8] *I Marginen: »xv β«.*
[9] *Herudfor i Marginen: »steffne«.*

pecuni*am* sibi exhibeat, in p*rese*nti ac creditori x ster*lingos* pro laboribus *et* fratribus x ster*lingos* eme*n*dabit.

33. Si q*ui*s co*n*uiua uadit ad alio*m* potu*m* de domo conuiuii, *et* si sibi acciderit aliquid malum u*el* fecerit u*el* habuerit, respondeat personal*iter*, et n*u*llus co*n*uiua juuet eum de hoc dampno.

34[1]. Quicumq*ue* co*n*uiua objurgatur in domo *con*uiuii, v ster*lingos* p*er*soluat.

35. Quilibet frater debet detrahere caputiu*m* suum, dum lumina i*m*portantur, uel soluat ij lybic*enses*.

36[2]. Et scie*n*du*m* est, q*uod* quando duo co*n*uiue discordant*ur* i*n*ter se, tunc senator debet eligere potiores conuiuii ad reconciliat*ion*em[3] eoru*m*, et quis eorum deliquerat et non wlt acquiescere conuiuantium consilio, deponatur de hoc consortio cum nithings oorth.

37. Etiam scie*n*dum est, q*uod* quando senator uel aliquis frater capiat laudawæ legal*iter* sup*er* fratre suo, tunc frater, sup*er* quo laudawæ capiuntur, reddet creditori pro primo laudawæ xx lybic*enses* et fratribus v sterling*os*, pro secundo laudawæ creditori x sterling*os* *et* fratribus x sterling*os*, dabit pro tertio laudawæ creditori xv sterling*os* *et* fr*atr*ibus dimidiam marcam, quod, si noluerit, de conuiuio deponatur.

38. Fratres et sorores scientes, quod quando senator non satisfaciat in omnibus predictis, pro qualibet uice emendet in duplo, sic et stoolsbroth*er*.

39. Etiam scientes fratres et sorores, q*uod* quando stefnæ habeatur, tunc hospites et sorores extra domum conuiuii maneant, donec omnia finita fuerint[4].

[Hermed ender Skraaen midt paa Haandskriftets S. 11, og der har nu oprindelig været tom Plads til nederst paa S. 12, hvor en samtidig Haand har skrevet:]

[1] *I Marginen: »jurgium«.*

[2] *I Marginen: »Discordiæ«.*

[3] *Istedenfor »li« i dette Ord er der oprindelig skrevet et »a«.*

[4] *I Marginen: »hospites et sorores sint extra domum conuiuii«.*

Hec statuta scripta sunt anno domini m⁰ cd⁰ quarto vigilia sancti Johannis baptiste[1].

[Af de senere Tilföjelser findes nedenstaaende Vers samt §§ 47—50 paa den oprindelig tomme Plads paa S. 11—12; Verset findes øverst S. 12:]

[2]Fratrum viuorum recitentur nomina [a]morum[3],
Psalmus defunctorum memor esto quisque suorum,
Nunc defunctorum recitentur nomina, quorum
Pneumata celorum rex seruet in ede polorum.

[Øverst S. 3 er tilskrevet af samme Haand, som har skrevet §§ 41—43:]

40. Item si quis conuiuium predictum intrare voluerit, pro introitu suo dabit ij marcas cere, quod fiat (?) suum gærd sub pena vnius øre penninge.

[Øverst S. 8 er tilskrevet:]

41. Si quis citatus fuit per fratrem, si non legaliter impeditus, non venerit, soluat fratribus duas oras.

[Øverst S. 9 er tilskrevet:]

42. Item inuitans hospitem respondeat pro forefactis hospitis.

[Øverst S. 10 er tilskrevet:]

43. Item quicumque vrinam suam emissit super fratrem suum, soluit fratribus j lagenam seruicie et tantum leso.

[Øverst S. 4 er tilskrevet med en Haand for sig:]

44. Qui percuszerit alium lapide, dabit j lagenam cereuisie.

[Nederst S. 8 er tilskrevet med samme Haand som § 46:]

45. Si quis mala consuetudine jurauerit, pro quolibet juramento solidum exponet.

[1] *D. e. den 23. Juni.*

[2] *Foran dette Ord staar en Forkortelse, der mauske kan læses »carmen«.*

Her staar »morum«, Tilföjelsen af det paa Grund af det foregaaende a oprindeligt slöjfede Begyndelses-a skyldes Dr. Sofus Larsen; Afskriveren i Haandskriftet, der ikke har kunnet faa noget ud af »morum«, har ovenfor dette Ord som sin Konjektur skrevet »morosorum«.

[Nederst S. 9 er tilskrevet:]

46. Quicu*m*q*ue* cartas lusorias in domum co*n*uiuii insert et ibi eas exercet, dimidia*m* tynna*m* cereuisiæ fr*atri*bus soluat.

[Paa S. 11 er skrevet med samme Haand som § 48:]

47. Quicu*m*q*ue* auctoritatem senatoris conuiuii opprobrio dehonestauerit, fr*atr*ibus j lagena*m* cereuisiæ dabit et tantum leso.

48. Idem judicium erit et de aliis conuiuii m*agist*ratibus.

[Nederst S. 11 er skrevet:]

49. Den, som landgille yder, schall liuse oc ilde hwsett den afften aff deris egett.

[Paa S. 12 er skrevet:]

50. Anno 1554. Om oensdagen næst effter sancte Hanse dag vdi laugs steffne bleff dett samtyckt aff otte brødre oc alle laugs brødre, som till steffne vaare, att korenbyrdt oc landgille drick schall altiid ver*e* oc begynd*is* midfaste søndag.

21.

1404. Skraa for St. Gertrudsgilde i Ribe.

P. Terpager meddeler i Ripæ Cimbr., 1736, S. 436—7 et Brudstykke af en latinsk Skraa for St. Gertrudsgilde i Ribe, et Gilde, om hvilket han desuden giver Oplysning ved bl. A. at meddele et Ribe Bytingsvidne af 6. Juli 1510, om at dets Oldermænd, Raadmændene Hans Iversen og Sören Torstensen, »med mange Gildebrødres Raad og Samtykke« havde solgt Ribebispen Iver Munk et Stenhus med tilhørende Jord i Ribe Skolegade.

Gildets Existens er given. Men der er det forunderlige ved det meddelte Brudstykke af dets Skraa, at det fuldstændig falder sammen med den ovfr. S. 168 omtalte Syvske Afskrift af §§ 1—11 i Skraaen for St. Gertrudsgilde i Hellested. Begge Steder findes de samme elleve Paragrafer, og begge Steder mangler Slutningen af § 5. Den Terpagerske Text har, sammenlignet med den oprindelige Hellested-Text, væsentlig ganske den samme Række Varianter, der ovfr. S. 169 flg. ere nævnte som Syvske, men desuden følgende: i § 1 »teneantur« istedenfor »tenentur«; i § 7 i »si

egens fuerit« »fuit« istedenfor »fuerit«, i § 8 i »frater vel soror« »et« istedenfor »vel« (eller »aut« som P. Syv har), og i § 9 i »si percusserit eum ligno« »cum« istedenfor »eum«. Allerede herefter synes det givet, at den Syvske Afskrift ikke ligger til Grund for den Terpagerske Text, og dette bekræftes, naar Terpager i § 6 har »statuta convivii«, medens Syv har »jus convivii«, og i § 7 har »beate Marie Lauretane« istedenfor »beate Marie in Haquisgrani«. Medens med andre Ord Hellested-Skraaen taler om en Pilegrimsfart til Sancta Maria i Aachen, er der i Texten fra Ribe Tale om Sancta Maria i Loretto.

Forholdet mellem de to Texter kan maaske forklares ved at tage Udgangspunktet i Texten fra Ribe. Af Skraaen for St. Gertrudsgildet i Ribe have kun de første elleve Paragrafer været bevarede (»Statuta, ex quibus pauci hi articuli ad nostram pervenerunt notitiam«, skriver Terpager), og Slutningen af § 5 i den har været utydelig. En Afskrift af dette Brudstykke er af Terpager bleven sendt Peder Syv (jfr. Saml. t. d. danske Hist., I, 2, 1780, S. 99), men Ribes Navn er ikke kommet med paa den, og det har ført til, at Syv senere ganske naturligt har troet, at den gjengav Hellested-Skraaen. I en eller anden Anledning har han da afskrevet den, men saaledes, at han bl. A. har indsat »in Haquisgrani« istedenfor »Lauretane« og tilföjet den ovfr. S. 168—69 aftrykte Indledning, hvori han, ogsaa efter Pergamenthaandskriftet, har optaget et Par af dettes Paragrafer.

Udbyttet heraf er altsaa, at to St. Gertrudsgilder tör antages at have haft væsentlig enslydende Skraaer. Efter Tingsvidnet af 1510 har Gildet i Ribe dog i alt Fald en enkelt Gang haft to Oldermænd; i Hellested-Skraaen tales kun om een »senator« i Forbindelse med enten en »scriba« (§ 3) eller en »stolsbrother« (§§ 12 og 20). Ribe-Gildet omtales i J. Kinchs Ribe, I, S. 613—14, hvor en Del af de bevarede Paragrafer ere oversatte. Da Hellested-Skraaen er fra 1404 og der intet Aarstal kjendes for Skraaen fra Ribe, er den her sat til c. 1404.

Til de ovfr. S. 129 nævnte St. Gertrudsgilder kan endnu föjes et i Vordingborg 1513 (Pergament i Sjællands Provinsarkiv), i Svendborg 1532 (Sundsherreds Liber copiarum S. 1), i Haderslev (Geh. Ark. Aarsberetn. II, Till. S. 62) og i Malmø (J. O. Friberg: Malmø Stads Hist. S. 41).

22.

1417, 14. Avg. Biskop Johannes Ovesen af Odense fornyer til Fred og Frelse for alle Brødre og Søstre i St. Knudsgilde i Svendborg et Vikarie med daglig Messetjeneste i Byens Vor Fruekirke i dyb Ærbødighed for bl. A. den hellige Martyr Kong Knud.

Nedenstaaende Brev er gjengivet efter en Afskrift i Langebeks Diplom. i Rigsarkivet, under hvilken der staar: »Original pergam. blandt Sven-

borg Byes Brefve«; denne Original er forgjæves efterspurgt. Gram har foroven paa Afskriften med Blyant noteret »Gilde« og under Brevet: »Th. Br. Birch[erod]«. Ogsaa af dette Brev (jfr. ovfr. S. 86) findes en Afskrift i Jac. Bircherods »Beskrivelse af Byen Odense« (Univ. Bibl. Addit. Fol. Nr. 161). Langebeks Diplom. indeholder endnu to andre Afskrifter. Over den første er skrevet: »Literæ Johannis Avonis Episcopi Fionensis de nova vicaria Divo Canuto in ecclesia (templo) b. virginis Svinoburgi erecta«, medens der under den læses: »transcript. ex Collectaneis Bircherodianis ad histor. Episcopor. Fionens. Hafn. d. 20. Dec. 1735«. Under den anden Afskrift staar: »Ex apogr. A. M.« (jfr. ovfr. S. 86). -- Brevet er tidligere trykt i E. Pontoppidans Annales ecclesiæ Dan., II, 1744, S. 519—20.

Omnibus præsens scriptum cernentibus Johannes dei gratia episcopus Ottoniensis salutem in domino sempiternam [1]. Tenore præsentium notum sit præsentibus et futuris, qvod nos ex deliberato animo maturoque consilio ob remedium et salutem animæ nostræ nostrorumque parentum et progenitorum nostrorum necnon omnium fratrum et sororum, vivorum et mortuorum, convivii sancti Kanuti in Svineborg omne jus et universam justitiam, qvæ nobis juste competit in bonis nobis per famosum virum dominum Vernichinum Skynkel, militem, pro centum qvinqvaginta marcis Lubec[ensibus] in Hunstrup et Møndrup provinciæ Sallingherret sitis per apertas literas suas impigneratis, ad unam vicariam in ecclesia beatæ virginis in Suineborgh ad laudem et honorem omnipotentis dei in reverentiam gloriosi corporis et sangvinis domini nostri Jesu Christi, beatissimæ virginis genitricis suæ et beati Kanuti regis et martyris omnium[que] sanctorum de novo per nos fundandam et dotandam cum omnibus et singulis conditionibus et articulis contentis in dictis literis apertis nobis per prædictum dominum Vernichinum super hujusmodi [2] bonorum inpignerationem confectis ad perpetuam possessionem damus, assignamus et dotamus veraciter per præsentes tali cum modo, quod quandocunque antedicta bona pro præfata pecuniæ summa secundum continentiam literarum super hoc, ut præfertur, confectarum legaliter redempta fuerint, ex

[1] *Pont. II, S. 519 har »eternalem«.* [2] *Her staar »ejusmodi«.*

tempore ipsa pecunia secundum ordinationem et consilium plebani ecclesiæ beatæ virginis supradictæ, senatoris convivii beati Kanuti, de qvo supra, et potiorum fratrum ejus pro aliis redditibus ad sustentationem prænominatæ vicariæ valentibus dispensetur et utiliter ordinetur. Hoc insuper non neglecto, qvod cottidiana missa coram præfato altari in prima feria sit de glorioso corpore Christi et in secunda pro omnibus fidelibus defunctis cantanda in cæterisque diebus legenda perpetuis partibus debeat celebrari. Volumus etiam, qvod prædicti plebanus, senator et potiores fratres dicti convivii jus patronatus seu presentationis liberum ad vicariam habeant supra dictam. Præterea si vicarius præfati altaris remissus et negligens fuerit eandemque missam non celebraverit aut celebrari fecerit ex tempore antedicti, plebanus et senator cum consilio dictorum fratrum de alio vicario utiliori, qvi assiduus sit ad ipsam missam tenendam, ut præfatum, libere providebunt. In qvarum fundationis et dotationis evidentiam firmiorem sigillum nostrum uno cum sigillo dilecti capellani nostri nobiliumque virorum, videlicet domini Nicolai dicti Biil[1], militis, et Jacobi Herlugson fratruelis nostri præsentibus duximus appendendum[2]. Datum et actum anno domini MCD decimo 7timo in vigilia assumptionis beatæ Mariæ virginis[3].

23.

1419, 6. Maj. Forstanderne for St. Gertrudsgilde i Kallundborg, af hvilke den ene er Borgemester i Byen, udleje med alle Gildebrødrenes Vilje og Raad et Gildet tilhørende Jordstykke.

Efter et Pergamentbrev i Sjællands Provinsarkiv. Der hænger syv Seglremme ved det, men kun Segl eller Dele af Segl ved den første, anden,

[1] *Pont. II, S. 520 har »Bull«.*
[2] *Pont. II, S. 520 har »apponendum«.*
[3] *Marie Himmelfartsdag den 15. Aug. faldt 1417 paa en Söndag.*

fjerde og sjette. I Langebeks Diplomat. findes en af Langebek tagen Afskrift, under hvilken han har skrevet: »Det første Seigl synes adeligt, Resten er enten Bomerker eller gandske borte«. — St. Gertrudsgildet i Kallundborg nævnes tidligere i tre Skjøder paa Jordegods til det, s. Langebeks Diplom. 29. Maj 1395 (Repert. Dipl., II, S. 408), 22. Febr. 1410 og 12. Marts 1418; Gaarden i det sidste er en Gave, for hvilken der af Gildet skal læses visse Messer for Givernes Sjæle. — Om de for øvrigt her i Landet kjendte St. Gertrudsgilder s. ovfr. S. 129 og 178.

Alle mæ*n*, th*et*tæ b*r*eff see oc høræ læset, helser Pæth*er* Jeypsz[øn], borgæmester i Kalu*n*dbo*r*g, oc Jens Frendæsz[øn] then øngæræ, byma*n* i sa*m*mæ stæt, forstandæræ til sa*nc*te Ge*r*trudæ gildæ, eui*n*nælicæ m*eth* guth. Th*et* scal alle mæ*n* withæ, n*er*wærindæ oc tilkomændæ, th*et* wy hauæ i leygæ ladet en hede*r*lig ma*n* och ærlig, Gønter, borgæmester i Kalu*n*dbo*r*g, en jord ligendæ mællæn koni*n*gens stenhus oc Jes Jutæ pa then søndræ gadæ i Kalu*n*dbo*r*g, huilken s*anc*te Gerthrud tilhørær m*eth* all ræthighet. Then samæ jord hauæ wy i leygæ ladet m*eth* alle gilbrødræs wiliæ och radh foræ xvj grotæ wth ath giuæ fran en poscæ oc til en annen, emædæn · han then jord i wæræ hau*er* æll*er* hans aru*in*gæ. It*em* ær so, ath the*n* for*neffn*de jord scal afthendes æll*er* sæliæs, tha scal for*neffn*de Gønter æll*er* hans rættæ aru*in*gæ næst wæræ ath køpæ then sa*m*mæ jord. Scal oc husen æll*er* hans bygni*n*g sæliæs æll*er* affhendes, tha scal s*anc*ta Gerthrud næst wæræ ath løsæ the*n* sa*m*mæ bygni*n*g til sich sta*n*dændæ til firæ godæ mæns sigelsæ pa hwars wægnæ. It*em* scal ængæn ma*n* mekthug wæræ ath leygæ then sa*m*mæ jord, emædæ*n* Gønter æll*er* hans aru*in*gæ wil he*n*næ hauæ æll*er* fwlt aff he*n*næ gøræ. In cujus rei testi*mon*ium sigilla n*ostr*a vna cu*m* sigill*is* viror*um* disc*r*etor*um*, v*idelicet* Pauli Brandsz[øn], Pet*ri* Thordsz[øn], Pet*ri* Bondæ, A*n*dree Rask *et* Joh*ann*is Willekindsz[øn], villanor*um*, s*un*t appe*n*sa i*n* Kalu*n*dbo*r*g. Dat*um* ibid*em* a*n*no d*omi*ni M° CD° XIX° ip*so* die b*ea*ti Joha*nn*is an*te* porta*m* latina*m* [1].

[1] *D. e. lille St. Hansdag den 6. Maj.*

24.

1435, 14. Febr. Femogtyve Mænd i Odense stifte Kristus og Jomfru Marie til Ære et saa kaldet »elende« Lav til Opretholdelse af en evig Messe i Byens St. Albanus Kirke.

Det originale Brev er skrevet paa Pergament og opbevares i Provinsarkivet i Odense. Af de 25 Segl, der oprindelig have været under det, ere kun Nr. 2, 3 og 8 nogenlunde bevarede. En Afskrift findes i »Langebeks Saml. om Gilder og Lav« i Rigsarkivet, og Brevet er tidligere trykt i »Aktst. til Oplysn. af Danm.'s indre Fork. i ældre Tid«, I, 1841, S. 31—34. Haandskriftet har ingen Paragraftal. — Vedel Simonsen mener (Odense, I, 2, S. 39—40, 98, 106, 108, 119—20), at Lavet kun er blevet fornyet i 1435 og sætter, dog med nogen Tvivl, dets Stiftelse til Pestens Tid 1347, hvad dog kun er en Gisning. Han mener tillige (anf. St. S. 174—5), at Gildet det elænde Lav i Odense maa være det samme som Vor Frues Gilde i Odense; efter Skraaens Indledning er Lavet jo ogsaa stiftet Jomfru Marie til Ære, og dets Gudstjeneste foregaar foran »Vor kjære Frues Alter« (§ 7). — 1480 nævnes det elænde Gildes Stenhus i Odense (Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, S. 68).

Den ndfr. S. 186 meddelte Liste over afdøde Medlemmer er trykt efter Landsdommer Jacob Bircherods »En samling om gamle gilder og gildes skraaer i Odense« (Store kgl. Bibl., Nye kgl. Saml. 8⁰ Nr. 186 jfr. Kallske Saml. 8⁰ Nr. 665); med den nævnte Afhandling er den trykt i Suhms Saml. t. den danske Hist., I, 1, 1779, S. 38—47. Jacob Bircherod († 1737) har den fra sin Onkels, den 1708 i Aalborg afdøde Biskop Jens Bircherods Papirer. Han siger, at han ikke veed, hvilket Gilde den sigter til. Men Vedel Simonsen (anf. St. S. 40 jfr. S. 98, 108) henfører den, muligvis med Rette, til Odense elænde Gilde, og af denne Grund er den trykt nedenfor. Som Medlemmer tæller den ikke alene Kong Hans, Dronning Kristine og Prins Frants men ved Siden af dem endnu forskjellige Mænd, der ikke høre hjemme i Odense. Jacob og Jens Bircherod have sammen gjort de Tilføjelser til Listen, der her meddeles i Parentes. Jacob Bircherod er forundret over, at der staar »Hr.« foran saa godt som alle Listens Navne (»Forunderligt er det med denne Specification, at baade Kongen, Prindsen, Canseler, Adelsfolk, Raadmænd, Priorer og Præster, alle kaldes med Navn Hr., som dog ikke kan have været en Vedtægt ved Gildet, siden nogle faa kaldes med Navn Mester eller Magister«). Det er ikke afgjort, om Listen er fuldstændig eller kun et Uddrag, og der skal her endnu gjøres opmærksom paa, at Johan Lauerentzen i Museum regium (Pars II, sectio III, Nr. 97) meddeler, at St. Knudsgilde i Odense som »defensores« havde »potentissimus Daniæ rex Johannes I et conjux ejus simul cum filio principe Francisco«, hvilket kunde passe til en Medlemsliste som den ndfr. trykte.

In deme namen godes amen.

In den jaren, do men screff na godes borth dusent iiij hundert in deme viff vndt druttigesten jare, in sunte

Valentin*us*[1] dage, des hilligen martelers, do worden vorsamelt ichtes welke lude, wes name*n* hir nages*cre*uen stan, de van anwisinge des hillige*n* geistes worden sp*re*kende v*m*me sake vnde v*m*me stucke, de de erer zelen vnde erer voreld*er*en vnde eren nakomelinge*n* vnde allen cristenen zelen tho helpe vnde to losinge mochte komen in alsodaner mate, dat se wolden maken edder sthichten ene vica*r*ie edder ene ewige missen gode to loue vnd Ma*r*ian syner b*ene*didi*en*[2] moder to eren in sunte Alban*us* kerken in der norder siden in der nigen capellen vnde schal heten dat elende lach, wente wy wol seggen mogen, dar wy in dut elende gesettet synt. Also dat ney*n* man mach spreken vrunth kum vnde loze my van der wald des dodes. Hiir v*m*me wille wy alle vleen to der, de dar macht hefft vor vns tho biddende, to deme, de dar macht heft vns tho lozende van deme ewige*n* dode.

1. Hiir v*m*me hebbe wy vns ey*n*drechtliken vorbunden myd henden vnd mid mu*n*den vnde mid gudem vryen willen in alsodaner mate, dat in dusseme lage scholen wesen xxx par brodere vnde sustere vnde nicht mer, vnde ey*n* jowelk par brodere effte sustere, de in dut lach gan v*m*me erer sele salicheit willen, schullen vth geuen v mark lub*esch*, dar vnse missen mede to vorbeternde, vnde iiij mark wasses.

2. Vnde wanner broder edder suster vorsteruet uth dusseme lage, so schal eyn jowelk geuen eyne mark lub*esch*, offt dat so is, dat he hefft vj mark werd gudes bouen schult.

3. Item van dusseme vorscreuene*n* gelde edder pe*n*nige schal men leggen in liggende gru*n*de, vnde van der rente, de dar van komen, schal men vnsem p*re*stere mede lonen vnde nicht van deme houetstole.

4. Vortmer welk bedderue man, de vnse vica*ri*u*s* is,

[1] *Aktst. I, S. 31 har »Valentini«.* [2] *Aktst. I, S. 31 har »benedideden«.*
D. e. Valentinsdag den 14. Febr.

de schal hebben xvj mark lub*esch*; wil got vnd*e* Ma*r*ia, dat dat gilde sik vorbetere, so schal me*n* mer godes de*n*stes dar af stifte*n*, dar schal me*n* vns denst aff do*e*n gode to loue, alse de alderlude vnde brodere myd em ou*er* eyn ku*nn*e*n* werden.

5. Item so schal de p*re*ster by der kerken wonen vnde schal anders nene vica*r*ie hebben.

6. Vortmer welke tiid wy eynen bedderue*n* p*re*ster krigen, de dar vnse vica*r*ie edder godes denst vorbeteren wil, wes rente wy dar mede maken, der schall de p*re*ster mede bruken syn leuedage.

7. Ite*m* van deme vorscreue*n* wasse schal men holden iiij gude licht, brodere vnde sustere mede tho begande; wes dar mer is, schal me*n* mede holden vj gude licht to der kronen, de dar henget vor vnser leuen vrouwen alta*r*e.

8. Ite*m* wanner broder edder suster vorsteruet vth dusseme lage, so schullen de olderlude, de dar to gesettet synt, en laten holden vigillie mid viij erliken p*re*steren, vn*de*[1] ey*n* jowelk broder vnde suster scholen gan to der vigillie[2] by ener mark wasses; vortmer schal ey*n* jowelk offeren eynen pe*nn*i*n*gh to der sele missen by j mark wasses vn*de* volge*n* to deme graue by j mark wass*es*.

9. Ite*m* weret dat ok vorstorue vth dusseme lage broder edder suster buten landes, so schullen brodere vnde sustere en laten began, alse vorscre*u*en is.

10. Item wil jenichman vnse broder werden, dat schal stan to den olderluden vnd*e* to vj broderen, efft he deme gilde nutte sy.

11. Item were jenich broder manck vns, de dar neme eyne bedderue vrouwen, de schal ney*n* vul suster syn de wile, dat de tael vul is, er dar ey*n* vth vorsteruet; edder

[1] *Dette Ord staar to Gange.*

[2] *Her staar »villige«, hvad Langebek ogsaa har, jfr. §§ 11, 17 og 18. Tidligere i denne Paragraf staar rigtigt »vigillie«.*

ok eyne bedderue vrouwe nemen eynen bedderuen man des geligh; ok schullen se nicht tò der kost gan, vorvten se worden gebeden van den, de dar de cost doet, mer se sculle geneten vigillie[1] vnde missen vnde aller guden werk.

12. Item efft de brodere effte sustere mer wan eyn sy, so schal de erst ingan, de lengest gebedet hefft; vortmer we lest in vnse lach get, de schal broderen vnde susteren to seggen by j mark wasses.

13. Item so schullen vns ij par volkes de cost doen ens des jares, vnde dat schal wesen des mandages na des hilligen lichames dage[2], vnde dat schullen se j jar touorne weten, vnde se schullen vns gud beer vnde gud broth vnde schinken vnde ij versche richte vnde braden vnde neyn vlesch [geuen], mer will se dat vorbeteren, dat sta tho em.

14. Item de jenne, de de cost doet, schullen neyne geiste bidden men ij par volkes; biddet he mer, dat schal he vorbeteren mid j punth wasses vorvten de sustere vnde de brodere also vorgescreuen steit.

15. Item weret sake, dat jennich mans beer effte brod effte spyse nicht so guth were, alse sik dat borde, dat schal men nicht vorspreken by ener mark wasses er vp ener vastenen steuen, so schal men uth nomen viij man to den olderluden, de scholen synen broke setten.

16. Item were dar jenig brodet mid vns, de dar drunckе so vele, dat he vor lete vndd ginge wedder sitten vnde drunke vortan, de schal beteren eyn halff punth wasses [3]edder ok in vnsem samfunde vnde ginge wech[3].

17. Item so bidde wy alle endrechtliken alle de jennen, de na vns komende synt vnde nu leuen, dat se scholen kesen iiij elende bedderue mans, de dusse broderscup vnde missen vnde vigillie[1] vnde godes denst so vorstan, alse de almechtige goth schal ere zele vorstan.

[1] *Se Note 2 paa forrige Side.*

[2] *Kristi Legemsdag er anden Torsdag efter Pinse.* Første

[3] *Som disse Ord staa, give de ingen ret Mening. Her er formentlig udfaldet Noget.*

18. Item so schullen de brodere vnde de sustere des sondagen auendes to der vigillie[1] gan, vn*de* wan de vigillie[1] vte is, so schullen se in gan to den, de de cost do*e*n, vn*de* smaken ere beer vnd*e* des mandages, alse vorgesc*r*e*u*en is, to vnser leuen vrouwen missen gan vnde offe*r*en j pe*n*ni*n*gh, ok schal de p*r*ester dechtnisse do*e*n van den brode*r*en vnde suste*r*en, de dar vorstoruen sint.

19. Ite*m* weret sake, dat jenighe van vnsen brode*r*en schelafftigh worden to hope in vnsem samfunde, de sake schal men bringen vor vnse olderlude, efft dat de sake sy, de se scheiden mogen; welker er eyn van dar geit vnd*e* wel nicht plegen my*n*ne effte recht edder ok nemen, de schal bete*r*en j pu*n*t wass*e*s edder bliuen vth vnser broderscop.

20. Ite*m* sloge ey*n* broder den and*e*ren in vnsem samfunde, de schal bet*e*ren j punth wass*e*s edder bliue*n* vth vnsem samfunde.

21. Ite*m* vorsprecke ey*n* broder den and*e*ren, dat he betugen mach, he schal bete*r*en vj mark wasses.

22. Item wanner de olderlude den brode*r*en to seggen laten, dat se scullen moten v*m*me des gildes beste willen, de scal bete*r*en j mark wass*e*s, vor vten he en hebbe vorval.

23. Item so scullen vnse olderlude macht hebbe*n* eyne*n* erliken bedderue*n* p*r*ester to wi*n*nende[2] vor wes, se ku*n*nen mid em ou*e*r ey*n* w*e*rden, vnde we*r*et, dat he nicht vul denst dede, alse er besthet is, so schulle*n* de olderlude macht hebben ene aff to settende vn*de* wi*n*nen enen and*e*ren, de dar vul do vn*de* nicht touorleende to ewigen tid*e*, alse me*n* andere vica*r*ie do*et*.

24. Ite*m* w*e*ret sake, dat je*n*ni*n*gh elende ma*n* edder vrouwe in duss*e* stad vns*e* broderscup hulpe behouede, dat sette wi to den olderluden.

[1] *Se S. 184, Note 2.* *Langebek har »winnendes«.*
[2] *Aktst. I, S. 33 har »woruende«;*

25. Item so scullen vns vnse olderlude rekenscup do*e*n des ande*re*n dages, wan de cost gedan is.

26. It*em* alle dusse stucke vn*de* article, de vorges*cre*uen stan, vorbinde wy vns to stede vnd*e* vest to holdende sunder jenigleye argeliste edder helperede vnd*e* bidden vnd*e* bede*n* alle vnse*re* nakomelinge by dem vordenste vn*de* gude*n*[1] w*er*ken, de hiir aff kome*n* moge*n* alle den, de vns volgende sint in dut[2] vors*creu*en lach, dat se hiir nicht boue*n* en do*e*n, wente wi, de nu leuen, hebbe*n* dusse stucke to hope settet vnd gemaket v*m*me ey*n*dracht vn*de* v*m*me bestantnisse wille*n* dess*e* lages. To ener witlicheit hebbe wi, de hiir nages*cre*uen stan, vnsse ingesegele gehenge[t] vorneddem dusse sc*re*ff, erst vnss*e* leue*n* vrouwen ingesegel mid ande*re*n guden lud*en* ingesegel alse enes welborne*n* mans Anders Iw*er*søn, Lodewich van Methen[3], Hintze Grote, Eggert Satzlow, Gerdh Kremer, Hans Grawe, Ha*n*s Hintzen, Hinrick Trost, Ha*n*s Rauenstorp, Hinr*ik* Kremer, Jes Clawesson, Symo*n* Scroder, He*r*man Wi*n*man[4], Albert Buseke, He*nnin*gh Wolff, Werner van Scachten, Ludeke Hasenvo*e*t, Hinr*ik* Meidebom, Hans Kok, Clawes Kremer, Nis Pedersson, Cort Gunter, He*r*men Py*n*now, Johan Jüte. Clawes Clemessøn[5].

Nomina fratrum defunctorum de convivio alienigenarum discedentium.

Hr. Hans, Konning til Danmark, Sverrig, Norig etc. († 1513).

Frue Christina, Dronning til Danmark, Sverrig, Norig etc. († 1521).

Junker Frants († 1511).

Hr. Hermand, Episcopus Vibergensis († 1438).

[1] *Dette Ord staar to Gange.*

[2] *Aktst. I, S. 33 har »dat«.*

[3] *Aktst. I, S. 33 har »Metzen«.*

[4] *Aktst. I, S. 33 har »Wirman (?)«.*

[5] *Dette Navn er föjet til med en anden, samtidig Haand. Havde det været med fra først, skulde der have været 26 Segl under Brevet; der har kun været 25.*

Hr. Hennich[1], Episc. Othon. († 1460).
Hr. Mauens[2], Episc., ibid. († 1474).
Hr. Carl Rønnow[3] († 1501).
Hr. Herman Danczke.
Hr. Bertel de Klinte.
Hr. Hendrich Withers.
Hr. Niels Berg.
Hr. Niels Studh.
Hr. Urias[4].
Hr. Hendrich.
Hr. Peter Stæthaff.
Hr. Mathis.
Hr. Niels de Dalum,
Hr. Friderich Senator.
Hr. Oluf Peersen.
Hr. Tucho Jonsen.
Hr. Conradus.
Hr. Niels de Agernis.
Hr. Peer Nielsen de Sedhen.
Hr. Jens Truelsen.
Hr. Jacob Styorn.
Hr. Bartholomæus.
Hr. Pouel de Lunde.
Hr. Jacob Maugesen, Præpos. († 1443).
Hr. Hans Konicksen.
Hr. Jacob.
Hr. Niels Farverbeen.
Hr. Hendrich Thamisen, Senator.
Hr. Oluf Nielsen de Liungbye.
Hr. Hendrich Knyff.
Hr. Mathias Laurisen.
Hr. Diderich Berg.
Hr. Niels Tagsen.
Hr. Anders Strangisen.
Hr. Mathis Flachenborg.
Hr. Arnoldus de Rolsted.
Hr. Diderich Rubenow.
Hr. Niels Skriver.
Hr. Hendrich Hendrichsen.
Hr. Morten de Skiby.
Hr. Atzer de Messingh[5].
Hr. Hans Pistor.
Hr. Hans Clausen.
Hr. Christiern.
Hr. Anders Docke.
Hr. Niels Wamehaghen[6].
Hr. Jens Peersen.
Hr. Anders Star (sine dubio Pastor in Fangel 1454).
Hr. Laurids Haard.

[1] *Hennike Torkilsen Ulfeld (C. Molbech: Hist. Aarb. III, S. 34).*
[2] *Mogens Krafse (sst. S. 34).*
[3] *Biskop i Odense 1474—1501.*
[4] *Vedel Simonsen (Odense, I, 2, S. 40) vil i denne Urias se en Prior i St. Knud, der levede 1410 og 1418. St. Knud maa imidlertid være en Trykfejl for St. Hans (s. sst. S. 98 og 103). Daugaard (De danske Klostre, S. 295, 301) kjender ikke denne Prior, hverken i St. Knud eller i St. Hans.*
[5] *Jfr. Wibergs Præstehist.*
[6] *D. e. Nicolaus (Claus) van Hafn (van Hagenn, van deme Haghen), der 1444 var Provst i Odense (s. Danm.'s Adels Aarb. 1896. S. 163).*

Hr. Dethlenus Nielsen.
Hr. Jacob Geed (Prior til St. Knuds Kloster)[1].
Hr. Jens Nielsen.
Hr. Pouel.
Hr. Mathiis Thygesen senator.
Hr. Amundus Prior in Dalum (vixit 1464)[2].
Hr. Jens Hintzesen.
Hr. Jens Ibsen.
Hr. Michel Olufsen.
Hr. Mathis de Dregslette.
Hr. Jens Juul.
Hr. Peer Bertelsen.
Hr. Hendrich Tytsche.
Hr. Anders Saxesen de Aaby.
Hr. Laue de Pugdall.
Hr. Mouens Hendrichsen.
Hr. Niels Mule.
Hr. Niels Pughe.
Hr. Bertel Boesen.
Hr. Jens Rigelsen.
Hr. Mathis Hordh.
Hr. Hans Nielsen.
Hr. Jens Olufsen.
Hr. Knud Fogh[3].
Hr. Anders Hvidh.
Hr. Jens de Brylle.
Hr. Mathis Hendrichsen.
Hr. Niels Bejuth.
Hr. Poul de Nordu.
Hr. Niels Stenkel.
Hr. Peer Massen.
Hr. Werner.
Hr. Peer Giller.
Hr. Hennich.
Hr. Jens Hendrichsen.
Hr. Mathis de Foburg (eller Hr. Mads levede 1460).
Hr. Severin.
Hr. Thord.
Hr. Mathis Hendrichsen (Prior i St. Knuds Kloster 1475)[4].
Hr. Claus Skinkyll[5].
Hr. Claus Pave.
Hr. Knud Andersen.
Hr. Doctor Yver Lauridsen (Decretorum Doct. legum Licent. Canon. Othon. † 1487).
Hr. Ronnue.
Hr. Peer af Werninge.
Hr. Poul Ull.
Hr. Jacob.
Hr. Peer Urne.
Hr. Lauriss Greersen.
Hr. Michil de Sølling.
Mester Biørn, Præpositus Vibergensis.

[1] *c. 1446 (s. Daugaard, anf. Skr. S. 296).*
[2] *Han nævnes ikke af Daugaard (anf. Skr. S. 313).*
[3] *1468 er en Knud Foghet Kannik i Aarhus (Henry Petersen: Danske gejstl. Sigiller Nr. 755).*
[4] *Daugaard (anf. Skr. S. 296) har en Prior Mathias Henningsen 1465.*
[5] *Kannik i Odense 1484 (Danske gejstl. Sigiller Nr. 540).*

Hr. Hans Clemensen.
Hr. Gabriel.
Hr. Niels Svendsen.
Hr. Jacob, Prior i Antworschow (Hr. Jep Mortensen var og Senator Regni Daniæ; hand døde 1488)[1].
Hs. Hans Cancellarius[2].
Hr. Oluff Smytt.
Hr. Hans Torkildsen.
Hr. Poul de Wissenberg[3].
Hr. Anders Steffensen.
Hr. Jørgen Neb.
Hr. Claus Hansen.
Hr. Anders Tagsen.
Hr. Lauris, Præpositus in Assens[4].
Hr. Michil Mortensen.
Hr. Jens Esbernsen.
Hr. Knud.
Hr. Christofer Hayesen.
Hr. Hans Nielsen de Dalum.
Hr. Hans Andersen de Fangel.
Hr. Lauris Mortensen.
Hr. Jens Eggersen, Senator.
Hr. Hans Krone.
Hr. Oluf Boltsen.
Hr. Knud Hindtzen.
Mester Claus Andersen (Prior in Dalum, Canon. Oth. vixit 1469—88)[5].
Hr. Hans de Herrested (Hr. Hans Hendrichsen, qvi præfuit ecclesiæ Herrested annis 1481 et 1494).
Hr. Balthasar de Dreyslette.
Hr. Mathis Bangsen.
Hr. Ibbe Pave (Præst i Lunde, vixit 1491).
Hr. Peer Andersen.
Hr. Anders Jensen de Hindsholm.
Hr. Hintze de Tommedrop.
Mester Anders Brobirg[6].
Mester Hans Urne (Præpos. Othon.)[7].
Hr. Thamis Eggersen.
Mester Niels Hiort (Episcopo Carolo Rønnovio ab epistolis & annulo).
Hr. Hans Nielsen.
Hr. Peer de Espe.
Hr. Hans Brun de Østrup.
Hr. Niels Juul.

[1] *Jfr. Daugaard: anf. Skr. S. 277.*
[2] *Hans Keldsøn er 1478 Klosterforstander i Roskilde (Henry Petersen: Danske gejstl. Sigiller Nr. 430).*
[3] *Præst 1480 (Vedel Simonsen: Rugaard, I, 2, S. 28).*
[4] *1467 var Lavrens Andersen Provst i Assens (Saml. t. Fyns Hist. I. S. 204).*
[5] *Han nævnes hos Daugaard (anf. Skr. S. 313.)*
[6] *»Om ham see Pont. Marm. Dan. Tom. I, pag. 255« (Note i Suhms Saml. S. 43). A. Broberg døde 1530 som Munk i Faaborg.*
[7] *Domprovst Hans Urne † 1504 (Dske Mag., I, S. 289 flg.).*

Hr. Erich Olufsen.
Mester Peer Prior in Antverschow[1].
Hr. Erich de Rolstede.
Hr. Anders de Oby.
Hr. Hans Geedh.
Hr. Jørgen Hansen de Kiertemynne (var Provst 1473)[2].
Hr. Ibp Løg (Hr. Jacob Løg, Præst i Herringe 1500).
Hr. Anders Tisk.
Hr. Anders de Wiisløf (levede 1421)[3].
Hr. Knud Bryske[4].
Hr. Oluf Thorsen.
Hr. Mathias Brun.
M. Claus Daa (Canon. Roschild)[5].
Hr. Lauritz Peersen.
Hr. Niels Skilling.
Hr. Peer Mule.
Hr. Claus Urne.
Hr. Hendrich Lauridsen.
Hr. Niels Woker.
Hr. Iver de Hyorop.
Hr. Peer Hiort.
Hr. Bartholomæus Hordh.
Hr. Christiern Peersen.
Hr. Tyge Arildsen.
Hr. Bertel Roesse.
Hr. Peer Mathisen.
Hr. Poul Aske.
Hr. Jep Steer.
Hr. Anders Madsen.
Hr. Hans Erichsen.
Hr. Anders Olufsen de Atzens[6].
Hr. Knud Marcorsen.
Hr. Niels Peersen.
Hr. Hans Hendrichsen Løge
Hr. Gøde af Særslev (levede 1495)[7].
Hr. Hans Fadersen (Prior til St. Knud, † 1529)[8].
Mester Ibbe (Prior til S. Knud)[9].
Hr. Marcor Hordh.
Hr. Hans Steen.

[1] *Daugaard (anf. Skr. S. 277) har en Prior i Antvorskov Petrus Petri † 1503.*
[2] *Suhms Saml. har 1473, men i Hdskrifterne staar 1573.*
[3] *Vedel Simonsen (Odense, I, 2, S. 40) mener, at her bör staa 1499, men sst. S. 108 tör han dog ikke helt afvise 1421.*
[4] *Til Margaard i Vigerslev Sogn, Skovby Herred nordvest for Odense, levede endnu 1505 (Danm's Adels Aarb. 1889, S. 126).*
[5] *Var død 1520 (Danm.'s Adels Aarb. 1890, S. 180—1).*
[6] *Anders Olsen, Præst i Assens c. 1506—1525 (Saml. t. Fyns Hist., I, S. 214—15).*
[7] *Gøde Jensen Brun, Præst (Vedel Simonsen: Rugaard, I, 2, S. 37).*
[8] *Daugaard (anf. Skr. S. 297—98) kalder ham Hans Farre eller Johannes Farsonius.*
[9] *Daugaard (anf. Skr. S. 298) har ikke denne Prior.*

Hr. Laurids Hansen.
Hr. Thamis Hude.
Mester Jens Andersen.
Hr. Ib Gunnisen.
Hr. Hendrich Hansen.
Hr. Oluf Andersen.
Hr. Rasmus Pouelsen.

25.

1442, 10. Juli. Kirstine Per Nielsen Rolsø's Efterleverske skjænker St. Knudsgilde i Roskilde en Gaard i Gjerlev i Hornsherred, idet hun betinger sig at blive Søster i Gildet og nyde godt af dets Messer m. m.

Det paagjældende Brevs Indhold er gjengivet i en Kongens Rettertings Dom af 15. Septb. 1568, der findes i Rigsarkivet (Topograf. Saml., Roskilde, Papir). Roskilde Domkirke gjorde Fordring paa Gaarden som Vikariegods og klagede over Roskilde Magistrat, der havde afhændet den som sig tilhørende. Det oplystes imidlertid, at den 1442 var skjænket Byens St. Knudsgilde, hvorfor Dommen faldt ud til, at den som Ikke-Vikariegods ikke vedkom Domkirken. Dommen er efter Rigens Dombog 1567—70 trykt i Kolderup-Rosenvinges Gl. dske Domme, III, 1845 S. 83—84, men er der dateret 13. Septb. 1568. Da Biskop Lage Urne ved at testamentere Gildet en ungersk Gylden (1529) kalder det »convivium sancti Kanuti regis« (Dske Mag. 3 R. III, S. 214 jfr. 220), er Brevets »St. Knudsdag« opfattet som Knud Konges Dag den 10. Juli. — En »senator« ved Gildet forekommer i et Dokument af 11. Novbr. 1335 (Repert. diplomat. I, S. 281), og dets »tabernæ lapideæ« ved Byens Torv nævnes 11. Avg. 1338 (sst. I, S. 296).

. . . . Thertill suarride for*screff*ne borgemesters oc raadtz fuldtmønndig i Roesk*il*de, samme gaardt i Gerløff ichi at were nogit wicarie guotz, menn giuffuit till s*anc*ti Knudtz giilde ther sammestetz, oc wdi rette lagde et obit beseglide pergamenntz breff bemellinnd*is*, at enn widt naffnn Kirstinne, Peder Nielsenns Rølsøø epterleuuersche aff Breddinng aff addell wnnder datum Mcdxlij *sanc*ti Knudtz dag[1], at hun medt sine frii wilge haffuer giuffuitt till sanncti Canuti gilde i for*screff*ne Roesk*il*de enn hinnd*is* gaardt i Gerløff w'di Hornnsherrit, som hun haffuuier arffuuit epter sinne salige[2] fader, Per Nielsenn, oc hinnd*is* moder, fruue

[1] *Se Indledningen.* [2] *Dette Ord findes ikke i Rigens Dombog.*

Inngiborge Pers, som skylder aarligenn ij punndt kornn, medt sine tilligelse for sine seels leskelse aff pine medt saadanne wilckaar, at hun schulle were gildesøster i for*screff*ne gilde oc deelagtige i meser oc anndre gode gerninger, som samme breff wiider formeller, oc meente for*screff*ne borgemester oc radt thenno*m* thermet inthet wret att haffue giort medt flere ordt. . . . .

26.

1446. Skraa for St. Nikolaj-Gilde i Flensborg med Optegnelser angaaende Gildets Formue indtil 1560.

Skraaen gjengives her efter H. C. P. Sejdelins Diplomat. Flensborgense, I, S. 516—532, hvor den er trykt efter den originale Gildebog i lille Kvart, tilhørende Marie Kirkens Arkiv. Den bestaar af 27 Blade, af hvilke de 12 forste ere Pergament, de 15 sidste Papir. S. 1 i den læses: »Na godes bort vefteyenhundert jar ame vrygdaghe vor Nicolai [d. e. den 4. December 1500] leth Hermen Wynberch dyt bock aldus bereden vnde makenn«. Den ældre Gildebog, som omtales ndfr. S. 213, synes nu ikke at være til; maaske ere dog Pergamentsbladene en Levning af den. Optegnelserne, der ere skrevne spredte i Haandskriftet, ere ordnede kronologisk af Sejdelin med Haandskriftets Sidetal tilskrevne i Marginen. Hvad der i Haandskriftet er overstreget, er her meddelt i Parentes (), senere Tilföjelser ere satte i Klammer []. Der er ingen Paragraftal i Haandskriftet. — §§ 1—13 i Skraaen have tidligere været trykt af Clæden i Monum. Flensburg, I, 1768, S. 672—3.

Andre Nikolajgilder findes i Aabenraa 1335 (P. G. Thorsen: De med jyske Lov beslægt. Stadsretter, S. 162); Kjøbenhavn c. 1380 (Kbhvns Dipl., S. 107); Nörreherred paa Lolland 1443 (Kirkehist. Saml. 3 R., VI, S. 440); Ribe 1458 (Kinch: Ribe, I, S. 614); Haderslev 1533 (Geh. Ark. Aarsb. II, Till. S. 62) og i Malmø (J. O. Friberg: Malmø, S. 41). Det lollandske (Præste)gilde viser, at et Nikolaigilde ikke udenvidere kan gjöres til et Skippergilde (Wedel: Gilder i Flensb., S. 46).

Na der bord Christi vnses heren dusentverhundert yn 3
deme soszvndevertigesten jare wart beleuet vnde vulbordet desse schra vnde rechticheit in sunte Nicolaus lage.

1. Item welk broder in sunte Nicolaus lage deit deme anderen vngevoge, also dat he syn mest tuch vp eyn ander, edder sprickt deme ander schentlick, edder tobrickt de

bekere edder schalen in deme huse myt vngevoge, efte ber vp eyn ander gůth van tornes wegen in deme lage, de heft gebraken ene tunne bers vnde eyn markpunt wasszes.

2. Item welk broder, de den anderen blaw edder blodich maket yn deme huse, de heft gebraken twe tunne bers vnde twe markpunt waszes.

4 3. Item welk broder desse vorscr*euen*en stucke deme anderen dede yn deme haue to vngevoge, de heft gebraken yn dat lach iij tunne bers vnde iij markpunt wàssz.

4. Item welk broder desse vorscr*euen*en dede vppe der straten edder jenigerleie vordret, de heft gebraken yn dat lach iiij tunne bers vnde iiij markpunt wassz.

5. Item welk broder edder suster vresschet des anderen dodes vnde volget deme like nicht to graue, de heft gebraken yn dat lach j markpunt wassz.

6. Item welk broder deme anderen yn sunte Nicolaus lage vynt buten landes in kranckheit liggende, de schal deme anderen helpen myt xij ß; heholt he dat leuent, so schal he dat wedder geuen; steruet he, so scolen sine negesten de xij ß vthgeuen; heft he der nicht, so schal sunte
5 Nicolaus lach dat betalen.

7. Item welk broder den anderen vynt yn waters noden, de schal werpen eyn schippunt swares vth syneme schepe vnde redden den den anderen, de syn lachbroder is; deyt he des nicht, so schal he vorwiset wesen vth deme lage vnde vth aller bedderue lude lage.

8. Item welk broder drincket syn rechte lachdage, vnde des sondages negest na nicht en kumpt vnde betalet syn ber, de heft gebraken ene tunne bers vnde eyn markpunt wassz.

9. Item welk broder, dede lenger syt, wen de olderlude vnde lachbroder vp stan vnde willen tho hus gan, de heft gebraken yn dat lach j tunne bers vnde j markpunt wasszes.

10. Item auer dit gesette hebben geweseth Nisse Brun,
6 Peter Brun, Scheneuelde, Las Bundson, Jes Tamson, Peter

Rode, Kornepage, Peter Ockson; vns dunket dit so gud syn al vmme des lages beste.

11. Item wor eyn broder ersten sitten geit, steit he vp, so ga he wedder vp de stede sitten, by broke ener tunne bers.

[Senere, med to forskjellige Hænder tilföjede Artikler.]

12. Item so hebben de gemeynen broderen in sunte Nicolaus lage beleuet, dat oldermanne na oldermanne schal vpmanen alle bedagede rente vnde dar vullenkamen rekenschup van don vnde nene schult van syck to leuerende.

13. Item nen broder edder gast in sunte Nicolaus lage schal dregen korden edder vorborgen wapent by broke ener *tunne* bers vnde j punt wassz, sunder de brodere eme willen begnaden.

14. Item de prester to deme altare sunte Nicolaus 24
laghe schal alle yar hebben xx mark vnde xij ß to wyne, dit gelt scolen vth geuen oldermanne na oldermanne.

15. Ok scholen de olderlude alle yar in den achtedagen sunte Nicolaus ene memorie in vnser leuen vrouwen kercken holden laten vor sustere vnde brodere vnde belonen de prestere van desseme vorscr*euen* summen.

[Optegnelser om Gildets Formue:] 11

Dit nascreuen gelt heft sunte Nicolaus altare in vnser leuen vrowen kercken yn dessen nascreuen huseren vnde erde.

(In Hermen Scroders hus achtentich mark lub., vnde ys dat erste gelt, welkere hus belegen ys recht auer van deme hilgen geiste, alle yar to rente v mark.)

In Poppe Snydkers hus norden negest by Hans Fresen ys hundert mark lub. — [Nu Jurgen Petersen.]

In Hune Ebbeson hus by deme halen wege synt twyntich mark lub. — [Nu Bo Hakensen.]

In Vedder Bruns hus achter vnser leuen vrowen kercken dortich mark lub. — [Nu Detleff Petersen. — Nu Laurens Owsen.]

In Peter Barteltson hus norden Hans Morck sint eluen mark lub. — [Nu Michel Jensson. — Nu Clawes Jepsson].

(Item by den rat to Vlensborch synt twelff mark lub.)

12 In Seuerin Bruns [Clawes Brant] hus in sunte Johannes kerspel osten negest by Poppen teyen mark lub.

Item de toft norden Peter Eskelson hus in Ramsherde, de wandages Boye Nisson to horde, de horet sunte Nicolaus vrig vnde quid, vnde dar geit aff alle yar xii schillinge lubesck. — [De houetstol ysz xv m*ark*. — Nu Hinrick Repsleger.]

In Hans Kocken hus Peter Lasszsone yn Ramsherde recht auer van Peter Bleken synt teyen mark lub. — [Nu Peter Erickson.]

In Iwer Mangnesson hus int westen van sunte Johannes porten negest sint xx mark lub., vnde is dat ander gelt; dyt gelt dede eme Hinrik Holste, vnde Boie Paison entfenk de settynge. — [Bendix to Runtofft.]

In Peter Ketelsmit sin hus tusscen Hinrik Smyt vnde Jens Kleynsmit sint xx mark lubesck, vnde is dat ander gelt; dit gelt was tovorne in Fedder Jenson hus vp deme holme, vnde Fedder Frodson vnde Boye Paison deden eme dit gelt; van der mark j ß.

13 (In Anders Smadders husz, dar he ynne wanet, synt teyen mark lub.)

(In Kerstinen huse tusschen Brun Buckenberch vnde Clawes Goltsmyt sint soesteyen mark lub. — [Nu Tore.])

(In Baneke Kremers huse tuschen Jens Bolson vnde Nis Loreck sint twelff m*ark* lub.)

In Hans Peterson hus, dar wandages Hans Was plach ynne to wanende, in sunte Johannes kerspele sint teyen m*ark* lubesck. — [Nu tortit Hans Kån, vnde hefft iij m*ark* mher, wo des radesböck secht.]

In Marquart Hotfilters hus sint x mark lub.; dat gelt plach Jep Boeson to hebbende. — [Nu Jacop Top.]

(Nis Payesson ys schuldich twelff mark lubesck. — [Dessze xij m*ark* krech Bertelt Hanson.])

(In Peter Rudebeken huse sint dortich mark lub. [Desse xxx m*ark* syn in der bussze anno xxij.]) 14

In Hans Tugson huse by deme Sudermarkede synt twintich mark lub., vnde is dat erste gelt. — [Nu Hinrich Smydt.]

In her Oleues huse in Ramsherde tusschen Peter Lasson vnde Peter Jepson sint xv mark lub., vnde is dat erste gelt. — [Nu Nis Schipbuwer.]

In Peter Masson huse in Ramsherde sint twintich mark lub., vnde is dat erste gelt. — [Nu tortit Fester Vorman.]

(In Hans Jepson huse tusscen Jens Lorup vnde her Jasper Krokes by deme Sudermarkede sint twyntich mark lub. — [Dat gelt hefft nu Matthys Schomaker.])

In Bundi Tymmermanes huse in sunte Johannes kerspele sint xx mark lub.; noch vj mark lub. — [Nu Peter Andersen. — Nu Sile Barschers.]

In Marquart Nigelson huse by deme borchwege sint xvj mark lub. — [Knut Da.]

Sunneke Bonsson ys schuldich teyen mark lubesck. — [Nu tortit Tort Jepszen. — De losede Tort vth in den vastelauent anno xxxj. — De x m*ark* hefft nu Dethleff Peterson; don suluest krech Dethleff noch x m*ark* vth der busze. — Desse xx m*ark* syn nu by Laurens Owesszen.]

In Frodde Hiddenson huse in der Visscherstraten achter 15
sunte Johannes kercken sint vi mark lub., vnde ys dat erste gelt. — [Nysz Fysker. — Nu Broder Stensen.]

Item Hans Jenson, sunte Kanutes lanste to Harriesslou, te*netur* viff mark, dar aff to geuede v ß; de gaff Jep Finke dar to. — [De hefft nu Hans Jepson da suluest.]

Noch heft sunte Nicolaus altare vnde broderscup eyn gud to Engelsbw in Adelbw kerspel, vnde rentet yarlikes vp sunte Andreas dach[1] twe schip vnde dorteyen heitscepel

[1] *D. e. den 30. Novbr.*

haueren, dar bauen so vele holt vnde kalen, also de brodere behouen in den dagen, wan se tosamende drinken.

Item Kone Grapengeter entfink x m*ark* lub., dar heft vorlauet Hinrick Berntson vnde Pawel Fedderson myt samender hant; dyt deden vth Ebbe vnde Ketel. — [Anno xxx wart Hinrich Berndeson husfrow viff m*ark* thogheuen.]

40 Anno etc. xv^{c} am dage sunte Annen[1] dede Hermen Winbarch rekenscup van sunte Nicolaus laghe; don was de houetstol sunte Nicolaus v$\overline{j}$ hundert m*ark* myn iij m*ark* sunder dat gud tho Engelsbw vnde de toft norden Peter Eskelson; dit wart geantwardet Junge Sunneken vnde Knut Jenson, dat se des vorstan, also se vor gade willen bekänt wesen vnde sunte Nicolaus.

16 Ame xv^{c} jare don bleff schuldich Hermen Wynbarch ver mark lubesch, dar alle yar vp Mychelis van to geuende iiij ß lubesck.

40 Anno etc. xv^{c} ij jare ame dage Anne[1] don Knut rekenscup dede; don was sunte Nicolaus lage tovoren an houetstol v$\overline{j}^{c}$ xxxi mark lub. in al sunder de lanste to Engelsbw, vnde in siner stede quam Nisse Fiuians.

(Anno etc. xv^{c} twe yar ame dage Anne[1] don dede Knut Jensson rekenscup vnde bleff schuldich sunte Nicolaus aller rekenschup vij mark lub., dar alle yar van to geuende van der mark einen ß lub., vnde gift he van deme houetstole wes vth, sô korte me dat in deme summen.)

16 Anno etc. xv^{c} iij jare am daghe sunte Annen[1] don Laurens Tugson rekenschup dede, don was de houetstol ame summen vifhundert vnde xci$\overline{j}$ mark iij ß.

Ame xv^{c} iij jare don Laurens Tugson rekenscup dede, don bleff he schuldich viij m*ark* lub. xi ß, dar alle jar van to geuende viij ß.

(Item so bekene ik Nis Fyans myt myn eggen hant-

[1] *D. e. den 26. Juli.*

schryft, dat ik schuldich blyue sente Nicolaues xiiij mark iiij ß in aller reggenschup.)

(Item m v hundert[1] do wasch sunte Nichclaues gelt vj^c *mark* myn j gulden, do Rachloff rekenschop dede. [Vnde don bleff Ricquart schuldich viff mark lubesck, so he in natyden to stunt vor Vedder Froddesson vnde Seueryn Nyelson.])

Anno etc. xv^c vj jare am dage sunte Annen[2] don Hin- 40
rick Holste rekenschop dede, don bleff de houetsumme wisse vnde vnwisse soshundert *mark* vnde veftehalue *mark*.

(Anno etc. xv^c vij ame dage sunte Annen[2] dede Boye 17
Paison rekenscop vnde bleff schuldich viij mark.)

Don tor tid was de houetstol vj^c mark ij mark iij ß sunder dat gud to Engesbw.

Anno xv^c viij don botalde Hinrich Holste den vor- 40
gescreuen summe in dessen boke steit, vnd is sunte Ny- 41
claues nicht mer schuldich alsse xvij *mark*. [Hir van xij ß tho renthe anno xv^c xxvij. Dyt ghelt losede Kirstin Berndes vth vnde ys in der busse anno xxx vppe passchen.]

Anno xv^c viij don dede Fedder Frodssen rekensscop in sunte Annen daghe[2], don was de houetstol wisse vnde vnwisse vj^c *mark* vij *mark* x ß lub.

(Anno xv^c viij don dede Fedder Frodssen rekenscop 17
vnde bleff *tenetur* ij mark iij ß ij ℞.)

(Item m v^c ix do dede rekenschop Sourenn Nilsson, 41
do wasch sunte Claues gelt vj^c *mark* vnde xvj *mark* myn j ß vnde x *mark* vnde ij ß, de Souren schuldich bleff. [Betalte x *mark* ij ß.])

Item anno m v^c x do krech Souren Nilsson lx *mark* 17
fan sunt Nichklaues, de to forn weren in Hermen Schroder hus en del, des jares iij *mark* de rente. [Desse sostich *mark* losede Nisz Hinrichson vth in den passchen anno xv^c xlvj; de lx *mark* hefft nu Katrine Beckers in Rams-

[1] *Aaret maa være 1504 eller 1505.* [2] *D. e. den 26. Juli.*

herde, dar van dre m*ark* in den vastelauent vth thogheuen negestkamen.]

18 (Item anno m v^c x do krech Broderson fan sunt Claues l m*ark*, vnde is en del dat gelt in Hermen Schroders hus, wasch van Anders Smadders haus, dar aff iij m*ark* des jars; noch vij m*ark*, de he schuldech bleff van de rekenschop myn xij ß. [Hir is an betalet l m*ark*, de nam ick Berteld Hansson vp.])

41 Item m v^c x do dede Broder Broderson rekenschop vp sunte Annen[1] dach, do was sunte Claues gelt vij^c m*ark* xix ß.

18 (Anno xv^c x bleff Broder Broderson schuldich xj m*ark* iiij ß. Noch hefft Clawes Frese xx m*ark*, hadde touoren Peter Ruthbeke; dar van jarlikes tho renthe xxv ß.)

Anno xv^c xij dede Peter Matzen in alle rekenschup vnde bleff sunte Nicolaus schuldich xvij m*ark* xj wiith.)

(Item so hebbe ick Peter Matssen Namen Jensson sulken gelt vornoget xv mark ij wytte van sunte Nyclaus wegen.)

42 (Anno xv^c vnde xij jare do dede Namen Jensson rekenscopp vpp sunte Annen dage[1], do was sunte Nicolaus houetstole vj^c m*ark* vnde xxxij m*ark* sunder dat gudt to Engelsbu; do bleff Namen Jensson noch schuldich viij m*ark* myn ij ß in alle rekenschopp.)

Item am jar xv^c xiij don dede Tomes Jebesson rekenschop an sunte Annen daghe[1], don was sunte Nyclaues altare yn vnszer leuen frouen kerken de houetstol vj^c m*ark* vnde xxxviij m*ark* vij ß.

(Item don suluest blef Tomes schuldych vyf mark.)

19 Item in Boeje Ketelssens huss suden Namen Jenssen synt in xv m*arc*, vnde ys dat ersste gelt; dat ys dat sulffte gelt, dat Namen Jenssen sunte Nyclauess schuldiich bleff;

[1] *D. e. den 26. Juli.*

dyt gelt hefft Boye Ketelssen upbart int jar, ass men screff xiij dess sonnawendess na sunte Martenss dage[1].

(Anno d*omi*ni xv^c xv mydweken in den vastelauent[2] 42
dede Bertelt Hansen van sunte Nicolawes altar rekenschup, dat sunte Nicolawes was thouoren vj^c lx m*ark*; dat antwerde he wedder Hinrich Post, vnde Bertelt bleff schuldich x m*ark* vj ß. [Noch blifft Bertelt schuldich xxxvij m*ark* vj ß anno xv^c xvj; dar synt xij m*ark* mede in, de Nis Paisen hadde.])

Anno xv^c xvj was de houetsumme vj^c xlvj m*ark*; dat 43
ander gelt worden de delen mede kofft vppe dat rathus, (vnd Hinrich Post bleff schuldich v m*ark* myn ij ß van aller rekenschup.) Don suluest worth Peter Arntson gesettet vor eyn vorstender mydt Hinrich Post.

Anno xv^c xvij wasz de houetsumme vj^c xlvj m*ark*, dar stan vor Peter Arntson vnde Steffen Nigelson, vnde Hinrich Post dede rekenschup vnde bleff (noch schuldich de v m*ark* myn ij ß, de bauenscr*euen* stan), vnde in der bussen is v m*ark*, de Richart betalde vnde xiij ß vorouert.

(Anno xv^c xix do dede Steffen rekenschop, do wasch sunte Claues gelt vj^c xlix m*ark*, dar is xj m*ark* v ß ret gelt in de housstol in de busse fan ij jar rekent, de iij m*ark* sint by Steffen fan de xj m*ark* vnde[3] . . . . . .)

(Item in deme jare xx vp fastelawent dede Lotke Lot- 19
szen rekenschop, do blef he scholdech xxxvij mark ij ß.)

(Item int jar xv^c xx do rekende Berttelt Hansson alle syn dynck klar myt de broders, do bleff he schuldych fan al rekenschup vij m*ark* houetsum.)

(Item int jar xv^c xx do krech sunte Nyclaues forsten- 20
der xl m*ark*, alse Jens Lutkesenn vnde Hans Jebsenn, to dem torn fan Bertelt Hansson, vnde de kerckswar to sunte

[1] *D. e. den 12. Novbr.*
[2] *D. e. Askeonsdag den 21. Februar.*
[3] *Herefter et Par aldeles ulæselige, overstregede Linier.*

Nyclaues scholenn alle jar geuen ij m*ark* den forstender to sunte Nyclaues lach to rentte.)

44 (Anno xv^{c} xxj myduekens in den vastelauent[1] dede Jurghen Peterson rekenschup in jegenwardicheit der broder, dat he blyfft sunte Nicolaus lach schuldich van alle iij m*ark* ij ß, vnde Boie Peterson wort in Ludich Ludichson stede gesettet. Noch blifft Jurgen Petersson schuldich ij m*ark* rethgelt. Don suluest wort geloszet Bertelt Hanson gelt, Ludich Ludichson gelt vnd Hinrich Postes, dat de summe ysz ouer al rethgelt in de bussze eyn vnde vefftichehalue m*ark*; de bussze ys Boie Peterson ouerantwardet. Desse vefftich m*ark* wort ouerantwardet Boie Peterson vnde Len Kakes.)

20 Boie Peterszen hefft xx m*ark* in syn husz. Len Kakes in Ramshert xxx m*ark*, ysz dat erste gelt, j g*ulden* tho renthe; desse vefftich m*ark* weren in der bussze.

44 Anno xv^{c} xxij dede Boie Peterson rekenschup, dat alle dinck klar ysz, vnde in der busse is xxxj m*ark*, de xxx m*ark* heft Peter Ruthbeke vthgelosszet vnde Tade ouerantwardt. [De xx m*ark* hefft Clawes Frese wo vorsc*reuen* steit.] (Don suluest bleff Boie Peterson iij m*ark* schuldich.)

Anno xxiij dede Tade rekensschup, so dat de houetstol wyssze renthe is vj^{c} xxvij m*ark* iiij ß. Dyt ysz ouerantwardet Broder Peterszen.

45 (In der busse is xj m*ark*, v densche with tho schillingh vnde noch xvij ß gudt gelt. [Noch iij ß mer.])

Tade blifft schuldich van aller rekensschup twe marck myn xviij ℛ.

Anno xv^{c} xxiiij szondages judica[2] dede Broder rekensschup, so dat de houetstol ysz vij^{c} xviij m*ark* iiij ß; dyt gelt wort ouerantwardet Nysz Hanson, vnde dat bauensc*reuen* gelt blyfft in der busse.

(Don suluest dede Broder rekenschup dat he hefft

[1] *D. e. den 13. Febr.* [2] *D. e. den 13. Marts.*

gheuen deme prester vnde ander vthgifft xxij m*ark* v ß vnde iiij ℛ, vnde em ysz eyn register nha deme boke gedan, dat de summe der rente ysz xxxiiij m*ark* vij ß. Dar van schal de dat jar thokamen rekenschup don.)

Anno xv⁰ xxv mydwekens vastelauent[1] dede Broder Petersen rekensschup, dat de vppeboringhe wysse renthe ysz xxxiij m*ark* v ß, anhe Iwer Magenson tofft vnde Nysz Fyskers. 46

(Dar in betalt Broder xxv m*ark* ij ß, so blifft he schuldich viij m*ark*. [Dar wort kortet anno xxvj Laurens Tuchson ij ß vnde Hans Jepson tho Harresleue v ß.])

(Don suluest dede Nysz Hansen vrow rekenschup, dat de summe der renthe ysz xxxiij m*ark* v ß wo bauenscr*euen*. Betalt dem prester xiiij m*ark* vij ß, vnde memorie gelt xiiij ß iij ℛ; summa betalt xv m*ark* v ß iij ℛ. Noch betalt vj g*ulden* myn iij ß, ysz in der bussze, so blifft se schuldich ix m*ark* iij ß iij ℛ. Noch blifft se schuldich j g*ulden* van Steffens haluen. Noch blifft se schuldich iiij m*ark* vor eyn fat osemunt, gaff Steffen tho testamenth. Noch betalt deme prester vij m*ark* myn j ß.)

Anno xxv hefft Matthys Schomaker twysschen Hans Kock vnde Clawes Jort twintich m*ark* in syn husz, de Hans Jepsen vthlosede, dar van jarlikes j m*ark* tho renthe. 20

Anno xxvj mydwekens in den vastelauent[2] dede Jacop Oluffzen rekenschup, dat he blifft schuldich vij m*ark* j ß. De bussze wort ouerantwardet Mas Krogh. [Hir an betalt wo nasteit v m*ark* iiij ß.] 47

(Don suluest antwarde Broder Petersen Mas Krogh vij m*ark* v ß, ys in der busse.)

(Don suluest dede Nys Hanson vrow rekenschup, dat se blifft schuldich v m*ark* ix ℛ van alle. Noch is in der busse xij m*ark*, v densche witte tho ß; noch ix m*ark* myn iiij ß gudt gelt; summa rethgelt xxvij m*ark* j ß in der busse anhe Jacop Olufszen vnde Nis Hanson vrow.)

[1] *D. e. den 1. Marts.* [2] *D. e. den 14. Febr.*

(Anno xxvij mydwekens in den vastelauent[1] wart Hinrich Bremson vth der bussen ghedan vij ß iij ℛ, vnde Hinrich hefft ghelauet dat thokamende jar de v m*ark* houethsumme vnde v ß renthe vth thogheuen van weghen sines voruaren Nis Hanson. Don suluest was in der bussen xxvij m*ark* j ß, wo vorscr*euen* steit anno xxvj, van deme gelde wort Hinrich Bremson gedan vij ß iij ℛ, dat Hinriches v m*ark* houetstol fulworden, so blifft dar nha xxvij m*ark* xxj ℛ. [Hir vppe betalt Hinrich Bremson ij m*ark* ix ß iij ℛ.])

48 (Anno wo vorscr*euen* dede Mathiis Krogh rekensschup, dat de blifft schuldich x m*ark* vij ß van alle, vnde de bussze wort ouerantwardet Erick Jensen.)

21 Anno xxvij dingdages nha jubilate[2] bekende Hans Fresz, dat sunte Nicolaus lach in der kercken vnser leuen vrouwen hefft in sineme huse vnde hoffte twysschen Jon Petersen vnde Clawes Ruter beleghen vefftich m*ark* lub., dar van xx ß vppe Michaelis tho renthe, dar nha passchen geliker mathe, vnde ys dat erste gelt.

20 Anno xxviij hefft Marten Smit in Kathsunt entfangen van Nigels Martenson vnde Erick Jenszen xxx m*ark* vth sunte Nicolaus busse, vnd ysz dat erste gelt negest j^c *gulden* de Fedder Froddesson kinder dar ynne hebben, dar van xij ß vppe Michaelis vnde gelick vppe passchen; dar vor eit syn husz twisschen Peter Lemkes vnde Jes Mamsen.

21 Item Mas Petersson entfenck teynn m*ark* lubesck van Nickels Martensson van des lages gelt anno xv^c vnde xxviij, dar van alle jar vp pasken viij ß.

Item Mas Petersson entfenck vj m*ark* lub. van Negels Martenson van des lages gelt anno xv^c xxviij, dar van alle jar to rente iiij ß. [Isz dat negeste nha vefftich m*ark*, de horen de vicarien tho sunte Nicolaus kercke, dar steit sin husz twysschen her Martensz husz vnde Ludic Ludichson

[1] *D. e. den 6 Marts.* [2] *D. e. den 14. Maj.*

(vor). Nu Jens sin sôn. Desse xvj m*ark* weren in den xxx m*ark*, de Clawes Frese vthlosede.]

(Anno xxviij dede Masz Krogh rekensschup, dat he 48
hefft betalt vppe desse vorscr*euen* summe vij m*ark* ij ß ix ₰ mydwekens in den vastelauent[1].)

Anno vorscr*euen* vnde dage wort vnder Thort Jepson besatet viij m*ark* xj ß van weghen Laurens Tuchson kindere. [Hir schal Peter Nigelson tho antwerden.]

(Anno xxviij dede Erick Jensen rekensschup, dat in der busse ys xxxvj m*ark* iij ß, dar ys mede ingetelt de xij m*ark* densche witten, v densche witten tho schillingh, mydwekens in den vastelauent, vnde wort wedder ouerantwart Nigels Martensen. [xxx m*ark* sin gedan Marten Smit, wo vorscr*euen* steit.])

Don suluest bleff Erick schuldich x m*ark* vij ß van alle rekensschup. [Anno xxix betalde Erick de vij ß tho Hamborger ber des mydwekens.]

(Hinrich Bremson was schuldich v m*ark* anno xxvij, dar vppe betalt ij m*ark* ix ß iij ₰ anno xxviij mydwekens in den fastelauent[1], vnde syn mede gerekent in den bauenscr*euen* summe.

(Anno xxix betalde Erick v m*ark* fridages vor oculj[1]. [Anno xlij mydwekens in den vastelauent[2] hefft Erik Jensen den ersamen Nys Vken de v m*ark* gelauet tho ener t*unne* Hamborger ber thobetalen.])

(Anno xxix mydwekens in den fastelauent[3] dede Ni- 49
gels Martensen rekenschup, dat he blifft schuldich ix m*ark* v ß; Fester Forman wort j m*ark* wedder gheuen, so he buwet hadde; so blifft Nigels schuldich viij m*ark* v ß; de v ß betalde Nigels don tho Hamborger ber; [don suluest xiiij ß betalt vor j t*unne* beres].)

Vnde in der busse blifft xiiij m*ark* van den xxx m*ark*

[1] *D. e. den 26. Febr.*
[2] *D. e. den 22. Febr.*
[3] *D. e. den 10. Febr.*

de Clawes Frese vthlosede, de xvj m*ark* krech Matthys Peterson wo vorscr*euen*, vnde vj m*ark* iij ß densche witten; Nigels betalt iij m*ark*. De busse wort ouerantwardet Hans Petersen.

22 Anno xxix in den achtedaghen passchen[1] deden de ersamen Nigels Martensen vnde Hans Petersen dem ersamen Wyllem Winberch borgermester twintich m*ark* vth der busse, dar van j m*ark* tho renthe, vnde settet tho vorwarynghe dat husz in der rude strate, dar nu in want Hans Tamsen.

49 (Anno xxx mydwekens in den fastelauent[2] dede Hans Peterson rekensschup, dat he blifft schuldich xij m*ark* iij ß, betalt iij m*ark*, vnde Dethleff Petersen wort wedder karen, vnde in der busse bleff x m*ark* j ß.)

Anno vorscr*euen* betalde Masz Krogh iij m*ark*, de he schuldich was, vnde ouerantwardet Dethleff Petersen dat husz mede tho buwen.

(Noch don suluest betalde Hans Peterson ij m*ark* v ß tho Hamborger ber vnd furinghe, so dat he blifft schuldich vij m*ark* vj ß. De vj ß gaff Hans deme scholmester, so he dat spiil hadde, vth beuel der broder. [Anno xxxj worden xvij ß kortet vor vorseten renthe; restat vj m*ark* vij ß.])

50 (Anno xxxj mydwekens in den vastelauent[3] dede Dethleff Peterson rekensschup, dat he blifft schuldich vj m*ark* iiij witen.) [Betalt.]

Don suluest betalde Nigels Martenson v m*ark* ij ß, de he schuldich was; de worden ghedan in den x m*ark*, de Dethleff Peterson krech.

Sunte Nicolaus busse wort ouerantwordet Jacop Rutbecke, in der busse ys iij m*ark* ij ß.

Anno xxxij mydwekens in den fastelauent[4] dede Jacop Ruthbeck rekensschup, so dat he bleff schuldich xiiij m*ark*

[1] *D. e. den 4. April.*
[2] *D. e. den 2. Marts.*
[3] *D. e. den 22. Febr.*
[4] *D. e. den 14. Febr.*

iij ß. [Anno xxxvij na der rekenschup blifft he schuldich v m*ark* iij ß; noch kortet viij ß van Toppis weghen.]

(Noch ys in der busse rethgelt iij m*ark* xv ß densk gelt vnde leghergelt don sulúest.)

Ame daghe vorscr*euen* hefft Jacop Ruthbeck betalt iij m*ark* in den xiiij m*ark* iij ß.

(Anno xxxiij mydwekens in den fastelauent[1] betalde Dethleff j m*ark* vor Hamborger ber in syn vj m*ark* iiij
witen, ock don betalt viij ß to furinghe; don suluest wort 51
kortet myt Dethleff iiij ß, so Hinrich Berndeson vrow anno xxx de v m*ark* worden thogeuen, dat he blifft schuldich ouer al iiij m*ark* iiij ß vnde iiij witen.) [Betalt.]

(Anno xxxiij mydwekens in den vastelauent[1] dede Cla- 22
wes Fysker rekensschup vppe dem rathuse, dat sin vppeboringhe renthe ys xxxv m*ark* vij ß; dar van her Nicolaus Ebsen gheuen xxj m*ark*, so dat he blifft schuldich xiij m*ark* xv ß, vnde Hans Fosz wort wedder karen.)

(Don vorth betalde Clawes Fysker deme smede Nysz With j m*ark* vor de branthrode, ock gaff he Bendix Smyt xij ß vor j schuffel. [Anno 47 betalden sine kinder Andreas Negelsson vor j t*unne* Hamborger bers vj m*ark* iiij ß.])

Anno xxxiiij mydwekens in den fastelauent[2] dede Hans 51
Fosz rekensschup, dat he blyfft schuldich vor alle x m*ark*, dat ander betalt vor kannen, branthroden vnde Hamborger ber. [Anno xxxvij mydwekens in den vastelauent[3] betalt vij m*ark* v ß ij ℔ tho ber vnde furenghe.]

(Anno xxxv dede Junge Jens mydwekens in den fastelauent[4] rekensschup, dat he blyfft schuldich xiiij m*ark* iij ß; de xx m*ark* xij ß kregh de vicarius sunte Nicolaus altar; vnde Hans Jepson wort wedder karen.)

(Don suluest was getelt iij m*ark* iiij ß leghergelt, wort

[1] *D. e. den 26. Febr.*
[2] *D. e. den 18. Febr.*
[3] *D. e. den 14. Febr.*
[4] *D. e. den 10. Febr.*

Hans Jepson myt der bussen ouerantwardet, vnde xj ß, v densche witten tho schillinge, wo bauenscr*euen* anno xxxij.)

(Anno xxxvj mydwekens in den fastelauent[1] wort Junge Jens j *gulden* kortet, so he nicht kan van den armen krighen, so blyfft he schuldich xiij m*ark* iij ß. [Anno xxxviij betalde Jens iij *gulden* vor j *tunne* Hamborger ber. Anno xxxix mydwekens in den fastelauent[2] betalde Jens v m*ark* iiij ß vor j *tunne* Hamborger ber, vnde dat jar brach em ij ß; restat ij m*ark* xiij ß; betalt anno 48.])

52 Don suluest anno 36 dede Hans Jepsen rekenschup, dat he blyfft schuldich van sunte Nicolaus lach vj m*ark* iij ß, vnde Peter Hack wort wedder karen. [Anno xliij betalde Hans dyt vorscr*euen* gelt vnde dar vor Hamborger ber betalt.]

Anno xxxvij mydwekens in den fastelauent[3] dede Peter Hack rekenschup, dat he blifft schuldich vj m*ark* iij ß, vnde Clawes Jensen wort wedderkaren. (Don betalt ij m*ark*, wo heren Niclaus schuldich was den moller.) [Hir inne betalt xxvj ß. Anno 48 betalde Peter ij m*ark*.]

Don suluest dede Dethleff Peterson rekenschup, dat Karstin Toppis wort viij ß anno xxxvj thogheuen vnde Syl Barschersche iiij ß, so de xx m*ark* scholen j m*ark* renthen, vnde he betalde xij ß don Hamborger ber, so dat he blyfft schuldich ij m*ark* iiij ß iiij witten. [Dit gelt nemplich 2 m*ark* 4 ß 4 witten hefft Hinrich Berens entfangen vor Hamborger ber.]

Anno bauenscr*euen* bleff in der busse viff m*ark* v ß, dat densche gelt vor vulle getelt.

Anno xxxviij mydwekens in den fastelauent[4] dede Clawes Jensen rekenschup van sunte Nicolaus altar, dat he blyfft schuldich xv m*ark* iij ß, vnde Mas Kallisson wort wedderkaren. [Anno xl mydwekens in den fastelauent[5] dede

[1] *D. e. den 1. Marts.*
[2] *D. e. den 19. Febr.*
[3] *D. e. den 14. Febr.*
[4] *D. e. den 6. Marts.*
[5] *D. e. den 11. Febr.*

Clawes rekenschup, dat he vorbuwet hefft in sunte Nicolaus husz, dat deme vicariese bykumpt, ij m*ark* iij ß.]

Anno xxxix mydwekens in den vastelauent[1] dede Mas 53
Kallisson rekensschup, dat he blyfft schuldich xij m*ark* xv ß, vnde Marcus Mandichsen wort wedderkaren.

Anno xl dede Marcus Mandixen rekenschup, dat he blyfft schuldich xij m*ark* vij ß, vnde Hans Kur wort wedderkaren.

Anno etc. xl mydwekens in den vastelauent[2] betalde Iuer Peterson vnde Marcus Mandixsen j *tunne* Hamborgher ber van Jacop Oluffsens weghen alz v m*ark* iiij ß.

Anno xlj mydwekens in den vastelauenth[2] dede Clawes Jensen rekenschup, dat he dat jar vorghanghen betalde xxxiiij stoueken Hamborger ber, ys iiij m*ark* iiij ß, vnde ij slotel to der bussen ij ß, schal he quiten in syne schulde.

Don suluest dede Hans Kur rekenschup, dat he blyfft schuldich xij m*ark* x ß bauen xxij m*ark*, wo he den beiden karckheren betalt hefft, vnde Jochim Stenhower wor wedderkaren. [Anno etc. lj bekende Asmus Cristiernsen, dat Anne Kurs hefft em betalt viij m*ark*, wo dat lach em schuldich was vor theringhe, in den vastelauent.]

Anno xlj betalde Mas Kallisson vppe syn rekenschup 54
iij m*ark* iiij ß tho Hamborger ber.

Anno xlij mydwekens in den vastelauent[3] betalde Mas Kallisson iij m*ark* iiij ß, vnde Goskes gulden wort em in syn summe kortet, dat he blyfft schuldich vj m*ark*; don suluest wort Nys Vken gadan vj ß tho Hamborger ber tho betalen, vnde dem furboter Jasper vj ß geuen, dat em syn dum (?) gelauet wort, vnde xxxj ß blyfft in der bussen.

Ame daghe vorscr*euen* dede Jochim Stenhower rekensschup, dat he blyfft schuldich xv m*ark* xv ß, vnde Hans Kallesson wort wedderkaren. [Desse vorscr*euen* xv m*ark* xv ß worden den beiden kerckheren gegeuen.]

[1] *D. e. den 19. Febr.*
[2] *D. e. den 2. Marts.*
[3] *D. e. den 22. Febr.*

Ame suluen jar vnde daghe betalt Marcus Mandixen xij ß vppe syne bauenscreuen rekenschup tho Hamborger ber.

Anno xliij mydwekens in den vastelauent[1] dede Hans Kallisson rekenschup, dat he hefft den beiden kerckheren betalt, vnde Frederich Senkeler wort wedderkaren.

Anno xliiij in den vastelauent dede Frederick rekenschup vnde betalt den kerckheren alle, vnde Frederich Scroder worth wedderkaren.

26 Anno xlv ame mydweken in den vastelauent[2] dede Frederich Scroder rekenschup, dat he hefft beiden karckheren betalt vnde enem jeder xviij mark xij ß, vnde Peter Mole wort wedderkaren. [Betalt alle.]

Anno xlvj ame mydweken in den vastelauent[3] dede Peter Mole rekenschup, dat he wyl beiden kerckheren geuen xviij mark xij ß jeder, vnde Anders Tilinck worth wedderkaren.

Anno xlvj betalde Clawes Jenssen vj mark tho Hamborger ber vppe syne schulde, wo he anno xlj schuldich bleff, gaff he Jochim Stenhawer.

Don suluest worth myt Clawes Jensen gherekent, dat he blyfft ouer alle schuldich ij mark x ß.

Anno 47 am midtweken im vastelauende[4] dede Andreas Tilingk rekensschop, vnde gaff den beiden kerckheren in erer besoldinge xxxviij mark, vnde darmitt is van em clar rekensschop gedan, vnde wort wedder gekaren Hans Ludersen.

27 Anno 48 am mitweken im vastelauende[5] dede Hans Luderssen rekensschop, vnde betalde den beiden kerckheren xxxvj mark xj ß, vnde bleff schuldich van Jasper Zesteden wegen j mark, vnde hefft darmit clar rekensschup gedan, vnde wurt wedder gekaren Laurens Oxen.

[1] *D. e. den 7. Febr.*
[2] *D. e. den 18. Febr.*
[3] *D. e. den 10. Marts.*
[4] *D. e. den 23. Febr.*
[5] *D. e. den 15. Febr.*

Anno 49 am mitweken im vastelauende[1] dede Laurens Oxsen rekensschup, vnde vornogede den kerckheren eren summen, vnde hefft darmit clar rekensschup gedan, vnde wurt wedder gekaren Hans Nigelson.

Anno 50 am midtwecken im vastelauende[2] dede Hans 28
Negelsson dem lage rekensschup, vnde betalde den beiden kerckheren xxxix m*ark*, vnde bleff schuldich xij ß, vnde van Jasper Zesteden wegen j marck, vnde darmit clar rekensschup gedan, vnde wurt weddergekaren Peter Post.

Anno lj ame myddeweken in den vastelauent[3] dede Peter Post rekenschup, dat he hefft den beiden kerckheren xl m*ark* betalt, vnde de x ß gaff he deme laghe wo auer weren, vnde in der busse ys ver m*ark*; betalt de x ß deme laghe; de iiij ß worden Peter wedder geuen, so Syle Barthschers husz gyfft j m*ark* tho renthe; don wort wedderkaren Bernth Schurman.

Don bleff nha vj ß, wo Peter Post betalde in den x ß vorscr*euen*.

Dar van Hans Vestersen gheuen ij ß vor ij slotele tho sunte Nicolaus busse; de iiij ß worden Hans Vesterson in syne betalynghe ghedan, wo he gaff vort deme furbother Kersten.

Van den iiij m*ark*, in der busse weren, krech de scholmester tho vnseren leuen vrowen dat he rymede j daler, ys xxxj ß; so blyfft nha ij m*ark* j ß in der busse.

Anno etc. lij des mydwekens in den vastelauent[4] dede Bernth Schurman rekenschup, dat he hefft betalt beide kerckheren xl m*ark*, de ij ß quemen in der bussen; och bleff noch ij m*ark* j ß, wo Bernth hefft ouerantwardet, dat de summe ys ij m*ark* iij ß, vnde Valentin Pawel wort wedderkaren.

Anno liij dede Valentin Pawels rekenschup, dat he

[1] *D. e. den 6. Marts.*
[2] *D. e. den 19. Febr.*
[3] *D. e. den 11. Febr.*
[4] *D. e. den 2. Marts.*

betalt hefft beyde kerckheren xl m*ark*, vnde hefft klar rekenschup ghedan, vnde bleff in der busse ij m*ark* iij ß, der halue daler den spelers, vnde Hinrich Borchorst wort wedderkaren.

29 Anno 54 midwekens im vastelauende[1] dede Hinrich Borchorst rekensschup vnde hefft den beiden kerckheren vornoget xl m*ark* lub., darmede clar rekensschup gedan, vnde blifft in der bussen j m*ark* iiij ß, vnde wurt wedder gekaren Laurens Sonnikson.

Anno 55 midtwekens im vastelauende[2] dede Laurens Sonnickson rekensschup vnde hefft den beyden kerckheren vornoget xl m*ar*ck, vnde dar ock inne quitert, wat he in dem huse vorbuwet hadde, darmede clar rekensschup gedan, vnde blifft in der bussen j m*ark* iiij ß, vnde wurt wedder gekaren Jochim Holst.

Anno 56 midtwekens im vastelauende[3] dede Jochim Holst rekensschup vnde hefft den beiden kerckheren vornoget xl m*ar*ck, darmede clar rekensschup gedan, vnde blifft in der bussen j m*ar*ck iiij ß, so lange in der bussen gelegen hefft, vnde wurt wedder gekaren Peter Pomereningk.

30 Anno 57 midtwekens im vastelauende[4] dede Peter Pomereningk clar rekensschop vnde hefft den kerckheren entrichtet xl mark, vnde bleff in der bussen wath vorhenne inne gelegen, vnde wurt wedder gekaren Cort Peterson.

Anno 58 midtwekens im vastelauende[5] dede Kort Peterszen clare rekenschop vnd hefft denn kerckherenn entrichtet xl marck, vnd bleff in der bussen watt dar vorhenne inne gelegen, vnnd wart wedder gekaren Thomas Swelunth.

Anno 1559 midwekens im vastelauende[6] dede Thomas Swelunt clare rekenscup vnd hefft den kerckheren ent-

[1] *D. e. den 7. Febr.*
[2] *D. e. den 27. Febr.*
[3] *D. e. den 19. Febr.*
[4] *D. e. den 3. Marts.*
[5] *D. e. den 23. Febr.*
[6] *D. e. den 8. Febr.*

richtet xl marck, vnnd bleff in der bussen wat dar vorhenne inne was, vnnd was wedder gekarenn Pawel Holste.

Anno 1560 midwekens in deme vastelauende[1] dede Pawel Holste rekenschop vnnde hefft denn beyden kerckheren entrichtet xl mark, vnd bleff in der busse wat dar vorhenne inne was, vnnd wart wedder gekarenn Jurgen Steffens.

[Paabegyndt men ikke fortsat Fortegnelse over Medlemmerne:]

Anno domini vefteyen hundert jar don wurden desse 25
brodere vth deme oldenboke in dit nye geschreuen vnde bynnen rades weren in den tiden[2]:

Anders Smadder, vxor.	Peter Rudebeke, vxor.
Arnt Kissenbrugge, vxor.	Marquart Holste, vxor.
Hans Witwater.	Ebe Jepson, vxor.
Marten Risenbarch, vxor.	Leue Ingwartson, vxor.
Brun Buchenberch, vxor.	Vedder Brun, vxor.
Nis Payson, vxor.	Hermen Wynbarch, vxor.

27.

1459, 15. Marts. Rigsraadsdom, hvorved Helligaandshuset og Helligkors-Gildet i Randers, der møde ved Byens Borgemestere, bekræftes i Besiddelsen hver især af en Gaard, der ere skjænkede dem af Fru Elsebe Kristiernsdatter af Støvring.

Efter en af Langebek tagen Afskrift i hans Diplomatarium i Rigsarkivet. Han har noteret paa den: »Orig. membr. laant af Randers Byes Archiv 1750«, og under den har han skrevet: »Seiglet henger heelt under«. Brevet omtales i Pontoppidans Danske Atlas (IV, 1768, S. 384). Naar Stadfeldt (Beskriv. over Randers, 1804, S. 81) mener, at Hellig Kors-Gildet skulde være et gejstligt Gilde, er det en Gisning, som selvfølgelig kan være rigtig. Men noget sikkert vides ikke. — Hellig Korsgilder findes der Haandværkerlav S. 274, jfr. F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg S. 45.

[1] *D. e. den 28. Febr.*

[2] *Disse Magistratspersoner nævnes saa godt som alle 1497 ndfr. un-*

ogsaa i Slesvig (Joh. Schrøder: Gesch. der Stadt Schleswig, 1827, S. 66—67) og i Ribe (Terpager: Ripæ Cimbr., 1736, S. 434; Kinch: Ribe, I, S. 612, 614).

Wii Cristiern meth gutz nathe Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle widerlight, neruerendis oc komme scullendis, at aar effter gutz byrdh MCDL nono, thorsdaghen nest fore palme søndagh[1] wore skickedhe for oss oc wort ælskelighe radh oc godhe men, som ære oss ælskelighe werdughe fadher biscop Knwt i Wiborgh, her Otte Nielssøn, her Eric Ottssøn wor hoffmester, her Strange Nielssøn, her Mwnck, her Niels Cristiernssøn, her Anders Nielssøn aff Kockedal, her Niels Kaas, her Anders Jachimsøn, riddere, oc andre flere godhe men, som tha neruerendis ware, welbyrdighe men her Oleff Lunge ridder oc Eric Petherssøn wæbner paa then ene sidhe oc Nis Palmissøn oc Staffen Nielssøn, borghemestere i Randers, paa then annen sidhe, oc gaffue them ther i rette paa badhe sidher om two gardhe, een liggendis i Westerskow i Gerluherrit, som aarlighe skyller two øre korn oc sextam (!) *grot*, hwilken gardh frw Elzebe Cristiernsdotter aff Støffring gaff til then helghe aandz hws i Randers, oc een gardh gaff forskreffne frw Elseff til helghe kors messe oc law, hwilken messe daglighe holdis i brødhre closter i forskreffne Randers, som skylder aarlighe een øre korn oc een ß grot, met alle forneffnde gardhes tilligelse, enchte vndentaghit i alle made, som the obne breffue, forskreffne frw Elseff ther vpa vdhgiffuit hauer, ydermere vduise. Tha effter alles therres tiltal oc genswar paa badhe sidher war ther swo for rette saght, at the breffue, forskreffne frw Elseff paa forneffnde gardhe vdgiffuit haffde, skule bliffue wedh theris fulle macht oc forskreffne helghe aandz hws oc helghe kors messe oc law skule forskreffne two gardhe haffue oc nyde til ewerdeligh æye i alle made oc met alle article, som forskreffne

[1] *D. e. den 15. Marts, Palmesöndag faldt 1459 paa den 18. Marts.*

frw Elseffs breffue lude oc vduise, som fore ær rørt. Forbiwthendis alle, ehwo the helzt ære eller wære kunne, oc serdelis ether forskreffne her Oleff Lunge oc Eric Pethers-søn, forskreffne helghe aandz hws, helghe kors messe oc law eller theris forstandere her vdi at hindre eller hindre lade, møthe, vmaghe eller vforrette i nogre made vnder wor koningxlighe heffnd oc wrethe. Datum in ciuitate nostra Arusiensi nostro sub secreto, anno et die supradictis.

28.

1464, 2. Febr. Kristiern I stadfæster et af nogle Hoftjenere i Kjøbenhavn oprettet St. Karensgilde.

Stadfæstelsen og den stadfæstede Skraa synes tabte. Hvad der er tilbage, er nogle Meddelelser om Gildet af C. Molbech og J. Langebek. Disse Meddelelser ere aftrykte nedenfor. P. Terpager skriver i »Ripæ Cimbr,« (1736, S. 424): »Memoriæ D. Catharinæ quondam convivium instituisse Hafnienses fama est, et quidem in Bibliotheca Reseniana sæpius citata, ejusque Capsæ VI Ord. II in 8vo num. 29 inter alias literas M. S. haberi regum Christiani I et II literas Danicas de S. Catharinæ gilda Hafniensi datas A. 1464 et 1518[1]*«. Citatet efter »Petri Resenii Bibliotheca« (1685) er imidlertid ikke rigtigt. Caps. VI, ordo II, Nr. 29 (S. 125) er »Rasmus Lauritzøns Christi Pinis og Døds Historie, Kbhfn. 1576«. Men S. 129 (Caps. VI, ord. III, Nr. 11) nævnes »adskillige danske Kongers Gillis Louer M. S.«. — Af St. Karens- eller Katrinegilder kjendes endnu et i Kjøbenhavn 1403 stiftet af Byens Bagersvende s. ndfr. under Haandværkerlav S. 3 flg.), et i Randers 1505 (S. A. Stadfeldt: Beskriv. over Randers, 1804, S. 80), et i Skjellerup i Fyn 1526 (Suhms Saml. t. den danske Hist., I, 1, 1779, S. 3) og et i Malmø, «St. Karine eller Kiødmangerelaget« (A. U. Isberg: Anteckn. om Malmø, 1876, S. 71).*

Christian I stadfæster Indstiftelsen, ved nogle af Kongens Hoftjenere, af »Ste Karine Gilde« i Kjøbenhavn. (Herolden) »vor elskelige persefant Christiern Sielland, spelemen, steghere oc andre flere wore thienere« havde berettet for Kongen »at the haffwe nylige begynt oc optaghet eet gilde her i wor køpstæd Køpenhaffn, gwdh i hemmelrighe, jomfru Marie oc jomfru sancte Katherine till loff,

[1] *Se ndfr. S. 251.*

heder oc ære« o. s. v. Brevet er givet »ex castro nostro Haffnensi die purificationis beatæ Mariæ virginis«[1]. (C. Molbech i Nyt hist. Tidsskr., V, 1854, S. 232—33).

Kongen tager Gildet med dets Brødre og Søstre i sin kongelige Hegn, Værn, Forsvar, Fred og Beskiermelse med den Artikel derhos: »Saa at ingen skal have Magt til at sette eller skikke noget Regiment i forskrevne Gilde uden vi selv eller hvem vi det paa vore Vegne befalende vorder, anderledes end som fornævnte Gilde begyndt og optaget er«. (J. Langebek: Jubeltale over Christian den Første, 1749, S. 85—86. I en Note tilföjes: »Orig. membr. af 1464 i S. Nicolai Kirkes Archiv«).

29.

1464, 8. Decbr. Jens Persen, Præst, skjænker paa Raadhuset i Stubbekjøbing en Del Løsøre m. m. til »Præstebordet«, d. v. s. til Præst efter Præst, i Byens Vor Frues- og St. Petersgilde.

Nedenstaaende Brev findes i Afskrift i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet. Langebek har foroven noteret paa den: »Ex originali membran. 1741«, og forneden skrevet: »Sigilla absunt. Originalet hører Stubbekiøbing By til«. Gildet er viet til baade Vor Frue og St. Peter. — Vor Frue- eller Marie-Gilder have sikkert været almindelige. Der var en Vor Frue Hvirring (»høring«) i Gunderslev nordvest for Næstved (Script. rer. Dan. IV, S. 333); 1377 et Marie Gilde i Faaborg (Pontoppidan: Ann. eccles., II, S. 224; Langebeks Dipl. 29. Marts 1430; Aktst. til Oplysn. om Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, S. 128); c. 1380 i Kjøbenhavn (Kbhvns Dipl., I, S. 99) og 1413 i Haderslev (Geh. Ark. Aarsberet. II, Till. S. 8); det elende Lav i Odense 1435 var et Vor Frue Gilde (s. ovfr. S. 182); 1492 forekommer et Vor Frue Gilde i Flensborg (s. ndfr. S. 224), 1515 i Herslev (s. ndfr. S. 243), 1535 i Ribe (Kinch: Ribe, I, S. 612, 613) og i Malmø (A. U. Isberg: Anteckn. om Malmø, 1876, S. 71). Under Gejstlighedens Gilder findes en Række Gilder viede til Jomfru Marie (Marie Rosenkrans i Slesvig, Marie Psalter i Odense, det store Præstegilde i Lund o. s. v.), og under Kjøbmandsgilderne kan nævnes Dragerlavet i Flensborg (1399), Aarhus Kjøbsvende Lav (1418), Flensborgs Kjøbmænds-Gilde (c. 1420) og det tyske Kompagni i Kjøge (1450). Skomagernes Gilde i Odense kaldes 1516 »Vor Frue Kompagni« (ndfr. under Haandværkerlav

[1] *Maries Renselsesdag er den 2. Februar.*

S. 375). — St. Petersgilder findes i Gjødstrup og Skudderløse nordost for Næstved og i Brandelev sydost for samme By (Script. rer. Dan., IV, S. 333), c. 1380 i Kjøbenhavn (Kbhvns Dipl. I, S. 99) og 1499 i Ribe (s. ndfr. S. 237); imellem Kjøbmandsgilderne var Vognmændenes Lav i Kjøbenhavn viet St. Peter (1518), og et i Nationalmuseet bevaret Sigil fra det 15. Aarh. viser, at Smedene i Horsens dannede et St. Petersgilde (C. Nyrop: Danske Haandværkerlavs Segl S. 48). Der existerer ogsaa et Sigil for et St. Petersgilde i Farelde (Falsterbo?) s. Brunius: Skånes Konsthist., 1850, S. 653. — De ovfr. nævnte fire Gilder i Omegnen af Næstved stod alle i Broderskabsforbindelse med Munkene i St. Peter i den nævnte By (jfr. Aarb. f. nord. Oldk. 1897, S. 379).

Alle men thette breff se æller høre læse, helser jek Jens Persson prest ewi*n*nelic met wor herre. Kungør jek for alle nerwærendis oc komendis, at jek aff myn fri wilie oc berot hw aar effther guthss byrth MCDLXIIII° wor frvess dach conceptionis[1] stoth paa rothusset i Stubekøping for oldreman oc alle gildbrøthre aff wor frvess gilde oc sancti Pætherss, ther tha nerwærendis wore oc lawæ steffne then dach søkte, oc gaff til wor frve oc sancti Pætherss presteborth myn hethekæthil oc en opgiorth sieng met al syn tilhørrelsze, som ær først myn bestæ dywnæ, myt bæstæ lætherlaghen, myt bestæ siengklæthæ oc ij gothe laghen oc en howedynne oc howetputhe met oc træsiengen met, sithen myn beste kanne oc myn bestæ grithe, myn beste stol oc myt bæste hyvnde oc myt løwkar oc myn mvllw nest then bestæ, mit beste handklethe oc ij kør, hwilke ey skulle døø æller drokne, oc sex for vti sa*m*me mothe. Hwilke gawer som fullelig bliffe skulle til forscreffne presteborth ok jek thom selff nythe skal vti myn thith oc sithen prest æffther prest. Item hwath som helst jek for*neffn*de Jens Persson bøgger paa wor frvess oc sancti Pætherss residentia, thet skal engin myn arwing haffe makt noghet for igen at kræffe æller noghet for opp at bære. Item oc witherbinder jek for*neffn*de Jens Pæthersson mit at bliffe wor frve oc sancti Pætherss altherss kappelan vti Stubekøping, swo lenge guth wil, at jek mo lewe, oc aldri

[1] *D. e. den 8. Decbr.*

fran wor frvess oc sancti Pætherss residentia at skilliæss æller fran fare, mæthen fulko*m*melich myn lefftith kærlich with at bliffe. Datum anno, die et loco, quibus ut supra. In cujus rei testimonium sigillum meum presentibus duxi appendendum cum sigillis convivii sancti Petri et discretorum virorum, videlicet d*omi*ni Johannis Martini, curati ecclesie Falckessløff, et Michaelis proconsulis in Stubekøping et Henrichi Rebergh ibidem et Jacobi Brvn, Petri Brand nec non Johannes Jacobi, ciuium ibidem.

30.

c. 1465. I et Aktstykke af 21. Februar 1541 stadfæstes bl. A. en Vidisse af et Dokument fra c. 1465 angaaende et Gildehus i Vranum.

Nedenstaaende Aktstykke findes Fol. 153 v i Protokollen »Den ældste Rigens Forfølgnings Bog 1536—1542« i Rigsarkivet. Den her nævnte Biskop Jens i Aarhus maa være Jens Iversen Lange, der var Biskop fra 1449—1482. Almind Sogn med Landsbyen Vranum ligger paa den østlige Side af Hald Sø syd for Viborg. — Ovfr. S. 101, 169 og 217 er nævnt en Række Gilder paa Landet, i Uggeløse, Snesere, Hellested, Skjellerup, Gunderslev o. s. v.; hertil skal endnu föjes, at der i Script rer. Dan. IV, S. 347 nævnes et Gildehus i Aaderup, formentlig Atterup i Bavelse Sogn nordvest for Næstved, og sst. S. 385 et Gildehus i Stuby, Kastrup Sogn, nord for Vordingborg.

Her Iib Jenss[øn], prest tiill Almynding kyrcke, fick stadf*estels*e offuer thuendhe widiiszer, wdgiffne att Viborg lendztıng, lydend*is* paa ett skifftæ, so*m* biscop Jens aff Aarss hegde giortt mett gilbrøder ii Wranwm ii saa maade, att handh skulle haffue tiill kyrckens gaardt th*et* gildhus, som gilbrøder tilforne hagde, som kyrckens gaardtt er nw bygtt, oc gilbrød*er*e skulle haffue the*n*n stoffue oc bure, som kyrckens wore tilforne, oc giffue e*n*n m*ar*ch wox tiill for*scref*ne Vranwm kyrcke etc. It*em* th*et* anditt wnd*er* guds aar mcdlxxxv[1] lydend*is*, att xij mendh hagde wittnett, att

[1] *Muligvis kal her læses »x« og ikke »v«.*

the*nn* skifftæ, so*m* giorts emello*m* her Jens oc Mickell Pouelss[øn] o*m* the*nn* ager y Almyndh etc., saa att for*scref*ne Mickell Pouellss[øn] skulle frii kyrcken the*nn* ag*er*, so*m* Nis And*er*ss[øn]s lade oc herberg paa staar, oc kyrcken skulle frii Mickell Pouelss[øn] the two agr*e*, som lig*er* norden wedh Lundløff etc., so*m* sa*m*me vidisser yth*er*mer*e* wduiser. Da*tum* Ott*on*ie 2a *feria* p*ost* Valentini[1] mdxlj.

31.

1477, 26. Febr. I et Privilegium for Svendborg paabydes det bl. A., at Borgemesteren eller Nogen af Byens Raad skal være tilstede i St. Hjælpers Gilde, naar der i det foretages Sager, der angaa Kongen, Kronen og Byen.

Da Privilegiet ikke er trykt, meddeles her nedenstaaende Slutningsbestemmelse i det. Privilegiet findes i Afskrift i Rigsarkivet i Pakken »Kopier af Privilegierne for Byer i Jylland og Fyn-Langeland, indsendte efter kgl. Missive 29. Juli 1648 i Anledning af Frederik III's Kroning«.

Wi Christiern med guds naade Danmarckes, Sweriges, Norgis, Wendes och Gottes konning, hertogh i Sleszwig och hertug i Holsteen, Stormarnn och Dytmerschenn, greffue udi Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligt, at . . . .

Och haffue wii forstaaet, at de haffue optaget et gilde, szom kaldes sancti Hielpers gilde, huilcket er osz, byenn schadelig i szaa maade, at wor borgemester eller noger af raadet mue ei dermed offveruehrre at høre och offueruerre szaadan szager, szom der forhandles, som osz, cronen och byenn er paarørendes; thi wille wii, at szaadannt gilde schall ei hereffter opholdes vdenn noger af raadet ehr der inne med for szaadan szager schyld, szom før ehr rørtt.

Forbiudendes alle, eder och huer serdeeles, i Suenborg

[1] *D. e. den 21. Febr., da Valentinsdag 1541 var Mandag den 14. Febr.*

herimod i noger maade at giøre eller giøre lade, vnder wor kongelige heffnn och wrede. Datum in ciuitate nostra Ottonia feria quarta quatuor temporum in quadragesima[1] anno domini 1477.

32.

c. 1480. Fortegnelse over en Del Medlemmer i Kallundborgs St. Knudsgilde.

Fortegnelsen er trykt efter en Afskrift i Rigsarkivet (Klevenfeldts Saml., Documenta absque anno). Klevenfeldt har under den skrevet: »Ex specificatione vetere lacera civitatis Kallundborg, transcripta 1747«. Den synes kun at omfatte Gildets fornemmere Medlemmer og er ikke ordnet helt kronologisk. Det skal særlig bemærkes, at Nikil Scharsov og Hustru ikke nævnes umiddelbart efter hinanden saa lidt som Joakim Flemming og hans Hustru. — Tidligere kjendtes St. Knudsgildet i Kallundborg kun fra det i Nationalmuseet opbevarede Træ-Gildebæger (s. Aarb. f. nord. Oldk. 1885, S. 27). I Resens Atlas Daniæ, II, S. 341 (Store kgl. Bibl. Uldals Saml. Fol. Nr. 186) hedder det under Kallundborg om Gildet og dets Bæger: »Olim in civitate viguit societas qvædam S. Canuti, cujus qvotannis 7mo Januar [d. e. Knud Hertugs Dag] celebratum convivium. Hoc in collegium admittendus prius poculum ebiberet, cerevisiæ IV sextariorum capax. Forma scyphi, qvi in curia adhuc conspicitur, hæc est (her følger en Tegning)«. Bægeret er afbildet i J. J. A. Worsaaes Nord. Oldsager, 1859, S. 178 og er omtalt i Tidsskr. f. Kunstind., 1889, S. 68—69. Naar det efter Resen rummer fire Sextarer, vil det sige henved 2½ Pot, idet en romersk Modius (8,75 Liter) har 16 Sextarer.

Register paa thieris naffne, som haffver werret wdi s[an]cti Knudtz gilde i Kallundborg.

Konning Waldemar[2].
Konning Oluff.
Dronning Margareta.
Konning Christian.

Biscop Niels[3].
Biscop Peder[4].

Her He[r]men Flemmingh[5].

[1] *D. e. Tamperdag i Fasten 1477 Onsdag den 26. Februar; her staar »quadragesimo«.*

[2] *Formentlig Valdemar Atterdag.*

[3] *Niels Ibsen eller Jacobsen var Biskop i Roskilde 1368—1395 (C. Molbech: Hist. Aarb., III, S. 25).*

[4] *Peder Jensen Lodehat var Biskop i Roskilde 1395—1416 (sst.).*

[5] *Foged paa Kallundborg 1397, var gift med Inger Skarpenberg Henningsdatter (Danm.'s Adels Aarbog 1892, S. 145).*

Fru Ingier hanns hustru.
Her Peder Flemming.
Frue Giese hans hustru.
H*er* Clauis Grubendall[1].
Frue Karine h*an*s hustru.
H*er* Barnom[2].
H*er* Claus Scheppel.
H*er* Ni[l]szs Basze[3].
H*er* Sabel Kerkendrup.
H*er* Joachim Fl[emming][4].
Frue Citzele Biørnsz.
H*er* Johan Biørnsz[øn].
H*er* Werner.
Mølleke.
Fru Sophia hans hustru.
Jes Naffnesz[øn].
Fru Ingeborre hans hustru.
Berthell van See.
Atzer Galth.
Hans van See.
Thønne Popendrop.
Jeppe Gydesz[øn]
Fru Giertrud hans hustru.
Fru Bold aff Kierby.
Gyde Brantz oc hend*is* 2 døttre.
Per Iuersz[øn] af Erszløff.
Wacholtt.
Øries Ørik.
Fru Johanne hans hustru.
Nichil Scharsow.
Zobel.
Marqvor Vestenii.
Fr[u] Karen Scharschous.
Fru Sophia.
Fru Marinne.
Fru Ingier h*er* Jachims hustru.
Krumpen aff Raffnstrup.
Fru Kirstinne h*an*s hustru.
Lauritz Henrichsz[øn] af Skafteløff[5].
Hustru Anne Thomaszs.
Hans Naffuel[6].
Jep Langh[7].

---

[1] *Høvedsmand paa Kallundborg 1410, var gift med Karine Madsdatter Falster (Danm.'s Adels Aarb. 1895, S. 180).*

[2] *Barnom Eriksen, hans Enke nævnes 1408 (C. Molbech og N. M. Petersen: Udvalg af Diplomer, S. 84, 379).*

[3] *Skrev sig 1400 til Vedby, muligvis i Løveherred sydost for Kallundborg (Danm.'s Adels Aarb. 1886, S. 39).*

[4] *Lensmand paa Kallundborg 1444—45, hans første Hustru, der nævnes nedenfor, var Inger Andersdatter Hvide (Danm.'s Adels Aarb. 1892, S. 145—46).*

[5] *Af Familien Fikkesen; stiftede 1458 en Messe i Vor Fruekirke i Kallundborg (Danm.'s Adels Aarbog 1892, S. 139).*

[6] *Var 1483 Høvedsmand paa Kallundborg (Fr. Algreen-Ussing: Kallundborg S. 11).*

[7] *Var Foged paa Kallundborg 1439 (Fr. Algreen-Ussing anf. Skr. S. 11).*

33.

1484, 22. Sept. Kolding Bytingsvidne, hvorefter St. Knudsgilde i samme By bortskjøder St. Knudsgaard sammesteds.

Brevet er trykt efter en Afskrift i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet. Langebek, der selv har taget den, har foroven noteret paa den: »Ex Orig. membr.« og under den skrevet: »Sigilla desunt«. I Dipl. findes endnu en anden Afskrift, under hvilken der er skrevet: »Orig. pergm. fra Vib. l[an]dst[ing] ved Ass. Testr[up].« — Jfr. Fyhn's Efterretninger om Kolding, 1848, S. 223.

Alle men, thette breff se eller høre lesis, hielse wy Hanss Row byfoghet i Koldingh, Anders Hanssøn borgmester, Nis Pedersøn i Skerup herytsfoghet i Holmotz herret, Jes Jeypsøn, Jep Hwas, rademen i Kolding, Erik Jwde, Nis Lassøn och Niss Persøn sudher, borgere i thet samme sted, ewynnelich met guth och kungøre alle men, som nw ære och komme skulle, ar effther gutz byrdh MCDLXXXIIII° sancti Mauricii dagh[1] tha vor skycket for oss och flere gothe men, som tha vore pa Koldingh byting innen fire stocke, hederlich man her Dyonisius Jensen, sogneprest i Eltongh soghen, loflich beddis och fich eth fulth thingswynne af viij dannemen, sasom vare Nis Lassøn, Niss Dydh, Sewerin Smydh, Gregoriss Iwersøn, Mychel Raffn, Nis Persøn, Povl Smydh och Palle Nielssøn, hvilke viij dannemen, som wunne pa theris gothe tro och sanningh, at the soghe och hørde, ath forneffnde Anders Hanssøn borgemester och Nis Pedersøn, allermen i sancti Knudz gylle, och Erich Jwde, skørsman[2] udi thet samme gylle, tesse forneffnde dannemen vore pa Koldyngh bytingh innen fire[3] stocke, alle med sammelith handh lofflich skøthe forneffnde her Dyonisium sancti Knutz gardh i Luseby[4] met huse och jordh, vppe oc nere, vte oc inne, inthet vntaghen, hvilke forneffnde huse oc gardh oc jordh for-

[1] *D. e. den 22. Sept.*

[2] *Jfr. »schürman« i Sønderborg Skomagernes Lavsskraa af 27. Marts 1488 §§ 14, 27 (nedenfor under Haandværkerlav S. 195 og 197).*

[3] *Her staar »fore« i begge Afskrifter.*

[4] *Er den nuværende Laasbygade i Kolding (s. Fyhn: Kolding, S. 10—11).*

neffnde hr. Dyonisius Jensøn oc hans rette arffuinge skulle nu her efter hafue, nyde oc bruge fore et fulth kiøb til ewynnelich eyndom qwit oc fri for alle mendz tiltale, som ther kan patale med rette. Item skede that oc sa, ath forneffnde her Dyonisius eller hans arffuinge ville nogher tiidh afhende sigh forneffnde huse oc jordh entigh met pande eller kiøb, tha skal forneffnde sancti Knudz gyllis forstander, huo som tha er pa gyllens vegne, eller borgmester oc radh i Kolding vare forneffnde huss oc gardh oc jordh nest at pande eller købe for lighe verdh, som the konne andersted fonghe. Item tilbiudher forneffnde allermen oc skørdzmen i forneffnde sancti Knudz gylle, som nu ere eller herefter komme skulle, at frii och hyemle oc fuldkommelich tilstande forneffnde her Dyonisium Jensøn oc hans arffuinge forneffnde huse oc gardh fore alle mendz tiltale, som ther kan patale met rette, for eth fult kiøb til ewynnelich eyndom. Till vindesbyrdh, at wy hørde oc soghe, at sa gyck oc foer innen fyre stocke, thet wynne vy met vore ingsegill hengendis nethen for thette breff. Datum ut supra.

34.

1488. Skraa for et Gilde i Skarhult.

Af denne Skraa er kun bevaret de første Linier af Indledningen hos P. Terpager: Ripæ Cimbr., 1736, S. 424, saaledes som de ere trykte nedenfor. Skraaen omtales af Peder Syv i hans Indledning til Hellested-Skraaen (s. ovfr. S. 170). I »Bibliotheca Rostgardiana« (1726, S. 492) nævnes som Nr. 462 Haandskriftet: »Skarholt-Skraae paa Pergament in 8⁰ oblongo«, det blev paa Avktionen solgt til Arne Magnusson for 8 β, men synes ikke mere at existere. Skarhult ligger i Froste Herred i Skaane nordost for Lund.

Confraternitatis Skarholtensis in Scania leges exstant: Hæc statuta scripta sunt anno domini M.CD.LXXXVIII, domino Hacquino curatore et Swen Tymmerman sodalitii Skarholte senatore. Orate pro ipsis deum.

35.

1492, 15. Avg. Skraa for Vor Frues Gilde i Flensborg med Optegnelser angaaende Gildets Formue fra 1524 til 1558.

Skraaen er trykt efter H. C. P. Sejdelins Diplom. Flensb., I, S. 694—700. Originalen er et noget beskadiget Pergamentlæg paa 10 Blade i lille Oktav, hørende til Marie Kirkens Arkiv i Flensborg. Der er flere smaa Huller i Bladene; men de fleste Steder kan det sikkert siges, hvad der har staaet, hvor der nu er et Hul; det er ndfr. sat i Klammer []. Hvad der ndfr. er sat i Parentes (), er overstreget i Haandskriftet. Dettes Sidetal ere trykte til i Marginen. De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i det. Ovfr. S. 216—17 ere en Del Mariegilder nævnte.

1 In nomine domini amen. Na der bort Christi vnszes heren duszent veerhundert in deme twevndeneghentighesten jare to handes na vnszer leuen frouwen daghe der hemmelfart[1], to laue vnde tho erwerdicheit deme almechtighen gode, doch to eneme sundirlike laue Marien der hemmelschen keyserinne, vmme trost vnde salicheit susters vnde broders der broderschopp vnde laghes vnser leuen frouwen altares bynnen Flensborgh in sunte Nicolai kerken, sint beleuet vnde bestedighet dusse na ghescreuen articule vnde stucke, in auerweszent vnde jeghenwordicheit erlike vrame lude, alszo beno[me]liken, her Nicolaus Berntszen, [to] der
2 tiid eyn viccarius des altares, Bernt Peterszen, ratmanne vnde bisitter des laghes, Mas Jenszen, Jeppe Peterszen, olderlude des lages, [2]Nissze Alsinck, Iwer Scroder, Luteke Ludickszen, Jeppe Moltszen, Junghe Ketel[2], desse vorscreuen erlike vrame lude weren vulbordende articule vnde stucke hiir na volgende:

1. Item interste schal de viccarius des altares myd deme scholmester vnde den scholeren singhen gode vnde Marien sin benedieden moder alle friedaghe eyn vesper vnde des sonauendes eyn singhende fromysse vor sustere vnde brodere des laghes vnser leuen frouwen, vnde des
3 scholen de olderlude de[me] prestere dar for gheuen xij ß

[1] *D. e. den 15. August.*

[2] *F. Wedel (Gilder og Laug i Flensborg S. 51, 53) kalder disse fem Mænd ligesom de i § 32 nævnte otte Brødre for Stolsbrødre.*

lub. to wyn vnde tho abbel[aten] alle jar; vnde ock scholen de olderlude deme scholmester gheuen to one viij ß lub. jarlikes vor sin vnghemack, also vor de vesper vnde singhende vromisse.

2. Item noch schal de scholmester myd alle den scholeren alle daghe singhen Salue regina in de ere Marien vor brodere vnde sustere des laghes; des szo scholen de olderlude des laghes deme scholmester jarlikes to lon gheuen eyn lub. marck tho twen tiden des jares vpp thoborende, also tho sunte Michaels dach vnde to paschen; ock scholen de olderlude ij tortiszen dar tho holden alle daghe, dar de scholer dat versikel mede singhen scholen vor deme [alta]re vnszer leuen frouwen; [ock] schal de vicarius des vorscr*eue*n altares [an] deme Salue rigina vorscr*eue*n alle dage wesen [vm] de collecten to warende efte eyn ander . . . . k to hebbende.

3. Item we ghekoren werdt tho eynn olderman des 4
laghes, de schal dar twe jar olderman bliuen; keszet he den aff, so mach men en af setten vnde kesen eyn ander in sin stede, vnde bynnen twen jaren mach men en wedderkesen, efte me en hebben wil.

4. Item we ghekoren werdt to eynn olderman des laghes, vnde weigert he olderman thoweszen, de schal breken eyn tunne bers vnde entberen des laghes.

5. Item weme de olderlude baden senden, wen me dat beer smecket, vnde nicht enkumpt, de schal breken j t*unne* bers vnde j punt wasszes.

6. Item we dar gheszte biddet, de schal tosegghen 5
deme olderman ofte deme scriuer, vnde schal vor em betalen, vnde gudt weszen vor vnsture.

7. Item wan de olderlude weme vthe deme laghe vnszer leuen frouwen behouen tho des laghes beste vnde vnszer leuen vrouwen, vnde he dat nicht don wil, de schal breken ij marckpunt wasses.

8. Item de des laghes bade is, de schal reyneghen vnde wasken de bekere des auendes tovorne by broke also tovorne.

9. Item ofte dar we sete des auendes bauen tiid sunder der olderlude willen, de schal breken j *tunne* bers vnde j punt wasszes.

6 *10.* Item ofte dar wol were, de den anderen stotte edder sloghe ofte ander ouerlast dede, de breket j *tunne* bers vnde j punt wassz.

11. Item ofte dar wol were, de den anderen spreke an rucht ofte an ere, de schal deme laghe beteren j lispunt wasszes.

12. Item we dem anderen stele szo vele also ij engelsche an der broderschopp, de schal vorbraken hebben de broderschoppe.

13. Item so schal dar nemant kopen ofte vorkopen, ock schal dar nemant wedden edder dabelen in der broderschopp, ock schal dar nemant deme anderen todrinken grothe schalen ofte bekere edder mer, also em wol haghet, edder myd ber begheten, we desse stucke deit, de schal braken hebben j *tunne* bers vnde j punt wasszes.

7 *14.* Item we dar mer drincket, also vnbequem is, vnde gift id wedder an dem husze efte haue des laghes, de schal breken j *tunne* bers vnde j punt wasszes.

15. Item ofte dar wol kyuende worde myd enem, de schal den olderluden tospreken; we den olderluden nicht wil horen, den schal me vorwyszen, sunder dat de broder willen en begnaden.

16. Item so schal dar nemant sin wapen dreghen in de broderschop, sunder he schal idt van sick don dem olderman efte deme schencker edder bliuen buten der doren, by j *tunne* bers broke vnde j punt wasszes.

17. Item so schal dar nemant sitten in der broderschopp, sunder he betale.

18. Item ofte dar we schelaftich worde midt deme 8
anderen, vnde ghinge tho hus vnde halde wapen, vnde wolde en slan, worde idt beseen, de betere j lispunt wasszes, wente id is recht vorsath.

19. Item ofte dar wol were, de den anderen blot wundede, dat god afkere, de hefft ghebraken j lispunt wasses.

20. Item wen dat beer berekent is, we den syn beer nicht betalt efte des anderen daghes, de schal breken iiij punt wasses.

21. Item des anderen daghes na vnszer leuen frouwen daghe to kruthwiginghe[1] so schal me hebben beghenkenisse vor sustere vnde brodere, so schal eyn jewelck suster vnde broder jeghenwordich weszen an deme denste 9
godes, vnde don syn offer, by j punt wasszes broke, vnde dar scholen vpp waren de olderlude, we dat nicht endeith.

22. Item ock des anderen daghes na vnszer leuen vrouwen daghe[2] so schal me hebben morghensprake, dar schal enjewelck broder komen, wan de klocke xij slaghen heft, by j *tunne* bers vnde j punt wasszes broke, so verne also he is sunder vorfal.

23. Item is dar jemant, de dar nicht beteren wil, vnde den wilkore ouergyfft, vnde secht, he wil vnghedwunghen weszen, den schal me vthe deme boke scriuen der broderschoppe, wente he heft sick suluen vorwiset; he kan dar numment ouer schult vorgheuen.

24. Item ofte dar wol were, dede braken hadde, vnde 10
idt were em leet, vnde wolde gherne beteren, dem scholen de olderlude vnde brodere gnedich wesen.

25. Item nen olderman schal hebben in synem huse van den ghuderen, de dar horen to vnszer leuen vrouwen altar in sunte Nicolai kerken, sunder se scholen bliuen in der hillighen kerken vmme anvallende schade willen.

[1] *D. e. den 16. Avgust (Kruidwyhung er Marie Himmelfarts Dag).*

[2] *Da her ikke nævnes nogen bestemt Mariedag, menes muligvis ogsaa her hendes Himmelfarts Dag, den 15. Avgust.*

26. Item de bussze schal de ene olderman hebben an syner bewaringhe, vnde de ander olderman schal hebben den slotel to der busszen.

27. Item we desse wilkore nicht holden wil, de mach nen segghen myd vriem willen, wente hiir is nemanth ghedwunghen.

11 *28.* Item weme dessze wilkore vnde broderschoppe behaghet, de stå vppe vnde laue vnszer leuen vrouwen truwe broderschopp.

29. Item so boghe eynn jewelck syne kne vnde spreke gode vnde syn benedieden moder Marien j Pater noster vnde j Aue Maria.

30. Item injewelch spreke j Pater noster vnde Aue Maria vor sustere vnde brodere, de vorstoruen synt vthe der broderschopp vnser leuen frouwen, dat en god alweldich althomale gnedich sy; vnde des gheliken j Pater noster vor vader vnde moder.

31. Item ofte dar wol qweme in de broderschoppe barbenet, de schal [brek]en j punt wasszes.

12 *32.* Item alle desse vorscreuen stucke vnde articule dar scholen vor raden viij broder vth der broderschopp, de dar tho koren werden, midt den olderluden.

33. Item desse wilkore vnde broderschopp beuele wy olderluden na olderluden, dat se deme enen don also dem anderen; weret ouer, dat se idt nicht en deden, so scholen se dar suluest vor beteren.

34. Item dyt is de wilkore vnde broderschopp, de dar maket is vmme der missen willen vnszer leuen vrouwen in der kercken sancti Nicolai bynnen Flensborgh vnde vmme vnszer sele salicheit willen.

13 *35.* Item weret, dat en broder deme anderen blod wundede edder ander grote schaden dede, dat god afkere, de der ståt edder herschoppe antrede, dar schal sick dat lach nicht mede beweren mer, also de broke, dar er af

ghescreuen steit, men idt schal treden an den vaghet edder kemeneren edder an anderen heren, de des tho richtende hebben.

36. Item so schal ock nen viccarius des alteres vnser leuen vrouwen bynnen sunte Nicolai kerken suluen vppmanen noch rente edder houetstol, sunder de olderlude des laghes scholen idt vppemanen, vnde gheuen dem prestere syne xxiiij mark lub. vnbeworen, de helfte vppe Michaelis, de ander vp pascen.

[Senere tilföjet:]

37. Item so hebbenn de broder alle samptlick beleuett, 16
datt alle de, so inn dissem lage synn vnnd, wenn se vorbodescopt synn, nicht erschinenn, so verne se nicht kranck, edder auer velt gereisett, schollen se dennoch eehr beher, so woll alse de tor stede gewesenn, to betalende schuldich synn.

[Optegnelser om Gildets Formue:]

(Anno domini m v^c^ xxiiij dede Laurens Becker reken- 19
schop des anderen dages assumpcionis Marie[1], alszo dat de summe des geldes in der bussen bleft v *gulden* vnde viij ß.)

Anno domini m v^c^ xxv des midwekens na assumpcio- 18
nis Marie[1] in jegenwardicheit des gemenen lages vnser leuen vrouwen dede Peter Vestersson rekenschop, alszo dat de summa des geldes in der bussen blift xj *marck* ix ß vj ₰.

(Item bekene yk Peter Fessterson myt myn egene hant, 20
dat yk hebbe vpbort vnde entffangen fan Cybbe fan Anffelt to Segart x march lub., de in er husz verenn, fan vegen vnsser leuen frwen anno xv^c^ vnde xxv am donderdaege na Mari assumpcionis[2].)

Anno domini m v^c^ xxvj des mandaghes na Marien 18
hemmeluarth[3] dede Jacob Riggelsson rekenschop vor deme gemeinen lage vnser leuen vrouwen broderschop, alszo dat de summa des geldes in der bussen blift xv *mark* vij ß.

Anno domini m v^c^ xxvij^ten^ des mandages na assump-

[1] *D. e. den 16. Avg.* [2] *D. e. den 17. Avg.* [3] *D. e. den 20. Avg.*

tionis Marie[1] in Hans Runthouedes huus dede Jacob Rutbeck rekenschop vor deme gemenen lage vnser leuen vrouwen, do hadde de busse in redeme gelde ix m*ark* redes geldes (vnde v m*ark*, dar Hans Runthoueth vnde Jacob Rutbeke vor stan, dar eyn hantscriff vp is).

19 Anno xv^{c} xxviij mandages nha assumptionis Marie[2], don gaff Hans Runthouet vnde Jacop Ruthbeck de v m*ark*, dar se vor ghelauet hadden.

Don suluest hebben de brodere beleuet, dat Symen Schômaker schal Michaelis erstkamen vriheit hebben, szo dat he schal desz jars geuen xij ß, sodan vriheit schal he hebben twe jar, dar nha alle jar j g*ulden* alze de vulle renthe.

Don suluest dede Hans Runthouet rekensschup van Marien weghen, dat de pan vnde de foth ysz vrigh deme laghe thouoren, dar tho ysz in der bussze x m*ark* j ß, vnde Hinrich Kock dat rekenschup thokamen.

20 Anno xv^{c} xxix mandages na assumptionis Marie[3] dede Hinrick Kock rekensschup, dat in der bussze ysz rethgelt xiij m*ark* iiij ß x ₰, dar tho schal noch in der bussze xxvij schillingh van den renthen na deme register, wen de vicarius hefft de xx m*ark* entfangen, dar tho ys eyn vrigh panne vnde j foth; dyt ysz in jegenwardicheit der brodere gheschen.

(Anno xxx sondages vor assumptionis[4] dede Clawes Ruter rekensschup, dat in der busse is xiij m*ark* iiij ß x ₰ wo vorscr*euen*, vnde Clawes schal manen van Hinrick Kock de xxvij ß, dar bauen syn de v m*ark* in der busse, Michel Pauelson vnde Clawes blifft schuldich iij m*ark* vj ₰.)

14 (Anno lj. Ick Bernt Goltsmyt bekenne myt myner eghen handtschryff vor my vnde mynen eruen, dat yck hebbe entfanghen van den ersamen broderen vnser leuen fruwen ghelaghe ij punt suluers vnde xij lot vnde j quintyn, des vorplycht ych my Bernt sodane kronen tho makende thuhghen dyt vnde paschen, vnde dar yk sodans

[1] *D. e. den 19. Avg.*
[2] *D. e. den 17. Avg.*
[3] *D. e. den 16. Avg.*
[4] *D. e. den 14. Avg.*

nycht holde, so vorsette yck myn hues vnde hoffte tho eyn pande den suluesten ghelaghe negest de viij marryck, de yn dem huse synt, als so wente yck nycht sodane holde, so schal yck van dem vorgheschreuen suluer gheuen tho renthe iiij marryck; dyt vorgheschreuen wyl yck Bernt holden, sunder arghelychst; gheschreuen anno 1551; dyt schach in Nys Tymsen hues.)

Item dusze houetsumme dusz siluerens nemlick ij punt 15
xij loth j quintyns heft Jurgen van der Beeck scholmester der broderscap vornoget vptem mandage na onser lieuen frowen assumptionis[1], mit de jar rente darby, in bywesen der gansze broderscap, in Peter Kulmans husz, so he dat mal in sinem husze dem lage rekenscap dede. Ich Hermann Buttius betuge sulx mit myner [eghen] hantscrifte, alse capellan to sent Nicolai datsuluige mal.

Item so bekenne ick Nis Timsenn vor my vnnd mine 17
eruen, datt ich schuldich binn inn vnser leuen frowen lach teyn m*ark* lub., welker ick vann Peter Vesterszenn enfangenn, vnnd jarlich to vorrenthenn gelauet hebbe mytt achte ß.

Item bekenne ick Follart Schroder, dat ick entfangen hebbe van wegen Peter Stenssen syns husz haluen vertich m*ark* lub., dar van ick onser leuer frouwen broderschap aller jar vorrenten schall ij m*ark*, thor tiit ick de houetsumme legge. Anno 1558.

36.

1497, 6. Febr. Graabrødrenes Provincialminister for Danmark giver Medlemmerne af St. Barbaras Gilde i Randers Andel i Ordenens gode Gjerninger.

Brevet er trykt efter en Afskrift i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet. Langebek har noteret paa den: »Orig. membran, laant af Randers Byes Archiv 1750« og oplyser, at »Seiglet henger i en rød og sort Silke-Lidse«. Brevet omtales i Pontoppidans Danske Atlas, IV, 1768, S. 384 og i S. A. Stadfeldts Beskriv. over Kjøbstaden Randers, 1804, S. 80. — Efter Terp-

[1] *Hvis Aaret er 1551, er det den 17. Avg.*

ager (Ripæ Cimbr. 1736, S. 421) var der ogsaa et Barbara-Gilde i Næstved jfr. Peder Syvs Betænkn. om det cimbriske Sprog, 1663, S. 61.

Venerabilibus Christoq*ue* deuotis dominis circumspectisq*ue* viris, senatoribus, prouisoribus ceterisq*ue* conuiuis conuiuii sacratissime virginis ac martiris Barbare opidi Randrusiensis, sexus et status vtriusq*ue*, presentibus et futuris, frater Johannes Magni, ordinis minorum prouincie Dacie minister, salutem in eo, qui suis cultoribus septiformem dignanter influit spiritum gratiarum. Inter celestium insignia gratiarum, quibus diuina benignitas vestras gratissimas personas melliflue respexit, affectus vestri gratuiti ad nos Christi pauperes non infima, vt abitror, operosorum meritorum loca sibi vendicant apud deum. Quare affectus predictos laudabili deuocione conspicuos affectu reciproco sincere caritatis dignanter acceptans Christoq*ue* non immerito acceptabiles fore credens piis ipsos spiritualium beneficiorum vicissitudinibus gratanter compensare vestram deo dignam societatem ex speciali, qua fungor, auctoritate reuerendissimi patris nostri ministri generalis ad gremium confraternitatis nostre nec non ad omnia et singula meritorum suffragia fratrum totius ordinis sancti Francisci ac sororum ordinis sancte Clare in vita recipio pariter et in morte plenam vobis participationem bonorum omnium concedens, que per vtriusq*ue* ordinis fratres et sorores die noctuq*ue* in missis, vigiliis, jejuniis, orationibus, predicationibus, laboribus ac aliis piis exercitiis per totum orbem in bis mille centum octoginta sex monasteriis ab olim computatur operari dignabitur clementia saluatoris. Superaddens de gratia speciali, vt cum vestrum cujusq*ue* obitus nostro ordini sacro fuerit intimatus, idem officium exequiale fiet pro eo, quod pro fratribus nostris karissimis defunctis fieri communiter est consuetum. Datum vero supra anno salutis 1497, die Dorothee virginis et martiris gloriose[1] ministeriatus sub sigillo.

[1] *D. e. Dorotheas Dag den 6. Febr.*

37.

1498, 10. Febr. Prioren for Helligaandshuset i Randers optager Medlemmerne af St. Barbaras Gilde i Randers i Kredsen af dem, der nyde godt af Helligaandsbrødrenes gode Gjerninger.

Efter en Afskrift i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet. Langebek har skrevet paa den: »Orig. membran. laant af Randers Byes Archiv 1750«. Jfr. ovfr. S. 231.

Venerabilibus in Christo circumspectisq*ue* viris, senatori, prouisoribus, fratribus et sororibus, ceterisq*ue* omnibus et singulis conuiuis conuiuii siue congregationis beatissime virginis Barbare martiris opidi Randrusiensis Arusiensis diocesis, presentibus et futuris, frater Johannes Mathie, presbiter et prior, ceteriq*ue* conventuales fratres domus siue hospitalis sancti spiritus Randrusiensis ad sanctum Martinum dicte Arusiensis diocesis, in spiritu sancto recta sapere et de ejus semper consolatione gaudere. Rex pacificus, cujus inexhausta est bonitas et immensa, volens sibi subditos fore pacificos et modestos, pia miseratione disposuit ciues suos per vinculum caritatis, vnionis et pacis in domo domini ambulare cum consensu, ne dissentientibus pro singulis animorum motibus dissentiens quoq*ue* fieret animorum sensus, sicq*ue* jus humani federis turpiter deperiret et dato libello repudii concordia (que nutrix est amoris vnionis et caritatis) extra mundi terminos exularet, sic enim de primis Christi discipulis in actibus apostolorum legimus: Erant omnes pariter in eodem loco, dum replebantur spiritu sancto, et erat turba hominum simul fere centum viginti, hii autem omnes erant perseuerantes vnanimiter in oratione cum mulieribus et Maria matre Jhesu et fratribus ejus. Et in euangelio: vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio eorum ego sum, dicit dominus. Conuenientibus vero vobis in vnum dilectissimis in Christo Jhesu fratribus conuiuis dicti conuiuii siue dicte congregationis

beatissime virginis et martiris Barbare opidi Randrusiensis, vt unanimi consensu in sancta congregatione vestra poteritis perseuerare cum honestissimis mulieribus, vxoribus et soroibus vestris, et tandem cum Maria matre Jhesu cum sacratissima virgine et martire Barbara et Jhesu fratribus vniuersis, necesse est, quod descendat super vos spiritus sanctus gratiam tribuens prosperandi in incepto bono crescendiq*ue* ad virum perfectum centum viginti et eo amplius in presenti et gloriam in futuro. Cupientes igitur nos prefati, frater Johannes Mathie, presbiter et prior, ceteriq*ue* fratres conuentuales dicte domus siue dicti hospitalis sancti spiritus Randrusiensis ad sanctum Martinum dicte Arusiensis diocesis, prefatum conuiuium vestrum vestram congregationem siue societatem in Christo et in ecclesia proficere, crescere vel augeri, aliosq*ue* Christi fideles eo auidius ad vos vestram congregationem siue societatem confluere dictisq*ue* vestris conuiuio congregationi siue societati incorporari posse pariter et connecti, quo tam vos quam se conspexerint copiosioribus gratiis confoueri, vos prenominatos, senatorem, prouisores et fratres sororesq*ue* ceterosq*ue* omnes et singulos conuiuas conuiuii, congregationis siue societatis beatissime virginis et martiris Barbare opidi Randrusiensis Arusiensis diocesis presentes et futores, exigentibus tam vestre deuotionis affectibus quam instantiis quotidianis ad sanctissimi ordinis sancti spiritus confraternitatem nec non ad omnia et singula meritorum suffragia, que per nos et per successores nostros, priores et fratres dicte domus siue dicti hospitalis sancti spiritus Randrusiensis, die noctuq*ue* fieri donauerit in eternum nostri clementia saluatoris tenore presentium litterarum recepimus, annectimus et incorporamus condignum beneficiis vestris participationem vobis et singulis vestrum concedendo, omnium missarum, vigiliarum, jejuniorum, orationum, predicationum, laborum et aliorum piorum exercitiorum, que in dicta domo siue

in dicto hospitali celebrantur, fiunt pariter et aguntur. Hoc adjecto quod intimato nobis vel successoribus nostris prioribus et fratribus dicte domus siue dicti hospitalis pro tempore existentibus vestro siue dicti hospitalis pro tempore existentibus vestro siue cujuslibet vestrum obitu vtinam salutari iidem pro vobis et pro singulis vestrum exequiale officium nos facturos promittimus et spondemus quod dictante regula nostra pro carissimis in Christo confratribus nostris defunctis hactenus fecerimus et amicis. Data et acta sunt hec anno natiuitatis filii dei secundum carnem millesimo quadringentesimo nonagesimo octauo die Saturni decima mensis Februarii, nostro tali sub sigillo capitulari.

38.

1499, 1. Marts. Et Raadstuevidne fra Svendborg, der bl. A. oplyser forskjellige Forhold vedrörende Byens St. Knudsgilde.

Brevet er gjengivet efter en Afskrift S. 75—76 i Sunds Herreds Liber copiarum, der opbevares i Provinsarkivet i Odense og nærmere omtales i Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, 1841, S. III. Brevet er benyttet af Jacob Bircherod s. Suhms Saml. t. d. danske Hist., I, 1, 1779, S. 3, og er tidligere trykt i de ovennævnte Aktstykker, I, S. 110—111.

Wi effterscreffne Hans Andersz[øn] borgemester i Suenborrig, Bild Persz[øn] vebner, Claus Scriffuer, Jep Engel, Eggert Friis, Matz Remp, Oluff Kerurt, Jep Kortzsz[øn], Knud Jensz[øn], raadmend, oc Michel Diegen byschriffuer ibid*em* giørre vitterlig, at aar effter gudz byrd mcdxcix[1] den fredag nest effter s[ancti] Matthie ap*ost*olidag[2] var skickit for os paa Suenborrig raadhuus for raad oc for rette oc for dannemend flere, som der da neruerrind*is* vaare, hederlige mand her Hans Rød oc var begerindis for gudz skyld oc for retferdigh*et* skyld at vide effter vore bys bø-

[1] *Aktst. S. 110 har »mdxcix«.*

[2] *D. e. 1. Marts, Apostelen Mathias' Dag den 24. Febr. faldt 1499 paa en Söndag.*

ger, huor mange bode der var ett stund mellum den gaard, Hans Persz[øn] nu iboer, oc det hiørne huus, Anders Kremer nu iboer. Da kunde wi ey andit kiende eller finde vdi vore bys bøger, end vdi lxxx aar oc mere da haffuer der verrit iiij bode mellum for*screff*ne Hans P*er*sz[øn]s gaard oc byggested oc det hiørnehuus, som Anders Kremer nu iboer, føre her Matz Olderup lod bryde de ij boder aff oc lod bygge det huus op igen, som Anders Skomager nu iboer. It*em* vindit Matz Remp for os paa sin gode tro, sel oc sandings ord, at den tiid Tord Eschildsz[øn] oc hand de vaare lensmend til s[ancte] Knudz gille i Suenborrig, da var her Matz Olderup skraaprest til for*screff*ne gilde, oc bar hand oppe renthen oc huusleyen aff for*screff*ne iiij boder paa s[anct] Knudz vegne. It*em* vindit Gircke Skinder for os paa sin gode tro, sel oc sandhedz ord, at det er xij oc xl aar siden, hand bode i s[ancte] Knudz bod oc mere, som Søuren Jude nu bor, oc leyde hand hende aff her Matz Olderup oc gaff hannem huusleyen paa s[anct] Knudz vegne, oc da bode der Matz Juncker, som skøtte det jordegodz til s[ancti] Canuti alter norden nest op til hannem, som for*screff*ne her Matz lod siden bygge ett huus. It*em* vindit Hans Jensz[øn] oc Jes Jude met flere gamle danne mend paa Suenborgs raadhuus for os paa deris gode tro, sel oc sandhedz ord, at det dem fuld vitterligt er, at der vaar iiij boder imellum den gaar[d], Hans P*er*sz[øn] nu iboer, oc det hiørne huus, Henrick Lege fordom[1] aathe, oc her Matz Olderup bar huusleygen oppe paa s[ancte] Knudz vegne[2] aff dem alle fire. Item vindit oc[3] for*screff*ne Matz Remp, Hans Jensz[øn], Jes Jude oc Gyrke Skinder, at den jord, her Matz Olderup lod bygge for*screff*ne huus oppaa, hun hør met rette til s[ancti] Kanuti alter i vor frue kirke i Suenborrig, oc det ville de vinde i helgens ee[d] alle ord

[1] *Aktst. S. III har »for dem«.*
[2] *Tilskrevet over Linien.*
[3] *Aktst. S. III har »for os« istedenfor »oc«.*

oc artickle, som for*screff*uit staar, om behoff giørris. At saa er vindit for os oc gangit oc farit, til vindisbyrd trycke wi vore indzegle for dette breff. Datum *et* actum vt supra.

39.

1499, 3. Juli. En Borgemester og to Raadmænd i Ribe kvittere som Oldermænd for St. Petersgilde i samme By for Modtagelsen af en Sum Penge, som Gildet havde laant Darum Kirke.

Trykt efter P. Terpagers Ripæ Cimbr., 1736, S. 441–2. Sst. oplyses det, at Gildet, der var et af Byens anseligste, 1397 ejede et Stenhus i Nærheden af Bytinget, jfr. J. Kinch: Ribe, I, S. 612–13. Det er ejendommeligt, at Gildet i 1499 synes at have haft tre Oldermænd. — En Del andre St. Petersgilder ere nævnte ovfr. S. 217.

Alle men, thette breff see eller høre lese, helse wii Knwt Michelsen, byfoget i Ripe, Swen Nielssøn herskaps foget, Relleff Staffensen radman, Twe Kallessen, Anders Henrickssen, Niels Clawessen Tielleff borger[e] i Ripe oc Jep Perssen byscriuer, ewinnelig met gud, kwndgørende met thette wort opene breff, ath aar effther guds [byrd] MCDXC nono then odensdagh nesth effther wor frue dag visitationis[1] war skikket for oss pa Riper bytingh Lawe Perssen borgemester i Ripe, Thomas Olssen, Lawe Jenssen radmen oc oldermen till sanct[e] Peder gille i Ripe oc berettete for oss oc tillstode, ath the danen men, som for thennom hade werit oldermen i for*neff*nte s[anc]t[e] Peders gille, the haffde lent Darrwm kercke en summe penninge oc gilleth haffde ther paa for*neff*nte Darrwm kercke opne besegelde breff, saa bekende for*neff*nte oldermen sigh ware alting*ist* well fornøyede oc betaledhe alle the pennenge aff for*neff*nte Darrwm kercke, som for*neff*nte gille haffde lanth for*neff*nte

[1] *D. e. den 3. Juli, Marie Besøgelsedag faldt 1499 paa Tirsdag den 2. Juli.*

kercke, oc gaffue for*neff*nte oldermen for*neff*nte Darrwm kercke aldeles frii oc fullkommeligh quith for all ydermere tilltale om all the for*neff*nte pennenge, oc sade the ydermere, at the bre*ff*, som gillet hade pa for*neff*nte penninge, thennem kwnne the ingen sted fynne, thy giorde the nw for*neff*nte breffue alle maghtløse oc døde, oc skulle the aldri komme Darrwm kercke till skade i noghen made. Herom till vidnisbyrd lade wii wore insegell for thette breff. Datum ut supra.

40.

1512, Januar. Brev fra Hertug Frederik af Gottorp til Biskopen af Slesvig om et Vikarie i Husum, som Hellig Trefoldighedsgildet med Smedelavet sammesteds mener at have Ret til, og som de have forlenet til Borgskriveren paa Gottorp, Domherre i Slesvig Rudolf Smidt.

Brevet findes i Rigsarkivet i Hertzog Friderichs zu Gottorf Expeditiones (d. e. Kopibog) 1508 bis 1513 (Gemeinsch. Archiv Cap. XXXVIII, Accessoria Nr. 1) Fol. 111v—112v. Det har ingen Dato, men da Brevene synes indførte i Kopibogen efter Tidsfølge, tör den savnede Dato vistnok sættes til en Dag i sidste Halvdel af Januar 1512. Fol. 109v findes nemlig et Brev af 17. Januar 1512 og Fol. 112v et Brev af 2. Februar 1512. — Det synes, som om det her nævnte Trefoldigheds-Gilde har bestaaet af Husums Smede jfr. M. Vosz: Innungen und Zünfte in Husum, 1896, S. 91. — Af Trefoldigheds-Gilder kjendes desuden to Kjøbmandsgilder i henholdsvis Kjøbenhavn »Danske Kompagni« 1447 (Kbhvns Dipl. VI, S. 170) og Odense 1476 (Suhms Saml. t. d. danske Hist. I, 1, S. 25) samt Kalentegildet i Flensborg 1362 (Dipl. Flensb. I, S. 54) og et Præstegilde i Roskilde 1499 (Dske Mag. 3 R. III, S. 220). Det skal ogsaa erindres, at St. Gertrudsgildet i Hellested gik over til at blive et Trefoldighedsgilde (s. ovfr. S. 169).

Vnnse b[e]szenndere gunst zcuuor erwerdige in got leue, andechtige rath vnnd getrue, vns berichtenn mit clagenn die olderleuthe der heiligenn driualdicheit gilde binne*n* Huszem sampt dem gantze smede ampte, dasz sie die le-

hennwartt einer vicarien vff dieselb*en* der heiligenn dreiualdicheit gilde von anbegin der vicarien gehabt, die alle wege vnnd, szo offt sie v*er*uallen [1], nach irem geuallen eyne*n* andern ane [2] imandes hindernisz ader insage vmb gotes willenn vorlenet hetten sulcher irrer freyheit, gerechtigheit vnnd rugsame*n* besitzung nach auch ausz chrafft einer fundacion, die des anzceigung thun vnd bey ew*er* vorfarnn zcu getruen hendenn belecht sein sul, sie die gedachtenn olderlude sampt allen gilde brudern eintrechtiglich vnd an alles widersprechen bestimte [3] vicarie vnszem liebenn getruen [4] hoffdiner borgschriber zcu Gotdorffe vnnd thumhernn zcu Sleswig dem wirdigenn Rudolffo Smidt, itzundes der gestalt vnnd wie angezceiget vmb gots willenn auch vorlenet vnd mit irenn briue, wie gehorlich vnd wonlich, dorzcu p*re*sentirt hetten, an welcher irer freyheit, altem rugsamen besitz geschener vorlenu[n]gh vnnd p*re*sentac*i*on ir yn durch eine*n*, [h]er Siluester g[e]nandt, gewaltiglichen eindrag denselben wider ire gerechtigkeit vnd willen vff die vicarien zcu p*re*sentire*n* vnd instituiren thun sollett mit anzceigungh einer vorbettlich [4] vorschrifft, die doch irenn berichtenn nach in ein gewaltsam geboth gewandelt, wenn als in der schrifft von einer p*ri*maren szo vnser liebe gemal vor dem gemelte*n* [h]er Siluester [4]an die gilde [4] solle gethann haben, wir dasselb mit ir lieb handelnn lassen, die sich des gar nicht kann erinnern helts auch dor für, wo es in warheit vnd [h]er Silues*ter* die vicarien anzcunehmen ader zcuhab*en* gesendt gewest were, er wurde ir lieb [4]nicht szo stilschwigende vorachtet vnd [4] vnansucht gelassen vnser liebenn getruen von Huszem die olderlude der heyligen dreyua[l]digh[e]it irer zcu sage von seinet wegen zu vormeine*n* [4]so ader sulch nicht gescheen konne*n* wir dor auss

[1] *Her har først staaet »geuallen«.*
[2] *Her staar »aue«.*
[3] *Her har først staaet »gedachte«.*
[4] *Skrevet til i Marginen.*

vnd andern[1] anders nicht vormercken, denn dass die vnsern irer gerechtigkeit durch sulchen newhenn ingangk vnd geweldige entsetzunge irer freyheit vnd alte*n* besitzunge solten beraubt vnd entsetzt vnd die lehennwart alszo von yn gedrunge*n*[2] vnd an eyne*n* bischoff von Sleswig bracht werden solde[2], die wiel wir ader die vnsern bey iren freyheiten, gerechtigkeit*en* auch alten loblichenn besitzungen zcu behald*en* vns schuldich befinden, befrendet vns sulch ever new[2] vornehme*n* nicht wenig duncket vns auch gantz vnbillich sein, dorvmb gantzer vleissiger meineig (!) begeer[e]nn, ir wollet die angemastenn p*re*sentacion vnnd institucion von wege*n* [h]er Siluesters abthun vnnd der smede vnserm borgschriber zcu Gottorff g[e]geb*e*n, admittirenn vnnd yn dor auff wie gewonlich in die vicarien genediglich instituiren ader sulchs zcu thun eine*n* andernn an ew*er* stat beuelen vnnd die mandat, das sulchs sein vorgang gewynne, mit dieszen gegenwertigen vbersenden sindt wir in beszonndern gunsten vmb euch zub[e]schulden g[e]neigtt vnd des allenn auch ew[e]r beschribenne antwort bey gegenwertige*n* vns weit*er* dornach zcurichten hab*e*n dat*um*[3].

An den bischoff
von Sleswig.

41.

1514, 20. Jan. Kristiern II giver St. Gertrudsgilde i Helsingør Kongens Ret til hvad der maatte findes paa Lig, som inddrive mellem Nivaa og Hornbæk, til Fremme af dets Virksomhed med inddrevne Ligs kristelige Begravelse.

[1] *Skrevet til i Marginen.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Se Indledningen om den her manglende Dato.*

Kopibog over Missiver og aabne Breve 1513—1522, Fol. 4 i Rigsarkivet. — Tidligere trykt i Suhms Saml. t. d. danske Hist., II, 1, 1781, S. 115 og i Geh. Ark.'s Aarsberetn. III, Till. S. 22—23. — Se forøvrigt om St. Gertrudsgilder ovfr. S. 129 og 178.

Sancte Gertrudis brøderskaph oc gillde vti Helsingør finge b*r*eff, at borgemes*ter* oc borger th*er* sammestedz haffue berett for my*n* h*erres* nade, at th*er* skall wær*e* itt lag vptagh*et* i there*s* by, so*m* kalles s*an*cte Gertrud*es* gillde, oc at the aff same gildd*es* skraa oc wedertægt vpholde th*er* samestedz sancte Gertrud*es* messe oc ere plictug at lade begraffue oc begææ the døde liige, so*m* th*er* aff syøen indreffue*ndes* ko*m*me, met mess*is*[1] oc vig*iliis*, thii haffu*er* my*n* h*erre* aff synd*er*lig gunst oc nade, swo och at swoda*n* christene me*n*nesches begraffni*n*g oc gudzthienist motthe thess bethre vpholles oc formeres, vndt oc tilladt oc m*et* etc[2], at same s*an*cte Gertrud*es* brød*r*eskap till swooda*n* gudztieneste vpholdelse skulle haffue, nyde oc beholle the pending och hwes a*n*nen deel, so*m* findes paa swoda*n* døø kroppe, [3]so*m* imello*m* Nybeaa oc Hornbæk indriffue, oc my*n* h*erre* met r*e*tte kan tillfalle[3]. Cu*m* inhibit*ione solita*. Dat*um* Krogen die Fabiani et Sebastiani martirum[4] a*nn*o etc. mdxiiij.

42.

1514, 29. Maj. St. Eriksgilde i Kjøbenhavn udlejer ved to Stolsbrødre en Have ved det Stræde i Kjøbenhavn, som løber ned til Kattesundet.

Brevet er trykt efter P. Resens i Kjøbenhavns Raadstuearkiv bevarede Haandskrift »Tractat om de rette fattigis i Kiøbenhafn handel oc vnderholding« (1675—78, I, S. 317—19). Sst. S. 309—17 findes et Brev af 9. (eller 10.)

[1] *Geh. Ark. har »messer«.*

[2] *D. v. s. »met thette breff vnde oc tillade«.*

[3] *Dette, som er skrevet til under Brevet, er ved et Tegn henført hertil. Der er først skrevet: »ther aff syøen kommer inddreffuendes«.*

[4] *D. e. den 20. Jan.*

Decbr. 1538, jfr. 313—317, hvorved Kristian III skjænker Kbhvns Helligaandshus bl. A.: »alt det goedz, som hertil hafuer hørt til sanct Erickis gilde her uti Kiøpenhafn, huilcket forneffnte sanct Ericks gildes goetz Tomas Knudsen brüggere oc Jep Marssen bagher med fuldmagt paa meenige sanct Ericks gildbrøderes wegne her udi Kiøpnehafn udi wor nerwerelsze til forneffnte helliggesthuus opladet hafue oc tha strax frand thennem och til os elschelige herr Hans Didrichsen paa forschrefne hospitals wegne ofuer andtwordet forschrefne sanct Erichs giildes indsegel oc schraae«. Dette Brev er trykt i Hans de Hofmans Fundationer, X, 1765, S. 146—50, jfr. H. F. Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, 1859—63, S. 369. — Se forøvrigt om St. Eriksgilder ovfr. S. 58.

Vii efterskrefne Anders Tomeszen oc Hans Pedersen, stoelsbrødre udi s*alig* (?)[1] koning Erichs gylle udi Kiøpnehafn oc borger[e] ther sammesteds, giøre witterligt med thette vort obne breff, at wii paa forn*efn*te s*anc*t Ericks gylles wegne med gyldbrødernis raad oc samtycke hafuer uti leyæ ladet forsynlig mand Peder Jonsen, raadmand udi for*schref*ne Kiøpnehafn, oc hans kiere huusfrw Margrethe och begge deris echtebørn uthi theris lifsdage en s*anc*t Ericks jord oc grund, som nu er en kaalhauge, liggendis østen fore s*anc*t Clemmens kyrcke herudi forn*efn*te Køpnehafn uti it strede, som løber neer til Kattesund synden for Platzis hauge oc norden for Sidtze Grubbis oc westen for dend hauge, som nu Mads Dynneszen uthi leyæ hafuer af s*anct* Ifvers vicarius uthi wor fru kircke uti for*schref*ne Køpnehafn, som er uti sin lenge fra vester och til øster xlviij siællandsche alne, uthi sin brede fra[2] synder oc til nør paa thend wester ende xxvij siellansche alen uthi sin lenge oc brede oppe oc neder medt alle forsch*ref*ne jords rette tilhørelse, som forschrefne jord nu indhegnet oc begreben er, indted unnertagit, med saadant vilkor, at for*schref*ne hauge schal holdes ved sin fulle magt med gierde oc annen deel, som ther til hør[3], och gifue os oc wor effterkommere, oldermend oc stoelsbrødre[4] uthi s*anc*t Erichsgylde her uthi for*schref*ne Køpnehafn huert aar xij ℔ betimelig ath betalle til posche

[1] *Muligvis er der slaaet en Streg over de to Bogstaver «SL«.*
[2] *Her staar »før«.*
[3] *Her staar »bør«.*
[4] *Her staar »staldbrødre«.*

til landgilde af for*schref*ne jordt til gode reede. Schulle the ei[1] magt hafue at sellie eller pandtsette, afflytte eller afhende, huad som the bygge eller forbedre uppa for*schref*ne jordt uti noger maade, oc naar the alle døde oc affaldne ere eller och naar for*schref*ne wilkor ey holdis, tha schal for*schref*ne jord oc grund medt bygning oc forbedring, som ther tha findes, komme quit oc frii til *sanc*t Ericks gylle igien, uden alth hinder eller giensigelse ther imod i noger maade. Til widnisbiurd therom, ath saa uthi alle maade holdes skulle, som forschrevet staar, henge wii wort gylles indsegel for thette wort obne breff, skreffuet oc gifuet uthi Kiøbenhaffn 1514 mandagen nest for pintze søndag[2].

43.

1515, 3. Maj. Skraa for Jomfru Maries Gilde i Herslev.

Skraaen er bevaret i en Afskrift af Arne Magnusson i Bartholins Manuskripter, Tome C, S. 536—41 paa Univ. Bibl. Efter hvad der meddeles i den oprindelige Slutning, Stykket efter § 49 (ndfr. S. 248), er den et Uddrag af Gildets tidligere, ogsaa paa Dansk skrevne Skraa, og Uddraget er gjort af Vikaren Nikolaus Petri i Roskilde. Herefter kan det her omhandlede Herslev bestemmes som Landsbyen af dette Navn i Sömme Herred nordvest for Roskilde. Se om Mariegilder ovfr. S. 216.

In nomine domini amen. Anno domini MDXV die inventionis sancte crucis[3] sunt hec statuta scripta et incepta ad honorem dei et salutem animarum de convivio beate Marie virginis in Hersloff cum conditionibus seqventibus.

1. Primo: Haa som will wæræ brodher wthi wor frwes gildæ, hand giffwer for igangh j marck vox, j skoll, j gylden oc sætther wissen for seg meth en gilbrodher.

[1] *Her staar kun et »o«, der næppe tör læses »o[c]«.*

[2] *Første Pinsedag var 1514 den 4. Juni.*

[3] *D. e. den 3. Maj.*

2. Item hwilkæ som standher for gerd, thee skwlle beskickæ gildsøsken hwss foræ oc øøll thymeligh dags foræ, vndhen j tønne øøll oc en marck vox.

3. Item allæ søskend, som gille will søghe oc dricke, thee skwlle bæræ korn tymeligh dags sancti Blasii dag[1].

4. Item giær[d]æbrøræ, som standher foor gerdh, thee skulle gaa oc samlith kornyt samme dag oc antworæ stolbrodher thet, saa ath han skicker thwm goth øøl fore igeen i laffws hwss, wndhen j tønne øøl oc j marck vox.

5. Item haa som kommer ey tymeligh tiil steffnæ, dabit j gylden.

6. Item biwdher nogell wdhenbytz gesther, thaa skall hand, thwm indbiwdher, siæ oldhermand oc stoltzbrodher tiil, ath the bespøryæ, om thee ære skellighe gesther, for fare skyld, som ther kand affkommæ, sub pena j marck vox.

7. Item haa som ey betaller syn drick eller gestepenninghe eller hwmlæ skwdh, vox eller skoll wthi tymelig tiid, dabit duplum.

8. Item om saa er, ath nogell aff gildsøsken bliffwer siwgt oc gangher fatigdom offwer, tha skall hwer søsken hielpe thet meth j ster[ling].

9. Item om saa er, ath thet gørss ydhermere behoff, tha skullæ thee hielpæ [2]en[d] en tiid[2] saa møgith.

10. Item haa som ey wdleggher then ster[ling], dabit j gylden.

11. Item om nogell søsken will gaa tiil Room eller tiil sancte Jacob eller tiil Trwndhiem, tha skall hwert søsken hielpe thet met iij ster[ling].

12. Item om nogell søsken fangher stor skadhe aff yldh, tha skal hwert søsken hielpæ thet met j gylden.

13. Item nar noghet søsken døør, thaa skwllæ alle søsken, som ey wthi lo[u]lick forfald æræ eller loff haffve

[1] *D. e. den 3. Febr.* [2] *Her staar: »en intiid«.*

aff nogell aff embesmennænæ, the skulle fyllæ lighet tiil kirkegardhen, w[n]dhen j gylden.

14. It*em* haa som ey er vndher messen, hand giffver j ster[ling] oc ydher sith offer.

15. It*em* haa som ey giffver oldermand eller stolbrodher lyd, nar thee staa tiill talss, han giffver j tønne øl.

16. It*em* haa som giffwer syn gilbrodher eller gildsøster eller nogell gesth forsmelig or[d] ok kan ey bewisæ thet, han giffwer iij øræ penninghæ.

17. It*em* om nogell søsken fortall andhen, saa at thet røær hedher eller æræ, oc ey kan bewisset, hand skall giffwe j tønne øll, j marck vox oc fwlgiøræ then, som hand tall paa, effther oldermantz oc sex brødhers tyckæ.

18. It*em* inghen brodher eller gest maa bære sith vobn eller veriæ yn i gildehwssit, sydhen gillet aff druketh er, i syn hiemgangh vndhen en fiæring øll.

19. It*em* om nogell brodher eller gest draffwer knyff eller swerd aff vredher hw, hand giffver j tønne øll, en marck vox oc forener seg meth syn gilbrodher.

20. It*em* om nogell gilbrodher slaar eller sor giør eller forderwer nogell, thet skall standhe tiil xij brødhers sielsæ, will hand them ey liidhe, thaa skall han ey nydhæ laffwet.

21. It*em* om nogell ligher vthi morsty for andhen, dabit j tønne øøll oc en marck vox.

22. It*em* om nogell slaar andhen wthi hield, hand gangher wdh aff laffwet, om brødre wil ey benodhe hannem.

23. It*em* er thet saa, nogher hand sidder tiil dricks i gillit ydhermere, en[d][1] loff er giffwet, saa ath han fortørner oldermandhen eller hosbwnds tynæ, dabit j gylden.

24. [It*em* om nogell][2] slar [nogell][2] drickekar søndher aff vredhe eller af drwckenskaff eller spiller øllеth, han skall betalle karreth igeen oc bødhe en ster[ling].

[1] *Her staar »er«.* [2] *Her staar Prikker.*

25. It*em* haa som spiller øøl paa nogell meth foracht, saa at han kær paa hannem, solvit j gylden.

26. It*em* om noghell forherdher seg oc ey will betalle synd drick, tha haffve gilbrødræ macht tiil ath taghe hans panth vdhen alt gensielse.

27. It*em* haa som spyr i gilleshwsith . . . . . eller [paa synd][1] gilbrodher, [solvit][1] j marck vox.

28. It*em* haa som pisser paa synd gilbrodher eller gest, solvit j marck vox.

29. It*em* om nogell skiffther sædhe aff drwckenskaff oc ey behoff haffwer, solvit en ster[ling].

30. It*em* om nogher tiæner eller tiænestætynd kommer effther syn hosbwndhe eller syn hosfrw[2] oc fortørneth noghen gilbrodher met wqwens ordh eller forspilt nogeth øøl eller behindrer noghen stedh, som gilbrodher skulle i sidhæ eller gest, tha skall hans hosbondhe eller hosfrw[2] betalle j gylden.

31. It*em* haa som gangher til gilleshusset[3] oc dricker nogher stund oc ganger saa bort, hand betaller saa fwlt, som han hadhe wærit ther altsamen.

32. It*em* er thet saa, noghen giffver synd gilbrodher wqwemsord i gilleshwsset, tha skall hand betalle j gylden; men er thet saa, ath thet skeer i gordhen, tha skal hand giffve ij sterl[ing]; men skeer thet paa gadhen, tha skall han giffve j ster[ling], om ther er winddesbyrdh offwer værendis.

33. It*em* haa som kær syn gilbrodher for noghen sagh for noghen mectigh mand eller foghet føør en for gildens æmbedzmen, solvit j tønne øøl.

34. It*em* om nogell bliffwer steffnt for oldermand oc ey will[4] mødhe, for første wlidelsæ dabit j gylden, for anden ij gylden, pro tertia iiij gylden, pro qvarta thet skal standhe tiil brødherna.

[1] *Her staar Prikker.*
[2] *Her staar »hostrw«.*
[3] *Her er først skrevet »gildbrødher«.*
[4] *Dette Ord er skrevet to Gange.*

35. It*em* om nogell kasther syn gilbrodhers dwgh borth aff then sted, som han er bredher, oc driffwer syn gilbrodher aff syt sædhe, solvit j ß oc j marck vox.

36. It*em* om nogell embedzmend befyndis med, ath han dricker eller skencker eller forsendher gilden dis øøl, effther gildhet er aff drwcket, solvit j tønne øøl.

37. It*em* om noglæ eller flere willæ dristis tiil ath brydhæ eller slaa opp kellerdørren, som gildis øøl er indhæ, hwer skall giffwe j tønne øll oc j marck vox.

38. It*em* om gildis øøl hentess vdhenbyss oc nogell befindis met, ath hand fortapper eller forarffwer thet, dabit j tønne øøl.

39. It*em* er thet saa, noghen han oppsier gillet aff drwckenskaff eller wredhe oc han wil igeen komme i gildhet, tha skall hand betalle syn igangh aff ny igeen oc besweriæ segh for brøyrenæ, at han will ickæ ydermeræ gøræ thet.

40. It*em* er thet saa, ath noghen han er fattigh, tha skal han betalle sith sælæskwdh oc wære ved gildeth.

41. It*em* nar nogell døør, tha skal hwerth søsken offræ j libsk sub pena j alb[i].

42. It*em* ger[d]æbrøræ skwllæ bære liwssenæ till lighet oc till kirken sub pena j marck vox.

43. It*em* nar lighet er jordhet, tha skall liwssænæ oc pelled berisz til kirken, men bærisz the andherstedh aff noghen, saa ath thi bliffve forderffdæ eller forfarnæ, tha skal han betalle them, som beer, bodhe lyss oc peldh.

44. It*em* gerdhebrøræ skwlle beskicke oldherman en kanne øøl oc stolsbro[d]her en, thet som klart er, sub pena j gylden.

45. It*em* er thet saa, noghen han bliffver wdwold retteligh oc sømeligh af the opersthæ gilbrøyræ tiil olderman, tha skall han bliffwe eth helth oor omkryngh olderman;

men hwilken som forsmoer thet, tha skall han giffve en tønne øøl.

46. It*em* er thet saa, noghen hand for ma (!) myt ollermandz embedhe och offvergiffwer thet inden eth oor, tha skall han oc saa giffwe j tønne øll.

47. It*em* er thet saa, noghen fortørner ollermanden i gilleth med roff eller bang, nar ollermanden har fortall y gillet, eller han anderless gør hannem noghen bespottelsæ, tha skall han giffwe for wliæ[l]sse oc fortrwdhenhedh tiil gillit j tønne øll.

48. It*em* er thet saa, ath ther kommer tretthe eller wsamdrechtighet mellom twindhe aff gilbrøyrenæ, tha skulle thee steffnes for ollerman tiil laffwe steffne, oc skulle the forenes effther brøyrenes raad; men er thet saa, ath nogher aff thwm will ickæ, tha skall han bødhæ mod gildeth en tønne øøl oc væræ aff brøyreslaffvet.

49. It*em* om nogle andree ærynne bedriffves, som ey skellighe ære eller skellighe tiil gaar oc ey nw screffnæ ære, the skulle rættes aff gildhens embedsmend oc aff elste brøydhræ.

Hec statuta prescripta ad convivium beate Marie virginis in Hersløff sunt deputata, qve Nicolaus Petri perpetuus vicarius Roskildensis et protunc vicecuratus alme predicte ecclesie ex antiqvis statutis danicis verbis extraxit et pro introitu suo et fraternitate predicto convivio illa donavit et composuit, pro cujus statu vitali et anima post mortem beata virgo intercedat ad dominum nostrum Jhesum Christum filium suum, ut cum eo vivat in eternum.

50. It*em* haa, som tages tiil stolsbrødher aff elstæ brødre oc wil ickæ være wed thet embedhe, dabit j[1] øøll.

51. It*em* haa, som tagis tiil dend tiil samme gille aff gillen dis embitsmend oc wil ickæ wære, dabit en fiæryng øøll.

[1] *Her mangler »tønne« eller »fiæryng«.*

44.

1517, 2. Jan. Biskop Lage Urne stadfæster en af St. Katrine-Gildet og Beboere i St. Nikolaj-Sogn i Kjøbenhavn oprettet Messe i St. Nikolaj-Kirke sammesteds.

Efter en Langebeksk Afskrift i hans Diplomat. i Rigsarkivet. Han har skrevet paa den foroven: »Orig. membr. af Nicolai Kirkes Archiv 1747« og under Brevet: »Sigillum adest«. Stadfæstelsen er tidligere trykt i H. F. Rördams Kbhvns Kirker og Klostre, Till. S. 151—2 (jfr. sst. S. 367—8) og i Kbhvns Dipl., IV, S. 355—6. — Stadfæstelsen bekræftedes og udvidedes af den pavelige Legat Arcembold den 22. Sept. 1517 (s. H. F. Rördam anf. St. S. 156—9 og Kbhvns Dipl., IV, S. 368—70). — Jfr. ovfr. S. 215.

Lagho Vrne, dei et apostolice sedis gratia episcopus Roschildensis, ad perpetuam rei memoriam constare volumus vniuersis, quomodo, senescente jam mundo, humane fragilitatis condicio inextricabilibus peccatorum nexibus aggrauatur, vt verificari jam possit propheticus ille sermo: omnes declinauerunt simul inutiles facti sunt, propter quod scelerum vltor deus multis jam plagis tum bello, tum peste, tum graui morbo, catholicum hoc alioquin vetustissimum Danorum regnum sepius affligi permiserat, sicut ipse ait: si in judiciis meis non ambulauerint et mandata mea non custodierint, visitabo[1] in verberibus peccata eorum, majori procul dubio vindincta digni sumus, quanto ad expianda delicta nostra et redimendam offensam divinam necligentiores fuerimus siue tardiores. Etenim misericors pater idem deus et dominus noster plus gaudet de vno penitente quam nonaginta novem justis. Item prelatus fuit filius minor fratribus omnibus, qui rediit, mortuus est et reuixit etc. Siquidem dilecti nobis filii, fratres et sorores conuivii sancte Katherine ciuitatis Haffnensis nostre diocesis ac parochiani et vtriusque sexus incole parrochie sancti Nicolai ibidem nuper nobis humiliter exponi fecerunt, quomodo illi, ad laudem et gloriam omnipotentis dei et in remedium animarum suarum vnanimi omnium et singulorum dictorum

[1] *Afskriften har »visitabus«.*

conviuarum et parochianorum consilio et assensu, vnam missam in honorem venerabilis sacramenti sub officio libauit eos etc. coram altari sancti Nicolai episcopi in ejusdem sancti ecclesia ibidem. singulis quintis feriis posthac in perpetuum cantandam cum organorum ludo ac processione intra ecclesiam [cui ipsi ac alii ad hoc deuoti candelas accensas in manibus honorifice deportantes intersint] de nouo fundare ac de nostro consensu erigere deliberarunt. Nos vero eorundem dicti conuiuii fratrum et sororum ac parochianorum piis et justis supplicationibus paterne et fauorabiliter inclinati ipsarum misse et processionis fundacionem et nouam institutionem admittimus, approbamus, et presentibus in domino confirmamus, prouiso, quod hujusmodi processio non fiat, nisi deputatis cum plebano ydoneis capellanis siue clericis et precedentibus faculis ac eorundem conuiuarum et parochianorum multitudine inibi confluente, quodque ipsa processio ecclesie nostre collegiate Haffnensi in nullo afferat prejudicium seu grauamen. Cupientes igitur animos fidelium per stipendia spiritualia, peccatorum remissiones videlicet et indulgentias, ad majorem deuocionis fauorem excitare, omnibus vtriusque sexus Christi fidelibus vere penitentibus, contritis et confessis, dictis misse et processioni deuote interessentibus aut prefato altari beati Nicolai ad sui ornamentorum meliorationem ac diuini cultus ibidem augmentacionem manus adjutrices quomodolibet porrigentibus de omnipotentis dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum, ejus auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitentiis tociens quociens misericorditer in domino relaxamus. Datum in castro nostro Hiortholm octaua passionis beati Stephani[1] prothomartiris anno domini millesimo quingentesimo decimo septimo nostro sub secreto presentibus inferius appenso.

[1] *D. e. den 2. Januar.*

45.

1518, 2. Febr. Kong Kristiern II stadfæster St. Katrine-Gildet i Kjøbenhavn samt den af det i Nikolaj-Kirke opretede Messe.

Efter en Langebeksk Afskrift i hans Diplomat. i Rigsarkivet. Han har foroven noteret paa den: »Orig. membr. af Nicolai Kirkes Archiv 1747«, og forneden: »Seiglet er i Stykker«. Brevet er trykt i Tillæget til H. F. Rördams Kbhvns Kirker og Klostre, 1859—63, S. 163—4 samt i Kbhvns Dipl., IV, S. 375. — Jfr. ovfr. S. 249.

Wii Christiernn met gudts nade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis koning, vduald koning tiill Suerige, herthug i Slesuig, Holstenn, Stormernn och Ditmersken, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witherligt, at wore kiere vndersotte, borghere vdi wor køpstadt Kiøpnehaffen, haffue nu hafft fore oss nogle wore kiere farfaders och herre faders, koninger i Danmarck, huis siele gudt nade, obne stadfestelsse breff, lydendis paa sancte Karine gildhe, som nu noghen aar siidhen forledhen upthagit er her i Kiøpnehaffen. Sameledis haffue the och berettet fore oss, at the haffue ythermere then aldso[m]megtugste gudt tiill loff, hedher och ære stifftet och forøgdt gudts tiæneste i samme sancte Karine gildhe met een ewiigh gudts legoms messæ och loff at holdis huer torsdag om vghen udi sancti Nicolai kirke her i Kiøpnehaffn fore sancti Nicolai alther tiill ewiigh thiidt. Huilcke forscreffne gilde, breff, messe och gudts tiænesthe wii aff wor synderlige gunst och nade saa och then aldsommegtugste gudt tiill loff, hedher och ære haffue fuldburdt, samthygt och stadfestet och nu met thette wort obne breff fuldburde, samtycke och stadfesthe wiidt theris fuldhe magt at bliffue met alle theris puncthe, ordt och artickle, ligeruisth som the indeholde i alle maade. Thii forbiwde wii alle, ehuo the helst ære eller wære kunde, serdelis wore fogether och embitzmenn, borgemesthere, raadmen och alle andre then-

nom her emodt at hindre, hindre lade, møde, platze, vmaghe eller i noger made vforrette vnder wor koninglige heffnn och wrede. Giffuit paa wort slot Kiøpnehaffn wor frowe dag purificationis[1] aar etc. MDXVIII.

46.

1529, 20. Juni. Raadet i Slesvig giver det atter oprettede Hellig Legemsgilde i samme By nye Vedtægter.

Vedtægterne meddeles her efter et i Statsarkivet i Slesvig bevaret Haandskrift paa Papir. Det stammer fra Slesvig Bys Arkiv, og Gehejmearkivraad Hille, der velvillig har afskrevet det, mener, at det muligvis er Koncepten, hvorefter de fornyede Vedtægter ere udfærdigede. De fylde et Arks tre første Sider, paa den fjerde staar: »rechtichet, waenheyt unde ghebrueck der gemenheit to Sleszwick 1544 15. Junii Jo. Boetius«. — En Del af Vedtægterne ere aftrykte i A. Sachs Gesch. der Stadt Schleswig, 1879, S. 100—102. — Gildet nævnes 1481 (Joh. Fr. Noodt: Beiträge zu der Historie der Herzogthümer, II, 1752, S. 29—31, jfr. Archiv für Staats- u. Kirchengesch. der Herzogthümer, II, 1834, S. 541 flg.).

Guds Legemsgilder kjendes desuden 1388 i Sønderherred paa Lolland (Kirkeh. Saml., 3 R., VI, S. 418), 1411 i Næstved (Sst. 3. R., III, S. 373), 1417 i Randers (Stadfeldt: Randers S. 81), 1431 i Flensborg (Dipl. Flensb., I, S. 389), 1441 i Aalborg (Dske Mag. 3. R., I, S. 102), 1510 i Morkirchen d. v. s. Mordkjær i Angeln (Dän. Bibl., VIII, 1746, S. 189), 1527 i Kjøbenhavn (H. F. Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, S. 369), 1533 i Haderslev (Aarsb. fra Geh. Ark., II, Till. S. 62) og i Malmø (A. U. Isberg: Anteckningar om Malmö Stad, 1876, S. 71). Gilderne paa Lolland og i Angeln ere Præstegilder, i Randers og Aalborg Kjøbmandsgilder.

Amme jare nha Cristi unses vorlosers geborth MVcXXIX sondages nha suncte Vit[2] heft ersame raith dusser stat Sleszwiegk myth bewyllynghe der gemenen borgere de lange vorbleven hillige lichams gilde wedderumb uppegerichtet vnde der borger geselscoppe unde gilde nomen laten unde wyllen ock, dath dussze szulve gilde jarlix [3]in sondages nha trinitatis to holden[3] nycht umme szwelgerie unde ide-

[1] *D. e. 2. Febr.*

[2] *D. e. den 20. Juni, St. Vitusdag var 1529 Tirsdag den 15. Juni.*

[3] *Dette er tilskrevet i Marginen som trædende istedenfor de oprindeligt skrevne Ord: »eynn maell geholden werde«. Trinitatis Söndag er første Söndag efter Pinse.*

licheit wyllen szunder darumb, dath alle gilde sustere unde brodere, man unde fruwen, junck unde olt syck under andern cristlich, broderlich unde frunthlich myth temelichem dryngkende tuchtigenn unnde vrunthlichen woerden schicken unde holden, alle unnutte szwartzerie, daruth syck unenigcheit e . . .[1] an konde, tho vormydende. Darbeneffenst schal dussze gilde vornemelichen jarliches geholden werden, dath rechte arme notruftige krancke lude unde rechte hwesarmen syck in sunderheyt eyn maell unser almysszen erfrowen mogen.

Derhalven scholen de vorstendere dusser gilde des anderenn dages van dusser gilde renten vann deme overigen tieth unde bergelde, eyne erliche spende van botter, brode unde bere, nha older hergekamener wysze vorsorget unde gegeven[2] ersthlich den scholeren, thom anderen rechten armen luden, szo hier kamende werden, unde szo, wes oeverich ys, schall men rechten bekanten hweszarmen in stellen[3].

Ock wen men dussen gilde anfenget, schall men gath, unszen heylanth, prisen, dangken unde laven vor syne gothliche gnade unde barmherticheyt ock vor alle woldat, de syne gothliche majesteth uns dagelichęs bewysett[4], tho dusser tyth unde alle tyth biddenn umb [5]gude tidt, eindracht[5], eynn gelucklich jaer, umme tithlich frede, fruchte unde waszdome der erden unde alles, wes uns tho lieff unde szele nutte is, biddenn unde myth wanthlichem gesange den hilligen geesth anropen, dath he unsze harte erluchte unde vor allen ardom imme rechten geloven beware.

Hier nha volgenn de artikell, dar nha syck eynn ider gilde broder unde suster syck schickenn schall.

[1] *Her er et Hul i Papiret.*

[2] *Herefter staar et overstreget »werden«.*

[3] *Foran »instellen« staar et overstreget »inschicken«.*

[4] *Her følger et overstreget »ock«.*

[5] *Er tilskrevet i Marginen.*

1. Tome ersten: eyn islich de in dussze gilde will, de geve thor inkumpsth VI ℛ, alle jare tho tytgelde IIII ℛ unde to bergelde, wenn ith ber gudes kopes ys, VIII ℛ, unde alle de in dussze gilde syn unde desulven jarlix nycht besoken, geven tho broke VI ℛ, darbeneffensth betalen sze tytgeltt[1].

2. Item nemanth schal den andern nodigen tho drinkende by broke j *tunne* bers.

3. Item by deme sulven broke schal nemanth uth der rege deme anderen tho drinken.

4. Item in dusszeme gilde schal nemanth deme anderenn bosze worde geven edder olde sage reppen by broke j *tunne* bers ock nene muterie anrichten by broke j *tunne* beers.

5. Item nemanth schall szweren unde duerreden noch gades kracht noch gades macht, gades liden, gade wunden spreken unde den namen gades alszo uneren unde myszbrukenn by vorlusth j *tunne* beers.

6. Item tuch dar we were aver eynen anderenn klen edder groith puth, stoeppe edder glas unde doch nemande seriget, geve thor gilde j *tunne* beers. Serigett dar we ock den anderenn, de geve thor gilde ij *tunnen* beers, betere den schaden unde geve deme rade synen broke.

7. Item nemanth schal syne stede wa . . . . c[2] gilde ane hetenth der olderlude by b . . . . es[2] lub ß.

8. Item wenner dussze gilde geholden is unde de spende gegeven is, wes denne van rente aver is, schal men nha gedaner rekenscup in de bussze leggen, unde dar van schal men armen luden uth dusser gilde vorstorven brede tho sarke kopenn.

9. Item der gilde boldekenn schall allen vorstorven

[1] *Herefter »unde bergeltt«, men disse Ord ere overstregede.*
[2] *Her er et Hul i Papiret.*

gilde broderen unde susteren ock andern elenden liken thore begreffnusze denen unde gedaen werdenn. Ock scholenn alle gilde broder unde sustere eyneme islichenn uth dusszer gilde vorstorven like in der begreffnussze by synn by broke 1 lub. ß.

10. Alle broke unde tithgelt schal alle jare sammelen deme van den olderluden thogeseiht warth byme hogesten broke.

Singett uth grunth des hartenn eyndrechlichen, nu biddenn wy denn hilligen geysth.

47.

1532, 3. April. St. Gertrudsgilde i Svendborg skjøder en af Gildets Brødre den Ejendom, som hører til St. Gertruds Alter i Byens Nikolaj Kirke, imod en aarlig Afgift til Opretholdelsen af Gudstjeneste ved dette Alter.

Nærværende Brev er trykt efter en Afskrift i Sunds Herreds Liber copiarum (jfr. ovfr. S. 235) S. 1—2. Navnene paa dem, der bortskjøde den paagjældende Ejendom, vise en nöje Forbindelse mellem Byens Øvrighed og Gildet. Efter Gildets Oldermand, der er Raadmand, kommer Byens Borgemester, to Raadmænd, Byfogeden o. s. v. — Se om andre St. Gertrudsgilder ovfr. S. 129 og 178.

Wii effterscreffne Jesper Hansz[øn], raadmand vdi Suenborrig oc oldermand i sancte Gertrudz lau oc gilde ibidem, Hans Scriffuer borgemester, P*er* Bang, Matz P*er*sz[øn], raadmend, Lauritz Nielsz[øn] byfogit, Claus Bang, Hans Engel oc Markus Matzen, lensmand, met menige gildbrødre vdi forneffnde lau oc gilde, deris frii villie oc samtycke, giørre vitterlig alle met dette vort obne breff, at wi met samdrectelig hu oc villie haffue vnt oc tillat oc met dette vort obne breff vnde oc tillade, at denne breffuiszer oc fornu*m*stig dannemand Strangi Maugsz[øn], raadmand oc gilbroder vdi forneffnde gilde, oc alle hans aruinge til euig

tiid moe oc skulle haffue, nyde, bruge oc beholde all den deel, rettighed oc eyedom, som hør til sancte Gertrudz altere, thed nørre i s[anc]ti Nicolai kirke her vdi Suenborrig, vdi thend gaard oc grund, som Hans Ræff aff døde, gud hans sæll naade, liggend*is* imellum bo[d]ene, som Marquord Matzen nu udi boder (!), baade vdi husene oc jord, vdi lenden oc bredden, bygd oc wbygd, int*et* vndertagit vdi nogre maade. Oc skal forneffnde Strangi Maugsz[øn] oc hans arffuinge haffue fuldmact i oc aff at sette vdi forneffnde gord oc eyedom effter hans oc arffuingenis villie oc samtycke, dog met saa skell oc vilkor, at forneffnde Strangi Maugesz[øn] oc hans arffuinge skulle bygge oc forbedre sa*mm*e gord oc eyedom oc giffue ther aff huert aar til gode rede fire marck danske pe*nn*inge til forneffnde altere at holde gudztieniste oppe met, ij marck om posken oc ij m*arck* om sancti Michels dag, vden al hinder oc hielperede vdi noger maade. It*em*[1] beplicte wi os oc vore effterkommere vdi forneffnde lau oc gilde til euig tiid at hemle, frii, frelse oc fuldkommelig tilstaa forneffnde Strangi Maugsz[øn] oc hans arffuinge for*screff*ne rettighed oc eyedom for huermandz hinder, gensigelse eller tiltal, som ther paa kand tale, vden for aarlige byskat, som der pleyer aff at gaa m*et* rette, imen disse iiij m*arck* redelig vdkommer huert aar, som før er sagt. At wi saa tilstaar, at saa skal verre oc hold*is* vdi alle maade, som forscriffuit staar, til vdermere vind*is*byrd oc bedre foruaring lade wi met villie oc vidskaff vore indzegle henge neden dette breff. Datum Suenburgie 4ta feria pasce[2] anno d*omi*ni 1532.

Her følger et uforstaaeligt »di«.

[2] *1532 var det første Paaskedag Söndag den 31. Marts.*

48.

1532, 23. Sept. St. Annegilde i St. Hans Sogn i Odense bortskjøder en Ejendom.

Brevet findes i Rigsarkivet (Topogr. Saml. Odense, Pergament, Nr. 34). Det er forsynet med ni Seglremme, men kun ved den femte og syvende ere Seglene bevarede. — Gildet karakteriseres som hørende til et bestemt Sogn, St. Hans' Sogn, i Odense (jfr. ovfr. S. 249). — Af andre St. Annegilder kan nævnes: Kjøbmandsgildet i Svendborg (1444, Suhm: Saml. t. d. dske Hist., I, 2, 1780, S. 47 flg.), det danske Kompagni i Kjøge (1489, Pergament i Sjællands Provinsarkiv), et Præstegilde i Viborg (1489, s. A. Heise: Dipl. Viberg., S. 355 og M. R. Ursin: Viborg, S. 32), et Gilde i Slesvig (1509, s. A. Sach: Gesch. d. Stadt Schleswig S. 102) og Kalentegildet i Malmø (J. O. Friberg: Malmø, S. 41).

Hans Berntssøn, byfoget i Otthens, Per Scriffuere, Hans Friis, raadmend, Hans Martenssøn, Hans Laurentssøn, kemennere, Lauris Kotti, Lauris Laurentssøn, borgere ibidem, vii gøre vittherligt for alle met thete vort opne breff, anno domini mdxxxij⁰ mandagenn effther sancti Mathei apostoli et euangeliste dag[1] fore oss oc mange dannemend flere tiill Otthensse byting vor skickedt Jens Man, borgere her sammestetz paa erlig mandh Knut Andersszøns vegne i Anderoppe, hand bedis, fick oc loglig framlede eth fult tingisvitne vet viij trofaste dannemend, som vore Staffenn Skomagere, Per Hanssøn, Matz Lauerentssøn, Simon Skinnere, Per Michilssøn, Jørgen Nielssøn, Staffenn Swerdfeyere oc Knut Anderssøn Scomagere, hwilcke alle samdrectilige vitnede paa troe oc sanningenn, at the paa forscreffne ting oc dag sandelig hørde oc saage, at erlige mend Morten Smedt, aldermand i sancte Anne gilde i sancti Hans sogn, Gregors Hanssøn raadman met flere gildbrødre i samme gilde the framginge vdi leentt lyd, met haand oc mwnd skøtte oc affhende fraa them oc theres effterkommere aldermend oc gildbrøde[re] i samme gilde oc tiill forscreffne Knut Anderssøn i Anderoppe oc hans arffuinge then gaard oc grvnd met huse, jord oc bygningher i Nedergade, som gamle Anders Kelsmedt ibor, fore euig

[1] *D. e. 23. Sept., Mathæusdag den 21. Sept. var 1532 en Løverdag.*

eindom saa friit igen at haffue, nyde oc beholde, som hederlig mand herr Jep Hanssøn, forscreffne Knut Anderssens husfrwes farbroder friieste bebreffuede samme gord tiill forscreffne gilde indtiill ewerdelig eyæ, oc kendis forscreffne gildis alderman oc gildbrødre oppe at haffue boret penninge altingist fylleste oc fuld betaling aff forscreffne Knut Anderssøn fore forscreffne gaard oc grvnd oc tackede the hanum fore goed oc reed betaling i alle maade oc kendis the them oc theres efftherkommere aldermend, leensmend oc gildbrødre i samme gilde inggenn yttermere lod, andell eller rettighedt effther thenne dag anttenn fore køb, gaffue eller laaenn vdi forscreffne gaard at haffue vdi nogher maade. At thete saa gick oc foer fore oss, thet vitne wii forscreffne met vore bezeylinge neden fore thete vort opne breff met forscreffne Gregors Hansszøns oc Morten Smedtz ingzeygler, som her oc forhengher, tiill tetz større vytnesbyrdt. Datum anno *et* die *quibus* supradict*is*.

49.

1540, 11. Avg. St. Knudsgilde i Ystad sælger til St. Jakobsgilde sammesteds sin Del i en Skomagerbod dér, som de to Gilder tidligere ejede sammen.

Brevet er bevaret i en, som det vil ses, noget forsvensket Afskrift i Ystad-Manuskriptet, Dr. G. H. Bæyer's Beskrifn. öfver staden Ystad (1793, S. 83) og medtages her, skjöndt det er senere end 1536, da det synes at være det eneste levnede skriftlige Vidnesbyrd om Ystads St. Knudsgilde. Som ovfr. S. 67—68 nævnt er Gildets »gamla på Latin skrifna articlar« formentlig tabte; kun en Bön, den saa kaldte »Oratio Conutiana«, er bevaret. St. Jakobsgildet var Byens Skomageres Gilde (s. ndfr. under Haandværkergilder S. 199).

Foruden dette St. Jakobs Skomagergilde kjendes lignende til denne Helgen viede Skomagergilder i Svendborg (C. Nyrop: Danske Haandværkerlavs Segl S. 4 og 5) og i Flensborg (s. ndfr. under Haandværkergilder S. 84 flg.); desuden kjendes St. Jakobsgilder i Slesvig (A. Sach: Gesch. der Stadt Schleswig, S. 102) og i Trelleborg (C. G. Brunius: Skånes Konsthist. S. 654).

Der er i nærværende Skrift meddelt Aktstykker fra St. Knudsgilder i Visby c. 1177 (S. 3), Flensborg c. 1200 (S. 6), Ringsted (?) 1231 (S. 17), Odense c. 1245 (S. 18, 82), Malmø 1256 (S. 33, 67, 88, 164), Storeheddinge c. 1256 (S. 44), Svendborg c. 1300 (S. 86, 178, 235), Roskilde 1335 (S. 192), Kolding 1393 (S. 163, 222), Kallundborg c. 1480 (S. 220) og Ystad 1540 (S. 258). I Stadsretter eller andre Dokumenter (jfr. ovfr. S. 83) nævnes endnu St. Knudsgilder i Haderslev 1292 (P. G. Thorsen: De med jyske Lov beslægtede Stadsretter S. 245 jfr. »høgest lag« sst. S. 239, 241, Pappenheim: Die altdänischen Schutzgilden S. 109 flg.; s. dog A. D. Jörgensen i Aarb. f. nord. Oldk. 1872, S. 305 flg.), i Aabenraa 1335 (P. G. Thorsen: anf. St. S. 160), i Stubbekjøbing 1354 (Kolderup Rosenvinge: Gl. dske Love, V, S. 577), i Lund 1368 (Repert. Diplomat. II, S. 123; C. Weeke: Lunde Kapitels Gavebøger, S. 235), i Slesvig c. 1400 (P. G. Thorsen: anf. St. S. 50), i Viborg 1438 (A Heise: Dipl. Viberg. S. 28), i Helsingør 1516 (Aarsberetn. fra Geh. Ark III, Till.S. 24), i Kjøbenhavn 1526 (H. F. Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre S. 368) og i Vordingborg 1599 (Store kgl. Bibl.: Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 716). Endelig kjendes fra Sigiller endnu St. Knudsgilder i Aalborg, Falsterbo, Landskrone, Læsø, Nyborg, Stege, Søborg og Tommerup (Aarb. f. nord. Oldk., 1885, S. 26 flg.), hvortil nu ogsaa kommer Laholm, samt fra Tegninger af Segl i Randers (Store kgl. Bibl., Frederik V's Atlas XXXV [d. e. Danmark I] Nr. 79), Ribe (P. Terpager: Ripæ Cimbr. 1736, S. 431) og Slagelse (Store kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 4⁰ Nr. 841 b). Det er 32 St. Knudsgilder, der herefter kan konstateres, nemlig 1 paa Gulland, 1 i Halland, 6 i Skaane, 9 paa Sjælland, 5 paa Møn, Falster og Fyn, 6 i Nörrejylland og 4 i Sønderjylland. Naar Skanør ikke er nævnt her, er det, fordi der Intet vides om et særligt St. Knudsgilde i denne By (s. Pappenheim: Die altdän. Schutzgilden, S. 181). Om det Sigil, der er »fundet ved Plöjning paa Bornholm« uden nærmere Stedsbetegnelse (Nationalmuseets 2den Afd. Nr. MCCCLIII) og som har ladet formode Tilværelsen af et St. Knudsgilde paa denne Ø (Aarb. f. nord. Oldk., 1885, S. 19), se ovfr. S. 18. Paa Bornholm minder vist kun St. Knuds Kirke i Knudsker Sogn om den nævnte Helgen (L. Thurah: Bornholms Beskriv., 1756, S. 70—71). Det i Nationalmuseets 2den Afd. (som Nr. 5635) opbevarede Signet med Omskriften: »S[igillvm] convivi[i] sancti Kanvti de Alandia« kan muligvis henføres til den i Kong Valdemars Jordebog (O. Nielsens Udg. S. 52, 139) nævnte Ø Aland, d. e. Oland under Pelworm; den har tidligere været anseligere, end den nu er (Trap: Hertugdömmet Slesvig, S. 259).

Allom, som detta bref höra eller se, hälse vi åldermän, stolsbröder och alla gillbröder i *sanc*te Knuds gille i Ysted evinnerlig med vår herre, kundgörande dem allom så väl tillko*m*mande som närvarende med dette vårt öpne bref, at vi med samtycke, god villje och berådt mod hafue såldt och afhändt till evinnerlig ägo till *sanc*te Jacobs[1] lag uti

[1] *Her staar »Jeghops«.*

Ysted all den egendom och rättighet, som förenämde *sanc*te Knuds gille hade i den skomagere bod, som *sanc*te Jacobs lag och *sanc*te Knuds båda sa*m*man ägde innan Ysted, hvilken egendom som är den västra halfdel af boden med all den egendoms tilliggande ifrån ändan tagandes, och erkänne vi, at våra föreståndare på gillets vägnar hafua upburit på Knuds gillets husbygning fult värde för denna förenämde bod af förberörde (!) *sanc*te Jacobs lag, så at oss väl nöjes. Ty förbinde vi oss och våre efterkommende *sanc*te Jacobs lag och dess försuar och efterkommende denne förberörde (!) halfva bod med all hennes tillhörighet at fri hemule och oklandrat göra för hvar mans hinder och tilltal och dem i alla måtto at skadeslöshålla, om denne ofta nämde half bod varder dem i någor måtto afvunnen för vår vanhemul skull. In cujus rei testimonium et cautelam firmiorem sigillum nostri convivii supra dicti . . . . est appensum. Datum a*nno* domini MDXL[1] in crastino *sanc*ti Laurentii[2] martyris[3] gloriosi.

Muligvis skal her staa et Tal endnu. . *er den 10. Avg.*
[2] *Den 11. Avg., St. Laurentiusdag* [3] *Her staar »marturum«.*

GEJSTLIGHEDENS GILDER.

50.

1362, 14. Juni. Brødrene i det hellige Trefoldigheds Gilde i Flensborg give Gildet Artikler.

Artiklerne tilligemed en Del Optegnelser om Gaver til Gildet ligesom om dettes Indtægter og Ejendomme indtil 1537 samt forskjellige Fortegnelser over dets Medlemmer indtil 1526 ere trykte efter H. C. P. Sejdelins Diplomat. Flensborg, I, S. 55—82. Han har gjengivet en til Kloster-Arkivet i Flensborg hørende Gildebog paa Pergament, 40 Blade i lille Kvart. Vedtægterne findes S. 5—13 i den; de øvrige Optegnelser ere indførte spredte og mellem hinanden i den til höjst forskjellige Tider. Medlemsfortegnelserne ere saaledes indrettede, at de ere forfattede paa et bestemt Tidspunkt og derefter i Tidernes Løb forandrede; i de ældre af dem ere de afdøde Medlemmers Navne udraderede og de nyes Navne indskrevne paa den derved vundne Plads, i de senere ere de Afdødes Navne som oftest kun overstregede og de nye Navne tilföjede i Slutningen med Angivelse af Indtrædelsesaaret. De supleres noget ved Fortegnelserne over de afdøde Medlemmer, der dog ikke ere fuldstændige. Hvad der i Haandskriftet er overstreget, er nedenfor sat i Parentes (); Tilföjelserne og Forandringerne, sædvanlig efter Radering, ere satte i Klammer []. Forandring af Haand er antydet ved et fremhævet Bogstav. Haandskriftets Sidetal ere satte til i Marginen. De ndfr. indsatte Paragraftal findes ikke i Haandskriftet.

Vedtægterne ere tidligere trykte af Georg Clæden i hans Monum. Flensb., I, 1768, S. 603—616. — Ovfr. S. 238 er nævnt nogle andre Trefoldighedsgilder.

1509 stiftedes et Vikarie i St. Nikolaj Kirke i Flensborg, hvortil Patronatet overdrages »den oldermanne, stolbrodern und ghemenen kalandes herren der hillighen drevoldicheit tho Flenszborch« (s. Sejdelin: Diplom. Flensb., II, S. 40—45, jfr. F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, 1873, S. 74—75).

Statuta fratrum sancte Trinitatis in Flensborch. 5

Ad honorem et gloriam sancte Trinitatis et gloriose virginis dei genitricis Marie omniumque sanctorum, nos

presentis conuiuii confratres decreuimus et statuimus constituciones infrascriptas per nos et successores nostros perpetuis temporibus firmiter obseruari.

1. Primo quod integer numerus personarum hujus societatis sint viginti quatuor sacerdotes, qui si haberi non poterint, recipi possunt layci octo tantum et non plures.

2. Item vnus presbiter sit senator et duo sint ejus assessores.

3. Item in duobus temporibus anni omnes fratres conueniant Flensborgh ad collaudandum deum ac eciam
6 simul conuescendum. Primo videlicet dominica [post ascensionis domini] circa horam vesperarum ut vigilie in ecclesia, quam senator ipsis assingnauerit, cantentur pro defunctis. Feria secunda proxima quilibet frater presbiter legat missam de sancta trinitate, vna tamen de eadem sancta trinitate debet sollempniter celebrari. In tercia feria sequenti simili modo fiant misse pro defunctis. Layci autem confratres hiis officiis intersint orando pro salute fratrum viuorum et defunctorum. Quicumque frater presbiter siue laycus de vigiliis seu missis defuerit sine licencia senatoris seu causa racionabili soluat turonensem. Item secundo conueniant fratres dominica proxima post festum beati [Michaelis] [1] circa horam vesperarum, et obseruabitur de missis, de
7 vigiliis et de excessibus absencium sicut prius, excepto quod feria secunda de domina nostra misse fiant.

4. Item quandocumque fratres tempore statuto conuenerint, duo semper fratres prius premoniti vicissim secun-
8 dum ordinem preuidere debent omnibus confratribus per duos dies, videlicet secunda et tercia feria, in expensis et potu Dacyano, dando eis quinque uel sex fercula et non plura; qui quatuor hospites, si uoluerint, et non plures in priori die possunt invitare; senator eciam et assessores ejus racionabili causa interueniente duos uel tres hospites licen-

[1] *D. e. Mikkelsdag den 29. Septbr.*

ciam habent invitandi. Quicumque contra premissa fecerit, soluat pro quolibet invitato duos turonenses. In tercia vero feria nullus invitetur, quia tunc constituciones recitentur et cetera necessaria ordinentur.

5. In ceruisia Wismarica vnusquisque soluere debet suam porcionem, quam tamen senator et assessores ejus 8
debent comparare.

6. Item non se obligent fratres ad potus equales, nec vnus alium cogat ad bibendum.

7. Item quando fratres statutis temporibus conuenerint, quicumque occupatus venire non poterit, mittat vnum solidum lubecensem pro debito dicto molthscoth soluendo et aliis oneribus supportandis[1], seu aliquis ad hoc per ipsum deputatus exponat sub pena dupli; sed si forsan quis sine causa notabili se absentauerit, soluat solidum sterlingorum.

8. In tercia feria ebdomade sancte trinitatis[2] singulis annis senator et assessores eligantur seu deponantur ad uoluntatem fratrum seu partis sanioris.

9. Item quicumque in senatorem uel assessorem electus fuerit et esse rennuerit, soluat solidum turonensem, et alius eligatur.

10. Item quilibet frater presbiter in canone cujuslibet 9
misse sue facere debet fratrum vivorum et mortuorum memoriam generalem. Quocumque vero die frater presbiter missam celebrare omiserit, legat psalmum: Deus misereatur nostri, Pater noster, et collectam: Pretende domine famulis etc. pro salute fratrum; quilibet vero frater laycus quottidie dicat vnum Pater noster et Aue Maria pro viuis fratribus et defunctis.

11. Item quando frater diem extremum clauserit, omnes fratres, qui moniti fuerint, ad ejus exsequias, missas defunctorum, vigilias et fratrem tumulandum debent conuenire; quod qui non fecerit, soluat turonensem.

[1] *Her staar »supportandus«.*

[2] *D. e. Tirsdagen efter den første Söndag efter Pinse.*

12. Item quilibet frater presbiter in die sepulture ejus habeat pro anima ejus missam defunctorum, nisi fuerit dies celebris, et extunc, quanto cicius poterit, suppleat, quod omisit; laycus autem pro anima ejus eodem die dicat xv Pater noster cum totidem Aue Maria.

13. Item quilibet frater presbiter illius fratris defuncti
10 memoriam in canone misse sue quottidie habere debet nominatim per annum integrum, et legat psalmum: De profundis cum oracione dominica et collecta pro anima ejus quottidie in anno antedicto; laycus vero vnum Pater noster et Aue Marie pro eo quottidie dicat, donec annus fuerit terminatus.

14. Item quilibet laycus exponat vnum sterlingum pro anima ejus pauperibus largiendum, necnon in vna feria sexta proxima pro anima ejus in pane et ceruisia jejunabit; in hiis explendis quilibet se habeat, pro ut coram deo voluerit respondere.

15. Item si quisquam aliquem de confratribus super debitis aut aliis rebus seu querimoniis quibuscumque injuste vexare voluerit, omnes fratres sibi assistere debent, quantum juste poterint, ac ipsum, si necesse fuerit, fratres, super quos sors ceciderit, contra injuriatorem suo defendat juramento.

16. Item si frater habet aliquid aduersus confratrem
11 suum super debitis aut aliis offensis, primo ipsum coram senatore aut assessoribus ejus tribus vicibus sub pena solidi grossorum debet conuenire.

17. Item quando fratres statutis temporibus conuenerint, quilibet frater, qui presens fuerit, exponere debet vnum sterlingum ad ceram comparandam, et extunc ministro conuiuii pro suo labore dabuntur tres solidi lubicenses.

18. Item magorum seu histrionum in conuiuio illusiones non admittantur.

19. Item quicumque confratrem suum in conuiuio

minus juste offenderit uel quocumque modo deliquerit, secundum arbitrium senatorem et assessorum ejus emendabit.

20. Item nullus ultra solidum grossorum pro aliquo delicto in presenti collegio debet talliari.

21. Item vnusquisque pro posse suo sit sollicitus de bono confratris sui procurando et malo precauendo.

22. Item senator et assessores ejus mediante causa legittima possunt fratres presentes conuocare.

23. Item si quidquam in presentibus constitucionibus[1] 12
difficile visum fuerit, senator et assessores ejus mediante causa racionabili possunt [aleuiare et ordinare cum consensu sacerdotum sanioris partis, qui pro tempore sunt saltem presentes].

24. [Item in cunctis agendi habent potestatem].

25. Item quilibet pro introitu suo soluat duos solidos lubicenses.

26. Item si quisquam, quod absit, rebellis et invtilis inuentus fuerit, deponatur.

27. Item quilibet frater sigillum suum presentibus appendat.

Acta sunt hec anno domini millesimo trecentesimo lx⁰ secundo, Flensburgis in domo sancti spiritus, in profesto beatorum martirum Viti et Modesti[2].

[Senere tilföjede almindelige Bestemmelser:]

Nota: Anno domini m⁰. cccc⁰. xx⁰. ij⁰. ad festum pentecostes omnes fere fratres presentes conuiuii instituerunt has infra scriptas constitutiones:

28. (Primo videlicet, quod quicumque fuerit frater uel 13
soror hujus conuiuii et moritur, antequam ministrauerit fratribus in expensis, conferat pro legato ad usum conuiuii vnum solidum grossorum bone monete.)

29. Item laici existentes fratres hujus conuiuii multis

[1] *Her staar »consticionibus«.*

[2] *D. e. den 14. Juni; Vitus og Modestusdag faldt 1362 paa Onsdag den 15. Juni.*

annis pecierunt a clericis predicti conuiuii, ut uxores eorum secum essent in mensa, quando fratres conuenerint statutis temporibus; sed propter eorum continuas peticiones ad ultimum consencierunt, tali tamen ratione prehibita, quod, quemcumque laycum tetigerit ordo ministrandi, ipse cum uxore sua legittima ministrare tenetur et debet; sicque Bertholdus Achtorp proconsul Flensburgensis primitus cum uxore sua fratribus ministrabat in expensis.

30. Item si aliquis episcopus inuitatus fuerit uel acceptauerit fraternitatem nostri conuiuii, sumat secum quo ad mensam ob reuerenciam et dignitatem suam vnum clericum et duos ministros; milites vero et nobiles quilibet eorum vnum famulum; alii autem laici neminem nisi licencia senatoris prius habita.

12 Nota: quod Petrus Carnifex, cocus conuiuii, quociens statutis[1] temporibus escas parauerit pro dicto conuiuio, habebit singulis vicibus quatuor solidos lubicenses pro sallario laboris.

[Angaaende Gaver til Gildet og dets Ejendomme:]

3 Nota: quod dominus Jens Duve et domiuus Nicolaus Iwersson milites dederunt et satisfecerunt conuiuio sancte trinitatis Flensburgensi pro suo moltschot ad octo annos subsequentes continuos ab festo beati Michaelis de anno domini millesimo ccccxj⁰.

Nota: Quam rationi bene consonum est et congruum, vt hii fratres et sorores majora pre ceteris orationum suffragia consequantur, quorum quarumque elemosinas et incrementa pro salute viuorum ac mortuorum hujus conuiuii hec presens fraternitas publice suscepisse dinoscatur.

Dominus Ywarus presbyter pie memorie contulit dimidiam curiam juxta forum australe in occidente sitam et prope domum sacerdotis ibidem.

Item Johannes Steenbek quondam ciuis Flensborgensis

[1] *Her staar »statutibus«.*

in suo testamento contulit fraternitati nostri conuiuii l marc lub.; propterea acceptauimus eum in confratrem conuiuii, ut de bonis operibus factis uel faciendis in fraternitate nostra pro salute animarum perfrui mereatur in celestibus in perhenni seculorum tempore. Amen.

Item dominus Hermannus Ruprap contulit redditus post decessum parentum suorum sibi deuolutos, cujus anima requiescat in pace.

Item dominus Tobyas contulit vnum viaticum in valore xx marc. Item idem contulit vnum librum continentem exposicionem summe Raymundi cum questionibus.

Item dominus Johannes Paason quondam scolasticus Flensborgensis contulit librum decretalium in valore iiii^or^ marc lub.

Item dominus Meynardus presbyter contulit vnum viaticum in valore vj marc lub.

Hii sunt fratres et benefactores conuiuii sancte trinitatis 4
in Flensborg, qui eorum caritatiua dona ad cultum diuinum ejusdem conuiuii contulerunt, ut eorum memoria apud fratres predicti conuiuii in perpetuum permaneret, quorum anime requiescunt in perpetua pace. Amen.

Primo Syfridus Krook quondam proconsul Flensborgensis, qui primitus contulerat redditus, ut missa celebraretur pro viuis et pro defunctis hujus conuiuii, et predictos redditus subleuet senator de domuncula, in qua quondam residebat Wigbolth.

Item dominus Eskillus episcopus Ripensis legauit vnum cornu circumdatum argento[1].

Item Merth Therkyls, que contulit centum marc lub.

Item Ketillus Tobyson, qui contulit vi talenta sterlingorum.

[1] *Eskil var Biskop i Ribe 1388—1409 (Kinch: Ribe, I, S. 272). Se om Gildets Horn F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, S. 74. Jfr. ndfr. S. 270, 271 og 275.*

Item Katherina Petri, que contulit quartam partem quondam domus Haquini sartoris.

Item domina Anna relicta domini Johannis van Tyne militis pie memorie, que contulit centum m*a*rc lub. in eadem domo.

Item dominus Arfastus presbyter legauit vnum viaticum in valore xii m*a*rc lub.

Item dominus Syfridus presbyter legauit vnum viaticum in valore viij m*a*rc lub.

Item dominus Nicholaus Lasson legauit vnum viaticum in valore x m*a*rc lub.

Item dominus Regnerus Senekson canonicus Slesuicensis contulit pro dote ad usum sacerdotis illam domum cum loco immediate retro capellam continuatam pro eo, ut fratres predicti conuiuii statutis temporibus in ea conuenirent et non alibi ad conuescendum vnanimiter; cujus anima requiescat in pace.

35 (Anno domini m⁰ cccc xix in profesto beate Anne[1] infrascripta fuerunt presentata domino Laurencio ex parte conuiuii sancte trinitatis: primo j missale et ordinarium, viaticum domini Tobie, decretales, liber continens exposicionem summe Raymundi cum questionibus.

Item calix deauratus cum patena.

Item due corone auree beate virginis date per Reginam M[argarete] et ij mantella de serico.

Item ij paria vestimentorum.

Item in domo conuiuii recepit vnum cornu nigrum circumdatum argento[2].

Item sartaginem ignis.

Item ij mensas, que nunc sunt in superiori camera, datas per dominum Johannem Petri.)

(Dominus Nicolaus Bodeker emit vnum librum hora

[1] *D. e. den 25. Juli.* [2] *Jfr. S. 269 Note.*

rum de fratribus Kalendarum pro x marc sub ista condicione, quod post mortem ipsius redibit ad fraternitatem.)

Dominus Johannes Gropengheter inpingnorauit librum horarum, quem dedit dominus Meyge, pro iij marcis, fidem fecit dominus Nicolaus Thome.

Dominus Henneke tenetur xxiiij ß.

Ista sunt clenodia conuiuii kalendarum.

(Primo vnum passionale scriptum in pergameno cum 34
tenaculis ossium (?).)

Item vnam summulam Raymundi in papiro, quam dedit dominus Tobias, cum coreo pallido, (quam inpignorauit dominus Johannes Tucosson).

Item [librum decretalium] in pergameno cum rubeo coreo, quem[1] dedit dominus Nicolaus Klok, [quem habet dominus Nicolaus Bodeker in custodia].

Item vnum librum questionum summe coreo tectum, quem dedit dominus Trugillus, [quem habet dominus Episcopus].

Item magnum viaticum cum psalterio, quem dedit dominus Ketillus.

Item duo cornua deargentata[2].

Item iiij amphre stannee [cum signis argenteis deauratis].

Item tres olle.

(Item vnam sartaginem ferream aptam igni.)

Item . . . . . (Rasur.)

Item tres mensas.

Item vnum cyphum argenteum, quem dedit Heilcke Scheueldes pro memoria in valore x mare lub. vel quasi.

(Item tredecim vasa stannea, que dedit dominus Detleuus Kruse.)

(Item unum viaticum, quem habet dominus Petrus Stut pro vita sua, quem dedit Detleuus Kruse.)

[1] *Her staar »quod«.* [2] *Jfr. S. 269 Note.*

(Dominus Nicolaus Thome iij m*a*rc pro j⁰ viatico, quem tenetur reddere post mortem.)

(Dominus Johannes Gummesson v m*a*rc pro j viatico, pro quo dominus Nicolaus de Broacker fecit fidem, et post mortem liber fraternitati reseruetur.)

36 Anno domini mcccclv⁰ sequenti die Marci pape[1] in domo conuiuii calendarum fratribus congregatis collacionabiliter et amicabiliter mutuo consedentibus computationi fraternitatis de redditibus et prouentibus ad missam eorum in ecclesia siue capella sancti spiritus spectantibus: primo in stuba vij m*a*rc; de duabus cameris vi m*a*rc; item in domo Johannis Dwlini iiij m*a*rc; item tutor ecclesie sancti Nicolai xviij ß; item in domo Hans Fresen xviij ß; item in domo domini Jacobi Thome vi m*a*rc.

Anno domini m cccc⁰ lix vendidit fraternitas kalendarum domus sancti spiritus opidi Flensborgensis domum lapideam, sitam in platea, quæ tendit ad pontem, cuidam Frendyen Blek pro lxxx m*a*rc, e quibus annuatim dabit v m*a*rc expedite, quousque voluerit ipse et sui heredes soluere prefatam summam, tali condicione, quod intimetur solucio dimidio anno precedente.

Anno domini mcccclxxvij die Marci pape[2] post Michaelis tempore kalendarum legauit honesta mulier Katharina Platen ad fraternitatem kalendarum ad augendum cultum diuinum sexaginta marcas lub. in domo sua ad schotandum secundum consuetudinem fori Flensborgensis, quam scotacionem facere debent Huno Ebbesen et Bernt Petrusson prouisores et testamentarii ipsius, et quando heredes illam pecuniam reemere volunt ab eadem domo, tunc ad medium annum presens auisare debent fraternitati et postea soluere secundum legalem consuetudinem ciuitatis; si vero

[1] *D. e. den 8. Oktober.* [2] *D. e. den 7. Oktober.*

predicta domina pro sui vtilitate cupit habere redditus ab istis pecuniis, tunc ad vitam suam eos debet pacifice possidere. Super quibus actis me Jaspar Krogk notarium publicum requisiuit et pro testibus requisiti Nicolaus Rode nobilis, Jeppe Vincke, Willem Malere et Peter Runthouet.

Dominus Johannes Wise dedit j peluyn, j lauacrum et 14
tria vasa stannea; item post mortem suam assignauit fratribus meliorem ollam suam.

Item Catherina vxor Clawes Vincken dedit vnam ollam.

Anno xv^{c}. xxxvij Michaelis hebbenn de erszamen Bar- 55
telt Hanszen burghermeister, Jochim Holst radtmanne, Jacop Finck borgher bynnen Flensborch, myt des kalandes broderen beuell ghedan vnde bewylliget alle des kalandes houethsumme, renthe vnde klenodia tho vorniien vnde schriuen hetenn:

Jacop Rode x m*arc*, viij ß renthe. [Dusze bauen gemelte 10 ℔ hefft Jurgen Steffensen Ao. 82 an Clawes Wendt bethalett].

Hans Wyntherberch j^{c} m*arc*, v m*arc*.
Arnth bartscher ij^{c} m*arc*, x m*arc*.
Peter Nigelsson schomaker xx m*arc*, j m*arc*.
Clawes Tamsen xx m*arc*, j m*arc*.
Peter werckmester j^{c} m*arc*, v m*arc*.
Karstin Symens xliiij m*arc*, ij m*arc* iiij ß. 56
Clawes schomaker x m*arc*, viij ß.
Jurgen Gammelgap x m*arc*, viij ß.
Schipper Pauel x m*arc*, viij ß.
Hans goltsmyt x m*arc*, viij ß.
Eddelke Boys j^{c} m*arc*, v m*arc*.
In Hans kannegeters hus xx m*arc*, j m*arc*.
Hans Melsinck xl m*arc*, ij m*arc*.
Hans Claweszen x m*arc* viij ß. 57
Thomys Tomsleger xx m*arc*, j m*arc*.

Anders schomaker xx *marc*, j *marc*.
Hans sadelmaker x *marc*, viij ß.
Vincentys hötuylter xx *marc*, j *marc*.
Hans slachter xxx *marc*, xxiiij ß.
Karstin Toppis xxx *marc*, xxiiij ß.
Karstin Lurkes x *marc*, viij ß.
58 Ernñ Johan Bernardi de olde x *marc*, viij ß.
Foke Hanszen l *marc*, iij *marc*.
59 Des kalandes memorien.
Peter Brun xxxij *marc*, xx ß.
Peter Nhamensen l *marc*, iij *marc*.
Las Hunt xx *marc*, j *marc*.
Bonnick Feddersen xx *marc*, j *marc*.
Karstin Lurkes xx *marc*, j *marc*.
Hure.
Jurgen slachter vj *marc*.
Jep Juel iij *marc*.
Marten glaszmaker iij *marc*.
60 Ernñ Nicolaus Petri beneficium.
Matthys Eggerszen ij^c *marc*, x *marc*. [Dusze ij^c ⸸ houetstol sindt anno 1601 tho rechenschop gebracht van Jorgen Schulten, vnd anno 1598 van frawen Anna Giordtz sambt allen renthen vnnd vnkostungen bethaltt worden.]
Tort Jepszen j^c *marc*, v *marc*.
Kathrine Tyls j^c *marc*, v *marc*.
De wanynghe iij *marc*.
Eyn kelck ys vorpandet, [anhe de patene, hefft he verkamen], vnde j pacifical van vij loth.
61 Don suluest worden klenodia besichtigeth:
Item ein blaw fluwels kasel, twe blaw Diaken rock myt erer thobehoringhe.
Noch eyn kasel vnde ys eyn gulden stuck.
Noch eyn ander olde kasel.
Item Ein vorguldet kelck.

Ein krusz.

Item xij lepel weghenn̄ xxxiij loth.

Item j horn myt suluer belecht[1].

Item tynnen vathe xxxvij vnde xxv salszere.

Item iij stouekens vnde ij halue stouekens kannen, dar van hefft Karstin lurkes ij. Noch xv potth.

Item iiij grothe beckenn̄. 62

Item j hantfatt.

Noch iij ketele, vnde j hanthketel, j myssinghes kann̄.

Item v grapen, vij holtenn fathe.

Noch xv tafellakenn vnde ij hanthdwelenn̄.

Item szo ys by deme Rade ij hôrne myt suluer be- 63
slaghenn̄[1].

Noch viij tynnen vathe vnde viij salszernn̄.

Noch j ketel vnde ij grapenn.

[Fortegnelser over Gildets Medlemmer:]

(**A**.)

Nomina viuorum. 14

Dominus [Petrus Jenson].
Dominus [Johannes Nyghelson].
Dominus Hinricus Symonis.
Dominus [Petrus Takeson].
[Iwarus Jůl proconsul].
[Clawes Friis].
Dominus [Boetius Ottonis].
Dominus Johannes . . . (Rasur.)
Dominus . . . (Rasur.)
D . . . (Rasur.)
Dominus [Broderus Asseri].
Petrus . . . (Rasur.)
Dominus Thorstannus.
Dominus Trugillus.
Dominus [Otto Ottonis].
Dominus Petrus Johannis.
Dominus [Bernardus].
Dominus Nicolaus Lasson.
[*Dominus* Michael Jenson].
Syfridus Crogh.
Hinricus Polle.
Dominus Tydericus.
Dominus [Petrus Riggelson].

[1] *Jfr. S. 269 Note.*

(B.)

27 Nomina viuorum.

Dominus Petrus Jensson.
Dominus Johannes Nyghelsson.
Dominus [Hennekinus Hinrici].
Dominus [Mathias],
Iwarus Jůl.
Clawes Friis.
Dominus Boetius Ottonis.
Dominus [Tymmo Basse.]
Dominus [Andreas Jacobi].
Dominus [Johannes Strannyng].
Dominus Broderus Asseri.
Jens Berntson.
Dominus Thorstannus.
Dominus [Johannes Krws].
Dominus [Petrus Bertoldi].
Dominus Petrus Johannis Pugh.
Dominus Bernardus.
Dominus Nicolaus Bundonis.
Dominus Michael Jensson.
[*Dominus* Thomas Marquardi].
Dominus Laurencius.
[Folquardus Awthson].
Dominus [N. Kory],
Dominus Petrus Ryggelsson.
Dominus [Johannes Petri].
[*Dominus* Martinus Enson miles].
[Hinricus Jacobi].
Dominus [Ericus Dozenrode].
[Federus Kory].

1 **(C.)**

Nomina sororum viuencium in conuiuio sancte trinitatis.

(Ingeburgh Sywarts.)
Domina Berta.
Gunnæ Arents.
(Symeke Brunes.)
Ingheburgh Hwytsdatter.
Katherina Acers.
(Katherina Petri Arfasti.)
(Katherina Petri Jonsson,)
Inghe Benekes.
(Cristina Thorths.)
(Gunnær Ottes.)
Riggets Frederiks.
Gunne Bughes.
Modder Jeppes.
Domina Helena.
(Katherina Boecii.)
(Gunnerth Hagens.)
Thoor Tidelefs.
Domina Geze Laurens.
Agnes Hinrici.
(Este Mattiss.)
(*Domina* Anna.)
(Katherina Rikolphi.)
Domina Tale Krumedike.
Thyyre Therkilssz.
(Katherina Brothers.)
Agnes Fedders.
Cye Peter Achtrups.
Domina Fløre.
Rikmod Fedders.
Domina Sophia Petri Magnuxsson.

(D.)

Ista sunt nomina fratrum et sororum viuencium kalen- 28
darum in Flensborgh anno domini M⁰. cd⁰. lv⁰.

(D*ominus* Hennikinus.

D*ominus* Nicolaus de Broacker.

Oze Hakens.

D*ominus* Esbernus.

D*ominus* Kanutus Mathei, d*ominus* Johannes Broderi fecit fidem.

D*ominus* Gobelus.

D*ominus* Johannes Laurencij, d*ominus* Johannes Torkelsson.

D*ominus* Jacobus Thome.

Agnes Mûs.

D*ominus* Petrus Grummesson, [pro quo d*ominus* Johannes Cornepaghe].

D*ominus* Johannes Torkelsson, d*ominus* [Nicolaus Thome fidem fecit].

Kerstine Heysens.)

[Fortsættelsen af denne Fortegnelse mangler, idet det følgende Blad er udskaaret.]

(E.) 5

Sequuntur nomina fratrum et sororum viuorum fraternitatis kalendarum sancte Trinitatis in Vlensborgh anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

(Item d*ominus* Martinus Johannis, pro quo d*ominus* Petrus Nicolai in Vedelstede fidejussit.)

(D*ominus* Kallo Smadder, pro quo Hans Petersson fidem fecit.)

(Katherina Platen.)

D*ominus* Johannes Gropengeter.

(Jacob Thomslegher, pro quo d*ominus* Johannes Tymmesson.)

(Ywer Schrôder cum uxore, pro quo d*ominus* Johannes Cornepage.)

(D*ominus* Petrus Nicolai in Vedelstede, pro quo d. [Nicolaus Rigilleson].)

(D*ominus* Vulfhardus Blome, pro quo d*ominus* Jaspar Krogk.)

(D*ominus* Nicolaus Sarow, pro quo d. Jaspar Krogk.)

(D*ominus* Michael Andree, pro quo d. Wulfhardus Blome.)

(D*ominus* Eskillus.)

(D*ominus* Michael Andree, pro quo d. Wulfardus.)

(D*ominus* Gerhardus Preen, pro quo d. Vulfhardus Blome.)

D*ominus* Johannes Kori alias Rutbecke, [pro quo d*ominus* Jaspar].

(D*ominus* Kerstianus Tilesson, pro quo d. Johannes Kori.)

(D*ominus* Elerus Schutte, pro quo d. Nicolaus Sarow.)

D*ominus* Jaspar Krogk cum matre sua Bertha, pro quo [Nicolaus Rigilli].

(D*ominus* Conradus Aspelkamp, pro quo d. Gerhardus Preen.)

D*ominus* Johannes Cornepage, pro quo d. [Nicolaus Rigillisson].

(Hune Ebbesson cum uxore, pro quo [Risenberch].)

16 (Hinrich Schinkel cum sua conthorali Katherina,) dederunt ad fraternitatem kalendarum casulam optimam cum suis attenenciis et ideo non ministrabunt, [sed non fidejussorem habent].

[D*ominus* Michael Johannis, pro quo] d*ominus* Nicolaus tho Haxsted.

D*ominus* Johannes Tymmesson, pro quo d. Jaspar Krogk.

Hans Petersson cum uxore, pro quo d. (Nicolaus Petri) [Jaspar Krogk].

D*omi*na Beata Holkessz.

(D*omin*us Henninghus Lowesson, pro quo d. Conradus Aspelkamp.)

(D*omin*us Johannes Rishower, pro quo Hans Petersson.)

Jes Smyt (cum uxore), pro quo d*omin*us Jaspar Krogk.

(D*omin*us Johannes Kremer, pro quo d. Johannes Tymmesson.)

(Frendi cum uxore) [Mette Frendis], pro quo d. Johannes Cornepage.

(D*omin*us Nicolaus Kletcamp, pro quo d. Gerhardus Preen.)

D*omin*us Nicolaus Jernhad, pro quo d. (G. Preen) [Magister Magnus Paysson].

D*omin*usAndreas Krogk, pro quo d. Johannes Cornepaghe.

(Jeppe Vinke cum uxore, pro quo d. Jaspar Krogk.)

Peter Runthoued cum uxore, pro quo d. N. Jernhad.

D*omin*us Albertus Striid, pro quo d. Jaspar Krogk.)

D*omin*us Nicolaus Johannis de Haxstede, pro quo d. Albertus Striid.

D*omi*na Beke van deme Haghen, d. Jaspar Krogk jussit.

(D*omin*us Johannes Striid, pro quo d*omin*us Albertus Striid.)

D*omin*us Nicolaus Johannis in Rapstede, pro quo d. Cornepage.

(D*omin*us Johannes Oxen, pro quo d. Jaspar Krogk.)

(D*omin*us Nicolaus Petri, pro quo d. Gerhardus Preen.)

(D*omin*us Hinricus Bodeker de Lemego, pro quo d. Jaspar Krogk.)

D*omin*us Michael Petri, pro quo d. N. Kletcamp. 17

(Katherina Rutbecke, pro qua d. G. Preen.)

(Merten Sniddeker) cum uxore, non ministrabit in expensis propter beneficium fraternitati exhibitum, sed tamen cetera omnia alia onera portabit, pro quo Willem Maler fecit fidem.

(D*omin*us Johannes Smadder, pro quo Hune Ebbesson.)

Willem Maler cum vxore, pro quo d. Jaspar Krogk.

(Clawes Rode) cum vxore, pro quo Frendi.

D*omin*us Nicolaus Broderi, pro quo d. [Jasper Krock].

(Reuerendus in Christo pater et d*omin*us, d*omin*us Helricus episcopus Slesszwicensis dei gratia etc.[1].)

D*omin*us Otto Nigelsson canonicus Slesszwicensis.

(Berend Petersson cum vxore, pro quo [Anders Smadder].)

Mathias Kock, pro quo Peter Runthoued.

(Hans Veelhauer, pro quo Jaspar Krogk.)

D*omin*us Ericus Brun, pro quo d. [Nicolaus Rigelsen].

Hans Matheus cum vxore, pro quo Peter Runthoued.

(Eskillus Brun cum vxore, pro quo Bernd Petersson.)

[D*omi*na Anna Rantzowen, pro qua] . . . (Rasur.)

Las Storme cum vxore, pro quo Hans Matheus.

[D*omin*us Paulus Achtorp, pro quo d*omin*us Johannes Rutbeke.]

[Frodde Haysen cum vxore Katrin, pro quo d*omin*us Ericus Brun].

(D*omin*us Olauus Rudeman cum sorore, pro quibus d. Johannes Kory) [pro quo d*omin*us Johannes Rutbeke].

(D*omin*us Nicolaus Brun, pro quo pater ejus) [Wyttehouet].

Anders Smadder cum (vxore), pro quo [D*omin*us Johannes Kornepage].

(Peter Tammesson cum vxore, pro quo d. N. Broderi.)

18 Hans Witwather cum vxore, pro quo Jeppe Vinke [Anders Smadder].

D*omin*us Nicolaus Wilkini, pro quo d. N. Broderi.

D*omin*us Mathias Dorheyde, pro quo d. Jaspar Krogk.

(Namen Broders), pro qua d. Nicolaus (Petri) [Brun sutor].

[1] *Helrich v. d. Wisch, Biskop i Slesvig 1474—1488 (jfr. ndfr. S. 285).*

D*omin*us Andreas Lasson de Grumpthofft, pro quo d. [Olauus Rudeman].

D*omin*us Johannes Withoued, pro quo Hans Velhauer [Jasperus Krock].

Hans Mörken, pro quo Willem Maler.

[Botelt Tegelgardes, pro qua d*omin*us Ericus Brun].

([Lucia Ketels], pro qua Hans Matheus.)

Hans Vulff cum vxore, pro quo Peter Runthoued.

D*omin*us Gotfrigdus Johannis, pro quo d*omin*us Johannes Cornepage.

Johan Broders vidua, pro qua [M. Thomas Vincke].

[Peter Rutbeke cum vxore sua Katherina, pro quo d*omin*us Johannes frater ejus].

D*omin*us Nicolaus Rigilli, pro duo d*omin*us Jaspar Krogk.

(D*omin*us Hinricus Brun, pro quo d*omin*us [Jasparus Krogk].)

Eggert Gortsson cum vxore, pro quo [Ludde Broderson].

Juncfrouwe Anne Gordsz, pro qua (Clawes Brun proconsul.) ([Hune Ebsen] fide jussit pro Juncfrouwe Anne) Gordes, et Eggert Gordes wult tenere [Hune Ebsen] indempnem.

Lene Anders vidua, pro qua Albertus Strid.

(Frodde Haysson, pro quo Jeppe Vinke [d*omin*us Ericus Brun].)

Marten Risenberg cum vxore, pro quibus (Hune Ebbessen) [d. Johannes Tordis]. 19

(D*omin*us Olericus Schulte, pro quo d*omin*us Jasparus Krok.)

Brun cum vxore Lucia, pro quo d*omin*us Jasparus Krok.

D*omin*us Matias Werkmester, pro quo d*omin*us Johannes Kornpage.

Hermannus Moller, pro quo d*omin*us Johannes Kornpage.

(Otte Peterson, pro quo d*ominus* Nicolaus Brun.)

(D*ominus* Goschalcus Vlamynck, pro quo d*ominus* Wolfardus Blome.

D*ominus* Johannes Tordson, pro quo d*ominus* Jasparus Krogk.

(D*ominus* Hinricus Krogk, pro quo d*ominus* Jaspar Krogk.)

(D*ominus* Nicolaus Andree, pro quo d*ominus* Albertus Stridt.)

Mette Broders Peter Tamsen dochter, pro qua [Mathias Stedow], ipsa ministrat cum Johanna Broders.

(D*ominus* Petrus Trugilli,) pro quo d*ominus* Jaspar Krogk.

D*ominus* Paulus Payssen, pro quo Anders Smadder.

D*ominus* Eggardus Hayngh, pro quo d*ominus* Jaspar Krogk.

Magister Magnus Paysen, pro quo d*ominus* Paulus Paysen frater ejus.

Simon Jensen cum vxore, pro quibus Peter Runthoueth.

D*ominus* Johannes Andree, pro quo d. Nicolaus Riggelson.

D*ominus* Hermannus Zornhagen, pro quo [d. Michael Nicolai].

D*ominus* Michael Klensmyt, pro quo d. Johannes Wittehouet.

Hans Brun cum vxore, pro quo d*ominus* Jaspar Krock.

Ludde Broderson cum vxore, pro quo Marten Risenbergh.

D*ominus* Lodwicus Kornhagen, pro quo d. Hermannus Sornhagen.

D*ominus* Johannes Struck, pro quo d*ominus* Paulus Paysen.

20 Kerstina Berndes, pro qua d. Johannes Tordis frater ejus.

Anna vxor Maties Kockes, pro qua d. Michael frater ejus.

Arnd Kyssenbrugghe, Margareta uxor ejus, pro quibus *dominus* Johannes Tordes fidejussit.

Her Hermen Smyt, pro quo fidejussit Arnd Kyssenbrugghe proconsul Vlensburgensis ciuitatis.

Gunder Smadder, pro qua ejus vir.

Dominus Mathias Blok, pro quo proconsul Arnt.

Dominus Petrus Smadder, pro quo Anders Smadder.

Marquard Holste cum Katherina vxore, fidejussit Arnd proconsul.

Dominus Mathias Sledörn, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli.

Laurens Leuensson, cum uxore Yda, aduocatus in Strandh, pro quo Arnd proconsul.

Item Magister Tomas Fynke, pro quo *dominus* Johannes Kari.

Ebi Jebsen cum vxore ejus Katerina, fidejussit d. Nicolaus Jarnhåt.

Anno domini milesimo 494 visitacionis[1].

Dominus Petrus Rode, fidejussit Mgr. Thomas Fynke.

Leue Inwerson consul et ejus vxor Birgitte, fidejussit *dominus* Eggardus.

Peter Nigelson cum vxore, fidejussit Magister Thomas Fynke.

Item Nys Smyt cum vxore, fidejussit *dominus* Jaspa- 21
rus Krock.

(Ludde Brodersen cum vxore.)

Luttcke Ludsen cum vxore, pro quo fidejusset d. Mattias Sledorn.

Anno domini 1495.

Dominus Egardus[2], pro quo d. Jaspar Krock.

Hans Cock, pro quo Mgr. Magnus Payson.

Jens Lowrup, fidejussit Arnt proconsul.

[1] *D. e. den 2. Juli.*

[2] *Det forste Bogstav E er udraderet; i den følgende Fortegnelse kaldes han Gerardus.*

Lene Leuens, pro qua Egardus Hayngk.

Dominus Johannes Brun, pro quo Anders Smadder.

Clawes Goltsmyth cum vxore, pro quibus *dominus* Johannes Rudebeke, et visitabunt mensam, antequam vocentur per senatorem.

(F.)

69 Sequuntur nomina fratrum et sororum viuorum fraternitatis kalendarum sancte trinitatis in Flensborgh anno domini millesimoquadringentesimononagesimoquinto die beate Margarete virginis et martiris[1].

(*Dominus* Johannes Gropengeter.)

(*Dominus* Petrus Nicolai in Vedelstede, pro quo *dominus* Nicolaus Riggelsen fidejussit.)

(*Dominus* Johannes Rudebeke, pro quo *dominus* Jaspar Crogk.

Dominus Jaspar Crogk (cum matre sua Bertha), pro quibus *dominus* Nicolaus Rigilli fidejussit.

(*Dominus* Johannes Cornepage, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli) [Medelbů].

(*Dominus* Michael Johannis), pro quo *dominus* Nicolaus de Haxstede.

(Jesse Smiit, pro quo *dominus* Jaspar Crogk.)

(Mette Frendis, pro qua *dominus* Johannes Cornpage.)

(*Dominus* Nicolaus Jernhat, pro quo Magister Magnus Paysen.)

(*Dominus* Andreas Crogk, pro quo *dominus* Johannes Cornepage.)

(Peter Runthouet) cum vxore, pro quibus *dominus* (Nicolaus Jernhat.)

Dominus Albertus Striit, pro quo *dominus* Jaspar Crogk.

Dominus Nicolaus Johannis de Haxstede, pro quo *dominus* Albertus Striit.

[1] *D. e. den 13. Juli.*

(*Domi*na Beke van deme Hagen, pro qua *dominus* Jaspar Crogk.)

(*Dominus* Nicolaus Johannis de Rapstede, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli.)

(Agata vxor Jeppe Finkes, pro qua *dominus* Jaspar Crogk.)

Dominus Michael Petri canonicus Haderslefszensis. 70

(Willem Meler cum vxore, pro quibus *dominus* Jaspar Crogk.)

(*Dominus* Nicolaus Broderi, pro quo *dominus* Jaspar Crock.)

Dominus Otto Nigelsen canonicus Sleszwicensis; est liber propter statuta nostra, que scripsit, et indulgencias, quas impetrauit tempore Helrici episcopi Sleszwicensis[1].

Mathias Cock cum vxore, pro quibus (Peter Runthouet fidem fecit) [Simon Jenszon anno xv^{c}.]

(*Dominus* Ericus Brun, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli) [pro quo Hans Brun].

(Vxor Hans Matteus, pro qua Peter Runthouet.)

(*Domi*na Anna Rantzouwe, pro qua *dominus* Jaspar Krok.)

Las Storm cum vxore, [pro quibus d. Nicolaus Rigilli].

(*Dominus* Paulus Achtorpp, pro quo *dominus* Johannes Rudebeke) [Peter Rudebeke].

Frodde Haysen cum vxore, pro quibus *dominus* Ericus Brun.

(Anders Smadder cum vxore, pro quibus) [Peter Rudebeke].

(Hans Witwater cum vxore, pro quibus Anders Smadder.)

Dominus Nicolaus Wilkini, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli.

Dominus Mathias Dorheyde, pro quo *dominus* Jaspar Crogk.

[1] *Se S. 280 Note, jfr. F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, S. 66, 74.*

71 (Magister Hinricus Mynden Canonicus Sleszwicensis, non ministrabit propter beneficia fraternitati exhibita.)

(D*omin*us Andreas Lassen de Grumtoft, pro quo Albertus Strydt.)

(D*omin*us Johannes Withouet, pro quo d*omin*us Jaspar Crogk.)

Hans Morken cum vxore, pro quibus d. Jaspar Krock.

Botelt Tegelgard pro qua d*omin*us Ericus Brun.

(Hans Vulff cum vxore, pro quibus Petrus Runthouet [Ludeke Ludecksson].)

(D*omin*us Gotfridus Johannis, pro quo d*omin*us Johannes Cornepage.)

(Johan Broders vidua, pro qua Mgr. Thomas Vincke.)

Peter Rudebeke, pro quo (d*omin*us Johannes Rudebeke) [Brvn].

D*omin*us Nicolaus Rigilli, pro quo d*omin*us Jaspar Crogk.

Eggert Gortsen cum vxore, } [pro quibus Jens
(Junckfrouwe Anne Gordesszen) } Lorvp].

(Lene Anders vidua, pro qua d*omin*us Albertus Striit.)

Merten Risenberch cum vxore, pro quibus d*omin*us Johannes Tordsen.

Brun (cum vxore Lucia), pro quibus d*omin*us Jaspar Crogk.

(D*omin*us Mathias werkmester, pro quo d*omin*us Johannes Cornpage [Ericus Brun].)

Hermannus Moller de Hamborgh, pro quo d*omin*us Johannes Cornpage; habuit octo annos libertatem, et satisfecit pro octo annis, et recessit altero anno ab ista ciuitate post ejus combustionem.

D*omin*us Johannes Tordsen, pro quo d*omin*us Jasper Crogk.

Mette Broders vidua, pro qua d*omin*us Mathias Sledörn [d*omin*us Nicolaus Riggelsson].

(*Dominus* Paulus Paysen, pro quo Anders Smadder 72
[Mgr. Magnus Payson].)

Dominus Egardus Hayngh, pro quo *dominus* Jaspar Crogk.

(Magister Magnus Paysen, pro quo *dominus* Paulus.)

Siimon Jensen cum vxore, pro quibus [Mathias Kock].

Dominus Johannes Andree, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli.

Dominus Michaei Klenesmyt, pro quo (*dominus* Johannes Withouet) [d. Nicolaus Ludolphi].

Hans Brun cum vxore, pro quibus *domiuus* Jaspar Crogk.

Domina Anna conthoralis olim Ludde Broderson, pro qua Merten Risenberch.

(*Dominus* Lodwicus Kornhagen in Alzen, pro quo *dominus* Johannes Wittehoueth.)

Dominus Johannes Struck, pro quo *dominus* [Mathias Dorheide].

Kerstina Berndes vidua, pro qua *dominus* Johannes Tordsson.

[Anna vxor Mathies Kock].

(Arnt Kissenbrugge) cum Margareta vxore, pro quibus *dominus* Johannes Tordsson.

(*Dominus* Hermannus Smiit, pro quo Arnt Kissenbrugge proconsul fidejussit.)

(Gunder Smadder vxor Anders Smadders.)

(*Dominus* Mathias Block, pro quo Arnt proconsul fidejussit.)

Dominus Petrus Smadder, pro quo d. [Johannes Hermanni].

Marquart Holste cum vxore, pro quibus [Peter Rudebeke].

(*Dominus* Mathias Sledörn, pro quo *dominus* Nicolaus Rigilli.)

Laurens Leuensen [cum vxore Ide] in terra Strand, pro quo Arnt proconsul; [liberatus est a singulis oneribus ratione dacionis dalmaticorum notabilium].

73 Anno domini xcij post visitacionis Marie[1] subscripti fuerunt accepti:

(Magister Tomas Fynke, pro quo d*ominus* Johannes Andree.)

Ebbi Jepsen cum vxore, pro quibus d*ominus* [Johannes Tordes].

D*ominus* Petrus Rode, pro quo [d*ominus* Johannes Andree].

(Leue Ingertsen) cum vxore, pro quibus d*ominus* [Johannes Andree].

Peter Nigelsen cum vxore, pro quibus [d. Johannes Andree].

Nis Smiit cum vxore, pro quibus d*ominus* Jaspar Crock.

Ludeck Ludecksen cum vxore, pro quibus d*ominus* [Johannes Tordes].

Item Anno domini etc. xcv ame dingesdage na Margrete[2] ingingen desse nascreuen:

D*ominus* Gerardus, fidejussit d. Jasperus Krok.

(Hans Kock, pro quo fidejussit Mgr. Magnus.)

(Jens Loropp cum vxore Katerina, pro quibus fidejussit Arnt proconsul.)

D*ominus* Johannes Hermanni, pro quo [d. Johannes Tordes].

Clawes Goltsmyth cum vxore, pro quibus d*ominus* Jaspar Krock].

Anno etc. 1496 post visitacionis[1]:

(D*ominus* Johannes Raske, pro quo d. Nicolaus Rigilli.)

(D*ominus* Bertoldus Post), pro quo d*ominus* Michael Nicolai, et ministrabit cum vxore Petri Rudbeke, sicut concordatum est.

Anno domini etc. xcvj:

[1] *D. e. den 2. Juli.* [2] *D. e. den 14. Juli.*

Magnes Lowsen cum vxore, pro quo fidejussit Magister Magnus Paysen.

Anno domini 1497 visitacionis[1]: 74

D*omin*us Sweno Olaui, pro quo d*omin*us Jaspar Crock.

(D*omin*us Ericus Andree, pro quo d*omin*us Michael Smydt.)

Eline Peters, pro qua mater ejus Mette Broders.

D*omin*us Gotfridus Wilkyni, pro quo d*omin*us Nicolaus Wilkini frater ejus.

D*omin*us Nicolaus Ludolui, pro quo d*omin*us Michael Nicolai.

Hinrick Holste, pro quo Marqwarth Holste.

Margrethe Peters, pro quo Peter Rudebeck maritus suus.

(Hans Kock alias Hans Peterson, Lena vxor ejus.)

Anno domini etc. xcix super Michaelis:

D*omin*us Johannes Rigilli, pro quo d*omin*us Nicolaus Rigilli.

1500 visitacionis[1]:

Peter Hansszon cum vxore, pro quibus d. Michael Smyt.

Hans Kock cum vxore Leneke.

Anno domini etc. v^{c} primo super Michaelis:

D*omin*us Jacobus Tamme, pro quo d. Nicolaus Haxstede.

Anno domini xv^{c} secundo super Michaelis:

D*omin*us Johannes Olaui, pro quo d*omin*us Johannes Andree.

Anno domini etc. xv^{c} tercio visitacionis Marie virginis[1]:

D*omin*us Georgius Storm, pro quo d. Nicolaus Rigilli.

Anno domini etc. xv^{c} tercio Michaelis:

(Eggardus Genne, pro quo d. Nicolaus Ludolphi.)

Anno domini etc. xv^{c} iiij visitacionis Marie[1]: 75

[1] *D. e. den 2. Juli.*

D*ominus* Jacobus Johannis, pro quo d. Johannes Rigilli.

D*ominus* Conradus Tomsleger, pro quo d. Johannes Andree.

(Item Anno domini Millesimo quingentesimo quinto ipso die diuisionis apostolorum[1] fuit acceptus in fratrem Kalendarum:

(Reuerendus d*ominus* Detleuus episcopus Sleszwicensis[2].)

Eodem die d*ominus* Johannes Theodorici et... (Rasur.)

D*ominus* Thomas Jacobi, pro quo d*vminus* Nicolaus Rigilli.

D*ominus* Johannes Oxszen, pro quo d*ominus* Nicolaus de Haxstede.

D*ominus* Nicolaus Petri, pro quo d*ominus* Gerardus Maler.

Item d*ominus* venerabilis Joachim de Aleuelde, archidiaconus Sleszwicensis, fuit acceptatus, pro quo venerabilis magister et d*ominus* Michael Petri fidejussit.

Junghe Ketel, pro quo d*ominus* Nicolaus Haxstede.

76 Anno domini millesimoquingentesimoquinto Michaelis:

D. Gerardus Schomaker, pro quo d. Nicolaus Ludolphi.

Jens Peterson cum vxore, pro quibus d. Johannes Tordes.

Vxor Clawes Goltsmedes, Mette nomine.

Anno domini millesimoquingentesimosexto feria tercia post Margarete virginis[3] sequentes fuerunt acceptati ad fraternitatem Kalendarum sancte trinitatis:

D*ominus* Georgius Lundt, pro quo d. Johannes Tordes.

Wilhelm Wynberch cum vxore Elszbe, pro quibus Marquart Holste.

Anno domini millesimoquingentesimosexto Michaelis:

D*ominus* Jacobus Olaui, pro quo d. Johannes Olaui.

Anno domini etc. m. quingentesimo 7mo Margarete[4]:

Taleke Holsten, pro qua maritus ejus.

[1] *D. e. den 15. Juli.*
[2] *Biskop Ditlev Pogwisch 1499—1507.*
[3] *D. e. den 14. Juli.*
[4] *D. e. den 13. Juli.*

(G.)

Sequuntur nomina fratrum et sororum viuorum fra- 37
ternitatis Kalendarum sancte trinitatis in Flensborgh
anno d*omi*ni millesimoquingentesimoseptimo feria
2ª ante festum beate Margarete virginis et martiris[1]:

(D*omin*us Jaspar Crogk, pro quo d*omin*us Johannes Rigilli fidejussit.)

[Gotscalcus de Aleuelde, dei et apostolice sedis gratia episcopus Sleszuicensis[2], dominus noster gratiosus, dedit argenteum coclear mirifice fabrefactum pro legato, de pondere v lôth. 1520].

(D*omin*us Nicolaus Johannis de Haxstede, pro quo d*omin*us Albertus Stryth) [d. Jacobus Tamme].

(D*omin*us Michael Petri canonicus Haderslefszensis.)

(Mathias Kock cum vxore Anna) [Anna Koches], pro quibus Hans Brun.

(Las Storm cum vxore, .pro quibus d*omin*us Nicolaus Rigilli. [Grete Stormes pro qua d. Jacobus . . . .])

(Katherine Froddes, pro qua . . . .) 38

(D*omin*us Mathias Dorheyde, pro quo d*omin*us [Sweno Olaui].

(Anna Mörkens, pro qua d*omin*us Johannes Andree.)

(Botelt Tegelgart, pro qua d. Johannes Andree.)

(Peter Rudebeke cum vxore Margareta), pro quibus [d. Mathias Dorheide].

(D*omin*us Nicolaus Rigilli, pro quo d. Jaspar Crogk.)

(Relicta d*omi*na Eggert Gortsen, pro qua . . .) [obiit anno m. quingentesimo decimo sexto].

(Relicta d*omi*na Clawes Rødhe Katherina nomine, pro qua d*omin*us Johannes Oxên plebanus Wighe.)

(Thure Martens, pro qua [d. Jacobus Olaui].) 39

(Brun Diricksson, pro quo d. Jaspar Crogk.)

(D*omin*us Johannes Tordsen, pro quo d. [Sweno Olaui].)

[1] *D. e. den 12. Juli.* [2] *Gotschalk Ahlefeldt, Biskop i Slesvig 1507—1541.*

(Mette Broders, pro qua d*omin*us Nicolaus Rigilli.)

(D*omin*us Eggardus Hayngh, pro quo d. Jaspar Crogk.)

Anna Symens, pro qua [d. Sweno Olaui]·

D*omin*us Johannes Andree, pro quo d. (Johannes Rigilli) [Mathias Dorheide].

(D*omin*us Michael Klensmyt, pro quo d. Nicolaus Ludolphi.)

40 [(Hans Brun), Kerstine Bruns, pro qua Peter Rutbeke.]

D*omi*na Anna conthoralis olim Ludde Brodersson, pro qua . . . .

(D*omin*us Johannes Struck, pro quo d*omin*us Mathias Dorheide.)

(Hinrich Holste cum vxore Kerstyne, pro quibus [Marquart Holste].)

(Margarete Arndes, pro qua d*omin*us Johannes Tordsson.)

(D*omin*us Petrus Smadder, pro quo d. Johannes Hermanni.)

41 (Marquart Holste cum vxore, pro quo Peter Rudebeke.)

(Katherine Ebbens, pro qua d*omin*us Johannes Tordsson.)

D*omin*us Petrus Rode, pro quo d*omin*us Johannes Andree.

Peter Nigelsson cum vxore, pro quibus d. Johannes Andree.

Nis Smydt, pro quo [d. Marquardt Holszte].

(Ludeck Ludeckson cum vxore, pro quibus d. Johannes Tordes. [Mette Ludecks, pro qua Peter Rutbeke].)

(D*omin*us Gerhardus Maler, pro quo d*omin*us [Gerardus Johannis].)

42 (D*omin*us Johannes Hermanni, pro quo d*omin*us [Nicolaus Ludolphi].)

(Clawes Goltsmyt, pro quo d*omin*us Gothfridus W.)

Anno domini 1496.

(Relicta d*omi*na Anna Magnus Lowszen.)

Anno domini 1497, visitacionis[1].

D*ominus* Sweno Olaui, pro quo d*ominus* [Johannes Tortsson] [Mathias Dorheide].

Elyne Peters, pro qua d. [Johannes Oxsson].

(D*ominus* Gotfridus Wilkini, pro quo d. Nicolaus Ludolphi.)

D*ominus* Nicolaus Ludolphi, pro quo d. [Jacobus Tamme].

Anno domini 1499 super Michaelis. 43

(D*ominus* Johannes Rigilli, pro quo d*ominus* Mathias Dorheide) [obiit anno domini millesimo quingentesimo decimo quinto feria 6ta pentecostes[2]].

Anno 1500 visitacionis[1].

Peter Hansson cum vxore Anne, pro quibus d*ominus* [Sweno Olaui].

(Hans Cock cum vxore) Leneke, non ministrabunt.

Anno 1501 super Michaelis.

(D*ominus* Jacobus Tamme, pro quo d*ominus* Nicolaus Haxstede.)

Anno domini 1502 super Michaelis.

D*ominus* Johannes Olaui, pro quo d*ominus* Johannes Andree.

Anno domini 1503 visitacionis[1].

D*ominus* Georgius Storm, pro quo d. (Jacobus Tamme) [Sweno].

Anno domini 1504 visitacionis[1]. 44

D*ominus* Jacobus Johannis, pro quo d. [Nicolaus Ludolphi].

D*ominus* Conradus Tomslegher, pro quo d. Johannes Andree.

Anno 1505 visitacionis[1].

D*ominus* Johannes Theodirici canonicus Haderslefsensis, non ministrabit.

[1] *D. e. den 2. Juli.* [2] *D. e. den 1. Juni.*

(*Dominus* Thomas Jacobi, pro quo d. Dorheide.)

Dominus Johannes Oxsen, pro quo d. Nicolaus de Haxstede.

Dominus Nicolaus Petri, pro quo d. [Nicolaus Ludolphi].

Dominus venerabilis Joachim de Aleuelde archidiaconus
45 Sleszwicensis, pro quo Mgr. Michael Petri.

(Junghe Ketel, pro quo d. Nicolaus Haxstede.)

Anno domini 1505 super Michaelis.

(*Dominus* Gerhardus Johannis, pro quo d. Nicolaus Ludolphi.)

(Jens Petersson consul) cum vxore [Margrete Jessz], pro quibus d. Sweno.

Mette vxor Clawes goltsmedes, pro qua maritus ejus.

Anno 1506 visitacionis[1].

Dominus Georgius Lunth, pro quo d. [Nicolaus Johannis].

46 Willem Wynberch cum vxore Elzebe, pro quibus Marquardt Holste.

Anno domini 1506 Michaelis.

Dominus Jacobus Olaui, pro quo frater ejus d. Johannes Olaui.

Anno domini 1507 visitacionis[1].

Taleke Holsten vxor Marquardt Holsten, pro qua maritus ejus.

Anno domini 1508 visitacionis[1].

(*Dominus* Theodiricus Gruwel, curatus ecclesie sancti Nicolai in Flensborch, pro quo Marquardt Holste.)

Jens Petersson cum vxore Mette, pro quibus Peter Nigelsson consul.

47 (*Dominus* Johannes Rudebeke, pro quo Peter Rudebeke.)

Anno domini 1509 visitacionis Marie[1].

[1] *D. e. den 2. Juli.*

(D*ominus* Nicolaus Bernhardi, pro quo d. [Jacobus Olaui].)

(Janne Bonsson) cum vxore Renlich, non ministrabunt, et exempti ab omni onere propter legacionem lx m*arc.*

Anno domini 1510 visitacionis Marie[1].

(Anneke Smedes, pro qua Nis Smit.)

Tammes Lorck (cum vxore), pro quibus Peter Nielsson consul.

Anno etc. vndecimo, Margarete[2].

Hans Holste cum vxore, pro quibus Willem Winbergh.

(Egerdus Leuen) cum vxore [Birgitta Eggerdes], pro 48
quibus d. Johannes Olaui.

(Peter Klockengeter cum vxore, pro quibus [Johannes Andree].)

Anno etc. vndecimo Michahelis.

D. Johannes Vreessz, pro quo d*ominus* Mathias Dorheyde.

D. Johannes Bernardi, pro quo d*ominus* Nicolaus Bernardi.

Anno domini etc. duodecimo visitationis Marie[1].

D. Petrus Swaruer, pro quo d*ominus* [Nicolaus Ludersson].

(D. Petrus Wullff, pro quo d. Jacobus Tamme.)

D*ominus* Mathias Brun, pro quo d*ominus* Jacobus Olaui. 49

Michaelis ejusdem anni.

D. Thomas Ruianer, pro quo d*ominus* Nicolaus Ludolphi.

Anno domini millesimoquingentesimodecimoquarto visitationis Marie[1].

(Jacobus Smidth, pro quo Nyssz Smyth.)

Joenñ Petersson cum vxore, pro quibus d*ominus* [Nicolaus Ludolphi].

[1] *D. e. den 2. Juli.* [2] *D. e. den 13. Juli.*

50 Anno vt supra Michaelis.

D*ominus* Laurentius Johannis, pro quo d. [Johannes Andree].

(Nis Kock cum vxore.)

Anno domini millesimoquingentesimodecimoquinto post visitacionis[1].

Jochim Holste cum vxore, pro quibus Marquard Holste.

Anno decimo sexto Michaelis.

D*ominus* Kerstianus Tuchszen, pro quo d*ominus* Matias Dorheit.

D*ominus* Luderus Berner, pro quo d*ominus* Sweno.

Anno decimo septimo altera die Margarete[2].

(D*ominus* Heningus Sonnekini vicarius[3] beate virginis, pro quo d*ominus* Nicolaus Haxstede.)

D*ominus* Petrus Olaui, pro quo fratres, scilicet d*ominus* Joannes Olaui et Jacobus Olaui.

Jacop Finck, pro quo pater ejus Peter Nigelson.

D*ominus* Joannes Petri plebanus Burkael, pro quo d*ominus* Nicolaus Petri.

(D*ominus* Petrus Becker, pro quo d*ominus* Conradus Tomsleger.)

51 (Otte Rantzow, pro quo d*ominus* Jacobus Olaui.)

Anders Kock, pro quo d*ominus* Jacobus Olaui.

Lucie Paiszen, pro qua d*ominus* Sweno.

Anno domini millesimoquingentesimodecimooctauo Margarete virginis[4].

D*ominus* Nicolaus Joannis, pro quo d*ominus* Sweno.

D*ominus* Kerstianus Scheffot, pro quo d*ominus* Laurentius Joannis.

Kerstin Lorkes, pro quo maritus ejus.

Bertelt Hansen cum vxore Agnes, pro quibus Marqwart Holst.

[1] *D. e. den 2. Juli.*
[2] *D. e. den 14. Juli.*
[3] *Her staar »vicariorum«.*
[4] *D. e. den 13. Juli.*

Seuerin Nigelsen, vxor ejus Elin, pro quibus d*omin*us Joannes Vresze.

Anno vt supra altera die Francisci[1].

Vedder Brun, vxor ejus Margareta, pro quibus d*omi*ni Nicolaus Ludolphi et Jacobus Olaui fidem dederunt simul et insolidum.

D*omin*us Broderus Jull, pro quo d*omin*us Petrus Swaruer.

Anno domini vicesimo secundo dominica post Mar- 52
garete[2].

Venerabilis d*omin*us Magister Andreas Glôpp, pro quo Magister Jacobus Smydth.

Anno et die quibus supra inierunt fraternitatem:

Tyle Peterson vna cum vxore Katerina, fidejussores Johannes et Jacobus Olaui fratres.

Anno domini etc. vicesimoquarto.

Johannes Tuchsson, pro quo fidem dedit d. Johannes Oxen.

Johannes Ludolphi, pro quo d. Nicolaus Ludolphi frater ejus.

Nis Pauelsson cum vxore sua Abele, pro quibus Seue- 53
ryn Nigelsson fidem dedit.

Jurgen Kock cum vxore Botelt, cocus Kalendarum.

Anno domini etc. xxvj visitationis Marie[3].

Kerstyne Wynberges, pro qua maritus ejus Wyllem Winberch.

Anno domini etc. xxvj Michahelis.

(D*omin*us Michael Nicolai, pro quo d*omin*us Petrus Swaruer.)

[1] *D. e. den 5. Oktbr.*
[2] *D. e. den 20. Juli.*
[3] *D. e. den 2. Juli.*

(H.)

29 Nomina mortuorum virorum:

Dominus Hennekinus.
Dominus Steno.
Dominus Johannes Eskilli.
Dominus Mathias Stolt.
Dominus Johannes Almannus.
Dominus Jacobus Ebbonis.
Dominus Nicolaus Ebbonis.
Dominus Petrus Hwith.
Dominus Johannes Boos.
Laurencius Freghetson.
Thomas Nicolai.
Dominus Nicolaus Clok.
Dominus Petrus Folckmari.
Dominus Thanqwardus.
Bernardus Sutor.
Dominus Laurentius Hwitson.
Dominus Regnerus.
Dominus Johannes Jone.
DominusAluericusWluesbrok.
Ascerus Nigelsson.
Dominus Nicolaus Tollefson.
Seneca Kyyl[1].
Dominus Andreas de Sottorp.
Dominus Boecius, cantor Sleswicensis.
Dominus Navno.
Nisse Brun.
Jesse Friis.
Dominus Petrus Jacobi.
Dominus Hinricus Symonis.
Dominus Gotschalcus.
Dominus Johannes Laghonis.
Dominus Tydericus.
Dominus Trugillus. 30
Dominus Petrus Tagonis.
Dominus Okko.
Boecius Fedderi.
Laurencius Bustroy.
Eggert Carnifex.
Dominus Bannekinus.
Dominus Nyghels Ywarson miles.
Laurencius Sywardson.
Jacobus Friis.
Hinrik Polle.
Dominus Thorstannus.
Dominus Boecius Okson.
Petrus Achtorp proconsul.
Dominus Tymmo Bassy.
Gerik deghen.
Dominus Petrus Jensøn.
Clawes Friis.
Dominus Johannes Duwe miles.
Dominus Andreas Jacobi, prepositus in Withaa.
Dominus Ericus Dozenrødhe, archidiaconusSleszwicensis.
Ericus, deghen in ecclesia sancti spiritus.

[1] *Muligvis den ovfr. S. 15 Note 1 nævnte Søneke Kyyl; den sst. nævnte Syrik Boysyn nævnes maaske igjen ovfr. S. 135 som Senece Boyesson.*

Dominus Hans Straningh, prepositus in Æydherstædh et canonicus Sleszuicensis et Ripensis.
Dominus Johannes Aceri.
31 Bertoldus Actorp, proconsul in Flensborgh.
Dominus Johannes Nicolai presbyter.
Dominus Otto van Knoop miles.
Iwarus Jwl.
Otto Boyson.
Dominus Nicolaus Bundo presbyter.
Dominus Hermannus Deen canonicus.
Petrus Jwl.
Dominus Johannes Byk presbyter.
Hinricus Jacobi.
Folqwardus Awetsôn.
Trugillus Moltsson.
Mannigh Keyelsson.
Otto Mød.
Haqwinus Kori.
Dominus Laurentius Johannis presbyter.
Hennichinus Petri.
Dominus Nicolaus Kori.
Dominus Broderus Asceri.
Dominus Jacobus Marquardi.
Dominus Wernerus Steernbergh.
Germen Etykesson.
Dominus Johannes Atzerson.
Dominus Thomas Petri, prepositus in Rypis.
Dominus Jacobus Barne.
Nampne Smyt.
Heyzo Goltsmyt.
Dominus Mathias Petri.
Hermen Inghesson.
Dominus Luderus Nafnonis.
Hans van Dulmen.
Dominus Nicolaus Reff.
Bandike Kallyesson.
Dominus Petrus Rickelsson.
Scheneuelt.
Dominus Petrus Nicolai.
Dominus Paulus, deeghen in Cappel.
Dominus Nicolaus de Broaker.
Dominus Hartwicus Laurencii.
Dominus Johannes Owesen.
Dominus Johannes de Lucthe.

(I.)

Nomina mortuarum mulierum: 32

[Domina Margareta regina Dacie, que multa bona contulit ad fraternitatem hujus conuiuii.]
Domina Helena.
Lyne Lasses.

Yngae Tholfs.
Gvnne Benekes.
Elsby Symyns.
Virgo Ye.
Virgo Este.
Ose Hermens.
Virgo Toue.
Greta Pollis.
Margareta Sønekes.
Katerina Jesses.
Cristina Banekis.
Wey Andrewes.
Botildis Martins.
Lyne Peders.
*Domi*na Helena Johannis Puge.
Geze Hans'.
Cecilia Hagens.
Thyyr Sonekes.
Tilske Kotes.
Botilda Nysses.
Symeke·Brvns.
Este Mathis'.
Gunne Ottes.
Katherina Boyes.
Katherina Broders.
Katherina Riggels.
Cristina Thorths.
Thyyræ Therkildes.
Gunne Buwes'.
*Domi*na Tale Krummedykes.
*Domi*na Helena.
Ynghe Folquartdes.
Karyn Assers'.
Cissel Edekys.
Lyne Hagens. 33
Oze Bernes.
Gunne Arnes.
Yngiburgh Clawis.
Talik Køpekis.
*Domi*na Johanna uxor *domi*ni Martini militis.
Cristina Bertoldi Achtorp.
Cye Achtorpis.
Riggis Frederikis.
Husfruwe Gunner.
Kayie Essys.
Cecilia Folquardi.
Ricmodh Fedders.
*Domi*na Sophia.
Ingerd Ottes.
Inge Thruwelsz.
Elsoff Germens.
Abel Ewerdes.
*Domi*na Berth uxor Iwari Jwl.
Modder Jeppes.
Thore Bannykes.
Anna vxor Johannis van Dulmen.
Elyne Mannyes.
Mette Bodies.
Mette Jonsses.
Mette Hunners.
Margrete Klinkers.
Kerstine Truwels.

51.

1388, 29. Juni. Statuter for Præsternes Kristi Legemsgilde i Sønder-Herred paa Lolland.

Skraaen er gjengiven efter Præsten Povl Rogerts haandskrevne Samlinger om Lolland (Store kgl. Bibl. Thottske Saml. Fol. Nr. 730, Fol. 355—6). Povl Rogert, der døde 1749 som Præst i Utterslev ved Nakskov, har haft den paa Pergament skrevne originale Skraa for sig. Den var efter hans Meddelelse skreven i 29½ Linie, hver Linie 3 Kvarter og ⅜ Tomme lang. »Ved Forraadnelse af Fugtighed« var den imidlertid ikke i god Stand, han kalder den »en palted og brodden Lazarus«, og de 21 Segl, der skulde være under den, vare alle borte. Foruden Originalen benyttede han to Afskrifter og en Oversættelse. Hvor han er i Tvivl om en Læsemaade, kopierer han Originalens Skrifttræk og omhandler de enkelte Spörgsmaal i ganske vidtløftige Anmærkninger (Fol. 357—8). Den ene af de Afskrifter, han havde, var alt den Gang trykt af E. Pontoppidan i Ann. eccl. Dan., II, 1744, S. 232—4, og senere er Skraaen »efter en Afskrift af Bartholiniana med Langebeks Haand« ogsaa trykt i Suhms Hist. af Danm, XIV, 1828, S. 547—50. Den paagjældende Afskrift findes tilligemed en anden Afskrift i Langebeks Dipl. i Rigsarkivet; de ere begge tagne efter Bartholins Manuskripter paa Univ. Bibl. Tome H, S. 976—79. Naar Peder Syv (Univ. Bibl. Rostgaards Saml. 4⁰ Nr. 21 jfr. Suhms Saml. t. Danm.'s Hist., I, 2, S. 134) siger, at Johan Lauerentzen »ejede Sønderherreds Kalentebrev i Lolland«, om hvis Indhold han gav P. Terpager Underretning (Ripæ Cimbr., 1736, S. 422—3), drejer det sig formentlig kun om en Afskrift. Originalen laa sikkert i de lollandske Præsters Fællesarkiv i Stokkemarke (Kirkeh. Saml., 3 R. VI, S. 419). Lauerentzen melder selv Intet om, at han ejede Skraaen (Museum regium, Pars II, Sectio III § 97). Et Uddrag af Skraaen er meddelt i Suhms Hist. af Danm. XIV, S. 219—21, en Oversættelse i Kirkeh. Saml., 3 R. VI, S. 419—23. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Haandskriftet. — Om andre Kristi Legemsgilder s. ovfr. S. 252; Gildet synes senere at være gaaet over til et Vor Frue Kalent (Kirkeh. Saml., 3 R., VI, S. 423). I det Hele kjendes der ikke faa Kalenter paa Lolland. Ved Siden af det her nævnte, der vel maa betragtes som Øens »store Kalent«, forekommer der endnu et »lille Kalent« og i Nörreherred endnu 1443, 1448 og 1466 et St. Nikolaj Kalent (Kirkeh. Saml., 3 R., VI, S. 440, 443 og 444). Degnenes Alle Helgens-Kalent i Fuglse Herred er nævnt ndfr. S. 340.

Sanctorum patrum instituta et juris[1] ordo nos a[m]monent, ut decet sanctos, tota dilectione conversari; unde deum invocare necesse est, ut de sua magna misericordia consorcium nostrum dignetur piissime gubernare, qvatenus

[1] *Rogert gjengiver her Originalens Skrifttræk, som han vil læse »noster«. Det er dog sikkert rigtigere med Pontoppidan og Bartholin at læse »juris«.*

post hunc finem sanctis suis in regno celorum mereamur concorditer associari. Amen.

Hec sunt statuta convivarum sanctissimi corporis Christi in Sønderherde Lalandie.

1. In primo igitur qvicunque convivarum celebraturus est convivium corporis Christi predictum, primo indicat ministro et minister indicat fratribus et sororibus locum et diem.

2. Primo notandum, qvod omnes convive qvatuor vicibus infra qvemlibet annum debeant convenire, et duo fratres vel sorores habeant predictum convivium insimul celebrare. Primo infra octavas corporis Christi[1], secundo octo dies ante festum sancti Jacobi[2] vel octo dies post, tertio octo dies ante festum sancti Martini[3] vel octo dies post, qvarto octo dies ante festum purificationis sanctæ Mariæ[4] vel octo dies post.

3. Ita tamen qvod omnes sacerdotes in istis supradictis qvatuor temporibus per se celebrant sub pena infradicta[5] orando pro vivis et defunctis [et][6] pro omnibus benefactoribus, et tres misse ibi cantantur[7] in summo altari; prima pro defunctis et celebrans conv[ivium][8] cantet illam; secunda missa de domina, et qvi celebraverat convivium, cantet illam; tertia et summa missa sit de corpore Christi et celebraturus cantet illam.

4. Item qvilibet sacerdotum per se ut supra celebrat sub pena qvatuor grossorum [8][nisi legitimo][8] impedimento mediante, et laycus similiter missam faciat lege[9] pena sub eadem.

[1] *D. e. Kristi Legemsdag anden Torsdag efter Pinse.*
[2] *D. e. Jakobsdag den 25. Juli.*
[3] *D. e. Mortensdag d. 11. Novbr.*
[4] *D. e. Marie Renselsedag den 2. Febr.*
[5] *Bartholin »infrascripta«.*
[6] *Originalen ulæselig; Pontoppidan og Bartholin har »et«, en af Rogerts Afskrifter har »item«.*
[7] *Bartholin: »canantur«.*
[8] *Saaledes Pont. og Barth., Originalen ulæselig.*
[9] *Pont. og Barth. har »legendo«.*

5. Item qvicunqve convivarum ante[1] offertorium summe misse[2] non venerit, solvat qvatuor grossos pro emenda.

6. Item omnes sacerdotes habeant sup[erpellicia in][3] summa missa, et qvilibet convivarum offerat unum sterlynghum ad summam missam sub pena qvatuor sterlingorum.

7. Item qvicunqve fratrem suum tertio die ante convivium corporis Christi non invitaverit, solvat fratri illi convivium celebranti qvatuor sterlinghos pro expensis[4]; si invitatus non venerit, solvat fratribus solidum sterlingorum pro contemtu.

8. Item qvicunqve convivarum convivium predictum celebraverit, provideat convivis in pabulo et in aliis necessariis secundum suam facultatem; et si qvis familiarum hospitem convivium corporis Christi celebrantem molestaverit sive in pabulo sive in aliis rebus, hospes illius solvat fratribus solidum grossorum.

9. Item qvicunqve convivarum in convivio schandalizaverit fratrem suum vel sororem vel eis manifeste injuriam fecerit, solvat fratribus unum solidum grossorum prima vice; si deinceps fecerit, duplice[tur][3]; si tertia vice fecerit, de convivio ejiciatur.

10. Item qvicunqve fratrum vel sororum de convivio moritur, ad eum omnes fratres et sorores conveniant in vesperis vigilias cantando [5]et altera die missas pro ipso celebrando[5], ut supra sub pena solidi grossorum, si de ipso mortuo nuncium habuerint.

11. Item si aliqvis fratrum vel sororum moritur extra partes, si perscrutati sunt, fratres et sorores pro eo celebrant missas et vigilias.

12. Item qvilibet convivarum pro fratre mortuo vel sorore per integrum annum in qvalibet ebdomada celebrat

[1] *Pont. og Barth. har »cum«.*
[2] *Her indskyder Pont. »offertur«.*
[3] *Saaledes Pont. og Barth.; Originalen utydelig.*
[4] *Pont. og Barth.: »expensa».*
[5] *Mangler hos Pont.*

unam missam, et qvilibet sacerdotum in concione[1] memoriam sui habeat in perpetuum, et similiter layci in suis orationibus.

13. Item qvandocunqve fratres et sorores dicti convivii corporis Christi percipiunt de fraternitate pro certo aliquem mortuum, tunc nullus convivarum carnes comedere presumat, anteqvam qvilibet convivarum pro fratre mortuo vel sorore habeat unum sacerdotem, qvi mittat senatori sigillum suum vel dicat, qvod velit servare missas, ut supra dictum est.

14. Item nullus convivarum a consorcio ejiciatur, nisi causa legitima exigente.

15. Item qvicunqve convivarum limina sanctorum Petri et Pauli sive Jacobi vel ultra mare visitare voluerit, qvilibet convivarum suffulciat eum vel eam in solido sterlingorum.

16. Item si aliqvis incendium passus fuerit, qvod deus avertat, qvilibet convivarum suffulciat eum vel eam in[2] solido grossorum.

17. Item fratres seculares pro fratribus apud judices seculares et alios homines, si necesse est, tenentur[3] respondere sub pena solidi grossorum.

18. Item unusqvisqve fratrum vel sororum unum famulum secum habeat tantum; sin autem [4][habeat plures][4], solvat pro qvolibet solidum sterlingorum.

19. Item qvicunqve fraternitatem corporis Christi receperit, solvat pro introitu sex uncias[5] cere infra duos menses sub pena solidi sterlingorum et in duobus conviviis gratis [6]bibere faciat[6].

20. Item si qvis convivarum ultra duos hospites in-

[1] *Pont. og Barth.: »canone«.*
[2] *Pont. og Barth.; her staar »et«.*
[3] *Pont. og Barth.: »conentur«.*
[4] *Saaledes Pont. og Barth.; Originalen uläselig.*
[5] *Pont. og Barth.: »marcas«.*
[6] *Saaledes Pont.; Barth. har et Rum mellem »bibere« og »faciat«; Rogert læser »bibat« med Prikker mellem dette Ord og »faciat«.*

vitaverit sine consensu sen[atoris][1], solvat solidum sterlingorum pro qvolibet, et domesticus respondeat pro omnibus excessibus suorum hospitum ut supra.

21. Item ut fratres se habeant in mensa, sicut in choro sint constituti.

22. Item ad convivium corporis Ch[risti predictum nu]llus recip[iatur] nisi omnium fratrum [et] sororum consilio et consensu[2].

23. Item si qvis fraternit[atem corporis Christi] recipere voluerit, supplicat fratribus et sororibus in honore dei et ipsius sanctissimi corporis Christi pro [fraternitate recipienda][2].

24. Item qvicunqve fratrum [vel] sororum moritur, leget[3] convivio corporis Christi ad [minimum unum solidum grossorum][2].

25. Item qvicunqve fraternitatem corporis Christi recipere voluerit, habeat fidejussorem pro suo introitu et p[ri]mo [apparatu][2].

26. Item qvicunqve convivarum ad alienas partes declinare et[4] morari contigerit, provideat[5] fratribus et sororibus [6]in apparatu[6] legitimo in suis necessariis secundum qvod statuta corporis Christi cantant supra, sub pena fraternitatis.

27. Item qvicunqve convivarum convivium corporis Christi supra dictum tempore sibi deputato non fecerit, tunc qvilibet eorum solvat fratribus et sororibus duos solidos grossorum pro emenda.

Ut ista omnia supra scripta permaneant firmiora, nos Petrus in Vestenschow senator, Johannes in Dunmar[7], Mi-

[1] *Pont. og Barth.: »senatorum«. I § 13 ligesom mellem Underskriverne findes kun een »senator.«*

[2] *Lakunerne udfyldte efter Pontoppidan og Bartholin.*

[3] *Pontoppidan: »legat«.*

[4] *Pont. og Barth.: »vel«.*

[5] *Pont. og Barth: »prevideat«.*

[6] *Indsat efter Langebeks Dipl.; Pont. og Barth. har »in ap . . .«. Rogert har kun Prikker.*

[7] *Pont. og Barth.: »Dummar«.*

chael in Tylitze, Ghenehardus in Arnynghe, Hennekinus in Schowlenge, Volradus in Zulverstede, Johannes in Rythe, Jacobus in Gloslunde et Johannes prior in Halstede[1], sacerdotes, Detlevus Walstorp cum uxore[2] Margareta, Arnoldus Rorberch cum uxore Wycke[3], Johannes Kraghe[4] cum uxore Grete, Lyppoldus de Osten, miles, cum uxore Greten, Gherardus Lekelhut[5] cum uxore Sofia, Heyno Parow, miles, Otto Vonssen[6], miles, cum uxore Merde, Detlevus Schacht cum uxore Margareta, Bernadus Crassow cum uxore Abele, Otto de Hoo cum uxore Beke, Hennekinus Breyde armiger[7], Jide uxor domini Gherhardi Ketelhout[8] militis, Syle uxor Petri Kanuti, Hennynghus Deken, Johannes Deken et Bertoldus Kock bona fide et manibus coadunatis promittimus tenenda ac in cautelam firmiorem sigilla nostra presentibus sunt appensa. Data et primo incepta sunt hec sub anno domini m⁰ccc⁰ octogesimo octavo die sanctorum Petri et Pauli apostolorum[9].

52.

1389, 15. Sept. En Ridders Enke giver Kalentegildet i Roskilde Pant i en Ejendom; Gildet skal aarlig læse Vigilier

[1] *Af Lollands Sønder Herreds Sogne er her repræsenteret: Vestenskov, Dannemare, Tillidse, Arninge, Skovlænge, Søllested, Ryde, Gloslunde og Halsted, der delvis ligger i Nörre Herred; ikke repræsenterede ere Kappel, Græshave, Landet, Gurreby og Stokkemarke. — Herefter følger en Række væsentlig tyske Navne, der vise, i hvilken Grad tyske adelige Familier havde faaet Indpas paa Lolland.*

[2] *Pont. og Barth. tilföje her »sua«.*

[3] *Pont.: »Wybecke«.*

[4] *Til Meltofte af Familien Gøye, var 1390 Landsdommer i Laaland (Danm.'s Adels Aarb. 1896, S. 142).*

[5] *Pont.: »Lexelhut«. Langebek skriver udfor dette Navn: »nonne Ketelhut«.*

[6] *Pont. og Barth.: »Jonssen« eller »Yønsson«.*

[7] *Nævnes muligvis i Danm.'s Adels Aarb. 1889, S. 82.*

[8] *En Gerh. Ketelhout forekommer 1420 og 1425 (s. Kirkeh. Saml. 3 R. VI, S. 429 og Script. rer. Dan., I, S. 325).*

[9] *D. e. den 29. Juni.*

og holde en Messe for hendes afdøde Mand og hende selv efter hendes Død.

Efter Pergamentbrevet i den Arnemagn. Saml. i Univ. Bibl. (Danica, Fasc. 22, Nr. 14). De sex Segl, der skulde være under det, mangle alle. En Langebeksk Afskrift findes i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet. Brevet er trykt i Udtog i Repert. Diplomat., II, S. 337. — 1411 nævnes »war frues drotnyngens (d. e. Dronning Margretes) calente brøthre i Roskilde« (Kirkeh. Saml. 3 R,, III, S. 373), 1451 udlejer Henning Henningsen, »calente priere i Roskilde, effter alle calente brødhris radh« en Gaard (Arn. Magn. Saml. Fasc. 24 b Nr. 21 jfr. Script. rer. Dan., VI, S. 592, 593), 1529 testamenterer Biskop Lage Urne »fraternitati kalendarum Roskilden.« en Sølvskaal (Dske Mag., 3 R., III, S. 214, 220); St. Luciigildet i Roskilde holdt Møder i Kalentehuset (s. ndfr. under 1483). — Som andre Gilder vare Kalenterne vistnok som Regel viede til en Helgen eller et helligt Begreb (Trefoldigheden ovfr. S. 263, Guds Legeme ovfr. S. 301 o. s. v.), Roskilde Kalentets Helgen kjendes dog ikke, og der forekommer i det Hele flere Kalenter, der kun nævnes som saadanne: »calenthe brøthre i Odzhæreth« 1411 (Kirkeh. Saml., 3 R., III, S. 373), Kalentegildet i Svendborg, 1425 (ndfr. S. 309), i Ribe 1459 (Kinch: Ribe, I, S. 343, 611, 612; Terpager: Ripæ Cimbr., 1736, S. 433), i Husum 1477 (C. U. Beccau: Geschichte Husums, 1854, S. 44, 48, 258—60, 262—65), i Tönningen 1491 (A. Heimreich: Nordfres. Chronik, 1668, S. 68—69, 91), i Kolding 1511 (J. J. Fyhn: Kolding, 1848, S. 223) og i Kjøbenhavn 1521 (H. F. Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, S. 368, Till. S. 171, 195, 196). Kalentet i Vendsherred i Fyn nævnes endda kun som »hetherlige hærrer sognepræste oc alle therre æfterkommer« (1446, Kirkeh. Saml., 3 R., V, S. 465 flg.). Flere af disse Kalenter have dog nok været viede en Helgen. 1536 nævnes uden videre Tilföjelse »Calentegaarden« i Malmø (Erslev og Mollerup: Dske Kancelliregistranter, S. 35), men andensteds oplyses det, at Kalentet i denne By var et St. Annagilde (J. O. Friberg: Malmø, S. 41). Kalenterne, der fornemlig bestod af Gejstlige, saaledes at dog Lægfolk, baade Mænd og Kvinder, kunde optages i dem (se f. Ex. ovfr. S. 264, 267—8), falde imidlertid ikke altid sammen med de paagjældende Steders Præstegilder. I Nykjøbing p. M. er »callend oc prestegilde« det Samme (Dueholms Diplomat., 1872, S. 130 jfr. S. 75—76, 97, 99—100) og i Odense kaldes Præstegildet »Preste Callentt Gildet« (Dske Mag., I, S. 297; Vedel-Simonsen: Odense, II, 1, S. 144; Ny Kirkehist. Saml., VI, S. 256—7), men i Ribe er dei forskjellige Gilder (s. de ovfr. citerede Ribe-Skrifter) ligesom i Roskilde; ved Siden af Kalentet i Roskilde betænker Biskop Lage Urne i sit Testamente ogsaa »convivio sancte Trinitatis«, der er Byens Præstegilde (Dske Mag., 3 R. III, S. 214, 220). Navnet Kalent betyder i denne Henseende Intet, det kommer som bekjendt deraf, at Medlemmerne (oprindelig) samledes den første i hver Maaned (Calendæ), jfr. Danske Kirkelove, II, S. 30, 33; Kirkeh. Saml. 4 R., I, S. 451—2. — Foruden Præstekalenter forekomme Degnekalenter (ndfr. S. 340) og Vikarkalenter (ndfr. S. 341).

Omnib*us* pres*e*ns scr*i*ptum c*e*rnentib*us* Sophia Peters-

dot*er*, relicta d*omi*ni Olaui Pet*er*ss*øn* de Nythorp milit*is*, bone me*m*orie, s*alu*tem in d*omi*no. Nou*eritis*, me *con*uiuio kalendar*um* Rosk*ildis* in quatuordecim marc*is* arg*enti* monete, albe *et* datiue, ita q*uod* quilib*et* albus valeat quatuor bonos antiquos *con*cauos Lubicen*ses*, teneri *et* esse v*er*aci*ter* obligatum, p*ro* quib*us* quatuordecim marc*is* arg*enti* ip*si* *con*uiuio om*n*ia *et* singula bona mea in Kyndeløsæ [1]in p*arochia* Hwilwingæ[1] in Walburgsh*æreth* sita, v*idelicet* vna*m* c*ur*iam villicalem ibid*em*, in qua p*ronunc* quidam Ascer*us* dict*us* Sol resid*et*, c*um* om*n*ib*us* *et* singul*is* ipso*rum* bonor*um* p*er*tine*n*ciis, humid*is* *et* sicc*is*, nullis peni*tus* except*is*, inpigne*r*o p*er* p*rese*nte*s*. Obligans me *et* h*er*edes meos ad app*ropri*andum *et* disbrigandum p*redic*to *con*uiuio p*re*dicta bona cu*m* singul*is* suis p*er*tine*n*ciis toto t*empo*re inpigne*r*aci*on*is eoru*n*dem ab impetic*io*ne quor*um*cumq*ue*. P*r*ouiso tamen q*uod* p*ri*or p*re*dicti *con*uiuii, qui nu*n*c est vel p*ro* t*empo*re fue*r*it, a*n*niue*r*sariu*m* dile*c*ti mariti mei d*omi*ni Olaui Pet*er*ss*øn* p*rescri*pti simul *et* meu*m* p*ost* decessum meu*m* c*ir*ca festum p*u*rificac*ion*is b*ea*te v*ir*ginis[2] a*n*nor*um* quolib*et* c*um* vigiliis in vesp*ere* *et* vna missa animar*um* p*roximo* die sequ*en*ti soll*em*pni*ter* decantatis in altar*i* p*redic*ti *con*uiuii kalendar*um* inexcusabil*iter* facere tenea*tur*. Insup*er* quoc*unque* a*n*nor*um* p*rescri*pta bona p*ro* quatuordecim marc*is* arg*enti* monete p*rescri*pte r*e*dimi *con*tigerit, extu*n*c illa pecunia, p*ro* qua r*edem*pta fu*er*int, in vsum alior*um* bonor*um* p*redic*to *con*uiuio a*n*nectendor*um* *com*mittet*ur*[3], de quor*um* r*e*dditib*us* dile*c*ti mariti mei p*redic*ti a*n*niue*r*sariu*m* atq*ue* meu*m* post obitu*m* meu*m* in p*rescri*pto altari dicti co*n*uiuii kalendar*um* soll*em*pni*ter*, vt predictum est, inp*reter*misse(?) in p*er*petuum celebrabit*ur* annuatim. In cuj*us* rei testimoniu*m* sigillu*m* meu*m* vna *cum* sigillis viror*um* honor*a*bilium *et* d*omi*no-

[1] *Findes ikke hos Langebek. Det er Hyllinge Sogn i Voldborg Herred.*

[2] *Marie Renselsesdag den 2. Febr.*

[3] *Maaske »commutetur«.*

rum *videlicet* Olaui Pant decani[1] *et* Jacobi Henikini *prepositi* Ros*kildensis*, Andree Pet*ri* de Swaneholm armige*ri* di*lecti* ge*r*mani mei, Magni La*ng* *et* Pet*ri* Magni, consulum ciuitat*is* Roskilde*nsis* antedicte p*rese*ntib*us* est appensum. Datum anno ab incarnac*ione* d*omi*ni M°CCC° otogesimo nono crastino exaltacionis sancte crucis[2].

53.

1425, 4. Marts. Kalentegildet i Svendborg tilskjøder den nævnte By et Grundstykke ved Höjebøge.

Det originale Brev findes i Rigsarkivet (Topogr. Saml., Pergament, Svendborg). Den nederste Kant er omböjet og har fire Huller til Seglremme, men der er ikke Spor af hverken Remme eller Segl. — Til hvilken Helgen Gildet har været viet, vides ikke (jfr. ovfr. S. 307); det synes stadig at nævnes uden saadan Oplysning (Aktst. til Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, 1841, S. 115, 121).

Alle men, thethe b*re*ff see eller høre læsit, helser jæc Eric Jen*sø*n, p*re*st at wor frwe kirke i Swineborgh oc alderman i kala*n*ds giilde i the*n* sa*m*me st*et* oc alter wærie til th*et* sa*m*me gilde, ewy*n*nelich m*et* gudh oc ku*n*gør, at jæc m*et* kale*n*te brøther*es* raath oc wiliæ haw*er* schøt, vplat oc afhent m*et* the*t*te opne b*re*ff hedh*er*leghe men, borghmest*er*, rathmen oc ga*n*tze almwen i Swineborgh een wor kale*n*tes oc for*neffn*de alter*es* jordh ligge*n*d*es* hoos Høyebøghe til ewerdelegh æye for een ther*es* byes jordh ligge*n*d*es* westen nest then gardh, som Cla*us* Brøye*re* nw i boor, oc so in til vmlobet. In cuj*us* rei testimo*nium* sigillu*m* meu*m* vna cu*m* sigill*is* viror*um* disc*re*tor*um* do*mi*ni Joh*ann*is Clem*entis*, r*ectoris* ecc*lesie* Kirkeby, Absolo*nis* Krughelu*nd* armige*ri* *et* Joh*ann*is A*n*dersø*n*, ciuis Swineburgen*sis*, *et* p*redicti* *con*uiuii *con*uiuar*um* p*resen*tib*us* e*st* appen*sum*. Da-

[1] *Skrevet til over Linien.*

[2] *D. e. den 15. Sept., Korsmisse om Høsten er den 14. Sept.*

tum anno d*omi*ni m⁰ cd⁰ xx⁰ v⁰ die *sanc*ti Lucii p*ape* *et* martir*is* [1].

54.

1432, 3. Marts. Skraa for Hellig Legemsgildet ogsaa kaldet Skolelavet i Flensborg.

Skraaen, til hvilken der slutter sig en Fortegnelse over Gildets Medlemmer indtil 1523 samt en Del Optegnelser angaaende Gildets Formue fra 1445 til 1559, er trykt efter H. C. P. Sejdelins Diplomat. Flensborg., I, S. 389—412. Han har her gjengivet den originale, til Marie Kirkens Arkiv hørende Gildebog, der bestaar af 29 Pergamentblade i lille 4⁰. Naar undtages Fortegnelsen over de ældste Medlemmer, der er tilföjet foran i Bogen omtrent ved den Tid, da den fuldstændige Medlemsfortegnelse begynder, er denne Fortegnelse ført samtidig med Medlemmernes Indtrædelse. Ligeledes ere de øvrige Optegnelser gjorte efterhaanden samtidig, men imellem hinanden uden Orden. Sejdelin har ordnet dem efter Tidsfølge og tilföjet Haandskriftets Sidetal. Hvad der er overstreget, er nedenfor sat i Parentes (), senere Tilföjelser ere satte i Klammer [ ]. Paragraftallene findes ikke hos Sejdelin. Skraaen har tidligere været trykt af Georg Clæden i hans Monum. Flensb., I, 1768, S. 673—75. — Efter Skraaens Begyndelse betragtes Gildets Navn efter Kristi Legeme som noget Tilfældigt; om andre Hellig Legemsgilder s. ovfr. S. 252.

Naar Skraaen her meddeles mellem »Gejstlighedens Gilder«, er det, fordi Gildets Formaal at skaffe Medlemmerne en god Begravelse gjennemføres ved en Forbindelse, hvorefter Skolemesteren med sine Elever og Præsterne med deres Følge (se § 2) skulle ledsage de afdøde Brødre og Søstre til Jorden. Af Gildets femten stiftende Medlemmer ere da ogsaa sex Gejstlige (s. ndfr. S. 313), og der indtræder efter Medlemsfortegnelsen stadig Gejstlige i det. Overfor dette »scholer laghe's nöje Forbindelse med Byens Magistrat (s. F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, S. 110) skal det nævnes, at Ribes Peblinge-Gilde, der er viet St. Nikolaj og kjendes fra 1456, synes at have været i nöjk Forbindelse med Kapitlet dér. Et Pantebrev til det af 1513 opbevaredes i Ribe Stiftskiste (Kinch: Ribe, I, S. 615). I et Afladsbrev fra 1466 til Fordel for Kristi Legemsalter og Peblinge-Gildet i Ribe loves der Aflad til dem, der bidrage til Alterets og Gildets Bygningsfond, og til de Gildebrødre, der besøge deres syge Medbrødre (s. ndfr. S. 353). Disse Syge ere muligvis syge Skolebörn; efter Flensborg-Skraaen (§ 4) skulle Eleverne ikke betale »Indgang« i Gildet. I begge Gilderne var der ved Siden af Oldermanden (Oldermændene) en Forstander, i Ribe var det 1513 Skolemesteren (s. ndfr. under 1513 jfr. P. Terpager: Ripæ Cimbr., 1736, S. 438; Kinch: Ribe, I, S. 615). I Næstved forekommer 1493 et »Peblingegildhus« (Script. rer. Dan., IV, S. 377).

[1] *D. e. den 4. Marts.*

In deme namen godes Amen. In den jaren vnses 2
heren veerteynhundert jar vnde dar na in deme ene vnde dortigheste jare vppe lichtmissen dach[1], don wart dar ene broderschop ghestichtighet bynnen Flensborch in de ere vnde to loue des hillighen lichammes vnde dar eyn ewych licht vor to holende vnde to bernende in de ere des hillighen lichammes. Des negesten jares dar na des mandaghes to vastelavent[2], don wart desse broderschop ghestichtighet in der scholer laghe in sulker mate, wente de scholers de en hadden nenen houetman van hilghen to erende, alse in anderen lage synt. In deme ene laghe hebbe se vnser leuen vrouwe lach, in deme anderen hebben se sunte Peters lach, vnde in etlyke anderen hebben se sunte Johannes lach, vnde nu des gheliken so schole gy dyt lach heten des hilghen lichammes lach vnde schal syn der scholer lach.

1. Item welk bedderue man edder bedderue knecht edder bedder vrouwe edder juncvrouwe in dyt lach wyllen ghan vnde wyllen dar broder edder suster in werden, eyn islik de gheue eyn markwycht wasses vth edder so vele 8
pennynghe, alse eyn markwych wasses ghelt.

2. Item welk broder edder suster, de vte desseme laghe vorsterft, dar schal de scholmester komen myt synen scholers vnde de presters myt der, prosessen vnde scholen eren broder vnde ere suster to graue volghen, vnde alle broder vnde suster, de mede in deme laghe synt, eyn islik schal dar ok jeghenwordich syn by syne broke, alse eyn markwych wasses.

3. Item weret sake, dat dar eyn scholer ok storuet, deme scholen de brodere vnde sustere ok myt der processen menliken to graue volghen by eren broken, alse touoren screuen steyt, vnde sunder dat eyn mynsche vorval

[1] *D. e. den 2. Febr.* [2] *D. e. den 3. Marts.*

hadde, vnde so schal dar jo eyn mynsche toderstede wesen van deme par volkes.

4. Item so scholen de scholers nene inganck vth gheuen vmme des wyllen, dat se myt der processen scholen ghan vnde scholen dar rede to wesen, wan des behoff is, ere suster edder er broder to graue to volghende.

4 *5.* Dit is vnses laghes wylkor: Neyn broder edder suster schal den anderen vorspreken, edder an syn ere edder an syn ruchte spreken; we dat deyt, wert dat behort van veere bedderuen luden, de schal en tunne bêrs breken in dat lach.

6. Item welk broder den anderen wundet edder sleyt, de schal en halue last bêrs breken in dat lach,

7. Item welk broder syn mest ofte syn wapen tud in erstem mode, de· brecht en tunne beers.

8. Item welk broder kyff ofte plas roert in vnsem laghe, vnde sik nicht berichten wyl laten edder sturen laten, den suluen bosen mynschen scholen de olderluden vnde veer broders vth deme laghe [bringhen]; weme de olderlude dar to nomen, de scholen vpstan by erer broke vnde nemen ene by der hant vnde brynghen ene vthe der dore, vnde dar en bauen schal he en tunne beers breken in dat lach.

9. Item deyt eyn gast ok des gheliken, deme schal men ok also doen, wyl he sik nicht sturen laten, vnde de ghenne, de ene inghebeden heft, de schal en tunne beers ghelden in dat lach.

10. Item welk broder de so dryncket, dat he yd wedder gyff in deme huse, de breckt en tunne beers, in deme
5 haue, en half tunne beers.

11. Item nen broder schal beer spylden, we dat deyt myt wyllen, de brecht en half tunne beers.

12. Item welk broder dar gheste wyl bydden, de schal to den olderluden gan, vnde schal yd en seggen,

vnde laten se scriuen; vnde nemant schal ander gheste bydden sunder bedderue mans vnde bedderue knechte vnde bedderue vrouwen vnde juncvrouwen; we ander lude byddet, wan de erlik synt, de schal en tunne bers breken in dat lach.

13. Item welk broder de myt vorsate licht vor der doer edder im deme huse vnde wyl sinen broder slan edder morden, de schal en last beers hebben ghebroken in dat lach.

14. Item so schal nen broder ruttynck edder wapen dreghen in vnse lach; we syn wapen in vnse lach wyl dreghen, de schal se van sik dôn deme kellerknecht, dat he se beware so langhe, wente he rede is to ghande.

15. Item so schal dar nen broder myt deme anderen wedden in vnseme laghe by syn broke.

16. Item so schal ok nement vth desseme laghe in 6
nen ander lach vth entbeden to stekende edder to brekende edder jenich homot to entbeden; we dat deyt, de schal en tůnne bêrs in dat lach breken.

17. Item welk broder deme toghedruncken wert, de he schenken schal, vnde wyl he den nicht schenken, vnde wert dat gheclaget vor den olderluden, de breckt en halff tunne beers in dat lach.

[Fortegnelse over Medlemmerne:]

Dyt sint de broder vnde de suster, de in deme laghe 1
sint, vnde de dyt lągh ersten beghrepen.

To deme ersten:
Her Hans Broderson.
Her Esbern.
De prester sin:
Her Jahan Mart.
Her Ghobel.
Her Peter Rygghelson.
Her Marqart Bustentyn.
De borghers syn:
Clawes Kremer vnde sin wyff.
Beneke Hayson vnde sin wyff.
Heyse Gholtsmyt vnde sin wyff.

Namen Gholtsmyt vnde sin wyff.
Harnskmaker vnde sin wyff.
Mester Johan.
Hynryk Schroder.
Steffen Trunynk.
Hynrik Kornpaghe vnde syn wyff.

12 Am jar vnses hern m cccc in deme lxxiij isti intrauerunt in conuiuio corporis Christi.
Jeppe Vincke cum vxore Aghathen.
Hans Witwater cum vxore Inghe.
Jeppe Peterson cum vxore Anne.
Hinrik Brun cum vxore Anne.
Hermen Balhud.
Claues Dyderikson.
Claues Wrede cum vxore Boteld.
Knut Beyer cum vxore Mette.
Hinricus Post cum vxore Katrine.
Paye Huneson cum vxore Mette.
Tammes Wulvenson.
Anders Smadder cum virgine.
Peter Runthouet cum vxore Botilt.
Claues Runthouet cum vxore Gerdrud.
Jeppe Trulssen.
Mykkel Kremer cum vxore Katrine.
Pawel Klensmyt.
Hacke Botker cum vxore Kerstyne.
Peter Rooth cum vxore Wibke.
Kersten van Enghen.

An jar vnses heren m cccc in deme lxxv vp sunte Bertelmeus dach[1].
Hans Hermenson cum vxore Ellyn.
Jurgen Scriuer vnde sin husfrouwe Ghunder.
Hans Bertelmeus cum vxore Cissel.
Hans Fresens wyff Mete. 13
Hans Brun cum vxore Marine [Kerstyne].
Peter Tonesom cum vxore Cyssel.
Hans Brandi cum vxore.
Hans Møreken Gholtsmyt.
Peter Banghe cum vxore.
Merten Snytker cum vxore.
Nysse Pawelson cum vxore.
Masse Jebson cum vxore.
Kerstinen Hermen Tomsclegers.

[1] *D. e. den 24. Avg.*

Kerstinen Wasses.
Bertel Gholtsmyt cum vxore.
Hans Uten.
Merten Lassen cum vxore.
Jesse Knutson cum vxore.
Hermen Schroder cum vxore Sissel.
Frende syn werdinne Mette.
Euert Werckmester.
Her Gherd Pren.
Clawes Brun cum vxore Lene.
Her Cort vnse Kerkhere.
Clawes Swertfeger cum vxore.
Trowels Jensson.
Tydeke Smyt cum vxore.
Vlryk cum vxore.
Tuky Kallyson.
Clawes Fynk.
Hynrik Klensmyt.
Jacob Hinrikson cum vxore.
14 Bertel Post cum vxore Grete.
Jeppe Hermenson cum vxore.
Ose Hakens.
Elyne Hans Toneson werdinne.
Jesse Jonson werdinne Grete.
Lasse Nyelson cum vxore.
Tort Jensson.
Hayeng Payeson cum vxore.
Hans Bose cum vxore.
Hans Payesson cum vxore.
Paye Nysson cum vxore.
Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.
Nysse Pawelson cum vxore.
Hermen Tomsleger cum vxore.
Her Peter Truwelson,
Her Hennyngh Ladewysy.
Her Mathias Werckmester.
Jacob Scroder de Idzeho.
Merten Bodeker cum vxore Cetzilia.
Symen Jenson cum vxore.
Hans Brandenborch.
Taleke Peters.
Nys Bekermaker.
Schypper Hinryk.
Hans Frende.
Lxxvij⁰ corporis Christi. 15
D*ominus* Nicolaus Jernhat.
D*ominus* Conradus Gerardi.
D*ominus* Nicolans Broderi.
D*ominus* Hinricus Horstman.
D*ominus* Ericus Brun.
D*ominus* Nicolaus Hinrici.
Hinrik Bles cum vxore.
Nysse Smadder cum vxore.
Ellyna syn dochter.
Luddeke Prên.
Wedeghe Plathe cum vxore Kerstinen.
Hans Swertvegher cum vxore.
Anders Henkeson.
Inghert Nysses dochter.
Her Mouryns.

Her Wulluff.
Jeppe Teghelgharde.
Hans Schammelson.
D*ominus* Petrus Trugilli.
Nysse Lnchtynk cum vxore Mete.
Anno domini etc. lxxviij.
Hermen Scroder cum vxore.
Jeppe Vyncke cum vxore Agate.
D*ominus* Carstianus Andree.
D*ominus* Jacobus Hanneman.
Johannes Pyll.
D*ominus* Nicolaus Wilkini.
D*ominus* Mathias Dorreheide.
Hans Velehauer.
Swen Peterson cum vxore.
Kerstyn Gotzekes dochter.
Hans Marke Goltsmyt vnde sin suster.
16 Tord Kleynsmyt cum vxore.
Wolter Meler.
Katerine Mertens Bodkers dochter.
Lasse Smyt cum vxore.
Dusent cccc an dem lxxx jare.
Clawes Hartychsson cum vxore.
Peter Schroder cum vxore.
Pope Snytker cum vxore.
Hinrik Snytker.
Vbby Jenssens cum vxore Inghe.
Tyke Bodeker cum vxore.
Hermen Leuesowe cum vxore Talke.
Inghe Hanssz.
Hinryk Holste.
Her Jasper kerkhere to vnser leuen vrowen sin moder.
Hans Petersson.
Peter Laurensson.
Hermen Schulte.
Hans Hildebrant cum vxore Katherinen.
Anno domini etc. lxxxj.
Jens Clauson.
Her Nicolaues Ryghilly.
D*ominus* Johannes Rigilli.
Peter Bertelsson cum vxore Abel.
Oueke Snytker.
Jens Boynsson cum vxore.
Godeke Goltsmyt cum vxore. 17
Lauerens Smyt sin wyff Gretke.
Nys Fiant cum vxore Este.
Nys Payesson cum vxore Lucia.
Anno domini m cccc lxxxiij.
Her Nicolus Brun.
Boeye Laurenson cum vxore.
Wolter Meler cum vxore.
Lauren myt Len Leuens.
Hans Kellerknecht.
Tomas Boeyson.

Haken Jensson.
Hans Holste.
(Peter Nigelson.)
Junghe Detloff cum vxore Margrete.
Anno domini m cccc lxxxiiij.
Her Michel Koppernagel.
Eline Andersses.
Jurien Hase to der hauen.
Jes Hennickson.
Symen Bodeker cum vxore.
Iwer Hansson.
Elzebe Pelssers.
Knut Jensson.
Kersten Lunt cum vxore Mette.
Peter Anderson cum vxore.
Olloff Becker cum vxore Katerina, [et Katherina vltima nupta].
Jens Peterson cum vxore.
Peter Nielsson cum vxore Ingheborch.
Laurens Wrede.
18 Her Ludeck Jes Luckesson.
Magister Tomas Fyncke.
Peter Esbernson cum vxore.
Anno domini m cccc lxxxv.
Johannes Tome cum vxore, de koster to vnser leuen vrouwe.
Hinrik Tomsleger cum vxore.
Peter Dyrikson.
Clawes Kannengeter cum vxore Katrine.
Tye Broderson.
Andreas Peterson cum vxore.
Anneke Hans Bruns dochter.
Anneke Hans Hermens dochter.
Yacopp Tymmerman.
Anno domini m cccc lxxxvj.
Johannes Andree.
Petrus Wulff.
(Hermen Arst cum vxore Grete.)
Clawes Person.
Item Nell Meler cum vxore.
Freryk Anderson cum vxore.
Kattryne her Wlff modder.
Anders Runthuuet cum vxore 19
Mette.
Yacop Scroder cum vxore Karstyne.
Kattryne Kerstensz dochter.
Masse Hynrykson.
| Yacop Tymmerman cum vxore Mette.
| Her Yohen Andre.
| Petrus Wulff.
| Hermen Arste cum vxore Grete.
| Clawes Peterson.
| Nell Meler cum vxore Kattryne.

| Freryk Anderson cum vxore Mette.

| Kattryne her Wulff modder[1].

Drewes Bekker cum vxore Grete.

Anno domini etc. lxxx vij.

Her Johan Wytkop.

D*omin*us Olauus Kudeman.

D*omin*us Paulus Payson.

D*omin*us Michael Nicolai.

Nicolaus Thome rector scholarium pro tempore.

Oloff Hansson, Katherina vxor.

LaurensEsbernson,Anna vxor.

Nis Iwerson, Beke vxor.

Anders Mikkelson Becker vp der borgh.

Anders Peterson cum vxore Kerstyne.

Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo.

D*omin*us Johannes Tordis.

D*omin*us Nicolaus Fedderi.

20 Jacobus Gothschalci.

Ebby Jebson cum vxore Katerine.

Otte Bartscherer.

Clawes Goltsmyt cum vxore Metken.

Hans Plawe cum vxore.

D*omin*us Hermannus Kornhaghen.

NisseLorcke cum vxore Anna.

Hans Bennycksson.

Seuerin Negelson Schrøder cum vxore.

Anno dominj 1489 vel m cccc lxxxix.

Marthen Ebsen myt syner husfrouwen.

Her Korth Thomslegher.

D*omin*us Sweno Olaui.

Yensse Claweson cum vxore Mergrete.

Clawes Chararuillis.

Wyllom Jacubson.

Detloff Hermenson.

Anno domini m⁰ cccc xc.

D*omin*us Johannes Fresze cappallanus anno eodem ecclesie beate virginis.

D*omin*us Bartoldus Post.

Mester Peter cum vxore Anneke.

Hinrick Post cum vxore Katryna.

Nisse Smyt cum vxore Katerina. 21

Hinrik Snytker cum vxore Marina.

Junghe Jensze cum vxore Margareta.

[1] *Disse otte sidstnævnte ere gjentagne fra den foregaaende Side i Haandskriftet.*

Hans Mickelsszon cum vxore Herteke.

Anno domini etc. xcj.

D*omin*us Mathias Block.

Arnt Kissenbrugge borgermester cum vxore Margareta.

Marten Risenbergh cum vxore Tyre.

Albert Jonson cum vxore Grete.

Johannes Jacobi filius Jeppe Buristedh.

Hans Jebson cum vxore.

Marryne Holstes.

Otte eyn mollerknecht.

Mette Hennekesdochter.

Nis Masson cum vxore.

Olloff Peterson eyn becker cum vxore Elzebe.

Anno domini milesimo [cccc] xciij.

Bernt Gerchgow.

Knut Smyt cum vxore.

Marquart Smyt cum vxore.

D*omin*us Nicolaus Berndson.

Dominus Johannes Klethkamp.

D*omin*us Nicolaus Nielson.

D*omin*us Gotfridus Wilkini.

22 Haken Tordson.

Jens Markquartson cum vxore.

Anders Peterson cum vxore.

Jes Peterson cum vxore.

Marquart Becker cum vxore.

Anno xciiij⁰.

Dominus Johansz Veddersson vel Brun.

Tonnyes Goltsmydt cum vxore Kathrine.

Nyssz Knudtszen cum vxore.

Peter Esgisson cum vxore.

Hinrick Holste.

Luder Hingheldeye.

Dauidt Jensszen.

Bundy Nighelsszon.

Junghe Sonneke et vxor [Katrina que intrauit anno etc. xxj].

Clawes Petersszon cum vxore.

Jessz Terkelszon.

Arndt Mestmaker cum vxore.

Thure Erickszen.

Karstine Ottes.

Anno etc. xcv.

Her Gerdt Maler.

Her Thomas Jacobi.

Hans Jacobszen cum vxore 23
Marin.

Jurigen Bardtscherer cum vxore Cysszell.

Iwer Ouerscher cum vxore Marin.

Tyll Lasszen cum vxore Kathrine.

Magister Magnus ex Aysens(?).

Peter Kemppe.

Peter Arntszen.

Kathrine Anderszes.
NamenJanson cumvxoreFolle.
Anno domini millesimo etc. nonagesimo sexto.
Vinde cum vxore Katherina.
Clawes Bardtscherer cum vxore Gertrudt.
Peter Ruther cum vxore Kathrineken.
Iwer Petersszon.
Marquardt Becker cum vxore Boteldt.
Anno etc. nonagesimo septimo.
Sonneke Bonszen cum vxore Ingeborgh.
Peter Bleck cum vxore Grethe.
Barteldt Burrystede cum vxore Gesze.
Wyllem Hanszen.
Dominus Johannes Gudeluck.
Marquardt Bodeker cum vxore Anneke.
Thomes Krock cum vxore Kathrine.
24 Anno domini etc. nonagesimo octauo.
Dominus Nicolaus de Hackstede.
D*omin*us Gherardus Johanis vel Schomaker.
Reyneke cum matre Arnde.
Ghereke Hane cum vxore Anneke.
Lene Wilkens mater d*omi*norum Nicolai et Gotfridi fratrum.
Ingherdt Knudes.
Hans Pandemaker.
Junghe Clawes Kluwer cum vxore Kathrine, [Mette].
D*omin*us Nicolaus Ludolphi.
Anno domini etc. nonagesimo nono.
Riggell Bennick cum vxore Gunder.
Bundy Torkelszen cum vxore Katherina.
Marquardt Werckmester cum vxore Anneke.
Peter Hinse cum vxore quacumque.
Joen Peterszen cum vxore Kathrina.
Hinricus de schriuer cum vxore Anneke.
Petrus Hildebrandt.
D*omin*us Jacobus Asseri.
Johannes Ryke cum vxore Katherina.
Karstine Hanssz.
Dorothie Vryes.

Anno domini quingentesimo. 25
Nigels Louenstede.
Bartholomeus Fynkel.

Marquardt Erickszen cum vxore Abel.
Hans Jensson cum vxore Anneken.
Anne Jacobes.
Stheffen Moller cum vxore Metke.
Dominus Symon Jacobi.
Mester Johann cum vxore Barbara.
Lucas Hogenwalt.
Mester Hermen cum vxore Boteldt.
Peter Kristiernsszon.
Peter Schroder.
Hans Boysszen cum vxore Margrethe.

Anno domini millesimo quingentesimo primo.

Perer Schroder de castro.
Mergretke Hogenwalth bone indolis.
Janne Bonszen cum vxore Renuell.
Kerstine Ewerdes.
Lene Laurens.
Gude Swaruers.
Dominus Nicolaus Petri ecclesie beate Marie virginis in Flensborg pro tempore custos.
Ellyn Madtszen.

Anno domini millesimo 26
quingentesimo secundo.

Dominus Johannes Jasperi de Kroxaw.
Thomas Jacobi rector scholarium scole beate Marie virginis tunc temporis.
Laurens Tuchszen myt szyner husszvrowen Marin vxore.
Erasmus Laurensson.
Gwye Luddes dochter.
Anneke Brunsdochter.

Anno domini millesimo quingentesimo tercio.

Dominus Johannes Olaui.
Peter Brun, Maryna vxor.
Dirick Kannegheter, Anneke vxor.
Clawes Hansson ofte Schomaker, Maryna vxor.
Mette Hynrickes.
Dominus Mathias Brun.
Clawes Rowedder ofte Hothfilter.
Cissel Jostes.
Owe Hanssen cum vxore Abell.

Anno domini millesimo 27
quingentesimo quarto, indictione sexta.

Dominus Nicolaus Bernhardi.
Tyll Tostyszen cum vxore Katherina.

Anneke Smedes, soror Nissz Smedes consulis.
Ingeborgh Hans Bruns maget do tor tiidt.
Hans Arndtszen cum vxore Katherina.
x Johannes Boszen collaborator scole pro tempore.
Anno domini millesimo quingentesimo quinto.
Hinrick Sack.
Hinrick Kock.
(Schipper Nhamenn.)
Andrewes Kremer cum vxore Karstyneke.
Schipper Pawell cum vxore Anneke.
Clawes Peterssen.
Rigwerdt cum vxore Ingeke.
Laurentius N. rector scolarium scole sancti Nicolai pro tempore.
28 Anno et diebus quibus supra predictam venerabilem fraternitatem ingressus circumspectus et honorabilis vir d*ominus* Fredericus Blome pro tempore ecclesie beate Marie virginis in Vlenszborch vicecuratus benemeritus.
Anno domini etc. quingentesimo sexto.
D*ominus* Jacobus Olaui.
Kersten van Lundenn.
Pawell Jenssen cum vxore Anneken.
Thomes Bardtschere cum vxore Cileke.
Anno domini etc. quingentesimo septimo.
Johann van Coln cum vxore Marghrete.
Johannes Godt cum vxore quacumque.
Jann Hanssen cum vxore Margharete.
Anno domini etc. xv^c^ octauo.
Hans Kock cum vxore Leneke.
Marquardt Hesse cum vxore Ingeborch.
Michel Jull cum vxore Kathrine.
Pawel Krudux cum vxore Margrethe.
Merten Swelundt.
Ingeborch Andersses.
Jepp Gummysen.
Elyn Nisses.
D*ominus* Hinricus Langheberch. 29
Berndt Reyningk.
Jens Becker cum virgine putatiua.
Anno domini etc. xv^c^ nono.

Dominus Johannes Rutbeke.
Jens Sonneckson cum virgine etc.
Jochim Dorheyde.
Jens Peterson molenknecht.
Martinus Nicolai.
Johannes Petri rector scholarium.
Tomas Ceruis.
Petrus Olaui.
Jacop Scroder cum virgine.
Hans Barscherer.
Botelt Krysterns.
Peter Piper.
Marcus Branth.
Anno millesimo quingentesimo decimo.
Petrus Swaruer scriptor ciuitatis anno eodem.
Peter Eskelszen.
Marqwart Da cum vxore Anneke.
Oleff Claweszen.
Hansz Engele Smidt wanhafftich in Hansz Frysen husz.
30 Clawesz Knakenhouer.
Laurensz Gunther, vxor ipsius Taleke.
Vincentius Moldenhower, vxor Taleke.
Hansz Schot, vxor Anna.
Hans Krysternszen wyl ock gheuen iiij march in syn husz dem hilgen lichame to hulpe.
Hans Anderszen, vxor Ingeborch.
Boteldt Prutzesz.
Peter Möltszen,
Anno domini 1512⁰.
Peter Serryckson van Bowens vnde syn hus vrouwe Mette.
Matze Clawson, Mette vxor.
Anno domini millesimo quingentesimo decimo tertio inierunt fraternitatem præsentem subsequentes fratres:
Dominus Johannes Oxen, Marianus diue virginis protunc.
Dominus Joannes Ludolphi protunc inibi Marianus.
Dominus Nicolaus Joannis scholasticorum rector ecclesie dicte protunc.
Pariter Joannes Johannis frater suus.
Meyster Fabian Bundtmaker eyn gudher krighsman.
Peter Potter et vxor sua Anna.
Anno domini veffteyn 31
hundert vnde dortteyn jar.
Jacob Peterssen Peter Nygelsens sone [vnde syn husfrowe Birrethe anno xx].

Peter Matsson wanafftych in Tomas Krockes hus.

Andersz Hansson effte Andersz Kremer mit siner wertin Kerstin.

Inge Hermens Jacop Schroders moder.

Namen Ketelson, Anna vxor.

Jurien Petersson, Anneke vxor.

TomasOlriksson, Maryn vxor.

Jacob Golsmith, Meth vxor.

Nis Petersen cum Ingeborch vxore.

Namen Jensen, Gunder vxor.

Nickels Forman cum vxore Tore.

32 Anno domini millesimo quingentesimo decimo quinto ipso die corporis Cristi[1].

Dominus Georgius Hermens.

Anno domini millesimo quingentesimo decimo quinto ipso die corporis Cristi[1].

Mathias Krok cum vxsore Anneke.

Broder Nysszen cum vxore Karstin.

Seuerin Nigelsen cum vxore Elin.

Anno domini millesimo quingentesimo decimo sexto 2ª feria corporis Cristi[2].

Dominus Broderus Jvl.

Dominus Petrus Olaui.

Andreas Kock, Meth vxor.

ClauesVisker cum vxore Inge.

Dominus Johannes Hermanni.

Anno xix.

Bundi Schomaker cum vxore Anne.

Laurens Dregher cum vxore Botelt.

Anno domini millesimo 34
quingentesimo vicesimo sequentes inierunt fraternitatem dominica prima post corporis Cristi[3].

Anne Nis Smedes husfrowe.

Hans Nisszen tho Oberch cum vxore Ture.

Magnus Lawszen cum vxore Inghe.

Hermen Meler cum vxore Anne.

Hans Goltsmit cum vxore Margarete.

Thomys Jepszen, Tibbeke vxor.

Swen Anderson, Karstin syn husfrowe.

[1] *D. e. den 7. Juni.*

[2] *D. e. den 26. Maj, da der sikkert er glemt et »post« efter »2a feria«.*

[3] *D. e. den 10. Juni.*

Johan Kremer.
Fedder Hayszen cum vxore Margarete.
Jens Kremer cum vxore Katrin.
Jacop Rick vnde syn werdynne.
Anders Peterson vnde syn husfrowe Anne.
Anno domini etc. vicesimo primo.
Her Johann Timsson.
Cortd Goltsmyt, Cissel vxor.
Peter Hack, Katryna vxor.
Anders Clawsson, Moder vxor.
Mychel Jensson, Grethe.
Anno etc. vicesimo tertio.
Andreas Nigelsson, Thure vxor.
Nis Hansson, Mette vxor.
Marquardt Smyt eyn schipper vann Femernn.
Hynryck Brems.
Nys Hanssenn myt Klawes Fysker.

[Om Gildets Formue findes følgende Optegnelser.]

46 Na godes bort m cccc in deme viff vnde vertichsten jare des mondaghes na des hilghen lichames dage[1], don wy seten to Jeppe Hermenson huse, don leten wy scriuen de ij hundert m*ark*, de Truwels Jenson vnde Sissel sin husvrowe gheuen to deme laghe des hilghen lichames; dar schal Nisse Smadder en vormån to syn alle de wile dat he leuet, vnde na sineme dode so schal de rad to Flensborch dar en oldermån tho kesen, de dat wol vorsteyt.

Vortmer gaff dar Heyze Golsmyd to l m*ark* to deme sulue hilghen lichames lage.

Vortmer van guder lude almisse synt dar noch l m*ark* tho gheuen.

De summe des gheldes is ccc mark nu.

Vortmer so heft Jesse Tamson vnde syn husvrowe Kerstin dar c mark to ghegheuen, dar steyt sin hus vor.

Ouer dit ghesette dar heft over gheuest Nisse Smadder, Kalli Boson, Tralowe, Peter Ogzen, Yesse Tamson, Peter Brun, Peter Wis, Hans Boze. To der tiid don

[1] *D. e. den 31. Maj.*

was Jesse Tamson vnde Jeppe Hermenson vorstender des laghes.

52 (Dyt synt de gennen de schuldich sin to des hilgen lichammes laghe.)

(Item Kerstine Popholtes [Hans Kannegeter] de hefft sostich mark, dar steyt ere hůs, vnde vor de rente hefft Hans Tilesson louet.)

(Item Marquard [Berteldt] Ouerscherer de hefft xl mark, daɪ steyt de helfte sines huses vore vry vnde quyt, vor de rente hefft ghelauet Hans Brůn; vnde noch x, summa l m*a*rck.)

(Item Hinricus Post hefft xx m*ark*, dar steyt dat verdendel synes huses vore vp eyn wedderkop, vnde dyt gelt dede Jes Tammesson vth, vnde is de erste settynghe.)

(Item [Oleff Becker] hefft lx mark, dar steyt sin hus vore jegen em ouer, dar nv̇ Clawes Becker inne wǿnt.)

(Summa des geldes ouer all verdehalue hundert mark vnde v mark, Jesse Tampsson vnde Jeppe Hermensson stolbrodere anno domini m cccc l⁰.)

(Na der bord vnses heren m⁰ cccc⁰ lij, do Jesse Tampsson vnde Jeppe Hermensson stolbrodere rekenden, do bleff de summe des geldes xxv m*ark* myn wen ueer hundert m*ark*.)

47 Anno domini mcccclvij in profesto sancti Nicolai [1], do koffte Jesse Tampsson in eneme verdendel an Hans Bolcken hus vp enen wedderkop xx ß jarliker rente vor xx m*ark* lub, vnde van den xx ß schal men ene m*ark* gheuen alle jår des vrigdages vor mituasten to ener begengnisse syner vnde syner husurowe Kerstine, vnde de ver ß scholen komen tome laghe, vnde desset scholen de vorstendere to des hilgen lichammes laghe vorstan. Jussu consulum.

[1] *D. e. den 5. Decbr.*

(Item in deme lxiij jare do dede rekenschop Hinrik 54
Hermenson van sins vaders wegen Jeppe Hermenson vor den menen brodere des hilgen lichammes lage, do bleff he schuldych to des hilgen lage lxxx mark, da hefft he syn hus vor to vorwaringe set.)

(In deme suluen jare do dede Hans Bolken ok rekenschop vor den menen brodere, do blef em des hilgen lichammes lage schuldych vij mark vnde vij ß.)

(Item Anders Bundesson xxx mark in deme huse, dar Hans Arste inne was.)

(Item Jasper Grapengheter xxx mark, dar steyt syn hus vore.)

(Item Jesse Juel xx mark, dar steyt dat hues vore, dar syn vader heft inne wand.)

(Item Gude Anders [Hinric Berndes Schomaker] hus steyt xx mark, vppe Michael xx ß to rente jarliikes. [Dar nu Hinrick Berntson inne wanet.] [Noch iiij m*ark*.])

(Item Hans Klower [Clawes Kluuer] hefft xxx mark, dar steyt syn hůs vôre dem hillighen licham.)

(Anno domini mcccclxxij ipso die Thome apostoli[1], 55
setteden de ersamen rad vnde menen brodere des hilgen liichams laghe to Flensborgh to stolbrodern Orike, Hans Hermensson vnde tho oldermanne Anders Smadder, vnde do was in der bussen v rynsche gulden, dre suluern lepele vnde eyn gulden rynk vnde by ener mark braken geldes.)

Anno domini m cccc lxx vj des vrydaghes na des 51
hilligen lichames daghe[2], do dede wy Hermen Schroder, Hans Hermenson dem borghermester vnde dem rade Anders Smader, Tuke Kallyson, Nys Pawelson, Jeppe Peterson, Hinrykus Post rekenschop deme rade vnde broderen, de sum v hundert mark lub myn den xx m*ark*.

(Item Merten Tuckson vnde Hinrik Slorff hebben xx

[1] *D. e. den 21. Decbr.* [2] *D. e. den 14. Juni.*

m*ark*, vnde dar steyt dat halue hus vor, dar Peter Brun in wande, vp en wedderkop.)

(Item Hinrik Gordelmaker [Mester Peter] de heft x mark, dar steyt sin halue hus vor to pantde.)

(Item Hans Pelser heft l m*ark*, dar steyt sin hele hus vor vry vnde quit dem hilligen lichgham.)

(Item Clawes Hartyges heft xx m*ark*, vnde dar steyt syn halue hus vp eyn wedderkop.)

(Item Hans Brun heft van deme hilghen lichammes laghe xx m*ark* lub.)

55 (Do men schref lxxvij.)

(Item Lasse de borghermester is schuldich dem hilligen lychgham l m*ark* lub, de dan gheschreuen in der stad bok, dat is deme ganse rade wytliik.)

(Item so neme wy vp van Clawes Boddeker x m*ark*.)

(Item so neme wy vp van Hans Witwater xx mark to tymmer.)

(Item so neme wy vp van Lasse vnse borghermester x mark.)

(Item so gheue wy wedder vt vor Kerstinen Lasse hus xij m*ark*, do wy dat olde hus koften.)

(Item in Hans Bruns hus in Ramsherde, dar dat vorhus is affghebrakenn, heft de hilghe lichame x m*ark* in, vnde is dat erste gelt.)

(Item in Hermen Scroders hus besudenn Peter Nielson, dar heft de hilghe lichame viij m*ark* in, vnde dat ander gelt neghest sunte Nicolaus laghe[1].)

56 (De sum des hilligen lychames ghelt is v hundert mark.)

(Item so bin ick schuldich dem hillighen vj ß vnde iij m*ark*, vnde vij ß, noch ij ß von der begenusse, vnde iiij ß.)

(Item Hans Hermenson xix ß schuldich dem hilligen.)

[1] *Se ovfr. S. 193.*

(Item so bin yck schuldich dem hilligen lichgam xxj ß, vor blaw want Nysse Wytdink en m*ark*.)

Item vij mark bin yk schuldich dem hilligen lycham.

(Item so bin ick schuldich dem hilligen lychgam xxiiij ß, de ick lende to dem Ryper markede.)

(Item is my de hillighe lycham xij ß schuldich myn ij ℛ.)

(Item so nam yk vp van Bertel Post en m*ark*.)

(Item so bin ick schuldich dem hilligen licham vij m*ark* vnde vij ß.)

Lxxix. 51

Item Clawes, de vp desse kopmans toft wonet, de heft xij m*ark* van des hilligen lychames weghen; dar steyt sin hus vnde erde vor, vnde alle jare xij ß ewych to der lampen vor deme hillghen licham in vnser leuen vrowen kerken bernet.

Anno d*omi*ni mcccclxxx in profesto conuersionis Pauli[1] 45 gaff Truwels Jonsson xij ß jarliike rente vor xij mark lub vp enen weddercop, de he hadde in Clawes Iwersson huse int osten by den Marianen, de scholen ewichliiken bliuen to der lampen mede to en holdende, de vor deme hilgen licham hanged in vnser leuen vrowen kerken, vnde dat steyd ok so in des rades boke, vnde de mach vnde crafft desset vorscr*euen* so to schickende beueld he vnde gifft deme ersamen rade vnde den vorstendern des hilgen lichams laghe.

Anno domini m cccc lxxxij des mandaghes na des 50 hilghen lichammes daghe[2] kos Herman Scroder van des oldermans dom des hylgen lichammes laghe vnde bath, dat men eyn ander an syn stede scholden kesen, vnde des de ersame borgermester Clawes Brun vnde Tucke Kallison radman vnde deye nascre*ue*n medeborgher, alse Jacob Fyncke, Nisse Pawelson, Jurien Ketelson, Bertel Goltsmyt, Cla-

[1] *D. e. den 24. Jan.* [2] *D. e. den 10. Juni.*

wes Wrede, Jacob Peterson, Swen Becker, endrachtigen vnde myt vulborde to gyngen vnde koren Hans Brun wedder in Hermen Scroders stede, vnde don dede Hermen Scroder rekenschop deme ersamen Hans Hermenson vnde Hans Brun, vnde don was de sum des geldes v hundert mark vnde noch xviij m*ark*.

53 (Anno domini m cccc xciij deden wy, alze Hans Hermenson vnde Hans Brun, Hans Jebson xl m*ark* lub, dar steyt syn hus vnde erde vor neghest suden by Hans Vreesze.)

(Item Hans Michelson Becker hefft xl m*ark* lub, dar steit syn hus vor de beteringk bouen lx m*ark*.)

(Item Bundy Tymmerman bii der Rude porten heft xx m*ark*, dar vor steyt de beteringe siner beyde huse bauen xxx m*ark*, de dar toforne inne weren.)

(Item Jost Schot [Clawes Schomaker] hefft xv m*ark* in syn hus vnde erde van deme hillighen lichames altar in vnser leuen vrouwen kerken, dar schal he aff geuen vppe alle paschen viij ß vnde vp alle sunte Michel viij ß.)

(Item Hans Boysszen heft l m*ark* lub van des hilligen lichames laghe, dar vor steyt de beteringhe synes huszes.)

(Item Hans Boleken [Hans Vrese] heft xx [xviij] m*ark* houetstoles, dar steyt dat verde part synes huses vor, [vnde x mark vnde noch viij mark.])

50 Anno domini vefteynhundert vnde vyff jar des mandaghes na des hilghen lichammes daghe[1], don dede Hans Hermenson vnde Hans Brun rekenschop van des hilghen lichammes laghe wegen vor Nis Smyt borghemester vnde Brun Buckenberch vnde Peter Nielson, Vbbi Hakenson, Junghe Sunke, Clawes Goltsmyt, Tomas Krock, Peter Nielson de Schomaker, Hans Ryke, Hans Mickelson de becker vnde Nis Luck vnde de ghemene gyldebroders, de hyr don tor stede weren; don was de summe des geldes veer hun-

[1] *D. e. den 26. Maj.*

dert marck vnde tachtentich mark [vnde noch xxx marck houetstol].

Anno domini . . . 41

Item Hans Kannengeter de hefft lx m*ark* lub van des hylgen lychammes lage, dar steyt sin husz vnde hoff vor, vnde ys de erste settynge.

Item [Hans Kock in] Bertelt Ouerscher [hus] hefft xl m*ark* lub vnde noch x m*ark* lub vth des hylgen lychammes lage, vnde dar steyt syn husz vnde hoff vor, vnde ys de erste settinge. [Nu Claws Scroder.]

Item Hans Mychelson Becker [Peter Gunisson] hefft xl m*ark* lub, dar steit syn husz vnde quist vor, de beteringe bouen lx m*ark*. [Nu Jacob Ebbissen Ebbi Hinrickson son.]

Item Bundy Tymmerman by der rude porten hefft xx m*ark*, dar vor steyt de beteringe syner beyde huse bouen xxx m*ark*, de dar to vorne inne weren.

Item Hans Boyson hefft l m*ark* lub van des hylgen lychams laghe, dar vor steyt de betteringe sines huses vnde haues sunder l m*ark*, de dar to vortyden ynne weren.

Item Matyes Budelmaker suden by Byssendael hefft xx m*ark* lubb dar vor steyth syn hussz vnde hoff vnde ys dat ander gelth [jarliks renthe to geuen j m*ark*].

(Item Jesse Juel xx m*ark*, dar steyt dat hus vor, dar 42
syn vader hefft ynne want, vnde ys dat erste gelt.)

Item Olde Oleff Becker hefft lx m*ark*, dar steyt syn hus vnde hoff vor van des hylgen lychams wegen, vnde is dat erste gelt. [Nu Hans Tamson edder Kremer].

Item Klaues Kluwer hefft van des hylgen lychammes lage xxx m*ark* lub vnde noch xx marck, de lose wy vorstander des hylgen lychammes lage vth vnser leuen vrouwen, de summe is l m*ark* lub vnde ys dat erste gelt.

Item des hylgen lychams lage hefft in olde Hynryke Postes hus xx m*ark* lub, vnde ys dat erste gelt. [Nu Cla-

wes Kluszmans husz suden Michel Kremer, vnde ys dat erste gelt].

Item Hynryck Berntson hefft xx m*ark* lub van des hylgen lychammes lage, vnde ys dat erste gelt, noch x m*ark* lub. [Kirstyn Lurchis].

Item in Hans Bartschers husz hefft des hylgen lychammes lage x m*ark* lub, vnde ys dat erste gelt.

Item Broder Botker hefft van des hylgen lychams lage xx m*ark* lub, dar vor steyt husz vnde hoff vnde ys dat erste gelth. [Is vthgelost dorch Ricquardt Kerstenson, vnde Tomes Swelund als eyn kerckswaren gedan, vnde schal Detleff Bodeker nu in syn hus hebben].

(Item mester Johan Smydt hefft van des hylgen lychams lage xx m*ark* lub, dar steyt syn hus vnde hoff vor vnde ys dat erste gelt.) [Disse vorgescreuen xx m*ark* stan nu by Peter Schomaker dar aff to geuen tho renthe j m*ark*, dit sint de mester Hans Smyt hadde.]

43 Item Hans Brun [Hans Scroder] in Ramsherde hefft (xvij m*ark* lub.) [xx m*ark* lub] van des hylgen lychammes lage, dar vor steyt hus vnde erde, vnde ys dat erste gelt.

(Item Hans Jensson de Schomaker heff xv m*ark* lub, dar hefft vorgelauet Pether Nygelson vnde Klaues Schomaker vnde Hynryck Tylson, myt samender hant hebben se gelauet to deme hylgen lychams lage etc. Item Hans Jenszen heft ock noch v m*ark* entfangen van Hinrik Post vnde Andrewes Kremer, welker se em deden vth des hilgen lichammes busse.)

Item Pether Eskelson [Magnes Schomaker] hefft van des hylgen lychams lage x m*ark* lub, dar vor steyt dat nyge hus vnde hoff, dat he buwede suden by deme nygen dore, vnde ys dat erste gelt.

(Item Jesse Ouwyson hefft van deme hylgen lycham xxiiij m*ark* lub yn syn hus vnde hoff, vnde ys dat erste gelt.)

Item her Johan Hermenson hefft van deme hylgen lychammes lage viij m*ark* lub, dar vor steyt syn hus vnde hoff, vnde ys dat ander gelt, dat erste is lxxx m*ark* van sunte Nicolaus wegen etc. Item her Johan Hermenszen gaff iij m*ark* to deme hilgen lichammes lage to dyssen viij m*ark* to bliuende ock in syneme huse vnde blyuen x m*ark* samptliken. [Nu Dirick van Deuenter.]

(Item Hans Hermenson hefft xx m*ark* lub vpgebort van des hylgen lychammes lage, betalet xij m*ark* redtgelt vnde pande vor iij m*ark*. [Desse xv m*ark* hefft Anders Kremer anhe dat ander gelt, dat syn sume is xx m*ark*.])

Item Andrewesz Kremer heft xx marck van des hylygen lychames gelt, vnde ys dat ersst gelt, anno xi; des jars j m*ark* to renthe. 44

Anno domini dusent viffhundert vnde vefftein mandages infra octauas corporis Cristi[1], de ersamen Hans Brun Becker vnde Hans Hermenson deden rekenschup ven des hilligen lichames wegen, dat de houetstôl was vj^{c} m*ark* lub; dyt gelt hebben se den ersamen Seuerin Nigelson vnde Anders Kremer ouerantwardet in jegenwardicheit der ersamen Nis Smydt borgermester, Jens Peterson, Peter Nigelson radtmanne, vnde Vbbi Hakenson, Peter Nigelson Schomaker vnde ander broder mher. 48

Item Olde Oleff Becker is x m*ark* schuldich vorseten renthe.

(Item Hinrich Kock is ix m*ark* schuldich vorseten renthe.)

Anno ut supra is van den broderen beleuet, dat de vicarius des hilligen lichams capelle in Marie kercken schal na desser tidt hebben jarlikes xxiiij m*ark* lub to lon vnde xij ß tho win, dat he desthe beth gades denst ware nympt.

Anno xv^{c} xvij mandages infra octauas corporis Cristi[2], de erszamen Seuerin Nigelson vnde Anders Kremer deden

[1] *D. e. den 11. Juni.* [2] *D. e. den 15. Juni.*

rekenschup, dat de houetstol ys vj^{c} xxxj m*ark*, (van dat ys in der bussen v m*ark* iiij ß vnde iiij loth suluer); don suluest bleff Seuerin schuldich xiij m*ark* iiij ß; in jegenwardicheit Vedder Brun vnde Peter Nigelson radtman vnde vele broder mer; xij ß renthe; de v m*ark*, de in der bussen weren, syn ouerantwardet Hans Jenson Schomaker in Ramshert, dat sxn summe is xx m*ark*.

44 Item Schypper Pauwel in Hans Bruns husze hefft lx m*ark* lub van des hylgen lychames wegen, tho renthe alle jar iij m*ark*, anno xvij.

Item noch entfenck Schipper Pauwel xx m*ark* van Pawel Jensen, tho renthe alle jar j m*ark*.

Item Peter Nigelson de schomaker by deme hylgen geyste hefft xx m*ark* van des hylgen lychammes lage, vnde gifft jarlikes j m*ark* renthe.

33 (Anno domini millesimo quingentesimo decimo nono dede ick Hinrich Post rekenscop in jegenwardicheit der erszamen broderen alse besunderen Peter Nyelszen rathman, Jens Peterszen, Hans Hermenszen, Boye Scroder vnde vele ander broder, doen bleff ick schuldich deme hilgen lichamme samptliken to der broderschop xvj m*ark*. Disse rekenschop schach des mandages negest na des hilligen lichammes dage[1].)

(Anno xv^{c} xx dede de erszame Hinrich Post rekenschup, dat he blifft schuldich xiiij m*ark* mandages na corporis Cristi[2].)

44 Anno xx bekende Hans Jenson Schomaker in Ramshert, dat in syneme husze ysz dat erste gelt x m*ark* de Calant[3], her Nicolaus Wylkini x m*ark* dat ander gelt, sunte Jacobs lach[4] x m*ark* offte de kumpanie Marien[5], vnde ysz dat dorde gelt, dat iiij gelt xx m*ark* des hylligen lichammes gelt, in jegenwardicheit der broder mandages negest na corporis Cristi[2].

[1] *D. e. den 27. Juni.*
[2] *D. e. den 11. Juni.*
[3] *Se ovfr. S. 263.*
[4] *Se under Haandværkergilder S. 84.*
[5] *Se ovfr. S. 224.*

(Anno xx mandages negest na corporis Cristi[1] dede Pe- 49
ter Nigelson Schomaker rekensschup in jegenwardicheit Jacop Peterson, Hans Hermenson, Peter Matzen, Nigels Forman, Seuerin Nigelson, Tade Janson vnde Clawes Bartscher vnde ander vrame lude mher, dat he blifft schuldich vj m*ark* iiij ß, vnde de houetstol is vj^{c} xliij m*ark* iiij ß, wort ouerantwardet de houetstol Sonneke Bonszen, vnde in der bussze is ij m*ark* iiij ß, schal Peter Nigelson van don eyn memorie vor broder vnde suster, vnde don dat ander jar rekensschup. Och iiij lot suluer.)

(Anno etc. xv^{c} xxj heflt Hinrick Post de xvj m*ark*, de 33
he schuldich was bauen gescreuen, ouerantwordet vnde gedan Junge Suneke.)

(Anno domini etc. xv^{c} vnnde xxj des mandages infra octauas corporis Christi[2] dede Junge Sunneke renkenschop in jegenwardicheit der erszamen broder des hilgen lichammes laghe, alsz Tomes Jepson, Seueryn Nielson, Peter Nielson Schomaker, Hinrick Post vnnde Peter Matson vnde mer ander frame lude, alsze dat de summe vnde houetstol geldes des hilgen lychamis blifft vij^{c} xiij m*ark*.)

Anno etc. xxij mandages infra octauas corporis Chri- 49
sti[3] dede Jens Peterson rekenschop in jegenwardicheit Peter Nielson Schomaker, Schipper Paul, Peter Matzen, dat in burszen blifft vij m*ark* iij ß vnnde iiij loth suluere, noch dar bauen behelt Jens Peterson by sich ij m*ark*, dat he mit eyn memorien holden laten schal pro fratribus et soroibus predicte fraternitatis.

(Noch hefft Sonnicke by sich xvj m*ark*, de summe des houetstol des lychammes blifft vij^{c} xv m*ark*.)

Anno etc. xxiij mandages infra octauas corporis Christi[4] dede Peter Matzen rekenschopp in jegenwardicheit der erszamen framen ludenn Jacop Fincke, Nigels Vorman,

[1] *D. e. den 11. Juni.*
[2] *D. e. den 3. Juni.*
[3] *D. e. den 23. Juni.*
[2] *D. e. den 8. Juni.*

Peter Hacke etc., dat in der bursze bleff vj m*ark* ix ß, v denske witten in den ß, de houetstol is vij^{c} xvj m*ark*.

Anno domini etc. vicesimoquinto mandages infra octauas corporis Christi[1] dede Clawes Viscker rekenschop van des lichammes lage van ij jare in jegenwardicheit der ersamen Tomes Jepson radtman, Jurien Petersrn, Andreas Kock vnde andere mer broder, szo dat he blifft schuldich vj m*ark* lub, vnde horen in der bursen.

(Der suluen tidt dede rekenschop Anders Nigelson ock van des hilligen lichammes in jegenwardicheit der vorgesechten luden vnde blifft schuldich vij ß [nicht schuldich].)

(Anno domini etc. vicesimosexto dinxdages infra octauas corporis Christi[2] dede Owe Hannson rekenscoppe van wegenn des hilligen lichammes lage in jegenwardicheidt Tammes Lurcken, Jacop Fincke, Peter Negelsen Schomaker vnde vele mer andern, alszo dat he schuldich blifft iij m*ark* ij ß, vnde in der bursen bleff ij m*ark* myn iij ß.)

Anno domini etc. vicesimoseptimo ame dage Johannis Baptiste[3] dede Jurien Peterson rekenschuppe van wegen des hilligen lichammis lage in jegenwardicheyden Hans Wynterberch, Jacob Fincke vnde andern broderen mher vnnd blifft schuldich v m*ark*.

40 Item An Repslegers in Ramshert heft vpnamen van hillich lichams gelt xx m*ark* lub, dat gelt heb wi namen x m*ark* van Sønnick, noch heb vi namen van Claues Fischer v m*ark*, noch dat suluer vnde gelt, dat in de bus was, dar heb wy af maket v m*ark*, dat gelt heft er dan Jurren Petersen vnde Owe Schoth.

36 Anno xv^{c} xxxij dede Anders Clawesson rekensschup van des lages haluen vpe deme rathuse in jegenwardicheit der erszamen Thomis Jepsen burghermester, Marquart Hesz radtmann, Mas Krogh, Cort Goltsmyt, Peter Hack,

[1] *D. e. den 19. Juni.*
[2] *D. e. den 4. Juni.*
[3] *D. e. den 24. Juni.*

Dethleff Petersen [1]vnde andern[1] mher, so dat he blyfft schuldich viff m*ark*.

Don suluest bekende Cort Goltsmyt, dat he bleff schuldich viij m*ark*, so he was vorstender dorde halue jar thogegeuen.

Don suluest bleff schuldich Mas Krogh iiij m*ark* iiij ß in den tiden, do he was vorstender tho gegeuen van Clawes Beckers weghen.

(Anno xxxiij mydwekens in den fastelauent[2] dede Peter Hack vpe deme rathuse rekenschup, dat syn vpeboringe xxxij m*ark* hefft he deme karckheren to vnser leuen vrouwen her Nicolaus gegeuen.)

(Anno xxxiiij mydwekens in den fastelauent[3] dede An- 37
ders Kock rekensschup, dat he hefft her Nicolaus deme karckheren ghegheuen xxxij m*ark* viij ß, vnde blyfft nicht schuldich.)

(Anno xxxv mydwekens in den vastelauent[4] dede Nigels Martenson rekensschup, dat he hefft her Nicolaus vicarius des hylligen lichames laghe betalt xxxiij m*ark*, dat he nicht blyfft schuldich, vnde Nys Vke wort wedderkaren.)

(Anno xxxvj mydwekens in den vastelauent[5] dede Nys Vke rekenschup, dat he hefft her Nicolaus vornoghet xxxiij m*ark*, vnde Fedder Sonnichson wort wedderkaren.)

(Anno xxxvij mydwekens in den vastelauent[6] dede Fedder Sonnichsen rekensschup, dat he hefft vornoghet her Nicolaus xxxiij m*ark* vnde Hinrich Bremson wort wedder karen.)

(Anno xxxviij dede Hinrich Bremson rekenschup, dat he hefft betalt de summe vorscr*euen*, vnde Laurens Oxen wort wedderkaren.)

(Anno xxxix mydwekens in den fastlauent[7] dede Lau-

[1] *Her staar »der«.*
[2] *D. e. den 26. Febr.*
[3] *D. e. den 18. Febr.*
[4] *D. e. den 10. Febr.*
[5] *D. e. den 1. Marts.*
[6] *D. e. den 14. Febr.*
[7] *D. e. den 19. Febr.*

rens Oxen rekensschup, dat he hefft vornoghet her Nicolaus xxxiij m*ark*, vnde Nys Kopman wort wedderkarn,)

38 (Anno xlj mydwekens in den fastelauenth[1] dede Nys Kopman rekenschup, dat he hefft heren Nicolaus betalt, vnde Frederich Scroder worth wedderkaren.)

(Anno xlij mydwekens in den vastelauent[2] dede Frederich Scroder rekenschup, dat he hefft heren Nicolaus betalt, vnde Fedder Renwarson wort wedderkaren.)

(Anno xliij ame mydweken in den vastelauent[3] dede Fedder Renwarson rekensschup, dat he hefft betalt her Nicolaus, vnde Didirich van Deuenter wort wedderkaren.)

(Anno xliiij dede Didirick gelike rekensschup des mydwekens in den vastelauent[4], vnde hefft heren Nicolaus betalt, vnde Pauel Sonnichsen wort wedderkaren.)

(Anno xlv dede Pauel Sonnichson rekenschup, dat hefft eren Nicolaus betalt, vnde Peter Post wort wedderkaren.)

(Anno xlvj dede Peter Post rekenschup, dat he hefft eren Nicolaus betalt, vnde Jacop Ebsen worth wedderkaren.)

(Anno 47 dede Jacob Ebbissen rekensschop, dat he hefft heren Nicolaus vornoget xxxiij m*ark*, vnde darmitt clar rekensschop gedan, vnde wort wedder gekaren Marten Schulte.)

35 (Anno 48 am mitweken im vastelauende[5] dede Marten Schulte rekensschup, vnde hefft heren Nicolaus vornoget xxxij m*ark*, vnde darmit clar rekensschup gedan, vnde wurt wedder gekaren Marcus Wolder.)

(Anno xlix des mydwekens in den vastelauent[6] dede Marcus Wolder rekensschup, vnde hefft eren Nicolaus vornoget xxxij m*ark* klar, vnde wort wedder gekaren Clawes Jepszen.)

[1] *D. e. den 2. Marts.*
[2] *D. e. den 22. Febr.*
[3] *D. e. den 7. Febr.*
[4] *D. e. den 27. Febr.*
[5] *D. e. den 15. Febr.*
[6] *D. e. den 6. Marts.*

(Anno 50 des mitwekens im vastelauende[1] dede Claus Jepsson rekensschup vnde hefft heren Nicolaus vornoget xxxij m*ark*, vnde wort wedder gekaren Tomes Swelunt.)

(Anno domini 1551 des midueken in den fastelauent[2] dede Thomes Swelundt rekenschop van des hilgen lychamis altars rente, vnnd hefft eren Nicolaus vornoget xxxij m*ark* viij ß. Nicolaus Johannis sscr.)

(Anno etc. lij midwekens in den vastelauent[3] dede Peter Saxen rekenschop van deme vorschreuen lenhe, vnnd hefft ock eren Nicolaus vornoget xxxij m*ark* viij ß. Nicolaus Johannis propria manu.)

(Anno 54 midwekens im vastelauende[4] dede Oluff Sonnicksson rekensschup van aller vpboringe, vnde dem kerckheren vornoget den gansen summen alsz xxxiij m*ark*, vnde wurt wedder gekaren Asmus Vke.) 45

(Anno 55 midtwekens im vastelauende[5] dede Asmus Vke rekensschup van aller vpboringe, vnde dem kerckheren hefft he vornoget xxxiij m*ark*, vnde wurt wedder gekaren Jurgen Steffensen.)

Anno etc. im 56 midtwekens im fastelauent[6] dede Jurgen Steffenssen rekenschop van aller vpboringe, vnd hefft deme karkhern her Nicolaus vornogett xxxiij m*ark*, vnd is wedder gekaren Aszmus Petersson Goltszmit.

Anno etc. im 57 mydtwekens im vastelauende[7] dede Asmus Goltsmit rekensschop, vnde dem kerckheren hefft he vornoget xxxiij m*ark*, vnde wurt wedder gekaren Cristoffer Vke.

Anno 1559 midwekens im vastelauende[8] dede Hans Bornszen clare rekenschop van des hilligen lichammes altare, dat he hadde vornoget her Nicolaus selygers frouwen xxiij m*ark*, vnde wart wedder gekaren Asmus Jacobszen. 7

[1] *D. e. den 19. Febr.*
[2] *D. e. den 11. Febr.*
[3] *D. e. den 2. Marts.*
[4] *D. e. den 7. Febr.*
[5] *D. e. den 27. Febr.*
[6] *D. e. den 19. Febr.*
[7] *D. e. den 3. Marts.*
[8] *D. e. den 8. Febr.*

55.

1434, 15. Juni. Afladsbrev, udstedt af Biskop Navne i Odense til Fordel for Degnenes Alle-Helgens-Kalente i Fuglse Herred paa Lolland.

Det originale Pergamentbrev, der her er aftrykt, findes i det store kgl. Bibl. (Thotts Saml., Fol., Nr. 730 Fol. 634). Det er tidligere trykt i Dske Mag., III, S. 264—5, hvor det ogsaa er oversat. Det omtales i Kirkeh. Saml. 3 R. VI, S. 443. — Navne Jensen var Biskop i Odense 1421--1440.

Uniu*ersis* Chr*isti* fide*lib*u*s*, ad quor*um* noti*tiam* p*rese*ntes l*itte*re p*er*uener*int*, Naffno, dei gra*tia* ep*iscop*u*s* Ottoniens*is*, caritatem *con*tinua*m* in d*omi*no cu*m* salute. Piu*m* *et* gratu*m* obsequiu*m* deo impe*ndere* cre*d*imu*s*, quociens ejus fideles ad pie*ta*tis op*er*a excitamus. Cupient*es* igitur, ut kalende custodu*m* ecc*les*iar*um* in Fuælsehæ*re*t Lalandie, in honorem omnium sanctorum inchoate, in suo honore *et* stabili*ta*te valea*nt* p*er*mane*re*, om*n*ibus ve*re* penite*n*tib*us* *et* *con*fess*is*, qui missar*um* *et* vigiliar*um* solle*m*pnia, q*uoci*e*n*s in a*n*no p*ost* discessu*m* alic*ujus* fr*atru*m de dictis kale*n*dis celeb*ran*tur, visitauerint, seu qui ad sustentat*ione*m ear*und*em kalendar*um* in testame*n*to manus porrexe*r*int adjut*r*ices, seu qui in domo *con*uiuii p*ro* ref*rige*rio a*nim*ar*um*, du*m*mo*do* illa t*ri*a ca*n*tica, sc*ilicet* de *sanc*ta t*rinita*te, de d*omi*na no*st*ra *et* de om*n*ib*us* *sanc*tis, a clero deca*ntantur*, de*um* pie exorauerint, *et* qvi post *com*mestione*m*, dum super defu*nct*i*s* fr*atribus* *et* sororib*us* exora*tur*, deuotos se habuerint, u*el* qui ad lu*min*aria aliq*uid* donauer*int*, quoci*en*s p*re*missa seu aliq*uid* p*re*missor*um* deuote adimpleuer*int*, toti*en*s de om*ni*pote*nt*is dei mi*sericordi*a *et* be*a*tor*um* Petri *et* Pauli ap*ostolo*r*um* ejus auctor*ita*te *con*fisi quadraginta dies indulge*n*tiarum de injunctis sibi penitentiis misericorditer in d*omi*no relaxamus. Datu*m* a*n*no d*omi*ni millesimo quadringentesimo tricesimo quarto ip*so* die beatorum Viti et Modesti marty*rum*[1], no*st*ro sub secreto p*rese*ntib*us* appenso. Nos v*er*o

[1] *D. e. den 15. Juni.*

Naffno, sup*radictus*, co*n*frater dictarum kalendar*um*, om*n*ia *et* singula jura, p*r*iuilegia et statuta ear*und*e*m* p*er* p*rese*ntes pie statuim*us*, app*ro*bamus et in sua p*er*mane*n*tia ratificamus eternaliter du*r*atura.

56.

1434, 26. Decbr. Enken Flore Bote, der er Søster i Vikarernes Hellig Trefoldigheds Broderskab i Slesvig, skjænker det nævnte Vikariekalent fyrretyve Mark for sin, sin Söns og sine Venners Saligheds Skyld.

Brevet er trykt efter Zeitschr. d. Gesellsch. f. d. Gesch. der Herzogthümer, III, 1873, S. 103—4 jfr. 97, hvor det er offentliggjort af fhv. Appellationsrets-Præsident, Dr. jur. Chr. L. E. v. Stemann. Vikarerne og Officianterne i Slesvig Domkirke havde deres eget Alter i den, viet til den hellige Trefoldighed; det bestod alt 1381 (Archiv f. Staats- u. Kirchengesch. der Herzogth., II, 1834, S. 541—43). Se om Trefoldigheds-Gilder ovfr. S. 238. — For det af Vikarerne ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn dannede Gilde haves Statuter i to forskjellige Skikkelser (s. ndfr. S. 348 og 355); andre Vikargilder kjendes i Bogense (s. ndfr. S. 362), i Ribe (P. Terpager Ripæ Cimbr., 1736, S. 453; Kinch: Ribe, I, S. 560, 617, Ny Kirkehist. Saml., III, S. 351 flg.) og i Roskilde (s. ndfr. S. 355 i Indledningen).

Ik Flore Botes wedewe, de en husvrowe Magnus Botes zeliger dechtenisse weset ys, bekenne und bethüghe openbare in desme breve vor allen ghenen, de ene zeen ofte horen lezen, dat ik myd vryen willen, vorbedacht unde unbedwungen unde myd beradene mode unde vulbord myner vründe unde van godes gnaden in zundeme lyve hebbe gheven vnde gheve en kraft desses breves van mynem gude to der broderschop der hilghen drevaldicheit der vicarien an der kerken to Sleswyc to deme denste godes unde dar ik zülven süster inne bin, umme myner, mynes leven zones unde myner vründe zele zalicheyt willen, vertich lüb. mark penninghe. Vor desse vorben. vertich mark penninghe zo sette ik vrouwe Flore erben. den

erliken here unde vicarien in der vorscr. broderschop unde kalande en bool unde ghud, dat my rechtliken unde redeliken van erfynde tovallen ys, belegen in deme dorpe to Esmarke in deme kerspel to Zatorpe am Anghelen, dar wandaghes Mattes Ebbyessone uppe wanet hadde, to eneme brukelken pande myd alle ziner rechticheit droghe unde nat, to brukende so vrygh, alze ik unde mynne vorvaren dat vryghest gy ghebruket hebben. Unde were jement myner rechten erven, de dat vorben. ghud lozen wolden, zo schal hee in de stede jo den erliken heren der vorscr. broderschop der vicarienkalande gheven unde betalen to der noghe de vorben. vertich lüb. mark penninge bynnen Sleswyc an sulker münte, alzo to Lüb. unde to Hamborgh ghenghe unde gheve denne sint unde dar en jeslik ghud man deme anderen mach vul mhede don in deme hertichdome to Sleswic sunder dat hole ghelt, unde hee schal den vorben. heren unde vicarien de losinghe kundighen bynnen den veer hilghen daghen to paschen und schal denne darna in sunte Martens daghe, de da denne neghest volghende ys, den erliken heren unde vicarien vorscr. den ersten penningh myd dem lesten to der noghe vull betalen, alze vorscr. ys, sunder jenigherleye arghelist, hülperede edder weddersprake und, wan desse betalinghe den vorben. heren unde vicarien, alzo hier vorscr. ys, ghans unde altomale dan ys, zo scholen de vorben. heren noch darna de jarlike renthe und ghulde des jares vom deme vorben. ghude upboren sunder jenigherleye hinderen dar ane to donde. Des to ener groter bewising unde bethugenisz so hebbe ik vrouwe Flore vorben. myn ingheseghel myt den ingheseghelen myner leven ome alzo Hartich Pogwischen unde Otte Pogwischen brodere myt wyllen unde wohlberadens modes endrachtighen henghen laten unde heten an dessen breef, de geven und screven ys na godes bort verteynhundert jar darna in deme veer und drüttighesten

jare im deme daghe sunte Steffens des hillighen mertelers[1] in weynnachten.

57.

1443. *Forskjellige Optegnelser vedrörende Præstegildet i Ribe.*

Nedenstaaende Optegnelser ere trykte efter P. Terpagers Ripæ Cimbricæ, 1736, S. 445—52, men ordnede kronologisk. Terpager har ejet Gildets »Bog« (liber convivii). Det er ikke klart, hvorvidt der i denne Bog har været indført nogle Statuter for Gildet. Terpager meddeler ingen direkte Citater af saadanne, men kun forskjellige Meddelelser, der kunne være uddragne af andre Optegnelser vedrörende Gildet. Han oplyser, at den, der blev Medlem, skulde betale for sin Indgang ligesom for Delagtighed i Gildets Messer, at han to Gange aarligt skulde erlægge en vis Afgift (subsidium primum et secundum), samt at Gildet styredes af to Oldermænd. 1471 talte det 63 gejstlige Brødre samt 20 Lægbrødre og Søstre. Gildet ejede forskjellige Bøger (s. ndfr.). Terpager aftrykker to Gildet vedrörende Breve. Ved det første legerer Præsten i Jernved 1447 Gildet 60 lybske Mark til Afholdelse af Sjælemesser, det andet, af 1462, er et til Gildet for et ydet Laan udstedt Pantebrev. Gildet har muligvis haft St. Lavrentius til Helgen (s. ndfr.); om andre St. Lavrentiusgilder s. ovfr. S. 107. — 1509 kaldes Gildet i et Pantebrev (Rigsark., Ribe Stiftskiste Nr. 472) »store Præste-Gilde«, maaske i Modsætning til Vikarernes Gilde (s. ovfr. S. 341); efter Kapitlets Jordebog fra 1530 kaldtes det (s. Kinch: Ribe, I, S. 616) muligvis ogsaa »Brødre-Gildet«; i den nævnte Jordebog (S. 132) læses: »Her Jens Anderssøn paa brødre gyldes wegne aff then jordt wet grabrødre port, som han paa boer, xij ß«. I Kapitlets noget senere Registrant Fol. 206 læses vedrörende to Ejendomme i Jernved: »Item eth skiødebreff, att oldermenn och gyldebrøder i brødre gylde i Ripe haffuer skiøtt Iffuer Jull forscrefne ij gaarde i Jernwith, som han tillforne haffde vdi panth aff thennem«. Baade Jordebogen og Registranten findes i Rigsarkivet.

Anno domini 1443[2] circa Martini dominus Esgerus Jacobi, succentor, receptus fuit in fratrem nostrum et dabit ad usum convivii duas marcas Lubecens. et habebitur absolutus ab expensis.

Anno domini 1451 circa Martini conclusum concorditer per fratres nostri convivii, quod quicunque exsolverit

[1] *D. e. den 26. Decbr.*

[2] *Kinch (Ribe, I, S. 326) er tilböjelig til at tro, at dette Aarstal ikke er rigtigt.*

VIII solidos ad ejus convivii ultimum subsidium, noviter ante impositum et expositum, liber habeatur et quitus a solutione missalium ad vitam.

c. 1454[1]. Convivium habuit pecuniam expositam pro redditibus annuis LXXXI marc.

Anno domini MCDLIIII° circa visitationis Marie[2] reponebatur ad pyxidem convivii una marcha cum VIII solidis et duobus st[erlingis].

Dominus Nicolaus Petri, præpositus in Vardhsyssel I marc, pro qua habet convivium unum librum Missale (circa annum 1454).

Item eodem tempore (anno sc. MCDLIV) tenebitur domini Nicolai Bacquini[3] convivii III marc., de quibus dabuntur II marce pro reparatione ymaginis sancti Laurentii, e qua subsidium sublevavit dominus Petrus Jacobi infra otava.

Anno domini MCDLVI° octava beati Martini[4] acceptavit nec non possessione habuit dominus Kanutus Lundh, canonicus Ripensis, librum convivii videlicet compendium s[ancti] Thome, qui liber rediet ad convivium post mortem predicti Kanuti Lundh domini canonici.

Dominus Andreas Skell[5], decanus, exposuit primum et secundum subsidium circa festum visitationis Marie[2] et sit liber pro missalibus ejus diebus anno domini MCDLVII.

Dominus Petrus Friis[6], canonicus Ripensis, eodem anno exposuit primum et secundum ut supra.

Anno domini MCDL septimo in prompta pecunia circa festum visitationis Marie[2] reponebantur in pyxide sex marce minus duobus solidis.

[1] *Kinch (Ribe, I, S. 616): »maaske Trykfejl for 1474«.*

[2] *D. e. den 2. Juli.*

[3] *Nævnes ndfr. som Medlem af Gildet 1471; hans Segl i Henry Petersens Dske gejstl. Sigiller Nr. 879.*

[4] *D. e. den 18. Novbr.*

[5] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 873.*

[6] *Nævnes ndfr. som Oldermand for Gildet 1460, som Medlem af det 1471; hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 882.*

Anno 1460 circa festum visitationis Marie[1] ego Petrus Friis, senator hujus convivii, recepi a pixide ad usum meum VII marc et sex solidos, quod protestor manu propria.

Circa festum Martini anno MCDLXV dominus Petrus Friis, canonicus, XII solidos exposuit pro casula convivii.

Anno 1465 circa festum Martini[2] dominus Andreas, prior ordinis sancti Johannis, solvit primum et secundum subsidium hac potatione.

Anno 1470 circa festum visitationis[1]: Memorandum quod dominus Tuco Therkelli, Ripensis ac Wibergensis ecclesiarum canonicus, contulit convivio sacerdotum Ripis librum papiraceum bene ligatum de statu clericali et de missarum celebratione, qui incipit primo.

Dominus Johannes Tuonis peramplius habeatur absolutus ab expensis convivii faciendis et a missalibus, quia in prompto dedit sex marcas ad usum convivii.

Dominus Nicolaus Christierni pie memorie quondam archidiaconus Ripensis legauit convivio sacerdotum Rip[ensium] duo clenodia argentea, videlicet stob, de suis quantitatibus .... pro quibus muneribus sit orationibus convivarum dive commissis. Et eadem clenodia sunt de pondere XII vnciarum. Item scilicet pro intersignia notant in fundo stoparum: mementote mei.

Numerus fratrum circa festum visitationis Marie[1] 1471:

Dominus Ericus Friis.

Reverendus pater episcopus Petrus Nicolai Ripensis[3].

Reverendus pater episcopus Jacobus Burglauensis[4].

D. Nicolaus de Pesthey.

D. Nicolaus Bacquini.

D. Johannes Torckilli.

[1] *D. e. den 2. Juli.*

[2] *D. e. den 11. Novbr.*

[3] *Peter Nielsen, Biskop i Ribe fra 1465—1483.*

[4] *Jakob eller Jeppe Fris, Biskop i Børglum fra 1453 til efter 1481.*

D. Cristiernus Tydesk.
D. Torckillus de Gamst.
D. Lago Crucifer.
D. Sweno Petri.
D. Wiphardus.
D. Johannes de Pesthey pro domino Erico Friis.
D. Magister Johannes Langh[1].
D. Gregorius de Haffne.
D. Kanutus Windh.
D. Two de Forlæ.
D. Petrus Friis
D. Decanus Tomas Langhe[2].
D. Arnoldus Canonicus.
D. Henricus Holthwss.
D. Olavus de Rinkopingh.
D. Nicolaus Johannis Holgaardh.
D. Johannes Andree Canonicus.
D. Andreas de Meolløm.
D. Petrus Magni.
D. Jacobus Køghe.
D. Nicolaus Michaelis de Hee.
D. Ericus Hacquini.
D. Olaus Boecii.
D. Magister Lago[3].
D. Petrus de Høghum.
D. Andreas prior ordinis sancti Johannis.
D. Jacobus Windh cantor.
D. Hennichinus Saxen.
D. Stephanus.
D. Johannes wan Haghen[4], pro quo dominus Two solvit introitum et totum subsidium.

[1] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller S. 74.*
[2] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 885.*
[3] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 886.*
[4] *Ærkedegnen Johan Mikkelsen van Hagen dør 1498; han testamen-*

D. Henricus Johannis succentor, pro quo dominus Ericus Haquini solvit primum subsidium.

D. Petrus Esgeri[1], pro quo dominus Twco solvit totum.

D. Ericus Johannis de Erisøø, pro quo dnus Hennichius.

D. Petrus de Qwangh pro quo dnus Two.

D. Nicolaus de Sneom, pro quo dnus Nicolaus Matie.

D. Johannes Brwss, pro quo dnus episcopus.

D. Stephanus de Gaverslundh, pro quo dnus Twco.

D. Laurentius de Roseel, pro quo mag. Lago.

D. Nicolaus Helssen, pro quo dnus Hennichius.

D. Falko in Bollem, pro quo mag. Lago solvit primum subsidium.

D. Wilhelmus in Thym, pro quo dnus Hennichinus.

D. Wilhelmus Troldh, pro quo dnus Petrus Friiss.

D. Nicolaus in Børdingh, pro quo mag. Lago solvit totum subsidium.

D. Nicolaus Wlch, pro quo dnus Twco solvit totum subsidium.

D. Petrus Mathie de Hosteo, pro quo dnus Petrus episcopus.

D. Petrus Cristierni de Bregningh, pro quo dnus Petrus episcopus.

D. Lyderus Jwl, pro quo dnus Petrus episcopus.

D. Johannes Stephani de Hoddy, pro quo dnus Petrus episcopus.

D. Johannes Hwidssen in Tyringh, pro quo dnus Kanutus.

D. Symon de Bork, pro quo dnus Petrus episcopus.

D. Mathias Johannis de Røme, pro quo dnus Twco.

terer Gildet 2 Mrk. (Kinch: Ribe, I, S. 408); hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 889.

[1] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 895.*

D. Henricus Thome, pro [quo] dnus Twco solvit primum subsidium et secundum.

D. Mathias Lwndh de Wanborgh, pro quo dnus Wlphardus solvit.

Magister Lambertus Conradi canonicus, pro quo dominus Tuco, item dnus Johannes de Staffningh.

D. Wilhadus Friis[1], canonicus, prepositus in Tyrholm, pro quo dnus Hennichinus canonicus.

Magister Jacobus Staghe[2], canonicus, pro quo dnus Johannes Andree.

Nomina laycorum et sororum.

Olaus Jacobi.

Nicolaus Staghe.

Elso Friis.

Helena de Lemwiigh.

Radigh cum uxore.

Inge Eggertz.

Domina Benedicte Steenfalss.

Karinæ Michelss.

Nicolaus Kanute cum uxore.

Nicolaus Nicolai, pro-consul.

Karinæ Pederss.

Towe Anderskon(!).

Cristiern Styggi cum uxore.

Clawess Gøringh cum uxore solvit introitum.

Nis Kiørner cum uxore sua Marina solvit introitum.

58.

För 1450. Statuter for de evige Vikarer ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

[1] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller Nr. 887 (?).*

[2] *Hans Segl i Dske gejstl. Sigiller S. 75.*

Haandskriftet er et samtidigt Papirhefte, bestaaende af fire Blade (otte Sider) sammensyede i et Læg (Rigsarkivet, Kbhvns Gejstlighed og Kapitel Nr. 16). Statuterne fylde S. 1—5, Fortegnelsen over Aartiderne findes Side 6 (og 8) og Fortegnelsen over Vikarerne Side 7. Haandskriftet har tidligere været trykt i H. F. Rördams Kbhvns Kirker og Klostre, Till. S. 49—53 og i Kbhvns Dipl., IV, S. 42—46. De i Parentes satte Navne ere overstregede i Haandskriftet. — I Kbhvns Kirker og Klostre S. 212 flg. findes en Del Oplysninger om de her nævnte Vikarers Samfund.

Nota, istos articulos infra scriptos seruabunt perpetui vicarii in ecclesia Haffnensi.

1. Primo quod habeant bonam concordiam et justam conuersationem inter se, sicut decet sacerdotes et ministros Christi. Si quis in hoc per inobedienciam contrarius et rebellis exstiterit, emendet secundum relacionem omnium fratrum; quod si non fecerit, accusent eum coram capitulo majori.

2. Item si quis celebrauerit, quando fuerit sermo tam in choro quam in patrociniis altarium, et impedit audientes verba dei, soluat iiij grossos.

3. Item si quis celebrauerit sub processione tam quotidiana quam solenni uel tempore offertorii, emendet totidem, quod omnis celebrans finiat missam suam ante processionem et tempus offertorii, ne fiat transitus angustus in processione, et ne impediatur populus ab oblacione.

4. Item nullus incipiat cantando missam in ecclesia, antequam alter cantans finierat agnus dei preter altare parochiale, super quod nichil juris habemus, soluat iiij grossos.

5. Item stabunt perpetui vicarii in choro et ibunt in processione et sedeant in prandiis secundum etatem perpetuitatis sue.

6. Item si quis denotatus fuerit ad officiandum uel regendum in choro et neglexerit venire, pro qualibet hora soluat album.

7. Item si quis summam missam omiserit, dabit lagenam trauisii, [1]si ewangelium uel epistolam, soluat iiij grossos[1].

[1] *Skrevet til med en anden samtidig Haand.*

8. Item co*n*ueniant o*m*nes semel in o*mn*i me*n*se ad tractand*um* honore*m* eccl*e*sie *et* p*rop*ter bonu*m* *con*cordie, ut corrigant*ur* negligen*tes* *et* *re*missi in offi*c*io suo expona*n*t suam eme*n*dam. Si quis admonit*us* fuerit *et* no*n* venerit ad *con*uen*tum* infra prima*m* hora*m*, soluat bonu*m* g*rossum*, si no*n* fue*rit* in leg*i*timo impedime*n*to.

9. Item q*uod* nullus *re*uelet secreta nostra laic*is* aut alicui p*er*sone; si quis sup*er* hoc *re*us inue*ntus* fuerit, eme*n*det *et* soluat lagena*m* *sere*uisie.

10. Item p*er*petuus vicarius, qui fuerit junior, semp*er* erit hostiarius *et* pinc*er*na n*oster*, q*uan*do *con*uenerim*us*, donec alt*er* nou*us* aduene*rit*; q*uo*d si omiserit, soluat grossum et penultim*us* teneat offici*um* ministrando.

11. Item si quis nostr*um* p*ro* distribuc*ioni*b*us* p*er*cipiend*is* chor*um* intrare voluerit, matutinas an*tequam* p*ri*ma lect*io*, missam an*tequam* ep*ist*ola, vesp*er*as an*tequam* t*er*ciu*m* Gl*ori*a patri intrar*e* maxime se procur*et*, matutinas an*te* laudes, missam an*te* Agnus dei, vesp*er*as an*te* *re*ditu*m* chor*i*, finito Gaude Maria, si quidq*uam* p*ar*ticipa*re* volue*rit*, nullat*enus* exeundo.

12. Item si duo u*el* pl*ur*es fuerint officiantes uel vicarii ad idem altar*e* int*er* se concordabunt de hor*is* celebrand*is*, s*et* in *con*cursu prefera*tur* senior in collac*ione*, atq*ue* in exseq*uiis*, p*at*rociniis *et* dedicac*ioni*b*us* alt*er*nat*is* vicibus singula onera supportabunt, *et* totu*m* offe*rto*riu*m* cedat *commu*ni carba*nan*[1] vicario*rum*, deduct*is* inde expens*is* juxta laudabile*m* *con*suetudi*nem* eccl*e*sie faciend*is*.

13. Item in fundac*i*one cujusl*ibet* vicarie *con*cordand*um* est a p*ri*oratu fundac*ione*s sup*er* ornamen*tis*, *et* cet*er*is p*ar*ibus senior p*re*fera*tur* in eisd*em*.

14. Item si quis nou*us* p*er*pet*uus* vicar*ius* effectus ad collegiu*m* nostr*um* appositus fuerit, an*tequam* quidq*uam* no-

[1] *Dette Ord forekommer endnu to Gange ndfr. S. 352 L. 4 f. n. og S. 353 L. 1 f. o.*

biscum percipiat, faciat omnibus fratribus petanciam suam de tribus ferculis et bona lagena cereuisie, prima de salsatis cibariis, secunda de carnibus recentibus cum sobicio, tercia et vltima de recentibus assatis carnibus cum butiro et caseo, que primo mense apponantur. Item habeat suppellicium et almucium et intret chorum nobiscum onera et officia singula, ut moris est obseruando etc., in toto particeps perseuerit dando florenum reynoldensem.

15. Quando aliquis nostrum decesserit, tunc quilibet viuencium vnam missam pro anima ipsius celebret uel celebrare faciat, antequam vtatur carnibus manducandis.

16. Item quando aliquis fratrum prolixo languore infirmatur, tunc omnes fratres incolumes duo post duos, quotquot sunt, duas missas in omni septimana coram altari suo, donec conualuerit, legere teneantur.

17. Item nullus fratrum loquatur sine licencia prioris uel nisi finito sermone alterius loquentis sub pena duorum denariorum immediate soluendorum, et si hoc statim non fecerit, soluat duplum.

18. Item vicarius absens habebit in capitulo nostro procuratorem vnum vicarium et non alium, qui non solum pro ipso respondeat, set et satisfaciat et cum hoc habeat ordinacionem bonorum prebende sue.

19. Item quilibet frater non residens omni anno soluat duos solidos grossorum pro absencia sua[1] infra festum Dionisii[2] uel soluat duplum.

20. Item si quis non venerit ante exitum cimiterii, quando faciamus processionem pro aliquo mortuo, careat dimidia porcione istius funeris; similiter in missa animarum, si non venerit ante inceptionem epistole.

21. Item si quis non venerit ad vigilias alicujus mortui, antequam dicatur Dirige domine, careat eciam dimidia porcione.

[1] *Her følger overstreget »et hoc soluat«.* [2] *D. e. den 9. Oktbr.*

Ista sunt anniuersaria perpetuorum vicariorum Haffnensium.

Primum domini Johannis, dei gracia episcopi Roskildensis[1], pro vno solido grossorum, quod habeatur infra aduentum domini[2].

Item anniuersarium Elseby Cops erit circa festum conuersionis beati Pauli[3] pro ij solidis grossorum.

Item anniuersarium Magni Gøye erit circa festum purificacionis beate virginis[4] pro duobus solidis grossorum.

Item anniuersarium domini Petri Gammel, quondam vicarius hujus ecclesie, erit circa festum pasche pro ijbus solidis grossorum.

Item anniuersarium domini Suenonis Westenschows, quondam canonici istius ecclesie, erit infra xl[am][5] cum canonicis pro duobus solidis grossorum.

Item secundum anniuersarium Elseby Cops erit circa festum Kanuti regis[6] pro duobus solidis grossorum et quodlibet eorum erit per sexmissas de trinitate.

Item anniuersarium domini Clauus Reynikis erit infra octavam Epyphanie[7] pro ijbus solidis grossorum.

[Med senere Hænder er tilföjet: øverst paa S. 6:]

Anniuersarium domini Johannis Jacobi fratris domus sancti (?) spiritus (?) erit circa festum Johannis baptiste[8].

[Midt paa S. 8:]

Die sancti Agapiti martiris[9] habuimus ij solidos grossorum concessiue de carbanan ex parte anniuersarii domini Nicolai de Balrop.

[Nederst paa S. 8, vendt paa Hovedet:]

Nota procurator noster habuit iij solidos grossorum in

[1] *Enten Johan (Jens) Andersen 1416—1431 eller Johan (Jens) Pedersen 1431—1448.*
[2] *D. e. fjerde Söndag för Jul.*
[3] *D. e. den 25. Januar.*
[4] *D. e. den 2. Februar.*
[5] *Quadragesima d. e. Fasten.*
[6] *D. e. den 10. Juli.*
[7] *D. e. den 13. Januar.*
[8] *D. e. den 24. Juni.*
[9] *D. e. den 18. Avg.*

die sanctorum Primi et Felisiani[1] de carbanan ad structuram.

Dominus Laurencius Olaui dabit lagenam cereuisie feria 3a post Kanuti regis.

[Paa S. 7]

Isti sunt perpetui vicarii ecclesie Haffnensis infrascripti.

(Dominus Ascerus Johannis)[2]
D. Johannes Alberti
D. Johannes Hermanni[3]
D. Olaus Jacobi
(D. Claus Johannis de Balderunæ)
D. Magnus Jacobi
(D. Jacobus Johannis)
(D. Laurencius Johannis)
(D. Nicolaus Petri)
D. Lagho[4] Iuari
D. Magnus Johannis
(D. Olaus Petri)
(D. Geffrardus Erici)
D. Laurencius Olaui
D. Johannes Olaui
D. Nicolaus Petri
Item (dominus Baltazar)
[Med en anden Haand er tilskrevet:]
Dominus Johannes Petri
Dominus Petrus Ingemaris
Dominus Jacobus Johannis
Dominus Nicolaus Alberti.

59.

1466, 30. Juni. Ærkebiskop Tuve i Lund og syv danske Biskoper udstede et Afladsbrev til Fordel for Kristi Legemsalter i Ribes Domkirke og St. Nikolajgildet (Peblinge- eller Skolelavet) i samme By.

Brevet findes i Afskrift i de Bartholinske Manuskripter paa Univ. Bibl. (Tome K, S. 482—3). Det ses af det, at Gildets Alter i Ribe Domkirke var et Kristi Legemsalter. Gildet er forøvrigt omtalt ovfr. S. 310. 1456 nævnes som dets Forstander Kanniken Niels Esgesen (P. Terpager: Ripæ Cimbr., S. 438), og 1458 testamenterede Præsten i Gram, Klemens

[1] *D. e. den 9. Juni.*
[2] *Forekommer 1424, 1432 og 1448 (Dske gejstl. Sigiller Nr. 345).*
[3] *Forekommer 1453 og 1468 (Sst. Nr. 347).*
[4] *Foran »Lagho« staar overstreget »Ola«.*

Madsen, det en Bistade, som han havde i Sem (sst. S. 60). — Se om andre Nikolajgilder ovfr. S. 193.

Universis sancte matris ecclesie filiis presentes literas inspecturis Tuo[1], dei gratia archiepiscopus Lundensis, Svecie primas et apostolice sedis legatus, Olavus Roskildensis, Johannes Arusiensis, Kanutus Wibergensis, Jacobus Burglanensis, Magnus Ottoniensis, Petrus Ripensis et Andreas Gardensis[2] eadem gratia ecclesiarum episcopi salutem et continuum incrementum celestium gratiarum. Pium et gratum deo obseqvium impendere credimus, qvotiens suos fideles ad pietatis opera excitamus. Cupientes igitur, ut altare corporis Christi in ecclesia cathedrali beate Marie virginis Ripis et convivium sancti Nicholai dictum vulgariter peblingh gilde scole Ripensis congruis habeantur reverentia et honore et a Christi fidelibus jugiter venerentur, omnibus igitur vere penitentibus et confessis, qvi dictum altare causa devotionis, orationis vel peregrinationis devote visitaverint, missas vel sermones ibidem audierint, lumina in honorem ipsius corporis Christi ad dictum altare optulerint, sev qvi ad fabricam predictorum altaris et convivii sancti Nicholai vel eorum ornamenta melioranda et augmentanda manus porrexerint vel porrigi curaverint qvomodolibet adjutrices, vel qvi pro nostro totiusqve christianitatis statu felici et tranqvilla pace ibidem deum exoraverint, et qvi in serotina pulsatione campane more Romane ecclesie trina vice angelicam salutationem videlicet Ave Maria devote dixerint, qvotiens premissa vel aliqvid premissorum sincero affectu fecerint, totiens de omnipotentis dei misericordia et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli auctoritate confisi xl dies indulgentiarum de injunctis eis peni-

[1] *Tuve Nielsen, Erkebiskop i Lund 1443—72.*

[2] *Disse Biskopper ere Oluf Mortensen i Roskilde (1461—85), Jens Iversen i Aarhus (1449—82), Knud Mikkelsen i Viborg (1456—78), Jakob Fris i Børglum (1453—c. 83), Mogens Krafse i Odense (1460—74), Peter Nielsen i Ribe (1465—83) og Andreas, der udnævntes til Biskop i Grönland 1461.*

tentiis singuli nostrum misericorditer in domino relaxamus, dummodo voluntas diocesani ad hoc accesserit et consensus. Datum Hafnis anno domini MCDlxvj in die commemorationis beati apostoli Pauli[1] nostris sub secretis presentibus appensis. Etiam volumus et statuimus, ut iste indulgentie dentur omnibus et singulis missam in qvinta feria ante idem altare corporis Christi devote audientibus similiter et convivis infirmos ejusdem convivii visitantibus.

60.

1468, 5. Januar. Biskop i Roskilde Oluf Mortensen stadfæster Vedtægterne for de evige Vikarer ved Vor Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Det originale Pergamentbrev findes i Rigsarkivet (Kbhvns Gejstlighed og Kapitel, Suplement); dets Segl mangler. Det har tidligere været trykt i E. Pontoppidans Ann. eccles. Dan., II, 1744, S. 647—51 og i Kbhvns Dipl., IV, S. 97—100. De væsentligste Bestemmelser ere oversatte i H. F. Rördams Kbhvns Kirker og Klostre, S. 218—21. Der findes ingen Paragraftal i Pergamentbrevet. Den paa dettes Bagside skrevne Bestemmelse (§ 26, ndfr. S. 360) har ikke været trykt för.

Da Biskop Oluf Mortensen var død, ønskede Vikarerne deres Vedtægter stadfæstede af hans Eftermand Niels Skave (1485—1500). Der synes imidlertid at have været Vanskeligheder ved at opnaa denne Stadfæstelse (H. F. Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, S. 221). Den kom først 20. April 1490 og er helt formel, den indeholder ikke de muligvis noget forandrede Vedtægter, om hvilke det, ganske som i Indledningen her nedenfor, kun hedder, at de ere et Uddrag »ex statutis et ordinacionibus perpetuorum uicariorum ecclesie nostre Roskildensis« (Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, Till. S. 99; Kbhvns Dipl., IV, S. 211). — Der findes Fortegnelser fra 1472 over Vikarerne, fra 1525 over deres Bryggekjedler, fra c. 1530 over de Aartider, de skulde holde, og fra 1533 over deres Altere og disses Gods (Kbhvns Dipl., IV, S. 109, 406, 452 og 480; Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, Till. S. 180, 192 og 203).

Uniuersis *et* singul*is* p*rese*ntes *litte*ras inspectur*is*, visu*ris* pa*riter et* auditur*is* Olauus Martini[2], *d*ei gratia e*pisco*pus Roskilden*sis*, *salute*m in d*omi*no coet*er*na*m*. Rat*i*oni con-

[1] *D. e. den 30. Juni.*

[2] *Oluf Mortensen, Biskop i Roskilde 1461—85.*

gruit *et con*uen*it* eq*ui*tati, ut ea, q*ue* laudabili*ter* r*ati*onabili-
terque adi*n*uenta, statuta *et* ordinata s*un*t, ea maxi*me*, p*er*
que *con*cordia, ca*ri*tas *et* vnio int*er* fr*atre*s adaugeatur, diui-
nus cultus i*n* s*anc*ta eccl*es*ia augm*en*tetur, rixeq*ue et* dissen-
sio*nes* coartent*ur et* refrene*ntur*[1] stabili[2] *et* p*er*petua f*ir*mitate
p*er*seuere*nt*. Hinc e*st* q*uod* oblat*is* nob*is* hodie *et* exhibit*is*
pro p*a*rte dil*ec*tor*um* filior*um*, p*er*petuor*um* vicarior*um* eccle-
sie n*ost*re b*ea*te Ma*ri*e u*ir*ginis Haffnen*sis* n*ost*re dyoc*esis*
no*n*nullis ordinat*ioni*b*us et* statut*is* licitis, r*ati*onabilibus *et*[3]
honestis ex statutis *et* ordinat*i*onibus p*er*petuor*um* vica*rio-*
rum eccl*es*ie n*ost*re Roskildens*is* extract*is et* cu*m* ill*is* saltem
in effectu p*ro* majori parte *con*cordantib*us* ac p*er* ip*s*os vi-
ca*ri*os s*er*ua*ri* jurat*is*; que *et* quas statuta *et* ordinat*i*ones
dicti p*er*petui vica*ri*i eccl*es*ie b*ea*te Ma*ri*e u*ir*ginis Haffnen-
sis, auc*tori*t*a*te n*ost*ra ordina*ri*a confi*r*ma*ri*, stabiliri *et* app*ro-*
bari media*n*te ip*s*or*um* p*ri*ore ac p*er* eu*m*[4] instant*er* postu-
la*ri* fecer*un*t *et* postular*un*t. Que q*ui*de*m* statuta articulatim
sequu*ntur* successiue h*ujus* mod*i* sub tenore.

1. Primo, si q*ui*s nouus p*er*petuus vicari*us* effectus
fue*ri*t ad collegiu*m* n*ost*r*u*m apposit*us*, jurabit sup*er* [5]sue
consci*enci*e juramen*to*[5], se velle s*er*uare articulos *et* statuta
infrasc*ri*ptos. Et an*tequ*a*m* quidq*ua*m de p*ita*nciis[6] nobiscu*m*
p*er*cipiat, faciat infra a*n*nu*m* o*mni*b*us* fratribus pictanciam
sua*m*. Et habeat sup*er*pellici*um et* almuci*um et* intret cho-
ru*m* nobiscu*m*, onera *et* officia sing*u*la, ut mor*is* est, in
fest*is et* alias[7] obs*er*ua*n*do. Cu*m* hoc p*ro* introitu da*n*do
flor*enum* rynen*sem*, *et* sic in toto i*n* emolume*nt*is particeps
efficiatur.

2. Item[8] si quis fr*atru*m h*abuer*it aliqua*m*[8] causa*m*

[1] *Pont. har »referentur«.*
[2] *Pont. og K. Dipl. har »stabiliter«.*
[3] *Pont. har »ac«.*
[4] *Skrevet til over Linien.*
[5] *Pont. har »juramento conscientie sue«.*
[6] *Kbhvns Dipl. har »precenciis«.*
[7] *Pont.: »alios«.*
[8] *Mangler hos Pont.*
[9] *Herefter har Pont. indskudt »secum«.*

uel querelam aduersus intrantem, tunc intrans amicabilem[9] faciat compositionem, antequam receptus fiat in fratrem.

3. Item si quis aliquam querelam habuerit aduersus fratrem suum, conueniat eum primo coram[1] priore et aliis fratribus; si autem in prima instancia citauerit uel accusauerit eum coram alio judice, soluat lagenam almanice ceruisie.

4. Item quilibet intrans sit obediens priori in negociis et officiis intra et extra ecclesiam, quod si omiserit, soluat solidum infra mensem sub pena dupli,

5. Item[2] si quis fratrum uoluerit locare alicui uel aliquibus fundum aliquem uel curiam altaris sui, habeat hoc cum consensu prioris et consilio fratrum. Et si littera data super tali locatione sigillata fuerit cum sigillo possessoris, prioris et duorum uel trium fratrum, maneat in firmo robore et vigore, et successor locantis, seruatis seruandis, illud nequaquam valeat reclamare.

6. Item nullus presumat reuelare cuiquam secreta nostra, quod si quis presumpserit, exeat de confraternitate nostra tamquam infamis nec intrabit, priusquam emendam fecerit secundum consensum prioris et fratrum.

7. Item nullus fratrum loquatur sine licencia prioris et finito sermone alterius sub pena duorum denariorum immediate soluendorum, et si hoc statim non fecerit, soluat duplum.

8. Item si quis offenderit priorem nostrum in domo capitulari siue extra verbis contumeliosis, emendet secundum fratrum relacionem.

9. Item quicunque [3]fecerit prior[3] conuocacionem, ut fratres ad bonum concordie ad domum capituli conueniant, si quis ammonitus fuerit et non uenerit infra primam horam, dabit grossum, si autem post primam tarde uenerit, dabit album, si non fuerit legittimo[4] prepeditus[5] videlicet negocio[6] dominorum, lecto egritudinis uel extra partes.

[1] *Pont: »pro«.*
[2] *Mangler hos »Pont.«*
[3] *Pont.: »prior fecerit«.*
[4] *K. Dipl. har »legittime«.*
[5] *K. Dipl. har »perpeditus«.*
[6] *Pont. har »negotiis«.*

10. Item si quis aliquem de confratribus verbis contumeliosis uel calumpniosis in capitulo uel extra capitulum offenderit[1] in presencia duorum fratrum uel aliorum discretorum ex [2]furore impetus[2], dabit lagenam ceruisie.

11. Item nullus fratrum presumat jurare in capitulo per mortem Christi, sanguinem ejus, quinque wlnera, spiritum sanctum sub pena trium solidorum immediate soluendorum, et hoc totiens quotiens fecerit.

12. Item stabunt perpetui vicarii in choro, ibunt in processionibus, sedeant in prandiis secundum etatem perpetuitatis sue.

13. Item perpetuus vicarius, qui fuerit junior, semper erit hostiarius et pincerna noster et habeat missam in anniuersariis in choro, donec alter nouus aduenerit. Quod si omiserit, soluat dimidiam lagenam ceruisie et penultimus suum suppleat officium in omnibus ministrando.

14. Item si quis [3]deputatus fuerit[3] ad officiandum in choro et neclexerit, pro summa missa dabit lagenam almanice ceruisie, pro ewangelio vj solidos, pro epistola tres solidos, pro qualibet alia hora dabit album.

15. Item quando aliquis prolixo languore infirmatur, tunc omnes fratres incolumes, duo post duos, quotquot sunt, duas missas in omni septimana coram altari suo celebrare, donec conualuerit, teneantur.

16. Item quando aliquis fratrum decesserit, tunc quilibet viuentium vnam missam pro anima ipsius celebret uel celebrari faciat, antequam carnes manducet.

17. Item quilibet vicarius[4] absens habebit in capitulo nostro procuratorem vicarium et non alium, qui non solum pro ipso respondeat sed et satisfaciat et cum hoc habeat ordinacionem prebende sue.

18. Item quilibet fratrum non residens dabit omni

[1] *Pont. har »offendet«.*
[2] *Pont.: »impetus furore«.*
[3] *Pont.: »fuerit deputatus«.*
[4] *Mangler hos Pont.*

anno ij *solidos* gr*ossorum* p*ro* absentia infra festu*m* Dyonisii[1] uel soluat duplu*m*.

19. Item si q*uis* non uener*it* an*te* exitu*m* cimiterii, q*uando* faci*mus* p*rocessionem* p*ro* aliquo mortuo, ca*re*at dimidia port*ione* illi*us* p*rocessionis*.

20. Item in miss*is* a*nim*aru*m*, si q*uis* no*n* uener*it* an*te* incept*ion*em[2] ep*isto*le ad vigilias, an*tequam* Dirige dicat*ur*[3], ca*re*at dimidia portione.

21. Item q*uando* aliq*uis* fra*tru*m a*m*mone*tur* rite p*er* p*r*iorem n*ostru*m solu*ere* debita c*re*ditor*i* in*tra* n*ostru*m capi*tulu*m, p*ro* p*r*ima mo*nicione*, v*idelicet* xv dier*um* omissa, soluat dimidia*m* lag*enam* ce*r*uisie bone, p*ro* 2a, v*idelicet* x dier*um*, integra*m* lag*enam* ceruisie, p*ro* te*r*cia, v*idelicet* q*uin*q*ue* dier*um*, exeat *con*tu*m*ax *et* pe*r*jur*us* de o*mn*i co*n*uocac*ione* *et* pa*r*ticipac*ione* no*s*tra, donec i*n*stant*er* h*um*iliat*us* acqvisi*er*it *con*fra*ter*nit*at*e*m* de nouo p*er* pictan*c*iam *et* flor*enum* rynen*sem* p*ro* introitu.

22. Item in sequ*en*tib*us* cujusl*ibet* a*n*ni te*mpo*rib*us* *con*ue*n*iant o*mn*es fra*tr*es p*ro* defu*nct*is fra*tr*ib*us* *et* bene*fac*torib*us* a*nn*iu*er*saria vigiliar*um* *et* missar*um* i*n* su*m*mo choro deuoti*us* deca*n*tantes. P*rimu*m a*nn*iu*er*sariu*m* [4]*semper* er*it*[4] fe*r*ia 2a p*rox*i*m*a p*ost* d*omi*nica*m* cantate[5], 2um e*r*it ead*em* p*rox*i*m*a p*ost* festu*m* Olaui reg*is*[6], 3um p*rox*ima an*te* festu*m* Martini[7], 4um fe*r*ia 2a p*rox*i*m*a ante festu*m* pu*r*ifica*c*ion*is* Marie[8]. Hoc adjecto q*uod* o*mn*is abse*ns*[9] tam de vigiliis q*uam* de miss*is*, soluat p*ro* quolib*et* offic*io* duos st*er*ling*os*. F*rat*er ve*ro* [10]vn*us* p*ost*[10] aliu*m*, q*ui* a priore a*m*monit*us* fuerit, faciat fra*tr*ib*us* prandiu*m*, ut meli*us* pote*r*it.

23. Item si quis celebraue*r*it sub p*rocessione*, ta*m* sole*m*ni q*uam* quotidiana, soluat iiij gr*ossos* et hoc, si ele-

[1] *D. e. den 9. Oktbr.*
[2] *Pont. og K. Dipl.: »incaptionem«.*
[3] *Pont.: »cantatur«.*
[4] *Pont.: »erit semper«.*
[5] *D. e. fjerde Söndag efter Paaske.*
[6] *D. e. den 29. Juli.*
[7] *D. e. den. 11. Novbr.*
[8] *D. e. den 2. Febr.*
[9] *Herefter er et Ord udraderet.*
[10] *Pont. har: ». . . in«.*

vac*ionem* fece*rit* u*el* aliud signu*m* cu*m* corpo*re* Chr*isti* sub p*rocessione*[1].

24. Item n*u*llus incipiat cantare missam, an*tequam* alt*er* cantans finierit[2] p*re*facionem, sub pena quatuor gr*ossorum*.

25. Item si quis alicui *con*fr*atru*m, eo no*n* p*rese*nte, coram aliis detraxe*rit* seu i*n* v*erb*a sca*n*dalosa seu calu*m*pniosa [3]obloque*n*do p*ro*rupe*r*it[3], q*ue* famam fratr*is* poteri*n*t no*t*abilit*er* denigrare, sup*er* hoc *con*uictus dabit lagenam ceruisie.

Quibus quidem statutis *et* ordinac*ion*ibus, ut p*re*mitti*tu*r, oblat*is* *et* p*ro*duct*is* ac cora*m* nob*is* *et* p*er* nos lect*is*, recitat*is*, audit*is*, exa*min*at*is* *et* int*ellectis* ac just*is* *et* r*aci*onabilib*us* i*nuentis*, nos attendentes postulac*ion*em huj*us*mo*d*i fore justam *et* *con*sona*m* rac*ioni*, q*uod*q*ue* justa petentib*us* no*n* e*st* denegand*us* assens*us*. Id c*ir*co statuta *et* ordinac*io*nes huj*us*mo*d*i preinsert*as* in o*m*nib*us* *et* singul*is* eo*rum* punct*is* *et* articul*is* c*on*f*ir*mau*imus* *et* app*ro*bau*imus* ac tenore p*rese*nc*ium* c*on*f*ir*mam*us* *et* app*ro*bam*us* deinceps p*er*petuis futur*is* t*empo*ribus duratur*as* int*er* ips*os* vicarios eccl*es*ie[4] b*ea*te Ma*r*ie virginis Haffnen*sis* *et* p*er* eos i*n*uiolabilit*er* tene*n*da *et* obse*r*ua*n*da. In quor*um* o*mni*um *et* singulor*um* fidem, testimoniu*m* *et* robur p*re*missor*um* sec*ret*um n*ostr*um [5]duxi*mus* p*rese*ntib*us*[5] appe*n*dend*um*. Dat*um* Roskild*is* in vigilia Epyphanie domini n*ost*ri Jh*es*u Chr*isti*[6] anno a nati*vi*tate ejusd*em* millesimoquadringentesimo sexagesimo octauo.

26. Ite*m* a*n*no d*omi*ni mcdlxxiij die lune p*roxim*a post d*omi*nica*m* letare xxix me*nsis* Marcii sup*er* expe*nsis* successu t*empo*r*um* facien*dis* *cum* officiis diui*nis* p*ro* *com*me*mo*rat*ione* fr*atru*m fuit ex c*onsen*su o*mni*um fr*atru*m vicario*rum* Haffn*ensium* tu*n*c residentiu*m* v*n*ani*miter* sit c*on*clus*um* i*n* domo

[1] *Herefter er udraderet c.* $^3/_4$ *Linie.*
[2] *Her staar »finierat«.*
[3] *Pont.: »proruperit abloquendo«.*
[4] *Mangler hos Pont.*
[5] *Pont.: »presentibus duximus«.*
[6] *Epiphania, Hellig tre Kongers Dag, er den 6. Januar.*

capitulari, quod nullus fratrum, absentium siue presentium, ammonitus et registratus in ordine pro preparatione mense et prandii pro fratribus nullum extraneum aut extra consortium fratrum clericum aut laycum inuitare presumat ad mensam nostram nisi de licencia et assensu prioris sub pena duodecim solidorum irremissibiliter fisco fratrum applicandorum, et numerus, condicio et qualitas inuitandorum relinquitur arbitrio prioris pro tempore existentis, dummodo tales sint, quod consuetudini nostre reuerencie et sessioni prioris pro tempore existentis non derogent quoquo modo. Taxa inuitandorum quatuor persone nisi de gracia speciali.

61.

1470, 25 April. Vor Frue Kalent i Lollands Sønderherred udlejer Gods i Tornby (?), Ryde Sogn.

Brevet er gjengivet efter en Afskrift af Povl Rogert (Store kgl. Bibl., Thotts Saml. Fol. Nr. 730 Fol. 358 jfr. ovfr. S. 301); det er tidligere trykt i Rhodes Saml. til Lollands og Falsters Hist., II, 1794, S. 283—4 og i Uddrag i Kirkeh. Saml. 3 R. VI, S. 429. Et Tornby i Ryde Sogn synes ikke at existere, men vel et Thoreby (s. Trap: Kongeriget Danmark, 3 Udg., III, S. 180). Hans Munch, der som Lejer af Godset i Tornby skal være Kalentet »hørig og lydig«, erhverver 1482 et Tingsvidne paa Godset (Rogerts Hdskr. Fol. 359, Kirkeh. Saml. anf. St. S. 430). — Kalentet havde ogsaa Gods i Gloslunde og Hoby, hvorom der foreligger en Række Dokumenter (s. de anf. Steder); af det ældste fra 1420 kjendes dog kun et Brudstykke. — Kalentet, der er et Vor Fruegilde — se om andre Marie-Gilder ovfr. S. 216 — anses for en Fortsættelse af det ovfr. S. 301 nævnte Guds Legems Gilde i Lollands Sønderherred.

Jek Pædh[e]r, soghnæp[re]sth i Tylletzæ soghn och oldh[e]rman i wor frhuæ callænthæ i Sondherheryth i Lollandh, prior Beindh i Halstædhæ closther och Niels Brvn i Skowlænge, wy gøre vytherlicht for allæ mæn met thettæ worth opnæ breff, thet wy met alle brødhræs rodh oc samtyckæligheth wnth haffvæ oc i leyæ ladht thennæ breff-

wiseræ Hans Mwnch i Tornby[1] vorth kallænthæ gwtht, lygendhæs i for*skreff*ne Tornby i Rydhe soghn, som han nw selff paaboor, i syn tiidh wth och hans hoffstrv och eth af bægghas theris børn, som længsth leffue effther them, swo met skiæll, ath for*skreff*ne Hans Mwnch eller hans barn skal aarlighe giiffwæ oss thiil landgyldhe thiil for*skreff*ne wor frhuæ kallænthe xv skpr bygh thiil godhe redhe, nar som hannom thiilsyghæs, och byghe och forbædhre paa gordhen oc ey forarffwen i nogh[e]n modhe och wæræ oss hørighe och lydighe thiil for*skreff*ne kallænthæ. Thiil ydhermer forwaryngh oc bædhræ stadfestelzæ hænghe wy for*skreff*ne wore inceyllæ nædh[e]n for thettæ breff. Datum anno d*omi*ni M°CDLXX qvarta feria infra[2] pasche[3] etc.

62.

1480, 21. Maj. Vor Frues Vikargilde i Bogense kvitterer for Modtagelsen af en Pengegave.

Efter en kun mindre god Afskrift i Langebeks Dipl. i Rigsarkivet paa hvilken Langebek foroven har noteret »Ex copia« samt »1480«. En' anden ligeledes mindre god Afskrift findes i Klevenfeldts Stamtavler Qvitzov, og denne Afskrift er trykt i Vedel-Simonsens Rugaards Hist., I, 2, S. 28—29; under Afskriften har Klevenfeldt noteret: »Ex copia mihi a D° Hendrichsen communicata« (H. Henrichsen adledes 1747 Hielmstierne).

Erich Nielsen, oldermand i Boensze gilde, Tord Oluffsen, stolszbroder szammestedtz, kiendis och kundgiørisz i dette wortt obne breeff, att vi haffue annammidt oppaa wor fruis vickariis gildis wegne i Bogensze aff hederlig og welbiurdig mand Henniche Jenszen[4] aff Sandager halffierdeszindtztiuffue [℔][5] dansche penninge, huilche forneffnde halffierdeszindtztiuffue [℔][5] velbyrdig quinde Mette[6] hans

[1] *Thoreby (?) s. Indledningen.*
[2] *Her staar meningsløst »ttiæ«.*
[3] *1470 var det første Paaskedag Söndag den 22. April.*
[4] *Af Familien Qvitzov (Vedel-Simonsen Rugaard, I, 2, S. 28).*
[5] *Indskud hos Klevenfeldt.*
[6] *Af Familien Bille (sst. S. 29).*

hustru, som nu død er, [til gildet gifvet hafde][1] och [sig skyldig][1] kiendte[2] paa hindis yderste tiid. Thi lade wi forneffnde Henniche Jenszen och alle forneffnde fru Mettis arffuinger alting, som thilforne, fri, ledig[3] och løsz for all ydermeere kraff och thiltall i nogen maade. Thill vidniszbyrd henge wi woris indszegle mett andre fleere dannemends etc. Schreffuen i Boensze 1480 paa pindszegildis dag[4].

63.

1483. Medlemsfortegnelse og Regnskabsmeddelelser m. m. vedrörende St. Luciigilde i Roskilde.

De nedenfor trykte Oplysninger om Gildet findes samlede i et Hefte i Rigsarkivet (Topograf. Saml. paa Papir, Roskilde). Det er 29 cm. höjt og 11 cm. bredt og bestaar af fem sammensyede Læg, hvis Blade — det første er ikke medtaget — i en nyere Tid ere numererede fra Fol. 1 til 49. Medlemsfortegnelserne, fra 1483 til 1524, optage de to første Læg (Fol. 1—21), Regnskabsmeddelelserne, fra 1500 til 1533, der tillige oplyse de aarlige Valg af Gerdebrødre, aabne det femte Læg (Fol. 39—83). Det tredje og fjerde Læg (Fol. 22—38) samt de sidste Sider af femte Læg (Fol. 44—49) indeholde mere spredte Meddelelser fra Aarene mellem 1516 og 1534 om Medlemmernes Udredelse af Korn (»Kornbyrd«) og Sjæleskud, om hvem af dem, der fik Øl hjem, om Gildets Gjæster samt forskjellige Udgifter, og disse Meddelelser ere ikke som Medlemsfortegnelserne og Regnskabsmeddelelserne skrevne i fortsat Række, men indførte mere tilfældigt, saaledes at bl. A. en Del Blade (Fol. 26b, 31b, 33a, 44—46a og 47a) staa tomme; paa Fol. 37b og 38a findes kun Overskrifter; foran Fol. 42 er et Blad udrevet, men dette synes sket, för de omstaaende Blade bleve beskrevne. De her omhandlede Meddelelser ere ndfr. trykte for sig (fra S. 406), i saavidt mulig kronologisk Følge, saaledes at de absolut udaterede ere satte tilsidst. Haandskriftets Foliotal ere satte til i Marginen. Selvfølgelig er der en Række forskjellige Hænder i Heftet, og det er ndfr. forsøgt angivet ved et halvfedt Bogstav, hver Gang en ny Haand begynder. Hvad der er overstreget i Heftet, er ndfr. sat i Parentes ( ).

Gildet har talrige verdslige Medlemmer, baade Mænd og Kvinder, men er desuagtet her regnet blandt »Gejstlighedens Gilder«, da det öjensynligt beherskedes af de gejstlige Medlemmer. En Række saadaune nævnes allerførst med Biskop Oluf Mortensen i Spidsen. De ere fra en Tid, der lig-

[1] *Indskud hos Klevenfeldt.*

[2] *Her staar »kiendis«.*

[3] *Saaledes hos Klevenfeldt; her staar »lødis«.*

[4] *Første Pinsedag 1480 var Söndag den 21. Maj.*

ger foran 1483. Men allerede den Gang talte Gildet ogsaa Lægfolk som Medlemmer (s. S. 365), og de læge Medlemmer synes at have spillet en ganske fremtrædende Rolle. Ved de aarlige Regnskabsopgjörelser, der fandt Sted i Kalentehuset (jfr. ovfr. S. 307), optræder saavel et gejstligt som et lægt Medlem, der synes ligeberettigede. Da der ingen Statuter kjendes for Gildet, er det forøvrigt ikke muligt nærmere at bestemme disse Regnskabsføreres Stilling i det. I Regnskabsopgjörelserne kaldes de hverken Oldermænd, Stolsbrødre eller lign. Men det ses af dem, at Gildet lönnede en Kapellan og en Skriver (1502) eller en Kapellan og en De(g)n (1505, 1506). I 1528 synes en »scolasticus« at komme til (s. ndfr. S. 424, 425). I Medlemsfortegnelserne nævnes 1505 en »dominus Jacobus Cristierni convivarum curatus in Tostrop« (hvad betyder dette?) og 1518 en »Hr. Jens Siluester skraaprest«. Endnu skal det her bemærkes, at i Regnskabsopgjörelsen for 1530 henvises for en Restances Vedkommende til et »Register«.

Gildet, der sammen med Domkirken i Roskilde bar Navn efter Martyren, den hellige Pave Lucius († 255), har afgjort Roskildes Biskop som Midtpunkt. 1511 hedder det en Gang i Medlemsfortegnelsen »myn herræ biscopen« (jfr. S. 428). De efter hinanden følgende Biskoper ere i de Aar, for hvilke der foreligger Medlemsfortegnelser, Medlemmer af det og sammen med dem en Række til den paagjældende Biskop knyttede Personer, hans Official, Kansler, Kapellan, Kapeldegn o. s. v. for ikke at tale om hans Skrivere, Bartskjærer, Dörsvend, Kok, Kjældersvend, Steger m. fl. I det Hele er Gildets Medlemmer af meget forskjellig Stand. Ved Siden af talrige Kanniker, Vikarer og Præster findes en Del Adelige, en Borgemester, flere Raadmænd, enkelte Kjøbmænd og en Række Haandværkere, mange af de nævnte med Hustruer, samt saavel mandligt som kvindeligt Tyende (servus, ancilla). Som Regel vare Medlemmerne bosiddende i Roskilde, men der var dog ogsaa udenbys Medlemmer f. Ex. en Prior i Antvorskov, en Abbed i Sorø, en Del Præster i nærmere eller fjærnere liggende Sogne (Soderup, Gyrstinge o. s. v.) og saa f. Ex. en Kræmmer i Næstved, en Skriver i Kjøge, en Skriver i Helsingborg m. fl. I Aarene 1483—1524 indtraadte i Alt 610 Medlemmer i Gildet, 445 mandlige og 175 kvindelige. Det er urigtigt, naar der i tredje Udgave af Traps Danmark (II, S. 202) staar, at der i Slutningen af det 15de Aarhundrede var omtrent 1530 Brødre i dette Gilde. Efter Meddelelse skulde der staa: »I Slutningen af 15de Aarhundrede til omtr. 1530 vare Brødrene i dette Gilde o. s. v.«

1a Liber co*n*uiuii s*anc*ti Lucii Rosk*ildensis*, co*n*tine*n*s no*mi*na *con*uiuarum.

P*r*imo d*omin*us Olau*us* Mart*ini*[1] ep*iscop*us Rosk*ildensis*.

It*em* doctor Cristofe*r*u*s*[2] p*re*posit*us* ecc*lesi*e Rosk*ildensis*, q*ui* dedit *con*uiu*io* vnu*m* bica*r*ium arge*n*teu*m* paa xxiiij lodh.

It*em* h*er* Oddæ Hanss*øn*[3] p*re*posit*us*.

[1] *Olaf Mortensen, Biskop (1461—85). 1503 og 1506 (Dske gejstl. Sigiller S. 26).*

[3] *Kannik, Kantor og Provst 1468 og 90 (sst. Nr. 286 og 292).*

Item mesther Hanss Myndell[1] canonicus.

Item her Per Anderssøn[2] canonicus.

Item her Lydher Jenssøn[3] canonicus.

Item mesther Otthæ[4] canonicus.

Item mesther Clemeth canonicus.

Item her Jenss Nicolai antiquus officialis et canonicus.

Item mesther Per Jenssøn canonicus.

Item her Folmer Pøskæ[5] canonicus.

Item her Jenss Persøn canonicus et senator.

Item mesther Lauris Perssøn canonicus.

Item mesther Hanss Bertelssøn canonicus.

Et multi plures canonici, vicarii, presbiteri et laici, qui non sunt scripti in hoc libro.

Anno domini mcdlxxx⁰ 3⁰ dominica die.

Primo her Matess Bertellssøn presth, fidejussor ejus Per Lywsesnoere soluit ij marck cere, fecit gerdh.

Item her Jenss Skelskør presth soluit totum, fecit gerdh.

Item Oluff Kalff[6] cum vxore sua Botilda soluit totum et dederunt ad altare conuiuii eth alteræ klæde.

Item Gwmmæ baghere i Roskilde cum vxore sua Katherina, fidejussor ejus dominus Nicolaus Petri, soluit vj marck wox oc xij grot pro se et vxore, vasa restant et gerdh. 1b

Item her Jep Ascerssøn, vicarius, soluit totum.

Item Nielss Køtmangher, then gamle, cum vxore, pro eo Per Falsther soluit iiij marck waax, fecit gerdh.

Feria 2a.

Her Jenss Perssøn, capellanus domini Petri Andree canonici, soluit ij marck waax et vj grot, fidejussor dominus Petrus Andree.

Item her Jenss Laale locatus.

[1] *1463 (sst. Nr. 283).*

[2] *1470 og 1506 (sst. Nr. 287 og 288).*

[3] *Af Familien Qvitzov, 1486 og 1503 (sst. Nr. 301).*

[4] *Otte Hansen 1494 og 99 (sst. Nr. 313).*

[5] *1485 og 95 (sst. Nr. 299 og 300).*

[6] *Til Björnstrup (Danm.'s Adels Aarb. 1899, S. 226).*

Item Nielss Morthenssøn locatus.

Item Hanss Ipssøn locatus soluit totum.

Item Jens Ipssøn locatns.

Item Oluff Ingberssøn locatus.

Item her Oluff Basse soluit totum cum j ß grot.

Item Nielss Anderssøn locatus soluit totum.

Item her Per Erici soluit totum.

Item her Hemmingh Nielssøn soluit totum.

Item Henningh Jenssøn, raadmand, cum vxore sua Katherina, fidejussor ejus magister Jacobus Martini canonicus.

Feria 3a.

Her Per Perssøn, pro eo dominus Ingwarus fecit gerdh.

2a Item Jep Gwldsmeth soluit totum.

Item Hanss Perssøn Lywsesnoeress søn soluit totum.

Item her Per Lauris, capellanus domini Olai Martini episcopi, pro eo dominus Olauus Bagghe, fecit gerdh.

Item her Clemet Haaer, pro eo dominus Jenss Nielssøn, plebanus ecclesie sancti Olaui, soluit ceram, fecit gerdh.

Anno domini mcdlxxx4to

Her Niels Hemmingi, capellanus domini doctoris Christoferi prepositi, soluit totum cum j ß grot.

Lasse Piil, fidejussor mesther Jacobus Martini, soluit ij marck cere, fecit gerdh.

Item Per Olaui salmagher cum vxore, pro eo Nielss køtmangher, soluit totum.

Item her Atzær Ascerus, presth, soluit totum.

Item vxor Petri Stephani Cristina soluit totum.

Item her Georgius Jacobi, pro eo Jep Gridestøbere soluit ij marck waax, vj grot, fecit gerdh.

Item hwsfrv Gwndell Jacobss soluit j ß grot.

Item her Erasmus Twonis soluit totum.

Item Matis brighere in parochia sancti Martini cum vxore Tyra soluit totum, fecit gerdh, vasa restant.

Item Ericus Andree Per Magni weffueress fosther, ipse Petrus pro eo fecit gerdh, j ß grot soluit pro toto.

Item her Matis Lauris soluit j ß grot.

Item Per grydestøbere cum vxore sua Botilda soluit totum.

Item Oluff Tygessøn sutor cum vxore sua soluit totum.

Item Nielss Beyntzssøn byss scriffuere soluit totum.

Item her Hanss Lauris soluit totum.

Item her Jenss Perssøn, archidiaconus, soluit totum. 2b

Item her Henricus Jenssøn, som kaam aff Byerby, soluit totum.

Item her Jenss Nicolai, plebanus ecclesie sancti Olaui, soluit totum.

Item her Per Rebegh, canonicus, pro eo her Per Anderssøn soluit vj grot et ij marck waax.

Item Twæ Ipssøn, cocus in ordine predicatorum, soluit totum preter gerdh.

Item her Birgerus, sacrista, soluit j ß grot.

Item her Clawss Henrici, cancellarius episcopi, soluit totum.

Item her Hanss Ipssøn, plebanus ecclesie sancti Dionisii i Roskilde, soluit totum.

Item her Oluff Ipssøn, capellanus domini Oddonis cantoris, soluit totum preter gerdh et vas, fidejussor cantor.

Item her Lauris Skaabo soluit totum.

Jehannæ Mathesse soluit totum, soror her Jenss Petri.

Item Beretthæ Styckerss soluit totum.

Jehanne, soror antiqui officialis, soluit vj grot.

Item her Nielss Perssøn canonicus alias Køghæ soluit totum.

Item her Lauris Jenssøn soluit j ß grot.

Her Magnus scriffuere soluit ij marck cere.

Item Morthen Lauris ciuis cum vxore sua soluit iiij marck waax cum j ß grot, vasa restant, fecit gerdh.

Item Per Anderssøn coquus, cocus episcopi, pro eo Olauus Ingwari, fecit gerdh.

Item Cristina Magni Hanssøn in parochia sancti Botulphi, ipse pro ea.

3a Anno domini mcdlxxxquinto.

Item her mesther Birgerus, archidiaconus et cancellarius regine Dorothee, cantor pro eo.

Her Aaxell Lawessøn miles soluit totum.

Item her Johan Ipssøn canonicus, fidejussor her Per Anderssøn canick, [1]soluit gærdh[1].

Item her Haaghen, vicarius, soluit totum.

Item her Welatess, vicarius, soluit totum.

Item Jenss Olaui, scriptor in curia episcopi, soluit totum.

Anna Gwmmess dotther soluit totum.

Item Tyghe Anderssøn soluit j ß grot, fecit gerdh.

Item her Lauris Perssøn soluit vas cum j ß grot.

Item her Sallemandh soluit j ß grot, vas, et fecit gerdh.

Item her Per Hemmingi de Hwalsø soluit j ß grot cum gerdh.

Item Lawris Jenssøn Spyeldroff locatus soluit vj grot, ij marck waax, vas, et fecit gerdh.

Item Petrus Pauli locatus soluit totum cum gerdh.

Erasmus Simonis locatus soluit totum cum gerdh.

Item Jess Hanssøn skynnere cum vxore, fidejussor Jenss Byørnssøn skynnære, soluit vj grot, fecit gerdh, [2]soluit ij marck waax[2].

Per Tygessøn sutor cum vxore soluit j ß grot cum iiij marck cere, fidejussor Jenss Tygessøn.

Anno domini mcdlxxxvj⁰.

Cydzæ Gwdmenss soluit j ß grot.

Item her Oluff Ipssøn, fidejussor her Hemmingh aff Hwalsø, soluit j ß grot, fecit gerdh.

[1] *Tilskrevet med en anden Haand.* [2] *Skrevet til med en samtidig Haand.*

Item her Jep Rodhæ vicarius, fidejussor ejus her Nielss Skelwiss, fecit gerdh.

Item Jenss Perssøn sutor, fidejussor Morthen Lauris, 8b soluit vj grot.

Lassæ Syndhe soluit totum.

Anna, her Clawss Henrici sorror, soluit vj grot cum ij marck cere.

Karinæ, Lasse Ysicssøns hwsfrve, soluit ij marck waax cum vj grot.

Item Marquardh Teyenhwss cum vxore sua domina Cicilia soluit iiij marck wox cum j ß grot et vasa.

Lassæ Knwdssøn, locatus, soluit j ß grot pro toto.

Item docther Hanss Clawssøn, canick, soluit totum.

Item Jenss Falsther sutor, fidejussor Morthen Lauris, soluit totum, fecit gerdh.

Item Per Anderssøn, seruus Halffwegghess, soluit totum.

Anno etc 7mo.

Cidze Pedherss, mater domini Nicolai Petri Køgensis canonici, soluit totum.

Her Anderss Matis soluit j ß grot, fecit gerdh, fidejussor her Ingwer.

Item Boo Jenssøn de Skelskør, fidejussor her Anderss Matssøn, soluit j ß grot.

Anno etc. viij°.

Mattess Salmagher cum vxore, fidejussor her Hemmingh de Walsyø, soluit j ß grot.

Item Hans Grydestøbere, fidejussor Per salmagher, cum vxore soluit j ß grot, fecit gerdh.

Item her Jenss Bremle, officialis Roskildensis, fidejussor her Nielss Perssøn canick, soluit gærdh.

Gwntherus, legatus domini pape, dedit j florenum rinensem. 4a

Item her Jep Mandh soluit j ß grot.

Hanss Marqwortzssøn, seruus Karine Lasse Yssicssøns, soluit totum.

Item Nielss Ipssøn sutor cum vxore Cicilia, fidejussor Oluff Fynbo, fecit gerdh.

Item Per Olaui, frater domini Salemandss, soluit j ß grot.

Elena Preuss soluit j ß grot.

Anno etc. ix⁰.

Mechildh Smeth, fidejussor her Cristoffer de Aaghervp, soluit totum, fecit gerdh.

Vxor Nicolai Olaui køtmangherss soluit j ß grot.

Item Merdhæ Perssøn soluit vj grot cum ij marck cere et vas.

Item Oluff Beyntzssøn, fidejussor ejus Nielss Køtmangher, soluit j ß grot pro toto.

Jep Morthenssøn, seruus domini episcopi, pro eo Morthen Lauris, soluit j ß gerdh pro toto.

Item Karinæ Jep Gwldsmetzss, ipse pro ea.

Anno domini mcdxc.

Awo Halffwegghe soluit totum.

Jenss Jonssøn, pater domini Hemmingi de curia regine, soluit totum.

Cidzæ Klawssæ, docther Hanss prepositi modher, soluit totum cum vase.

4b Item Lauris Jenssøn alias Spyeldervp, fidejussor ejus her Per Hemmingi de Hwalsø, fecit gerdh.

Item Anderss Keldzssøn tømerman soluit j ß grot et fecit gerdh.

Item Per Baghere cum vxore sua Cecilia soluit ij ß grot, fecit gerdh, fidejussor Per Lywsesnoere.

Item Tyra, Nielss Køtmangherss junioris høsthrve, soluit j ß grot.

Anno domini mcdxcj⁰.

Her Nielss Michelssøn Judhæ, fidejussor ejus her Lauris Jenssøn, soluit j ß grot et gerdh.

Item her Marquardus Døskæ canonicus, fidejussor dominus Petrus[1] Andree, soluit j ß grot cum vase, fecit gerdh.

[1] *Her er først skrevet: »Folmarus Petrus«, hvilke Navne ere overstregede.*

Item her Per Tiderici canonicus, fidejussor dominus Folmarus, soluit j ß grot.

Item her Lauris Jenssøn, capellanus domini Esberni canonici, soluit j ß grot pro toto et vas.

Item her Anderss Jepssøn, som gaff segh in[1] claustro minorum, soluit j ß grot et vas.

Item mesther Anderss Fryss, capellanus domini [2]Nicolai Skaffuess episcopi[2], fidejussor her Per Erici, fecit gerdh.

Item Georgius Bertoldi alias porthenaris, soluit j ß grot, fecit gerdh.

Item Palno Andree aff wabn cum vxore sua, fidejussor Per Lywsesnoere, soluit ij ß grot pro toto.

Jenss Nielssøn Byltze locatus, fidejussor Per Lywsesnoere, 5a
soluit j ß grot.

Anno domini mcdxcij⁰.

Oluff Nielssøn sutor, fidejussor Boo sutor, soluit j ß grot cum vase, fecit gerdh.

Item Magnus sartor[3], fidejussor Jep kannestøbere, soluit j ß grot.

Elena Magni, soror doctoris Johannis prepositi, soluit totum cum vase.

Item Oluff kannestøbere, fidejussor Nielss Lauris, soluit j ß grot, fecit gerdh.

Item her Lauris Bertelssøn canonicus, fidejussor ejus her Per Tiderici, soluit j ß grot, fecit gerdh.

Item Jep Slawelssæ borghere cum vxore sua Dorothea, fidejussor her Cristoffer Stoph, soluit ij ß grot, fecit gerdh.

Item Hanss kræmmere i Nestwedh cum vxore sua Anna soluit j Libsk marck pro toto.

Item Lassæ brigheræ i Roskilde cum vxore sua Botilda, fidejussor Cristoffer Stoph presth, soluit ij ß grot, fecit gerdh.

[1] *Her er først skrevet »indh«.*

[2] *Her staar »Skaffuess episcopi Nicolai«, men »Nicolai« er ved et Tegn henført til sin rette Plads. Niels Skave var Biskop i Roskilde 1485—1500.*

[3] *Her er først skrevet: »scriptor«.*

Item her Henningh Gryss canonicus, fidejussor her Per Anderssøn canonicus, soluit xvj grot, fecit gerdh, soluit vas.

Item Karinæ Ipss, mater domini Andree, intrantis ordinem minorum, soluit j ß grot.

Item mesther Andress Perssøn, vicarius ad altare sancti Magni et rector scolarium, soluit j ß grot, fidejussor her Jenss Morthenssøn succentor, fecit gerdh.

5b Anno domini mcdxciij⁰.

Jasperus Petri locatus soluit j ß grot cum vase pro toto.

Lauris Beyntzssøn sartor cum vxore sua Elnæ soluit j ß grot.

Anderss Nielssøn vdhen røde porth soluit j ß grot et vas pro toto.

Item her Per Matssøn presth, fidejussor ejus her Jesper Perssøn presth, soluit j ß grot pro toto, fecit gerdh.

Item Magnus Jenssøn, scriffuere paa Helsinghburgh, fidejussor her Nielss Anderssøn canick, soluit ij marck waax.

Item her Ip Anderssøn, vicarius ad altare sancti Thome apostoli, fidejussor Per baghere, soluit j ß grot.

Item Niss Fynboo i Bystrvp, fidejussor ejus Sywendhæ Anderssøn brygher, soluit j ß grot, [1]fecit gerdh[1].

Anno etc. v⁰.

Her Jesper Hanssøn canonicus, fidejussor her Erasmus Symonis vicarius, soluit ij marck cere.

Item her Lauris Falsther canik, pro eo her Per Dyricssøn, soluit j ß grot.

Item her Jep Mandh presth, som boor i Gørstinghe, fidejussor ejus her Lauris Jenssøn sacriste presth.

Item venerabilis pater dominus dominus Nicolaus Skaffue[2] episcopus Roskildensis, fidejussor dominus Nicolaus Petri canonicus.

Item her Jep Nielssøn vicarius, capellanus ejusdem domini, fidejussor dominus Jasperus canonicus, soluit totum cum vase.

6a Item dominus Ericus Daa, scriptor curie ejusdem domini

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* [2] *Se S. 371 Anm. 2.*

Nicolai Skaffue, fidejussor ejus magister Andreas protunc officialis episcopi.

Anno domini vtsupra vj.

Primo Boo smedh cum vxore sua Elena, fidejussor ejus dominus Hemmingus Jenssøn vicarius, soluit ij ß grot pro se et vxore. [1]Soluit gærdh[1].

Item Jep bagheræ cum vxore sua Cristina, fidejussor ejus idem dominus Hemmingus Jenssøn vicarius, soluit ij ß grot pro se et vxore.

Item Gregorius sutor cum vxore sua Anna, fidejussor ejus idem dominus Hemmingus Jenssøn vicarius, soluit ij ß grot pro se et vxore.

Item mesther Morthen Olaui, vicarius ad altare sancti Georgii Roskildensis, fidejussor ejus dominus Hemmingus Jenssøn vicarius, soluit j ß grot.

Item her Nielss Tygessøn presth, fidejussor ejus Oluff Tygessøn sutor, [1]fecit gerdh[1].

Item her Andreas Petri, saam kaam aff Egby, fidejussor ejus soluit totum cum vase, [1]fecit gerdh[1].

Item Metthæ [2] de claustro beate virginis soluit j ß grot, fidejussor dominus Cristoferus Stob.

Item Elnæ [2]de claustro beate virginis soluit j ß grot, her Cristoffer Stoob fidejussit.

Item Hanss Ipssøn sutor i Roskilde cum vxore sua Metthæ, fidejussor ejus Henningh proconsul, ipse pro ea soluit ij ß grot pro introitu. 6

Item Jep Andersøn raadmandh cum vxore sua Ingherdh, fidejussor ejus dominus Laurencii(!) canonicus, [1]fecit gerdh[1].

Item Lenæ vxor Jacobi Martini consulis, fidejussor ipsius ipsemet.

Item dominus Jodocus vicarius, fidejusso(!) ejus dominus Haaghen vicarius, [1]soluit j ß grot et vas, fecit gerdh[1].

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* [2] *Aabent Rum til et Navn.*

Anno domini vtsupra vij tempore conuiuii.

Mesther Lawæ Wrne canonicus et officialis[1], fidejussor ejus dominus Jasperus canonicus, soluit j ß grot, [2]fecit gerdh[2].

Item Olaus Wiringh soluit j ß grot pro toto.

Item Jenss Matis, seruus magistri Lagonis Wrnæ[1], fidejussor ejus magister Lago, soluit j ß grot cum vase, satisfecit totum.

Eodem anno in translatione sancti Lucii[3].

Henrick maalære borghere i Roskilde, fidejussor ejus Nielss køtmangher paruus.

(Item Cidzæ Jørghen porthenerss høsthre, ipse pro ea.)

7a Item Cristinæ Kaarlss in cimiterio sancti Olaui soluit totum.

Anno domini vtsupra viij in passione sancti Lucii[4].

Primo her Nielss Anderssøn perpetuus vicarius, fidejussor ejus dominus Folmarus canonicus, [2]fecit gerdh, soluit j ß grot[2].

Item her Hanss Taarchelssøn presbyter, fidejussor ejus Nielss køtmangher paruus.

Item Nielss Fynbo sutor, fidejussor ejus Oluff Tygessøn sutor, soluit j ß grot, [2]fecit gerdh[2].

Item Andreas Hemmingi, domini Nicolai Skaaffues episcopi capeldeghen, fidejussor ejus dominus Jasperus canonicus.

Item Dyonisius in Køgis scriptor, fidejussor ejus dominus Olauus Bagghe vicarius.

Item Jenss baagheræ borgheræ i Roskilde, fidejussor ejus Nielss Fynbo sutor.

Item her Lauris Nielssøn, som haffuer Bystrvph, fidejussor ejus Jenss Falsther sutor, soluit j ß grot.

Anno vtsupra ix, tempore conuiuii.

Item her Nielss Jenssøn presth, fidejussor ejus dominus Cristoferus Stoph, soluit j ß grot, [2]fecit gerdh[2].

[1] *Senere (1512—1529) Biskop i Roskilde.*

[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

[3] *D. e. den 25. August.*

[4] *D. e. den 4. Marts.*

Item Oluff Perssøn faber hooss Rennen, fidejussor ejus Tyghe Anderssøn, soluit j ß grot.

Anno domini md⁰ in passione sancti Lucii[1]. 7b

Primo Anderss Lauris, seruus domini Petri Tiderici canonici, fidejussor ejus dominus Petrus Tiderici.

Item Clementh Bertelssøn, seruus domini Jasperi canonici, fidejussor ejus magister Lauris Jenssøn Spyeldroph, soluit j ß grot pro toto, vas restat, [2]fecit gerdh[2].

Item Per Matis, minister magistri[3] Ottonis canonici, fidejussor Jenss Matis seruus magistri Lagonis canonici.

Anno vtsupra tempore conuiuii.

Primo her Boo vicarius, officialis domini Nicolai Skaaffuess episcopi, fidejussor ejus dominus Jasperus canonicus, [2]fecit gerdh[2].

Item mesther Hanss Luce, scriptor ejus domini Nicolai episcopi, fidejussor ejus dominus Boecius officialis, [2]soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdh[2].

Item Knwdh Walkendorph, scriptor domini Nicolai Skaffues episcopi, fidejussor ejus magister Lauris Jenssøn canonicus, soluit j ß grot, [2]fecit gerdh[2].

Item Staaffen remmesnidere cum vxore sua Berthæ, fidejussor ejus dominus Lauris Bertoldi canonicus, ipsemet pro ea, [2]soluit ij ß grot cum vase, fecit gerdh[2].

Item Oluff Falsther, frater domini Lauris Falsther canonici, cum vxore sua domina Anna, fidejussor ejus dominus Lauris Falsther frater, satisfecit cum ij ß grot pro toto, vasa restant. 8a

Item Lassæ remmesnidere cum vxore sua Birgitta, fidejussor ejus Per Staffenssøn.

Item Petrus Petri locatus, fidejussor ejus dominus Lauris Jenssøn vinarius, soluit j ß grot [2]cum vase[2].

[1] *D. e. den 4. Marts.*
[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[3] *Her har oprindelig staaet »domini«, men dette er overstreget.*

Item Petrus Magni sartor in parochia sancti Laurentii cum vxore sua Katherina, fidejussor ejus Jenss Matis, seruus magistri Lagonis.

In translacione sancti Lucii[1].

Her Kaarll presth i Soderwph, fidejussor ejus her Per Hemmigi de Waalsø, soluit j ß grot cum vase.

Anno domini mdj⁰ die passionis sancti Lucii[2].

Primo magister Andreas Bradebergh canonicus, fidejussor ejus dominus Marquardus Pøskæ.

Item dominus Ericus Olaui[3], vicarius altaris sancti Erasmi, fidejussor ejus dominus Nielss Andree vicarius, [4]soluit j ß grot[4].

Item magister Ulricus canonicus, fidejussor ejus Jenss Matis, seruus magistri Lagonis.

8b Item her Lauris, som kaam aff Haarløffue, fidejussor ejus her Jenss Jonssøn, soluit j ß grot cum vase.

Item mesther Cristoffer Nielssøn canonicus, fidejussor ejus her Henningh Gryss canonicus, [4]soluit j ß grot pro introitu[4].

Item her Knwdh Perssøn, capellanus domini Jasperi canonici, dominus Jasperus pro eo, soluit j ß grot [4]pro toto[4].

Item dominus Michael Perssøn, vicarius ad altare sancti Gregorii, fidejussor ejus her Lauris Jenssøn vicarius, [4]soluit gærd[4].

Item Lassæ Anderssøn alias løbera(!) paa Spydelssberg, fidejussor ejus dominus Marquardus Pøskæ, soluit j ß grot pro toto [4]oc en skoel, soluit gærd[4].

Item her Jenss Magni organista, vicarius altaris sancti Magni, her Cristoffer Staab fidejussit, [4]soluit j ß grot pro introitu, soluit gærd[4].

Item Magnus pistor cum vxore sua (Katherina), fidejussor Jenss Matis, seruus magistri Lagonis canonici, [4]soluit ij ß grot pro introitu sui et vxoris et soluit vas, soluit gærd[4].

[1] *D. e. den 25. August.*
[2] *D. e. den 4. Marts.*
[3] *Skrevet til under Linien.*
[4] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Item her Jenss Nielssøn presth, fidejussor ejus her Nielss Anderssøn vicarius, soluit j ß grot pro introitu, [1]soluit gærd[1].

Item Jenss Nielssøn Spyeldervph bagære cum vxore sua Mettæ, fidejussor ejus mesther Lauris Jenssøn canonicus, filius ejus.

Item her Oluff Trvelssøn i Aadzherrith i Græffuinghe soluit xij ß pro toto.

Item dominus Olaus Laurencii, som kaam aff Asnes i 9a
Aadzhereth, fidejussor ejus mesther Hanss Bertelssøn, soluit j ß grot.

Item Matess Olaui in cellario domini Johan Jacobi[2] electi, fidejussor ejus her Jenss Magni organista, soluit j ß grot, [1]fecit gærd[1].

Item Hanss Bwck sutor cum vxore sua Cristina, fidejussor ejus Jenss Falsther sutor, [1]soluit j ß grot pro introitu[1].

Item Jenss Morthenssøn sutor (cum vxore sua Metthæ) [1]mortua est, soluit j ß grot[1], fidejussor Nielss Fynbo sutor.

Item Per Magni locatus, fidejussor ejus dominus Petrus Hemmingi de Hwalsyø, [1]soluit j ß grot et fecit gærd[1].

Anno domini mdij[0] in passione sancti Lucii[3].

Jenss Olaui sutor, fidejussor ejus Oluff Nielssøn sutor, soluit j ß grot.

Tempore conuiuii.

Primo her Symon, officialis domini Johan Jacobi episcopi Roskildensis, fidejussor ejus her Jasper canick, soluit j ß grot [1]et fecit gærd[1].

Item her Lauris Kaaltz vicarius, fidejussor ejus her Hanss Lauris vicarius, soluit j ß grot.

Item Ingwer Hemmingssøn in parochia beate virginis, fidejussor ejus Jep Slawelssæ; [1]soluit j ß grot pro toto[1].

Item Ingwer booghebyndher, fidejussor ejus Magnus sartor, soluit j ß grot.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* —1512.
[2] *Jens Jepsøn, Biskop i Roskilde 1500* [3] *D. e. den 4. Marts.*

9b Item her Knwth Olaui, capellanus magistri Lagonis, fidejussor ejus her Lauris aff Bystrvph, [1]soluit j ß grot[1].

Item Walborgæ Krwsse, fidejussor ejus her Lauris Falsther, [1]soluit vj grot cum ij marck cere[1].

Item Albertus, rector scolarium Roskildensium, fidejussor ejus dominus Petrus Tiderici canonicus, [1]soluit j ß grot, fecit gærd[1].

Item (Gertrwdh vxor Lasse Piilss ipse pro ea).

Item Gertrvdh, vxor Lasse Piilss, ipsemet pro ea, [1]fidejussor pro eis dominus Laurencius Falzster[1].

Anno domini etc. tercio tempore conuiuii.

Primo her Jenss Lauris archidyaconus, fidejussor ejus her Jasper canick, [1]soluit j ß grot, fecit gærd[1].

Item her Oluff Anderssøn canick, fidejussor ejus idem her Jasper, [1]soluit j ß grot pro introitu, fecit gærd[1].

Item Erick Jepssøn de castro Hjortholm cum vxore domina Ingher, fidejussor pro eis Canutus Walckendrop canick, [1]soluit ij ß grot[1].

Item her Anderss Lassøn, curator ecclesie sancti Botulphi, pro eo Jenss Falsther sutor [1]soluit j ß grot[1].

Item mester Laghe Vrne soluit j ß grot.

10a Item (doctor Pedher de Haffnia, pro eo mester Hans Bertilssøn canick).

Item Marquardh, famulus domini episcopi, fidejussor pro eo Marthin Lauris raadman.

Item Per Swenssøn bw[n]thmagheræ cum vxore Gydhæ, fidejussor pro eis Staffin remsnither, [1]soluit j ß grot[1].

Item (Anderss Marthenssøn sutor cum vxore Karinæ, fidejussor Niels Fynbo sutor).

Anno domini etc quarto tempore conuiuii.

Primo her Jeip Jeipssøn[2] alias Aghernæ capeldeghen[3] vicarius, pro eo fidejussor d. Henningus Griis canonicus.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* *men dette Navn er overstreget.*
[2] *Her er først skrevet »Nielssøn«,* [3] *Skrevet til over Linien.*

Item her Awæ Jenssøn, Niss Fynboo sutor pro eo, soluit j ß grot pro toto et soluit vas [1]et fecit gærd[1].

Item her Jenss Arsthen, Jenss Olssøn sutor pro eo, [1]soluit j ß grot et fecit gærdh[1].

Item Botilda Powelss, mater domini Petri Pauli perpetui vicarii, ipse pro ea, soluit j ß grot pro toto.

Item her Hans Torchelssøn curatus ecclesie sancti Micaelis, dominus Petrus Pauli vicarius pro eo, [1]soluit j ß grot[1].

Item her Jacob Anderssøn, perpetuus vicarius altaris sancte Anne in capella, her Nielss Tygessøn vicarius pro eo fidejussit, [1]soluit j ß grot, fecit gærd[1].

Item her Oluff Perssøn født paa spiithalsk burgæ, do- 10b
minus Canutus Olaui pro eo, soluit j ß grot.

Anno domini mdquinto tempore conuiuii.

Nicolaus Kempæ, dominus Canutus Valckendorp pro eo, soluit j ß grot pro introitu, [1]fecit gærd[1].

Item dominus Petrus Hemmingi prior vicariorum, pro eo dominus Clemens Haræ, soluit j ß grot pro introitu, [1]fecit gærd[1].

Item her Jens Maghenssøn, vicarius altaris beati Canuti ducis, pro eo dominus Laurentius Jenssøn vicarius altaris beati Martini, [1]soluit j ß grot pro introitu[1].

Item her Olaff Hemmingssøn, vicarius ad altare sancte Marie Magdalene, pro eo prefatus dominus Johannes Magni ad altare beati Canuti, soluit j ß grot introitus.

Item dominus Martinus Laurentii vicarius ad altare sancte trinitatis in capella regum, pro eo dominus Canutus Petri, [1]soluit j ß grot[1].

Item dominus Jacobus Cristierni, convivarum curatus in Tostrop, pro eo dominus Jacobus Nicolai vicarius ad altare beati Lucii, [1]soluit j ß grot pro introitu et soluit vas[1].

Item dominus Laurentius Petri, capellanus domini Henrici Krwmedygæ, dominus Nicolaus Tygessøn vicarius pro eo, soluit j grot.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

11a Anno d*omi*ni md sexto, t*empo*re *con*uiui[i].

Jon skoomage*re*, p*ro* eo Nielss Fynbo skomag*er*, *solu*it j ꝑ g*rot* [1]fe*c*it gærd[1].

(Oluff Gw*m*messø*n* cu*m* vxor*e*, p*ro* eis d*omin*us Jacob*us* And*ree*.)

Lizabeth Korstz, p*ro* ea Jenss Bossø*n* burgemest*er*, *solu*it j ꝑ g*rot* cu*m* vase.

H*er* Jens Olsø*n*, p*ro* eo h*er* Alb*er*th, [1]j ꝑ g*rot* *solu*it et *solu*it vas[1].

Mest*er* Erick Walckind*r*op p*reposit*us Roskild*ensis* *solu*it j ꝑ g*rot* p*ro* int*r*oitu *et* vas.

H*er* Jøren Grubba, p*ro* eo mest*er* C*r*istoffu*er*, [1]*solu*it j ꝑ g*rot*, fecit gærd[1].

Anno d*omi*ni mdseptimo t*empo*re *con*uiuii.

Mest*er* Niels Karlssø*n* canonic*us*, p*ro* eo h*er* Laurens Falst*er*, *solu*it j ꝑ g*rot*, [1]fecit gærd[1].

H*er* Knud aff Twne, p*ro* eo h*er* And*er*s aff Egby, *solu*it j ꝑ g*rot*.

H*er* Jenss Madssø*n* succ*en*tor, p*ro* eo h*er* Erick wæuer*e*, *solu*it j ꝑ g*rot* p*ro* *int*roitu, [1]fecit gærd[1].

H*er* Niels P*er*ssø*n* vicar*ius*, so*m* haw*er* *sanc*ti Joh*ann*is alt*er* i *sanc*te Be*r*ithe cappel, p*ro* eo h*er* Hanss gamle succ*en*tor, *solu*it j ꝑ g*rot*, [1]fecit gærd[1].

H*er* Eggerth vicar*ius*, p*ro* eo h*er* Jep Nilssø*n*.

Mest*er* Morthen, p*ro* eo d*omin*us Petr*us* Theoderici, *solu*it j ꝑ g*rot* och j vas, [1]fecit gærd[1].

Jes Olsø*ns* høstr*u* Eline, id*em* Jes Olsø*n* p*ro* ea, [1]sol*u*it j ꝑ g*rot*[1].

Jes Morthensø*ns* høstr*u* Kyerstine, id*em* Jess Morthensø*n* p*ro* ea.

Mowenss bagher*es* høstr*u* Dor*e*thea, id*em* Mowenss baghe*re* p*ro* ea, *solu*it j ꝑ g*rot*.

Anno d*omi*ni mdviij.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Anderss remesnydher, pro quo Joen sutor, [1]soluit j ß grot pro introitu, fecit gærd[1].

Her Jehan Valkendrop, mesther Vlrick pro eo, [1]soluit j ß grot, j vas[1].

Her Jacob Olsøn, capellanus magistri Cristofferi, her Per Brock pro eo, [1]soluit iij marc wox, fecit gerdt[1].

Her Per Mattsøn, Jess Bosøn proconsul pro eo, [1]soluit j ß grot pro introitu[1], soluit vas, fecit gerd.

Trwgelss køpswen, Nielss Fynbo de Bystorp pro eo, 11b [1]soluit j ß grot pro introitu[1].

Kønne, Elizabet pro ea, [1]soluit j ß grot cum vase[1].

Her Jejp Basse, her Jenss Jonsøn pro eo, [1]soluit j ß grot oc j vax pro introitu[1].

Jesper Jenssøn cum vxore sua Anna, Joen sutor pro eis[2], [1]soluit ij ß grot pro se ipso et vxore et fecit gærd[1].

Hær Hanss Persøn, her Jejp Basse pro eo, [1]soluit j ß grot pro introitu[1].

(Berweth, mesther Vlrick) pro eo.

Her Powel officialis, her Lauris Falster pro eo.

Her Oluff Persøn scri[p]tor, her Awe pro eo, [1]soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt[1].

Anno domini md nono.

Frve Anne aff Egholm, pro ea magister Cristoffer.

Knud Rwdh canik[3], fidejussor ejus her Hening Griss canick, [1]soluit j ß grot[1].

Mesther Matis canick, fidejussor ejus dominus Symon canick, [1]fecit gerdt[1].

Per Falsther cum vxore Zize Falsthers, fidejussor her Morthen vicarius sancte trinitatis altere, [1]soluit vas et fecit gærd, soluit ij ß grot pro introitu (pro se ipso)[1].

Lauris ryemsner, fidejussor ejus Laers(?) rymsner, [1]fecit gerdt[1].

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[2] *Der har først staaet »eo«, men det er forandret til »eis«, da »cum uxore sua Anna« föjedes til efter »Jesper Jenssøn«.*
[3] *Skrevet til over Linien.*

Lasse Ericssøn sutor[1] cum vxore Zize, pro eis Nis Finbo, [2]soluit ij ß grot pro se et vxore, fecit gerdt[2]

12a Jeorgius Fyricken, fidejussor ejus dominus Laurencius Fa[l]sther canonicus, soluit j ß grot [2]cum vxore Anna fecit gerdt, soluit j ß grot[2].

Item dominus Nicolaus Petri [1]vicarius sancti Petri[1], fidejussor ejus dominus Nicolaus Tygonis, [2]soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt[2].

Item dominus Petrus Johannis capellanus sancti Nicolai, fidejussor her Salmand, [2]soluit j ß grot pro introitu cum vno vase, fecit gerdt[2].

Item Per Marcursøn sutor, fidejussor ejus Nicolaus Finbo sutor, [2]soluit j ß grot pro introitu, fecit gærd[2].

Item dominus Paulus perpetuus vicarius beati altaris Michaelis, fidejussor ejus dominus Nicolaus Petri de capella sancte Brigitte, [2]soluit iij marcas vox pro introitu cum vase, fecit gerdt[2].

Item dominus Heningus Nicolai, fidejussor ejus dominus Boecius canonicus, [2]soluit j ß grot pro introitu[2].

Item Niels Stinger cum vxore, fidejussor Boo swdere, [2]soluit ij ß grot cum siffo, fecit gærd[2].

Item Henrick Gelickessøn soluit j ß grot pro introitu, [2]fecit gærd[2].

Anno domini mdx[0].

Andhers Gald cum vxore, pro eis Jon sudere, soluit ij ß grot pro introitu, [2]fecit gærd[2].

Eyler guldsmed cum vxore Anne, pro eis dominus Petrvs capellanus ecclesie[1] sancti Olaui, soluit ij ß grot pro introitu.

12b Per Matssøn skreddere cum vxore Berithe, Eyler guldsmed soluit j ß grot, [2]fecit gærd[2].

Geredh bardsker, pro eo Moghens skredder, soluit j ß grot, [2]fecit gærd[2].

[1] *Skrevet til over Linien.* [2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Dorethee Moghens skreddere*s* husfrve, p*ro* ea Moghens skreddere, *soluit* j ß *grot* p*ro* *intro*itu.

Metthe Andhersse, p*ro* ea Mogen*s* bagere, *soluit* j ß *grot* [1]cu*m* vase[1].

Andhers Skonning skomager cu*m* vxore Karine, p*ro* eis Niels Fynbo sutor, *soluit* ij ß *grot* p*ro* *intro*itu, [1]fecit gærd[1].

Karine Henrick Gelickens, p*ro* ea marit*us* e*jus* Henrick, *soluit* j ß *grot*.

Veliom Skotte, p*ro* eo Magn*us* bagere, [1]*soluit* j ß *grot* p*ro* *intro*itu, fecit gerdt[1].

(Matt*is* Olss*øn* patinenmager, p*ro* eo Andhers remesniere.)

Her Hans Olss*øn* Ywonis j ß *grot* p*ro* *intro*itu. *Soluit*.

Her Pedher Perss*øn*[s] Dorothee *soluit* j ß *grot* [1](pro introitu)[1].

Her Hans Mag^ne^ *soluit* j ß *grot*, *soluit* [1]p*ro* introitu, fecit gerdt[1].

Tyre Oluff Bentzss*øn*[s], p*ro* ea id*em* marit*us* e*jus*, [1]*soluit* j ß *grot* p*ro* introitu[1].

Jes Moghenss*øn* cu*m* vxore sua Elne, p*ro* eisd*em* Andhers remesniere, [1]ij ß *grot* *soluit* p*ro* introitu, fecit gerdt[1].

Jacob Ipss*øn*, p*ro* eo her Laurintz Falsther. 13a

Frw Ingher, vxor ejusd*em* Jacobi, p*ro* ea doctor Lago.

(Anne remesniere*s*, p*ro* ea Andhers remesniere marit*us* e*jus*).

Jens Moghens*øn* rydefoget pa garden, p*ro* eo Moghens bagere, soluit j ß *grot*.

Hans Matss*øn* cu*m* vxore Lutze, p*ro* ill*is* Jon sudere, *soluit* ij ß *grot*, j skoll, fecit gerdt.

Karine Niels Fynbos, p*ro* ea Niels Fynbo sutor marit*us* e*jus* *soluit* j ß *grot*.

Andhers Niels*øn*, her Oluff scriffuers fadher, p*ro* eo id*em* her Oluff, *soluit* j ß *grot* p*ro* introitu.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Andhers Nic*olai*, h*er* Jacobs fadh*er*, p*ro* eo id*em* h*er* Jacob p*er*pet*uus*, *solu*it j ß g*rot*.

H*er* Morth*en* Niels*søn* ali*as* P*r*imsincke, p*ro* eo h*er* P*er* Mats*søn* vicecu*ra*tor eccl*esie* b*ea*ti Olaui Rosk*ildensis*, *solu*it j ß g*rot*, *solu*it.

Lutze Jeppes, p*ro* ea d*omin*us Petr*us* Joh*annis* al*ias* Hwngh*er*, j ß g*rot* p*ro* i*ntr*oitu *solu*it.

13b Anno d*omi*ni mdxj°.

Las Dwæ radma*n*, p*ro* eo Magh*ens* baghæ*re*, et ip*se* p*er* se p*ro* vxor*e* Elnæ Maalæ*res*, *solu*it ij ß g*rot*.

P*er* Bæk cu*m* vxor*e* sua Gert*r*vdh, p*ro* eis Magh*ens* baghæ*re*, *solu*it j ß g*rot* cu*m* vase, fecit gerd.

H*er* Tøgh*er* p*res*th, p*ro* eo h*er* He*m*min*g*h.

(Her Karl p*res*th, p*ro* eo h*er* Jens succe*n*tor.)

H*er* Jørgh*en* Olss*øn*, p*ro* eo Andh*er*[s] Galt, *solu*it j ß g*rot* p*ro* i*ntr*oitu.

H*er* Niels Hen*r*icss*øn* p*res*th, p*ro* eo h*er* P*er* Mats*søn*, *solu*it j ß g*rot* cum vase.

Jes He*m*min*g*ss*øn*, mesth*er* Morth*ens* swend, p*ro* eo h*er* Powel, *solu*it j ß g*rot* cu*m* vase.

H*er* Jens E*r*icss*øn* vic*arius*, p*ro* eo h*er* Morth*en* vic*arius*, *solu*it j ß g*rot*.

H*er* Hans Claus*søn*, vic*arius* t*r*iu*m* reg*u*m altar*is*, p*ro* eo d*ominus* Paul*us*, *solu*it j ß g*rot* pro introitu, fec*i*t gerd.

Peyth*er* bardskær*er* cu*m* vxor*e* Kar*i*næ, p*ro*' eo Bernyt, ip*se* p*er* se p*ro* vxor*e*, *solu*it ij ß g*rot* p*ro* i*ntr*oitu.

Hans Pols*søn* radma*n*, p*ro* eo h*er* Josth, *solu*it j ß g*rot*.

I*tem* Jørgh*en* Skytte, my*n* h*er*ræ biscope*n*s daarswend, p*ro* eo Gerd bardsker, *solu*it j ß g*rot* p*ro* intr*o*itu.

14a Do*r*otheæ Lass*es* aff Læde*r*æ, Jon swdhæ*re* p*ro* ea, *solu*it j ß g*rot*.

It*em* Anna P*er* Andh*er*ss*øn*s skomagh*er*s høst*r*v j ß g*rot* *solu*it p*ro* int*r*oitu.

It*em* Sywendhe radma*n* j ß g*rot* *solu*it cu*m* vase.

Item Jep Raa skomagher soluit j ß grot pro introitu [1] oc foer gierdh [1].

Anno domini mdxij.

Item Hans Frosth radman, pro eo Jes Bossøn [1] soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt [1].

Item her Laurencius Petri, camerarius domini perpetuus, [1] soluit totum [1].

(Item Hans smedh cum vxore Lycke smedz, pro eis dominus Paulus.)

Item Jacob gwldsmedh cum vxore Anna, Peyter bardsker pro eis, [1] soluit j ß grot, fecit gerdt [1].

Item Hans, bartskerer domini electi, pro eo Peyter bartsker, soluit j ß grot.

Item her Jep Heye, perpetuus vicarius, pro eo soluit j ß grot.

Item dominus Johannes Barnekow, curatus ecclesie 14b sancti Botulphi, pro eo dominus Awo, [1] soluit j ß grot [1].

Item Powell bardskeerer cum vxore Karinæ, pro eis Gerdh bardskeerer, soluit ij ß grot.

Item dominus Johannes organista, [1] pro eo etc soluit j ß grot pro introitu [1].

Item Anders bwntmagher (met syn hwsfrvæ Karinæ), pro eo [2] dominus Albertus canonicus, [1] j ß grot [1].

Item Atzer skomagher met syn hwsfrvæ Ingher, pro eis Nis Fynbo, [1] soluit ij ß grot pro se et vxore pro introitu [1].

(Item her Hans Hemmingssøn, capellanus domini archidiaconi, pro eo Jon skomagher.)

Item her Niels Clemyntsøn [3], capellanus domini archidiaconi, pro eo Jon skomagherræ, [1] soluit j ß grot pro introitu [1].

Item dominus magister Georgius skolasticus, magister Mathias, pro eo soluit j ß grot.

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[2] *Her har først staaet »eis«.*
[3] *Her har oprindelig staaet »Henricssøn«.*

Item [1]Otzæ Andherssæ dotter[1], som tyæn Annæ Per Andherssøn, soluit j ß grot.

15a Anno domini dxiij.

Item dominus magister Nicolaus Karlssøn canonicus soluit j ß grot [2]cum vase[2].

Item Nicolaus Matssøn scriptor cum vxore Cristinæ, pro eis Lassæ Dwæ, [2]som fek Nis Scriffwæres borgemesthers hwsfrvæ[2], soluit j ß grot pro se.

Item Robert Boen Scotus cum vxore Citzæ, pro eis Jacob gwldsmedh.

Item Oleff gwldsmedh cum vxore Karinæ, pro eis dominus Laurencius Falster canonicus, soluit ij ß grot pro introitu, [2]fecit gerdh[2].

Item Per Møllære sutor cum vxore Gødhe, pro eis Nis Fynbo, [2]fecit gærd[2].

Item Hans Pybære, pro eo dominus Johannes Olaui cancellarius domini, [2]soluit j ß grot[2].

Item dominus magister Johannes Seuerini, canonicus Roskildensis et Ripensis, soluit j ß grot.

(Item Hans, bardskeer domini generosi, pro eo frater suus Gerd barsker).

Item Bertiil cum vxore Lidger, pro eis Per Falster, [2]soluit ij ß grot[2].

Item Hemmi[n]gh scriffuer cum vxore Mætte, pro eis Peyther bardsker.

15b Item Per Odboo, Nis Fynbo pro eo [2]satisfecit[2].

Item Anders Skonyngh, pro eo Boo smedh, [2]soluit j ß grot[2].

Item dominus Jeorgius Johannis Skotborg, canonicus Roskildensis, pro eo dominus soluit j ß grot.

Item dominus Petrvs Jwdhe. pro eo dominus Jeorgius Klit [2]soluit j ß grot, fecit gerd[2].

[1] *Tilskrevet over Linien istedenfor det overstregede »Thyræ«.*

[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Item Karinæ Nis Kemppis hwsfrvæ, pro ea domesticus ejus, soluit j ß grot.

Item Bodiil Maghenssæ dotther, ancilla domini Cristoferi Stobs, pro ea dominus Paulus, soluit j ß grot cum vase.

Item dominus Otto Scriffwære canonicus [1]soluit j ß grot, fecit gerd[1].

Item dominus Laurencius, cognatus domini Awonis, pro eo dominus Albertus canonicus, soluit j ß grot.

(Item Per Morthenssøn, pro eo Atzer skomagher.)

Item Nis Perssøn cum vxore Karinæ, pro eis Jes Maghenssøn, [1]soluit pro se et vxore sua pro introitu[1].

Item dominus Johannes Dywr, capellanus domini Laurencii Falster, pro eo [1]soluit[1].

Anders Jwde fecit gerd.

Anno domini mdxiiij. 16a

Matti*s* Morthenssø*n* cu*m* vxore Karine, fidejussor pro eis Niels scynder.

Jesper werckmester, fidejussor Bertil brygere wdi Hirsegade, [1]soluit j ß grot pro introitu, fecit gerd[1]. — Soluit[2].

(Michel cleendsmedh, pro eo Matti*s* Morthenssø*n* salemagher.)

Moghens scriffwere aff Helsyngoor cu*m* vxore sua satisfecit j Lubisk marc. — Soluit[2].

Anno domini mdxv⁰.

Peder Tygessø*ns* høsfrw soluit j ß grot cum cipho. Soluit[2].

(Her Palne, fidejussor Peder Matssø*n* skredere.)

Her Thomas herold cu*m* vxore sua Dorothea, ij ß grot pro introitu cu*m* cipho [1]soluit, fecit gærd[1]. — Soluit[2].

Hans Frost burgemester cu*m* vxore sua Beritthe soluit ij ß grot pro se et vxore, [1]fecit gerd[1]. — Soluit[2].

Hans gwldsmedh cu*m* vxore sua Karine, pro eis her Jørgen Grwbbe, soluit j ß grot pro se. — Soluit[2].

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* [2] *Tilskrevet i Marginen.*

Jep Crogh, fidejussor her Peder Matss*øn*, soluit totum.

Jep bagherre cu*m* vxore sua Margrethe, p*ro* eis d*omi*-*nus* Paulus vicar*ius*, *solu*it ij ß *grot* p*ro* se et vxor*e*, [1]fecit gerd[1]. — S*oluit*[2].

Peder bagherre, p*ro* eo Hans Matss*øn* skomaghere. — S*oluit*[2].

16b Jens Siw*en*dness*øn* cu*m* vxor*e* sua Anna, pro eis Peder Marqworss*øn*, *solu*it ij ß *grot*, [1]fecit gerd[1]. — S*oluit*[2].

Karine Jep Raadzss hosfrw, p*ro* ea marit*us* Jep Raa, [1]*solu*it j ß *grot* p*ro* int*ro*itu[1]. — S*oluit*[2].

Johanne Hans piberiss hosfrwe, p*ro* ea Hans pibere, *solu*it j ß grott. — S*oluit*[2].

Peder Jenss*øn* aff Hirsegade cu*m* vxor*e* sua Karine, p*ro* eis Bertil brighere. — [2]S*oluit* ij ß *grot*[2].

(Frw Karine Grwbbes, her Jørg*en* Grwbbe ca*n*nick.)

Her Oluff Henricks*øn* vicarius *solu*it j ß grott. — S*oluit*[2].

Anno d*omi*ni mdxvj[0].

(Peder Jeipps*øn* raadma*n* cu*m* vxore sua Karine, p*ro* eis mester Niels Karls*øn*.)

(Karine batskerr*es*, p*ro* ea) Peytth*er* batskerre, [1]j ß *grot*[1]. S*oluit*[2].

Hans Blyndzsel kremære, p*ro* eo Jacob gwlsmedh. — S*oluit*[2].

(Jens Mogh*en*ss*øn* smed, fidejussor Boo smedh).

Anne Skoni*n*ghs, p*ro* ea domestic*us* Andh*er*s Skoni*n*gh, *solu*it j ß *grot*. — S*oluit*[2].

Lasse cleendsmedh cu*m* vxor*e* Citzæ, p*ro* eis Niels scynder, *solu*it vas. [1]fecit gerd[1]. — [2]S*oluit* j ß *grot*[2].

17a Metthe batskerr*es*, p*ro* ea domestic*us* Gerit batskerre, [1]soluit j ß *grot*[1]. — S*oluit*[2].

Oluff smedh, p*ro* eo Matt*is* salmagh*er*, sat*is*fecit en ß *grot* p*ro* introitu, [1]fec*it* gerd[1]. — S*oluit*[2].

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.* [2] *Tilskrevet i Marginen.*

Her Andhers vicarius, som kom aff Kræemæ, pro eo [1]j ß grot[1]. — *Soluit*[2].

D*omin*us Q*u*intin*us* vicarius, fidejussor ejus d*omin*us Joh*ann*es Dywr, *solu*it j ß *grot* pro introitu. — *Soluit*[2].

Clemit slacthere, fidejussor ej*us* Oluff gwldsmet wed Snæwersty. — [2]*Soluit* j ß *grot*[2].

(Andh*e*rs Skon.)

Laurentzss skredere, fidejussor ej*us* Andhers Skoni*n*gh, [1]*solu*it j ß *grot* p*ro* introitu[1]. — *Soluit*[2].

(Wiliom fandzseyger, pro eo Jorn(?) skomag*er*, *solu*it j ß *grot* pro introitu.)

Item Michel Laurentss*øn* cu*m* vxore sua Birgitta, pro eis Hans Matss*øn* skomag*er*, [1]*solu*it j ß *grot* et fe*c*it gerd *cu*m vase[1].

(Item Albrit batskerre, barbitonsor) d*omi*ni graciosi, fidejussor ej*us* Peytth*er* batskerre, [1]j ß grot[1]. — *Soluit*[2].

(Item Niels kellesmed, fidejussor ejus Jep baghere circa ecc*lesiam sanc*ti Michael*is*, [1]soluit j ß *grot*[1].)

I*tem* Michil skynd*ere* [3]cu*m* vxore[3], p*ro* eo Lau*r*ens skrædere, j ß *grot* *solu*it, fe*c*it gærd.

It*em* brod*er* Sewyn (!), Moge*n*s sk*r*ede*re* p*ro* eo, *solu*it j ß *grot*.

H*er* Jacob, vica*r*i*us* a*nim*aru*m*, *solu*it j ß *grot* et fe*c*it gærd.

(It*em* h*er* P*er* Cleminss*øn*, p*ro* eo h*er* Powel.) 17b

It*em* And*er*s owerskier*er* cu*m* vxore, p*ro* eo Niels scy*n*dh*er*. [1]*solu*it ij ß *grot* p*ro* introitu[1]. — *Soluit*[2].

It*em* Michil Jejpss*øn*, ærchædegne*n*s swen, *solu*it j ß *grot*. — *Soluit*[2].

It*em* Michil Nielss*øn* cu*m* vxore Citzæ[3], p*ro* eo Niels scynd*er*, *solu*it ij ß *grot*, [3]fecit gerd[3]. — *Soluit*[2].

It*em* Naffne grydestøbere cu*m* vxore [3]fecit gerdt[3], p*ro* eo Ha*n*s Beske, fecit gerdt. — *Soluit*[2].

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[2] *Tilskrevet i Marginen.*
[3] *Tilskrevet over Linien med en anden Haand.*

(Jens scredere, Laurens scredere pro eo.)

Jes Perssøn, pro eo Per Odbo, [1] soluit j ß grot pro introitu[1]. — Soluit[2].

Item mester Volther, [1] pro eo her Erick Offuerssøn, soluit j ß grot, fecit gerd[1]. — Soluit[2].

Item Anders remesnydere, pro eo Clemyn slactære.

Item Anders Jude scredere cum vxore Karine, pro eis her Per Pawelssøn, [1] cum duobus ciphis fecit gerdt[1]. — [2] Soluit ij ß grot pro introitu, fecit gerdt[2].

Jes Jude cum vxore Beretæ, [1] pro eis[1].

Item Lasse Hæmyngssøn brygere paa bispens gord, pro eo Per bagere, cum vx[ore] Anna soluit ij ß grot. — Soluit[2].

Frwæ Anne Griissz, her Hænyngx modher, j ß [3] soluit her (?) Hænyng Griis.

Item Hans Kock soluit j ß grot cum vase, pro eo Jep Krog.

Item Trwels Kock, pro eo Jejp Krog, soluit j ß grot cum vase.

18a Item Niels, smed for bescops garden, cum vxore sua Ingher satisfecit ij ß grot pro se et vxore.

Anno domini mdxviij.

Item mester Esgæ, prior vdj Antworskow, pro eo dominus Johannes archidiaconus, soluit j ß grot pro introitu. — Soluit[2].

Item mester Henrick, abbas Soranus, pro eo dominus gratiosus Lago Vrne episcopus Roskildensis. — Soluit[2].

Item mesther Hans Andersøn soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt. — Soluit[2].

Item mester Jens Tetz soluit j ß grot cum vase pro introitu, fecit gerdt.

Item her Laurentz scriffuere soluit j ß grot pro introitu. — Soluit[2].

(Item Hans Hwenips, pro eo Thomes herold.)

[1] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[2] *Tilskrevet i Marginen.*
[3] *Her staar Forkortelsestegnet for »soluit«.*

Item Henrick van Mønsther, pro eo mester Jens Thetz, soluit j ß grot cum vase pro introitu. — Soluit[1].

Item her Niels Henricksøn, pro eo Jens Bosøn burgemester, [2]soluit j ß grot pro introitu[2]. — Soluit[1].

Item dominus Karolus, pro eo dominus Jacobus Skoning' soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt. — Soluit[1].

Item her Swend Jwde, pro eo dominus Jacobus Olaui, [2]soluit j ß grot[2].

Item Benecke smed cum vxore Katherina, pro eis Jens Sywensøn, fecit gerdt. — [1]Soluit ij ß grot[1].

Item Søwren skrædere met syn[3] hwsfrve Karynæ, pro eo Niels Fynbo skomager, [2]fecit gerdt[2].

Item her (Jens) Jeip Olsøn, som wor capellan till sacriste messen, pro eo her Hans Dywr. — [1]Soluit j ß grot[1].

Item Hans weygere, pro eo Peder Falsther, [1]soluit j ß grot[1].

Item Dorothe Velyom van Seyers hwsfrve, soluit j ß grot, pro ea Weliom selff. — Soluit[1].

Item Oluff Persøn rodmand, pro eo Per Falster, soluit j ß grot pro introitu, fecit gerd. — Soluit[1].

Item Erick skomager cum vxore Botil, pro eis Per Marqworsøn, [2]soluit ij ß grot et gerd cum vase[2].

Item Annæ vxor Laurencii Hennicksøn, pro ea maritus 18b
ejus videlicet Laurencius Hennicksøn, soluit totum.

Item (Horckæ vdi Helsingør, pro eo Peyther baskerre).

Item her Laurentz Persøn, capellanus till Cristhe messen, pro eo her Powel Ysycksøn, soluit j ß grot.

Item her Jens Siluester skraaprest soluit j ß grot pro introitu. — Soluit[1].

Item her Jørghen Matssøn, pro eo frater ejus dominus Johannes Mathie, soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt. — Soluit[1]

Anno domini mdxix.

[1] *Tilskrevet i Marginen.*
[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[3] *Skrevet til over Linien.*

Item Jens Ywerssøn, pro eo mesther Morthen, soluit j ß grot pro introitu. — Soluit[1].

Item her Fycke, scriptor curie episcopalis, pro eo her Quintin, soluit j ß grot pro introitu, fecit gerdt. — Soluit[1]

Item Søwren, kellerswend paa bescops garden, pro eo Mattis kellerswend ibidem, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Item Sophia Thomes Skottes, pro ea maritus ejus, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Item Jens Olssøn skomager cum vxore sua Berethæ, pro eis Per Falsther.

Item her Jørghen Jenssøn, vicarius ad altare beati Pauli apostoli, pro eo her Oluff Ogessøn. — [1] Soluit. Fecit gerdt[1].

Item her Axell Iiss, vicarius ad altare beati Olaui regis et martiris, pro eo her Jens organista. — [1] Soluit j ß grot[1].

Item her Oluff Ogessøn, vicarius ad altare Prime, pro eo Jacobus Olaui vicarius. — [1] Soluit j ß grot[1].

Item her Pedher Jeipsøn alias Jwde, pro eo her Jens organista. — [1] Soluit j ß grot cum vase[1].

19a Item Søwerin Skotthe cum vxore sua Margreta soluit ij ß grot pro introitu. — Soluit[1].

Item Lasse Perssøn cum vxore sua Botyld, pro eis Powel badzskerre, soluit ij ß grot pro se et vxore. — Soluit[1].

Item Oluff (Perssøn) bagere cum vxore sua Anna, pro eis her Powel Ysicssøn. — [1] Soluit totum[1].

Item Peder Jenssøn, pro eo Erick skomager. — Soluit[1].

Item Anders Jeipssøn, fogett paa Bedtstrop, pro eo mester Morthen canick, j ß grot. — Soluit[1].

Item her Hemming Bossøn vicarius, pro eo her Jørghen Matzsøn succentor. — Soluit[1].

(Item Jørghen Pudebusk, pro eo her Jacob Olssøn.)

Item Per steygere, som tien paa garden, pro eo dominus Quintinus.

[1] *Tilskrevet i Marginen.*

Item Anders Perssøn skomagere cum vxore sua Katherina, pro eis Powel badzskerre. — [1]Soluit j ß grot[1].

Item her Berenth Matzsøn, pro eo[2] Jep Krog, [3]satisfecit gerd cum vase[3]. — [1]Soluit j ß grot[1].

Item Mattis degn vdj Alende, pro eo[2] mester Hans Andersøn canick. — [1]Soluit j ß grot[1].

Item Mattis bagere cum vxore sua Anna, pro eis Erick skomagere. — Soluit[1].

Anno domini mdxx.

Item her Kønicke prepositus, pro eo archidiaconus dominus Johannes, soluit j ß grot cum vase. — Soluit[1].

Item her Pedher Olssøn, pro eo her Jørgen Matssøn succentor. — Soluit[1].

Item her Pedher Nielssøn, pro eo her Powel Ysycksøn 19b
vicarius, soluit. — Soluit[1].

Her Pedher Jenssøn, pro eo mester Wolther canick dictus Grøn.

Item Jens grydestøbere met syn hwsfrv Citze, pro eis Peyther badzskerre paa Torffgaden.

Item Rasmus Jonssøn, pro eo Jens Jwde vdi Sorthebrødhre.

Item Oluff Clemendssøn cum vxore sua Botilda, pro eis Jes Mowenssøn skomager.

Jens Hanssøn skomager cum vxore sua Berethæ, pro eis Erick skomager, [3]fecit gerd[3]. — [1]Soluit j ß grot[1].

(Hans Keelssøn guldsmedt, pro eo Jeip bagere). — Soluit[1].

Anno domini mdxxj.

Mesther Lauris Anderssøn officialis. — Soluit[1].

(Powild nicker met syn[2] vxore Bereta, pro eis Mattis kældher swend.)

Botildha vnghæ Jens baghers høstrv, pro ea Michil Jwdhe. — Soluit[1].

[1] *Tilskrevet i Marginen.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Jens Skarth, mesther Morthen pro eo. — [1] Soluit j ß grot[1].

Jens bagher met syn høstrv Anne[2], pro eis her Hans Perssøn canonicus, [3]soluervnt ij ß grot[3]. — [1] Soluervnt ij ß grot[1].

Lauris Møller met vxore, pro eis Per Møller skaamagher.

20a Item Bodill Olufs, pro ea maritus ejus videlicet Oluff Clemetssøn.

Her Mowens, pro eo her Jens Matssøn j ß grot. — Soluit[1].

Mesther Hans Hellæssøn, pro eo dominus Petrus Hemingi prior. — Soluit[1].

Johan Barckis, pro ea (!) her Jes Arsthen, soluit. — Soluit[1].

(Oluff skrædher cum vxore Karinæ[2], pro eis) Hans Frost borghemester, soluit j ß grot. — Soluit j ß grot[1].

Jens Atzerssøn cum vxore, pro eis dominus Sweno Judhe, [3]soluit vas, soluit ij ß grot, fecit gerdt[3]. — Soluit[1].

Item Øryen Griis, pro eo Jens Arsthen. — [1] Soluit ß grot[1].

Item Oluff møllære. — [1] Soluit ß grot[1].

Item Sewrin Perssøn cum sua vxore Citzæ[2], pro eis Erick skomagher, [3]soluit ij ß grot[3]. — [1] Soluit ij ß grot[1].

Item Peyther batskher cum sua vxore Thore, pro eis Erich skomagher.

(Jens Hanssøn cum sua vxore. — [1] Soluit ß grot[1].)

(Her Lauriss Anderssøn, pro eo Petrvs Magni.)

(Lutze Per Morthenssøns, pro ea Peyther batskerre. Satisfecit[1].)

(Jacob bwntmagher cum vxore sua, pro eis Jacob gwldsmed.)

(Jep remenesneter cum vxore sua, pro eis Hans Biske burgere.)

20b Item her Lauris Anderssøn, pro eo dominus Petrvs Magni. Soluit[1].

[1] *Tilskrevet i Marginen.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*

Item Lutze Per Mortenssøn, pro ea Peyter batskerre, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Item Jacob bwntmagere cum vxore sua, pro eis Jacob gwldsmidh, [2]soluit ij ß grot pro introitu[2]. — Soluit[1].

Item Jep remesneter cum vxore sua, pro eis Hans Biske, soluit ij ß grot. — Soluit[1].

Item Cristina vxor prefecti ciuitatis, pro ea maritus ejus. — Soluit[1].

Item Henning Bernitzen cum vxore sua, pro eis Villom Skotte, [2]soluit ij ß grot[2]. — Soluit[1].

Item vxor Micaelis mercatoris, maritus fidejussor, j ß grot. — Soluit[1].

Item Anna vxor Johannis Petri[3] sutoris, ipse fidejussor pro ea.

Item Erick skomagere cum vxore sua soluit pro se et 21a
pro vxore sua ij ß grot. — Soluit[1].

Item Hans Jenssøn fogit, pro eo dominus Albertus canonicus, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Anno domini mdxxiiij.

Item her Hans Andersøn, pro eo dominus Petrvs Jensøn alias Hwnger, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Item her Per Bentssøn, pro eo dominus Benedictus. — Soluit[1].

Item her Erich Hemmingssøn, pro eo dominus Petrvs Olaui, soluit j ß grot pro introitu suo. — Soluit[1].

Item Jep Nielssøn scomagere cum vxore sua Anna, pro eis Erick scomagere, soluit ij ß grot. — Soluit[1].

Item Symon Tordssøn, fogit i sancte Agnetes closter, pro eo dominus magister Martinus Henrici canonicus, soluit ciphum.

Item her Sewerin Jude, pro eo dominus Petrus Jensøn alias Hwnger, [2]soluit j ß grot[2]. — Soluit[1].

[1] *Tilskrevet i Marginen.*
[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[3] *Skrevet til over Linien.*

Item Rassmws bastwmand, pro eo dominus Benedictus Mathie. — Soluit[1].

Item Rasmus bastumanssz høstræ, maritus pro ea.

Item Oluff Cock de curia episcopi, pro eo Powell barskere, soluit j ß grot. — Soluit[1].

21b Item Clawes remesnidere cum vxore Botild, pro eis Jep remesnidere. — Soluit[1].

Item Brwn guldsmed cum vxore Anna, pro eis Jacob guldsmed. — Soluit[1].

Item Hans bryggere, pro eo Eric scomagere, j ß grot. — Soluit[1].

Item her Anders Nielsøn, capellanus domini Alberti canonici, pro eo dominus Nicolaus Petri perpetuus vicarius. — Soluit[1].

Item her Sewerin Laurentsøn, pro eo dominus Magnus.

Item her Hans Mogensøn, pro eo dominus Ficko, soluit j ß grot. — Soluit[1].

Item dominus Nicolaus Jeorgii, capellanus domini Alberti, pro eo dominus Johannes Andree.

Item dominus Seuerinus Galt, pro se promisit satisfacere. — Soluit[1].

Item dominus Mathias Fynbo, [2]pro se soluit j ß grot[2]. — Soluit[1].

Lauris Cristenssøn cum vxore sua Gertrvdh, pro eis Nis Hanssøn, soluit ij ß. — Soluit[1].

Knut Olsøn, [3]soluit j ß grot.

Henrick gwldsmid, soluit j ß grot pro se. — Soluit[1].

(Per Asserssøn cum vxore aff Harissbwr wa . . ., Knwt køffman pro eis.)

Item Anders smedh vti Herssegade, pro eo Jep baghære, [1]j ß grot soluit[1] j skoel[2]. — Soluit[1].

[1] *Tilskrevet i Marginen.*
[2] *Skrevet samtidig med andet Blæk.*
[3] *Her er aabent Rum vistnok til et Navn.*

[Regnskabsopgjörelser.]

Anno domini md facta computacione inter dominum 39a
Cristoferum Laurencii presbyterum et Olauum Tychonis sutorem die beati Bartholomei apostoli[1] in domo kalendarum, habuit conuiuium in prompta pecunia xxv marck Libesk cum duobus florenis Rinensibus. Item habuit conuiuium j kaalch, j dysk, eth halydom tiil eth paadz, eth helth messæ redhæ, eth alther klædhe, eth sølff begher, ij lywssæ staghe, j løwæ baardh, ij dwghæ, iij handh klædhe.

Anno dómini mdj⁰ tunc non fuit plene computacio facta propter impedimentum capituli ex parte domini ordinarii.

Anno domini mdij facta computacione inter dominum Cristoferum Laurencii alias Stooph et Jenss Falsther sutorem die Bartholomei apostoli[1] in domo kalendarum, habuit conuiuium in prompta[2] pecunia xxxj marck Libesk cum ij florenis Rinensibus. Item aff then hooffuethz swm betaledhe wi kappellanen viij ß grot foor messerne oc iiij ß for skryffuer penninghe then samme dagh. Item habuit conuiuium j kaalch, j dysk, j hælydom tiil eth paadz, eth helth messæ redhe, eth alther klædhe, eth sølff beghere, ij lywssæstaaghe, ij dwghe oc ij handkledhæ.

Anno domini mdtercio facta computacione inter dominum Christoferum et Olauum Nicolai sutorem die Bartholomei apostoli[1] in domo kalendarum, habuit conuiuium in prompta pecunia xxvij mark Libesk cum duobus florenis, vnum cocleare argenteum, item omnia alia requiruntur, ut habetur in precedenti computacione, et solutus est capellanus pro missis pro presenti anno.

Anno domini mdquarto ipso die beati Francisci confes- 39b
soris[3] fuit facta computacio de conuiuio sancti Lucii in domo kalendarum [4]per dominum Jacobum Nicolai vicarium et[4] [per] Johannem Olaui sutorem, tunc habuit conuiuium in prompta

[1] *D. e. den 24. Avgust.*
[2] *Dette Ord er skrevet to Gange.*
[3] *D. e. den 4. Oktbr.*
[4] *Tilskrevet i Marginen.*

pecunia xx marc, ij florenos, j cocleare argenteum et omnia alia, que possidet conuiuium, habentur in precedenti computacione et pro tunc soluti sunt officiantes omnes.

Anno domini mdquinto in crastino translacionis beati Lucii pape et martiris[1] fuit computacio facta de conuiuio beati Lucii in domo kalendarum per discretos viros dominum Jacobum Nicolai et Johannem Olaui sutorem. Tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xx marc xij β, iij Rinske gullend, item en cocleare argenteum, item eth sylff stob, item en kalck, en dysk, item agnus deus(!), item eth hælt messæ redhe, item eth altheræ clædhæ, item two liwsæ staghe, item tw handklædhæ, och tha war aff lønth bodhe capellanen oc dennen.

Anno domini mdsexto die sancti Bartholomei[2] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo calendarum per Jacobum Andree vicarium et Stephanum remesnidere. Tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xij marc xvj alb., iij Rinske gyllne, j sølff sked, et sølff begære, en kalch oc disk oc patz, et messæ rede, et altare clæde, two lywsæ stage, oc tha er afflønt capellan och dæn ad festum Michaelis. — Deputati ad faciendum gerd her Bo, mester Hanss Luce,
40a Knud Valkendorff oc Staffen remesnidere, till wor gerd Per Magensøn sartor, mester Vlricus, mester Cristoferus, her Eric Olaui canonicus.

Anno domini mdseptimo die sancti Bartholomei[2] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo calendarum per dominum Petrum Broc vicarium et Nicolaum Finbo, tunc habuit conuiuium in promta pecunia xj marc cum j alb., iij Rinske gillene, en lydhen sølsket, eth sølb[eg]ere, item jx β.

Anno domini mdviij die sancti Bartholomei[2] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo calendarum per

[1] *D. e. den 26. Avgust.* [2] *D. e. den 24. Avgust.*

dominum Petrum Broc vicarium et Nicolaum Finbo, tunc habuit conuiuium in promta pecunia jx marc.

Anno domini md nono die sancti Bertholomei appostoli[1] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo calendarum per Johannem Olaui et Johannem Martini sutorem, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xij marc ij ß, ij Rinske gyllene, i solff sked, et solff begære.

Anno domini mdx⁰ die beati Barholomei apostoli[1] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo calendarum per dominum Ericum Andree vicarium et Magnum pistorem, tunc habuit conuiuium in promta pecunia xiiij marcas ij ß ij alb. i ℞, ij Rinske gillene, eth søl begere, en sølsked.

Anno domini mdxij⁰ die Bartholomei apostoli[1] fuit computacio sancti Lucii facta conuiuii in domo calendarum per dominum Paulum vicarium et Jonam sutorem pro duobus annis. Tunc habuit conuiuium in promta pecunia xxiiij mark oc vij alb., ij Rinske gillenæ, end sølff skedh oc eth sølftbæghære oc en kober kannæ oc end lidhen stænnicke.

Anno domini mdxiij ipso die beati Bartholomei apostoli[1] 40b
facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Paulum vicarium e parte domini Petri Pauli et Jasperum Johannis, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia solutis oneribus xxviij[2] marcas j alb. minus[3], duos Rinenses, vnum coclear argenteum, vnum bechanum argenteum, duas amphoras cupreas cum parua amphora stannea, item calicem cum patena.

Anno domini mdxv ipso beati Bartholomei apostoli[1] facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per testamentarios domini Nicholai Tyckonis et Olauum Benedicti, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xviij marc solutis oneribus cum clenodiis vt supra.

Anno domini mdxvj altera die Bartholomei apostoli[4]

[1] *D. e. den 24. Avgust.*
[2] *Her har først staaet »xxvij«.*
[3] *Her har først staaet »vij ß«.*
[4] *D. e. den 25. Avgust.*

facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Johannem Petri et Olauum Benedicti. Tunc habuit conuiuium in promta pecunia solutis debitis xxv mark v ß et habet conuiuium duo candelabra cuprea loco duorum florenorum, vnum bechariun argenteum cum stopa argentea et cocleare, duas amphoras cupreas cum parua amphora stannea, item calicem cum patena et vnum osculabium etc.

41a Anno domini mdxvij computacio facta, tha haffde gyllit xx mark ij ℛ.

Anno domini mdxviij. Item oc j rynsk gille[n], her Laurentzs Falster gaff till sancti Lucii gille.

Anno domini mdxviij ipso die beati Bartholomei apostoli[1] facta computacione conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Jacobum Olaui vicarium ex parte domini Laurencii Petri et Jacobum Raa sutorem, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia solutis oneribus xvj marc vj ß, vnum bicharium argenteum et vnum cocleare cum stopa argentea etc, et habuit ij amphoras cupreas et vnam stanneam cum correquisitis altaris.

Anno domini mdxix ipso die beati Bartholomei apostoli[1] facta computacione conuiuii sancti [Lucii] in domo kalendarum per dominum Jacobum Olaui vicarium et Petrum Falsther ciuem, deductis oneribus habuit conuiuium in prompta pecunia x marc et ij alb. iij ℛ, vnum bicharium argenteum cum stoppa argentea et cocleari argenteo cum omnibus correquisitis altaris etc.. duas amphoras cupreas habet[2] cum parua amphora stannea etc.

Anno domini mdxx ipso die beati Bartholomei apostoli[1] facta computacione conuiuii sancti Lucii in domo venerabilis viri domini Boecii Achonis canonici[2], occupata domo kalendarum eo tempore, per dominum Jacobum Olaui et Petrum Falsther. Et quia multum ad aldrick duorum an-

[1] *D. e. den 24. August.* [2] *Tilskrevet over Linien.*

norum de bursa conuiuii expendebatur, ideo parum residuo reseruabatur non nisi summa v marcarum xv ß vij ℛ, et oneribus deductis habuit conuiuium clenodia eadem, que in proxima computacione superius sunt narrata.

(Anno domini mdxxj ipso die Bartholomei[1] facta computacione in domo kalendarum per dominum Johannem Mathie et Ericum skomagher, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xiiij mark vij ß oc xj ℛ.) 41b

Anno domini mdxxj ipso die beati Egidii[2] facta computacione in domo kalendarum per dominum Johannem Mathie et Ericum skomagher, tunc habuit conuiuium in prompta pecunia xviij mark oc vj ℛ, omnia clenodia vtsupra.

Anno domini mdxxij ipso die beati Micaelis archangeli[3] facta computacione conuiuii sancti Lucii martiris in domo kalendarum per dominum Petrvm Magni et Ericum skomagher, tunc habuit conuiuium in promta pecunia xvj marc ij alb. etiam clenodia supra scripta etc.

Anno domini mdxxiij die beati Bartholomei[1] fuit facta computacio conuiuii sancti Lucii per Ericum skomager domino Benedicto[4] bene defuncto. Singulis computatis conuiuium habet in prompta pecunia iij marc viij alb. vdi gode penninge oc iiij marc iiij ß vdi clippinge cum clenodiis vtsupra[5].

(Næste Blad afrevet og mangler.)

Anno etc xxquinto die beati Bartholomei[1] facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii per dominum Petrum Magni et Ericum skomager. Singulis computatis conuiuium habet in prompta pecunia ij marc viij alb. in bona moneta, iiij marc iiij ß vdi clippinge cum clenodiis vtsupra. — Gerde brødre (Anders Schaningh), her Thomes, Jep bagere, Jenss Siwendesøn, Lasse clensmedh. 42a

[1] *D. e. den 24. August.*
[2] *D. e. den 1. Septbr.*
[3] *D. e. den 29. Septbr.*
[4] *Herefter er skrevet, men igjen overstreget »de medio sub«.*
[5] *Nederst paa Siden staar: »xv mark j ß iij ℛ.*

Anno domini mdxx sexto[1] die beati Bartholomei[2] facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii Roskildensis per dominum Nicolaum Petri et Laurencium braxatorem. Singulis computatis conuiuium habet in prompta pecunia vj marc iiij ß x ℛ cum clenodiis vtsupra notatis. — Gerde brødre sculle være Oluff smed, Michel Laurissøn, Michel skinder, her Jacob Sconing.

Anno domini mdxxvij die Bartholomei apostoli[2] fuit computacio facta conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Paulum Pauli et Johannem Hanssøn sutorem. Singulis computatis[3] habet conuiuium in prompta pecunia xix marc minus ij ℛ cum clenodiis vtsupra. — Stolsbrødre her Per Matsøn oc Jess Hanssøn prescriptus. — Gerde brødre mester Valter, Michel Jwde, her Oluff Henricsøn oc Jess Perssøn scomagere.

42b Anno domini mdxxviij[0] die beati Bartholomei apostoli[2] facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Petrum Mathie et Jenss Hansøn sutorem. Singulis computatis conuiuium habet in prompta pecunia xx marc x ß cum clenodiis vt supra. — Gerde brødre Naffne grydestøbere, Hanss Koch, (Anders Jude) Jens Atzersøn, Mester Hanss Andersøn.

Anno domini mdxxix die diui Bartholomei apostoli[2] facta computacione conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Jacobum Olaui vicarium et Jens Hanssøn sutorem. Singulis computatis conuiuium habuit xxij marc ij alb cum 4or florenis in auro ceterisque clenodiis vtsupra. Item habet ij marc ij ß in mala moneta, et in predicta summa pecunie computate sunt iij marce Danice monete de antiqua restancia in anno jam elapso. — Gerde brødre: (Mester Jens Rosengaardt canick, her Karll vicarius, Beneke smedt, Søwerin schrædere. — Wore gerdt her

[1] *Foran »sexto« er først skrevet og derpaa overstreget »quinto«.*
[2] *D. e. den 24. August.*
[3] *Dette Ord er skrevet to Gange.*

Swendt Jwde, her Jejp Oelssøn, Hans weyære, Oluff Persøn rodmand.)

Anno domini mdxxx ipso die beati Bartholomei apostoli[1] 43a
facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Jacobum Olaui ex parte domini Olaui Fynbo et Jens Hanssøn sutorem. Singulis computatis et oneribus deductis vsque ad festum beati Michaelis[2] proxime sequentis habet conuiuium in prompta pecunia viij marc viij ß cum clenodiis et iiij florenis in auro, et capellanus solutus est tempore Michaelis. — Restantia vj marc vij ß cum j marc geste penninge, vt habetur in registro.

Anno domini mdxxxj ipso die beati Bartholomei apostoli[1] facta fuit computacio conuiuii sancti Lucii in domo kalendarum per dominum Johannem Petri et Jacobum pistorem. Singulis computatis et oneribus deductis vsque ad festum beati Michaelis[2] proxime sequentis habet conuiuium in prompta pecunia xj marc vj alb. cum clinodiis, videlicet j sølffstoff, j sølff beghere, item iiij rinske gyllene de pondere, j lidhen sølff skedt, iij kower kanner, ij messinge staghe, som staa paa sancti Lucii althere.

Mdxxxj. Item xxxiiij skaale store oc smaa. Item iiij 43b
trææ stowe, j tinpott.

Mdxxxij. (Gærde brødhre dominus Fico succentor, Jens Olssøn, Hans Keellsøn. — Ware gierde brødre her Krøne prowest, her Jørin Nielssøn prior vicariorum, Jens baghere borgemester, Olwff skreddere.)

Mdxxxiij. Gerde brødtre Mester Lauris Andersøn canick, her Erick Hemmingssøn, Jens baghere borgemester, Peyther baardtskære. — Ware gerde brødtre her Mattis Fynbo vicarius, her Anders Nielsøn consanguineus domini Alberti, Jep remesniere, Jacop bwnthmagere.

[Forskjellige Meddelelser.]

Anno domini mdxvj thesse effterscreffne prestmæn oc 22a

[1] *D. e. den 24. Avgust.* [2] *D. e. den 29. Septbr.*

legmæn bare korn tiil sancti Lucii gillæ tempore passionis ejus[1].

Primo

iij ß	Archidiaconus	ij skp.
	Cantor	ij skp.
	Her Jørghen Grwe	j skp.
iij ß	Her Hænyng Griis	j skp.
iij ß	Her Jacob Anderssøn	j skp.
iij ß	Her Oleff scriffuære	ij skp.
	Her Laurens Falster	ij skp.
	Her Otte scriffuere	j skp.
iij ß	Her Eric Tureby	j skp.
iij ß	Her Bo	j skp.
	Her Symon	j skp.
	(Her cantor	ij skp.)
iij ß	Her Hans Perssøn canik	j skp.
iij ß	Her Erich Ewerdssøn	j skp.
	Her Albreth	
iij ß	Her Jes organista	j skp.
iij ß	Her Anders paa Smecken	j skp.
iij ß	Her Eric væwære	j skp.
iij ß	Her Per Hæmygssøn prior	j skp.
iij ß	Her Jens Jonssøn	j skp.
	Her Per Matzen	j skp.
(iij ß	Her Jens succentor	j skp.)
iij ß	Her Hans Perssøn Magdalene	j skp.
iij ß	Her Per Perssøn	j skp.
iij ß	Her Jeip Nicolai	j skp.
iij ß	Vor Frves her Laurens	j skp.
iij ß	Her Jens Olssøn	j skp.

iij mark viij ß
j pd v skp.

22b iij ß Her Per Brock j skp.

[1] *D. e. den 4. Marts.*

	Her Oleff scriffuere de curia	j skp.
iij ß	Her Laurens vintapper	j skp.
iij ß	Her Hans Claussøn	j skp.
iij ß	Her Morten	j skp.
iij ß	Her Per Mogenssøn	j skp.
iij ß	Her Per Pauli	j skp.
iij ß	Her Jens Mogenssøn	j skp.
iij ß	Her Jacob Olssøn	j skp.
iij ß	Her Niels Hare	j skp.
iij ß	Her Powel	j skp.
iij ß	Her Anders de domina	j skp.
iij ß	Her Jens Matze[n]	j skp.
iiij ß	pro toto Her Per Hwalsø (Hans gulsmedh)	
(iij ß	Her Per Matzen)	

ij marck ij ß

xj skp.

Legmænd. 23a

iij	Per Falster	j skp.
iij	Per Jeipssøn rodman	j skp.
iij ß	Michil skomagere	j skp.
iij ß	Hans Matzen	j skp.
	Thames hærold	ij skp.
iij ß	Per Jenssøn Hyrsagade	j skp.
	Jens Bossøn burgemester	ij skp.
iij ß	Jesper verckmester	j skp.
iij ß	Per Matzen scredere	j skp.
iij ß	Jes Fynbo skomagere	j skp.
iij ß	Mogens bagere	j skp.
iij ß	Jøn sudere	j skp.
	Laurens scredere	j skp.
iij ß	Anders Skonyng	j skp.
iij ß	Bertiil brygere	j skp.
iij	Item Bo smed	j skp.

iij ß Niels scynder j skp.
iij ß Mattis salmagere j skp.
iij ß Per Tygessøn j skp.
iij ß Jens Laurenssøn i Sortebrødre j skp.
Per Morthenssøn j skp.
iij ß Powel baskære j skp.
iij ß Mogens skredere j skp.
iij ß Jesper brygere j skp.
iij ß Jep Krog j skp.

iij mark ij ß
xxvij

23b iij ß Per Marqwordssøn j skp.
iij ß Lasse Ericssøn j skp.
iij ß Jens Mogenssøn scomagere j skp.
iij ß Lasse cleynsmed j skp.
iij ß Tomes Hanssøn j skp.
iij ß Anders Skony[n]g suttor j skp.
iij ß Mattis kelderswen j skp.
Niels Fynbo i Bestrop j skp.
v ß pro vtrisque Peyter batzskære ij skp.
iij ß Karine gwlsmetz j skp.
iij ß Per Otbo j skp.
iij ß Anders Galt j skp.
iij ß Lasse remesnyderæ j skp.
iij ß Jes Mogenssøn smed j skp.
iij ß Oleff Bærntzen j skp.
iij ß Anders scredere her Jacobs pater j skp.
iij ß Jacob gulsmedh j skp.
(Per Jeipssøn rodman j skp.)
(iij ß Mattis kelderswen j skp.)
iij ß Jens Siwenssøn
iiij ß Clemyn slactære pro toto
Per mollere j skp. korn

iiij mark iiij ß
xviiij skp. byg.

Isti dedervnt sielskwd. 24a

Primo Boil Galtis j ß.
Item Niels kældesmed j ß pro vtrisque.
Item Oleff Bærntzens høstræ j ß
Item her Aue j ß.
Item her Salemon ij albi.
Item Lasse løbere j ß.
Item Per Tygessøn høstræ j ß.
Item Michil Jeipssøn ij albi seruus archidiaconi.
Item mester Niels j ß.
Item her Oleff scriffuere de curia j ß.
Item Viliom fan Seyn ij albi.
Item Dorete Mogens scredere j ß.
Item Lassæ Duæ ij albi.
Item Tomes hærol ij albi.
Item burgemester Jes Bossøn ij albi.
Item Hans Frost ij st[erling].
Item Annæ Per Anderssøns (iiij albi) ij albi.
Item Osæ ij albi.
Her Eric Ewerdssøn ij albi.
Item her Symon ij albi.
Her cantor ij albi.
Oloff gulsmedh ij albi.
Jes Fynbo j ß aff Bystrop.
Her Jørghen Grubbe ij albi.

j mk. v ß j albi. 24b

Sequentes ytthæ indgang[1].

Primo Per Jenssøn j Hyrsægade ij ß grot.
Peyter baskære j ß grot.
Jon skomager ij ß grot for Hans Kock oc Trwels Kock.
Jacob gulsmed j ß grot.

[1] *Over denne Overskrift er skrevet men igjen overstreget: »Sequentes yttæ sielskwd.«*

Per Jeipssøn rodman ij ß grot.
Niels keldesmed j ß grot.
Karine b[v]ntmagers j ß grot.
Hans Blyndser j ß grot.
Michil erkedegnes swen j ß grot.
Broder Seurin j ß grot.
Frw Ane, her Henyng Griisses modher, j ß grot.
Lasse scredere j ß grot.

(viij mark vj ß.)
viij mk vij.

25a Anno domini mdxvij.

Her Jacob Skonyng j ß grot.

27a Anno domini mdxvij.

Sequentes fynge øl hiem forstæ afften.

Primo her Jens succentor.
Item Jesper brygere.
Item Per møllære, skomagere.
Item Anders Skonyng.
Item her Michil vicarius.
Item h[er] Per Hwalsø.
Item Jes Laurenssøn apud predicatores.
Item Jes Mogenssøn smed.
Item Karine batzskæres.
Item Per Matzen skredere.
Item her Hans Barnicko.
Item Boo smed.
Item Bertil brygære.
Item her Jens Arsteen.
Item Karine gulsmetz.
Item her Hans Magdalene.
Item Anders Skonyng skomagere.
Item Metthe Geritz.
Item Oleff smedh.
Gesthen pænynge. Michil.

Tesse fynge øl hiem andhen affthen. 27b

Primo her Jens Matzen ij øl.
Item Thomes Skotte ij øl.
Item her Anders paa Smecken j øl.
Item her Eric Tureby j øl pro primo die.
Item Per Jeipssøn rodman j øl.
Item Oleff smed j øl.
Item Per Møllere sutor j øl.
Item Jesper brygere j øl.
Item her Michil j øl.
Item Per Hwalsø j øl.
Item her Hans Magdalene j øl.
Item Lasse cleynsmyd j øl.
Item Jes Mogenssøn smed j øl.
Item her Jens Arsten j øl.
Item Karine gulsmetz j øl.
Item her Anders aff Vor frve j øl.
Item Mattis salmagere j øl.
Item her Per Mogenssøn j øl for forstæ affthen. 28a
Item Jep bagere j øl.
Item Per Jenssøn i Hyrsægade ij øl.
Item Hans gulsmed j øl.
Item Per Matzen scredere j øl.
Item Peyther baskære ij øl.
Item Mætthe Geritz j øl.
Item Bertil brygere j øl.

Item tredie affthen.
Primo her Anders aff Egby j øl.
Her Jacob Olaui j øl.
Niels Laurenssøn apud predicatores j øl.
Her Hans Barnico j øl.
Her Michil j øl.
Mattis kelderswen j øl.

Lasse remesnyder*e* j øl.
Metthe Ge*r*itz j øl.
Ha*n*s Matze*n* j øl.
P*er* Møllere j øl.
H*er* Morth*e*n.
H*er* Je*n*s Arsth*e*n.
Ka*r*ine gulsmetz.
28b H*er* Je*n*s Matze*n* j øl.
H*er* E*r*ich Tu*r*eby j øl.
H*er* Ande*r*s Matze*n* j øl.
H*er* P*er* Hwolsø j øl.
Oleff smed j øl.
Peyth*er* baskæ*r*e j øl.

A*n*no d*omi*ni mdxviij.

Thesse effth*erscreff*ne fynge øll hiem p*r*imo sero.
It*em* Ped*er* Tygess*øn* j øll.
Mowens skræde*r* j øll.
Jon skomage*r* j øll.
H*er* Hans Barnako j øll.
H*er* Michil j øll.
Pedh*er* Møll*er* j øll.
H*er* Jens Mats*øn* j øll.
Ped*er* Jens*øn* i Hirsegade j øll.
Ped*er* Beck j øll.
Oluff smed j øll.
Michel Laur*issøn* skomag*er* j øll.
Ingh*e* smedz j øll.
P*er* Jeips*øn* rodmand j øll.
Ande*r*s Skoni*n*g j øll.
Jeip bage*r* j øll.
H*er* Boo canick j øll.
Peyth*er* badzskerr*e* j øll.

2⁰ sero.

H*er* Jens Jons*øn* j øll.

Ander*s* Skoni*n*g sko[mager] j øl..
Lasse Ericks*øn* j øll.
H*e*r Michel j øll.
Peder Tyges*øn* j øll.
Broder Søweren ij øll.
P*e*r Møller skomager j øll.
Jeip bagere j øll.
H*e*r Erick wæffuer j øll.
Mowens skrædere j øll. 29a
Joen skomagere j øll.
Hans Mats*øn* j øll.
Mowens bagere j øll.
Karynæ guldzsmedz ij øll.
H*e*r Jens Matzs*øn* j øll.
Ingher Nielsmedz(!) j øll.
Jesper brygere j øll.
H*e*r Jens Arsten ij øll.
H*e*r He*n*ni*n*g Griis j øll.
H*e*r Ander*s* aff wor frve j øll.
Oluff smed j øll.
Jens P*er*s*øn* skomagere j øll.
Peyther badzskerre j øll.
Peder Jens*øn* i Hirsegade j øll.
Ander*s* Galtt ij øll.
Borgemester Je*n*s Bos*øn* j øll.

Fe*ri*a 3a.

P*e*r Tyges*øn* j øll.
P*e*r Mats*øn* iij øll, q*uia* nichil h*ab*uit duob*us* dieb*us* p*rio*-
*ri*b*us*.
Lasse Ericks*øn* skomager j øll.
Ander*s* Skoni*n*g i *sanc*ti Oluffs sogn j øll.
Jejp Krog j øll.
P*e*r Møllere skomagere j øll.

Mowens bag*ere* j øll.
H*er* Michel j øll.
H*er* Erick wæffu*er* j øll.
H*er* Hans Barnako j øll.
Peyth*er* badskerre j øll.
Karynæ guldzsmedz j øll.
H*er* He*nning* Griiss j øll.
H*er* Albrecth Laur*issøn* j øll.
Jejp bag*ere* j øll.
Jon skomag*ere* j øll.
H*er* Niels Har*e* j øll.
P*er* Jens*øn* j øll.
H*er* Jens Jons*øn* j øll.
Oluff smed j øll.
Matt*is* keller*swen*d j øll.
Inger Nielsmedz(!) j øll.
Hans Matzs*øn* j øll.
Jesp*er* brig*ere* j øll.
Mest*er* Matt*is* j øll.
Niels kellesmed iij øll, q*uia* ni*chil*[1].

29b **H**ospites p*r*imo die.

P*r*imo Jes Siwænæssen ij gest*er*.
H*er* Je*ns* Olss*øn* j gest.
H*er* Powel j gest, th*en* enæ bleff brod*er*.
Michil scomag*er* j gest j ß.
Matt*is* salmag*er* j gest.
H*er* Albr*et* j gest j ß.
Mog*ens* sc*re*dere j gest, ma*n*sit frat*er*.
Ha*ns* Matze*n* j gest j ß.
Niels Fynbo iij gester ij ß.
Jon scomagere j gest j ß.
Oleff Bærndss*øn* j gest j ß.

[1] *Slutningen, der her mangler, skal naturligvis være den samme som ovfr. ved »Per Matzen« (S. 411, L. 6 f. n.).*

Jes scynder iiij gester, manservnt fratres.
Per Marqwordssøn ij gester.
Per Odbo ij gester, vnus mansit frater.
Laurens scredere j gest, mansit frater.

Hospites andhen affthen.

Jes scynder j gest.
Per Odbo ij gester.
Her Albret j gest j ß.
Her Per Perssøn j gest.
Her Per Matzen j gest.
Lasse remesnidere ij gester.
Jon scomager iij gester ij ß.
Niels Fynbo iij gester ij ß.
Anders Galt j gest, drack paa hans øl.
Oleff Bærndssøn j gest j ß.

[Herefter er et Blad bortskaaret; se Indledningen.]

(Jon skomagere j gest soluit j ß.) 30a
(Hans Matzen skomære j ß.)

Tredie affthen.

Powel baskære j gesth j ß.
Per bagere j gest, mansit frater.
Mester Niels j gest j ß.
Her Hans Claussøn j gest, drac paa hans øl.
Per Odbo j gest j ß.
Oleff Bærnssøn j gest j ß.

[Resten af Siden staar blank.]

Anno domini mdxviij°. 30b

ipso die passionis beati Lucii[1] kornbyrd.
Nomina dominorum prelatorum et canonicorum
Item prepositus
Archidiaconus

[1] *D. e. den 4. Marts.*

Henningus Griis.
Olauus Andree.
Boecius Achonis.
Otto scriptor.
Symon.
Magister Nicolaus Karoli.
Magister Johannes Laurencii.
Ericus Effrardi.
Georgius Grvbbe.
Magister Martinus.
Albertus Laurencii.
Magister Mathias.
Cancellarius domini graciosi.
Jacobus Andree.
Johannes Petri.

Nomina dominorum vicariorum perpetuorum

Petrus Hemmingi.
Petrus Pauli.
Laurencius Johannis.
Petrus Brock.
Johannes Jone.
Johannes Clawsøn.
Paulus.
Nicolaus Hare.
31a Johannes Petri.
Nicolaus Petri.
Olauus Petri.
Organista.
Magister Iwarus.
Olaus Henrici.
Georgius.
Olaus Achonis.
Micael.
Jacobus Nicolai.

Ericus Andree.
Laurencius Vi*n*.
Joh*ann*es Magni.
Martin*us*.
Joh*ann*es Olaui.
Joh*ann*es Mathie.
Pet*r*vs Petri.
Pet*r*vs Magni.
Joh*ann*es Arsten.
Jac*obus* Oalaui.
Qui*n*tinus.
Succentor.
Jac*obus* Skoni*n*g.

No*min*a alior*um* presbiterorum *con*uiuar*um*.
Andreas de Egby.
Andreas ad s*anc*ta*m* Ma*r*ia*m*.
Petrus Mathie ad s*anctu*m Joh*annem*.
Joh*ann*es Bernako.
Salomon.

[Næste Side staar blank.] 31b

Anno d*omi*ni mdxviij. Algerdebrød*re*. 49b
He*r* Hanss P*ersøn* ad altar*e* Magdalene.
D*omin*us Olauus sc*r*iptor cu*r*ie.
And*er*s Skoni*n*g skomag*er*.
Jens Mowenss*øn* skomag*er*.

Adelgerdebrød*re*[1].

Mest*er* Matt*is* canick p*ro* eo he*r* Symon canick.
He*r* Niels P*ersøn* Petri.
(Laur*is* re*m*mesnyd*er*.)
(Laur*is* Ericks*øn*.)
Weliom van Seyen.
Jørgh*en* Fyricken.

[1] *Her er først skrevet »ware gerdt«, som derpaa er udstreget.*

49b ad annum etc. xxj.

Wore gerd

Her Jorghen Olssøn alias Clett.

Her Niels Henrickssen.

(Hans smed) Powel badskerre badskerre skere. (!)

Jacob guldsmed.

Item dominus Nicolaus.

25b Anno domini mdxxij[1].

Sequentes finghe øll hyem førstæ affthen.

Her Per Brock j øll.

Jens Olsøn skomagher j øll.

Her Niels Haræ j øll.

Niels Fynbo in curia j øll.

Niels Fynbo skomagher j øll.

Hans Matzen skomagher j øll.

Oluff Bentzen j øll.

Jesper brygere j øll.

Jens Bossøn burgemesther j øll.

Secundo sero.

Her Jørghen Raffn j øll.

Niels Fynbo in curia j øll.

Oluff baghere j øll.

Oluff Bentzen j øll.

Hans Matzen j øll.

Her Niels Haræ j øll.

Jens Olsøn skomagher j øll.

Her Oluff scrivere j øll.

Her Hans Claussøn j øll.

Per Matzen[2] skredere j øll.

Mattis kellerswen j øll.

[1] *Hermed begynder Fol. 25 b. Paa Fol. 25 a, der væsentlig er tom, staar med samme Haand:* »(Anno domini x) Anno domini mdxxij (Thesse effther schreffne drvcke och ycke bare korn) Feria 3a sequentes finge øl hyem«. *Det i Parentes satte er overstreget.*

[2] *Foran »Matzen» er først skrevet og derpaa overstreget: »Mattis«.*

Jens Atzersøn in monte j øll.
Her Jens organista j øll.

Dominica die gæsther. 26a

Mesther Niels j gest.
Her Jacob canick j gest.
Her Jacob vicarius j gæst.
Her Jacob vicarius animarum ij gesther.
Mattis kellersven ij gesther.
Niels Hanssøn skomagher ij gesther.
Hans Biske j gest.
Peyther batzskerre ij gesther.
Jacob gwldsmid j gest.
Mattis bagher j gest.
Laurensz Anderssøn j gest.
Jens Perssøn j gest.
Erick skomagher iiij gesther.
Her Albert canik j gest.
Mesther Walther j gest.
Officialis domini graciosi iij gester.
Per Hwolszø.
Jep baghere j gest.
Benecke smed j gest.
Mattis bagere j gest.
Jens Perssøn j gest,
Her Pouel j gest.
Her Jørghen Køge j gest.
Her Jørghen Mattissen j gest.
Her Per Olsøn vicarius (?) j gest.
Her Swen j gest.

Anno domini mdxxij. 49b

Recepi a domino Micaeli v oc xx mark ij Rynske gyllene, item j sløff(!) begere, en sølff stoff, item en sølff skedh. Dominus Nicolaus Andree canonicus. — Anno domini mdxxij.

48b Anno domini mdxxiiij

Percepta pro introitu.

Item viij ß aff Henrick gwldsmid.

Item ix ß aff her Erick Hemmingsøn pro introitu.

Item vj.

Erogata ejusdem conuiuii.

Item iij marc for ij tder øll die passionis Lucii[1].

Item iij marck, her Swend fick pro missis quinta feria pasce.

49a Percepta de syelskwd ij marc

Syelskwd anno mdxxiiij.

Seuerin Perssøn iiij alb.

Willom fan Seyen iiij alb.

Mechil Jorghensøn iiij alb.

Elsebe ij alb.

Henning iiij alb.

Her Thomes iiij alb.

Hans Forst iiij alb,

Oluff Skredere ij alb.

Boil Firs ij alb.

Lutze Per Morthensøn ij alb.

Jep baghere iiij alb.

Oluff Ipsøn ij alb.

Oluff smid iiij alb.[2]

Bertel bryggere iiij alb.

Metthe Anderssøn ij alb.

Peyther badsker iiij alb.

Her Per Bentzen ij alb.

Her Hans Moghenssøn ij alb.

Powel badsker iiij alb.

Hans Biske iiij alb.

Karine Andersses ij alb.

[1] *D. e. den 4. Marts.* »*restat cum introitu*«.

[2] *Her udenfor i Marginen staar:*

Seuerin skredere iiij alb.
Laurís bryger iiij alb.
Niels kellesmid j ß.
Naffne griddestøffere.
Jens griddestøffere (?) ij alb.
Jens Sywndessøn iiij alb.
Niels Olsøn iiij alb.
Hans Brvgd iiij alb.
Lasse cleinsmid cum vxore iiij alb.
Dominus Jacobus canonicus iiij alb.
Jacob Bunth ij alb. 49b
Lasse Dwæ ij alb. syelskudt pro vxore mortua j alb.
Jens Olssøn j ß grot.
Poel baskeræ j ß grot.
Powel baskerræ.

Anno domini mdxxv die beati Kanuti ducis[1]. 46b

The, som finge øll hyem dominica die

Item Jesper Jenssøn j øll.
Item her Ip Nielssøn j øll.
Item her Jens Mattis j øll.
Item Niels Finbo burgemester j øll.
Item Lasse brigere j øll.
Item her Powel Yssicsøn j øll.
Item her Niels Perssøn j øll.
Item Brvn gwldsmid j øll.
Jtem Jens baghere burgemester j øll.

Feria 2a.

Michel Jude skomagher j øll.
Jesper brøgher j øll.
Her Jeb Nielssøn j øll.
Oluff gwlsmith j øll.
Brwn gwlsmith j øll.
Lawris clensmith j øll.

[1] *D. e. den 7. Januar.*

Niels Fynbo j øll.
Jens bagher boremesther j øll.
Her Poel Issesøn j øll.
Lawris Perssøn skomagher j øll.
Skarth paa Bysgordh j øll.
Her Jeb aff Geldebrend j øll.
Anners owerskere j øll.

Intrantes.

Item Lawris Kerstensøn cum vxore.
Item Knwd Olssøn ix ß, i gangh soluit.
Item haffwer Claus remsnier betal syn igan ij ß groth.

36a Vtgifft mdxxvij[1]

Primo capellannen v marc tempore Michaelis.
Item xxiiij for j tde øl tiil kornbyrd.

32a Kornbyrd mdxxviij.

Canonici.

iiij	ß	Prepositus	ij skp.
iiij	ß	Cantor	ij skp.
iiij	ß	Mesther Christopher.	
ij alb.		Her Jacob	j skp.
vj	ß	Mesther Jørghen.	
vj	ß	Her Gotsskalch.	
		Her Erich Efferdsøn.	
iiij	ß	Mesther Lauris Anderssøn	ij skp.
iiij	ß	Her Otto	j skp.
iiij	ß	Her Albricth	j skp.
iiij	ß	Mesther Hans Andree	j skp.
iiij	ß	Mesther Lauris cancel[larius]	ij skp.
		Mesther Valther	j skp.
iiij	ß	Her Hans Persøn	j skp.
iiij	ß	Mesther Jens Rosen	j skp.
		Mesther Claus Rosgard	j skp.
iiij	ß	Archidiaconus	ij skp.

[1] *Her har oprindelig staaet »xxviij«, der er rettet til »xxvij«.*

iiij ß Mesth*er* Morthin j skp.
iiij ß Mesth*er* Niels j skp.
iiij ß H*er* Simon j skp.

Vicarii.

iiij ß Prior j skp.
iiij ß Paulus j skp.
iiij ß Niels Haræ j skp.
iiij ß Niels P*er*s*øn* j skp.
iij alb. Oluff P*er*s*øn* j skp.
iiij ß Jens orgmesth*er* j skp.
iiij ß Mesth*er* Iwer j skp.
iiij ß Oluff Fynbo j skp. 82b
vj ß Oluff Henrics*øn*
iiij ß H*er* Ficke j skp.
iiij ß Matt*is* Fynbo j skp.
iiij ß Niels Mats*øn* j skp·
iiij ß P*er* Jens*søn* j skp.
iiij ß Raffn j skp.
vj ß Galth
vj ß Jens Ols*øn*
iiij ß Jens Mats*øn* j skp.
iiij ß P*er* P*er*s*øn* j skp.
vj ß Arnsten
vj ß Jacob Ols*øn*.
iiij ß Jacob Skoni*n*g j skp.
iiij ß Karl j skp.
iiij ß Succentor j skp.
iiij ß P*er* Ols*øn* j skp.
iiij ß Niels Fris j skp.
iiij ß Seue*r*in orgmesth*er* j skp.
iiij ß P*er* Mogh*e*ns*øn* j skp.

Alii sac*er*dotes.

iiij ß H*er* Seue*r*in Judhe j skp.
iiij ß H*er* P*er* Huolsø j skp.

iiij ß Her Eric Hemmingsøn j skp.
iiij ß Her Ottes capellan her Hans j skp.
Her Anders vintapper j skp.
(Her Powel Korsprest j skp.)
vj ß Her Per Bentsøn.

33a *[Næste Side er blank.]*

33b Ciues Sielskud.
iiij ß Michil Lauris j skp.
iiij ß Mattis Skotthe j skp.
iiij ß Jens Atzersøn j skp.
iiij ß Jep Nielsøn skomager j skp.
Niels Persøn skomager j skp.
Jep baghere j skp.
iiij ß Jacob guldsmet j skp.
iiij ß Anders Judhe j skp.
iiij ß Jep Jonsøn j skp.
iiij ß Dieghn aff Tilløsæ j skp
iiij ß Jørghen Fws j skp.
iiij ß Bo smed gamle j skp.
iiij ß Mattis kellerswen j skp. ij alb.
iiij ß Niels kellesmet j skp.
iiij ß Andhers smed j skp.
iiij ß Jens Olsøn sudher j skp.
iiij ß Michil skindhere j skp.
vj ß Niels Fynbo restat cum vj, soluit.
(Michel Nielsøn) cum vj, soluit.
Oluff møller cum vj ß.
Per møllere cum vj ß.
Hanss teckere cum vj ß.

Siielskud

Truels Koch ij alb.
Jørghen skytte ij alb.
Claus Eggersøn ij alb.

Item Oluff Persøn rodman j ß, for han drach sisthe affthen, oc ij alb. sielskud.

Her Auæ ij alb.
Jens baghere iiij alb.
Dortheæ heroltz ij alb.
Elseby ij alb.
Jacob buntmagher iiij alb.
Jens Moghensøn smed iiij alb.
Niels Kempe iiij alb.
Jens Olsøn rodman iiij alb.
Eric skomagher ij ß.
Jens Matsøn ij alb.
Tyræ Bentz ij alb.
Seuerin Persøn iiij alb.
Dorthe Moghens ij alb.
Lauris Anderssøn viij[1] alb.
Lauris brygger iiij alb. 34a
Lauris Persøn iiij alb.
Knut baghere ij alb.
Per schriffuer iiij alb.
Hans Biske iiij alb.
Pouil batsker iiij alb.
Beritthe Per Matsens ij alb.
Peyther batsker iiij alb.
Villiom van Seyhn ij alb.
Michil ij alb.
Henning iiij alb.
Jep remesnier iiij alb.

[Resten af Siden er blank.]

(Geste penninge) 34b

mdxxviij tempore Michaelis.

Intacth mdxxviij per Petrum Matthie vicarium et Nicolaum Hanssøn. 35a

[1] *Her er først skrevet og derpaa overstreget »v«.*

Primo j marc legatum domini Nicolai ad sanctum Botulphum.

Item ij marc legatum domini [1]Lauris vintapper[1] perpetui vicarii.

Item ix ß pro introitu Nicolai scilicet fratris prepositi.

Item ix ß aff her Seuerin Galth vicarius.

Item ix ß aff her Per Bentsøn.

(Item her Per Bentsøn j ß grot.)

Item Jep Jonsøn j ß grot.

Item Hans teckere j ß grot.

Item iij ß aff Per møllere, gammil drich.

(Archidiaconus iiij ß.)

(Prepositus xiij ß.)

(Mattis baghere iiij ß.)

(Mathie.)

Thi som icke baare korn

Hans koch vj ß.

Jens Persøn vj ß.

Mattis baghere vj ß.

Anno etc. xxviij.

36a Item v marc tiil capellan tempore pasche.

Item v ß for en ampel.

Item dænyn j ß grot.

Item scolasticus ij ß.

[Den nederste Halvpart af dette Blad er afrevet og mangler.]

35b Anno domini mdxxviij.

Erogata per me Jacobum Olaui.

Item tempore Michaelis capellanus habuit v marc.

34b Anno domini mdxxix tempore pasce.

Percepta per me Jacobum Olaui vicarium et Nicolaum Hanssøn xx marc cum x ß cum ceteris clenodiis conuiuii.

Peruerte vnum folium et inuenies erogata[2].

[1] *Oprindelig er her skrevet: »Petri Hemmingi«, men dette er overstreget.*

[2] *Dette er rigtigt, medens ovenstaaende Meddelelse findes Fol. 34 b, findes den følgende Meddelelse om Aarets Udgift Fol. 35 b.*

Anno d*omi*ni mdxxix. 35b

It*em* t*em*p*o*re pasce x m*a*rc p*ro* capellano.

It*em* eeth woxlyws till alth*er*ett, kostede xviij ß.

It*em* iij m*a*rc for ij tder øll till kornbirdt.

Anno d*omi*ni mdxxix.

It*em* iij m*a*rc iij ß j alb till hwmble till adeldrick.

It*em* iiij ß øll bleff opført paa hwsit.

It*em* denyn j ß g*rot*.

It*em* scolastic*us* ij ß.

[Resten af Siden er blank.]

Anno d*omi*ni mdxxxij. 48b

P*er*cepta de co*n*uiuio xxxiiij m*a*rc cu*m* vj ℞ cu*m* su*mm*a antiqua.

Erogata.

xxix m*a*rc vj ß x ℞ si*n*gulis co*m*putatis h*abe*t co*n*uiui*u*m i*n* p*ro*mpta pecu*n*ia iiij m*a*rc v alb. et capellan*us* solut*us* e*st* ad festu*m* Michael*is* p*roxim*e futu*ru*m.

[Uden Aar.]

Thi so*m* henthe øl d*omi*nic*a* die. 36b

H*er* Hans Gunsø.

Her Jens Mats*øn*.

H*er* Karl.

Jep bagh*er*e.

Andh*er*s Judhe skreddh*er*e.

Laur*is* k[l]egh*e*nsmed.

Niels Fynbo.

And*er*s smed.

Mesth*er* Iwer.

H*er* Jens orgmesth*er*.

2a f*eria*.

H*er* Jens Mats*øn*.

H*er* Karl.

Mesth*er* Iwer.

Andh*er*s Judhæ.

Niels Fynbo.
H*er* Jens orgmesth*er*.
Oluff Ips*øn*.
Jep bagh*er*e.
Matt*is* bagh*er*e.
H*er* Pouil.

37a Hospites p*r*imo die.

H*er* Pouil j.
xvj alb. H*er* Seue*r*in Galt iiij, h*er* Laur*is* Holte, h*er* C*ri*stoph*er* capella*nus* *sanc*ti Martini, Rasm*us* Atzers*øn* Raffn j.
ij alb. Matt*is* kell*er*suen.
Jens P*er*s*øn* ij.
iiij alb. Jens Siwins*øn* ij.
ij alb. Matt*is* Skotthe j, ij alb.
Jacob gulsm*et* j.
Laur*is* Christiernsø*n* j.
H*er* Otto j, *scilicet* He*n*mi*n*g canth*or*.
ij alb. Jep Niels*øn* j.
Mesth*er* Morthen j.

2a die.

(H*er* Jacob Ols*øn* j.)
Raffn ij.
H*er* Ha*n*s Liwsesnor j.
Jens P*er*s*øn* j.
Jep Jons*øn* j.
Jep Niels*øn* j.
ij alb. Jens Siwins*øn* j.
Laur*is* cleghensm*et* j.
vj ß Off*icialis* ix.

3a die.

Mesth*er* Claus iij *scilicet* Jorgh*e*n Rosengord oc Claus Erics*øn*, He*n*mi*n*g skriffu*er*.
ij alb. H*er* Pouil j.

(H*er* P*er* Pers*øn* j.)
H*er* Truels vij.
H*er* Niels Mats*øn* j.
H*er* Seuerin org[emester] j.
ij alb. H*er* Per Bents*øn* j.
(H*er* Suen j.)
H*er* Jørghen Raffn j.
ij alb. Jep Niels*øn* j.
ij alb. Mest*er* Laur*is* And*ersøn* j.

[De næste to Sider staa blanke, undtagen at de bære hver sin Overskrift henholdsvis: Sieleschudt *og* Thi so*m* icke baare korn.*]* 37b 38a

P*rese*ntes cano*n*ici
Mest*er* Jens.
P*re*positus.
Archidiaco*nus*.
Cantor.
H*er* Otto.
Mest*er* Niels.
Mest*er* Christopher.
H*er* Gotskalch.
Mest*er* Jørghen.
Mest*er* Morthen.
H*er* Symon.
H*er* Albrict.
Mest*er* Valther.
Mesth*er* Ha*n*s And*ersøn*.
H*er* Ha*n*s P*ersøn*.
[Fem Liniers Mellemrum.]
Prior.
H*er* Jens Ols*øn*.
Pouil.
Har*e*.
P*er* Pers*søn*.

Off*icialis*. 38b
Arnsthen.
H*er* Raffn.
Niels Mats*øn*.
Galt.
Seuerin org[emester].
P*er* Ols*øn*.
Matt*is*.
P*er* Jens*søn*.
Jacob Scani*n*g.
Niels Fris.
Jacob Ols*øn*.
Oluff Fynbo.
Alii sac*er*dotes
H*er* P*er* He*m*mi*n*gs*øn*.
P*er* Bents*øn*.
Niels Jørgens*øn*.
(Laur*is* Holthe.)
Eric He*m*mi*n*gs*øn*.
And*er*s vintapp*er*.
Seuerin Judhe.
Ip Rødhord.

Her Suen.
Laici.
Jacob gulsmed.
Matt*is* Skotthe.
Niels P*er*sø*n*.
Jens Sew*r*insø*n*.
Jens Atzersø*n*.
P*er* møll*er*.
Michil Laur*is*.
J*en*s Olsø*n* br*o*r.
Michil skindh*er*.
Jens P*er*sø*n*.
Matt*is* bagh*er*e.
Hans teckere.
Laur*is* Christiernsø*n*.
Michil Judhe.
Oluff møllere.
Niels kellesmed.
Jep Nielsø*n*.
Matt*is* kell*er*suen.
Bo smed.
Oluff Ipsø*n*.
Jørghen Fus.
P*er* Falsth*er*.
Ha*n*s koch.
Laur*is* cleghensm*et*.
And*er*s smed.

47b (Hanss skrede*re* sol*ui*t j ß *grot*.)
(H*er* Hanss Mo*n*sø*n* s*oluit* j ß *grot*.)
(Anders Ipssø*n* *soluit* j ß *grot*.)
(It*em* h*er* abit aff Soræ *soluit* j ß *grot*.)
(It*em* my*n* herræ bispin *soluit* j ß grot.)
(Rasm*us* bastwæma*n* *soluit* j ß *grot*.)
(H*er* Hanss Mo*n*sø*n* *soluit* j ß *grot*.)
(It*em* allæ smed *soluit* j ß *grot*.)
(Mest*er* Valt*er* j ß *grot* *soluit*.)
(Silskwth Rasm*us* bastwæma*n* *soluit* ij alb.)
(It*em* P*er* Beck *soluit* ij alb.)
[Resten af Siden blank.]

48a Je*n*s Siwendess*en* iij.
(H*er* Je*n*s Jenssø*n* iij ß.)
(And*er*s Skony*n*g iij ß.)
(H*er* Lau*r*ens vi*n*tapp*er* iij ß.)
(Jesp*er* verckmestæ*re* iij ß.)
(Matt*is* kelder*s*wen iij ß.)
(H*er* And*er*s de do*mi*na iij ß.)
(H*er* Auæ sielskwd.)

(Michil scomager iij ß.)
(Item her Anders paa Smecke iij.)
(Her Salemon ij alb. sielskwd.)
(Hans Matzen iij ß.)
(Jon skomagere iij ß.)
(Jesper fadèbursswen iij ß.)
(Lasse løbere ij ß.)
(Per Odbo iij ß.)
(Per Tygessøns hostræ j ß siælskwd.)
(Niels scynder iij ß, j ß geste pænyng.)
(Niels Mogenssøn scomager iij ß.)
(Per Jenssøn brygere iij ß.)
Dorete j ß.
Per Mogenssøn smet iij.
(Mogens brygere scredere iij.)
(Per Jenssøn i Hyrsægade ij ß grot i gang.)
(Michil Jejpssøn ij alb. siælskwd.)
Hans gulsmed viij alb.
(Ware gerdt) Adelgerdebrødre. 49b[1]
Dominus Paulus Ysycsøn.
Dominus Petrus Johannis capellanus altaris sancti Nicolai.
(Welyom fan Seyen.
Lasse Dwæ rodmand.)
Hans Matzsøn skomager.
Per Beck.
Item dominus Nicolaus Andree perpetuus vicarius.
Item dominus Nicolaus.
Item dominus Nicolaus Andree.
Item dominus Nicolaus Andree canonicus.
Item dominus Nicolaus Andree canonicus.
Ware gerdt.
Her Hemmyng kom aff Holbeck.

[1] *Denne Haandskriftets sidste Side, af hvilken daterede Brudstykker ere meddelte ovfr. S. 415, 416, 417 og 419, er i den Grad uordentlig fyldt med Skrift, at det ikke er muligt at ordne og gjengive Alt.*

Her Pæder Perssøn.

Peytther badzskerre.

Hans Frost burgemester.

Item in passione sancti Lucii[1] ij tønner øll for iiij ß grot.

Item iij mark, som wj køffte ij tønner øll in translacione sancti Luci[i][2].

Item iiiij mark, som her Michill figh for tyeneste.

Intrantes her Morthen, her Jørgen Matsøn.

Her Per (?) Olsen, her Niels Fusse (pro eo her Jørgen) Hans Jenssøn herresfoget soluit j ß grot.

64.

1484, Novbr. Skraa for Mariegildet, ogsaa kaldet det lille Præstegilde i Randers.

Skraaen er trykt efter »Den Viborg Samler« (I, Viborg, 1773, S. 187—190, 201—204). Det oplyses ikke der, hvor Haandskriftet, der er trykt efter, fandtes, og S. A. Stadfeldts »Beskrivelse over Randers Kjøbstad« (1804) kjender hverken det eller Skraaen, men nok (S. 81) et »Vor Frue Præstegilde de compassione«, som en Borger i Randers den 1. Juli 1525 skjøder et Hus til; Gildets Oldermand paa den Tid (jfr. Viborg Samler) var Hr. Thams Nielsen, Sognepræst til Randers St. Petri Kirke; allerede 1484 var han Broder i Gildet og en af dem, der hænger sit Segl under den ndfr. trykte Skraa. Den 26. Februar 1530 nævnes i en Kjendelse af Borgemester og Raad i Randers et Vor Frue Gilde i Byen (Randers Raadstuebog 1526—1609, S. 19). Disse Benævnelser passe paa Gildet, hvis Skraa her er meddelt; det er (se Skraaens Begyndelse) stiftet »særdeless jomfrue Marie, henders pynels ihoffkommelse til loff«. Om andre Mariegilder s. ovfr. S. 216. Efter Skraaens Begyndelse synes Gildet Mand og Mand imellem almindeligere at være kaldt »det lille Præstegilde«, og Viborg Samler (S. 186) mener, at det er blevet kaldt saaledes til Forskjel fra »det gamle Præstegilde eller St. Kathrinæ Gilde«; se om dette St. Karens eller Kathrinegilde ndfr. under 20. Januar 1505 (jfr. ovfr. S. 215). Ogsaa i Aalborg var der flere Præstegilder; i et Aalborg-Pergamentbrev fra 1517 (i Rigsarkivet) om Afhændelsen af to Boder ved St. Bodils Kirkegaard i Aalborg nævnes »det lille Præstegildes« Alter synden til St. Bodils Kirketaarn. Paa Lolland nævnes i det sextende Aarhundrede baade et stort og et lille Kalent (jfr. ovfr. S. 301), og i Lund var der et stort Præstegilde, helliget Jomfru Maria (s. ndfr. under 18. Maj 1505) og et lille Præstegilde, viet den hellige Birgitte (s. ndfr. under 16. Decbr. 1511). — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i »Den Viborg Samler«s Aftryk.

[1] *D. e. den 4. Marts.* [2] *D. e. den 25. August.*

In nomine patris et filii et spiritus sancti, amen.

Kiære brødhre, thette gilde, som kallis lille presthegille i Randers, er uptageth i the helig træfoldigheds loff och ære och alle gudhs helyens i himmerighe och særdeless jomfrue Marie henders pynels ihoflkommelse til loff och hedher och til ære anno d*omi*ni millesimo qvadringentesimo octoagesimo qvarto circa festum Martini[1] under vidhe och vilkor, som æffther skræffvith staaer.

1. Førsth hwo som vil være gildhbrodher i for*neffn*te jomfrue Marie gildhe, om han er præsth, tha skall han give en tønne øll pro introitu och en march vox och bedhe davligh dagh i syn mæsse for syne gillebrødhre och gildhesysther; item er thet æn lægmandh, giffye for segh och syn hostrue till indgangh 2 tønner øll och 2 march vox.

2. It*em* skall ther haffves en mæss af for*neffn*te jomfrue Marie gildhe hvær mandagh, syunghen i thet kappel indhen then nedher kyrky daar i vor frue kyrky; hvilken brodher, som forsømmer syn mæss i syn maneth, som hannem tillfaldher, for hvarth syndhe giffve segh (!) $^1/_2$ tønd*e* øll, udhen han haffver loffligh forfaldh, och sydhen skall thet staae till fyre brødhers syælsse.

3. It*em* skulle alle gildhbrødher, som presthe ær, læsse vigilias i forn*effn*te kappell i vor frue kyrky, eth syndhe hvær maneths dagh, nar theres gildhe skall være andhen daghen, under en groth til vidhe och sya mæss sub eadem pena.

4. It*em* skiær thet saa, ath nogher presthemandh, som gildhbrodher ær, vordher siug, tha skall brodher, hvær æffther andhen, och hvær som tillsyæss, læsse met hannem och housvall hannem till thet besthe; och skiær thet saa, han døer, tha skulle the komme till hans huus om affthenen och læsse vigilias offvær hans ligh och følghe hannem andhen daghen till jordhe och offere, och alle gildhebrø-

[1] *D. e. den 11. November.*

dher, som presther ær, syæ mæss for hannem undher en mark vox till vidhe.

5. It*em* vordher ther nogher læghmandh eller systher siugh, tha thenne samme ræth.

6. It*em* nar nogher gildhebrodher eller systher døer aff for*neffn*te gildhe, tha skall hvær brodher, igien læffvær, syæ eller ladh syæ mæss the sex messer for thenne dødess syæll, indhen otthe daghe begyndess, vedh syn jædh.

7. It*em* skiær thet saa, ath brødher sammels till hobe meth thennem siellffh eller blandth læghemen och kaller nogher andhen skalch eller lødster hannem[1], bødhe segh (!) en tønne øll och en mark vox och bødhe medh gildhebrodher effther fyre mænss syælsse, om thet rører paa hans ære.

8. It*em* slaar nogen brodher andhen medt knyffh eller medt andhen vapen, thet gudh forbiudhe, han skall være aff brodher laff eller vindhe thet paany ighen.

9. It*em* vordher ther nogher trædagtigh medh syn gildhebrodher och kiær han hannem for byskop, presth eller voldsmænd før for alldermandh eller gildhebrodher, bøde segh en tønne øll och en mark vox.

10. It*em* sigtess och noghen brodher for loffh for uræth sach, tha skall brodher væræ andhen undher en mark vox.

11. It*em* hvo som giffver theres sielgaffve eller andhen gaffve i theres liffh till forn*effn*te vor frues gildhe till hiælph eller størkylse med testamenth eller raadh, tha skulle the haffve 2 begengelsse om aareth, then eene sommeren sancti Botulphi dagh[2], och æn om vintheren sancti Severini dagh[3].

12. Item nar noghen brodher døør af forn*effn*te gildhe, tha skall alle gildhebrødher offer hvær vedh alther i

[1] *Her er ladet Plads aaben til et Ord.*

[2] *D. e. den 17. Juni.*

[3] *D. e. den 8. Januar.*

hans soghne kyrky, men kommer han til klosther, tha offer hvær, som ther vill eller løster.

13. Item skulle alle gildhbrødher mødhe et syndhe om manedhen i hvilkett huus, som oldhermandh tilsyær; han, som bortthe ær till maalthidh, giffver segh en groth till vidhe; hvo, som burthe ær om affthindhen, een groth, och andhen daghen, som ey mæss, svar en groth.

14. Item maa ænghen gillebrodher giøre sith gildhe uthen i gildhebrodhers huus eller hvor hans hærbærg ær eller som han haver syn kosth.

15. Item hvo, som ær skildigh till gilleth, betalle segh indhen manetss dagh eller haffve thet i mynde.

16. Item hvo, som ær aldhermand uliudh, nar han taal paa gildhens besthe, skyldher han noghen for uliudh, betale segh en mark vox.

17. Item hvo, som ei kommer till lave steffne, som ær ath sancti Botulphi dagh[1] om sommeren og sancti Siverini dagh[2] om vintheren, bødhe segh $^1/_2$ tønde øll och en mark vox.

18. Item hvo, som røver thet ærindh for noghen andhen, hvilke ærindhe som vi haffve paa vor steffne medh os selffver, bødhe 1 tønde øll och 1 mark vox.

19. Item hvo, som gildhens penninghe haffver, leghe thennem uth ath sanct Milc (!) dagh[3] undher 1 tønde øll och 1 mark vox eller have segh thet i myndhe.

20. Item ænghen brodher eller søsther skal giøre gildhe i andhen brodhers eller søsthers maaneth undher $^1/_2$ tønde øll och 1 mark vox till vidhe.

21. Item skall hvær gillebrodher, ther leegman er, for aldhermanden 1 hvid hvær monets dagh at giffve ud for sigh til at siunge vigilias for segh, liggervis som bro-

[1] *D. e. den 17. Juni.*
[2] *D. e. den 8. Januar.*
[3] *Skal det være Mikkelsdag, er det den 29. Septbr., skal det være Nicolajdag, er det den 6. Decbr.*

dher, ther prest er, siungher for segh undher en groth til widhe; men skeer thet soe, thet lægbrodher ey tilstede er eller af by, tha skal aldhermanden udlegge samme hwid at lade siunge for och tage then ighen af brodher, nar han tilstede kommer.

22. Item skal ænghen brodher eller søsther, nar the giør theres gillekost, sende andhen brodher eller søsther mad eller øll hiem til theres huus, som hiem sidder, undher $^1/_2$ tønde øll och 1 mark vox til widhe[1], uden so er, the ligge wed theres siuge seng och kan ei komme, soe thet bewisslikt worder

23. Item skall hver gillebrodher och søsther søge syn monitz kosth, nar han worder tilsagdh, undher en mark vox til widhe, udhen han kan beviis løfflickt forfaldh.

Til ydhermer bevarelss, at alle forn*eff*nte artikel skal holdes och stadfestes, som forne stander, och alle andre artikkel, hvilkke oss och andhre vore eftherkommere i thet forn*eff*nte gille och samfundh, som kan wære til wor sielss salighed, til windesbyrd och beder forwarelss, tha lade wy effthern*eff*nte gillebrødher med vor frii vilie och berad howfft henge wor indzegle nedhen for thenne forn*eff*nte skroe, som er hr. Per Oluffsen, sogneprest til s*anc*ti Clements kirke och aldherman i forn*eff*nte gille, hr. Dionis i Fawsingh, Per Chresthiern i Gierløff, hr. Tames Nielsen soghneprest til s*anc*ti Peder, hr. Owe Ibssen aff Tødsløff, hr. Jens Ibssen, hr. Micil[2] Perssen, hr. Rasmus Perssen borgemester, Jens Perssen borgemester, Oluff gulsmed raadman og Christen guldsmedh.

Datum anno d*omi*ni, loco et die ut supra.

---

[1] *Her staar »widhse«.*

[2] *Dette Navn er sikkert urigtigt læst, jfr. ovfr. »Milc« i § 19.*

65.

1484. Biskop Helrik von der Wisch stadfæster Statuterne for Himmeldronningen Maries Rosenkrans-Broderskab i Slesvigs Domkirke.

Statuterne med efterfølgende Optegnelser ere trykte efter J. F. Noodt's Beiträge zur Erläuterung der Historie der Herzogthümer Schleswig und Holstein, II, 1752, S. 31—49, skjöndt A. Sach (Gesch. der Stadt Schleswig, 1875, S. 99—100) udtaler, at de ikke ere nöjagtig gjengivne. Det paagjældende Haandskrift synes forlagt eller forkommet. Broderskabet er stiftet 1481 af Domprovst Theodor Engel (s. ndfr. S. 448 og 449) og hører til den Række af Broderskaber, der i Katolicismens sidste Tid gjorde Mariedyrkelsen til et saa væsentligt Led i Tidens religiøse Bevægelse (s. Dänische Bibliotek, II, 1738, S. 279 flg., Chr. Molbech: Hr. Mikaels tre danske Rimværker, 1836, Indledn.). I Byen Slesvig fandtes endnu et andet til Jomfru Maries Ære virkende Præstesamfund, hvis Medlemmer kaldtes Marianere. Dette Samfund skrev sig fra 1450 og fik 1481 sit eget Hus i Slesvig (s. J. F. Noodt: anf. Skr., II, S. 29—31; Archiv f. Staats- und Kirchengesch. der Herzogthümer, II, 1834, S. 533; Joh. v. Schröder: Schleswig, 1827, S. 64, Till. S. 14—15; A. Sach: Schleswig, 1875, S. 99). Naar Joh. Ad. Cypræus (f. 1592) i »Annales episcoporum Slesvicensium« (Köln, 1634, S. 374) om disse til Jomfru Maries Ære syngende Præster skriver: »adhuc juvenis memini, me horis matutinis illos cantantes audivisse«, skyldes disse Ord hans Faders Manuskript til Slesvigs Historie (det st. kgl. Bibl., Gl. kgl. Saml. Fol. 1047, fol. 172 b). Flere andre Steder i Hertugdömmet Slesvig var der ogsaa Marianere s. F. Wedel: Den sønderjyske Kirkes Historie, 1863, S. 168—169. Se forøvrigt om Mariegilder ovfr. S. 216. — De ndfr. tilsatte Paragrafnumre 14—24 findes ikke hos Noodt.

De rosencrans der jungfrowen Marien gantz süverlicken vnd schöne gecieret mit den rosen vnd blomen des levendes vnd bittern liedendes Jesu Christi, erer eengebornen sönes, der vnse nüttigheit vnd alle saligkeit anligende is. Hirum schall een ywelick minsche sick gerne öven vnd pröfen an dissem jegenwerdigen rosencrantze, wente dar vntellike vnd vnutsprecklicke gnade vnd aflath togegeuen is vnd geconfirmeert van velen pauwesten vnd bischöppen vnd andern hilligen mynsken, den dat ock vaken woll apenbaret is. Als men vyndet an velen exempeln vnd apenbaringen beskreven onde ock vmme der nüttigheit willen, de eyn mensche hebben vnd vorwerven mag van der betrachtinge des lidendes Jesu Christi, als vns de

leren bescreven in velen steden der hilligen skrifft, dat de simple betrachtinge des lydendes Jesu Christi is beter, wan dat eyn mensche vastede eyn gantz jaer vm to watere vnd to brode, vnde is noch nütter dan effte he alle dage lese einen gansen psalter ein jaer över, ok is se nütter, wen dat een minske een jaer over wanderde to velen hilligen steden.

By disser betrachting des bittern lydendes Jesu Christi schaltu ock betrachten de mededelinge siener benedyeden moder Marien, De rosencranss Mariae hefft in sick fyff Pater noster vnd vöfftig Ave Maria vnd mit dreen rosencransen maket Aven Marien eenen gantzen psalter.

Am jare Christi vnses heren gebordt dusent veerhundert darna am veerden vnd achtigsten jaere de bröderschapp der hochgelaueden konyginnen Marien, in der domkerken to Sleswig angestediget, is gheconfirmeeret effte bestediget dorch den gnedigen heren vnd geistlicken vader in god, bischopp Helric[1] etc., dede desülven bröderschopp gnediglicken hefft begifftiget als welch broder effte süster desser vorbenömeden bröderschopp, so mennich werve he bedet den rosenkrantz vnser leven vrowen, dede an sick hefft 50 Ave Maria vnd fyff Pater noster, de verdenet vertig dage afflates.

Hierumme eyn jewelyck mynske, de da begeret zellschopp to hebbende mit Marien vnd an erer bröderschopp to wesende, se vör eyne moder to holdende vnd tho ehrende, de schall weten vnd marcken dyt, dat he schall hebben enen vorsatz vnd willen to bedende alle dage den psalter Marien.

Men he schall des nicht laven alle dage tho donde; wente lavet he des, so vorplichtiget sich gade den psalter alle dage tho lesende; vnd were idt sake, dat he denne van versümenitze effte ander sake wegen nicht en helde sien gelöffte, so sündiget he dödeliken. Ist overst sake,

[1] *Helrik von der Wisch er Biskop i Slesvig 1474–1488.*

dat he sick vorsettet den psalter Marie alle dage tho lesende vnd he des deme vorsümet effte naleth tho bedende sonder reddelike nodtsake, so entbehret he denne der mededeelhafftcheit des vordenstes alle derjennen, de den psalter Marien des dages beden, wes se dar an konen by gade vordenen.

Dochten so ys he deelhafftig aller andern goden wercken, dede dar scheen in der hilligen kristenheit, wo he anders sy in der gnade gades; men wederumme, wen he den psalter Marien lest, so werd he deelhafftig des bedes in dem psalter Marien aller derjennen, dede den psalter des dages beden.

Vth dessen vervolliget sick dyt, dat de gesette offte statuta deser werdigen bröderschop nemand vorplichtigen edder vorstricken tho dödelyker effte dagelicker schult; ist dat he nicht enholt de nageschreuene gesette desser bröderschop, mer allene vorplichtiget tho der pyne der entberinge der deelafftigkeit des vordeenstes in dem psalter Marien, als vorgeschreven ys.

Tho dem andern male is tho marckende, dat de psalter Marien hefft in syck drye vefftig Ave Maria vnde 15 Pater noster, dat is so vele gesecht, den rosenkrants Marien drye gelesen maket eenen psalter Marie.

Statutum primum.

Alldüs mit belevinghe aller bröder vnd süster disser werdigen bröderschopp Marien is dit dat erste gesette offte statutum, dat de namen aller bröder vnd süster schölen thosamen geschreven werden in een boock, vnd de thosamende geschreven schall men averluth lesen vnd nömen in dem gylde, dar denne de süstere vnd brödere versamlet syn, vppe dat sick malckander kennen vnd denne eyn jewelick broder vnd süster do nha uthholdinge und lude der gesette disser bröderschopp, als he van sienem medebroder will hebben, dat eme schöle scheen.

Ock schölen besundergen geschreven werden, de de vorstorven sind vth desse bröderschopp, vnde ock sünderge woldeders synd in dessersüluen bröderschopp gewesen. Hier is tho marckende, dat wenn een sick inschrieven let in disse bröderschopp, so deit he anders nicht mer, dat he syck Marien vorplichtiget offde vermedet tho enem deenste, vnd als wy weten een jewelyck herr offte goder tyre vrowe erem knecht effter maget gerne will vorbidden vnd beschermen, wenn he toflucht tho eer hefft in syner noth.

Statutum secundum.

Ein jewelick, wen he geit in de bröderschopp Marien, schall geven tho den minsten een lübischen schilling in de ehren Marien; wil he overst meer geven, dat schall stahn in sienem frygen willen vnd wilköre nach siener eigenen innigkeit vnd toneginge, de he hefft tho der moder der barmhertigkeit, des ehre er gesöcht vnd vorvodert werd in desser bröderschopp, vnde ock de salicheit der seelen, der men nowe offte nümmer krygen kan sonder der hülpe Marien. Weret overst sake, dat een mynsche so arm were, dat he einen lübischen schilling vth tho gevende nicht vermochte, vnde doch begehrde de bröderschopp Marien, den schall men williglicken entfangen vnd annehmen sunder gelt, recht als se nenen armen sünder verschmaeth.

Statutum tertium.

Alle jar des sündages in den achte dagen visitationis Marie[1] offt ist denne bequehmlicken könne gescheen, schall werden eyne begängkenitze mit vigilien by dem altare desser bröderschopp, vnd na der vigilien schall men singen: Salue regina mit dem versicul: In omni tribulatione vnd collecten: Precamur te piissima dei genitrix; vnde des mandags darnegst des morgens tho söuen schall gesungen werden eene seelmesse mit dreen collecten vor süster vnd bröder vnd ock woldeders desser bröderschopp verstoruen

[1] *D. e. Söndagen efter Mariæ Besøgelsesdag, den 2. Juli.*

vnd vör alle cristen seelen. Vnde denne tho der myssen schölen offern alle süster vnd brödere offt ere offer dar senden tho dem minsten enen lübischen penningh by söss penning bröcke, und allent, dat dar geoffert wird, schall kamen tho den lichten dessen bröderschopp tho holdende. Weret sacke, dat de prester des altars wolde belohnet syn, deme schall men geven vppe dat högeste enen lübischen schilling van dem offer. Vnd wenn dat euangelium gelesen ys in der messe, schall sick de prester ümme kehren tho dem volke vnde nömen by nahmen bröder vnd süstere vnd wol[de]dere, dede verstorven sind uth der bröderschopp Marien vnd reytzen dat volk vör se alle tho biddende. Vnde so schall de prester sülven mit den schölern dede em tho der missen denen, lesen eyn de profundis mit 3 collecten als vör süster vnd brödere vor de wolders vorstorven vnd vor alle christenen seelen.

Statutum quartum.

Alle jar dessülven dages vorgescreven, wenn de vigilie gesungen is, schölen thosamen kamen des avends thovören in eyn huss, dat den vorstendern deser bröderschopp allerbequehmest dünket to wesen, dar so schölen se alle tychtlichen vrölich sien, als yd sick behöret tho wesende in erlyker vorsamelinge. Vnd wenner se alle versamlet syn, so schall men mit brennenden waslichtern singen van vnser leven vrouwen, de prester mit etlichen schölern vppe latin: Mundi domina edder Dilectus item loquitur item cum pro etc., darna de manner, thom latesten de vrouwen vppe düdesk, als men des denne eens werd.

Vnd darna ein jewelick broder und süster schall geven tho dem minsten 1 lübischen witten to lyck[t]schatt offt tytgelde tho holdende de lichter der bröderschopp, wo se anders willen geneten der rechtigkeit vnd gebedes deser vorbenömeden bröderschopp, he syn in der versammelinge des gyldes jegenwerdig offte nicht, ane dat de jennen,

dede jegenwerdich syn, de betalen wat dar verteret werd und gerekent etc.

Statutum quintum[1].

De süstere, dede syn in desser werdigen bröderschopp vnde kamen tho der vigilie, de schölen wesen vrygh van dem tytgelde jarlickens vth tho gevende; ock so schölen de süstern vnd brödern sodane preester frygen in der vorbenöhmten collatien des gyldeshuses, vör so schölen de prester vorbenöhmt neen geld nehmen vor de vigilie tho syngende, ock so schölen de prester in erer myssen dagelickes denken und bidden intgemeene vor de süstern und brödern levendig vnde doth der bröderschopp Marien.

Statutum sextum.

Wanner eyn broder offte süster kranck ys, also dat he vruchtet den doeth, des nemand secker is, wanner he kamende wird, so schall een jewelck broder und süster lesen einen psalter vor den krancken, vppe dat de krancke dorch beedes willen der Marien, offt ene gott in der krankheit wolde eschken von desser erden, dat he jo stürve in enen starken loven vnd vasten hopen.

Statutum septimum.

Wanner eyn verstorben ys vth der bröderschopp, so schall ein jewelick broder und süster lesen den doden na, binnen achte dagen der vorkündigung, enen psalter Marien tho hülpe vnd tho trost der seelen, der id gelesen wird. Vnde dat sodane süster oder broder kranck oder vorstorven is, schall men tho wetende don dem kerckherren offte sienem capellane, de idt dem volcke schall vorkündigen, dar dejenne, de de id verkündigen let, neen geld vor geven darff.

Statutum octavum.

Wanner de kerckherr edder sien capellan eren sermon geschlaten hebben, so schölen se thoreitzen dat volck tho

[1] *Denne Paragraf er overstreget.*

biddende intgemeene vor de süster vnd brödere der bröderschopp Marien, dat gott geve den levendigen siene gnade vnd den doden dat ewige levent; men sündergen vnd by namen schall men bidden vör de sündergen wohldedere desser bröderschopp. Hiervor so schall men geven alle jar, wen de broder vnd süster thosamende synd, dem kerckherren veer schilling van dem gelde der bröderschopp.

Statutum nonum.

Wanner einer marklichen nach synem vermögen begyfftiget in synem testamente desse bröderschopp tho dem ringsten mit eenem marck, so schall men begahn sodahne wohldeder mit vigilien vnd seelmessen van dem gelde der bröderschopp, also ruhen darna de vorstender desser bröderschopp entfangen hebben, dat gegeuen ys in dem testament.

Hierümme so ys gentslyken tho radende, dat eyn jewelick na synem vermögen Marien bedencke in synem testamente, vpp dat ere loff vnd ere vormehrt werde in erer bröderschopp; wente se ys dejenne, dede alleine vaste steit in der stunde des dodes, wen alle lyfflicke vründe affstan vnd nicht mehr helpen könen. Hierumme de moder der hilligen kercken alle tyd tho ehr ropet aldüss:

> Maria! Moder der gnade, moder der barmherticheit, scherme vns vor den viant vnde entfangk vns in der stunde des dodes[1].

Ock so ropen wy elenden kinder Evæ tho ehr aldüss:

> In alle unser dröfenisse, noth vnd in der stunde des dodes kam vnss tho hülpe allermyldeste tellerinne gades juncvrowe Maria.

Statutum decimum.

Wanner eyn verstervet vth der broderschopp, so schölen bernen vyff lichter den doden thor vigilien vnd seelemissen by der baren, wo dar anders neen lichter syn vth

[1] *Denne Bön er overstreget.*

andern gylden offte amte; sind dar overst andere lichter genoch, so schölen de vyff lichter bernen vpp dem altare der bröderschopp vnder der vigilien vnd seelmyssen. Vnde de lichte anthofengen vnde wedder vth tho donde tho rechten tyden, dortho hebben eene eerlicke vrouwe, der schölen geven de vründe des doden sös penning lübisch vör ere arbeit, dat se darup waret, vnde men schal ehr thoseggen, wanner men ehrer behovet.

Statutum vndecimum.

So schall men alle jar des sondages bynnen den achte dagen vnser leven vrouwen erer hemmelfarth[1] hebben noch eine begenckenitze des morgens mit ener myssen erer werdigen verhöhinge mit den collecten vor süster vnd broder, als vor gescreven ys; dar so schall ein jewelick willichlicker tho offern, vnde dat geofferte werth schall men nütten tho den lichten der bröderschopp als ock vorgeschreven is.

Statutum duodecimum.

So schall alle jar tho veer tyden werden begengkenitze mit vigilien vnd seelemyssen van dem gelde der bröderschopp intgemeene vör alle bröder vnd süster vnd wolde-der desser bröderschopp als des negesten mandages na quasimodogeniti[2], den pasch hilligen dagen. Des sondages, wan de bröder vnd süster thosomende sind in dem gylde binnen den achte dagen visitationis Mariæ[3], item des negesten mandages na den achte dagen Marien erer ghebort[4] vnde des negsten dages na der kinder dage in den wynachten[5], wo in dessen vorschreven dagen sündergen neen hinder kümpt. Queeme overst overvall vnd hinderinge, so schall men sodane begenckenitze holden vppe den negesten werckel-dage sonder versümenitze.

[1] *D. e. Söndagen efter den 15. Avg., det er nemlig Marie Himmelfartsdag den 15. Avg.*

[2] *Söndag quasimodo er første Söndag efter Paaske.*

[3] *D. e. Marie Besøgelsesdag den 2. Juli.*

[4] *D. e. Marie Fødselsdag den 8. Septbr.*

[5] *D. e. de uskyldige Börns Dag den 28. Decbr.*

Statutum decimum tertium.

To dem latesten schall ein jewelick broder vnd süster na synem vormögen vorfordern myt dem besten desse jegenwerdige bröderschopp, also leef he hefft de ehre Marien, dede wy in disser vorsamelinghe bekennen vor ene moder vnde vnder erem namen wy vns holden schölen malckander in der leve gades als süster vnd bröder, vp dat wy nümmer van erer selschopp vnd moderlicke beschermingh gescheden werden to ewigen tyden. Amen.

Alle desse stücke vnd vörgeschrevene articule tho holdende schölen bestellen vnd sorgfoldig wesen na erem vermögen de vörstender desser werdigen bröderschopp.

[Uden Numre følge endnu disse Artikler.]

14. Vmme sünderger wohldaeth willen in eyn tecken der dancknahmigkeit schall men alle jaer des negesten mandages na der gylde hebben beghenckenitze mit vigilien und seelenmitzen, herrn Johann Smokes, dede wesen is vicarius in dem dome tho Schleswigh vnde mercklichen begifftet hefft desse werdige bröderschopp [1].

15. Item de bröder vnd süster, dede willen hebben de lichte vnde dat gröne sydene boldeke, geven dree schilling den vorstendern, den yd bevalen is, angesehn dat dat geld kumpt thor ehre gades vnd salicheit desjennen, dede vorstorven is, vnde mag lichte dat lateste wol is, dat se nakriegen, wenn se von hier scheden.

[Herefter synes to Blade at være udskaarne.]

16. Item de süster vnd bröder, dede willen hebben de lichte vnd dat güldene stück boldeke, de schölen geven VI schilling; sind se in der bröderschopp nicht, de yd willen hebben, de schölen geven VIII schilling.

17. Ock in eyn teken der dancknahmigkeit der woldath schall men alle jahr des mydtwekens in der pinxten begahn mit vigilien vnde selemissen de olderen vnd kinder

[1] *Se nedfr. S. 449 og 450.*

desjenen, dede gegeven hefft dat güldene stücke tho dem boldecke ende na sienem dode se altosamende schall begaen vppe de tyd vorscreven van dem gelde der bröderschopp.

18. Item tho den lichten tho entfengende vnde dat boldecke tho warende schall de bröderschopp hebben eine vrouwe, der schölen geven de fründe des doden vor ere arbeit II albos, vnde men schall er thoseggen, wen men er behovet, vnd se vort thosegt den vorstendern, den dat boldecke bevalen is.

19. Item wanner in dem gylde dat tytgeld gesamlet ende dat beer gerekent vnd betalet is, schall men setten reckenslüde, dede schölen anhören reckenschopp der vorstendere, dede se schölen don des andern dages na der gylde, na der vesper to veren im gyldehuse vnd den allen brödern vnd süstern verkündigen de rekenschopp mit korten worden, wes de bröderschopp to vör effte achter sy.

20. Item offte de vorstendere weren versümende vnde en ock sülven vordröte vngemackes, also dat dat beste desser bröderschafft van erer versümenitze wegen nableue, so mach men andere persohnen in erer stede setten vnd kesen.

21. Item vppe dat nene vordechtenitze kame vnd gehatt werde tegen de vorstender effte erer eynen, so schall dat geld der bröderschopp wesen in dreer personen waringhe, dede dar malck eren schlötel schölen tho hebben, also dat men de büssen der broderschopp sette in dat binnerste schaff by dem altar der bröderschopp, dar 2 schlöte tho syn; de drüdde schlötel hört tho der büssen, ende ein jewelick van den dreen vorstendern schall hebben synen schlötel.

22. Item so schall alle jahr in vnser leven vrouwen daghe erer bodeschop gesungen werden in der statien, wenn vmme hoff geghan iss eine antiphone gaudendum

nobis est. Denn schölen de vorstender der bröderschopp delen laten manck den prestern, dede jegenwerdig sien in der statien, na der wiese, als men des sonnabends deith tho der statien: Gaude Maria, dat sick verlopen mag vppe VIII schilling. Des vorbenömede geld schall van den III marcken jarlicker rente vth müntmacken huss nah dem begehren seligen herrn Johannis Smokes, dede sodane jarlicke rente der bröderschoppe gegeven hefft.

23. Item allen süstern vnd brödern schall volgen ein boldecke mit 4 lichtern.

24. Item were dar wohl averst buten der bröderschopp vnde begehrede boldecke vnd lichte, de schall geven ein punt wasses tho den lichtern.

* * *

Vbi auctoritas deficit, mos populi et majorum instituta pro lege seruantur. In his rebus, de quibus nihil certi statuit scriptura, mos populi dei et instituta majorum pro lege tenenda sunt, et sicut praeuaricatores diuinarum legum, ita contemtores ecclesiasticorum consuetudinum coërcendi sunt. Julius papa XI D.

Post missam defunctorum.

Commenda, Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison.

Oremus.

Non intres in judicium cum fidelibus tuis domine, quum nullus upud te justificabitur, nisi per te omni peccatori tribuatur remissio. Non ergo eos tua quaesumus judicialis sententia premat, quos tibi vera supplicatio fidei Christianae commendat. Sed gratia tua illis succurrente mereantur euadere judicium vltionis, qui dum viueret insigniti sunt signaculo sanctae Trinitatis per Christum dominum redemptorem nostrum. Credo quod redemptor meus viuit. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Oremus.

Deus, cui omnia viuunt, et cui non pereunt corpora

nostra moriendo, sed mutantur in melius, te supplices deprecamur, vt quicquid animae fidelium tuorum vitiosum, tuae voluntatis contrarium, fallente dyabolo et propria iniquitate atque fragilitate, contraxerint, tu pius et misericors ablue indulgendo easque suspice jubeas per manus sanctorum angelorum tuorum deducendas in sinum patriarcharum tuorum, Abraham scilicet amici tui, ex Isaac electi tui, ex Jacob electi tui, quo aufugit dolor et tristitia atque suspirium, fideliumque animae felici jucunditate laetentur, et in nouissimo die magni judicii inter sanctos et electos tuos eas facias perpetuae gloriae percipere portionem, quam oculus non vidit et auris non audiuit, et in cor hominis non ascendit, quae praeparasti deus diligentibus te per Christum.

R*esponsu*m. Qui Lazarum resuscitasti etc.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison, Amen. Oremus.

Fac, qvæsumus domine cum fidelibus tuis defunctis misericordiam, vt factorum suorum in poenis non recipiant vicem, qui tuam in vobis non tenuerunt voluntatem, vt sicut eos hic vera fides junxit fidelium turmis, ita eos illic tua miseratio societ angelicis choris per Christum.

R*esponsu*m. Libera me domine de morte aeterna. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster etc. et ne nos etc. A porta inferi etc. Credo videre bona domini. Domina exaudi o. m. dominus vobiscum. Oremus.

In omni tribulatione nostra nunc et in mortis hora succurrere nobis etc. Precamur te beatissima dei genetrix, virgo Mæria, per amorem domini nostri Jesu Christi, vt non delinquas nos miseros peccatores sine tuo adjutorio, sed adjuta nos et conforta, vt securi perueniamus ad portas paradisi ante conspectum dilecti filii tui, vt ipsum laetanter mereantur videre, et cum eo in laetitia sempiterna

sine fine gaudere, qui viuit et regnat deus in saecula saeculorum. Amen.

De profundis clamaui ad te etc.

Deus veniae largitor et humanae salutis amator, quesumus immensam clementiam tuam, vt nostrae congregationis fratres et sorores, qui ex hoc seculo transierunt, beata Maria virgine intercedente, cum omnibus sanctis ad perpetuae beatitudinis consortium peruenire concedas per Christum dominum nostrum etc.

Miserere quesumus domine animabus omnium benefactorum nostrorum defunctorum et pro beneficiis, quae nobis largiti sunt in terris, premia eterna consequantur in coelis. Fidelium deus omnium conditor et redemptor animabus omnium fidelium defunctorum remissionem cunctorum tribue peccatorum, vt indulgentiam, quam sperantes vel saepe, vel semper obtinuerunt, piis supplicationibus consequantur, qui cum patre et spiritu sancto vivis etc.

* * *

Nomina fratrum et sororum fraternitatis gloriosae virginis Mariae defunctorum praecipuorum ex amplo indice collecta.

Bischoff Claus Wolff, ob[iit] circa anno 1481[1].

Hans Kock, de borgermester.

Herr Johann Otto, prester.

Herr Johann Smoeck, prester, benefactor.

Bischop Helrick van der Wische, ob. 1488[2].

Herr Michaël Carstiani, presbyter.

Hinrich Mynrick, proconsul slesvicensis.

Herr Johann Becker, consul slesvicensis.

Volckmarus, quondam rector scholarum.

Herr Johann Grune, presbyter.

Herr Mauritius Wilde.

[1] *Nicolaus Wulff var Biskop i Slesvig 1429—74; men døde først 1481.*

[2] *Det er Biskop Helrik, der stadfæster Broderskabets Statuter. Hos Noodt tilføjes: »Cypraeus p. 389«, d. e. en Henvisning til Joh. Ad. Cypraeus: Annales episcoporum Slesvicensium, Köln, 1634.*

Hr. Nicolaus Conradi, benefactor.

Hr. Hinrich Bake, benefactor.

Hr. Nicolaus Rothermunth.

Hr. Berent Enichlo, des raths scriver.

Hr. Hartich Lunth, specialis benefactor.

Hr. Hinrich Lunth, specialis benefactor.

Hr. Johann Bosse.

Hr. Hermann Dowmann.

Drewes Bülow, quondam proconsul.

Hr. Henning Wedekint.

Hr. Henrich Stakensnyders.

Dominus Johannes Lupi.

Dominus Johannes Clensmidt.

Emwaldus Søvenbroder, praepositus slesvicensis, ob. post an[no] 1494[1].

Hr. Otto Nigelsen, canonicus slesvic[ensis].

M[agister] Theodoricus Engelen, fundator rosarii[2].

Dominus Philippus van dem Broke.

M[agister] Theodoricus Tetens, cantor slesvic[ensis].

Dominus Henninges Brunsberch, canonicus.

Dominus Otto Eleri, vicarius.

Dominus Johannes Ridder, plebanus vp hilligen lande.

Dominus Nicolaus Boëthii, vicarius.

Johannes Casselmann, organist.

Vnse gnedige vrowe Anna von Holstein.

Hans Bremer, consul.

Michel Lucht, proconsul.

Hr. Mauritius Hertenbrecker, canonicus.

Hr. Rudolp Smet, canonicus.

Ex registro fraternitatis virginis gloriosae datarum et expensarum, de ejus rosario in ecclesia slesuicensi fundatae, dat ys eenem register der vpböringhe vnde vthgevinge van

[1] *Han vælges til Biskop efter Helrik von der Wisch's Død 1488, men anerkjendes ikke af Paven (Cypraeus: anf. Skr. S. 394).*

[2] *Her tilföjer Noodt »vide Cypraei A.E.S. p. 394«. Jfr. ndfr. S. 449, 450.*

wegen der broderschopp Marien rosencrantzes angestediget in der domkarcken tho Sleswyck a[nn]o d[omi]ni 1481.

Tempore indulgentiarum am 1483. 84. 85 haben die schwester vnd brüder der gilde rosencrantzes allerhand allmosen zusammen gebeten, davon die summe 112 m*arck*.

Zu einem kelch gesamlet $56^3/_4$ loth silber, selbigen zu vergulden gab bischoff Helryk[1] einen ducat.

Hr. Johann Smock[2], pastor an der heiligen Dreyfaltigkeit-kirche, hat zu dieser würdigen brüderschafft by seinem leben gegeben 50 m*arck* à $3^1/_2$ m*arck* jährliche rente zu ewigen zeiten dabey zu bleiben.

Item tempore indulgentiarum 1482 VII schill[ing] antwerde Hr. Johann Smock[2] van dem offer der begengknitze der bröderschopp.

Tempore indulgentiarum an[no] 1494 III m*arck* II ß 5 ₰ tho Gottorp, do könig Johann dar was.

It*em* hr. Nicolaus Boëthius, kerckherr tho sünte Michaëlis hat thor bröderschopp Mariae rosenkrantz gegeuen $^1/_2$ ℔ wass.

A[nn]o 1486 am dage Kanuti regis[3], do dede mester Diederich Engeln rekenschupp van der vthgifft vnd vpböringhe van wegen der bröderschupp vnser leven vrouwen in jegewardicheit etliker bröder ghestlick vnd werltlick, des de summa der vpböringe sick beleep 112 m*arck* 7 ß 10 ₰ vnd der vthgifft was de summe . . . .

So hefft Hr. Johann Smock[2] gegeven na sienem dode dem altare der bröderschoop 60 m*arck* vnd hundert tho etlicken missen alle weke tho holdende darsülves in de ehre Marien vnd aller cristenen seelen, alse he des denne sülven schickende wert in sienem testamente.

Hr. Nicolaus Boëthius tho sünte Michaël kerckherr, $^1/_2$ pund wasses.

It[em] VIII m*arck* ys schuldig Hinrick Tramme, de gaff

[1] *Se ovfr. S. 436.* [2] *Se ovfr. S. 443.* [3] *D. e. den 10. Juli.*

grote Tymme vnser leven vrowen anno d*omi*ni 1486 in den acht dagen visitationis Mariae[1], do de bröder vnd süster versamlet weren in Elsebe Wulwes huse.

Tempore indulgentiarum 1486 120 m*arck* summae capitalis in augmentum vicariae ad altare fraternitatis pro duabus missis ebdomadatim dom[inus] Johan Smock.

An[no] 1488 des negsten dages visitationis Mariae[2] dede rekenschupp mag[ister] Theodoricus Engeln in jegenwardicheit der bröder vnd vorstender der bröderschopp Mariae, als by nahmen Hinrich Mynrick, borgermeister, Drewes Swertfeger, Peter Becker, rathlüde, Claus Bodecker, Jürgen Knækenhouwer, Lütke Kleensmidt, mit velen andern lüden vnd ock in jegenwardicheit etliker geistlicker lüde, herr Hennynck, de kerckherr, herr Hennynck de lector, herr Marcquart Swertfeger, herr Nicolaus Rothermund, aldus aller rekenschup van allen jaren upböringe vnde vthgevinghe bleff mester Dyrick Engeln schuldig 11 m*arck* 11 ß.

An[no] 1501 ipso die natiuitatis Mariae[3] gerekent vppe dem rathhuse Slesswyck de vorstender vnser leven vrouwen des rosencrantzes in bywesende des ersamen borgermesters Martini Brüggemanns vnd Hans Reythagen vnd der gyldebröder, so dar na aller betalinge is de gilde tovoren 304 m*arck* lübisch.

Anno 1504. Dit nageskrevene hebbe ick Marquardus Bülow vppeböret van wegen des rosencrantzes Mariae, bestediget in der domkercken tho Slesswyck am jare 1504 etc.

An[no] 1509 wart de gilde wedder vpgenamen vnde gheholden vppe dem radthuse des sundages in den achte dagen visitationis Mariae[1], vnd weren wy vor dem bischopp[4] vp sienem have tho kören myn here de bischopp, herrn Macquardum den karchheren tho einen vorstender Mariae des rosenkrantzes tho hülpe de vieren, de van dem gilde

[1] *D. e. Söndagen efter den 2. Juli.*
[2] *D. e. den 3. Juli.*
[3] *D. e. den 8. Septbr.*
[4] *Den sidste katolske Biskop i Slesvig, Gotschalk Ahlefeldt, valgtes 1507.*

tho hülpe gekaren weren, alse by namen herr Marquart, Marten Brüggemann, Götke Kellermann, Marten Becker vnd Claus Martensen.

Nomina fratrum et sororum confraternitatis Rosarii b[eate] Mariae virginis.

Sine dato.

Hinrich Mynrick, Margaretha ejus uxor.
Beke Arends, mater m[agistri] Stephani.
Hans Kock, proconsul.
Otto von Alefelde.

Anno 1494 interuenerunt.

De düchtige Wulff van Alefelde.
Jürgen Bredenbecke.
Bartholomaeus Gyrcybecke.
Peter Scütte, proconsul, cum uxore Ydeken.
Mester Johann Stratemann cum uxore.

Anno 1496.

D*ominus* Johannes Beckerus, prester tho Gottorp.
D*ominus* Petrus Pauli..
D*ominus* Nicolaus de Monte.
D*ominus* Hermannus Weszlinck.
Hinricus Stakensnyder.
Nicolaus Leyffheit.
D*ominus* Nicolaus Möller.
D*ominus* Peter Schütte.
D*ominus* Johannes Casselund.
D*ominus* Symon Franckendorff, sacrista.

Anno 1497.

Des dingsdages vor sünte Thomas daghe[1] hefft Yngwer Paynck, wanafftig im karspel tho Hadstede, vorpandet vnd vorsettet den vorstendern des rosenkrantzes vnser leven vrowen in der domkercken tho Sleswigk söss deymethe wisk, belegen in Hadsteder marsch, vor vöfftig lüb-

[1] *D. e. den 19. Decbr., St. Tomasdag var 1497 Torsdag den 21. Decbr.*

ske mark, de eem de vorstenders vörbenömet des rosenkrantzes yn denischen drelingen wol thor nöge avertellet.

Anno 1508.

Schenckte e. e. rath allhie vnsem gnedigen herrn dem bischoff[1], do die handelung geschahe von des rosenkrantzes wegen etc., eine tunne Hamburger bier, de kostede 3 m*ark* 4 ß.

1509[2].

Hr. Jacob Tange, succentor.

Erasmus Göteke, al. Killermann.

Bischop Helric van der Wische.

D*ominus* Emwaldus Sövenbroder, praepositus.

D*ominus* Benedictus Obessen.

D*ominus* Johannes Bose.

D*ominus* Otto Nicolai.

M[agister] Theodorus Engeln.

D*ominus* Albertus Wolhasse.

Philippus van dem Brocke.

D*ominus* Mynricus Mynrick, canonicus.

M[agister] Theodorus Tetens, cantor.

M[agister] Boëthius Hünnessen, canonicus.

D*ominus* Mynrick Menckel, canonicus.

D*ominus* Hillemarus Goltsmyt.

D*ominus* et M[agister] Johannes Tetens, theologiae lector ecclesiae slesvicensis.

D*ominus* Marquardus, canonicus slesvicensis.

D*ominus* Mauritius Wilde, plebanus.

D*ominus* Johannes Ottonis, vicarius.

D*ominus* Johannes Smock, vicarius.

D*ominus* Henningus Brunsbergk.

[1] *D. e. Gotschalk Ahlefeldt.*

[2] *I dette Aar blev Gildet fornyet (s. ovfr. S. 450); men en Del af de Mænd, der nu nævnes som Medlemmer af det, vare døde för 1509 f. Ex. Biskop Helrik, Provst Envold Søvenbroder o. s. v., og Gotschalk Ahlefeldt, der var Biskop 1509, nævnes kun som »clericus«. Der skal muligvis staa et andet Aarstal end 1509.*

D*omin*us Petrus Kornepaghe.
D*omin*us Henricus Möller.
D*omin*us Nicolaus Rotermund.
D*omin*us Otto Eleri, vicarius.
D*omin*us Marquardus Swertfeger.
Philippus vor dem Broke, clericus.
Gotheschalcus Alefelde, clericus[1].
D*omin*us Johannes Wegner, lector.
D*omin*us Michaël Kerstiani, presbyter.
D*omin*us Bernardus Lütken.
D*omin*us Jacobus Isenack in Gottorp.
D*omin*us Johannes Sutor.
D*omin*us Henningus Wedekinth.
D*omin*us Johannes Wegener, vicarius.
D*omin*us Reimarus Götke.
D*omin*us Hermannus Dormann.
D*omin*us Henricus Lund.
D*omin*us Johannes Eleri.
D*omin*us Bernardus Enichlo, raths-schreiber.
D*omin*us Mauritius Hertenbrecker.
Nic. Davisz, notarius praepositi.

Anno 1509.

Anno d*omi*ni millesimo quingentesimo nono consecuti sunt fraternitatem beatae Mariae virginis ad altare rosarii in ecclesia cathedrali slesvicensi illustris princeps Fredericus vna cum collaterali Anna de Brandenborch, ducissa Holsatiae, et prolibus suis sc[ilicet] duce Christiano et Dorothea[2].

It[em] eodem die quo supra reuerendus in Christo pater et dominus d*omin*us Gotschalcus ab Alefelde, episco-

[1] *Muligvis Biskopen af samme Navn, s. ovfr. S. 450.*

[2] *D. e. Hertug Frederik af Gottorp (den senere Kong Frederik I af Danmark) med sin første Hustru Anna af Brandenburg og deres Börn Kristian (den senere Kong Kristian III af Danmark) og Dorothea, der blev gift med Markgreven af Brandenburg.*

dus slesvicensis consecutus est ibidem eandem fraternitatem b[eatae] Mariae virginis ad altare rosarii in cathedrali ecclesia slesvicensi.

Anno 1517.

Hans Holmer, cum conjuge.

D*ominus* Wilmarus Krawynckel, canonicus slesvic[ensis].

Hr. Johann Fyningk, choralis junior.

Anno 1518.

Mester Johann Stratemann cum uxore.

Anno 1521.

In gegenwart des ersamen burgermeisters Martini Brüggemanns vnd Hans Reythagen vnd der gylde bröder iss van disser gylde vnser leven vrouwen rosenkrantz vp dem rathhuse reckening affgelegt-

Anno 1523.

Intrantes fraternitatem rosarii s[anctae] Mariae virginis.

Am jare wo voer (1523) am mandage in den achte dagen Mariae visitationis[1] hebben de ersamen vormunders dersülvigen Marien-gilde als Göteke Kellermann vnd Lasz Sünnecksen rekenschup gedaen vpm huse vor den jegenwerdigen brödern und süstern, de jegenwordig von dersülvesten bröderschopp vnd hebben overgeantwortet hundert vnd negen marck lübisch.

Vppn sülvesten dag, wo vorgescrewen iss, hebben de ehrachtigen Tile Snitker mit siener erlicken hussfrowen vth sündergen gunst vnser leven vrouwen erer bröderschopp gegeven achte lübisch schilling rede over. Wess se mehr vermögen darnegst schall nicht de leue moder Maria vorgeten sien.

Anno 1524.

Am dage assumtionis Mariae[2] deden rekenschopp de ersahmen vnd vorsichtigen vorstendere als Hans Pomerening borgermeister, Götke Kellermann rathmann, Lasz Hen-

[1] *D. e. den 6. Juli.* [2] *D. e. den 15. Avgust.*

necksen, vorstenders samptlich vnd hadden in gelde, dat vp renthe geith, sunder de rente als III m*ark* lübisch, sunder dat in der büssen iss.

Anno 1525.

Am sondage na der delung der XII aposteln[1] intrantes fraternitatem divae virginis etc.

It[em] gaff ick Marquard Schwerdtfeger, prester am dome, van unser leven vrouwen wegen 5 m*ark*, dis moste ick van mynem gelde darto leggen 26 ß.

Anno 1526.

Gegeven hr. Johann Kappel ock 5 m*ark* van Jost 18 ß, van Tilen 3 m*ark* vnd van Arent 22 ß.

Anno 1527.

Noch hr. Kappel gegeven des donnerstages na Michaëlis 5 m*ark*.

Anno 1528.

In den jare XXVIII des dingsdages vor Martini[2] gegeven den vicarien tho dem kalant[3] 5 m*ark* rente von hr. Johann Beckers huse.

66.

1485. Præstegildet for Ramsø- og Bjeverskov-Herreder (i Kjøge) fornyer de for Gildet gjældende Statuter.

Manuskriptet, som her er gjengivet (Ny kgl. Saml., 4°, Nr. 1346 paa det st. kgl. Bibl.), er en indbunden Bog i lille Kvartformat, hvori der i tre Læg af Pergament findes 32 Sider med Gildets Statuter (S. 3—6), en Del Kollekter med i Noder udsatte Melodier (S. 9—15) og nogle Fortegnelser over Gildets afdøde Medlemmer (S. 16—21, 24—25, 27—30), idet det skal bemærkes, at S. 7—8, 22—23, 26 og 31—32 staa tomme, S. 7—8 til den pludselig afbrudte Skraas Fortsættelse og de øvrige Sider til Fort-

[1] *D. e. den 16. Juli; divisio apostolorum var 1525 Løverdag den 15. Juli.*

[2] *D. e. den 10. Novbr., Mortensdag var 1528 Onsdag den 11. Novbr.*

[3] *Formentlig Vikarernes Hellig Trefoldigheds Kalent i Slesvig (s. ovfr. S. 341).*

sættelse af Fortegnelserne over de forskjellige Grupper Medlemmer, Præster, Degne og Lægfolk. Medens de to førstnævnte Fortegnelser hver begynde med en i Rødt skreven Overskriftslinie, findes ingen saadan over den sidste Fortegnelse, men den har sikkert ikke manglet, ti Fortegnelsen over Gildet (afdøde?) læge Medlemmer, der begynder øverst S. 27, er kun Fortegnelsens sidste Del; foran denne Side er der udrevet mindst fire Sider. Efter de 32 Pergamentsider har der oprindelig været indheftet et Papirlæg paa vistnok 16 Sider, men hvad de have indeholdt, kan ikke ses. Paa Forsiden (S. 33) af det Blad (Pergament), der oprindelig har været klæbet til Bindets Bagplade, er der gjort et Par Optegnelser, og endelig skal det nævnes, at der paa Bogens første Side, der oprindelig kun har baaret Indskriften »Liber kalendari køgensis«, nu findes nogle Linier af intetsigende Indhold med to forskjellige Hænder fra det 18de Aarhundrede. Den ene Haand har skrevet: «Libellus conwivialis vel Køckindtbogen. Hee viss wiiss vnde wel gelerdt, De daaer alde ding tho dem beste gekerdt«, samt to Alfabeter smaa latinske Bogstaver. Den anden Haand har nederst paa Siden skrevet: »P. Friborg A⁰ 1723 den 25 Janarij«, midt paa Siden: »P. Friborg Anno effter Christi fødsel til verden«, og endnu en Gang under de to Alfabeter »P. Friborg«.

Skraaen m. m. er tidligere trykt i Script. rer. Dan., VIII, 1834, S. 532—38. Frk. Franziska Carlsen antager, at St. Katrine har været Gildets Helgen, da dets Altar var viet hende (Ny kirkehist. Saml., VI, S. 61 jfr. samme Forf.'s Gammelkjøgegaard, I, S. 48—49). Kalentets Gaard nævnes 1472 (s. sidstnævnte Skr. I, S. 49). — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Haandskriftet.

Incipiu*nt* statuta[1] fratru*m*, soror*um* om*ni*umq*ue* congildar*um* in kalendis sacerdotu*m* in Ramsøh*er*rith et Biæftwerskowsh*er*rith, que a*nim*ar*um* saluti expediu*nt* renouata *et* app*ro*bata ex vnanimi co*n*sensu eor*un*de*m* anno d*omi*ni m⁰ cd⁰ lxxxv⁰.

1. In no*mi*ne p*at*ris *et* filii *et* sp*iri*tus s*anc*ti Amen. Q*uu*m malicia ho*minu*m in dies augmentat*ur*, igit*ur* p*ro* *in*nocencia conseruanda statutu*m* est p*r*imo de visitat*ione* capituli, que fieri solet tribus te*m*porib*us* a*n*ni, p*r*ima fe*r*ia se*cun*da ante penthecoste*n*, se*cun*da in se*cun*da feria post festu*m* corpo*r*is *Christi* et te*r*cia feria secunda alte*r*a post fest*um* s*anc*ti Michaelis videlicet post synodu*m* hiemale*m*[2].

[1] *Her er med en senere Haand over Linien tilskrevet: »item poculorum et . . . «.*

[2] *Gildets tre Mødedage var herefter Mandagen för Pinse, den anden Mandag efter Pinse (Kristi Legemsdag er nemlig anden Torsdag efter Pinse) og endelig den sidste Mandag i Septbr. eller første Mandag i Oktbr. Paa Titelbladets*

Et hiis tribus temporibus omnes fratres in opido Køgensi obligati sint interesse vigiliis nouem locorum; qui nec per se nec per alium interfuerit, soluat vnum solidum. Sacerdotes vero et ministri extra opidum commorantes, si legittime prepediti fuerint, propter longitudinem itineris aut alia de causa, legant vigilias in via vel antea in domibus suis sub prestitucione juramenti. Similiter hiis tribus diebus predictis omnes presbiteri celebrare teneantur pro defunctis, et omnes tam laici quam clerici intersint processioni misse et commendationibus; quicunque non venerit, soluat denarium, quem offerre deberet, et soluat album pro emenda. Ad missam etiam vnusquisque proprium denarium offerre non omittat.

2. Item quicunque tunc post missam ad capitulum non venerit, nisi legittime prepeditus fuerit, soluat vnum grossum; legittima autem impedimenta sunt hec: infirmitas, funus, puer baptizandus, visitatio infirmorum, celebracio nupciarum, citacio peremptoria, hec omnia sub prestitucione juramenti excusacionem permittunt[1]; qui vero in perjurio compertus fuerit in quatuor solidos puniatur, et vtrum maneat vel recedat de conuiuio sit sub arbitrio fratrum.

3. Item quilibet frater habeat secum vnum hospitem, si placet.

4. Item quilibet intrans dabit duas marcas cerei et faciat, quando eum ordo tetigerit, vnam petanciam et vnam kalendam cum quatuor dapibus lardo et carnibus salsis.

5. Item nullus fratrum confratrem suum coram judicio ecclesiastico vel seculari accuset, priusquam priori suo est conquestus sub pena sex solidorum.

Bagside staar, muligvis som en Rettelse hertil, med en samtidig Haand: »Visitacio kalendarum Køgensium solet fieri tribus temporibus anni, prima in secunda feria post festum corporis Christi, secunda in secunda feria proxima ante festum Margarete virginis, tercia in secunda feria post Michaelis [festum]«. Første eller anden Mandag i Juli er her traadt istedenfor Mandag för Pinse. Margretedag er den 13. Juli.

[1] *Her staar med et Forkortelsestegn »permittuntur«.*

6. It*em* si quis legitti*me* requisitus fue*r*it vel amonitus ad faciendu*m* suu*m* gerd et no*n* fece*r*it, debito tempo*r*e sibi p*r*enotato eme*n*det in duplo.

7. It*em* aliquo fr*atr*e defuncto om*nes con*uiue p*rese*ntes co*n*ueniant ad p*r*ocessione*m* p*r*o fune*r*e ad eccl*es*iam et ibide*m* maneant, vsq*ue* ad sepultura*m* sui; et si quis requisi*tus* hoc no*n* fece*r*it, legitti*m*o impedime*n*to no*n* obstante, soluat tres solidos.

8. It*em* nullus ecia*m* adducat*ur* hospes, qui fue*r*it indignus vel infamis, sub pena viij solidor*um*, et i*n*uitans respondeat p*r*o forefact*is* sui hospit*is*.

9. It*em* si fr*ater* fratri vel fr*ater* hospiti verba co*n*tumeliosa in curia vel in domo co*n*uiuii dixe*r*it et p*er* duos fr*atr*es co*n*uictus fue*r*it, soluat q*u*atuor solidos; si aute*m* frater fr*atr*i verba co*n*tumeliosa, que denigrant fama*m* sua*m*, dede*r*it, soluat fratrib*us* lagena*m* ceruisie danice et lesu*m* faciat indempne*m* juxta consiliu*m* prioris et quatuor fr*atr*um senior*um*. Similiter ecia*m*, si aliquis wlnerat*us* vel p*er*cussus fue*r*it, facie*n*du*m* est, sed eme*n*da q*uam* fra[1] . . .

(S. 9—15 indeholde Texten til nogle hellige Sange med tilföjede Noder.)

No*min*a defunctor*um* recitanda p*r*imo presbiteror*um*[2].

D*omin*us Nicolaus de Je*n*næsløffuæ.

D*omin*us Jacobus de Køghe.

D*omin*us Jacobus de Ølsiæ.

D*omin*us Joh*ann*es de Biæffuerskow.

D*omin*us Joh*ann*es de Giødhersløff.

D*omin*us Joh*ann*es de Horløffuæ.

D*omin*us Tyco de Herføglæ.

D*omin*us Joh*ann*es Ti*m*me de Horløffuæ.

D*omin*us Nicolaus de Woldersløff.

D*omin*us Nicolaus de Herføylæ.

[1] *Saaledes ender Skraaen nederst S. 6, medens S. 7—8 staa tomme.*

[2] *Dette staar skrevet med Rødt øverst S. 16.*

D*omin*us Helmerus de Walløffuæ.

D*omin*us Andreas de Horløffuæ.

D*omin*us He*m*mingus de Biæffuerskow.

et frater Nicolaus Lalæ.

D*omin*us Henricus Løwæ de Herføylæ.

D*omin*us Joha*n*nes Steræ p*ri*or.

D*omin*us Joh*ann*es Benedicti.

D*omin*us Trugillus Hwidh.

D*omin*us Jacobus Magni p*re*positus Ottoniens*is*.

D*omin*us Barquardus de Horløffuæ.

D*omin*us Andreas de Dalby.

D*omin*us Nicolaus de Egby.

D*omin*us Petrus Alberti.

D*omin*us Andreas in Woldersløff.

D*omin*us Mathias Joh*ann*is de Walløffuæ.

D*omin*us Magn*us* Joh*ann*is de Dalby, qui dedit part*em* de cu*r*ia sua in Køge ad *con*sortiu*m* k*al*en*dæ*.

D*omin*us Jacobus Winter de Hyllingæ, qui dedit braxatoriu*m* consortio k*al*en*dæ*.

D*omin*us Petrus Øwæ.

D*omin*us Mathias Joh*ann*is de Herføylæ.

D*omin*us Job*ann*es Ebbonis.

D*omin*us Gotscalcus.

D*omin*us Marcus.

D*omin*us Petrus Kanuti allæ godhæ ko*m*pnæ (!).

D*omin*us Hermann*us* de Lælingæ.

D*omin*us Petrus Joh*ann*is.

D*omin*us Nicolaus Jone p*ri*or.

D*omin*us Henricus Joh*ann*is.

D*omin*us Laurenci*us* Judhæ.

D*omin*us Joh*ann*es Lydekess*øn*.

D*omin*us Joh*ann*es Erici.

Magister Olauus Petri p*rio*r

D*omin*us Andreas Thome de Egby p*rior*[1].

D*omin*us Petrus Swen*o*nis.

D*omin*us Mathias Wat de Herfoylæ.

D*omin*us Joh*ann*es Jacobi de Je*n*nitsløffuæ, qui legauit, co*n*uiuio su*m*ma*m* pecunie.

Frater Petrus Andree.

D*omin*us Joh*ann*es Olaui p*rior*.

D*omin*us Joh*ann*es Nicolai.

D*omin*us Andreas Kogge p*rior*.

D*omin*us Co*n*radus Magni de Horløffuæ[2].

D*omin*us Martin*us* de Lælinge.

D*omin*us Magn*us* de Dalby.

Hr. Awæ P*er*ss*øn* af Lyud*er*ssløff[3].

Hr. Hans Jepss*øn* af Høueølssie.

Her Hans Germidss*øn* aff Køge.

Her P*er* Albretss*øn* aff Leli*n*gghe.

Her Lau*er*ss Mortenss*øn* aff Køge.

Her P*er* Arildss*øn* aff Lidemarke.

Her Lau*r*is Jenss*øn* aff Vollersløff.

Her Jep Nielss*øn*, q*ui* d*icitu*r minor.

H*r* Oluff Lyness*øn*, so*m* gaff sind gord[4] hidh, som liggh*er* paa bieriæ.

H*r* Jenss P*er*ssøn.

H*r* Pedh*er* Hinricks*øn* lille Hæd*in*ge.

H*r* Henric aff Jerssie.

H*r* Eyler Doo[5].

H*r* Oluff Jer*iks*s*øn*.

H*r* Lau*r*encius Nic*olai* can*onicus* *sanc*te A*n*ne.

D*omin*us Benedictus Jacobi.

[1] *Dette Ord er tilföjet med anden Skrift.*

[2] *Med denne Linie (den anden paa S. 19) ophører Haandskriftets Haand. De senere Navne i denne Præstefortegnelse ere tilföjede med andre skiftende Hænder.*

[3] *Denne Linie staar nederst paa S. 18, tilskreven efter »Dominus Johannes Olaui prior«, men den hører efter Skriften sammen med» Hr. Hans Jepssøn af Høueølssie«.*

[4] *Tilskrevet over Linien.*

[5] *Script. rer. Dan. har »Boo«.*

Dominus Jacobus Laurencii[1], som gaff j bøstækædil til kalentæ.

Dominus Michael de Jænitzleff, som gaff j sølffskedh til kalenthen.

Dominus Jacobus Koggæ de Valløffuæ.

Dominus Trøgetus Mwss.

Dominus Laurencius Olaui de Ølsighe magle.

Dominus Paulus Nicolai de Egby.

Dominus Nicolaus Olaui altarista sancti Olaui.

Dominus Olauus Hennicini altarista sancti Crispini.

Dominus Nicolaus Køge plebanus, qui legauit kalendet vnam stopam argenteam in valore xx vnciarum.

Dominus Sigerus Michaelis de Høffueølsighæ.

Dominus Sveno de Boerop.

Dominus Jacobus Musæ de Herføyle.

Dominus Johannes Henninggi de Lellinge[2].

Dominus Laggo de Dalby.

Dominus Johannes Nicolai de Callrisse.

Dominus Petrus Matie de Horløffwe.

Dominus Egardus plebanus [de] Kyøghe.

Hr Hans Oelssøn quondam prior.

Dominus Trugillus cum arcu, Vallup sagde Truells me bwen[3].

[Herefter to blanke Sider, S. 22 og 23, og derpaa med Haandskriftets oprindelige Haand:]

Nomina fratrum ministrorum defunctorum[4].

[1] *Her er først skrevet »Kanuti«, som er overstreget.*

[2] *Efter »Henninggi« er der oprindeligt skrevet og derpaa overstreget »canonicus altaris Katerine«.*

[3] *Dette er en Spøg, skrevet med en Haand, fra det 17de eller 18de Aarhundrede, der stræber efter at se gammel ud. Skrevet med samme Haand følger derpaa: »Mangne pater diuuseuuos punire tirannos« og »Naaer Verden gaaer teg aldtiidt met | Saa haffver tw venner vtii hwergen stedt | [Naaer Verden gaa]er teg aldtiidt emodt, [Saa haffver tw] hos ingen boodtt«. Hvor de i Klammer satte Ord skulde staa, er der skaaret et Stykke ud af Pergamentet.*

[4] *Dette staar øverst S. 24, skrevet med Rødt.*

Petrus diegn de Herføylæ.
Petrus diegn de Ølsielillæ.
Petrus diegn de Dalby.
Petrus diegn de Walløffuæ.
Joh*ann*es diegn de Ølsielillæ.
He*m*mingus diegn de Dostørp.
Clemens diegn de Je*n*nitsløffuæ.
Joh*ann*es Nicolai de Køghe.
Tidericus diegn de Horløffuæ.
Joh*ann*es Esberni de Woldh*er*sløff.
Petrus diegn de Biæffuerskow.
Iohannes Trugilli de Herføylæ.
Saxæ diegn de Egby.
Esbern*us* diegen de Herføilæ.
Joh*ann*es Tiderici de Horløffuæ [1].
Per Cusæ aff Jærsiæ.
Twræ deghn aff Høweølsighæ.
Knwth deghn aff Janitzleff.
Georgius deghn aff Bieffuersko[w] [2].
G*re*gor*ius* deghn cu*m* uxo*re* me . . . . [2].
Morthin deghn aff He*r*føylle.
Andh*er*s degn aff Egby.

[Herefter følger en blank Side, Side 26, og Levninger af nogle udskaarne Sider, s. Indledn.; med Haandskriftets oprindelige Haand derefter paa S. 27 den sidste Del af Fortegnelsen over Gildets afdøde (?) læge Medlemmer:]

Jep Jenss*øn* pa beriæ.
Ingeborgh P*er* Jenss*øn*[s].
[3]Gertrud guldsmedz [3].
Per Knutss*øn* bage*re* [3]oc hans hust*r*v Citzse [3].
Jep Boss*øn* aff Herfoylæ.

[1] *Hermed ophører den oprindelige Haand, de senere Degnenavne ere tilföjede med andre, forskjellige Hænder.*

[2] *Et Stykke af Pergamentet er bortskaaret.*

[3] *Tilskrevet med en anden, samtidig Haand.*

Anders Perss*øa* af Osøwæ.

Lassæ grydestøbæ*re* cu*m* vxo*re* Margaretæ.

Meinekæ Hanss*øn* cu*m* vxo*re* Elsøff.

Ka*r*inæ Jes Hansses.

Mester He*n*nicke legauit lauacru*m* ereu*m*.

Skipp*er* Jens Pædh*er*ss*øn*.

Telse Clawesse[1].

Michell Boss*øn* radma*n* cu*m* vxo*re* C*ri*stina.

Pedh*er* Knwtzss*øn* sk*re*dh*er*.

Karine bondens.

P*er* Skoni*n*gh.

Dit*r*ec Matt*is*.

H*r* Beynd Bille aff Søholm cu*m* vxo*re* sua frwæ Ermegord.

Nis Jepss*øn* byfog*et*.

Jep Saxss*øn*.

Efuerth Grubbæ cum vxo*re* frwæ G*er*trudh.

Oluf Michilss*øn* a Læli*n*gghe.

And*er*s Spurgh[2] a Gu*n*derop, som gaff en sølsked hidh.

Oluff Boss*øn* aff Køge.

Brodh*er* P*er*ss*øn* af Leli*n*ggæ.

Ka*r*inæ P*er* Micelss*øn*.

Albrecth Hanss*øn* burgemester i Køgæ, som gaff j bryggekedil til kalenthid.

C*ri*stinæ Clemetz aff Køge.

Grettæ Visindrøps[3] aff Køge.

Matt*is* Oddo.

Matt*is* Beyndss*øn*, so*m* vor burmester i Køge.

Beretæ Kogghe.

Gertrud Dinæssæ.

P*er* Remissnidh*er*.

[1] *Her begynder Navnene at være skrevne med forskjellige, skiftende Hænder. Den oprindelige Haand se endnu i den efterfølgende Linies Begyndelse.*

[2] *Dette Ord er ladet ulæst i Scr. rer. Dan.*

[3] *Scr. rer. Den. har »Visindrøpd«.*

[1]Cristinæ Anics[1] (?).

Dorety Krabessdotther.

Lauris Saxen cum uxore hustrv Cristinæ, som gaffue oss en bolig i Brusstredhe.

Apollonia Bøcmand[2].

Per Jenssøn hoss torffueth cum vxore Edlæ.

Per Jenssøn i Vestrestrede.

Clemit Perssøn cum vxore Ingeborg.

Anders Skoningh.

Jon Myræ, Elne Hwidz vxor ejus.

Benthe Rodhes.

Per Jenssøn, borgemester wor, cum vxore Kristine Perss [dotter].

Esben Nielssøn.

Per Hogenssøn, som gaff iij mark.

Hermynd Bøckman[3].

Dionisius Skriffuere.

Morthen Gulsmeth.

Ingeborg Saxes.

Sitzæ Oluff Bossøn[s].

Pædher Matssøn de Tornby.

Kristinæ Pær Katz.

Anne Per Owerskers.

Dominus Bero, miles aff Walby.

Laurencius Olaui proconsul cum vxore Karina.

Karinæ Stickers dotther, som gaff j skøn dwgh.

Veliom Skotthe cum vxore Lucia.

Karine Per Høghns[4] dotter.

Cristinæ, Viliem Øruinges husfrvæ.

Orandum est pro Nicolao Martini Scriptore Valløffue pie memorie, post cujus obitum conuiuium kalendarum pre-

[1] *Dette Navn er overstreget.*

[2] *Scr. rer. Dan. har »botmand«.*

[3] *Scr. rer. Dan.: »Beckman«; i Marginen tilhöjre ud for dette Navn er skrevet: »a⁰ qu⁰ 2⁰«, der vel kan læses 1502.*

[4] *Scr. rer. Dan.: »Høghm«.*

sencium sub admissione et de*posicio*ne nobilium, vi*delicet* domi*ni* Nicolai Erici[1] milit*is* ac conthoral*is* sue dil*ecte* domi*ne* B*er*gitte, pro solu*cione* p*resent*is in curie me*m*oriam *et* re*f*rigerium *a*ni*me* ant*e*dicti Nic*olai* Martini centum ac viginti marcas subleua*uit*. C*ujus* a*nim*a in pace re*pui*escat, am*en*.

[Øverst paa S. 33 staar tilsidst følgende overstregede Linier:]

H*er* Hans Germenss*øn* haffu*er* j goth ny kædel af kalenten for*e* j marc wox om aaret.

[2]H*er* Jeip Kogge er kalenten skyld*ig* vij ß g*rot* paa h*er* Anders Kogg*is* wegne[2].

[2]H*er* Anders de . . . lev s*oluit* j marc p*ro* int*r*oitu[2].

67.

1496, 13. Marts. Biskop Karl i Odense stadfæster Statuterne for Marie Psalters Broderskab, til hvilket han har indviet et Alter i St. Albani Kirke, tillige giver han Broderskabets Medlemmer for Læsningen af Marie Psalter (Rosenkrans) visse Dages Aflad.

Trykt efter det originale Pergamentbrev i Odense Byarkiv (Provinsarkivet i Odense). Ved Brevets Seglrem findes intet Segl. Broderskabet existerede allerede nogle Aar för. Den 24. April 1492 indviede Biskop Karl Rönnow med fuld Höjtidelighed »altare confraternitatis psalterii sancte Marie virginis in honorem beatorum ejusdem Marie virginis genitricis dei, Michaelis archangeli nec non sanctorum decem milium militum in capella a parte aquilonari ecclesie beati Albani contigua Ottonie noviter erectum«; i hans Brev herom af samme Dato skjænker han 40 Dages Aflad til alle, der paa forskjellig Maade vise sig andægtige overfor dette Alter (to Afskrifter findes i Langebeks Diplomat. i Rigsarkivet og en i Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 406 i det st. kgl. Bibl., jfr. Vedel-Simonsen: Odense, II, 1, S. 36—37). Den 19. Maj samme Aar udstedte han paa et

[1] *Efter Scr. rer. Dan. er det Niels Eriksen Rosenkrans til Björnholm († 1515), der var gift med Birgitte Thott.*

[2] *Ikke læst i Scr. rer. Dan.*

Bispemøde i Kjøbenhavn sammen med flere Bisper et nyt Afladsbrev til Fordel for Broderskabets nævnte Altar; Brevet er trykt i »Aktst. t. Oplysn. om Danm.'s indre Forh. i ældre Tid«, I. 1841, S. 74—75.

Statuterne, af hvilke der findes en Afskrift i Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 406 i det store kgl. Bibl., ere tidligere trykte i »Aktst. t. Oplysn. o. s. v.«, I, S. 59—61; en Gjengivelse med nyere Retskrivning i »Almennyttige Samlinger«, XXXV, Odense, 1797, S. 65—69 lider af en Række Fejl. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Originalen.

In nomi*n*e domi*ni* amen. Wii Karl[1] m*et* gwds nadæ biscop vdi Odense gøræ allæ with*er*lict, at fo*re* godæ me*n*neskes bøner oc begeringer pa th*et*, at gwds tienestæ maa øgess oc me*n*neskens wertskyld maa wordæ thess meræ, haffwe wii wieth[2] ett altar vdi sancti Albani kirkæ i Odensæ, gwd till loff vdi hanss werdigæ moders jomfrw Marie aff he*n*nes psalter*s* brøderskap m*et* fleræ patroner heder oc werdugh*et*[3], som hederligæ men mesth*er* her Hans Vrnæ prowest, h*er* Mathias Brwn almyndeligh official i Odensæ, h*er* Jep Hoffma*n* prior i sancti Benedicti kloster[4], Hans Orgemesth*er*, Bartholomeus lægæ[5], Esgæ Hwid, Hans Walæ, Willom Bogbynder[6] oc Anders Geed, borgeræ i samest*et*, m*et* fleræ godæ me*n*neskes hielp oc trøst[7] haffwæ thær begynt oc funderet till oc fo*re*, at waræ jomfrw Marie psalter*s* brøderskap, som helligæ forfæræ pawer stadfest oc th*et* till nadeligæ affladæ vnt oc giffwet haffwe, hwilket wii oc effth*er* swodane gwdeligæ begeringæ oc nadæ oc wertskyldæ, som th*er* till æræ oc ydermeræ hæræ effth*er* ko*m*mæ kwnnæ, tilbøgeligæ oc sameletz begerindæ æræ m*et* swodanæ articlæ, wilkoræ oc vnderskeni*n*gæ, som hæræ effth*er* fylgæ.

1. Først, at hwilkæ gwdeligæ me*n*neskæ th*ette* brø-

[1] *Karl Rönnov var Biskop i Odense 1474—1501.*

[2] *Nemlig den 24. April 1492 (s. Indledningen).*

[3] *Fynske Aktst., I, S. 59 har »werdiighet«.*

[4] *D. e. St. Knuds Kloster af Benediktinerordenen i Odense (s. J. B. Daugaard: De danske Klostre, S. 284, 297).*

[5] *Forekommer fra 1491 til 1508 (V. Ingerslev: Danm.'s Læger, I, S. 58)*

[6] *Nævnes ogsaa 1510 (Vedel-Simonsen: Odense, II, 1, S. 117).*

[7] *Her staar »tørst«.*

derskap begeræ ind at gangæ, eyes inth*et* at giffwæ fo*re* brøderskap el*ler* igangh, vth*en* the selff willæ till samæ brøderskaps tienester vdi forscr*eff*ne sancti Albani kirkæ ornamenter el*ler* forbædrelsæ; men nar noger i th*ette* brøderskap affdø, tha skullæ the giffwe tiid aff ther*es* gotz, hwat the selffwe willæ.

2. I*tem* firæ tider hwert aar skall forscr*eff*ne brøderskap steffnæ holdes, then førstæ tiid søndagen nest effth*er* wor frwe dag natiuitat*is*[1], then anden tiid søndagen nest effth*er* wor frwe dag concept*i*onis[2], then trediæ tiid søndagen nest effth*er* kyndelmessæ dag[3], then fierdæ tiid søndagen nest effth*er* wor frwe dag a*nnun*tiat[i]onis[4], swo ath allæ brødræ, som i Odensæ boo oc æræ, skullæ forscr*eff*ne søndager mødæ oc tilstædæ war*e* i for*screff*ne sancti Albani kirkæ till steffnæ, strax toluff slaer effth*er* maltiid; hwilken broder th*ette* noger tiid forsømend*es* worder, tha skall han betallæ samæ brøderskap en mark wax, vth*en* han segh m*et* lofflig forfald orsagæ kan; nar noger aff thessæ steffner holdess skullæ, tha skullæ alterwergæ ladæ th*et* liwses søndagen tilforn vdi allæ sognæ kirker i Odensæ.

3. It*em* nar noger aff forscr*eff*ne steffner holden ær, tha skall samæ dag om affth*en* fo*re* for*screff*ne brøderskaps altar holdess vigilie m*et* ix lectzer oc laudibus m*et* swomangæ p*re*ster, som wanæ æræ at siæ messer vdi forscr*eff*ne sancti Albani kirke, oc om mandagenæ th*er* nest swomangæ prester siæ messer fo*re* brødræ oc søstræ, som affgangenæ æræ, oc till th*en* messæ, som tha siwngess fo*re* brøderskaps altar, skullæ allæ brødræ oc søstræ offræ, som i Odensæ æræ, och th*et* offer skall skifftess i twindæ delæ, th*en* enæ deel skall brøderskaps capellan haffwæ, th*en* anden deel skall till alterenss forbædringh.

[1] *D. e. Marie Fødselsdag den 8. Septbr.*

[2] *D. e. Marie Undfangelsesdag den 8. Decbr.*

[3] *D. e. Kyndelmisse, Marie Renselsesdag den 2. Febr.*

[4] *D. e. Marie Bebudelsesdag den 25. Marts.*

4. It*em* æræ oc nogræ begerendess for*screff*ne brøderskap, som i Odensess sticth æræ oc ickæ i Odense boo, tha skullæ the hwert aar vtleggæ firæ hwidæ pe*nni*ngæ till messer oc alterenss behow, th*em* antwordæ skullendæ, hwem for*screff*ne alter*s* wergæ æræ, inden sancti Martini dag[1] th*er* nest ko*m*mend*es*, vnder een halff mark wax till widæ. Skeer oc swo, at the iiij hwidæ ickæ framko*m*mæ inden wor frwe dagh concept[i]onis[2], betallæ een mark wax.

5. It*em* skullæ oc altiit two beskenæ wederhettess men, ind (!) prest oc ind (!) legman, som vdi Odensæ boo, waræ wergæ till forscr*eff*ne altar, oc the skullæ tilskickess, nar regenskap holdess, vth*en* swo ær, at noger aff th*em* affganger inden r*e*genskap worder; oc th*em* skullæ ottæ brødræ, iiij p*re*ster oc iiij legmen, tilkesæ.

6. It*em* skall forscr*eff*ne brøderskaps regenskap altiit waræ wor frwe dag nativitat*is*[3] vdi sancti Albani kirkæ; hwilken broder i Odensæ seg th*er* till forsø*m*mer, bødæ th*er* for*e*, som sc*r*effwet ær om steffnæ.

7. It*em* skullæ hw*er* vgæ holdess firæ messer for*e* forscr*eff*ne altar; hwer søndagh effth*er* owtesang skall siwngess Horate celi[4], oc om mandagenæ leest sielmessæ for*e* brødræ oe søstræ, som dødæ æræ; the andræ two messer skulle hold*es* om torsdagenæ oc løwerdagenæ for*e* brødræ oc søstræ, som leffwendess æræ; th*er*for*e* skal capellanen hwert aar haffwe tollwff mark pe*nni*ngæ wessæ renttæ till twindæ tider, halffdelen om pasken oc halffdelen om Michelmessæ.

8. It*em* skullæ skolemesthe*re* oc peblingæ allæ wor frwe dagæ, allæ apostelss dagæ, allæ søndagæ, allæ poskæ oc allæ pentz iiij helgæ dagæ siwngæ gaude Maria for*e* for*screff*ne altar oc allæ affthenæ om fasten; th*er* for*e* skall

[1] *D. e. den 11. Novbr.*
[2] *D. e. den 8. Decbr.*
[3] *D. e. den 8. Septbr.*
[4] *Fynske Aktst., I, S. 60, har »Hovate celi«.*

skolemesth*er* hwert aar haffwe two mark pe*nn*i*n*gæ oc peblingæ two tynner øll, th*en* enæ sancti Nicolai dag[1], th*en* anden medfastæ søndag[2].

9. It*em* skullæ allæ thesse for*screff*ne wilkoræ, widæ oc wedertagæ holdess oc waræ, till salengæ for*screff*ne altar fanger sa megelle (!) wessæ renttæ, at forscr*eff*ne tienester kwnnæ well vpehold*es* m*et*.

10. It*em* hwo som th*ett*e brøderskap indgangæ, skullæ hwer vgæ lessæ jomfrw Marie ind (!) psalteræ, som ær tre rosenkrantzæ[3].

11. It*em* wordæ hæræ nogræ fleræ articlæ anrørend*es*, en som forscr*e*ffwet æræ, tha skullæ the standæ oc waræ effth*er* ottæ brødress sigelsæ, iiij prester oc iiij legmen, oss ickæ till forfangh ell*er* wor*e* effth*er*kom*m*er*e* biscoper i Odensæ, hwilke forscr*eff*ne articlæ, widæ oc wilkor*e* for*screff*næ hederligæ klerkæ oc legmen th*em* oc ther*es* effth*er*kom*m*eræ vdi th*ett*e brøderskap beplictæ vbrødelig at holdæ.

Thii samtickæ oc fuldburdæ wii, forscr*eff*ne Karl, m*et* gwds nadæ biscop i Odensæ, allæ thesse vpr*e*gnedæ articlæ oc tilstædæ samegeth, som wii mwe m*et* gwd oc loffwen, at allæ the nadæ och affladæ, som helligæ oc gwdeligæ forfæræ till wor frwess psalteræ nadeligæ vntt oc giffwet haffwæ, mwe liwses oc kwndgøress, som th*et* seg wedbørr. Ther offw*er*, pa th*et* forscr*eff*ne brøderskap maa thess beth*er* wed makt holdess oc gwds oc jomfrwe Marie tienester mwe meress, giffwe wii aff th*en* nadæ, gwd oss forlentt haffw*er*, alle gudelige me*nn*eske, som lessæ jomfrw Marie psalteræ oc æ*re* i forscr*eff*ne brøderskap, fo*re* hw*er* rosenkrantz i forscr*eff*ne psalteræ[3] firitiwffwe dagæ till affløs*ni*ngh aff ther*es* søndeboth[4]. In fidem *et* testimoni*um* om-

[1] *D. e. den 6. Decbr.*

[2] *D. e. fjerde Söndag i Fasten.*

[3] *Efter Statuterne for Marie Rosenkrans Broderskab i Slesvig hørte der 5 Pater noster og 50 Ave Maria til en Rosenkrans og 3 Rosenkranse udgjorde en Psalter (s. ovfr. S. 436).*

[4] *Jfr. ovfr. i Indledningen*

nium et singulor*um* p*re*missor*um* secret*um* nostr*um* p*rese*ntibus est appens*um*. Dat*um* Ottonie d*omi*nica letare in medio quadrag*esi*me[1] anno domi*ni* millesimoquadringentesimo nonagesimo sexto.

[Paa den indre Side af den nederste, omböjede Rand staar:]

Nota. Ille tr*es* partes psalterii p*re*no[mi]nati p*ossu*nt legi *con*junctim[2] [3]vno die[3] vel diuisim *secundu*m placit*um*, videlic*et* per tres dies p*rou*t s*int* 3s p*ar*tes psalterii in qualib*et* septimana, s*ed* si quis p*re*termiserit legere p*re*fat*um* psalteriu*m* s*em*el[4] in aliqua ebdo*ma*da, no*n* incurrit pena*m*, s*ed* t*antu*m[5] p*er*dit merit*um* psalterii, *et* hoc intelligitur de ex*iste*ntibus[6] in *con*fraternitate psalterii.

68.

1498, 15. Septbr. Kong Hans tager det Lollands Sønder-Herreds Kalent tilhørende Gods i sin Beskyttelse.

Den af det originale Pergamentbrev tagne Afskrift, som her er trykt, er fra 1621 og findes i det store kgl. Bibliotek (Ny kgl. Saml. 4° Nr. 1188). I Præsten Povl Rogerts Samlinger om Lolland findes en anden Afskrift (Store kgl. Bibl., Thottske Saml., Fol. Nr. 730, Fol. 360), under hvilken der staar: »Relator Vincensius Yuetssøn«, »saaledes var skreven under sammenlegningen. NB det hengende Segl er borte«. En tredje Afskrift findes i Fyns Bispearkiv og er trykt i Kirkehist. Saml. 3 R. VI, S. 424 jfr. 428—9. — Om Kalentet i Sønder-Herred paa Lolland s. ovfr. S. 301 og 361.

Wii Hansz med gudtz naade Danmarkis, Suerigis, Norgisz, Wendisz och Gothisz koning, hertug vdi Sleszuig, i Holsten, Stormarn och Ditmersken, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligtt, ad hederlige och renliffuede dannemend, prester, oldermand och menige ca-

[1] *D. e. den 13. Marts.*
[2] *Fynske Aktst., I, S. 61 har »junctim«.*
[3] *Disse Ord ere tilskrevne over Linien med Haandskriftets Haand.*
[4] *Fynske Aktst. har »sibi«.*
[5] *Fynske Aktst. har »tum«.*
[6] *Fynske Aktst. har ikke læst dette Ord.*

lente brødre i Syndre herrid her i Laaland, haffue ladit berette herfore osz, ad the och theris forfedre haffue kiøbt nogit jordegodtz fore deris egne peninge och med det godtz sticted och forøgit gudtz thieniste. Huilked godtz med de thienere, der nu paa boo eller her effter kommendisz worde, wii af wor sønderlige gunst och naade haffue tagit, annamit och wndfangit och med dette wort obne breff tage, anname och wndfange wdi wor kongelige hegnn, wern, fred och beskiermelsze, besynderlige ad forsuare och fordagtinge thill rette, oc ey wille ad nogen skall for*skreff*ne godtz eller tienere besuere med gesteri, i eller aff ad sette eller i nogre andre maade sig dermed ad beuare vden for*skreff*ne oldermandtz och menige calente brødresz willie och samtycke, men derpaa nyde och wedbliffue saadanne skonszel och frihed, som andre gode prestmend och calente brødre i the andre herreder her i Laaland haffue och nyde paa saadanne godtz och thienere. Thi forbiude wii alle, huo the helst ere eller were kunde, thennøm her emod thenne wor gunst och beskermelsze paa for*skreff*ne godtz eller thienere ad hindre, hindre lade, møde, platze, geste eller nogit forfang ad giøre, wnder wor kongelige heffnd och wrede. Giffuit wdi wor kiøbsted Marriboe løffuerdagen nest effter hellige korszdag exaltationis[1] aar effter gudtz byrd mcdxcviij wnder wort signet.

69.

1500, 16. Decbr. Kong Hans stadfæster et lollandsk Landstingsvidne angaaende det Sønder-Herreds Kalent tilhørende Gods i Hoby.

[1] *D. e. den 15. Sept.; Korsets Ophöjelsesdag faldt 1498 paa Fredag den 14. Septbr.*

Trykt efter den i 1621 tagne Afskrift i det store kgl. Bibl. Ny kgl. Saml., 4°, Nr. 1188. I de Rogertske Samlinger sammesteds (Thottske Saml. Fol. 730, Fol. 362) findes en anden Afskrift, der med Hensyn til det originale Pergamentbrev oplyser, at »Segled var borte«. En tredje Afskrift i Fyns Bispearkiv er trykt i Kirkehist. Saml. 3 R., VI, S. 424—25. — Se ovfr. S. 470 angaaende Kalentets Jordegods i Almindelighed.

Wii Hansz med gudtz naade Danmarkis, Suergis, Norgis, Wendisz och Gothisz koning, hertug i Sleszuig, i Holsten, Stormarn och Ditmersken, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, giøre witterligtt, ad for osz war skickit her Andersz Krags bud med itt breff aff Laalandtzfare landtzthing[1], liudendisz, ad dannemend haffue windit, ad the haffue ey hørt, spurt eller minnesz kunne, adt ther haffuer werit iled eller keert paa det calente godtz i Hobye, Thruelsz Folmerszen paa boer, i fyrretiuffue aar och meer, før Jørgen Olszen thalled derpaa, som det breff ther om ydermere vduiszer, huilked breff wi nu stadfeste och wed sin fulde mact dømme med alle ord och artickle, som det indehollder, forbydendisz alle, ehuo the helst ere eller were kunne, paa for*skreff*ne godtz hinder eller forfang ad giøre i nogen maade, saa lenge nogen kommer for osz med bedre beuiszning paa wort retterthing, Datum Hagenskouff feria qvarta proxima post festum beatæ Luciæ virginis[2] anno d*omi*ni Md. No*stro* ad causas[3] sub sigillo, teste Georgio Marsuin, justiciario nostro dilecto.

70.

1505, 20. Januar. Et Randers Bytingsvidne om, at der er skjødet St. Katrines Gilde der i Byen en halv Kaalgaard.

[1] *Dette Brev er trykt i Rhodes Saml. til Lollands og Falsters Hist., II, 1794, S. 324 - 25 og er med det forudgaaende Herredstingsvidne refereret i Kirkehist. Saml. 3 R. VI, S. 431—32.*

[2] *D. e. den 16. Decbr.; Luciesdag faldt 1500 paa Söndag den 13. Decbr.*

[3] *Saaledes P. Rogert og Kirkehist. Saml.; her staar »causam«.*

Trykt efter en af Langebek tagen Afskrift i Rigsarkivet (Langebeks Diplomat.) med Paaskriften: »Orig. membran af Randers Byes Archiv 1749«. — Katrinegildet i Randers har formentlig været Byens store Præstegilde, medens Mariegildet var det lille Præstegilde (s. ovfr. S. 431). Ovfr. S. 215 ere nogle Katrinegilder nævnte.

Alle men, thette breff seer eller hører lessis, kungøre vii Matis Reerssøn, byfogett i Randers paa hr. Niels Ericssøns vegne, Nis Perssøn borgemester, Las Smett, Esben Anderssøn, Morthen Seuerinssøn, Anders Olufssøn, Mayæ Logmantsdatter oc Niels Hanssøn, kerlig mett gud sub anno[1] domini MD quinto feria secunda proxima ante Agnetis virginis[2], tha wor skickett for oss oc for mange flere dannemen paa wortt byting i Randers hederlig man her Bent Jenssøn, sognepræst til Borop kirke, han ther lofflige esket, bedes, feck oc framlede ett fultt standine tings vitne aff otte uvildige tro danemen, som vore Per Esbenssøn, Esben Anderssøn, Clemyn Matssøn, Morthen Seuerinssøn, Anders Olufssøn, Jes Joenssøn, Nis Jepssøn oc Anders Laurissøn, huilke forskreffne otte dannemen endrectelig vitnede paa theris gode tro, siel oc sanne, at the nerue-rendis huoss vore samme forskreffne dag paa forskreffne ting, hørde oc soge, at forskreffne Mayæ Logmants, hwn ther lofflige skøtte, afthende oc oplod fræ sig oc sine arffuinge til forskreffne her Bentt Jenssøn paa sancte Katerinæ gille vegne oc til gilbrødre i forskreffne gille til ewindelig eygindom, eyginde lighe halff then kalgard, som liggindis er emellom her Frants Vlffs lade oc forskreffne Mayæ Loffmants hus, som er then dell nest sønden op til loen, som holler i sin brede nest herstrædet x alne, vti sin lenge øster oc vester xxxj alne, mett alle sine breffue oc bewisning, som thett hinne aff rette kiøbte kiøb paakommen er aff Kirstine Jwels, Jes Juels[3] effterleffuerske, oc aff Annæ

[1] *Her staar »annis«.*

[2] *D. e. den 20. Januar; St. Agnesdag den 21. Januar faldt 1505 paa en Tirsdag.*

[3] *Her har først staaet »Nielssens«, der er udstreget og over hvilket er skrevet »Juels«.*

Andersses, Anders Salmagers effterleffuerske, hues sielle gud nade. Oc kendes forskreffne Mayæ Logmantz seg haffue opborett peninge oc fult aff forskreffne sancte Katerine gille oc aff gilbrødern sammestedz for then forskreffne halff kalgards jord effter sine fulle mynne oc nøye, swo hwn kendes seg eller sine arffuinge enghen vthermere deel, lod eller rett at haffue i then forskreffne halff kalgardz jord effter thenne dag i nogræ made. Thii tilbantt forskreffne Mayæ Logmantz seg oc sine arffuinge forskreffne sancte Katerine[1] gille oc gilbrødre, som nw ære oc hereffter kommendes vorder, then forskreffne halff kalgard at frii, frelsse, hiemble oc tilstande for huer mantz rette tiltalle. In cujus rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum vt supra.

71.

1505, 18. Maj. Ærkebiskop Birger stadfæster Vedtægterne for Mariegildet, ogsaa kaldet det store Præstegilde i Lund.

Nedenstaaende Artikler ere bevarede i en, det endnu bestaaende Gilde tilhørende Foliant, der er indbunden i Svineskind, og paa hvis forreste Bindplade er trykt i Guld først »Jehova« (med hebraiske Bogstaver) i en Straalering og derpaa »Sodalitii Majoris Handlingar«. I Folianten indeholdes først en ældre Pergamentbog, pagineret fra S. 1—152, og derpaa et Papirtillæg, pagineret S. 153—354. Paa Pergamentbogens første Side staar paa Latin under nogle delvis uläselige Linier, at de 1740 ere blevne gjentagne med ny Skrift, for at deres Indhold kunde blive bevaret, og nu følger: »Literas fundationis sodalitii nostri habet præpositus d[ominus] m[agister] Jonas Thuani, qvas contulit sodalitio olim reverendissimus pater Nicolaus archiepiscopus Lundensis. Has literas accepit d[ominus] Agæus Nicolai procurator ejusdem sodalitii a[nno] d[omi]ni 1576 ædibus meis die 22 Martii in præsentia Adriani (Jonas)«. Paa den sidste Side er med gammel Haand skrevet: »Liber sodalitii majoris Lundensis«. Pergamentbogen begynder 1547 og det sidste i den indførte Dokument er fra 1663; paa forskjellige Steder i den findes nogle enkelte Breve afskrevne, der ere ældre end 1547, og S. 109—110 findes den ndfr. S. 483 trykte

[1] *Her har oprindelig staaet »Karine«.*

Medlemsfortegnelse, der maa være ældre end 1536. I Papirtillæget S. 212—222 findes de ndfr. trykte Artikler, foran hvilke der fra S. 204 flg. findes en »Kort underrättelse om Sodalitio Lundensi«, underskreven: «Lund d. 26 Sept. 1741 Petr. Sonnberg«. Denne P. Sonnberg († 1778) var den Gang Præst (2den comminister) i Lund, og det er ham, der har afskrevet Artiklerne, ligesom det er ham, der har bevaret, hvad der stod paa Pergamentbogens første Side.

Artiklerne ere tidligere trykte af Biskop W. Faxe i Vitterhets och Antiqvitets Academiens Handlingar, XV, Stkh. 1839, S. 131—143, hvor der S. 111—114 gives forskjellige Oplysninger om den ovfr. nævnte Foliant, om Jonas Thuani og P. Sonnberg.

Med Hensyn til Gildets Alder gjör allerede P. Sonnberg opmærksom paa, at den paa Pergamentbogens første Side nævnte Ærkebiskop Nicolaus maa være Ærkebiskop Niels Jensen i Lund (1362—1379), og Biskop Faxe gjör videre opmærksom paa, at den hellige Birgitte (Brigitta), til hvem Gildet bl. A. var viet, først efter sin Død kunde kaldes »beata« (s. Vitterh. och Antiqu. Academiens Handl. anf. St. S. 115). Hun døde først 1373, og altsaa vare de gamle Artikler, som Rektoren ved Lunds Skole Jonas Thuani (i Skånska skolväsendets historia, 1848, S. 245 kalder J. E. Rietz ham Jonas Turonis, Jon Turson), der var Gildets Forstander fra 1562 til 1577, i Aaret 1576 overleverede Gildet, sikkert fra Tiden mellem 1373 og 1379. De ere ikke bevarede saa lidt som Originalen til de ndfr. trykte, Gildet 1505 givne nye Artikler af Ærkebiskop Birger. — Svenskt Diplomat. från och med år 1401, II, S. 64—65 meddeler et Testamente af 19. Oktober 1408, hvori »Michael Ingemari dictus Dyekn, notarius curie Lundensis» testamenterer »sodalicio sacerdotum Lundis« en Kræmmerbod i Skanør «pro anniversario meo et parentum meorum ita, quod una pars pensionis cedat presbiteris parochialibus in dicto sodalicio, alia ad potum eorundem, tercia vero inter pauperes distribuatur«.

Gildet var viet Jomfru Maria og kaldes det store Præstegilde i Modsætning til det lille Kalent, der var viet til den hellige Birgitte, s. ndfr. under 16. December 1511 (jfr. ovfr. S. 430). Nogle andre Mariegilder ere nævnte ovfr. S. 216.

In nomine sanctæ et individuæ trinitatis, patris, filii et spiritus sancti.

Ut tam solemne sacerdotum Lundensium sodalitium, in perennem gloriosæ virginis Mariæ, beati Laurentii martyris et beatæ Birgittæ honorem[1] institutum, in pleno vigore permaneat et dignis ac debitis reverentiis a fratribus observetur dignum intelligimus, ut honestis et laudabilibus moribus hujus sodalitii ac statutis consvetis fratres se omnimode conforment rationi etiam consonum videtur et de

[1] *Dette Ord er skrevet til over Linien; det har først været skrevet i Linien ovenfor foran »beati Laurentii«.*

omni consilio fratrum ac consensu hujus nostri sodalitii statuta secundum cursum et varietatem temporum in melius reformari.

1. Volumus et statuimus, ut d*omi*ni fratres nostri venerabilis sodalitii juste, pie et sobrie vivant, perfecte ambulent in charitate domini et proximi, ut proximi eorum vitam honestam et sobrietatem laudabilem considerantes gaudeant imitari. Decet nihilominus, ut clerici vitæ sanctimonia et morum honestate laicorum vita antecedant. De communi ergo, ut diximus, consilio et consensu statuimus, ut ad minimum semel in anno, die scilicet sanctæ Birgittæ[1], pro lectione mensali statuta sodalitii, præsentibus fratribus, publice legantur.

2. Item monemus et hortamur, ut fratres nostri sodalitii sint casti corpore, morigerosi conversatione, in verbis modesti, decenter habituati, graves incessu et in omnibus compositi per sanctitatem vitæ et morum honestatem.

3. Item ordinamus et statuimus, qvod in nostra fraternitate tantum sint tredecim presbyteri, qvorum duo vel tres ad omne majus de majori capitulo, reliqvi simplices erunt presbyteri acceptandi.

4. Si qvis fratrum coram præposito vel judice ecclesiastico de falso testimonio vel perjurio publice convictus fuerit, distingvat et discernat præpositus de consilio fratrum et consensu, et in facto hoc fratrum consilio acqviescat.

5. Item statuimus, qvod fratres nostri præposito obedientiam et honorem exhibeant, præcipue ipso negocia sodalitii proponente silentium teneant, contrarium faciens solvat grossum.

6. Advertat præpositus, qvod sic in officio suo præsideat, ut ira, odio vel favore sententiam ferendam non corrumpat, nec definiat sine fratrum examine; attendendum, qvod sicut fratribus præponitur dignitatis honore, ita judicii veritate, morum gravitate, modestiæ pietate, mansvetudinis

[1] *D. e. den 7. Oktbr.*

affabilitate et cunctis se fratribus conspicuum offerat. Fratrem pererrantem leviter corrigat, pensatis diligenter circumstantiis delinqventis et delicti, ita tamen ut vitetur animosa pronitas delinqvendi.

7. Si sacerdos adversus sacerdotem aliqvam habeat causam, prius eam præposito et fratribus qvam judici ecclesiastico ostendat; qvod si omiserit, solvat qvatuor solidos.

8. Præpositus etiam promptus debet esse ad considerandum causas et ad convertendum fratres in causis coram eo ventilatis, ne propter morosam justitiæ dilationem fratres alias conqueri compellantur.

9. Item advertendum est sancte, qvod frater fratrem suum coram præposito non accuset, rixetur vel convitietur publice vel inhoneste famam denigrando; totiens qvotiens fecerit, poenam non evadet arbitriam, si hoc fecerit sine causa rationabili.

10. Præpositus per singulorum fratrum voces est eligendus, sic tamen ut unus de simplicioribus fratribus ad istud officium aptus et idoneus semper instituatur; si electus officium recusaverit poena arbitraria multetur. Et qvicunq*ve* præpositus ordinatus fuerit, diem sanctæ Birgittæ[1] semper pro anniversario sui mensis erit habiturus.

11. Item a fratribus ordinandi sive eligendi sunt duo viri honesti presbyteri, qvi sint procuratores nostræ fraternitatis, qvi procurent et desiderent bonum et utilitatem ejusdem fraternitatis in omnibus modis, qvibus possunt, et cum præposito nostro diligenter considerent et notent, ut poenæ negligentium, legata decedentium et pecunia seu cera pro introitu persolvantur et exponantur.

12. Junior frater semper notabit negligentias in omnibus punctis prænotatis et qvicqvid procuratores dicunt et ipse persolvere novit, ut qvi negligentes sunt vel[2] fuerint non deplanentur, anteqvam solverint poenam pro tali neg-

[1] *D. e. den 7. Oktbr.* [2] *Her staar »l«.*

ligentia secundum statuta nostra debitam, qvam poenam solutam præposito et procuratoribus præsentabit. Duo fratres extra procuratores servabunt claves et carbonam.

13. Item volumus, qvod præpositus et procuratores sint vigilantes in officiis suis, ne propter eorum negligentias sodalitium in se vel suis personis aut rebus capiat defectum, sub poena depositionis eorundem qvam cito talis defectus experitur; nihilominus damnum recuperent, qvod per tales negligentias commiserunt.

14. Item ordinamus, qvod omni anno ipso die Birgittæ[1] missa de festo p*er* præpositum solenniter debet cantari præsentibus omnibus fratribus missæ servientibus cum offertorio. Si qvis ultra epistolam tardaverit, cessantibus levibus negotiis, solvat grossum, admisso tamen qvod tactus gravi infirmitate vel implicatus legitimo negotio adimplebit per alienum idoneum superpelliciatum[2] servitium cum offertorio, salvis tamen licentia et reqvisitione præpositi. Similiter et laici, admonitione ministri præhabita, conveniant ad eandem solemnitatem sanctæ Birgittæ cum offertoriis et eorum piis suffragiis.

15. Eodem modo tenenda est missa in aprili de qvinq*ve* vulneribus cum solemnitate offertorii, ut notatum est de sancta Birgitta.

16. Duo de senioribus fratribus induti dalmaticis, sive fuerint canonici sive non, legant vel legere faciant per se aut per alios de fratribus evangelium et epistolam in prænotatis festis. Negligens in aliqva parte solvat duos grossos, et habeatur thus sub evangelio et celebratione sacramenti, ut decet, ex procuratorum provisione.

[1] *D. e. den 7. Oktbr.*

[2] *Her har Afskriveren, Sonnberg, tilskrevet følgende Note: »Superpellicium est vestimentum linteum paulo infra genua descendens, manicis amplissimis, qvo clerici Romanæ ecclesiæ addicti in qvibusvis functionibus sacris utuntur; rectius tamen scribitur superplicium, qvia super alias vestes injectum plicas varias accipit propter amplitudinem, qva gaudet«.*

17. Item statuimus sanctissime et hortamur omnes fratres, in divina celebratione, elemosynarum largitione et orationibus habere totiens, qvotiens celebraverint, certam et specialem memoriam fratrum vivorum et mortuorum.

18. Item statuimus et ordinamus in hunc seqventem modum officia per fratres nostros juxta curriculum anni celebranda secundum ordinem mensium; ad qvinq*ve* menses scilicet Januarium, Februarium, Martium, Aprilem et Majum officium de qvinq*ve* vulneribus, ad Junium de sancta cruce, ad Julium de beata virgine, ad Augustum de apostolis, ad Septembrem officium de angelis, ad Octobrem de s*ancta* Birgitta, ad Novembrem de sancto spiritu cum memoriis prænotatis.

19. Præpositus autem per se vel per alium cantabit reqviem cum commendationibus per omnes anni menses. Fratres autem ipso die Birgittæ[1] pro qvolibet anniversario offertorium ad mensam præpositi præsentabunt.

20. Item ordinamus, qvod qvilibet fratrum habeat exeqvias defunctorum in suo mense cum vigiliis et missis per fratres celebrandis; ob cantum cujus præparatur fratribus unum prandium cum tribus recentibus ferculis ad omne majus et minus. Si qvis pluralitatem excesserit ferculorum administrando, solvat qvatuor solidos. Cibaria a[utem][2] deportanda sunt ante pulsum vesperanum sub poena unius solidi et præparans exeqvias habeat candelas sufficientes pro vigiliis et missis cum duobus ministris absq*ve* ministro nostro, missis servitiis sub poena unius solidi.

21. In omni mense lectio mensalis legenda est in revelationibus sanctæ Birgittæ excepto ejus die, ut prænotatum est; pro negligentia lectionis mensualis seu reportationis libri s*anctæ* Birgittæ solvatur solidus.

22. Item tenentur omnes fratres tempestive convenire

[1] *D. e. den 7. Oktbr.* [2] *Her staar kun »a«.*

pro prandio; si qvis tardaverit, stabit sorti suæ, nec tenetur præparans in duplici præparatione aggravari.

23. Si qvis sacerdotum affectaverit fraternitatem hujus sodalitii post obitum alicujus fratris, intrabit per voces plurimorum fratrum et dabit sodalitio unam marcam Scanensem, tres marcas ceræ et unum prandium.

24. Si laicus affectaverit fraternitatem, dabit sodalitio tres marcas Scanenses, tres marcas ceræ et fratribus unum prandium; si uxoratus fuerit, tantum dabit pro uxore, filio et filia vel qvocunq*ve* alio laico vivente, sodalitium intrare volente; sed si mortuus fuerit, hoc arbitretur per fratres, et sub tali prandio novo fratre denudanda et recitanda sunt statuta sodalitii.

25. Si qvis sacerdotum fraternitatem nostram ingredi optaverit ad modum laicorum, tunc suscipiendus est sicut alius laicus, cum satisfecerit ut laicus, sicut est prænotatum, sed si post ea desideret frater fieri nobiscum de tredecim presbyteris fratribus, aliqvo de nostris defuncto, loco illius defuncti eum possumus acceptare, si sua conversatio fratribus placuerit, et tunc secundario non faciat expensas, si introitus sui prius fecerit.

26. Omnes ingredientes fraternitatem nostram pro se fidejussores exhibebunt, ut secundum statuta nostra pro introitu satisfaciant, etiam si ingredientes ex levitate vel causa irrationabili a nostro sodalitio voluerint resilire.

27. Si exeqvias in suo mense non paraverit frater, ut præfertur, solvat duos grossos, et alio tempore præparabit, prout a præposito et fratribus mandatur. Si tunc distulerit exeqvias sine expensas facere per plures menses, pro qvolibet solvat qvatuor grossos.

28. Item comperto obitu alicujus fratris presbyteri vel laici per præpositum vel ministrum sodalitii, statim conveniant omnes fratres presbyteri, sed pelliciati, per se aut per alios ad deportandum funus ad ecclesiam cum cantu

et orationibus sine clamore et strepitu, sic et laicus frater admonitus suo modo faciat. Qvatuor autem fratres juniores portabunt funus, si fuit presbyter, si alius, portabunt laici; si qvis se absentaverit, solvat solidum.

29. Fratres presbyteri cantabunt vigilias et celebrabunt missas pro defuncto; pro negligentia vigiliarum solvatur grossus; pro missæ negligentia solvatur solidus. Vigilias et missam frater statuto tempore complebit, pro ut coram deo erit responsurus.

30. Unusqvisq*ve* fratrum, presbyter et laicus, sit præsens in missa et offerat pro defuncto sub poena unius solidi. Præpositus celebrans missam semper oblationes levabit. Funere sepulto cantabitur per omnes fratres responsorium: Clementisime d*omi*ne etc., nisi talis cantus in summo choro fecerit impedimentum. Si qvis se absentaverit tempore sepulturæ aut cantus, solidum solvat.

31. Item fratres observent tricesimum diem ipsius defuncti cum vigiliis ex missis et oblationibus, sicut in die depositionis ejus, et hoc per ministrum laicis insinuatur. Frater in hoc negligens sive remissus multetur poena prænotata.

32. Qvilibet sacerdos pro sacerdote mortuo celebrabit septem missas, qvinq*ve* de qvinqve vulneribus, sextam de sancta cruce, septimam reqviem, pro ut in extremo examine rationem erit redditurus.

33. Sacerdos incedens nudis tibiis non celebrat sub poena unius solidi.

34. Frater presbyter pro fratre laico legat duas vigilias et celebret duas missas, sic et laicus pro sacerdote celebrari constituat.

35. Si qvis fratrum, sacerdos vel laicus, habens cognatum, amicum, servum vel ancillam, in toto honestos sine omni infamia, pro qvorum animæ felicitate desiderat humili instantia a fratribus missas concelebrari, tunc fra-

tres teneantur singuli missas celebrare, pro qvibus petitis sine emolumento aliqvo, excepto prandio debiti honoris, ut prænotatum est. Petens autem præparabit luminaria, ministros, vinum et fratribus oblata, ut supra.

36. Cum fratres in domum prandium præparantis mutuo convenerint, reverenter et honorifice in præsentia d*omi*norum fratrum vel aliorum se habeant, labia sua a scurriloqvio et turpibus verbis servantes; contrarium faciens monitus a præposito, si non tacuerit, pro qvalibet commonitione duos solidos emendabit.

37. Fratre aliqvo prandium parante, si ex casu orta fuerit lis per aliqvem, et frater fratri suo contumeliosa verba objecerit vel, qvod absit, pugno suo læserit, ipso facto a sodalitio excluditur nec restituetur, donec fratri suo cum effectu fuerit compositus et sodalitio marcam Lubecensem emendabit.

38. Item advertat minister sodalitii, qvod per præpositum reqvisitus vocet vocandos sub hora et loco assignatis aut multetur tanto, qvanto subavdiens aut contumax esset merito puniendus, sed si diligens in officio suo fuerit, levabit omni anno duos solidos grossorum et gaudebit privilegiis sodalitii sine omni onere sicut alius frater.

39. Munus vel legatum sodalitio vel fratribus datum in testamentis aliqvorum bonorum hominum decedentium sive aliud hujus modi a fratribus minime imbursatur, sed ad bonum et utilitatem fraternitatis vel ad clenodia totum per procuratores secundum consensum fratrum commutatur; istud aut*em* inviolabiliter, qvousq*ve* sodalitium viguerit, petimus et volumus observari sub poena canonis.

40. Omnia, qvæ sodalitio cedere possunt, ipso in nullis suis reqvisitis defectum habente, per fratres nostros in loco per duumviros fraternitati nostræ assignato, pro qvotidianis missis celebrandis ac instituendis in usum vivorum et mortuorum commutari petimus et ordinamus.

41. Ut præmemorata nostra statuta inviolabiliter possint observari gratiæ reverendissimi in Christo patris ac d*omi*ni d*omi*ni Birgeri archiepiscopi Lundensis [1], Sveciæ primatis et apostolicæ sedis legati, unanimiter supplicamus, cujus gratiam optamus, imo verius tenemus nostri [2] sodalitii sociam, ut præmemorata nostra statuta confirmare et roborare dignaretur. Cujus gratiam per beatæ Birgittæ suffragium altissimus conservet incolumem, qvi est benedictus in secula, Amen.

Et nos Birgerus archiepiscopus antedictus in majorem fidem præmissorum præmemorata statuta per manus nostræ subscriptionem et sigilli nostri appensionem confirmamus, ratificamus et approbamus. Insuper omnibus fratribus, presbyteris et laicis, præsentibus et futuris, dictum sodalitium intrantibus manutenemus et divina et [3] sparta sodalitio pro qvalibet exactione [4] et onere bonorum indulgentias perpetuas misericorditer in d*omi*no concedimus et relaxamus. Decreta, acta et ratificata sunt hæc Lund*is* a*nno* d*omi*ni millesimo qvingentesimo qvinto feria secunda proxima post dominicam trinitatis [5], in qva qvidem d*omi*nica trinitatis cecidit festum beati Erici regis et martyris gloriosi.

Birgerus.
(L. S.)

Nomina viuorum fratrum majoris sodalicii sacerdotum Lundensium.

d[ominus] m[agister] Helgerus Schaldre, archediacon*us* Lundensis. s[oluit].

d. m. Johannes Mathie canonicus. s.

d. Johannes Petri ad s*anc*tum Nicolaum vicari*us*. s.

Karine Jon guldsmedtz epth*e*rleffuerske. s.

[1] *Birger Gunnersen var Erkebiskop i Lund 1497—1519.*

[2] *Faxe (S. 143) har »nostris«.*

[3] *Her staar »ex«.*

[4] *Faxe (S. 143) har »et actione«.*

[5] *D. e. den 19. Maj; det var Trinitatis Söndag Dagen för, og den faldt saaledes sammen med den svenske Kong Erik den Helliges Dag, der er den 18. Maj.*

d. Nicolaus Olaui Hallandus, vicari*us*. s.
Berrindt Kremmere, radman*d*t y Lundt. s.
d. Torchill*us* Y[v]ari, canonic*us*. s.
d. m. Georgius Skotborch.
d. m. Torbernus Bylle, elect*us* Lundensis.
d. Nicolaus Joannis vicarius. s.
d. m. Petrus Y[v]ari, canonicus.
her Hans Skogardt, q*u*ondam officialis.
d. m. Petrus Seber, cantor Lundensis necnon preposit*us* hujus sodalicii.
Jørghen Kock, borgemester y Malmø.
d. m. Henningus Alberti, canonic*us*.
d. m. Claus Wrne, preposit*us* Lundensis.
d. Enuoldus yn Vrom vicarius.
d. Joachim in Hardtløse.
Margrethe Jens skredderis epth*e*rleffuerske.
(d. Martin*us* Laure*n*tii, vicari*us* cripte.)[1] s.
(d. Petr*us* Nicolai, vicarius.)[1] s.
Frue Anne Søffrin Truidszis. Relicta.
d. Johannes Martini, vicarius. s.
(Her Eske Bylle rydder.)[1]
d. m. Trugill*us* Portze vicarius. s.
d. Seuerin*us* Petri prouisor hospitalis. s.
(d. Erasmus Joannis, vicari*us*.)[1] s.
[2]d. Absalon succentor Lunden*sis*. s.
d. Petrus Porsze prouisor hospitalis s[ancti] sp[iritus]. s.
d. Seuerin*us* Tome, vicari*us*. s.
d. Bartolome*us* Jacobi Knestorp ge*n*ss*is* (!). s.
d. Adrianus Mattie. s.
Magister Thiro Joa*n*nis canonic*us*. s.
[3]d. Seuerin*us* prouisor hospitalis s[ancti] s[piritus]. s.
[2]d. Joa*n*nis Gerbo. s.
[2]Hi omnes jam in domino requiescunt.

[1] *Er overstreget.*
[2] *Her begynder en ny Haand.*
[3] *Foran dette Navn staar »29«, men det er det 34te Navn.*

72.

1506, 5. Juni. Trefoldigheds Gildet i Roskilde skjøder ved tre Forstandere, der ere evige Vikarer, en Gaard ved Siden af Gildets Hus til Præsten Peter Mogensen i Aagerup.

Arnemagn. Saml. i Univ. Bibl. Fasc. 29 b Nr. 19, Brev paa Papir med tre paatrykte Segl under den nederste omböjede Kant; et Gjenbrev fra Præsten Peter Mogensen findes sst. Nr. 18. — Dette Gilde, »som prestemend oc klerckæ her i Roskilde oppeholde« (saaledes som det hedder i flere af de nedennævnte Breve), synes at have ejet en hel Del Jordegods. 1499 udstædes der et Skjøde til »her Jens Jenssøn oc Anders Matssøn, prester oc forstandere til sancte trinitatis prestegille« (Fasc. 28 Nr. 12); 1503 foreligger der et Gjenbrev paa Leje af en Gaard i Malmø (Fasc. 29 a Nr. 10); 1505 skjødes en Gaard til »her Erik Anderssøn, som kalles Wæffwere, forstandere till sancte trinitatis gille« (Fasc. 29 b Nr. 17); 1510 forekommer et Gjenbrev paa Leje af et Hus, rettet til Hr. Peter Mogensen »prior« og Hr. Peder Brock, »stolsbroder til hellig trefoldigheds gilde« (Fasc. 29 b, Nr. 21). — Gildet betænkes i Biskop Lage Urnes Testamente 1527 med en ungersk Gylden (s. Danske Mag. 3 R., III, S. 214, 220; jfr. ovfr. S. 307). — Ovfr. S. 238 nævnes nogle andre Trefoldigheds Gilder.

Alle men, thette breff see eller høre læses, helse wii effther*screffne* Hans Pers*søn*, Erik Andhers*søn* oc Andhers Lass*øn*, perpetui vicarii i Rosk*ilde* oc procurat*ores* til *sanc*ti trinit*atis* gille *ibidem*, giøre wi widherlicth for alle, ath wii aar effther gwtz byrd mdvj *feria sex*ta quatuor t*empor*um pent*ecoste*[1] effther for*neff*de gille brød*res* fuldbyrdh oc sa*m*tycke i leyæ lode oc moth th*et* worth obnæ b*reff* wndæ oc i leyæ ladhe th*en*ne b*reff*uis*ere* h*er* P*er* Mooghens*søn* p*res*th i Oogheropp al th*en* jordmw*n* oc bygni*ng* westh*en* op til for*neffn*de gille*s*hws oc syndh*en* op til Andh*ers* Bæyndsøns gaar[2] meth alle forord oc wilkor, so*m* rø*res* oc *in*næholle*s* i th*et* genb*reff*, so*m* wii haffue aff ha*nnum* paa for*neffn*de gille*s* wegnæ. It*em* skedhæ th*et* saa, ath th*er* fwn*des* merkeligt brøsth i noogh*er* artickel, so*m* haffues i for*neffn*de h*er* P*er* Mooghens*øns* genbreff, so*m* wii haffue aff ha*nnum*, tha skal han haffue forbroth all sin rætighedh, so*m* ha*n* hafuer til for*neffn*de jordmwn. It*em* naar noogh*er*

[1] *D. e. den 5. Juni; Tamperdag i Pinsen faldt 1506 paa Onsdagen den 3. Juni.*

[2] *»meth sin længæ oc bredhæ nedh wd til Kødhmanghere strædith«, er føjet til i Gjenbrevet.*

brodh*er* gør gærdh oc er ha*n* begær*end*e*s* ath haffue indhecth ath porth*en* meth øl el*ler* a*n*neth, so*m* ha*n*nu*m* behoff giøres, [tha skal han wære] vbeknwr*re*th (?) af for*neff*nde h*er* P*er* Mooghenss*øn* el*ler* hanss bwd i alle maade. Ath saa skal wær*e*, th*et* witnæ wi meth woor*e* indceglæ trycte nædh*en* for th*ette* b*reff*, giffuith aar ok dagh, so*m* forsc*re*ffuit standh*er*.

73.

1510, 13. Juni. Biskop Gotskalk Ahlefeld stadfæster Statuterne for Kristi Legems Kalentet i Mordkjær eller Maarkjær (Mohrkirchen) i Angel.

Statuterne meddeles her efter Dänische Bibliothek, VIII, 1746, S. 189—212, hvor Udgiveren, Rektor O. H. Moller, har aftrykt dem »e codice fraternitatis membranaceo», »uns von einem wehrten Freunde mitgetheilt«. Haandskriftets sidste Blade manglede, og Statuterne ende derfor midt i en Paragraf. Jfr. Georg Clæden: Monumenta Flensburgensia, I, 1768, S. 617. — H. N. A. Jensen: Angeln zunächst für die Angler, 1844, S. 189—193 giver et fyldigt Udtog af Statuterne. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Dän. Bibl. — Ovfr. S. 252 er der nævnt en Del andre Guds Legems-Gilder.

Godschalcus de Alevelde[1], dei et apostolice sedis gracia episcopus Slesuicensis, dilectis nobis in Christo decano ac fratribus fraternitatis kalendarum corporis Christi in Morkarken terre Angulie, nostre diæcesis, salutem in domino sempiternam. His, que pro ecclesiastica libertate, utilitate et honestate ac tranquillo statu cleri nobis subjecti prouide statuuntur, libenter adjicimus nostri ordinarii muniminis firmitatem, ut tanto intemeratius persistat, quod auctoritate ordinaria fuerit communitum. Cum itaque nobis supplicari feceritis, quatenus certa vestra fraterna statuta infra scripta per vos communi deliberatione edita examinare, confirmare, psisque robur nostre auctoritatis impartiri dignaremur.

[1] *Gotskalk Ahlefeld, den sidste katolske Biskop i Slesvig, valgtes 1507.*

Nos igitur Godschalcus episcopus prefatus, attendentes, quod justa petentibus non est denegandus assensus, vestris, dilecti filii, quos paterno fauore prosequimur, supplicationibus inclinati statuta ipsa, que nobis et successoribus nostris prejudicialia non extiterunt, sicuti prouide facta sunt, habentes grata et rata, ea auctoritate nostra ordinaria confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus, nullius tamen personalis pecuniarie pene mulcta ultra mediam marcam Lubicensem nec ecclesiasticarum censurarum promulgationem quomodolibet concessa. Saluo etiam illo, quod nos et successores nostros episcopos Slesuicenses ad librum et in numerum fratrum recipere teneamini. Insuper (ut piis afficiamini operibus) omnibus et singulis cujuscunque conditionis Christi fidelibus, qui dictarum kalendarum fraternitati pie interfuerint seu manus ad ipsas porrexerint adjutricies de omnipotentis dei misericordia ac beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auctoritate confisi, quadraginta dies indulgentiarum de injunctis eis penitenciis misericorditer in domino relaxamus. In qvorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentia statuta in fine eorundem manu nostra propria subscripsimus ac per notarium publicum nostrumque et in humano omni negotio coram nobis scribam infra scriptum subscribi et publicari mandauimus nostrique sigilli, quo ad causas utimur, jussimus et fecimus appensione communiri. Datum et actum Sleswig anno domini millesimo quingentesimo decimo indictione tertia decima die Mercurii tercia decima mensis Junii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Julii diuina prouidentia pape secundi anno septimo, presentibus ibidem honorabilibus dominis Johanne Grimter et Johanne Hunborch, Slesuicensis et Hadersleuiensis ecclesiarum vicariis, testibus ad premissa. Qvorum qvidem statutorum, de qvibus supra sit mentio, tenor sequitur et est talis:

Ad omnipotentis dei nostri, sanctissime et individue trinitatis nec non ejusdem, gloriosissimi ac preciosissimi corporis ac sanguinis, sue intemeratissime genitricis semper virginis gloriose Marie gloriam et honorem omnium sanctorum suorum laudem. Pro impetracione diuine gracie, misericordie et pietatis salubri incremento virtutum nostri status caduci felici consumatione miserrime hujus vite refrigerio et medela de licentia, admissione, fauore et gracia speciali reuerendissimi in Christo patris domini et domini nostri graciosi Gotscalci de Alevelde, episcopi Sleswicensis, nos fratres et diuinorum rectores sacerdotesque in Angulia et conuiue fraternitatis kalendarum corporis Christi in Moerkerken, terre ejusdem, decreuimus, ordinamus statuta et constitutiones fraternitatis infrascriptas per nos et successores nostros perpetuis futuris temporibus perpetue firmiter et inuiolabiliter observandas, ut secundum ea membra fraternitatis memorate in cultu diuino et aliis actibus eorundem se juste pie rationabiliter et honeste regere valeant et ad optatum et intentum finem debite peruenire, ut eciam eorum metu rebellium et peruersorum membrorum coharceatur malicia tutaque sit inter probos innocentia et in ipsis improbis supplitio et pena statutorum formidatis refrenetur eorum audacia et nocendi facultas. Cum ergo et principaliter hec fraternitas pro impetratione diuine gracie, augmento virtutum et nostra salute dinoscitur erecta et instituta, ut est dictum. Ut ergo omnia sua diuina et alii actus ipsius ordinate discrete fiant et honeste.

1. Volumus et statuimus, qua fieri potest diligentia, vigilantia, deuotione et caritate obseruentur et non clamor aut aliquis alius indebitus abusus fiat in ipso cultu diuino, sed solus amor resonet coram deo. Vt etiam perfectus talis[1] cultus diuinus perpetuis futuris temporibus in robore perpetuo valeat permanere, et numerus sacerdotum in ta-

[1] *Her staar »talus«.*

lem jugem curiam cultus diuini et onera ipsius debent et valent obseruare et portare. Debet esse in numero sacerdotum et septem paria laicorum et non majori, qui omnino in culta diuino et aliis suis factis beniuolentiam, concordiam et mutuam caritatem inter se tenentur custodire, nemini verbo aut facto offendendo, sed que pacis sunt et edificationis inuicem debent obseruare reprimentes se omnino in cultu diuino et aliis actibus fraternitatis a turpibus vanis colloquiis et inhonestis, quoniam talia valde corrumpunt bonos mores.

2. Item. Ex congregatione talium sacerdotum debet eligi unus pro senatore, qui tempore suo et potens esse debet opere et sermone ad regendum fraternitatem debite et honeste et secundum sui statuta negligentias omnes et excessus corripere et emendare. Et pro sui assistentia et juuamine duo presbiteri debent esse ipsius assessores, qui cum ipso senatore cum omni diligentia et sollicitudine non pigra gerere debent fraternitatis istius vigilem et jugem curam, ne aliqua omnino negligentia in cultu diuino et aliis actibus et negotiis fraternitatis committatur. Hec autem electio fieri debet annis singulis in feria tertia kalendarum, que eciam electio per vota omnium fratrum debet canonice et regulariter procedere, et sententia majoris et sanioris partis preualere, ex quo quod pluribus et sanioribus fratribus visum fuerit, incunctanter debet obseruari. Extra hiis, que fiunt majori parte [1]c. cum incunct. Ex de electi licet XX dis. de quibus etc.[1]. Et hujusmodi electus senator, si eciam de anno in annum tali dicto die de voto fratrum reeligitur, non tamen in suo statu continue permanere, nisi maximum ad tres annos et sic alius idoneus in locum precedentis canonice reeligatur et debet habitare in territoria. Similiter assessores ad triennium permaneant vel secundum placitum fratrum ultra manebunt, et hoc quando sint utiles fraternitati.

[1] *Dette er i Dän. Bibl. sat med Kursiv.*

3. Item. Quicunque in senatorem vel assessorem fuerit electus et esse recusauerit, debet soluere fraternitati octo solidos Lubicenses, et alium eligant.

4. Item. Tempore kalendarum ante recessum fratrum de redditibus bonis et clenodiis fraternitatis debitam et regularem facere debent rationem et excessus fratrum per se et suos assessores ac alios debito tempore hujus terre extorquere debet omni negligentia postergata. Si vero ex ipsius senatoris tarditate et negligentia non persequuntur et extorquentur, illa negligentia debet in caput senatoris et non fraternitatis redundare et emendare fraternitati debet.

5. Item. Senator et sui assessores bona redditus ac clenodia fraternitatis permutare, alienare et vendere non debent sine consensu omnium fratrum spiritualium. Et clenodia fraternitatis debent esse serata, senator habet unam clauem et assessores unam et debent custodiri et stare in ecclesia Mörkerken.

6. Item. Senator pro tempore propter incumbentia negotia et utilitatem fraternitatis debet et potest fratres spirituales, qui sunt in propinquis, pro consiliis ad curiam Morkerken conuocare sub pena arbitraria fratrum.

7. Item. Quicunque voluerit membrum vel frater effici istius fraternitatis et frui et participare bonis operibus, libertatibus et actibus suis diuinis, in suo ingressu debet jurare senatori bonum et fidelitatem fraternitatis sub hac forma: Ego N. juro tenere statuta istius fraternitatis et bonum ipsius pro posse et nosce procurare; sic me deus adjuuet et sanctorum euangeliorum conditores. Et debet dare in suo ingressu pro introitu duos solidos Lubicenses et statim debet soluere et antequam intituletur. Ac etiam in suo ingressu unum pro se debet exhibere fidejussorem, qui ipsius absentia et transgressu pro ipsius negligentiis et excessu satisfacere fraternitati debet et obligatur secundum tenorem statutorum.

8. Item. Nullus fratrum debet se exhibere fidejussorem ultra duobus vel tribus ad maximum. Eciam spirituales non debent fidejubere pro laycis, et nemo inter fratres debet carere fidejussore et debet esse in vita.

9. Item. Nullus debet recipi ad fraternitatem, nisi sit de consensu omnium fratrum et tamen specialiter layci.

10. Item. Vt ista diuina diligentius et ornatius obseruentur, tunc omnes fratres istius fraternitatis semel in anno ad peragendum cultum diuinum debent conuenire feria secunda et tercia post diuisionis omnium apostolorum[1] in ecclesia sancti Anthonii in Mörkerken, de mane circa octauam horam, unusquisque cum sua religione, ad cantandum cum deuotione et discretione debita vigilias pro defunctis, et feria secunda eadem die quilibet frater ad legendum missam se preparare debet. Vna tamen missa de corpore Christi cum sollemnitate ac cum processione cum corpore dominico qua melius fieri potest decantari per senatorem vel per alium, in qua tam presbiteri quam layci conuenire offertoria et alia, que diuinum cultum concernunt, deuote obseruando, et fratres laycorum debent portare cortinam supra venerabilem sacramentum sub pena unius solidi Lubicensis.

11. Item. Duo nouissimi fratres debent ministrare summan missam et penultimi sint regentes.

12. Item. Prandio peracto tam presbyteris quam laycis senator pro tempore debet commonitionem et hortationem facere salutarem, quatenus finitis vesperis vigilias visitent fideliter orando pro defunctis. Illis vero finitis presbiteri et laici ad eorum priora loca reuertentes per diuersa loca domus transcurrere et se diuidere non attemptent, pena trium solidorum mediante, quia illa diuisio fraternitatem segregat et importune valde inquietat preceptorem.

13. Item. In feria tercia altera die diuina eodem

[1] *D. e. apostolorum divisio den 15. Juli.*

modo debita cum deuotione et reverentia debent peragi cum missa pro defunctis. Et nomina mortuorum nominentur ac eciam oblationes, ut in die precedenti debent fieri.

14. Item. Quicunque frater presbiter uel laycus defuerit a vigiliis et missis premissis sine causa rationabili, necessitate eciam urgente, supposita tamen licentia senatoris, soluere tenetur pro absentia sua unum solidum Lubicensem. Et ad minus presbiteri omnes una dierum missam tenentur celebrare pena sub premissa.

15. Item. Qui se absentauerit per totum tempus kalendarum causa rationabili mediante, pro sua absentia soluere debet per se aut suum fidejussorem unum solidum Lubicensem. Si vero justa et rationabilis non subest causa, exsoluere duos solidos Lubicenses tenetur.

16. Item. Quilibet frater in qualibet missa sua debet habere memoriam omnium fratrum tam viuorum quam mortuorum in generali tempore et loco suis. Similiter legere debet qualibet die illum psalmum: Deus misereatur nostri cum suis correquisitis: pro viuis cum collecta Deus qui caritatis dona etc. et pro defunctis De profundis cum collecta Deus venie largitor, ut est moris.

17. Item. Si aliqvis fratrum ab hac vita discesserit, omnes fratres ibidem conuenire debeant, quibus constat et intimatum fuerit et solemnes exequias faciant et caritatem fraternitatis exhibeant. Et de mane, antequam funus deportatur ad ecclesiam, vigilias nouem lectionum in dono vel ecclesia cum deuotione ac discretione cantent et omnes missam pro defuncto celebrant et denarium ad summan offerant et istud offertorium detur pauperibus, et finita missa juxta bonam consuetudinem per seniorem aut alium fratrem tumuletur sub pena abitraria omnium fratrum.

18. Item. Aliis fratribus absentibus intimari ac nuntiari debeant ad legendum vigilias nouem lectionum cum una missa pro anima ipsius defuncti. Ac eciam memoriam

illius defuncti in omnibus suis missis per annum integrum nominatim debet obseruare. Et laycus quilibet eodem die quatuordecim Pater noster cum totidem Aue Maria legere tenetur pro anima defuncti. Similiter tres denarios pro anima ipsius tenetur erogare una cum hoc in feriam sextam in pane et cereuisia jejunando et omni die unius anni unum Pater Noster et unum Aue Maria similiter pro anima debet obseruare.

19. Item. Quilibet frater secundum quod dominus deus videtur sibi inspirare, fraternitati dare tenetur suum testamentum ac eciam ad domum sancti Athonii in Mörkerken.

20. Item. Aduenam sacerdotem, si contingerit mori nobiscum, fratres ipsum sepeliant tanquam unum de fratribus nostris, opus misericordie faciendo. Et in hiis diuinis permissis quilibet studiose suam conscientiam obseruet, uti coram deo reddere voluerit rationem.

21. Item. Quando fratres fraternitatis prefate conueniunt temporibus antedictis, tunc duo fratres prius tamen premoniti et auisati, juxta ordinem eorundem debent omnibus fratribus kalendarum in expensis congruis ministrare, sed venerabilis dominus preceptor domus sancti Anthonii in Mörkerken expensas ac alias correquisitas prouidere atque disponere debet per istos duos dies et fercula sequentia ministrare: Primo schynkones, ollaturam, unum aliud ferculum recens ac sibi congruum, assaturas, caseos et butirum. Et si plura fercula voluerit ministrare, stat in nutu preceptoris. Et isti duo fratres, ambo ministrantes fraternitati kalendarum, venerabili domino preceptori sex marcas Lubicenses pro expensis illius fraternitatis soluere debent ante recessum omnium fratrum vel dilationem a preceptore atque senatore habeant sub pena arbitraria fratrum.

22. Item. Si aliquis fratrum predicte fraternitatis soluere recusauerit, omnino diuino cultu et fraternitate carere

et priuari debet. Similiter omnes fratres, qüi non ministrauerint neque ministrare voluerint et fit sine consensu omnium fratrum, quod sit liber.

23. Item. Vicarius kalendarum in Mörkerken pabula et auenam ad equos fratrum disponere debet.

24. Item. Dicit apostolus Paulus priori ad Corinthen. XV Omnia honeste et secundum ordinem fiant in nobis. Ne ergo propter inordinationem et sublimiorem gradum et locum in fraternitate ac in mensa lites et alia mala diuersa inter membra fraternitatis istius insurgere possint et oriri, cum hoc esset contra caritatem, ex quo non in sublimitate graduum, sed amplitudine caritatis acquiritur regnum dei, volumus et statuimus, quatenus senator sui assessores primum et pro tempore locum sibi debent vendicare in fraternitate et in mensa et inmediate venerabilis dominus preceptor in Mörkerken circa eos, deinde in altioribus facultatibus promoti sicut sunt magistri artium et bacularii altiorum facultatum ut bacularii theologie, utriusque juris et medicine. Prelati, canonici ecclesiarum cathedralium et collegiatarum secundum eorum decentiam et ordinem, locum sibi debitum debent obseruare. Alii vero patres et domini juxta eorum ingressum ad fraternitatem in mensa et fraternitate ordinem retinere debent et tenentur. Similiter in mensa laycorum fieri debet, sicut nobiles et eorum domine et uxores in mensa debent habere primatum, alii vero fratres secundum eorum ingressum ordinem debent custodire.

25. Item. Fratres laycorum non debent sedere in mensa spiritualium, sed specialem mensam pro ipsis habetur. Qui vero huic contempserit obedire in rancorem et litem peruersus, soluere debet fraternitati propter fratrum inquietationem et inobedientiam statutorum quatuor solidos Lubicenses.

26. Item. Collatione serotina finita de mandato senatoris nullus ultra octauam horam in potagiis debet continuare et

inquietare preceptorem, nec in talibus conuiuiis debet aliquis ad bibendum equales haustus alium cogere sub pena duorum solidorum.

27. Item. Tempore kalendarum quilibet presbiter tres denarios dare debet et quilibet laicus sex pro cera et aliis utilitatibus fraternitatis et altaris. Ex quibus seruitores in Mörkerken habere et dare debent primo coco duos solidos Lubicenses, clauigero unum solidum Lubicensem, custodi ecclesie unum solidum Lubicensem, organiste unum solidum Lubicensem. Quod superest expendetur ad utilitatem fraternitatis.

28. Item. Cum canonica secundum statuta in omni sacerdotali conuiuio diuinarum scripturarum lectio debeat inferri, per hoc enim anime edificantur ad bonum et inanes secularium negotiorum fabule prohibentur. Vt ergo hoc honestius obseruetur per juniorem fratrem aut per unum clericum ad hoc deputatum ambobus diebus debent facere unam breuem collationem mensalem, verum tamen altera die tempore kalendarum debent legi statuta fraternitatis et eodem die ante prandium fratres conuocationem siue capitulum in ecclesia Mörkerken habeant pro utilitate fraternitatis et alia necessitatis negotia fraternitatis ordinari ac pertractari. Et nullus fratrum laycorum interesse debet, cujuscunque conditionis tamen sit, sed solummodo fratres spirituales sub pena arbitraria fratrum.

29. Item. Similiter prandio peracto diei ejusdem excessus et negligentie commisse in fraternitate et cultu diuino debent corrigi et emendari.

30. Item. Custos ecclesiarum ac familiares aliorum fratrum non debent intrare domum kalendarum, neque interesse eorum conuiuiis absque de licentia ac admissione preceptoris et senatoris.

31. Item. Histriones et lusores, qui ludos ducunt inhonestos aut eciam tales, qui auertunt ab honesta con-

uersatione et deuota, ad fraternitatem tempore conuiuii non debent admitti. Sed nec quisquam fratrum in talibus conuiuiis aliud attemptet agere et exercere, quam quod facetum existat et honestum, pena senatoris et fratrum arbitraria mediante.

32. Item. Nullus fratrum debet alium suum confratrem ad judicem aliquem trahere in quacunque eciam causa, nisi prius monitione canonica premissa ipsum coram senatore et suis senatoribus attemptauerit conuenire, pena quatuor solidorum mediante.

33. Item. Si etiam aliquis voluerit contra aliquem fratrum kalendarum lites aut alias impetitiones super quacunque re mouere aut eum alio quouis modo injuste inquietare presumpserit et vexare, tunc omnes fratres sibi, in quantum eis de jure conuenerit secundum melius posse eorum, assistere debent eidem et juuare. Et si oportunum fuerit in aliqua quantitate pecunie ad innocentiam et jus suum defendendum secundum dictamen senatoris et majoris fratrum partis ei debent subuenire.

34. Item. Quod deus auertat, si domus alicujus fratrum per incendium deperierit, tunc unusquisque fratrum dabit illi pro releuatione dampni et reedificatione domus decem garbas straminum et unum modium siliginis.

35. Item. Si aliquis fratrem causa necessitatis ab ecclesia sua fuerit absens et si habet rationabilem causam extra diocesim pro consilio majore jurium ecclesie sue, tunc fratres viciniores sui ecclesiam suam respiciunt, si requisiti fuerint, sub pena senatoris et fratrum arbitraria mediante.

36. Item. In infirmitate alicujus fratris viciniores debent infirmum visitare et ecclesiam suam respiciant, si requisiti fuerint sub pena senatoris et fratrum arbitraria mediante.

37. Item. Infirmitate alicujus fratris viciniores debent

infirmum visitare et ecclesiam suam respicere, si vocati fuerint, contra facientes et negligentes stat in arbitrio fratrum.

38. Item. Fratres debent indicare infirmum et qualitatem respicere, si tam pauper sit, unusquisque fratrum dabit illi in subsidium solidum Lubicensem et hoc, quotiens sibi necesse est in infirmitate constitutus.

39. Item. Cum ad publicam utilitatem respicit, ut crimina puniantur, ne ad maleficia quisquam prosiliit, vt igitur facilitas venie incentiuum non tribuat delinquendi, sed in quo major fuerit culpa, major exerceatur vindicta, statuimus, ut frater fratrem tempore kalendarum verbo aut facto injuriose offendere non attemptet. Si vero offensus fuerit, offendens sciat se ad emendationem et satisfactionem tam fraternitatis quam offensi obligare, secundum quod majus aut minus deliquit. Et quod pro suo excessu senatoribus et sanioribus partibus visum fuerit justum, pro emenda et satisfactione condigna soluere debet et tenetur sub pena prestiti juramenti.

40. Item. Cum malitiis hominum est obuiandum, volumus et statuimus, ut si quis fratrum propria . . . .

74.

1510. Præsten Eberhard Rodolphi fornyer Statuterne for Marie-Kalentet i Stüntebøl (Nordstrand).

Statuterne ere trykte efter en i Statsarkivet i Slesvig mellem de gottorpske Akter opbevaret gammel Afskrift (Axx Nr. 2289), som Gehejmearkivraad Hille velvillig har meddelt mig. De henføres af Joh. Møller (Cimbria litterata, I, 1744, S. 557) til 1510, idet han siger, at de ere af Præsten Eberhard Rodolphi »1510 zusammengetragen«. Det er imidlertid et Spörgsmaal, om denne Tidsbestemmelse ikke udelukkende grundes paa, at det nævnte Aarstal forekommer i den sikkert indskudte § 25 (s. ndfr. S. 502). A. Heimreich meddeler i hans »Nordfresische Chronick« (1668, S. 69—84) en tysk Oversættelse, der oftere er optrykt s. N. Falcks Udgave af Heimreichs Krønike (I, Tondern, 1819, S. 149 flg.). Kalentet er viet til Jomfru Marie; ovfr. S. 216 er der nævnt en Del andre Mariegilder. De

ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i den her aftrykte Afskrift, men derimod i Heimreichs tyske Text.

Af andre Kalenter omtaler Heimreich i sin Krønike (1668, S. 68—69, 91) et i Tönning, hvor der 1481 byggedes et Kalentehus, og et i Pelworm. Det sidste fik 1480 et Sølvsignet, og det er muligvis et Aftryk af dette Signet, der meddeles af E. J. Westphalen i hans Monum. Cimbr. (III, 1743, S. 112 jfr. Tab. III Nr. 24) som »sigillum fraternitatis Noe et Salvatoris in Strandia« rigtignok fra 1180. Allerede i og for sig vækker et saa tidligt Aarstal Mistanke, og hertil kommer endnu ikke alene, at 1180 let kan være en Trykfejl for 1480, men ogsaa at Kirken i Pelworm var en Salvator Kirke (s. Jensen & Michelsen: Schlesw.-holstein. Kirchengesch., II, Kiel, 1874, S. 178).

In nomine individuae trinitatis, patris et filii et spiritus sancti amen.

Everhardus Rodolphi, decanus fraternitatis kalendarum beatae Mariae virginis in Nordstrand, nec non divinorum rector in Stundtenbul, omnibus et singulis fratribus spiritualibus et secularibus praetactae fraternitatis beatae Mariae virginis amicitiam solidam cum fraterna caritate. Superioris cura regiminis illo est jugo sollicitudinis onerata, vt in commissa sibi vinea domini correctis excessibus, reformatis moribus plantatisque virtutibus, pervigilanter promissionum sarculum vitia studeat exstirpare. Nos itaque una cum honorabilibus fratribus nostris spiritualibus et secularibus articulos infrascriptos innovamus.

1. Non recipiantur ad dictam fraternitatem nisi rectores, vicerectores et altaristae, presbyteri et laici ac honestae mulieres bonae famae, notae et probati, nullis notoriis criminibus irretiti, et non nisi per decanum de consensu majoris partis fratrum presbyterorum.

2. Numerus laicorum et mulierum ad dctam fraternitatem assumendorum erit duodecim, et non assumentur plures, nisi decano et fratribus spiritualibus tunc ex certa causa visum fuerit fraternitati expedire.

3. Nullus de rectoribus, vicerectoribus, altaristis extraneis ad dictam fraternitatem assumatur, nisi in dicto territorio Nortstrand per integrum annum fuerit conversatus.

4. Ad dictam fraternitatem nullus spiritualis frater

recipiatur, quin prius solvet iiij ß lüb. in prompta pecunia pro introitu fraternitatis, decanoque promittit obedientiam in suis mandatis nec non aliis fratribus stipulata manu. Et sic proprium suum nomen scribat ad registrum fraternitatis propria manu.

5. Nullus spiritualis seu secularis persona ad dictam fraternitatem assumitur, nisi prius facit cautionem de expensis tenendis per certum fratrem, qui actu est in fraternitate. Ad quas expensas ipse dabit vnum talentum sterlingorum[1]. Omnia alia consumpta solventur per fraternitatem.

6. Nullus laicus ad dictam fraternitatem assumitur, nisi solvet I talentum sterlingorum pro introitu fraternitatis, seu cum consensu decani et quatuor diffinitorum per certum fidejussorem in fraternitate actu existentem faciet cautionem. Isto tamen non obstante tempore debito celebrabit kalendas sicut spiritualis frater, vt in proximo praecedenti articulo.

7. Si, quod absit, quispiam fratrum degenerarit a priori sua conversatione, et vitam habuerit notorie criminosam vel notorie suscitatae contentiones, moneatur caritative a decano in praesentia fratrum, vt vitam emendet, et a forefactis talibus in futurum desistat infra competentem terminum sibi praefigendum. Et si se non curat emendare, ex tunc desinat esse frater dictae fraternitatis, nec gaudebit in futurum commodo aut vtilitate fraternitatis. Pro scandalo perpetrato emendabit vnum florenum rinensem, distribuendum fratribus praesentibus; dictam poenam potest decanus minuere secundum consilia diffinitorum.

8. Propter excessum factus indignus fraternitati tenetur nihilominus solvere ea, quae tenetur fraternitati. Si decano et fratribus post emendationem visum fuerit, talem

[1] *Heimreich (S. 70): »sein zehen flämische gülden oder 20 ßl englisch oder 12½ ℔ lüb.«.*

iterum sumere ad fraternitatem, hoc possunt non tamen, nisi ut solvat pro medietate omnia, quae solvisset, si nunquam ante fuisset in fraternitate. Salvo tamen, si voluerint ei gratiam facere specialem.

9. Fratre dictae fraternitatis depauperato absque vitio suo teneantur fratres assistere auxilio et consilio, ut ei provideatur propter deum competenter.

10. Fratre dictae fraternitatis incendium passo, quilibet subveniat secundum quantitatem damni, vt, si omnia vel majorem partem perdiderit, quilibet ei subveniat juxta diffinitionem decani et diffinitorum.

11. Si quis invaderetur per injustam causam, auxilio et consilio sibi subveniatur.

12. Nullus sumatur ad fraternitatem habens discordiam cum aliquo fratrum, nisi discordia sopita.

13. Si propter aliquam causam rationabilem, fraternitatem concernentem, decanus fecerit literis suis aut certo nuncio convocari fratres, vocati venire tenentur, legitimo cessante impedimento sub poena trium solidorum. Nuncio detur salarium suum ab eo, qui est causa convocationis, juxta arbitrium sub simili poena.

14. Si aliquis fratrum infirmatur, alii fratres vicissim, qui vocentur, tenentur eum visitare et eundem infirmum ad integram noctem consolare.

15. Quandocunque aliquis de fratribus moritur, in presentia conveniant omnes fratres ad ecclesiam, apud quam sepelitur. Et disponantur ibi luminaria et ornamenta fraternitatis sub expensis illius mortui. Ibidem omnes fratres presbyteri, dispositi et habiles, obligati sunt celebrare, similiter in tricesimo. Et refectio sobria dabitur ibidem fratribus, dummodo, solutis debitis, de bonis defuncti ista haberi possunt. Sed in septimo quilibet in sua propria celebrabit ecclesia.

16. Ad prandium et mensam veniant fratres cum

honestate, decenter vestiti, absque strepitu et clamore et laetitia inepta, conversantes ordinem sedendi servant, ita quod rectores praeferantur non-rectoribus, et inter rectores seniores secundum tempora ordinationum suarum in fraternitate. Similiter inter simplices attendatur tempus ordinatum. Ita tamen, quod constituti in dignitatibus canonicis, et nobilibus genere et moribus deferatur honor debitus. Ex quo in mensa sacerdotum spiritualia et aedificativa tractari debent, et aliquando ea, quae statum presbyterorum concernunt, verba sacrae lectionis ibi legantur. Tempore lectionis verum silentium observari oportet. Expedit ergo, ut laicis convivio interessentibus specialis et separatus locus, si fieri potest, sedendi praeparetur.

17. In isto convivio sacerdotum et aliorum fratrum vita absentium non mordeatur, praesentes non irrideantur aut subsannentur. Inania et vana ibi non recitentur. Cibus et potus nisi ad sustentationem sumatur. In principio et fine laudes deo referantur; contra praemissa faciens per decanum et diffinitores puniatur.

18. Junior spiritualis et junior secularis ministrent fratribus ad mensam in prandio sub poena trium solidorum.

19. In isto prandio detur primo praesutta cum magnis frustis de carne bovina pro vno ferculo. Secundo vnum ferculum bullitum in parvis frustis de carne bovina. Tertio vnum ferculum bullitum in parvis frustis de carne ovina. Quarto detur cuth praeparatum cum croco. Quinto assatura. Et superadditur butyrum et caseus.

20. Si hospites sunt, solvat pro eis 1 ß ille, qui eos invitavit. Et venient sine tumultu familiarium.

21. Prandio finito pulsetur ad vigilias. Et post refectionem dapiferorum, congregant (significant)[1] omnes fratres, spirituales et seculares, cum sororibus ituri ad ecclesiam. Spirituales cantent ibidem vigiliam mortuorum novem lec-

[1] *I Marginen her udenfor staar: »Exponetur laicis«.*

tionum, seculares XV Pater noster, totidem Ave Maria. Absens pro poena exponat ij ß lub.

22. Finitis vigiliis, qui volunt, decenter veniant ad coenam. In qua dantur superflua fragmenta ferculorum prioris prandii, secundum dispositionem ipsius celebrantis fraternitatem.

23. Nullus fratrum sedeat ibidem collationando ultra horam nonam de sero. Nec ultra cerevisia ancillatur sub poena iiij solidorum.

24. Feria tertia cantabitur vna missa secundum dispositionem decani solemniter in organis cum ministrantibus et regentibus. Et omnes tenentur interesse spirituales et seculares sub poena vnius ß lub. Et celebrent illi, qui feria secunda non celebraverunt, sub iiij solidorum poena, vt prius dictum est.

25[1]. Feria tertia ante summam missam cantabitur missa requiem pro benefactoribus nostrae fraternitatis et fidelibus extra nostram fraternitatem existentibus. Qua finita cantantur vigiliae novem lectionum pro ut superius notatum est, pro eisdem. Ad quam missam decenter omnes fratres offerant sub poena I solidi. Statuerunt fratres anno domini millesimo quingentesimo decimo die sanctor*um*[2] in Emesbul.

26. Finita missa decenter venient ad prandium, vt prius. Et dantur ibi fercula prima die seu secundum dispositionem celebrantis fraternitatem.

27. Prandio facto diffinitores computent consumpta. Celebrans fraternitatem solvat vnum talentum sterlingorum. Fratres solvent alia residua consumpta.

28. Solutis expensis eligant alium celebraturum fraternitatem in proximo tempore et loco debito, videlicet seniorem in fraternitate, qui nondum celebravit fraternitatem prius. Sed si vnus ex fraternitate seu plures moriantur,

[1] *Denne Paragraf er tilskreven i Marginen.*

[2] *D. e. den 1. November; denne Dato findes ikke hos Heimreich, der istedenfor — efter Aarstallet — har Ordene »vom heiligen Geist«.*

fidejussores illorum semper in proxima celebrabunt fraternitatem. Isto stante quod omnes celebraverunt fraternitatem reincipitur a seniori fratrum.

29. Ex quo inter opera misericordiae potissimum est oratio, tenentur presbyteri fratres omni die post primas orare psalmum Deus misereatur nostri etc. cum oratione dominica, versu et collectis consuetis. Item pro defunctis psalmum de profundis cum antiphona, oratione dominica, versu et collectis consuetis, videlicet vnam pro benefactoribus fratribus et omnibus fidelibus.

30. Laici omni die orent quinque Pater noster et totidem Ave Maria.

31. Ponimus, quod quatuor debent esse diffinitores nostrae fraternitatis in adjutorium decani, qui debent discernere, diffinire et judicare cum nostro decano omnem causam accusatam vel accusandam in nostra fraternitate ipsam fraternitatem concernentem. Et quicquid isti diffiniunt, mediante decano tam judicialiter quam amicabiliter, prout jura et statuta nostra in se continent, ita maneat judicatum et diffinitum.

32. Decanus cum quatuor diffinitoribus habet facultatem judicandi in omnibus casibus, dictos articulos et infra scriptos concernentibus. In quibus fratres, contra quos judicatur, suo arbitramento subjicere se tenentur. Qui protervire visus fuerit contra arbitramentum decani et diffinitorum, solvat vnum florenum rinensem, salva ipsius decani moderatione. Et nihilominus firmum maneat decani arbitramentum. Si adhuc amplius protervire repertus fuerit, excludatur a fraternitate juditio decani et diffinitorum. Et si opus fuerit omnes poenae per superiorum officium extorqueantur, absque spe reintrandi fraternitatem, nisi emendatus fuerit, secundum voluntatem decani et diffinitorum.

33. Omnes contentiones et injurias fratrum poterit decanus cum diffinitoribus sopire et terminare amicabili

compositione seu interventu. Et ex quo ad fraternam tenentur mutuam caritatem merito quilibet in praemissis decano et diffinitoribus obtemperabit. Rebellantes in tali facto judicantur per nostros superiores, vbi tota communitas nostrae fraternitatis stabit juri. Et quicquid ibi judicatum et diffinitum fuerit, firmiter est tenendum.

34. Infra tricesimam quilibet presbyter ad exequias vocatus tenetur legere pro anima defuncti tres vigilias novem lectionum et tres missas. Non vocati similiter faciant, in quibus in conscientiis suis sint astricti. Similiter infra tricesimam post obitum domini domini episcopi slesvicensis, et post obitum ducis slesswycksensis quilibet tenetur legere tres missas et totidem vigilias.

35. Pro sustentatione onerum fraternitatis quilibet rector et vicerector moriens de fratribus de bonis sibi a deo collatis tenetur relinquere fraternitati vnam marcam ad minus. Si valet amplius, in suo stabit arbitrio. Alius presbyter, vicarius seu altarista VIII ß vt prius. Laicus vero florenum rinensem. Paupertas tamen excusat non legantem.

36. Propter laudes divinas persolvendas ac emergentes causas expedit, ut fratres aliquoties conveniant in anno duabus vicibus[1]. Et tunc refectiones sobrias et caritativas sumant. Et tunc de communi consensu presbyterorum fraternitatis vnus inter eos constituatur, qui decanus existat fraternitatis. Cujus officium erit disponere et ordinare tam in choro quam alibi negotia fraternitatis, ut omnia ordinate fiant videlicet lectores, regentes, et mandare, qua hora quilibet volens celebrare se praeparat, ne vacat chorus, tempore solemnis missae[2]. Etiam habet ordinare illos, qui cantent missas, quarum ipse vnam habeat, nisi fuerit legitime impeditus.

[1] *I Marginen her udenfor staar: »Semel«.*

[2] *Heimreich (S. 79) bemærker: »Missæ privatæ cæperunt temporibus Johannis XXII P. M. ref. Guil. Occam. & Aventino l. 7 p. 101 circiter A. C. 1320«.*

37. Pro praemissis causis fratres kalendarum quolibet anno bis conveniant, semel die dominica proxima ante festum pentecostes. Et tunc cantentur vigiliae trium lectionum, quae concludi debent cum tribus collectis. Prima pro fratribus et sororibus et benefactoribus, secunda generalis pro praesentibus, tertia pro omnibus defunctis.

38[1]. Dominica die post Bartholomaei horis vespertinis tunc cantentur vespertinae vigiliae videlicet Placebo concludendo pro fratrib[us] et sororib[us] ac benefactorib[us], et pro omnib[us] fidelib[us] defunctis.

39. Absens in primis vigiliis saltem in isto latere territorii, in quo vicaria habetur pro tali tempore, solvat pro absentia j ß lüb.

40. Finitis vigiliis primis ibunt decenter ad coenam, et dentur ibi tantum duo fercula bullita, vnum magnis frustis, aliud in parvis, et superaddatur butyrum et caseus.

41. Quilibet frater kalendarum cum religione debet esse in divinis a principio ad finem, sub poena trium solidorum.

42. Sequenti die videlicet feria secunda fiat compulsus hora sexta. Et cantatur missa pro defunctis, in qua habeantur suffragia pro praelatis et dominis terrae defunctis. Et successive juxta ordinem decani fratres celebrant pro majori parte. Absens in missa defunctorum dabit pro poena j ß.

43. Missa defunctorum finita, cantatur missa de domina nostra cum omnibus glorificationibus in organis mi nistrando ad altare. Infra istam missam iterum aliqui fratres, si sunt habiles, celebrent. Absens in ista missa dabit ij ß lubec., negligentes eorum officia similiter.

44. Compulsus ad summam missam fiat circa horam nonam. Et cantabitur missa de corpore Christi, suffragantur pro rectoribus spiritualibus et secularibus patriae cum illa collecta: a cunctis nos quaesumus domine etc. Lectores,

[1] *Denne Paragraf er tilskreven i Marginen.*

et regentes sint parati, ne fiat confusio, quos ordinet de cetero decanus.

45. Quilibet frater spiritualis et secularis sub poena trium solidorum tenetur esse in summa missa, nisi fuerit legitime impeditus, quod probare tenetur, et fuerit licentiatus per decanum ad aliquod officium fraternitatis ista hora exercendum.

46. Seculares personae tenentur legere sub missa XXX Pater noster et totidem Ave Maria[1] pro vivis et defunctis. Absens iij ß pro poena exponit.

47. Ministri seu regentes absentes et negligentes officium in summa missa, quilibet eorum pro poena iij exponit ß lub.

48. Quilibet frater presbyter tenetur illa die celebrare missam sub poena trium solidorum hora sibi assignanda per decanum. Presbyter se dicens non paratum illo die celebrare, sit excusatus a poena, nec celebret. Sed hac die non celebrans sit in conscientia sua astrictus, quod altera die videlicet feria tertia celebret, sub poena quatuor solidorum

49. Quilibet frater spiritualis et secularis sit astrictus in qualibet missa, quae cantatur offerre feria secunda vnum denarium[2]. Negligentes in missis solvent immediate post prandium, seu punientur ad poenam vnius ß lub., nisi legitime fuerint impediti.

50. Item legitima impedimenta excusantia poenam in praetactis divinis officiis sunt haec: corporalis infirmitas, peregrinatio, praesentia funeris, solemnis peractio, pestilentia in parochia propria, vocatio ad superiores. In quibus datur decano cum diffinitoribus facultas discernendi impedimentum legitimum vel non legitimum.

[1] *Heimreich (S. 81) oplyser: »Circa A. 1320 ordinavit Johannes 23 P., ut signo campanis ter in die dato, in genua procumbentes orarent: Ave Maria, Polyd. de Invent. l. 6, c. 1 it Balæus«,*

[2] *Heimreich (S. 84): »vier Stuyvers«.*

51. Injuriam faciens fratri suo verbo vel facto ante reconciliationem caveat se celebrare, contrarie faciens arbitrarie puniatur.

52. In his, quae concernunt diffinitionem vel bona fraternitatis seu corrigendos fratres, laici nullam habent vocem, sed in praemissis obtemperent mandatis decani, nec eos ad causas requirere oportet. Sufficit eos esse participes bonorum operum.

53. Item collationem vicariae fraternitatis, quoties vacare contigeret, decanus cum diffinitoribus in perpetuum habebit. Et debet conferri vni sacerdoti existenti actu frater kalendarum cum consensu sanioris partis fratrum spiritualium. Et idem vicarius in personali residentia praedictae vicariae fraternitatis semper debet constitui seu privabitur ea secundum diffinitionem decani et diffinitorum ac arbitramentum omnium fratrum.

54[1]. Et vicarius debet celebrare has missas, omni septimana cantare coram nostro altari, videlicet feria secunda missam pro defunctis, quinta feria de corpore Christi et sabbatho de domina nostra, et in his omnibus exhortando populum, audientes, ut fideliter orent pro defunctis fratribus et sororib[us] et benefactorib[us] nostre fraternitatis.

55. Protestantur fratres quod per supra dicta statuta sive arbitramenta jurisdictionem ordinariam nullo modo intendunt vsurpare, aut praejudicium suorum praelatorum attentare, sed potius per ea bonum obedientiae deo et praelatis caritative impendere. Quod eis sancta trinitas ad intercessionem intemeratae genitricis dei Mariae et omnium sanctorum concedere misericorditer dignetur.

Amen.

---

[1] *Denne Paragraf er tilskreven i Marginen.*

75.

1511, 16. Decbr. Erkebiskop Birger bekræfter det lille Præstekalent i Lund, der er viet til den hellige Birgitte, i forskjellige Rettigheder.

Brevet er trykt efter en Afskrift i den ovfr. S. 474 nævnte »Liber sodalitii majoris Lundensis« (S. 223); det er tidligere trykt i Vitterhets- och Antiqvitets Academiens Handlingar, XV, Stkhlm., 1839, S. 144 jfr. S. 130.

Anno d*omi*ni MDXI feria tertia ante festum Thomæ apostoli[1] in domo capitulari reverendissimus pater, d*omin*us Birgerus, archiepiscopus Lundensis, Sveciæ primas et apostolicæ sedis legatus, suo venerabili capitulo consentiente, priori et fratribus minoris fraternitatis kalendarum Lundensium, qvæ alias beatæ Birgittæ sodalitium intitulatur, qvod sanctiones suas anniversarias ac coeteras solemnitates in singulis kalendis mensium ac alias, qvotiens placuerit, in ecclesia parochiali sancti Nicolai, d*omi*no Petro Liung pastore ejusdem instante et supplicante, celebrent. Ac jus patronatus seu jus præsentandi idonearum personarum in sanctis ordinibus constitutarum ad eandem pro futore pastore, qvotiens vacare contigerit, privilegio perpetuis temporibus duratoro concessit pariter et indulsit. Qvæ omnia ego Atzerus Petri, dicti reverendissime patris cancellarius et scriba, manu propria pertestor ipsius sigillum inferius imprimendo.

(L. S.)

76.

1513, 21. Marts. Symen Mathiesen i Jernvedlund giver St. Nikolajgildet, ogsaa kaldet Peblingegildet, i Ribe Pant i sin Gaard for et modtaget Laan.

[1] *D. e. den 16. December; St. Thomasdag den 21. December faldt 1511 paa en Söndag.*

Det originale Pergamentbrev findes i Rigsarkivet (Ribe Stiftskiste Nr. 485); det har fem Huller til Seglremme, men kun i det første findes en Rem med et Brudstykke af et Segl. — Gildet, der her har en Skolemester til Forstander, er omtalt ovfr. S. 310 og S. 353.

Jegh Symen Matiisszøn i Jernwetlwndh vedherkiendher migh ath haffue wpbornæ tiil en venligh loon aff hedherligh man her Backen, scolemesther ock forstandher tiil sancti Nicolai gildhe, som kaldhes pebelingh gilde i Riipe, xxij danske marck rede penninghe, som same gildhes penninghe ære, for hwilke penninghe jegh met myn frii veliæ haffwer tiil forwaringhe ock tiil panthe sath ock met thette mit opne breff tiil panthe setther forscreffne pebeling gilde ock gildhes forstandher, som nw ere ock komendes vordher, mynæ hwsæ ock gardh, som jeg nw boor i Jernwetlwndh met alth mit jordh ock jordgotz baadhe paa Lwnd marck ock[1] Skøtewadh marck, agher ock engh, skoghe ock marcke, forthe ock felligt, kier ock mosæ, fiskvanth ock fegangh, voth ock tyrth, inthet vntaghet, som migh tiilkom aff arff effther mynæ foreldher ock køffthe aff mynæ mitharwinghe, for eth friit brwgeligh pant, so lenghe tiil jeg, myn husfrwe eller voore arwinghe thet ighen løste for xxij danske marck rede penninghe, som fwlth gøre, ock skal jeg, myn husfrwe ock waare arwinghe haffue, nyde ock brwghe forskreffne hwsæ, gardh ock jordh ock giffue[2] forskreffne gilde ock gildhens for[3]standher hwerth aar tiil skyld ther aff xx danske ß indhen sancti Nicolai dagh[4], so lenghe wii forskreffne xxij marck vndher oss haffue, ock skolæ wii wære dielactighe ath thii godhe gerninghe, som giøres i forskreffne gildhe. Thii tiilbiudher jeg forskreffne Symen Mattisszøn migh, myn husfrwe ock waare arwinghe ath frii ock frelse forskreffne gildhe ock gildhens forstandher ock aaldhermen forskreffne mynæ[2] hwsæ, gardh, jordh ock jordhgotz for hwer manz paatalæ, som

[1] *Herefter følger overstreget »Jernwet marck«.*

[2] *Tilskrevet over Linien.*

[3] *»For« er skrevet to Gange.*

[4] *D. e. den 6. Decbr.*

ther paa kan talæ met rettæ, so lenghe tiil løsninghe gøres, som forskreffwet standher, ock nar so skier, tha skal skyldhen inthet aff regness i hoffwet swm. Tiil wdhermere forwaringhe hengher jeg mit insegell met andhre dandementz insegell, som ære her Pedher Esgisøn soghnepresth tiil Jernwet, Swen Torsthensøn raadman i Riipe, Pedher Thomesøn borgher i thet same stet ock Hanss Mattissøn myn brodher i Raffningh, nedhen fore thetø breff. Datum Riipis anno domini mdxiij ipso die beati Benedicti abbatis et confessoris[1] etc.

77.

1515, 26. Febr. Mageskifte mellem Henning Valkendorf til Glorup og Colloquii-Gilde i Svendborg.

Gjengivet efter Sunds Herreds Liber copiarum (s. ovfr. S. 235) S. 43—44, hvor det har følgende Overskrift: »Breff paa colloquii gaard i Stogerup«. Det fremgaar af et sst. S. 45—46 indført Sundsherreds Tingsvidne af 1563 Onsdag nest efter dominicam reminiscere (jfr. Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh., I, S. 122), at Brevet af 1515 var et Pergamentbrev. Mester Hans Gaas fremlægger det som Bevis for, at »hand oc de andre dannemend, saa mange som gildbrødre er i det Colloquii gilde i Sundzherrit«, med Rette eje den paagjældende Gaard. — Under Brevet er S. 44 med en yngre Haand skrevet: »Denne Colloqvii gaard i Staagerop findes indført i den gamle proustebog, som effter höylovlig hukommelse Friderici 2di befaling till höyædle og wellbaarne herre Eric Rosenkrantz, lensmand over Næsbyehovet og höyærværdige mester Nels Jespersen, biscop over Fyens stifft, effter flittigste inqvisition bleff samlet for Sunds herretz geistlighed anno 1572. Denne gaard begynder at beskrives ibidem pag. 148 og till fol. 156 med ager, eng og skov till 20 sviins aalden«. — Saavel Gildets Navn (jfr. Danske Kirkelove, II, S. 33) som de øvrige her anførte Forhold tale for, at Gildet omfattede Gejstligheden i Sunds Herred. — Brevet er tidligere trykt i Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, 1841, S. 112.

Jeg Henning Valkendrup i Glorup giør vitterligt met dette mit obne breff, at jeg met min kiere høstruis raad oc samtycke haffuer giortt ett venligt oc kierligt magskiffte

[1] *D. e. den 21. Marts.*

met allermand oc gildbrødre i Colloquii gille i Suenborrig til euindelig eyge i saa maade, at for*screff*ne allermand oc gildbrødre skulle haffue en gaard aff meg i Stubendrup[1], som [2]Morten Anders*øn*[2] nu iboer, oc skyller aarligen til landgille iij[3] ørtug byg, en sk*iepp*e smør oc en ⅊ oc at holle ett fønød, mett all sin rette tilliggelse. Oc derimod skall jeg haffue igen [4]en gaard liggend*is* i Øxendrup, som Michel Screder nu iboer oc skyller ett pund byg, j ß graat met andre bede, oc[4] for hues at den gaard i Stubendrup er bedre, der erre wi forente om; oc jeg oc min høstru skulle verre gildsysken i for*screff*ne Colloquii gilde. Thi tilbiuder jeg meg oc mine arffuinge at frii, hemle oc fuldkommelige tilstaa for*screff*ne allermand oc gildbrødre til for*screff*ne gilde, som for*scre*fuit staar, mett all sin rette tilligelse, som er ager, eng, skou oc marck, vott oc tiurt, int*et* vndertagit, huad der helst er eller neffnis kand. It*em* skede det oc saa, det gud forbiude, at for*screff*ne gaard eller nogit aff hans rette tilligelse vorde for*screff*ne allermand eller gildbrødre til for*screff*ne Colloq[ui]i gilde affvonden met nogen rettergang, da tilplicter jeg meg oc mine arffuinge at vederlegge for*screff*ne allermand oc gildbrødre eller deris eftterkommere til for*screff*ne Colloquii gilde met en saa god en gaard aff rente oc saa vel beleylig inden sex vger der nest effter oc holle for*screff*ne gilde oc gildbrødre vden all skade. Till vi*n*disbyrd henger jeg mit indzegel nedenfor dette mit obne breff, som giffuit er i Glorup den mandag nest effter *sanc*ti Matthie dag[5], oc kierlig tilbend*is* erlig oc velbyrdige mend, som er mester Ølrick Bild, canick i Aarers[6], Markus Hans*øn* i Øxendrup, P*er* Ols*øn* i Euenskoff[7], at de oc ville besegle dette mit

[1] *Skal efter Indledningen være Staagerup (i Stenstrup Sogn, Sunds Herred) nordvest for Svendborg.*

[2] *Aktst. har kun: »M. A.«.*

[3] *Aktst. har »iij«.*

[4] *Er skrevet til i Marginen.*

[5] *D. e. den 26. Febr.; Mathiasdag den 24. Febr. faldt 1515 paa en Løverdag.*

[6] *Aktst. har »Aarors«.*

[7] *Aktst. har »Quenskoff«.*

obne breff met meg, som giffuit oc scriffuit er, som for*scriff*uit staar, anno d*omi*ni mdxv.

78.

1518, 14. Marts. Kristiern II tager Lollands Sønder-Herreds Kalent med alt dets Gods i sin Beskyttelse.

Efter en Afskrift i det store kgl. Bibliotek (Ny kgl. Saml. 4° Nr. 1188). I Præsten Povl Rogerts Samlinger sst. (Thottske Saml. Fol., Nr. 730, Fol. 363) findes en anden Afskrift, der oplyser om, at det ved det originale Pergamentbrev »hengende Sigil var borte«. En tredje Afskrift findes i Fyns Bispearkiv og er trykt i Kirkehist. Saml. 3 R., VI, S. 425—26. Om Kalentet i Sønder-Herred se ovfr. S. 301 og 361.

Wii Christiern med gudtz naade Danmarkis, Norgisz, Wendisz och Gotisz koning, wdwald koning thill Suerie, hertug i Sleszuig, Holsten, Stormarn och Ditmersken, greffue i Oldenborg och Delmennhorst, giøre alle witterligtt, ad wii aff wor synderlige gunst och naade haffue tagidt, annamid och wndfangid och med dette wort obne breff tage, anname och wndfange osz elskelige hederlige och renliffuede dannemend, prester, olldermend och menige calente brødre i synder herrid i Laaland med alt det godtz, rørendisz och wrørendisz, jord, thiener och alt andit, huad naffn det helst med neffnis kand, wdi wor kongelige hegn, wern, frid och beskermelsze besynderlige ad forsuare och fordagtinge thill rette. Sammeledisz haffue wii aff samme gunst och naade fuldbyrd, samtyckt och stadfest och med dette wort obne breff, fuldbyrde, samtycke och stadfeste det wor kiere herre fadersz (huis siel gud naade) breff, som hand for*skreff*ne calente brødre naadeligen wnt och giffuit haffuer[1]. Och mæle wii det wed sin fulde mact ad bliffue med alle sine ord och artickle, ligeruisz som det indeholder. Thi forbyde wii alle, ehuo de helst ehre eller were kunde, serdel-

[1] *Brevet, der er af 15. Sept. 1498, er trykt ovfr. S. 470.*

lis wore fogider och embidtzmend denn*em* her imod paa person, godtz, rørendisz eller wrørendisz, hion, thienere och alt andit, huad naffn det helst med neffnis kand, ad hindre, hindre lade, møde, platze, dele, wmage eller i nogen maade wforrette wnder wor kongelige heffn och wrede. Giffuit paa wort slot Kiøbenhaffn søndagen lætare[1] aar mdxviij wnder wort signet.

79.

1521, 6. Febr. Kanniken Hans Ulv i Lund indstiller som Forstander for Lunds store Præstegilde Peter Olsen Hallænder til Præst ved Marie Alteret i Kirken der.

Trykt efter den ovfr. S. 474 nævnte »Liber sodalitii majoris Lundensis« (S. 1—2).

Reuere[n]d*iss*imo in Chr*ist*o patri *et* d*om*ino d*om*ino Georgio Skottborg[2] i*n* archiep*iscop*um Lunden*sis* ecc*les*ie electo, domino meo reuerend*iss*imo, Joha*n*nes Wlff ejusdem Lundensis ecclesie canonicus, sodalicii major*is* sacerdotu*m* ibidem p*re*positus, debit*am* reuerenciam *et* honorem. Reuerend*iss*ime pater, cu*m* ad altare b*ea*te Marie virginis gloriosissime in dicta Lunden*si* ecc*les*ia per mortem cujusdem Joha*n*nis de Ingelstorp, pronu*n*c de jure et facto vacans, michi vt ejusd*em* sodalicii p*re*posito competit jus patronatus, vene*r*abil*em* veru*m* d*om*inum Petrum Olavi cognomento Hallandu*m* ecc*les*ie monialiu*m* Lundensis curatum[3] p*ro*pter deu*m* *et* v*ir*tutu*m* ejus merita paternitati ve*st*ræ hiis scriptis meis offero p*re*sentatu*m* instant*iss*ime rogans, qvatinus eadem paternitas ve*st*ra sibi dictum sancte Marie altare cu*m* o*m*ni

[1] *D. e. Midfaste Söndag den 14. Marts.*

[2] *Han var Erkebiskop i Lund 1520—1521.*

[3] *Peter Olsen Hallænder døde den 24. Oktbr. 1546 som Vikar ved Gildets Alter; han blev Medlem af Gildet 1521 og Forstander for det 1534 (Liber sodalitii S. 2, 224)*

juris plenitudine ad hanc presentacionem meam conferre dignetur et(?) velit ab altissimo meritum et obsequentissimas vices meas pro arbitrio prehabitura. Datum Lundis ipso die beate Dorothee virginis et martiris[1] gloriose anno ab incarnato Christo Mdxxj meo sub sigillo.

80.

1521, 17. Febr. Peter Olsen Hallænder forpligter sig til en bestemt Tjeneste ved det store Præstegildes Alter i Lunds Domkirke.

Trykt efter den ovfr. S. 474 nævnte »Liber sodalitii majoris Lundensis« (S. 7).

Ego Petrus Olavi[2] presbiter ob venerabilium commendabiliumque virorum ac dominorum beatissime Marie virginis majoris[3] sodalicii fratrum voluntatem, concordiam consiliumque prouidum per presentem literam ante ejusdem sodalicii altare trinies[4] in qualibet septimana celebrare per me vel per alium scilicet dominica, 3a et sexta feriis cum commendacionibus et personaliter in ejusdem altaris residencia habitare reluctantibus impedimentis aliquibus obligo me[5] infalliter conseruare sub priuatione altaris ejusdem, teste manu propria et sigillo, scriptum Lundis[6] feria quinta post Dorothee virginis[7] sub anno domini mdxxj etc.

81.

1523, 13. Juli. Mageskiftebrev mellem Henrik Krumme-

[1] *D. e. den 6. Febr.*
[2] *Se om ham foran S. 513 Anm. 3.*
[3] *Her staar »majorens«.*
[4] *Her kan ogsaa læses »trimes«.*
[5] *Her synes at mangle Noget.*
[6] *Her staar »Lunden« med et Forkortelsestegn over.*
[7] *D. e. den 7. Febr.; Doroteasdag den 6. Febr. faldt 1521 paa en Onsdag.*

dige paa den ene Side og det store Præstegilde i Lund ved dets Forstander, Kanniken Hans Ulv paa den anden Side.

Trykt efter den ovfr. S. 474 nævnte »Liber sodalitii majoris Lundensis« (S. 127–128).

Jeg Hendrich Krumdige, ridder, til Valden, kiendes och vitterlig giør for alle med dette mit nerverendes obne breff, at jeg med min kiere hustruis Anne Rudsdaatter, min kiære børn, min kiere svoger Esche Bildes och med mine frenders och venners raad, fuldbyrd och samtyche haffuer giort et venlig och kierlig mageschiffte med hæderlig mand m[agister] Hans Vlff[1], canich udi Lund och probst i det store præstegilde i forn*effnte* Lund och med mange brødre i samme præstegilde udi saa maader, som her efterfølger: Først at forn*effnte* m[agister] Hans, forneunde gildes brøder och gilde schal haffue af mig och min[e] arffuinger at nyde, bruge och beholde fem ødegaarde och en bygder gaard udi Staunstrup i Neffuissøe (?) sogn och i Barreherrit[2] liggendis, thil ævindelig eye, eye schullendis til forn*eunde* store præstegilde i forn*eunde* Lund med alle forneunde ødegodtzis och gaardis rette tilliggelsze, som er ager, eng, skoff och march, vaat och tiurt, intet undertagendis met huad naffn det helst neffnis kand, inden alle 4 marche schel och uden. Och derfor schal jeg haffue igien til mig och mine arffuinge aff forn*eunde* jomfru Maries gilde, som kaldis store præstegilde i Lund, en gaard liggendis vester i Malmøe sønder til Adelgaaden, vesten nest for den gaard, som Kirstine Claus Ottesøns effterleffuersche haffuer breff paa aff Lunde domkirche med all forn*eunde* gaards rette tilliggelsze i brede och lengde, som hand nu bygd och begreben er imellem baade steder, huilchen forn*eunde* gaard h[er] Hans Horn, som vaar perpetuus vicarius til forn*eunde* Lunde domkirche och broder udi samme præstegilde, gaff och schiøtte den til forn*eunde* præstegilde til

[1] *Se om ham ovfr. S. 513.*

[2] *Nu Stanstorp, Nefvitshögs Sogn, Bara Herred.*

en ævig messe. Och der til med haffuer forn*eunde* m[agister] Hans Vlff paa forn*eunde* brødris och præstegildis vegne nu redelichen och vel betalet mig til gode nøye trediffue rensch gylden goede aff guld och fulde til deres vect, och dertil med hundre och xv lybs[ke] ℔ i dansche penninge, och dertil haffuer hand och forn*eunde* brødre i forneunde store præstegilde tilsagt mig och forn*eunde* mine arffuinger at schulde lade holde en ævig messe for forn*eunde* præstegildes altere en gang om ugen, som er om mandagen til ævig tid och bede for mig och min k[iære] hustru Anne Rudsdaatter, Esche Bilde och hans hustru, fru Sophia, mine børn och alle vore foreldris siæle och for welbyrdig mands siel Niels Hach, fordum bode paa Hachebierg, och for alle christne siæle, och haffuer diszligeste loffuet och tilsagt at schulle annamme os alle forn*eunde* ud*i* jomfru Mariæ broderschab, som kaldis store præstegilde i forn*eunde* Lund, och giøre os alle deelactige aff den gudstieniste, som giøris for forn*eunde* præstegildis altere til ævig tid.

Thi beplichter jeg mig och mine arffuinger at fri hiemble och fuldkommeligen tilstaa forn*eunde* jomfru Mariæ brødre i forneunde store præstegilde dett forn*eunde* godtz och gaarde i forn*eunde* Staunstrup for ydermeere tiltale for mig och mine arffuinge eller nogen anden, som der kunde paatale i nogen maade effter denne dag. End vaar der szaa szagt, det gud forbyde, at forn*eunde* godtz eller gaarde i forn*eunde* Stau[n]strup bleff forn*eunde* præstegilde affvundet med nogen rettergang, kirchens eller verzlig, for min eller mine arffuingers vanhiemmels brøst schyld, da beplichter jeg mig och mine arffuinger at vederlegge forn*eunde* jomfru Mariæ gilde i forn*eunde* Lund saa god jord och gaard saa vell leylig och rente igien inden sex uger dernest effter och holde dennem i alle maade schadesløs uden al hinder [och] hielperede her imod i nogen maade.

Thil huis breffs ydermere stadfestelse och høyere forvaring henger jeg vitterligen mit indsegle neden for dette mit obne breff med min k[iære] søns, Esche Bildes och dertil bedendis disse effterschreffne hæderlige och erlige gode mend om deris indsegle, som er m[agister] Torbiørn Bilde degen, m[agister] Niels Torsøn erchedegen, mester Aage Ipsøn canich udi Lunde domkirche, Niels Torbiør[n]søn i Skarolt och Anders Madtzøn her neden forre til vidnisbyrd, som giffuit och schreffuet er i forn*eunde* Lund sanctæ Margaretæ dag[1] anno domini MDXXIII.

82.

1528, 18. Maj. Anna Skinkelsdatter mageskifter noget Gods med St. Laurentii Gilde i Odense.

Det originale Pergamentbrev findes i Provinsarkivet i Odense. Det har sex Seglremme, men kun ved den fjerde hænger der et Brudstykke af et Segl. — Brevets Indhold er refereret i Aktst. t. Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, 1841, S. 71. — Ovfr. S. 107 nævnes nogle andre Laurentius-Gilder.

Jeg Anna Skinckelsdotth*er*, Poell Jenssøns efftth*er*leff-w*er*ske, i Gerskowff kend*es* meg m*et* my*n*e kære sønn*er*s oc erlig oc velbyrdig ma*n*dtz Laur*is* Skinckels my*n* kæ*re* far-brod*er*s villie, raad oc samtycke at haffue skøtt, affhendt oc ewig maglagdt fraa meg, myne sønn*er* oc vor*e* arffwinge oc tiil hederlige me*n*d h*er* Niels Poelss*øn*, alder*ma*nd till s*anc*ti Laur*en*cii gilde i Otthensse, oc menige gildbrødre i sa*m*me gilde oc the*res* efftherko*m*mere tiill the*res* gild*es* s*anc*ti Laurenti*us* alth*er* vdi wor frwe kircke i Otthensse tre marck aarlig jordskyld aff noget aff Petth*er* Kellebreckers gordz jord oc th*e*nn haffue liggend*es* nordenn v*et* Grønegadestre[de], so*m* Henric Dotze i wær*e* haffuer, oc skyldh*er* aarlig j marc pe*nn*i*n*ge m*et* alle tisse rentth*er*s rette

[1] *D. e. den 13. Juli.*

tilhørihge fore ewige tiidh*er* at haffue, nyde, brwge oc beholle fore eth friit skøde oc ewigt maglag indtiill ew*er*delig eyæ, oc kend*es* jeg meg oc myne sønn*er* th*er* fore fult weddherlag oc ewigt maglag igenn at haffue a*nn*a*m*met aff for*screff*ne s*anc*ti Laurenti alth*er*, so*m* er th*en* gord i Gerskouff, so*m* P*er* Oløff ibor oc skyld*er* aarlig iij ørt*e* korn oc j marc pe*nn*i*n*ge, m*et* hwilket vedd*er*lag meg (!) paa my*n*e egne oc myne sø*n*ners vegne altinge*st* nøge*s*, oc tacker jeg fore fylleste oc gott maglag i alle maade. Skede th*et* seg oc saa, at for*screff*ne iij marckx jordskyld eller th*en* for*screff*ne haffue eller nogre there*s* re*n*tætilhørihge vorde for*screff*ne s*anc*ti Laure*s* alther eller tetz forswaar eller forstand*er* affdelt eller fraawonden m*et* kyrckelog eller landzlog, tha tilplicth*er* jeg meg, myne sønner oc vor*e* arffwi*n*ge at weddherlegge for*screff*ne s*anc*ti Laure*s* alther saa megenn, saa god oc saa velbeleyglig rentte igenn oc holle th*et* alte*re*t oc altherens forstandere altinge*st* skade*s*løst vdenn alld kost oc th*er*ing indenn sex samfelde wg*er* th*er*nest effth*er* komend*es*. Tiill ytt*er*mere vytnesbyrdt m*et* meg at bezeygle kerlig tiilbedher jeg for*screff*ne my*n* kære farbrod*er* Laure*s* Skinckell, Michil P*er*ss*øn* borgmest*er* i Otthensse, P*er* Scriffuer, Hans Friis oc P*er* Laure*s*, raadme*n*d ibid*em*. Datum Otthonie die sancti E*r*ici re*gis*[1] anno d*omi*ni millesimoq*u*inge*ntesi*mo vicesimo oct*avo*.

83.

1530, 14. Oktbr. Mageskifte mellem Johan Oxe til Nielstrup og Lollands Sønder-Herreds Kalent.

Den her trykte Afskrift findes i Præsten Povl Fogerts Samlinger paa det store kgl. Bibliotek (Thotts Saml. Fol., Nr. 730 Fol. 363); han oplyser, at det originale Pergamentbrev »hafde hafd 4 hengende Sigiller, som var

[1] *D. e. den 18. Maj.*

borte«. — Brevet er tidligere trykt i P. Rhodes Saml. t. Lollands og Falsters Hist., II, 1794, S. 284—85 og i Kirkehist. Saml. 3 R., VI, S. 422—23. — Paa Kalentets Vegne optræder her syv gejstlige Herrer hver i sit Sogn; de samme Sogne vare repræsenterede, da Kalentet i 1388 gav sig selv Love, men da vare endnu Sognene Gloslunde og Halsted med (s. ovfr. S. 306).

Jeg Johan Oxe thil Nielstrup, ridder, kendes och giør vittherligt met thette myth opne bref, at jegh haffuer vert paa eth venligt magheskiffte met hetherlige mend Oluf Grubbe, sogneprest till Arninge kiircke, Rasmus Kortssen, sogneprest til Danmarre kircke, Oluff Hemingsen, cappellan til Westenskow kirke, Niels Heede, sogneprest til Sckoulenge kiirke, Laurs Oelsen, sogneprest til Thilitze kiircke, Hans Burd, cappellan til Sollestedt kiircke oc Mats[1] Hansen, sogneprest til Riide kirke, saa atthii skulle haffue saa møget gotz och lige saa meget renthe, som jeg hafuer fanget aff for*skreff*ne danemand ii Tornby liggendes i Ryde sogn i Lolland, som Jørgen Munck nu udi boor, som skyller aarlig aar til landgilde femten skepper biug, en ß groth, therfor skulle the haffue til evinnelig eye femten skiepp biug och en skilling groth udi en myn gordt liggendes udi Otherslef udi Norherret y Lolandt, som Oluf Bosen nu udi boor, och skal hand yde them for*skreff*ne 15 skepper biug och 1 ß groth til goode rede, udi hvor thi thet ville hafue udi Lollandt. Och skeedte thet seg saa, thet gudt forbiude, at for*skreff*ne renthe vorder them afvo[n]tne met lands logh, kirke logh heller met nogen andhen rettergang, tha beplighter jegh migh heller och mine rette, sande arvinge at antworte them theris eget gods vdighen innen sex ugghers dagh ther nest effther kommendes uthen ald kost, thering heller møde i noghen made. At saa er udi sandhedt, bath jegh erlig och welbyrdig mend, som er

[1] »*Mats*« *er paa den Plads, som her er ladt aaben, indsat efter et Fol. 366—7 i Thotts Saml. Fol. Nr. 730 indført Dokument fra 1578. Efter en Tilskrift i Marginen synes Rogert at være tilböjelig til at læse Niels eller Michel.*

Jørgen Graae, landsdommer udi Lolandt, Knudt Gøe til Kielstrop, Erick Mogenszen til Bramslyche gordt og P[er] Ogesen til Bregnings gordt at henge theris indtzegle meth myth nethenfor thette myth opne breff. Datum Nielstrup feria sexta post festum divi Dionysii[1] anno domini M.D.XXX.

84.

1532, 1. Febr. Fortegnelse over en Del Sølvtöj, som det store Præstegilde i Lund pantsætter til Forskjellige for Penge, det skylder dem.

Trykt efter den ovfr. S. 474 nævnte »Liber sodalitii majoris Lundensis» (S. 6—7). — De, hvem Gildet skyldte Penge, er dets Forstander (præpositus), dets Kantor, dets Vikar og Prokurator samt dets Vikar i Krypten.

Anno d*omi*ni millesimo qui*n*gent*esi*mo trig*esi*mo secundo f*eri*a proxima ante festum purifica*ci*onis Marie[2] ex admissione *et* consensu frat*r*vm sodalicii major*is* beate Marie v*irgi*nis bleff th*ette* effthersc*reff*ne sølff vduegtt och panttsatt fore nogen gieldt, som gildett wor oc er wdi. Primo fech mester Hans Wlff[3], canonic*us* et prepositus ejusdem sodalicii, tiill pantt fore xxx gulden renen*ses*, han haffde lontt tiill gildens behoff, een sølff skoell hamrett cu*m* facie saluator*is*, in pond*ere* vj lodtt oc j q*uint*i*n*, item en sølff skoel cu*m* tali signo ⅄ mett iij forgulte fødder paa xv lodtt iij qui*ntin*, item en skoell met iij fødder mett løyer[4], paa bonden en forgult hiortt wdi en yrthegaar, in pond*ere* xvj lodtt j q*uint*i*n*, item en scoell mett en jomfru och en enhørningh wdi paa ett blott feldtt, in pondere xv lodtt j qui*ntin*, item en skoell hamrett mett sodanntt mercke paa

[1] *D. e. den 14. Oktbr., Dionysius-Dag den 9. Oktbr. faldt 1530 paa en Söndag.*

[2] *D. e. den 1. Febr., Marie Renselse er den 2. Febr.*

[3] *Se om ham ovfr. S. 513 og 515.*

[4] *Skulde her mon staa »løver«.*

bonden ✠, in pondere vij lodtt. Item feck her cantor Dattzerus Petri fore xl m*a*r*c* lub. tiill pantt iij skole, een nyw skaall staar en soell paa bonden, it*em* en skaall mett en forgult skioldtt iij bielche egiømen inden paa bonden, item wdi th*e*n tredie skoell staer paa bonden ij bogstaffue p et b inden wti, the iij skaale vegd tiill hobe xxxj lodtt. Item fech ochsaa her Eskiildt vica*r*ius och p*ro*curator till sa*m*me giilde ij scole wti pantt fore nogne penni*n*ge, han haffde wdttlagtt tiill att forbedre Staffwenstorp[1] mett, wti th*e*n ene skaall stoer paa bonden een forgult lillie wti en skioldt, in pond*ere* xvj lodtt, wti th*e*n anden skaall staar [paa] bonden jomfru Marie billede cu*m* puero, in pondere xiij lott. Item d[ominus] Martin*us* vicarius cripte fech fore nogne penn*in*ge, gild*et* vor hanom skiildig, een sølskaall paa ix lodt iij q*ui*nt*in* mett sodantt mercke paa bonden ✠. Altt th*ette* sølff er wttsatt pro pignore, tiill saa lenge att gillett kandtt formaa att løssett th*et* ind igen, the xxx guldene wore in pondere vij lodtt ij q*ui*nt*in*.

[1] *1523 havde Gildet faaet forskjelligt Gods i Stanstorp (s. ovfr. S. 515).*

KJØBMANDSGILDER.

85.

1329, 17. Juni. Raadet i Lübeck giver de tyske Kjøbmænds Selskab i Ellenboghen (Malmø) Artikler.

Nærværende Artikler ere trykte efter Lübeckisches Urkundenbuch, 1ste Abth. Urkundenbuch der Stadt Lübeck, II, 1, 1858, S. 458—9, hvor de ere gjengivne efter et Pergamenthaandskrift uden Segl i Lübecks Arkiv. De have tidligere været trykt hos G. F. Sartorius: Urkundl. Gesch. d. deutschen Hanse, II, 1830, S. 321—3, hvis Text igjen er aftrykt i Svenskt Diplomat., IV, 1853—56, S. 114—15. Paragraflallene findes ikke i de tidligere Aftryk. — Anledningen til Artiklerne synes at være kommen ved følgende paa Pergament skrevne, udaterede Ansøgning, der ogsaa opbevares i Lübecks Arkiv og er trykt de samme Steder som Artiklerne:

Honorabilibus viris, discretis ac honestis dominis, consulibus ciuitatis Lubicensis vniuersi[1] *mercatores de ciuitatibus Teutunicorum, qui velificant ad opidanum scilicet Elenboghen, quidquid possunt obsequii et honoris. Scicut scitis, quod societatem habemus in opidano scilicet Elenboghen, quare rogamus vos, ut, intuitu nostri perpetui seruicii, nobis subueniatis cum vestro auxilio, quod nostram societatem firmam et laudabilem habere valeamus, quia sine vestro auxilio nil utilius complere valeamus. Ammodo*[2] *sciatis, quod mangnam discordiam habemus, quia in nostra societate habere nolumus homines, inlaudabiliter qui fecerunt*[3].

In nomine domini amen. Anno natiuitatis ejusdem m⁰ ccc⁰ vicesimo nono sabbato proximo ante dominicam trinitatis[4] acta, arbitrata et confederata est hec societas in honore[m] dei inter Theutonicos, terram Schone visitare solentes, in subsidium et commodum diuitum et pauperum

[1] *I Originalen »vniuerse«.*
[2] *Sartorius har »modo«.*
[3] *Sartorius har »fuerunt«.*
[4] *D. e. første Söndag efter Pinse og var 1329 den 18. Juni.*

hospitum ibidem, scilicet Elenboghen, venire solencium in modum infra scriptum.

1. Si aliquem hospitem egenum et neminem in partibus illis habentem mori contigerit, socii omnes pro tunc ibi existentes ipsius sepulturam peragere debent eodem modo, quo alterius confederati peragi solet.

2. Item si famulum alicujus sociorum in terra illa mori contigerit, illius sepultura peragi decet cum bysso et luminibus tamquam domini sui.

3. Sed si aliquis mercator adueniens terram illam, contempnens intrare societatem et confederare, interim moritur, illius memoria cum bysso et luminibus, vt premittitur, peragi non debebit.

4. Item quiscumque societatem inire volens preuidere debet, ne cum aliquo in societate existente discordiam habeat, de qua forte lis aut periculum posset exoriri, et ne aliquis intret societatem, quin sit amicus[1] per totum; hoc precauere et preesse debent prouisores pro tempore constituti, quod si forte aliquis faceret et intraret ac se scribi faceret pro socio, ille statim, postquam innotuerit, deleri debet de libro sociorum, donec ipsa discordia penitus sit sopita; et vnusquisque bonus famulus, nouiter in societatem receptus, dabit duos øre denariorum schonensium et sit gratus domino[2] totique societati.

5. Item si aliquis sociorum sociis omnibus consedentibus introierit in societatem cum trusali vel armis aliis, ille dabit vnum artich denariorum schonensium pro emenda, quem si exponere contradixerit, dabit dimidiam marcam denariorum eorundem; et si aliquis predictorum[3] sociorum inuitaret hospitem vnum, qui cum armis intraret societatem, tunc ille, a quo inuitatus fuerit, dabit totidem pecunie pro emenda; si eciam idem inuitatus contenderet cum so-

[1] *Originalen har »amicum«.*
[2] *Sartorius har »deo«.*
[3] *Dette Ord er overstreget.*

ciis aut eorum[1] aliquo, tunc eciam ille, qui inuitauit eum, dabit pro hujusmodi emenda tantum, quantum per socios requisitus fuerit erogare.

6. Item si aliquis sociorum alteri cratherem plenum adbiberet absque licencia pincernarum[2], ille dabit vnum artich denariorum predictorum.

7. Item si aliquis opponeret se prouisoribus et contradiceret jussionibus eorum vel illis, que prouisoribus facienda[3] sunt commissa, hoc societas communis in ipso contradictore licite judicabit.

8. Item si aliquis sociorum duxerit vxorem in Dacia et ibidem sibi[4] domicilium et mansionem cum ea fecerit, illius nomen de libro sociorum deleatur.

9. Item si contigerit sociorum aliquos inter se discordare, hoc ipsi discordantes statim ipsis prouisoribus pre omnibus aliis debent enodare et manifestare, quod si non fecerint et si dampnum fortassis aut molestia ex hoc oriretur aliqua, hoc ipsi socii communiter et omnes auxilio et consilio ciuitatum debent judicare.

10. Item si aliquis infamatus se scribi faceret in libro sociorum, illius nomen statim, postquam percipitur infamia sua, debet de ipso libro aboleri[5].

11. Predicta quidem societas et prescripta omnia facta arbitrata et confederata sunt propter bonum pacis, vt ipsorum sociorum alter juuans alterum efficaciter possint malorum insultibus[6] resistere et eis injuriantibus[7] repugnare.

Nos igitur consules Lubicenses, cernentes et considerantes premissa omnia et singula approbabilia et communibus mercatoribus, precipue nostris conciuibus, dictam terram visitare solentibus, racione mercandizandi, multum vtilia et necessaria, ea consentimus et de nostro beneplacito

[1] *Sartorius har »nostrorum«.*
[2] *Originalen har »pincernorum«.*
[3] *Originalen har »faciendi«.*
[4] *Sartorius har »suum«.*
[5] *Originalen har »aboliri«.*
[6] *Originalen har »insultus«.*
[7] *Originalen har »injuriantes«.*

ratificamus presencium per tenorem, rogantes et precipientes vniuersis nostris ciuibus ibidem existentibus, vt ea quomodolibet contradicere non presumant sed pocius, que per prouisores ad hoc pro tempore constitutos ipsis injuncta fuerint, studeant bono animo ducere ad effectum, alioquin in contradictores quoscumque et rebelles nostros ciues juris ordine taliter procedemus, quod aliis percipientibus erit exemplum formidinis et timoris; [1]presentibus, postquam eis notorie contradixerimus, minime valituris.

86.

1330. Oldermændene for et Kompagni af tyske Kjøbmænd i en oversøisk (dansk) Havn give Kompagniet Artikler.

Artiklerne ere trykte efter en Afskrift fra det 16de Aarhundrede i Rigsarkivet, fra gammel Tid liggende mellem »Gripswaldische Privilegia«. En nu forsvunden Langebeksk Afskrift havde følgende Paaskrift: »Ex apographo veteri privilegiorum Gripswaldensium in Archivo Cancellariæ German«. Suhm, der trykker »Anordningen« efter denne Afskrift, siger hereftee udenvidere, at den er »gjort i Gripswald« (Suhm: Hist. af Danm., XII, 1824, S. 217, 375–78). Dette fremgaar imidlertid ingensteds af Artiklerne saa lidt som den Datum, han har givet dem. Da Kompagniet er stiftet til Gudsmoders Ære, har Suhm vilkaarligt henført Artiklerne til den 25. Marts, der er Marie Bebudelsesdag, Vor Fruedag i Fasten. Konstantin Höhlbaum, der paany har trykt Artiklerne (Hansisches Urkundenbuch, II, 1879, S. 212—15). kalder dem da ogsaa kun »Statuten einer [greifswaldischen] S. Marien Bruderschaft [der Bornholm- oder der Kopenhagenfahrer]«. — At Kompagniet angaar Kjøbmænd, fremgaar af § 34, og at Havnen, de opholde sig i (§ 10), ikke er deres Hjemsted, kan ses af § 14. Og gaar man ud fra Fingerpeget om Greifswald, er det naturligt med Höhlbaum at tænke paa enten Bornholms- eller Kjøbenhavnsfarerne i denne By, de sidste ogsaa kaldte Skaanefarerne; Byens 3dje Handelskompagni, Bergenfarerne, nævnes først i det 15de Aarhundrede (se J. G. L. Kosegarten: Pommersche und Rügische Geschichtsdenkmäler, I, 1834, S. 26 flg. jfr. Carl Gesterding: Geschichte der Stadt Greifswald, 1827, S. 88, 92). At Kompagniet har haft Sæde i Danmark, støttes ved de i Artiklerne forekommende danske Ord, »bue« (by) i § 18, »garden« (gaarden) i § 19. — Höhlbaum havde til sin Udgave af Artiklerne skaffet sig en Afskrift fra Rigsarkivet; den Suhmske Text er aftrykt hos Otto Fock: Rügensch-Pommersche Geschichten. III, 1865, S. 253–58. — Paragraftallene findes ikke i Originalen.

[1] *Her begynder Originalen en ny Linie.*

In namen desz vaders, [des sons][1] vnnde desz hilligenn geistes, amen. Disse kumpenie isz begunth vnnd gestichteth na gades borth dusennt cccxxx vppe desz jars inn die ehere der junckfrowenn Marienn, der moder gades, vann dissen jegenwerdigenn ludenn Henninck Junge, Hermenn Bururmann, Jacob Bururmann, Johann Schriuer, Radecke Loquis vnnde Heicke Loquis, de disse kumpenie hebben erstenn begunth, de eine mit dem anndernn, inn die ehere vnnses lieuenn hernn Jesu Christi vnnde siner lieuen moder.

1. Tho dem ersten male hebbe wy gesetteth vnnde wilköreth vnnd geschreuenn, welck brod*er* eine tidt vörsterueth, dar schölenn die olderlude achte brodere thokesenn, dede ouer deme licke schölenn wakenn; we dar tho karenn werth vnnde nichten waketh, die schal beter*en* eine thunne dudesches bieres.

2. Item so schölenn die brödere dem licke folgenn tho der kerck*en* vnnd latenn holdenn ij seelemissenn vnnde eine misse vann vnnser lieuen frowenn, dar ein iszlick broder tho offernn; wie desz nichten deith, die schal beternn *j t*hunne dudesches biers vör die missenn.

3. Item so schal nienn broder byddenn jennen[2] gast vppe die kumpenie sunder der olderlude erloff; wie dath deith, die schal beterenn teine[3] lubessche.

4. Item welck brod*er* nimpt dem anndernn sine spise vth sineme vate edder vann siner brothschottelenn, die schall beterenn viff penninge.

5. Item welck broder geith sitt*en* inn die kumpenie mith siner wehere mit[4] messewerde, schal beterenn 5 penninge.

6. Item welck broder vörklagt denn anndernn vor vögede edder vor herschop sunder orloff der olderlude, die schal beterenn j schillinck groth.

[1] *Indsat efter »Urkundenbuch«.*
[2] *Suhm (S. 375) har »dennen«.*
[3] *Suhm (S. 375) har »viue«.*
[4] *Her staar »nit«.*

7. Item welck broder inn der kumpenie geith, de schal sine kägell[1] afftheen vnnde sine heikenn vth sineme halsze; geith hie sittenn vnnde deith desz nicht, hie schal beterenn 5 penninge.

8. Item welck broder den anndernn heth schalck effte schöckenn söne, die schal beteren j schillinck groth.

9. Item so schal me neinenn nemenn ahnn disse kumpenie, hie en sy echte vnnde rechte gebarenn vnnde sy fredesam vnnde sy ein guth knape siner hanndlunge vnnde schal drie drinck*en* vp der kumpenie, ehr hie broder werth, vppe dath men sehe, wath mannes hie sy.

10. It*em* welck broder de dar kumpt [in die][2] hauene, vnnde senndeth hie vppe badenn tho denn oldennludenn; weme denne de olderlude thoseggen vnnde de nicht wil helpenn berg*en*, die schall beternn j t*hunne*.

11. Item welck brod*er* denn anndernn werpeth mith einer wuen (?)[3] edder mith anndernn dingen vppe der kumpenie, die schal beterenn vj groth.

12. It*em* welck broder [in][2] die kumpenie [eine][2] t*hunne* vpstecketh, sunder [dat][2] dar isz ein oldermann vnnd viij brödere, de schal beterenn x engelsz.

13. Item wan die t*hunne* geschenncketh isz, loppeth dar wath ouer, dath schal men denn olderludenn biedenn, sinnth dar spel[4] ludenn.

14. It*em* welck broder der kumpenie*n* gelth hefft, de schal dath gelth weddersenndenn vor dem winntere innth lannth, edder hie schal ij penninge vör einenn geuenn, edder hie möge dath bewisenn mith sinem werde edder mith ij anndernn brod*er*nn, dath id eme weder vnnd winth benamen hebbe.

15. Item kumpt eines mannes bade effte sin knecht vppe de kumpenie, deme schal men schenckenn, vnnd hie

[1] *Urkundenb. har »kapell«.*
[2] *Indsat efter Urkundenb.*
[3] *Suhm (XII, S. 376) har »wnen«.*
[4] *Her staar »spelp«.*

schal nicht lennger [dar][1] sin, alsz dath hie sinn werff geworuen hefft.

16. Item dar schal[2] nien broder ij geste vp die kumpenie biidden[3]; biddeth hie mer denn einenn, die schal beterenn j ß groth.

17. It*em* welck broder j glasz thobreckt, die schal ghann vor die olderlude vnnde betalennth, also dath [hie][1] hefft gekofft; blifft dath stannde tho der steuene, so schal hie betalenn ij pen[ninge] vor eine*n*.

18. It*em* welck brod*er* nicht kumpt tho der steuene, de schal beterenn v engelsche, vnnde nen losz werff tho makennde, idt sy, dath hie reddelick werff hebbe vth der bue.

19. It*em* welck broder vp der kumpenie dabelth effte vp der gardenn, die schal beterenn[4] j ß groth.

20. It*em* nen brod*er* schal dem anndernn tho drinnck*en* dwersz[2] ouer der tafelln by v lub*esch*.

21. It*em* welck broder vnsture edder snarringe maketh vp der kumpenie, wenn sie drinck*en* schölenn, die schall beterenn j ß groth.

22. It*em* we deme anndernn tho hastenn möde löchennth edder ouell spreckt, die schal beterenn j ß groth.

23. It*em* welck broder nicht*en* kumpt vppe die kumpenie, wenn se tho hope drinnckenn, de schal geldenn sin halue schoth desz negest*en*; blifft dath stannde tho der steuene, hie schal jo geld*en* ij penninge vör einenn, ouerst hie hebbe dath jo mith der olderlude orlaue.

24. It*em* welck broder baarbenet offe*r*t edder baarbeneth vp die kumpenie geith, die schal beteren*n* v engelsche.

25. It*em* welck broder denn anndernn keseth wedder

[1] *Indsat efter Urkundenb.*
[2] *Dette Ord er skrevet til i Marginen.*
[3] *Dette Ord er skrevet til over Linien.*
[4] *Suhm (XII, S. 377) har »betalen«.*

tho schenckende, die ene thouorenn gekaren hefft, die schal beterenn vj groth.

26. It*em* welck broder sin mesz thut vp denn anndernn vppe der kumpenie, die schal der kumpenie nicht werdich wesenn[1] vnnde schal dar nummer vppe kamenn.

27. It*em* welck broder dath nasecht, dath men hir hanndelth tho der steuen, die schal nicht werdich wesenn vnnser broderschop, vnnde [men schal en][2] sc*hri*uen vth.

28. It*em* wo vnnse brod*er* vppe disse kumpenie. isz vnnde werth besehen vppe denn kotenplatze vnnde werpet mede de kotenn, de schal vnnser lieuenn frouwenn geuenn iiij m*ark* wasz; vnnde de desz nicht dhonn will, die schal bliuenn vann desser kumpenie.

29. Item welck broder deme ander*en* vppe deme wege mith siner wehere also mith schwerdenn edder mith siner wapene vörelicht, wenn de broder vann der kumpenie geith, edder vppe ander*en* morthstegen[3], de schal disser kumpenie nicht mer werdich sinn.

30 It*em* welck broder de dar gekar*en* werth tho oldermanne vnnde secht dar nein tho, dath hie wil nicht[4] wesenn, de schal vnnse broder nicht wesenn, vnnde hie schal nicht werdich sin vnnser lick*en* kumpenie.

31. It*em* welck broder den andern[5] vörkop deith noch mith steckenn offte mith köpenn, die schal bet*eren* j ß groth vnnde ij m*ark* wasz.

32. It*em* welck broder de dar bier spildeth, dath hie mith der hannth nicht bedecken kann, die schal beterenn 5 penninge.

33. It*em* welck broder vp der kumpenie achter losz schleith, hie schal beternn j t*hunne* biers sunder gnade.

34. It*em* welck broder j schip vörfracht*en*, de schal

[1] *Her er først skrevet »sin», som er overstreget.*

[2] *Indsat efter Urkundenb.*

[3] *Suhm (XII, S. 378) har »march stegen«.*

[4] *Herefter staar igjen »wil«.*

[5] *Her har først staaet et andet Ord, som er overstreget.*

men frachtenn vppe der kumpenie, vnnde nen schipper schal fremde lude enthalen, er he denn and*er*n brödernn vörgelecht hefft.

It*em* geschreuen na gades borth, do me schreff dusent cccxxx vppe desz jars, dörch die beidenn olderlude Henning Junge, Hermenn Bururmann.

87.

1378, 28. Oktbr. Erkebiskop Niels Jonsen i Lund giver de tyske (greifswaldske) Kjøbmænds Kompagni i Rönne visse Rettigheder, derimellem Ret til at erhverve en Grund og paa den opføre et Kompagnihus.

Brevet er trykt efter en Afskrift, som Dr. Theodor Pyl, Professor ved Universitetet i Greifswald, velvillig har taget af vedkommende Dokument i Greifswalds Raadsarkiv (Libr. Civ. Gryph. VII, Fol. 41), en fra det 16de Aarhundrede stammende Gjenpart af den lundske Erkebiskop Peder Kruses Brev af 11. Oktober 1412 (s. ndfr. under denne Dato), ved hvilket nærværende Brev stadfæstes. I Brevet af 1412 kaldes Kjøbmændene »mercatores de Grypsuald«. — I Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet findes en Afskrift hvorpaa han har skrevet: »Ex Diplomatar. Gryphisw. ap. De Schwartz 1754c. — Brevet er tidligere trykt i Suhms Hist. af Danm., XIV, 1828, S. 514—15 (»Udskreven af et greifswaldsk Diplomatarium« er at forstaa som: trykt efter den Langebekske Afskrift) og i Carl Gesterdings Erste Fortsetzung des Beitrages zur Geschichte der Stadt Greifswald, 1829, S. 53—54.

Nos Nicolaus, divina miseratione archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas et apostolicæ sedis legatus, notum facimus vniversis præsentibus et futuris, quod cum mercatores, qui villam nostram Rothna in Borndaholm consueverant[1] visitare, quoddam sodalitium seu convivium in eadem villa instituerant[2] ad honorem dei et beatæ Mariæ virginis ac omnium exulum piam commemorationem, nos eorum bonæ voluntatis affectionem attendentes annuimus et statuimus ipsis in perpetuum

[1] *Langebeks Dipl. har »consueuerunt«.*

[2] *Langebeks Dipl. og Gesterding har »constituerant«.*

1. Quod pro dicto sodalitio candelas, syndonem et alia funeralia habeant in capella Rothna ibique missas pro fratribus et exulibus, quoties necesse habuerint, faciant licite celebrari.

2. Item si aliquis dicti sodalitii fuerit, qui ibidem tamquam mercator consueverat visitare, in portu ibidem naufragium patitur, fratres dicti sodalitii sui possunt sine culpa bona sua solum[1] licite salvare sine nostra aut aduocatorum nostrorum impeditione aliquali.

3. Item de licentia nostra specialiter[2] jam admissa possunt dicti fratres emere sibi vnum fundum in villa nostra prædicta et in eo[3] domum vnam vel tabernam erigere, in qua commoda sua faciant licite pro congregationibus et potationibus fratrum, quoties fuerit oportunum. Et illa domus seu taberna convivalis[4] sit penitus libera cum area sua et exempta omnibus tributis, impensis et impendendis[5] nobis aut nostris successoribus faciendis.

4. Insuper si aliqua dissensio oritur mutuo inter ipsos fratres aut aliquis frater convivam[6] suum verbis injuriosis contumeliose offenderit sine collisione[7] vel invasione manuum violenta, illam discordiam et contumeliæ injuriam possunt fratres inter se deponere et amicabiliter concordare sine aliqua emendatione nobis et nostris successoribus facienda.

Nos vero ex parte dei et ecclesiæ nostræ Lundensis præmissa omnia et singula admittimus et tenore præsentium confirmamus. In quorum omnium testimonium et cautelam sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum et actum anno domini millesimo trecentesimo sep-

[1] *Langebeks Dipl. og Gesterding har »secum«.*
[2] *Langebeks Dipl. har »speciali«.*
[3] *Langebeks Dipl. har herefter »et«.*
[4] *Langebeks Dipl. og Gesterding har »ciuitatis«.*
[5] *Langebeks Dipl. har »imposicionibus«.*
[6] *Langebeks Dipl. har »conuicuum«, Gesterding »convivum«.*
[7] *Langebeks Dipl. har »siue . . .« Gesterding »sine . . .«.*

tuagesimo octavo die beatorum Simonis et Judæ[1] apostolorum in castro nostro Hamarensi.

88.

1380, 24. Juni. Erkebiskop Magnus Nielsen i Lund stadfæster sin Forgængers Brev af 28. Oktober 1378 (trykt ovfr. S. 533) til de tyske (greifswaldske) Kjøbmænd i Rönne.

Brevet er her trykt efter den samme af Professor, Dr. Th. Pyl i Greifswald velvillig tagne Afskrift, som er nævnt ovfr. S. 533. — I Rigsarkivet (Langebeks Dipl.) findes en Afskrift af Brevet med følgende Langebekske Paategning: »Ex Diplomatar. Gryphisw. apud Dn. de Schwartz 1754«. Det er tidligere trykt i Carl Gesterdings Erste Fortsetzung des Beitrages zur Gesch. der Stadt Greifswald, 1829, S. 55.

Nos Magnus, dei et apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas et ejusdem sacrosanctæ sedis apostolicæ legatus, reverendi in Christo patris domini Nicolai, dudum archiepiscopi Lundensis, felicis recordationis, prædecessoris nostri, literas mercatoribus villam Rothna in terra nostra Borndaholm visitantibus datas[2] cum articulis et privilegiis vniversis in eisdem contentis, dummodo in præjudicium rectoris plebani ibidem nihil attentent[3] et vnum denarium album monetæ Sundensis vel Lubecensis singulis annis nobis et nostris successoribus die beati Michaelis[4] ratione dominii de fundo in villa Rothna[5] supra dicta per ipsos construendo solverint, tenore præsentium ipsis ratificamus et confirmamus præsentesque literas [6]nostræ confirmationis prædictis literis[6] nostri prædecessoris infigimus sub testimonio sigilli nostri impendentis. Datum et actum Grypesuald anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo die beati Johannis[7].

---

[1] *D. e. Simon og Judas Dag den 28. Oktober.*
[2] *Gesterding har »datis«.*
[3] *Langebeks Dipl. har »attentant«.*
[4] *Mikkelsdag er den 29. September.*
[5] *Langebeks Dipl. har »Rothana».*
[6] *Disse Ord mangle i Langebeks Dipl.*
[7] *D. e. St. Hansdag den 24. Juni.*

89.

1382, 2. Febr. De tyske Kjøbmænd i Kjøbenhavn, navnlig fra Wismar, Stralsund og Stettin, have dannet et Selskab med visse Regler.

Bestemmelserne, hvis Slutning mangler, ere trykte efter første Læg af en Afskrift fra det 16. Aarhundredes første Halvdel i Rigsarkivet (Langebeks Saml. om Gilder og Lav). Afskriveren anvender til Pynt en Del Streger, der ikke kunne betyde Forkortelser. Afskriften har ingen Paragraftal. Den er tidligere trykt i Kbhvns Dipl. I, S. 119—22.

In godes namen amen.

Na godes bort mccc jar in deme lxxxij jare in vnszer vrouwen dage to lichtmissen[1] so hebben de koplude van der Wysmer vnd van deme Sunde vnd van Stettyn vnd vort alle de gemeyne kopman vth den dudeschen steden to Copenhauen gemaket vte der selschop eyn boldek vnnd iiij lichte.

1. Weret dat dar storue eyn broder vte der selschop, den schal man begaen to Coppenhauen, ofte wor he gestoruen is, myd deme boldike vnd myt lichten vnd mit dren myssen; dar schal eyn iszlick broder to den dren myssen offeren syn eygen gelt by twen marck wasses.

2. Item isset dat dar jenich ellende bedderue vthlandesch man kumpt, de vnszer broderschap begerende is, de schal geuen eyne marck lubesch.

3. Item isset dat eyn broder kompt hyr mit synen gude vpp*e* ene weke sees na to Kopenhage*n*, is dat de bruder hulpe bedarff syn gudt vnnd syn lyff to bergende, dem schal eyn iszlich brode*re* helpen bergen syn gudt, wen em de olderlüde toseggen by iiij mark wasses.

4. Item so schal de selschopp dre tydt i*nne*n dem jar to samende drincken, dat is to pinxsten, tho wynachten vnd to vastelauende; wo de broder in der stadt is, vnd isset, dat he des nicht en dot, so schal he syn halue beer schot vtgeuen.

[1] *Lichtmess, Kyndelmisse, Mariæ purificatio er den 2. Februar.*

5. Item dar na wen se gedrungken hebben, so scholen se begaen alle de genne, de dar vte der selschopp vorstoruen syn, vnd alle cristene selen myt dren missen; dar schal eyn iszlich broder to iszlyker missen offeren syn egen gelt by twen margk wasses, wo he in der stadt is.

6. Item dar na schall men steuen holden, dar schal eyn iszlick broder by wesen by twen margk wasses.

7. Item dar nah to pinxsten, wen men steuen holt, so schal men olderlude kesen[1] van den kopmanne, enen van der Wyszmer, enen van dem Szunde, eynen vann Stettyn.

8. Item nemant schal dobelen in der kumpanye by iiij mark wasses.

9. Item nen broder schal sick laten dregen in de kumpanye spet ofte swert by iiij mark wasses.

10. Item so schall nenes broders knecht gan in de kumpanye, he en hebbe sunderlick werff to synen heren, by twe margk wasses.

11. Item we eynen vpstott maket in der kumpanige, wen se tosamende drincken, de schall der broderschopp geuen j lyspundt wasses.

12. Item so schall neyn broder eynen gast bringen in de kumpanie, he en hebbe orloff van den olderluden, by twen mark wasses.

13. Item we ene bedderue vrouwe biddet in de kumpanige eynen gantzen dach, de schal gelden vor er iij wytte pennynge.

14. Item we biddet eyne jungkfruwen, de schal vore er gelden ij witte eynen gantzenn dach.

15. Item so wenne de olderlude seggen der kumpanyge, dat se gan scholen, so schal de selschopp meinlyken gan, vnd de olderlude se scholen nemen de slotene to deme kelre.

[1] *Dette Ord er skrevet over Linien.*

16. Item so welk broder vth vnser kumpanyge sick vorandert mit eyn*er* vrouwen edder mit eyn*er* jungfrouwen, de schall geuen d*er* selschopp*e* ene tonne dudessches beers, des glyken de gelerden, wan se prister werden.

17. Item isset dat eyn broder steruet hyr to Koppe*n*hagen, so scholen de olderlude vte der brod*er*schopp*e* kesen viij, de ene bewaken scholen by twee m*ark* wass*es*.

18. Item so scholen de olderlude kesen viij brodere vthe vnser broderschopp*e*, de ene dregen to der kerken by twee m*ark* wass*es*.

19. Item eme na to volgende to der kerken by enen ß sunder genade, den de knecht to secht.

20. Item so schall eyn iszlick broder stan by dem graue alszo lange, wente dat lik begrauen is, by ij m*ark* wass*es*.

21. Item weret dat eneme brodere not an liggende were, we dar by were van synen broderen, de scholen eme helpen van der stede vth syner not.

22. Item weret dat eyn broder queme to bytyden vnd drunck in der selschopp*e*, de scholde gelden na dach talen.

23. Item weret dat ein broder queme in de selschap vnd drungk eyns ofte tweye vnd bleue in der stadt vnd wolde denne nicht mer dringken in der kumpanyge, de schal gelden syn gantze beer schot.

24. Item so wan men holt meyne steuene, dat is drye in deme jare, isset dat denne jennich brod*er* vpstot maket in der steuene vnd lopt vte der steuene sunder orloff der olderlude vnd will nicht lik ofte rechte don, dat schal stan to den olderluden vnd to der gantzen selschopp*e*, ofte se ene wedder in de selschopp*e* nemen willen to eyne*n* broder effte nicht.

25. Item so wan wy tosamene drincken, so schal men kesen twe schencken, de schole*n* schencken eyne*n*

dach; vnd were dat sake, dat eyne van den schencken dar neyn to sede vnd wolde nicht schencke*n*, de scholde geuen ij m*ark* wass*es*.

26. Item so en schal neyn ma*nn* schencken ane de rechten schencken by twee m*ark* wass*es*, ofte he hebbe dat in der olderlude orloff.

27. Item so schal neyn broder den anderen schuldige*n* vor neyme rechte, he en hebbe ersten wesen vor den olderlüden; is dat he dat dot, so schall he nicht also gudt man wesen in vnser selschopp*e*, also he vor*e* was, vnd schal geue*n* j to*n*ne beers.

28. Item weret dat eyn broder den ander*en* wunde*de* ofte sloge in der kumpanye, de schal der kumpanye eyn lispundt wass*es* geuen sunder*en* gnade vnnd j thonne beers.

29. Item so schall sick neyn broder na laten volgen in de kumpanye mer eyne*n* knechte by ij m*ark* wass*es*.

30. Item so we eyne*n* gast biddet in de kumpanye, weret dat de gast der kumpanige jenigen schaden dede, de den gast dar in gebeden hefft, de schal vor den gast antworden.

31. Item so schall men began, wen men steuene holden schall, alle cristene seelen vnd alle de jenne, de vth vnser selschopp*e* vorstoruen sint, ene tydt to vnser vrouwen vnd to der ander*en* tyde to den moncken.

32. Item so schall nen broder dem[1] anderen to drincke*n* by eyne*n* verschen bekere vnd by eyne*n* engelsche*n*.

33. Item is dat jenich broder vth vnser kumpanye steruet buten landes, den schall men began to den mo*n*niken mydt dren myssen, wen dat den olderluden to wetende worden is.

34. Item so welke broder in der kumpanye, wen se to samende drincken, also veel beers spildet, dat he dat

[1] *Kbhvns Dipl. har:* »*den*«.

mit syner handt nicht bedecken konde, de broder scha. geuen enen engelsch*en*.

35. Item wen de kopma*nn* steuen holt, welk broder dem anderen ouel sprekt, dat an syn ruchte vnd an syn ere geit, de schall der selschopp*e* geuen to beteringe ene halue last beers.

36. Item so schall dat stan to der meyne*n* kumpanye, ofte se ene wedder wille*n* neme*n* to eyne*n* brodere ofte nicht, dat hefft gewilkort de kopma*nn* menliken to Kopenhagen to vastelauende in dem guldene jare[1].

37. Item so hefft de meyne kopma*nn* von der Wiszmer wilkort vnd ouer ein gedregen in dem guld*en* jare[1] vpp*e* Drakore in dem herueste, dat neyn kopma*nn* van der Wyszmer schall eyne*n* anderen kopma*nn* van der Wyszmer nemen syne boden stede; wenne de dar lengest hefft gelege*n* upp*e* der boden stede, de schal by der boden stede bliue*n* vnd schal dem anderen wedder geuen wes em dat gekostet hefft, dat de upp*e* de bodenstede gebubet hefft; dit hefft de meyne kopma*nn* van der Wiszmer gewilkort to holdende by syner ere.

38. Item so en schall neyn broder dem anderen vorkop don by ener tonnen beers.

39. Item so en schall neyn broder den anderen wynne*n* vte syne*n* boden, id en sy syn wille, by eyner haluen last beers.

40. Item so hefft de kopma*nn* meynliken ouereyn gedregen, he sy van wannen he sy, dat neyn broder schall nemen syne boden stede, de dar to voren upgelegen hefft, effte dar ersten by gekommen isz by de bodenstede by syner ere.

---

[1] *1350? Efter Grotefends Zeitrechnung er »Golden Jahr« det Samme som Jubeljahr, d. v. s. de af Paverne indstiftede Jubelaar med særlig Aflad, 1300, 1350, 1390, 1400, jfr. »Annus jubilæus« i Registret til Script. rer. Dan.*

90.

1399, 10. Juni. Nogle Bestemmelser og Optegnelser vedrörende Dragerlavet i Flensborg.

De nedenstaaende Bestemmelser og Optegnelser, der strække sig fra 1399 til 1468, ere trykte efter H. C. P. Sejdelins Diplomat. Flensborg, I, 1865, S. 144—156, dog saaledes at de første tre Stykker ere konfererede med Originalen, en lille Bog i Kvart, bestaaende af 14 Pergamentblade i et Læg, hørende til Mariekirkens Arkiv i Flensborg. Den har oprindelig bestaaet af 16 Blade (32 Sider), idet det er tydeligt, at de Blade, der vilde have dannet S. 3—4 og 27—28, mangle. F. Wedel gaar i »Gilder og Laug i Flensborg« (1873, S. 89) ud fra, at Bladet S. 3—4 har indeholdt Gildets Vedtægter; han kalder Bogen »St. Cathrinen Bock«. Sikkert er det ogsaa, at Gildet træder i Forbindelse med et Katrine-Alter, og at Halvdelen af den Formue, der gjöres Regnskab for, ejes af dette (s. ndfr. S. 551), men Gildet er et Marie-Gilde; det kaldes oftere »vnser leuen vrowen laghen«. Ovfr. S. 216 er nævnt en Del andre Marie-Gilder. Da Gildets Vedtægter ikke kjendes, kan det ikke siges, hvad Formaal det har haft. Men Medlemmerne synes nok saa meget at have været Gejstlige, Raadsherrer og andre Borgere med deres Hustruer, Søstre og Tjenestepiger som Dragere. Men da det har Navn efter disse, er det optaget her mellem Kjøbmandsgilderne.

Hvad der ndfr. staar i Parentes (), er overstreget i Haandskriftet. Klammer [] om et Stykke betyder, at det er Tilföjelser eller Forandringer med anden Haand. Selvfølgelig er der en Række forskjellige Hænder i Haandskriftet, og et halvfedt Bogstav angiver, naar en ny Haand begynder. Haandskriftets Sidetal er tilföjet i Marginen.

In nomine domini amen. Sub anno domini m⁰ ccc⁰ xc⁰ ix incipit iste nowus libellus in honorem beate virginis Marie et confraternitatis latorum ciuitatis Flensburgensis. 1

Notandum in primo, quod sub anno domini ejusdem m⁰ ccc⁰ xc⁰ ix⁰ in crastino sanctorum martirum Primi et Feliciani[1] emerunt cenator et assessores ejus vnam calicem de Tydeman Grubbe, ciue Flensburgensi, pro xij marchis lubecensibus cum iiij^or solidis lubicensibus tali condicione, quod ipse Tydeman Grubbe predictus obligauerat se et suos heredes ipsis cenatori et assessoribus antedictis ac eciam eorum successoribus pro tempore ad conuiuium et confraternitatem eandem ipsam calicem appropriare et liberare ab omni im-

[1] *D. e. den 9. Juni.*

pedic*ione* et acclamac*ione*, que inpost*er*um oriri possit, q*uod* absit, quor*um*cu*m*q*ue*, et p*ro*miserat se ip*s*os seruare indem*p*nes coram testib*us* infr*a*script*is* ad merapotu*m* vocat*is* sp*ecia*lit*er* et rogat*is* v*idelicet* d*omi*no Thobya Herma*n*ni p*re*sbit*ero*, Feddero Eggyngh, Petro Skytte, consulib*us* Flenburg*ensibus*, Assero Aluerichs*on*, Hartwico Carnifice et Herma*n*no Vppelegger, laycis, in testi*m*oniu*m* p*re*missor*um*.

Insup*er* not*an*du*m* q*uod* confr*atr*es et sorores huj*us* *con*uiuii et fr*ater*nit*atis* debent *con*uenire ad bibendu*m* invicem in sex t*empo*rib*us* anni, v*idelicet* p*rim*o in festo p*ente*costes, quo t*empo*re p*rese*ns fr*ater*nitas p*rimit*us* fuit instituta, et sic *con*tinuando p*er* quatuor dies, s*ecun*do in festo assu*mp*c*ion*is b*eat*e virg*inis*[1], tercio in festo nati*uit*at*is* ejusd*em* b*eat*e virg*inis*[2], quarto in festo o*mni*um *sanc*tor*um*[3], qui*n*to in festo purifica*cion*is b*eat*e virginis[4], sex*to* in annu*n*cia*cione* ej*usdem* virg*in*is Marie[5], et in ist*is* qui*nque* t*empo*rib*us* e*st* bibend*um* s*emper* p*er* duos dies et n*on* vltra.

13 Isti dabunt annuatim suas annuales pecunias. In primo:

(Nanne Frowe Fedders modder dabit annuatim circa festum natiuitatis Marie[6] duos ß lubicen., sed tenetur de anno viij[0].)

(Item Jesse Østerykesson dat solidum sterlingorum circa festum purificacionis Marie[7], [cum tribus annis].)

(Item Brunkhorst dabit circa festum omnium sanctorum[8] ß sterl., sed idem Brunkhorst non satisfecit per vij[tem] annos.)

Item Hinryk de Lubek dabit annuatim circa festum assumpcionis Marie[9] sol. sterlingorum, sed tenetur de viij[0] anno [iiij ß].

Item Katherina Payes dabit annuatim circa festum pen-

[1] *D. e. den 15. Avg.*
[2] *D. e. den 8. Septbr.*
[3] *D. e. den 1. Novbr.*
[4] *D. e. den 2. Febr.*
[5] *D. e. den 25. Martis.*
[6] *D. e. den 8. Septbr.*
[7] *D. e. den 2. Febr.*
[8] *D. e. den 1. Novbr.*
[9] *D. e. den 15. Avg.*

thecostes duos solidos lubicen., nauclerus Jesse Hwyt fidejussit pro ea.

Item Hans Steenbeke dabit circa festum pasce viij⁰ st.

Item Hans Heryng dabit sol. st. circa festum penthecostes.

(Item Merten Atcersson dabit sol. st. in festo predicto.)

Item Duye Lagysson viij⁰ st. dabit annuatim; Agnes Fedders fidejussit pro eo [cum duobus annis].

(Item Petrus Alekrak dabit annuatim cum vxore ß st. circa festum annunciacionis Marie[1]; [tenetur de anno viij⁰].)

(Item Margreta Boyesson dabit circa festum purificacionis[2] duos solidos lubicen.)

(Item Keldebek dabit iij ß lub. circa festum pentecostes [tenetur de tribus annis].)

Item dn̄s Petrus Tagisson dabit annuatim pro ancilla et sorore pro qualibet vj st., de quibus satisfecit ad festum purificacionis.

Item Mette Schøyers vj st. circa festum assumpcionis 14
Marie[3].

Item vruwe Ellyne vj sterlingos annuatim.

(Item Lûtteke Wylleken sol. st. circa festum penthecostes.)

(Item mater dni Ketilli vj sterlingos) } ambo satisfecerunt
Item ancilla dni Ketilli vj sterlingos } a⁰ m⁰ cccc⁰ vj⁰

(Item GhûnderPer Mollers wif ij ß lubicen.) } circa festum
Item Mamme Nysson ij ß lubicen. } pentecostes.

(Item Hinryk Dregher ß sterlingorum) } circa festum
(Item Ghunny Peders ij ß lubicen.) } pethecostes.

(Item Marine Tensnyders ij ß lubicen. circa festum assumpcionis[3] [tenetur ij⁰ˢ annos].)

Item Hinryk Korn tenetur nostre fraternitati vnam marcam ex parte fratris sui.

[1] *D. e. den 25. Marts.*
[2] *D. e. den 2. Febr.*
[3] *D. e. den 15. Avg.*

Item Lasse Torkelsson ß sterlingorum circa purificacionis Marie[1] dabit annuatim, sed (de tribus) [4^{or}] annis preteritis non satisfecit.

Item Jesse Oleuesson (et Gunner Etykess*on*) dabunt quilibet duos ß lubicen. circa festum purificacionis Marie[1] [tenentur ambo quilibet annos iiij].

(Item Jesse Jonsson dabit annuatim duos ß lubicen.)

(Item Este Nysses satisfecit de anno isto m^{0} cccc^{0} vij^{0} circa festum natiuitatis Marie[2].)

(Item Okky Nauensson dabit annuatim circa festum natiuitatis[2] duos ß, nichil tenetur de anno transacto sub anno m^{0} cccc^{0} vij^{0}.)

(Ghudy Hinrikes maget van Lubek dabit annuatim circa festum natiuitatis Marie[2] vj sterlingos [tenetur de anno viij^{0}].)

Per Nyghelsson dabit annuatim vj st. ad festum beate Anne[3] matris Marie, [dit is eyn kotmanger knecht].

Tuke Jonsson dabit annuatim ij^{os} ß lub. ad festum purificacionis[1], satisfecit de anno cccc^{0} vij^{0} et de anno viij^{0}.

Item Wybe Tordes dabit annuatim ij ß.

(Ghunder Truwels Sporsmedes moder dabit annuatim circa festum annunciacionis[4] vj st.)

15 (Merte Thordes dabit annuatim ij^{os} ß lub. ad festum pentecostes.)

Callye Petersson dabit annuatim suas annuales ad festum annunciacionis Marie[4] in uerno sex sterlingos [per duos annos non satisfecit].

(Item Clawes Glazemester dabit annuatim circa festum penthecostes ij ß lubcen.)

(Item her Ketels maghet soluebat de anno ix^{0}.)

Item Hans Sonnekesson dabit annuatim iiij albos; Jesse Andersson fidejussit.

[1] *D. e. den 2. Febr.*
[2] *D. e d. en 8. Septbr.*
[3] *D. e. den 26. Juli.*
[4] *D. e. den 25. Marts.*

Item Ingge Thammesses dabit festo annunciacionis[1] ij ß; Werneke Kotmenger pro ea.

(Item Per Nyghelsson dabit annuatim iiij ß lubicen. festo penthecostes, pro quo fidejussit Sebbye Bolsmit.)

Item[2] dabit sua annualia festo penthecostes x st., pro qua fidejussit Thure quondam vxor Jesse Brunes.

(Item Per Brun dabit annuatim festo pentecostes vj sterlingos.)

Item Lyke Vette cum vxore dabunt omni anno ad festum natiuitatis Marie[3] iiij ß.

Item Petrus Brun dabit omni anno ad festum concepcionis beate Marie[4] iiij eng., Jesse Brun pater suus fidejussit.

Item Per Brun dabit annuatim circa festum pentecostes vj st.

(Item Per Lang dabit annuatim vj st. festo pentecostes, Jesse Andersson fidejussit pro eo.)

Item Johannes Hennekini dabit omni anno ad festum annunciacionis[1] duos ß lubicen̄.

Item Mette Martens dabit annuatim circa festum puri- 17
ficacionis Marie[5], Haken Deken fidejussit pro ea.

(Her Ketels moder vnde maghet dabunt annuatim ij ß 24
[vj st.].)

(Ghůnder Per Mollers kone dabit annuatim ij ß.)

(Mamme Nysson dabit annuatim ij ß circa pentecost.)

(Hinrik Dregher dabit ß st. pro suis annualibus.)

(Ghunny Peders dabit annuatim ij ß circa festum assumpcionis Marie[6].)

(Marine Tensnyders dabit annuatim ij ß ad assumpcionis[6].)[7]

(De oldermanne vnde stolbrodere der dreghere hebben

[1] *D. e. den 25. Marts.*
[2] *Her er glemt et Navn.*
[3] *D. e. den 8. Septbr.*
[4] *D. e. den 8. Decbr.*
[5] *D. e. den 2. Febr.*
[6] *D. e. den 15. Avg.*
[7] *De sex sidstnævnte ere allerede nævnte S. 543.*

ghelent Alberd Hoppener xvi ß st. [j punt], dar scal he alle jare vore gheuen to rente xviij st., dar heft Mattes Kymer vore louet vppe pinxsten, dar steit j breze vore to pande vnde j pater noster; wes de pande alze gud nicht an zyn, so scal Mattes so ghud dar vor zin[1].)

(Hæc acta sunt sub anno d*omi*ni m⁰ cccc⁰ ix⁰ festo natiuitatis Johannis[2]. De olderlude vnde stolbroder vt der dregher laghe hebben ghelenet Sebby Bolsmidte j punt eng., dar schal he vore gheuen to rente alle jar to vnser vrowen daghe der lateren søs schillinge lub., de wyle dat he dat ghelt vnder heft, dar heft he deme zuluen laghe vor zettet zin hůs vnde erde.)

25 Subscripta pecunia est exposita per Nicolaum Quast: Notandum, quod nos cenatores et assessores conuiuii latorum exposuimus pro edificacione altaris, videlicet pro cemento et pro lateribus in primo murarii simul computatis decem sol. sterlingorum. Item pro consecracione illius iij mrc. cum iiij^or^ sol. lubicen. Item pro benedictione vestimentorum iij stopas vini, qualibet stopa pro ij^bus^ albis. Item ad vnum calicem xij mrc.[3]. Item dedimus vj mrc. lubicen. pro cera ad lumina, antequam edificatum fuit ipsum altare. Item dedimus xxv mrc. pro vno boldyke. Item dedimus iiij^or^ ß pro ipso boldyke ad consuendum. Item dedimus pro ligneis luminibus et pro crateribus ad illa pertinentibus xiiij ß lub. Item pro pede ad pingendum pertinenti ad illud lumen, quod pendet ante altare beate Marie virginis, iiij ß lubicen.

Notandum: isti restant conuiuiio beate Marie siue fer torum in Flenszeborch. In primo: (Sebby Bulsmit tenetur conuiuio antedicto vnam libram sterling., quod sibi consesserant[4] cenatores et assessores conuiuii antedicti. Item Lilde Brun tenetur eodem[5] conuiuio ij libr. sterlingorum,

[1] *Jfr. S. 549.*
[2] *D. e. den 24. Juni.*
[3] *Jfr. S. 541.*
[4] *Læs: concesserant.*
[5] *Læs: eidem.*

pro quibus impignerata est curia ejus, et quam diu eandem curiam in possessione habet, dabit pro eadem annuatim in festo Michahelis iiij ß st.; et quum prouisores conuiuii antedicti volunt rehabere principalem summam, intimabunt ei antea dimidium annum, et sic etiam ipse intimabit eis eodem modo, quum ei placuerit summam exponere et curiam suam redimere).

Item dedimus pro pictura super altare nostrum xij ß. Item vj ß lubicen. pro pede luminis. Item exposuimus pro vna auttentica litera reuerendi patris ac domini, domini Nicolai episcopi Sipotinensis[1] viij⁰ ß st. pro meliori vtilitate nostri conuiuii. Item dedimus pro conuiuii lucerna ij ß lub. Item iiij ß pro tabula rogatoria, pro pede luminum iij witte. Item pro funibus ad lumina vj ß. Item xj ß vor was. Item vj ß vor delen.

Nysse Quast gaf vt v mark vor dat myssebuk van der 17
dreghere ḷages weghene. Item xj ß vor dat glasevinster. Item iiij witte ℛ vor de lik lynen. Item gaf he vt xx ß vor lenewant vnde vor blawe køgheler vnde vor gharn. Item eyn mysse schrůd j mrc. Item xij ß vor stole vnde vor er arbeit. Item iij ß grot vor de bare vnde iiij st. Item pro illa litera, quam nostro conuiuio dedit reuerendus dominus, dominus Johannes episcopus[2], qui posuit cistam sancte sedis apostolice in ecclesia minorum fratrum ex parte pape, sex ß lub. Item pro cruce stanti super nostrum altare viij⁰ ß st. Item viij witte ℛ vor de stangen, dar de vlogel inne hangen. Item iiij witte ℛ vor de piben, de vppe den olten luchteren stan. Item vor dat slot vor der bussen xviij ℛ.

Isti tenentur conuiuio fertorum in Flenzeborch. In 9
primo: Thammes Ekern ꝗ libram sterlingorum, pro quibus dabit annuatim (vnam marckam) [iij ß] lubicen. de suo toft.

[1] *Uden Tvivl Biskop af Sipontum 2: Manfredonia.*

[2] *Formentlig Johannes Skondelev, Biskop i Slesvig 1372—1421.*

(Item Clawes Bruwer dabit annuatim vnam marcam lubicen.)

(Nysse Thordesson de Østerbů habet vnam vaccam a nostro conuiuio, pro qua dabit annuatim j ß st. ad festum beati Johannis baptiste[1]; si ita contigerit, quod deus auertat, ut predicta moriretur, tunc soluet vaccam pro sex ß st.; et quam diu optinebit istas sex ß st., dabit iterum annuatim pro istis ß st. ad festum predictum [sed tenetur huram de duabus annuatim (?)].)

(Item tenetur Alberd Grønowe iij^{c} murstens vnsem laghe.)

Item Nysse Quast tenetur nostre fraternitati x ß myn wen ij mark. Item nam he vp j *tunne* beres van des laghes weghene van Hans Papen. Item j *tunne* beres van Yngge Tortens. Item van Anders Moddersson j *tunne* beres. Item j *tunne* beres betalede he mit des laghes ghelde, dat was den broderen vnwitlyk. Item van Trwels Sporsmedes moder iij ß. Item viij st. jargheldes, dat he vp nam van Tuky Dregher. Item noch viij st., de he ok vpborede van Tyky Dregher vore j mes. Item iiij st. van Hinrik Scroders lykschote. Item vij ß, de he vp nam van her Trwelzes lykschote. Item tenetur xix ß. Item van Per Kotmenger vj st. Item van Tyky Dregher iij ß myn ij ℛ. Item van Hinrik van Lubeke vnde siner maget iij ß. Item van Henneke Petersson iiij st. Summa vij mr. min. ij solidos.

(Item Mattes Kymer tenetur nostro conuiuio iij jare jarpennyng to enem jewelken jare iiij lub. ß vor zyk vnde zine husfruwen.)

(Item Mattyas Kymer tenetur conuiuio fertorum tres solidos luben. de justis debitis denariorum annualium. Item habet de nostra fraternitate vnum fundum, pro quo dabit annuatim j mrc. Item Marine Tensnyders posuit nostre fraternitati pignora pro quinque solidis in die concepcionis

[1] *D. e. den 24. Juni.*

Marie[1] sub anno domini cccc⁰ ix⁰, et sunt xl^a nodulos argenteos.)

(De olderman vnde de stolbrodere der dreghere laghe 23
hebben ghelent Jesse Wite deme schomaker j punt engelsch stralepennyge; de schal he betalen alze nů to paschen vort ouer eynem jare an ghuden wittem ghelde, alze to Lubeke ghenge vnde gheue zint; dit schude vnder dem jare vnses heren m⁰ cccc⁰ x⁰ vnde was in sunte Blasius daghe[2].)

(De olderman vnde de stolbrodere vt der dregher laghe hebben ghelenet Alberd Hoppener j punt engelsch, dar schal he alle jar vore gheuen, de wyle dat he dat ghelt vnder heft, tho renthe vj ß lub tho pynxsten; dar heft Mattes Kymer vore louet beyde vor schult vnde vor pennynghe, vnde dar steit vore j pater noster bant vnde breze.)

(De oldermanne vnde de stolbrodere der dreger laghe hebben lent Nisse Wilsson j punt engelsch to betalende tho paschen, vnde weret, dat he dat ghelt lenger behelde so schal he dar alle jar vore gheuen tho renthe vj ß lub; dit schude vnder den jaren vnsses heren m⁰ cccc⁰ x⁰.)

(De oldermanne vnde de stolbrodere van der dregher 22
laghe hebben ghelenet Truwels Nyghelsson j půnt eng., dar schal he alle jar voregheuen tho renthe vj ß lub to der erliken hochtiit to paschen, dit ghelt leenden ze em vppe den zuluen paschen, alze men schreff m⁰ cccc⁰ xj⁰, dar heft mede vorelouet beyde vor schult vnde vor pennynge Jesse Fryehant vnde Jesse Petersson.)

(Anno m⁰ cccc⁰ xj⁰. De olderman vnde stolbrodere van der dregher laghe hebben gheleent Jesse Brune j punt engelsch, dar schal he alle jar af gheuen ij ß eng. to sunte Mychels daghe[3].)

(Anno m⁰ cccc⁰ xj⁰. Item de olderman vnde stolbrodere van der dregher laghe hebbent leent Truwels Nyghels-

[1] *D. e. den 8. Decbr.* [2] *D. e. den 3. Febr.* [3] *D. e. den 29. Septbr.*

son to deme anderen male j pûnt eng., dar schal he alle jar voregheuen vj ß lub. to zûnte Mychels daghe, dar heft vore louet Jesse Loyt de schomaker.)

(Anno m⁰ cccc⁰ xj⁰. Item de olderman vnde stolbroder hebben gheleent Lutteke Jesse Brun xij ß eng., de schal he betalen tho vnser ersten vruwen daghe.)

(Item Haken Deken hebbe wy lent j punt eng., dar ghift[1] he alle jare vore gheuen vj ß, de wyle dat he dat gelt vnder heft, to zunte Bartholomeus daghe[2].)

21 (De olderlude vnde de stolbroder van der dreger lage hebben ghelenet Jeppe Treghe j punt eng., dar schal he alle jar aff geûen to rente ij sol. st.; dar heft vor ghelouet Jesse Wyt de schomaker vnde Jeppe Wiis beyde vor rente vnde vor den hoûetstol; dat ghelt lende se em vppe den suluen vastelauent[3] alse men schreff m⁰ cccc⁰ xiij⁰.)

De olderlude vnde de stolbroder van der dregher lage hebben ghelenet Jeppe Tygelslagher xx mark, dar heft he set den hoûe, dar Jesse Brun ine syt, to pande, vnde alle jar ij mark tho rente, alzo langh als den pennyng steyt.

7 Ista sunt exposita per Petrum Lokky et per suos complices. In primo exposuerunt x ß pro pixide nostri conuiuii. Item iij ß ad pingendum pixidem, iiij witte pro cera. Item ij witte vor j lyue (?). Item vj ß vor popper (?). Item vor de børe iiij st. Item x st. vor j lichtlade. Item x albos pro crateribus. Item iiij albos pro cera. Item xij ß vor j hakelwork. Item iij ß vor j thun by der straten. Item vor pale vj ß vnde ij witte.

Item sub anno d*omi*ni m⁰ cccc⁰ xiij pro cera ob festum natiuitatis[4] xxvij ß lub. Item pro ampullis fraternitatis renouandis iiij sterling. Item domino Johanni pro missis ix ß j album denariorum.

18 Anno domini m⁰ cccc⁰ xliiij jare, do drunken de bro-

[1] *Læs: schal.*
[2] *D. e. den 24. Avg.*
[3] *D. e. den 5. Marts.*
[4] *D. e. den 8. Septbr.*

der vnde suster to Namen Smedes hus; do deden Hune Paienson vnde Jes Tammeson reghenscup, do was de summa des gheldes cc mr. vnde x mr., van desseme summa des gheldes de half hort vnse leue vruwe to deme dregher laghe, de ander helfte sancta Katerina, dar was ouer Kalli Boson, Anders Smader, Kudeman, Jes Peterson, Rudebeke, Tade, Soneke Godenson, Peter Voghel, Nis Jupson.

Item sedder der tiit dat se rekenden in deme suluen jar, do voroverden se x mark. Summa des gheldes cc vnde xx mark.

Item to deme pinxsten do was Yesse Tammeson vnde Hune Paeyson vnde Hans Bekker, also men scref in deme yare m⁰ cccc in deme xliiij yare, do tůgen se eyn mysse boek vor xxviij mark, dat wart betalt de helfte myd der dreger gelde vnde de helfte myd sunte Katerynen gelde.

Anno domini millesimoquadringentesimoquadragesimo 11
nono, indictione duodecima, do dede Hune Payesson vnde Jesse Tammesson rekenschop van sunte Katherinen vnde vnser leuen vrowen lage der dregere laghe, do bleff alles rekendes na van deme laghe twe hundert mark vnde vertich mark lub., de helffte van sunte Katherinen vnde de helffte van vnser leuen vrowen laghe.

Anno m⁰ cccc⁰ also men scref l yar do dede Yesse Ta- 12
meson rekenscop vor Hune Paeyson vnde Sonneke Godenson vnde Tycke Golssmyt vnde vor alle broder, do auewarde he van syk dordehalfhundert mark, do he af gynck; de helfte hort vnser lěuen vrowen to vnde de helf hort sůnte Katerynen; dat scude an deme yare, also men scref l yar, dat scude in Hune Paeyyesens hus in sunte Mattyes avende[1] des ersten mandages in der vasten.

Anno domini m⁰ cccc⁰ lxij in deme ersten sondage der hilgen aduent[2], do dede Sunneke Godenson rekenschop vor de gantzen broderschop, vnde Broder Volquortson,

[1] *D. e. den 23. Febr.* [2] *D. e. den 28. Novbr.*

vnde antworden van sik in guden bestanden eruen iiij hundert mark vnde xij mark.

3 Item in nomine domini amen. Anno etc. lxiij jar zo is dar eyn wilkor gheghan ouer deme gannsen laghe, myt deme rade der stollebrodere vnde dat gantse lach, vnde noch dar bauen senden se vj der oldesten broderen in den hoff, datt se des ut kesen scholden; zo sint se wedder ynne komen myt schulken beraden mode, dat de in deme laghe is, vnde dar mede drinkket, dat de syn ber betalen schal in den fefften dach, er de sunne to ghade gheyt, by de broke j punt wassz, vnde dit is so bostedeget vnde boleuet beyde van susteren vnde broderen vnde alle nakamelink so to holdende. Amen.

16 Anno domini m⁰ cccc⁰ lxvj, des ersten sundaghes in der vasten[1], do dede rekenschop Jaspar Grapengreter vnde Broder Volquartzen vor Clawes Brun vnde Jeppe Vyncken, Sunneke Odentzen vnde Berteld Eriktzen, do entfingk Nysse Paweltzen, de do stolbroder wort myd Jaspar Grappengreter, veffte halffhundert mark vnde vj mark sunder na stande rente.

[Fortegnelser paa Gildebrødre og Søstre:]

(A.)

3 Nomina consulum viuorum, qui elegerunt fraternitatem fertorum.

(Atte Namelyng cum vxore.)
(Hinryk Vreze.)
(Anders Moddersson cum vxore.)
(Peter Schutte cum vxore.)
(Tydeke van Ameren.)

(B.)

6 Nomina presbiterorum, qui sunt confratres istius conuiuii.

Primo dominus Nicholaus Laurentii.
Dominus Johannes Bich.
Dominus Johannes de Lekke.
Dominus Thrugillus.
Dominus Ketillus Mathie.

[1] *D. e. den 23. Febr.*

(Dominus Thobyas Hermanni.)
(Dominus Thidericus in Horne.)
(Gerardus custos.)
(Dominus Johannes Dere.)
(Dominus Marquardus Beghe (?), rector ecclesie beati Johannis.)
(Dominus Wernerus Sternebergh.)
Dominus Thomas Marquardi minister ecclesie beate virginis.
(Dominus Detleus de Reneburch.)
Dominus Ditlefus Wossel.
(Dominus Gotscalcus Sweyme.)
Item Petrus Remesnider satisfecit pro vna missa; ista missa debet manere in omni tempore.
Dominus Henricus Vite rector beate Marie in Flensborgh.
Item dominus Petrus Manneson.
Dominus Johannes Brunyg.
Dominus Petrus Tagisson.

(C.)

Merten Aserson.
(Merten Rienson.)
(Nisse Bodde et filius ejus, qui vocatur Pater.)
Mathes Kimer et vxor ejus.
Henneke Strangheson et vxor.
(Wiue Torst de Hotorp.)
(Mates Brun.)
Hennickinus Petri.
(Petrus Pistor) et vxor.
(Haken Matesson.)
(Lasse Terkilson.)
Nisse Boson et vxor ejus.
Botilda Nannes soror Keldebech. 2
Weueke Marrens.
Claus Henricson.
(FykkeIngeburgh ancilla ejus.)
Lagy Keldebek.
Okky Naůensson cum sua vxore satisfecit.
Mathias Lork.
Lilde Ebbye Boesson.
Jesse Andersson cum vxore.
Item Swen Sager vnde sin hwsfrw hebben vol dan voor ere ingang.

(D.)

Nomina viuorum fratrum scilicet fertorum. 4

(Jesse Quost.)
(Tůke Jensson.)
(ThammesJensson cum vxore.)
(Per Lokky cum vxore, suus maritus fidejussit pro ea.)
(Per Lebek.)

(Bo Andersson.)
(Oggy Bulder.)
(Wilken Lange.)
(Jesse Andersson.)
(Tuwi Dregher cum vxore.)
(Mattes Nyghelsson cum vxore.)
(Per Lokky et vxor ejus satisfecerunt per se.)
(Tuwy Dregher.)
(Jeppe Grumsson cum vxore.)
(Per Andersson cum vxore.)

26 **(E.)**

Nomina sororum viduarum.

Primo Bolde Sughetap.
Mette Skødhels.
Telsk Kodes.
Kaye Quôst.
Thyre Jons [non satisfecit per dudum tempus].
(Cye Jepes.)
Katherin Hirdekon.
(Ynge Okkes.)
Eze Kabuppes.
Gydeke.
(Rykyn.)
Vxor Lyktemakers.
(Filia Asseri Aluerichson.)
Gladeban.
Wybe Muremesters.
Syster Hunes.
Kaye Bangh.
Lyne Redlefs.
Merte Studis [non satisfecit per dudum tempus].
Filia Oze Petri Kymer.
Oghens Fedders.
Merte cum d*omi*no Nicholao Lasson.
Modder Korys [non satisfecit.]
(. . . hadh Bughe.)
Ancilla d*omi*ni Marquardi [non satisfecit.]
Sybbe Gerlefs [non satisfecit].
Gunne Arns.
Bolde Hyghemes.
(Merte Prigh.)
Wendel Jeppes.
Mette quondam ancilla d*omi*ni Johannis Jone.
Mette Jacobi Scriuers.
Bege Bruwersch.
Poppe Mages [non satisfecit].
Cysse Owes.
(Bege Bastouers.)
Frowe Fedders.
(Rette Froddes.)
Cristina filia ejus.
Cecil Pytze.
Modder Matesses.
Mette Jesses.
Line Anders.
Wolborgh Stenbeks.
Kay mater Nycholai Okson [non satisfecit].
Elyn Peders.

Katherin Broders [non satisfecit].
Gunne Buwes.
Gunne Schønewynd.
Mette Martyns.
Grete Spekbyder.
Kay vxor Jacobi pistoris.
Theze Bruns.
Marine Tenesnyders.
Wyue Torsth.
Swster Tamesses.
Kaye Persdater.
Kristina Niclesdater. 27
Botilda Kallis.
Katerina Jesses.
Mette Bôrdes.
Wolburgh vxor Petri Olekarl.
Kaye Banges.
Marine Mates Stenson [non satisfecit].

(F.)

Item anno domini m⁰ cccc⁰ xxx⁰ ix. 0

Cecilia Payes.
Talikke Formans.

(G.)

Anno d*omi*ni m⁰ cd⁰ xl⁰ fratres et sorores fiebant. 1*

Primo Sonke Matisson cum vxore.
Item Marquard Jensson.
Item Hans Tomslagher.
Item Geeske . . .dh her Ludeke.
Bolle Eng . . .
Tilzeke.

(H.)

Dit sint de broder, de dar her ingank wth hebben 19 geuen an vnsen leuen vrouen vegen in dat jar, do men screff m⁰ cccc⁰ lxi jaren.

Item Plate.
Item Hayig Payson vnde sin werdinne.
Item Awel Eggerdis.
Item Hans Paison vnde Katrine sin werdinne.
Item Frouue Payiens.
Item Ingge Hunes vnde ere docter vnde ere son.
Item Sunneke Gudenson.
Item Broder Volquartson.
Marine Sunekens.
Namen Broders.
Jep Tamson vnde sin werdinne.
Item Oluf Gadburison.
Item Gadburi Namenson vnde sin werdine.
Folquart Sunekson.
Paye Sunekson.
Jes Louson vnde sin werdinne.

Rode Kort.
Jens Tostison.
Fedder Bennig vnde sin werdinne.
Paye Durson vnde sin werdinne.
Ludeke Alrdes.
Frede Marquartson cum vxore Lene.
Sciscil Ghercken dochter.
Elzebe Anders dochter.
Hans Kok cum vxore cum filiabus ambabus.
Elyn Knutz dochter.
Kerstin Ertmans.
Maryn Lowdetter.
Sofke.
20 Clawes Brun cum vxore et filia Agnes.
Dominus Johannes Kornpaghe.
Jesse Nigelson cum vxore.
Ghereke Rask.
Clawes Kok cum fatre, filii Hennyn Kok.
Elyn Laurensdochter } satisfe-
Nis Peterson } cerunt.
Jep Nisson.
Junghe Clawes Kok, filius Hans Kok.
Kerstin Yensdochter.
Laurens Person.
Detleff Lasson cum vxore.
Sunnek Broderson cum fratre Johanne.
Tôr Bertelsdedter.
Maryn Lassesdatter.
Jense Smader. 17
Mette Maes.
Bol Anderses.

(I.)

6 Anno d*omi*ni milesimo quadringentesimo sexagesimo viij° fratres et sorores, qui intrauerunt festum purificacionis[1].

Hans Velhauer.
Marine Petersdochter.
Jeppe Benwetsen cum vxore.
Janne Bonsen.
Peter Towes wywes mome.
Peter Scroder cum vxore.
Eline Broders dochter.
Ketel Knokenhower, (cum) vxore.
Jesse Bonson.
Peter Bentsson.
Hans Petersen to Polwarm.
Hans Hermenson.
Marine Bertels.
Katerine Kordes dochter.
Peter Jeppesen cum vxore.
Grethe Tames.
Peter van der Leke.

[1] *D. e. den 2. Febr.*

91.

1408, 18. Oktober. Borgemester og Raad i Cimbrishamn give de tyske Kjøbmænd dér Ret til at bygge paa en af dem kjøbt Grund.

Trykt efter en Afskrift fra det 16. Aarhundrede i Rigsarkivet (Hansestæderne, A). Bag paa Afskriften staar: »Dudische Companie tho Samershagen«.

Vor alle christenn lude, die dessenn brieff sehenn edder hörenn lesenn, so bekenne wy Tule Trugels vnnd Ume Magness, borgermeister tho Simbrishaff*n*, de menie rathlude, de ganntze meinheit darsuluest, wo wy hebbenn gegunth dem meinenn koepmanne, de dar plegenn tho sokennde vnnd tho liggennde tho Simbrishaff*n*, tho buwennde vp ere eigene erden, de se hebben reddelickenn vnnde rechtlickenn gekofft vnnde isz ehn geschoteth vp vnnse dinnge tho Simbrishaff*n*, alse vele alse ehnn lustet tho buwennde, also hoch vnnde groth vnnde lannck vnnde with, alse sie suluenn willen, vnnde daruann so scholenn sie vnnsz geuenn jeszlickes jars ein schillennck grote vnnde nicht mehr, vnde schal nummermher vorhogeth werden; dith hebbenn wy dem meinenn koepmanne gegunth tho ewigenn tidenn, so lannge alsze Simbrishaff*n* stann kann, ane dat goth vörbede, dath quime tho vann fures wegenn, dath idt affbrennde, so schölenn sie wedderbuwenn nha alsz vöre; so hebbe wi ehm disse vörschreuene stucke gegunth vnnd gewilköreth mith eineme munde, vnnde isz vnnser aller hieth vnnd ja worth vnnde dath nummermehr weddertholeggennde edder vp tho sprekennde vann vnnsenn nhakömelingen, se sinnth gebarenn edder vngebarenn, so schal dith stede vnnd fast bliuenn tho ewigenn tidenn. Tho enier tuchnisse vnnd merer bewarinnge desse vorschreuen stucke so hebbe wy vorschreuene borgemeistere vnnd rathmanne vnnses dorpes inngesegell vor dessenn breff gehenngeth, dede geuenn vnnde schreuenn isz tho

Simershauen na der borth gades xiiij hunderth jar vppe det achte jar amme dage sancti Lucas des hilligenn euangelistenn[1].

92.

1412, 11. Oktbr. Erkebiskop Peter Kruse af Lund stadfæster og udvider de af hans Forgængere (s. ovfr. Nr. 87 og 88) de tyske (greifwaldske) Kjøbmænd i Rönne givne Vedtægter.

Vedtægterne ere trykte efter den ovfr. S. 533 nævnte, velvillig af Professor, Dr. Pyl tagne Afskrift. I Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet findes en Afskrift, hvorpaa Langebek har noteret: »Ex Diplomatar. Gryphisw. ap Dn de Schwartz 1754«. De ere tidligere trykte hos Carl Gesterding i Erste Fortsetzung des Beitrages zur Gesch. der Stadt Greifswald, 1829, S. 55—56.

In nomine domini amen. Nos Petrus, dei gratia archiepiscopus Lundensis, Sueciæ primas et apostolicæ sedis legatus, constare volumus vniversis, quot anno nativitatis domini MCD duodecimo die vndecima mensis Octobris in villa nostra Rotna in præsentia nostra constituti, discreti e circumspecti viri, mercatores de Grypsuald, qui in eadem villa nostra Rotna tempore capturæ alecum cum mercimoniis morari solent, quasdam literas venerabilium in Christo patrum, videlicet[2] dominorum Nicolai et Magni, felicis recordationis, quondam archiepiscoporum Lundensium, prædecessorum nostrorum, produxerunt et præsentaverunt formam et tenorem, sicut sequitur, continentes *[her følge de ovfr. S. 533 og S. 535 trykte Breve af 28. Oktober 1378 og 24. Juni 1380].*

Post quarum literarum productionem, præsentationem et receptionem mercatores de Grypesuald antedicti nobis humiliter supplicarunt hujusmodi literas seu privilegia rati-

[1] *D. e. den 18. Oktober.*

[2] *Langebeks Dipl. og Gesterding har »scilicet«.*

ficare et confirmare dignaremur[1]. Nos igitur Petrus, dei gratia archiepiscopus Lundensis supradictus, prædictorum mercatorum in hac parte justis[2] petitionibus inclinati prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes propter vtilitatem et profectum, quæ nobis et antedictæ villæ nostræ necnon totæ terræ nostræ Borndeholm ex hoc provenire poterunt, prædictas libertates seu privilegia eisdem mercatoribus per prænominatos prædecessores nostros, vt præmittitur, indulta et concessa cum articulis prænotatis ratificamus, admittimus et tenore præsentium confirmamus hanc superaddens gratiam specialem, quod, si quando supradictos mercatores cum bonis et mercimoniis oportunis in[3] portu vel extra portum juxta terram nostram[4] Borndaholm naufragium pati contigerit, si tamen hujusmodi bona et mercimonia ad eandem terram[5] Borndaholm vendenda ferre proposuerint, ipsi mercatores assumptis secum coadjutoribus, quos [6]prece vel precio[6] ad hoc habere poterunt hujusmodi mercimonia et bona sine quorumcumque[7] impeditione salvare valeant et libere habere. Vnde districtius[8] inhibemus, ne quis [9]advocatorum nostrorum[9] seu quisquam alius cujuscunque conditionis aut status existat, sæpedictos mercatores contra hanc gratiam nostram audeat quomodolibet impedire. In quorum omnium testimonium et cautelam secretum nostrum præsentibus duximus appendendum. Datum et actum anno MCD duodecimo, die et loco, quibus supra.

---

[1] *Gesterding har »dignaremus«.*
[2] *Dette Ord mangler i Langebeks Dipl. og hos Gesterding.*
[3] *Dette Ord mangler i Langebeks Dipl.*
[4] *Her indskyder Gesterding »de«.*
[5] *Her indskyder Langebeks Dipl. og Gesterding »nostram«.*
[6] *Disse Ord mangle hos Gesterding.*
[7] *Langebeks Dipl. og Gesterding har »quacumque«.*
[8] *Gesterding har »distincte«.*
[9] *Gesterding har »advocatus noster«.*

93.

1417, 1. Avg. Skraa for Kjøbsvendenes Lav i Randers, forfattet af Oldermanden og de bedste Brødre med Borgemesters og Raads Samtykke.

Skraaen er bevaret i en lille Pergamentbog, 12 cm. bred og 16 cm. höj (Store kgl. Bibl., Uldallske Saml. 8⁰ Nr. 484). Den tæller 52 Sider i fire Læg og er i et med Skind overtrukket Træbind forenet med et yngre Papirhefte paa 20 Sider. I Pergamentheftet er S. 1—2 et fra først ubeskrevet Omslagsblad, S. 3—20 indeholde den ndfr. trykte Skraa, S. 21—30 ere tomme, og nu følge S. 31—49 de ndfr. trykte Afladsbreve, idet dog S. 34—36 og 46 ligesom 50—51 ere tomme; paa S. 52 findes en rimet Paaskrift fra det 17de Aarhundrede om hvem der ejede Bogen (Lauritz Pouelsen er Bogens rette eier, Hand liffuer vist huo andit siger« o. s. v.). I det derpaa følgende Papirhefte staa S. 53—64 tomme, medens S. 65—72 indeholde de Bestemmelser fra 1570 for Kjøbsvendelavet, som ere trykte i S. A. Stadfeldts »Beskrivelse over Randers Kjøbsted« (1804, S. 87—89). Papirheftet synes som Omslag at have haft et Pergamentbrev (Pantebrev fra det 15de Aarhundrede), men dets første Halvdel er afskaaren, og Bagsiden af den anden Halvdel er klistret til Bindet.

Skraaen begynder med et i Rødt tegnet T, og alle Paragrafoverskrifterne ere skrevne med Rødt; i § 8 er der kommet en Overskrift for meget; § 11 har ingen Overskrift, saa lidt som de senere Tilföjelser §§ 40—42. Haandskriftet har ingen Paragraftal. Skraaen er tidligere trykt i S. A. Stadfeldts »Beskriv. over Randers« 1804, S. 83—87, og i Chr. Bruuns »Randers Kjøbsvendes Gilde-Skraa« (1898). Stadfeldts Text, der er optrykt i N. H. Bay's »Randers ældre Kjøbmands-Liiglaugs Historie«, 1893, S. 41—44, ender dog midt i § 19. — Hvad Afladsbrevene angaar, maa de betragtes som Oversættelser af oprindeligt paa Latin affattede Breve, hvorved dog er at mærke, at Professor Kr. Erslev har gjort opmærksom paa, at det andet, ndfr. S. 569—71 trykte Brev sikkert er falsk (Randers Amtsavis 5. Marts 1897), det er tidligere trykt i Kirkehist. Saml., 4 R. V, S. 82—83. Af det første, andet og fjerde Brev findes sene Afskrifter i Rigsarkivet (Topogr. Saml. paa Papir, Randers Nr. 35). Som det af Anmærkningerne ndfr. ved de enkelte Breve vil fremgaa, kan meget tale for, at flere af dem ere falske. Men derfor have de sikkert dog haft deres Betydning for Helligaandshuset og Kjøbsvendelavet, der samledes i det. Helligaandshuset i Randers forekommer ovfr. S. 213 (1459) og S. 233 (1498).

Randers Kjøbsvende-Lav var et Guds Legemslav; ovfr. S. 252 er nævnt en Del andre Guds Legemslav.

Th*et* skulle alle withe, at pa th*et* aer effter guds burd m⁰ cd⁰ wppa th*et* syttende aer tha wort thesse wilkor weth tage*n* och th*e*nne skraa sc*r*effuen, dictet oc wppa fwndet m*et* aldermands och the bestæ brødhræ i køpswenæ law

m*et* burgmestræ och radhz radh, willie och samtykæ wppa s*anc*te Pædhers dagh ad ui*ncu*la[1] i Ra*n*ders, [2]a p*rimo*[2]:

1. Hur*e* messen oc lywss skulæ holdes.

At en messe skal holdes aff th*et* forne*m*pde law th*et* helly gudz lyghomen til loff, hedher och æræ, ee hwar som alle brødre worde til radhe, och there*s* lyws hengd badhe for leffuende oc døthe, so*m* war*et* haffuer oc nw æræ och ko*m*me[3] skulle wti forne*m*pde køpswene law i Ra*n*ders.

2. Vm igangh, som en kiøbswend skal vtgiuæ.

It*em* at hvilken køpswend, som i laffweth wil ga*n*gæ, han skal gyffue til i gang j t*hynn*e tist øll och ij mark wox.

3. Vm igang, th*er* qwent[4] kiøbswend skal vtgiue,

It*em* fanger ha*n* syden husfru, tha skal han giffue ij mark wox for hende och æy meræ, och sydhen wæræ hon fuld søster och ald[5], och th*er* skal hwær brodh*er* eller søster giffue en grot til baræ clædeth m*et* th*et* første.

4. Enge*n* skal tage*s* i laget, som skielligaftig er m*et* sin b*rode*r.

It*em* ingen skal tages til brodh*er* eller søster wti forne*m*pde law, th*er* skelling haffuer m*et* noger brodh*er* æller søster, før ænd ha*n* forliger sigh m*et* th*em* til foren och gør th*em* skel och ræt.

5. Vm lagæ dryk.

It*em* skal lawe dryk wæræ om gudz lighom dagh[6] ok om fastelaffuen, oc hwa som æy tha søger lawæ dryk, bødhe en halff thynne øll, bwrøll, wten ha*n* ær i loffligh forfall.

6. Vm vloglig gestæ.

[1] *D. e. den 1. Avgust.*

[2] *Stadfeldt har ikke disse Ord; Chr. Bruun læser »apostoli«.*

[3] *Ordets Slutning er utydelig; det staar nederst paa en höjre Side og dækkes delvis af en Plet, som er frembragt af de mange Fingre, der i Tidens Løb have vendt Bladet.*

[4] *Stadfeldt (S. 84) læser »convent«*

[5] *Her synes der afsat Plads til et udeladt Ord.*

[6] *D. e. anden Torsdag efter Pinse.*

It*em* hwilken brodher el*l*er søster wlofflighe gestæ bywdher, bødhe en halff t*hynn*e burøl oc en mark vox.

7. Huo som vloglig skienck*er*.

It*em* hwa, som wlofflighe skenker, wte*n* alderman bedh*er* hanom, bødhe ij mark wox.

8. Huo, so*m* spiier i gillehuset.

It*em* hwilken brodh*er* el*l*er søster, som spiier i gyldhus aff drukenskap el*l*er i gard el*l*er[1] gør husbonden el*l*er husfru el*l*er hyon wmagh, bædhre for hwært sinde en mark vox.

9. Vm broder giør anne*n* saar.

It*em* gør laws brodh*er* anden broder saar el*l*er slaer hanom i tender, bædre th*et* m*et* en t*hynn*e burøl och twa mark wox i laweth och bædhræ i moth sagwolder*en* eff*ter* firæ brødre seyelse.

10. Vm nog*er* drager swerdh eller knyff at anne*n*.

It*em* hwilken brodh*er* el*l*er søster, th*er* dragher swerd el*l*er knyff m*et* wredh how i modh syn lagsbrod*er*, bædre[2] j tyne burøll oc j mark wox och bædre imod sagwolder*en* effth*er* firæ brødhre seylse.

11. *[Her mangler i Haandskriftet en Overskrift.]*

It*em* hwilken laws brodh*er*, som taler wppa syn laws brodh*er* nog*er* the stykkæ, th*er* hans æræ ma krenkæ el*l*er skadhe, bødhe imodh laweth j t*hynn*e burøll och en mark vox och bædre imodh sagwolderen eff*ter* firæ brødhre seylse.

12. At eng*en* skall delæ eller[3] steffnæ sin gillæbrod*er* for and*en* do*m*mer eller p*r*elater.

It*em* ingen brodh*er* skal dielæ eller[3] steffnæ syn laws brodh*er* til ting*e* el*l*er radhus el*l*er for kirke*n*s p*r*elater, tør ha*n* theer syn skuldinge for allerma*n*den och lawsbrødre;

[1] *I Sidens øverste Margen er med Rødt skrevet, altsaa som en Overskrift: »Huo annen giør vmag«, hvilket med en rød Streg er anvist Plads foran »eller«.*

[2] *Her har Stadfeldt (S. 85) »laffue«.*

[3] *Er skrevet til over Linien.*

hwa th*et* gør, bødhe j t*hynne* burøl och j mark wox.

13. Huo, so*m* ey wil lyde oldermanz steffni*ng* oc wil ey bliues wit brød*re*.

It*em* ste*m*pner alderman noger laws[1] brodher trynde ste[m]pne, och ko*m*mer ha*n* æy til swar, ell*er* komer han och til swars och wil æy blyffues[2] laws ræt och gang*er* owerhø*r*igh bort, væræ gildeløs och laweth for wnden.

14. Vm gillæ brod*er* døør.

It*em* døør laws brodh*er* ell*er* søster, tha skulle[3] brødre och søstræ ko*m*me betidhen om morgenen och fyllo lig*et* til kirkæ och offræ[4] for hano*m* och skywdhe en ængilsk til ligskot; brodh*er* och søst*er*, hwa som th*et* æy gør, bæd[r]e en grot til withe i lawet.

15. Huo, som æy offerer.

It*em* hwilke*n* brodh*er* ell*er* søster, th*er* ey offer om fastelawen och om gudz leghom dagh[5], bødhe en grot til withe.

16. Nar lage steffnæ skal holldes.

It*em* skal lawe ste*m*pne[6] alle tidhe wæræ trydie dagh jule och pa hellye torsdagh[7]; hwilken brodh*er* ikke tha mødher, bøthe en grot til widhe, wte*n* han ær i lawe forfald.

17. Huo, so*m* atwares til lage dryk.

It*em* hwa, som worder atwaret til dryk, th*er* brødhre drykæ samel, och æy ko*m*mer, ha*n* skal vtlægæ swa møg*et* som th*en*, th*er* drüker, wte*n* han wiis syt loffligh forfal for bodhet.

18. Huo, som giør sin olderma*n* ell*er* skaffer vmøndig.

It*em* hwilke*n* brodh*er*, som gør syn alderman ell*er* skaf-

[1] *Her har Stadfeldt »gyldes« og Chr. Bruun »gild«, men det utydelige Ord begynder afgjort med et l.*

[2] *Stadfeldt har (S. 86) »blyffuæ«.*

[3] *Stadfeldt (S. 86) har gjort »skulle«, hvoraf »skul« staar i en Linie og »le« i den næste, til »skal to».*

[4] *Ordene »och offræ« ere overstregede, og en yngre Haand har i Marginen tilskrevet to Ord, der formentlig skulde træde istedenfor dem. Stadfeldt (S. 86) læser dem »ga langsom«, som han indsætter i Texten.*

[5] *D. e. anden Torsdag efter Pinse.*

[6] *Herefter følger et overstreget »wæræ«.*

[7] *D. e. Kristi Himmelfartsdag.*

fer wmyndugh, ther alle brødhræ haffuer giord myndugh, bøthe j[1] thynne burøll i laffuet och j mark vox.

19. Huo annen wil skylde for giæld eller ant[2].

Item hwilken brodher, ther skyldinge haffuer til anden brodher anten for giald eller anden sagh, ther i laffuet ma vtrætis, tha skal han ladhe stempne hanom trende ste[m]pninger, hwar tidh met twa brødhre, for alderman och skaffer; ther skal hanom læggis fæmtan daghe for i the trende[3] ste[m]pninger at betale hans brodher, om thet ær giald, eller sætæ[4] weth hanom, om thet ær andre skuldinge; bædhrer han æy inden the fæmtan daghe, tha skal hanom gøres owerhørigh stempnæ offwer och waræ swa gildeløs.

20. Vm noger segtes po logh.

Item om noger brodher, thet gudh forbywdhe, worder sæktedh pa low æntæn wten landz eller inden landz, tha skulle brødhre wares, ath the komme och giffue low met hanom, som the kwnde spørie, at ræt ær och skel filger; hwa som forsømer och æy komer, om han worder atuareth och ær i by, bøthe j grot til withe och swa wtenlandz, om han hoes ær.

21. Vm noger broder eller søster spiller øll vplictelig eller gest.

Item om noger brodher eller søster spiller wart øll wpligteligh, bøthe j mark wox i laffueth eller wæriæ sigh met twa brødre, at thet skedhe hanom til wuaræ; thet same ær, om gesten han (?) brydher swa, tha bædhrer (?) then broder, hanom indbødh, som for ær screffuet.

22. Huo, som bryder stobæ eller skaale.

Item hwilken brodher eller søster, som bridher gildens skale eller stabæ met forradh och villie, han bødher och swa møget i laffuet och giffue staben igen eller och værie sigh met twa brødre, som for ær screffuet.

[1] *Dette Tal er tvivlsomt.*
[2] *Stadfeldt (S. 86) læser »unt«.*
Stadfeldt (S. 87) læser »tvende«.
[4] *Med dette Ord ender den Stadfeldtske Text.*

23. Vm nog*er* ko*m*mer for ma*n*dslet eller eldbrand ell*er* for pelæg*ri*msferd.

It*em* om th*et* swa skedhe, th*et* gudh forbiudhe, at nog*er* war brodh*er* ell*er* søst*er* ko*m*me[r] for wadhe ænte*n* for mandslet ell*er* for ildebrand ell*er* loffuer pileg*ri*ms færd til Rom ell*er* til then helye graff ell*er* til *sanc*te Jeps land och forma æy selff syn thær*i*ng at holde, tha skal hwer brodh*er* og hwar søst*er* hielpe hanom ell*er* hende en ængilsk pen*ning* til thæring ate daghe, eff*t*er han wpa bedes, ell*er* och bædre j mark wox i laweth.

24. Huo som tager plagge eller børn i laget.

It*em* hwem som tagher børn til sigh i gildehus, første brødre dr*i*ckæ, tha bødhe ha*n* firæ grote til vithe i laffueth.

25. At ma*n* skal ey hauæ standend sw*en*næ for sigh.

It*em* ingen brodh*er* skal haffue sta*n*d*er* (!)[1] for sigh sta*n*de*n*de, wte*n* han wil betale for hano*m* som for en anden gest.

26. Huo so*m* vlywd giør i old*er*ma*n*tz ær*i*nde ell*er* skaffers.

It*em* hwa som alderma*n*, sc*ri*ffuer ell*er* skaffer gør[2] wlywdh, første the sta*n*de til ær*i*nde, hwa som th*et* gør, bødhe j gr*ot* til vidhe i laffuet.

27. Huo, so*m* qwæd*er* po bæncken.

It*em* hwa, som quædher benkæuiser, ha*n* bødher en grot til withe i laffueth.

28. At engh*e*n skal hauæ screuen sædæ.

It*em* ing*en* brodh*er* skal haffue sc*re*ffuen sædhe wnd*er* en grot til[3] vithe.

29. At brod*er* eller søster maa indbywde gest i sit stedh.

It*em* huilken brodh*er* ell*er* søst*er*, th*er* fult gør i laffueth,

[1] *Efter Overskriften skal her istedenfor »stander« formentlig staa »swennæ«.*

[2] *I Haandskriftet staar »gør« foran »skaffer«.*

[3] *Er skrevet to Gange.*

och ær han eller hon i laghe forfal, tha ma han sætæ en gest for sigh, man modh man och quinde for quinde, then same afften och alt til stut som en anden brodher.

30. Huo, som ey vtgiuer sit witstud i try aar.

Item hwilken brodher eller søster, ther giffuer syt wether widstut æy wth i try aer, och første the try aer frem gangen æræ, och gør han æy tha fult, som sagd ær, wæræ sigh gildeløs och laffuet forwnden.

31. Huo, som røwer eller tager lywss aff kronen.

Item hwa, som røwer kronen och tager waræ lyws bort om afften wten aldermands mynde eller skafers, han bødhe j grot til withe.

32. Vm noger worder æærløss.

Item om thet swa skeer, thet gudh forbiudhe, at noger brodher ganger i modh æren och fester ther low for och kan æy giffue then low met rætæ, och worder han neder fælligh, tha tørfl han æy meræ tyy til laffueth.

33. Vm noger gillesøster lader sin røkt oc æræ krencke oc worder metleyen (!).

Item om thet swa skeer, thet gud forbiude, at noger war søster, møø eller ænkæ eller æktemandz husfru, ganger wppa wradh och ladher sigh lønlokæ, och worder thet obenbaret, swa thet hon worder obenbaræ berøktedh, tha skal hon wæræ gildeløs fra oss och æy tyy meræ til laffuet.

34. Huo, som ey wil søge til lage dryk.

Item huilken brodher eller søster, ther æy søgher lawe dryk gudz lighom dagh[1], och fastelaffuen, giffue en grot hwert synde til wetherhold.

35. Huilkin broder ey wil søgæ laget vthen lage forfall.

Item hwilken brodher, ther ær i by och æy i laghe forfald och æy søger dryketh (?) fastelaffuen, giffue en grot til wether hold och æy andre tidhe om areth[2].

[1] *D. e. anden Torsdag efter Pinse.* [2] *De 4 sidste Ord staa meget utydeligt.*

36. Huo, so*m* stolæ bryd*er* m*et* foragt.

It*em* hwa, som gildens stole brydher m*et* for radh, ha*n* skal bødhe en halff t*hynn*e b*u*røll och en mark wox i laffueth och gøræ th*em* sidhen swa gothe, som the war*e*.

37. Huo, so*m* ey møder i th*en* hellig andz huss *sanc*ti Søwr*e*ns dagh oc offerer.

It*em* hwilke*n* brodh*er* ell*er* søster æy mødh*er* pa *sanc*te Seuerini dagh[1] i th*en* hellyandz hus och offer syt offer, bøthe en grot i laffu*et*, wte*n* ha*n* ær i laghe forfald.

38. At en messæ skal oc holdes aff gudh oc h*er*re *sanc*to Seuerino.

It*em* skal och holdes en messe aff *sanc*te Seuerin gudh til loff och hær *sanc*te Seuerin eff*ter* alle brødres radh, lig*er*uiss som gudz lighoms messe holdes, i th*en* helliandz hus.

39. At engen skal indtag*es* i th*ett*e lagh, th*er* i andre lagh ær*e* vt dreuen.

It*em* skal och inge*n* brodh*er* indtag*es* i laffueth, th*er* ær aff andre law wtdreffuen for hans snødhhedh.

[Tillæg med en anden samtidig Haand:]

40. It*em* hwilken brodh*er*, som worder vt dielt aff laffwet for sin giæld, th*et* han æy formaa at betale, vind*er* han laffuet igen eff*ter* alle brødhræ seylsz th . . . . swa, at th*et* ma varæ til nadhe . . . .[2]; ænd vorder ha*n* vt dielt, for th*et* ha*n* æy vil betale ell*er* pleye r*et* eff*ter* skrae*n*s ludelse, varæ gildeløs, swa lenge ha*n* haffuer betalet oc giord r*et* for sigh, oc vinde swa laffuet igen m*et* fuld igang, om ha*n* vil haffue laffuet igen.

[Paa Omslagets anden Side med en senere Haand:]

41. It*em* haffuer me*n*nig gyldebrøder samtyckett, att huer skaffer skall ladhe brøghe ij tø*n*ne vtt spissning øll, gyllett vden all tøngy i alle modhe, th*er* god er, oc huer skaffer skall holde en frii skienckere.

[1] *D. e. den 23. Oktober.*

[2] *De ulæselige Ord danne Slutningen af de to sidste Linier nederst paa en höjre Side.*

42. It*em* haffuer me*n*nig gyllde brøder samtyckett, att[1] skaffer skal kiøbe korn til iiij lester øl, som kornet gieller emellom sancti Mickels dag oc sancti Morthenss dag[2].

[Paa Omslagets første Side:][3]

Mdxx fastelagh*en*.

It*em* ana*m*met And*er*s Bay aff gilles pe*nn*i*n*g v ma*r*k vj ß vj d.

Anno d*omi*ni mdxxij ta bleff Andersz Baid xx m*a*rk skøldi til gilde och j m*a*rk til rente[4].

It*em* er gyld*et* Anders Bay x m*ark* . . .[4].

I*tem* jeg Jens Masszen sc*r*iffu*er* y Rand*er*s . . .

Anno domini 1606 det første laget bleff, saa bleff Olluff Olssønn older mannd i købsuenne . . .

* * *

Hær begyndes the afflatz breffue, som til th*en* gudligoms messe ær giffue*n*, som købswene lagh lad*her* wpholde vti th*en* hellyandz hus i Ra*n*d*er*s, først aff firæ gothe cardenales i Rom, th*er* nathe och afflath til giffu*et* haffuer, som æræ [5]Biscarion, D*omi*nicus, Latinus, Petrus[5].

Bissarion[6], D*omi*nicus, Latinus, Petrus, the giffue alle cristnæ mynniskæ, som søger til helli*a*ndzhus i Ra*n*d*er*s i Ars bispdømæ ok styrkær th*et* capella*m* och messer och gudz tieneste, som th*er* daglighe upholdes, oc særdieles gudz ligoms messe, ee[7] hwa tidh søger for pileg*r*ims færd, eller the, som th*er* styrker effter synæ formwæ forne*m*pde

[1] *Efter dette Ord følger et overstreget »hwer«.*

[2] *En senere Haand har overstreget »sancti Mickels dag oc« og tilføjet »oc jwel«, saaledes at Terminen bliver »emellom sancti Morthenss dag oc jwel.«*

[3] *Paa Siden staar desuden øverst som en Skriftprøve: »Borgemester och radt 1586 . . .« og neden under med en ældre Haand »Item wor ther xix marck besegelet«.*

[4] *Dette er overstreget.*

[5] *Disse Navne ere overstregede, og i en Linie under dem er skrevet: »Guillermus, Anthonius, Johannes cardinales«; kun denne Linie findes i Topogr. Saml. Randers.*

[6] *Bessarion, den navnkundige græske Lærde, blev paa Kirkemødet i Florens 1438 udnævnt til Kerdinal og døde 1472.*

[7] *Staar to Gange, skrevet over hinanden.*

capellam m*et* nog*er* ornam*en*ta æll*er* andræ tingh, som th*er* behoff gø*re*s til forne*m*pde mæsser, eller och the, som styrker nog*er* andræ til ell*er* skynder at hielpæ til th*en* bigni*n*g och forne[m]pde messer och gudz tieneste, och s*er*dieles the, som søger tidh m*et* gudeligh akt, how och villie och kerlighet til gudh inden thesse v høgtider, som h*er* effte*r*sc*re*ffne sta*n*der, som ær juledagh och th*en*' helliandz dagh och var fruæ dagh assu*mpcion*is och s*anc*te Jacobi dagh appostel och kirkemøsse dagh, at forne*m*pde capellam och alle ther*es* atende daghe, och swa tit och offtæ ma*n* falder wppa sinæ knæ och leser Aue Maria, nær som the høræ Marie clokæ clemtis och nær som the høræ p*re*sten lese effter messen ve*rbu*m caro factum och homo fact*us*, tha giffuer hwer aff th*em* for hwer tidhe c daghe til afflath aff ther*es* synder, som the skulle brende vti skereseld pinæ.

iiij cardinal*er* gi*iuer* iiij c dage til afflat[1].

Wy Jens[2], m*et* gudz nathe biscop i Ars, stadfestæ th*ette* forsc*re*ffnæ afflath, som forne*m*pdæ cardenales haffue giffu*et* til forne*m*pde gudz tienestæ, och th*er* til ower th*et* tha giffue vy nadelighe aff th*en* makt, som vy til bu*n*den æræ wppa s*anc*te Pe*rs* och s*anc*te Pauels veyne, xl daghe til afflath aff ther*es* synder, som the skulle brende vti skerseld pinæ, oc haffue til vdermeræ stadfestilse ladet henge thette vort ingsigle næden for th*ette* b*re*ff m*et* forne*m*pde cardenales ingsigle.

Alle[3] cristnæ myndeskæ, som th*ette* breff til ko*m*mer, helse vy Pædh*er*[4], m*et* gudz nathe ærchibiscop i Lwnd, Swer*rige*s [primas], paue*n*s sendebudh, Aslac*us* ærchebiscop i T*r*ondhem, Magn*us* biscop i Hildens[5], Jens biscop i Roskilde, Na*m*pnæ biscop i Odense, Parda*nus* bis[c]op i Ros-

[1] *Tilskrevet med en anden Haand.*

[2] *Jens Iversen Lange var Biskop i Aarhus 1449—1482.*

[3] *Der er ladet Plads til, at Begyndelsesbogstavet kunde være blevet skrevet stort og sirligt til med Rødt.*

[4] *Peter Lykke (1418—1436).*

[5] *D. e. Hildesheim.*

borgh[1], Sty biscop i Skaræ, Thomas biscop i Strengenæs, Jens biscop i Oslo, Gerd biscop i Børlum, Jens biscop i Bergen, Hermend biscop i Viborgh, Pæder biscop i Hammer, Seuerinus biscop i Færøy och Antonius[2] biscop vti Staffwanger[3] helsen ewindeligh met then helliandz nathe, som alle værden inde lywser met syn wseyligh kerlighet, met syn mact, nadhe och miskund, alle tro cristnæ mynneske, som theres hobff (!) sættæ til gudh. Nw naden (?) swa ær, at vy begæræ oc ville, at then bigning, som nw begyndes och biges i Randers, som ær et then helly[a]ndz hus, och messer, som ther vti vpholdes aff the helly trefoldighet, som købswenelagh ladher wpholde i Randers i sancte Mortens sogn i thet same stet i Ars biscopsdømme, skal thes vdermeræ styrkes och søges aff gothe cristne mynniskæ och serdieles alle, som thydh søger for gudeligh sagh skuld och gudz tienestæ skuld och høringes messe och andre gudelighe æmbedhe, och the, som ther vt rækkes theres hender til noger myldhedz gerning och bedher gud om nadhe for ald cristenhedh, skulle haffue fredh och nadhe for gudz skuld och retuise menniskers bøn skuld, och the, som ther hielper til then bigning effter syn formwæ, swa at thet mate fulkommes gudh til loff, hedher och æræ och then vardughe hellyand met noger ornamentæ, som ther til behoff gøres, som ær kalk og disk, lyws och messe clæder eller andre ornamenta, som ther til behoff gøres, ok the, som ther ganger omkringh kirkægarden bedendes for

[1] *D. e. Ratzeburg.*

[2] *D. e. Audoenus.*

[3] *Af disse femten Biskoper forekomme de 14 mellem Udstederne af 5, Vordingborg fra den 6. til 11. Juli 1434 daterede Afladsbreve (Dipl. Norveg., IV, S. 624—5; VI, S. 485—6; Ripæ Cimbr. S. 88—89, 389; Ann. eccles. Dan., II, S. 554—5); et af dem, udstedt den 10. Juli 1434, er trykt ndfr. S. 610. Biskop Jens i Bergen nævnes ikke i noget af disse Breve, men en saadan synes heller ikke at have existeret. Just paa Mødet i Vordingborg valgtes Oluf Nielsen til Biskop i Bergen (1434—50) s. R. Keyser: Den norske Kirkes Hist., II, 1858, S. 475—6.*

alle cristne siele, som ther inden hwyles, och the, som ther fyllo gudz lygom och then helly olie til sywge folk och fra, och the, som ther [1]falla wppa theres knæ, nær som ther[1] Marie clokkæ elemtes effter romeræ kirkæ sedh, och the, som ther falle wppa theres knæ, bedendes Aue Maria, nær som Marie nampn nempnes, verbum caro factum, homo factus, met gudheligh how och mylt hiærtæ, swa tytt och offtæ som the thet gøræ, tha giffue vy them och vnde them hwær serdieles aff then nathe, som vy haffue aff gudh och aff then makt, som vy haffue aff sancte Pædher, sancte Pouel, xl daghe til afflat aff then pligt och bodh, som them var sætt for theres synder, som the skulde brende i skærisseld pynæ met hederligh fadhers biscop Jens[2] i Ars hans nades stadfestilse och low.

Wy biscop Jens[2] met gudz nathe stadfæste thette afflath och giffue vy ther til xl daghe til afflath aff then makt, som vy til bunden æræ pa gudz veynæ, sancte Pæders och sancte Pouels.

xv bisper giffuer v^c daghe oc xl dage[3].

Alle tro cristne menniske, til hwilkæ thette breff hender for at komme, helsen vy Jens archebisp i Lwnd, Niels ærchebiscop i Obsale, Aslac ærchæbisp i Trondhem, Jens biscop i Oslo, Antonius[4] biscop i Stawanger, Thorleff biscop i Viborgh, Niels biscop i Lynkøbing, Seuerin[5] biscop i Skaræ, Godskalk biscop i Holland[6], Laurentius biscop i Væxø, Gerd[7] biscop i Hamer[8] met gudz nadhe och then

[1] *Mangler i Topogr. Saml.*

[2] *Se ovfr. S. 569 Anm. 2. Som Prof. Kr. Erslev har gjort opmærksom paa, kan Biskop Jens Iversen Lange († 1482) ikke være den, der skulde stadfæste et Afladsbrev fra 1434, paa hvilken Tid Ulrik Stygge var Aarhus Biskop (1424—49).*

[3] *Tilskrevet med en anden Haand 15 × 40 er forøvrigt ikke 500 men 600; de 40 Dage maa henføres til Biskop Jens' Stadfæstelse.*

[4] *D. e. Audoenus.*

[5] *D. e. Svend.*

[6] *D. e. Holum.*

[7] *D. e. Gunnar.*

[8] *Det af disse 11 Biskoper udstedte Afladsbrev er yngre end det foran trykte. Erkebiskop Jens i Lund er nemlig Johan III Laxmand (1436*

helly kirkes biscopper. Vy sende alle then helly kirkens børn, til hwes nærueren*d*shedh thette breff til kommer, helsen och effter atsillø (!) ewindeligh æræ met gudh, then mylde modher, som ær then helly kirke, hon haffuer omsorgh for sielsens helsen skuld noger andelighe gaffue och forladelse, som ær afflat, forthy at swa tyt och offtæ gothe meniskæ gudelighe tilflyer och wppa kallendes gudz nathe met gudelighe bøner, och the, som ther vedherkendendes æræ theres synder nw for then skuld, at then hellyandz hus i Randers by i Ars bispdømæ tilsøgendes aff alle gothe cristen meniskæ, som til søger fornempde then hellyandz hus for gudeligh sagh ok pilegrims færd, och the, som ther til hielper then bygning, swa thet then messe fullkommes, och giffuer ther noger ornamenta til, som ther gøres behoff til, och the, som ther faller wppa theres knæ och bedhe gudh om sinæ nathe och serdieles for then helly kirkes stat, och nær som the høræ Marie clokæ clemtes effter romeræ kirke sedh och nær som ther fyllies gudz ligom och then helly olie til sywge menniskæ och nær som the ga omkring kirkegarden bedendes for alle cristne siele, hwes croppa som ther inden hwyles, och nær som the høræ Marie nampn ne[m]pnes, verbum caro factum, homo factus, Jhesus nampn nempnes och loffue, tha loffue gudh for sinæ nathe, swa tytt och offtæ som noger thesse gudelighe gerninge gøres met gudeligh akt, tha forladhe vy them hwer serdieles aff then makt, som vy haffue wppa sancte Pædhers veyne och sancte Pouels veyne tha vnde vy oss them hwer serdieles xl daghe til affladh aff theres [synder], som the skulle brende i skerseld pine, met hedherligh fadhers makt biscop Jens[1] i Ars hans stadfestilse och low.

—43). *De samme Bisper findes alle i et Afladsbrev til Stavanger Kirke, udstedt i Lødøse den 9. Juni 1442 (Dipl. Norv. IV, S. 647); fra dette Møde stammer da vistnok Brevet her.*

[1] *Se ovfr. S. 571 Anm. 2.*

xj biscop*er* (su*m*ma vij xl dagh) (Su*m*ma sex hw*n*dhr*e* (aar) dagh oc xl dagh)[1].

iijc lx daghe[1].

Alle me*n*, th*ett*e breff seer ell*er* høræ læsæ, helse vy Twæ m*et* gudz nathe ærchebiscop i Lwnd, Swerig*es* førstæ och pawens sendebudh, Jens biscop i Roskilde, Cristiern biscop i Rybæ, Olrik biscop i Ars, Gerd biscop vti Børlom, Niels biscop i Linkøbingh, Niels biscop i Sleeswigh, Torleff biscop i Vib*o*rgh och Henikæ biscop i Odense[2], th*en* helly kirkens biscop*er*, aff th*en* sa*m*me nathe helse vy alle tro cristne me*n*niskæ, som gudelighe begær*e*ndes æræ gudz nathe och syndens forladelse for thy ath th*en* helliandz hus i Ra*n*d*e*rs by i Ars biscopsdø*m*me, som nw begynt ær och wptag*et* for gudeligh sagh skuld, at hwa som tydh søgend*es* vorder for pileg*r*ims ferd hør*en*d*es* messæ ell*er* andre gudeligh ambedhe och the, som til hielp*er* forne*m*pde bigni*n*g och th*en* messe, so*m* købswene lagh ladh*er* th*er* wpholde, m*et* nog*er* ornamen*t*a, bøger, kalk, disk, lyws och nog*er* som skynder andre til nog*er* mylhedz gerni*n*ge th*er* til at gøræ (?), och the, som gange th*er* omkring kirkegard och bedhe for alle *c*ristne sielæ och for fredh och nathe och for th*en* helly kirk*es* stat och the falle wppa the*res* knæ, nær som Marie clokke clemtes trend[e]sinde efter . . . .

ix biscop*er*. Su*m*ma ccc dagh oc xx dagh[3].

[1] *Tilskrevet med anden Haand; det i Parentes satte er overstreget. Ogsaa her ere Tallene urigtige. 11 × 40 er 440.*

[2] *Efter de her nævnte 9 Biskoper maa Brevet være udstedt mellem 1443 og 1448. Tue Nielsen var Erkebiskop i Lund 1443—1472, men Biskop Jens Pedersen i Roskilde dør d. 13. Sept. 1448. Den 15. Avg. 1448 udstedte de samme Bisper, som her ere nævnte paa Aarhusbispen nær, et Afladsbrev i Kjøbenhavn (Regesta, 2 Ser. Nr. *5616); til samme Møde kan da dette Brev henføres.*

[3] *Tilskrevet med en anden Haand. Ogsaa her er Tallet urigtigt. 9 × 40 er 360.*

Alle men, thette breff seer eller hører læses, hielse vii Torloff aff Viburg, Hennicke aff Otthens, Jens aff Aarss, Knutt aff Viburg oc Jeeb aff Burglom[1] met gutz nathe biscope, giffuende alle troo cristne menniske, som sannelighen skrefftet ære oc anger ock rwelse haffue fore theres synder ock kommer til then helige ands capellæ oc hws i Randers i Aars biscopsdom for gudelighet eller bønes (!) oc pelegrims reysæ skyld, hører messæ, predicken eller andre gutz tieneste i samme stedh, gangher om kirkegardhen oc bether for the døde eller hwo som mildelighen bether for all cristendommes salige statt oc for Danmarckes roligh fredh eller, nar Marieclocke ringes i sammested, læser iij Aue Maria eller hielper nogerlunde till forscreffne capelles oc hwses bygninge oc ornamentæ at forbedre, eller hwo som messæ siie[r] eller lader siie eller forwerffuer at lade siies, hwortiit oc hwor offte the thesse forscreffne ærende eller noger aff them giøre, tha giffue [vi] them aff then mackt, vi haffue aff gudh pa sanctæ Pethers oc sanctæ Powels veghne xl dage til afflat.

v biscoper. Summa ij^{c} dage.

Godswinus[2], mett guts nathe biscop i Scalholt i Iisland, giffuer alle troo cristne menniske, som sannelighen screfftet ære oc anger oc rwelse haffue for theres synde oc søger gutz legommes messæ, ther stick[t]et er aff gutz legommes laff i Randers i then helige ands hwsses capellæ, eller hwo nerwærende bliffuer i forscreffne messæ, nar begiengelse holdes for leffuende oc døde brødre oc systere i forscreffne gutz legommes lagh, eller hwo ther hielper oc

[1] *Mellem de her nævnte 5 Biskoper er to paa hinanden følgende viborgske, Thorlav (1438 — 50) og Knud Mikkelsen (1451—78); Jep blev først Biskop i Børglum 1452. Thorlav blev fra Viborg forflyttet til Bergen, hvor han blev dræbt af Hanseaterne 1455; maaske ligger da Fejlen ene i, at Afskriveren har givet ham hans tidligere Bispesæde.*

[2] *Var Biskop i Skalholt fra 1435 til vistnok 1448 (Finni Johannæi Hist. ecclesiast. Islandiæ, II, 1774, S. 475—7).*

styrcker til for*screff*ne messes oc broderskaps stadighet, gutz tienistes øgelse oc formeringe, el*l*er hwo th*er* beth*er* for Da*n*marcks riges salig statt oc fredh, hwor tiitt oc hwor offte the thesse for*screff*ne articlæ el*l*er nog*er* aff th*em* giøre, swo tiit oc so oflte giffue vi th*em* pa gutz also[m] mechtugste myskund oc pa *sanc*te Peth*er*s oc sancte Powels hans ap*ost*læs macht xl dages afflat aff ther*es* sættebodt.

Su*m*ma c dies[1].

Hederlige oc gudelige personer i kremerlagh i Randers hielse vii broder Esger oc broder Owe, ministri offuer grabrod*er* ordh*en* i Da*n*marck[2], kierligh*en* mett vor h*er*re, ether hederlig oc ælskelig gudelighet, th*er* i ælske oss gutz fattuge men m*et*, villæ vi legge vindh pone at lønæ m*et* andelige velgern*in*ges vederleggelse, thii tage vi eth*er* alle brød*re* oc syster*e* bode leffuende oc døde i for*screff*ne kiøbeswens lagh i Randers til alle oc i alle velg*er*ni*n*ge, som skeer aff alle brød*re* ock syster*e* i all *sanc*ti Francisci oc sanctæ Clares ordh*en*[3] bode i eth*er* leffuende liff ock effth*er* eth*er*s dødh vndende eth*er* delafftuge at vær*e* aff alt got, th*er* skeer dagh ock natt aff begge ordh*ens* brød*re* oc syster i messæ, vecht, faste, bønæ, p*re*dicken, arbeydh, afflath ock alle andr*e* mildhetz gern*in*ge th*er* gutz myskundh lade skee i vor ordh*en* offuer all verdh*en*, tilleggende aff besynnerlig gunst ock nathe, at nar eth*er* døø, gudh giffuet han vorder gud thacknemelig, vorder vortt capittell kundgiordh, tha skall th*et* sa*m*me embede vorde for eth*er*, th*er* pleyer almindeligt ath vorde for vor*e* brød*re*, th*er* døde ær*e*. Jhe*su*s *Krist*us beware eth*er* alle samen. Amen.

[1] *Man skulde vente, at her kun stod »xl dies«.*

[2] *Mærkeligt nok nævnes her to Ministre og ikke som sædvanlig een (s. ovfr. S. 232). Tilmed synes Esger og Ove (Auo Johannis) ikke at have været samtidige. Esger nævnes 1420, Ove bliver 1477 begravet i Randers (Script. rer. Dan., V, S. 526, 527).*

[3] *Se om Forholdet mellem Franciskanere (Graabrødre, Minoriter) og Clarisser J. B. Daugaard: De danske Klostre, S. 24.*

94.

1418, 13. Febr. Prioren for Sortebrødrene i Danmark tilsiger Kjøbsvende-Lavet i Aarhus Delagtighed i alle Ordenens gode Gjerninger.

Brevet er trykt efter en Afskrift fra forrige Aarhundrede i det store kongelige Bibliotek (Ny kgl. Saml., Fol. Nr. 415 b). Dets oprindelige Segl er aftegnet under Afskriften, og under det er Brevet paany afskrevet med Efterligning af Originalens Skrift og Forkortelser. Brevets Text er en Formular, som Sortebrødrene benyttede, se f. Ex. overfor Skomagerne i Haderslev 1424 og 1434 (ndfr. II, S. 48—49, 83—84). Kjøbsvende-Lavet er et af de faa Gilder, der kjendes i Aarhus; 1499 bestaar der et St. Gertruds-Gilde, 1553 oplyses det, at der havde bestaaet et St. Sebastiani-Gilde (Hübertz: Aktstykker vedk. Aarhus, I, S. 88, 154).

Devotis et in Christo sibi dilectis, senatori cæterisque convivis convivii beatæ Mariæ virginis in Arus, dicti kopsvene laag, frater Raymundus[1], ordinis prædicatorum provinciæ Daciæ prior provincialis, salutem et augmentum continuum coelestium gratiarum. Excellente vestræ, ut audivi, erga fratres nostri ordinis devotionis affectione et illius usque in finem perdurante favorabili continuatione vestris satisfacere cupiens desideriis, vobis omnium missarum, orationum, jejuniorum, vigiliarum, abstinentiarum, laborum, ceterorumque bonorum, quæ per fratres nostræ provinciæ videlicet regnorum Daciæ, Sveciæ et Norvegiæ fieri donaverit copiosa clementia salvatoris, participationem concedo tenore præsente specialem, ut multiplici suffragiorum præsidio et hic augmentum gratiæ et in futuro mereamini vitæ æternæ præmium possidere. In cujus concessionis testimonium sigillum nostrum præsentibus est appensum. Datum Arusiæ anno domini mcdxviij dominica prima quadragesimæ[2].

---

[1] *Han nævnes ogsaa 1424 (s. ndfr. II, S. 48—49.)*

[2] *D. e. den 13. Febr.*

95.

c. 1420. *Statuter for Vor Frues Kjøbmandsgilde i Flensborg.*

Statuterne, hvortil der knytter sig en Fortegnelse over Gildets Medlemmer indtil 1531, trykkes her efter H. C. P. Sejdelins Diplomat. Flensb., I, 1865, S. 233—259. Den originale Gildebog, der hører til Marie-Kirkens Arkiv, bestaar af 43 Pergamentblade i lille 4°. Statuterne findes paa Blad 2—6 i den, Medlemsfortegnelsen paa Blad 8—30 og en Fortegnelse over afdøde Medlemmer paa Blad 40—42. Gildet maa være stiftet c. 1400, først blandt de Afdøde opføres Hertug Gerhard II af Slesvig, der døde 1404 (s. ndfr. S. 606), men Gildebogen er først begyndt c. 1420. Gildet grundlagdes med 6 Sk., der af de stiftende Kjøbmænd og Skippere hurtigt gjordes til 60 Mark (s. § 3); Oldermændene forrentede i det Hele Gildets Penge ved at lade Gildets Medlemmer kjøbslaa med dem (s. §§ 4—6). Gildet besad dog ogsaa faste Ejendomme (F. Wedel: Gilder og Laug i Flensborg, 1873, S. 98 jfr. 101) og har formentlig været baade rigt og anset. Iblandt dets Medlemmer findes baade Adelsmænd, Præster, Amtmænd og Borgemestere men færre Haandværkere og kun meget faa Tjenende (knecht); blandt de kvindelige Medlemmer findes kun Hustruer og Døtre, ingen Tyende. — Gildet stiftes som et Mariegilde (en Del Mariegilder nævnes ovfr. S. 216), et Voxlys brændes foran et Mariebillede, der »nu staar i Kjøbmændenes Kapel« (s. § 1 jfr. § 33) i Flensborgs Marie-Kirke, men desuagtet synes det at have sluttet sig til et Margrete-Alter (s. ndfr. S. 582), og noget ind i det 16de Aarhundrede knytter det Forbindelse med Byens Nikolaj-Gilde (s. § 37). En egen Præst synes Gildet at have haft, tidligt i Medlemsfortegnelsen forekommer »Her Hennyngh Ekstede vnze prester« og 1490: »Mester Mangens vnse prester« (s. ndfr. S. 583 og 600. Et Bud i Lavet er 1428 Medlem af Byens St. Gertrudsgilde s. ovfr. S. 144.

At en ny Haand begynder i Haandskriftet, er betegnet ved et halvfedt Bogstav, og hvad der er streget over i Haandskriftet er sat i Parentes (). I Haandskriftet findes ingen Paragraftal. — Statuterne have tidligere været trykte i Clæden's Monum. Flensburg. I, 1768, S. 474—76.

In deme namen godes vnde vnser leuen vruwen, jůncurowen Marien. So hebben dyt de ghennen ghewesen, de ghedichtet hebben dessen wilkore vnde desse broderschop, also her Haghedorne, Hermen van Vmmeren, Ruthger vppe deme Ouene, Hermen vppe deme Ouene, Clawes Redentym vnde Mathias vppe der Lucht, dat got erer zele gnedich sy, vnde vortmer so hebben dar nů over ghezeten erbare lude, de dessen wilkore ghemeret hebben vnde vast ghemaket.

1. Item vp enen vastelauent druncken to hůpe koep-

lude vnde schippern. Do sy rekent hadden, do leep dar ouer vj ß. Do vraghede een: wat wille gy don van den vj ß. Do zede her Haghedorne: wy willen dar eyn licht mede maken laten, dat dar berne vor Marien bilde an deme liik hůs vore an vnser leuen vruwen kerken. Dat sulue bylde steyt nů ter tiit an der capellen der coplude, vnde dar de broderschop ghans van vpghenomen is.

2. Item so begůnde zyk de selschop to merende, dat se hebben wolden olderlude vnde enen wilkore. Do ghinghen vt de vorbenomeden sesse vnde koren olderlude vnde makeden enen wilkore: Dat we dar neen to secht olderman to wezende, de heft vorbroken ij tunnen beers.

3. Item beghunde sik de broderschop to beterende, dat van den vj ß myt der gnade vnser leuen vruwen worden lx mark myt rechter copenschop.

4. Item aldus scullen de olderlude dat vort an holden: wanne sy penninghe hebben vnde dôn sy mank de broderschop, de penninghe schullen sy nicht leggen to ereme gůde; wen wat sy kopen mit den penninghen, dar schal men op scriuen een sloten cruce — dat is vnser leuen vruwen merke — so moghen coeplude vnde schippern zeen, weme dat goed to horet. Vnde weret, dat id jenich weygherde den olderluden desse penninghe mid syner copenschop to nemende, de heft vorbroken j půnt wasses vppe deme bezemere gheweghen.

5. Item mit dessen penninghen schullen sy copslaghen alzo langhe, dat de olderlude de wedder eschen.

6. Item wat sy islykes jares wynnet mid den penninghen, dat schullen sy bringhen an de broderschop by deme hoghesten bröke

7. Item wanne de koepman to hôpe drincken wil, so schullen de olderlude to zeggen laten broderen vnde sůsteren, so schullen de erbaren vruwen zyk zuluen to hôpe vorboden vnde ghan an ere broderschop vnghebeden, de

dar sint zunder vôrual; we dat nicht en deyt, de hefft ghebrôken den wilkore.

8. Item so schal eyn jeslyk ghan an syn eyghene broderschop by synem hoghesten wilkore; vnde heft dar yement werff, de schal den olderluden to zeggen vnde betalen syn beer, eer dat he wech gheyt.

9. Item we dar gheste bidden wil, de sint gode vnde vns willekômen, vnde dar gheste bringhet, de schal den olderluden to zeggen edder deme scriuer; vnde eyn jeslik ghast schal betalen van myddendaghe to der maaltiid des auendes ij eng*elsche*, item van der maaltiid des auendes bet de broder to hûs ghan ij eng*elsche*.

10. Item schal dar neen man den anderen entfanghen vor enen broder edder vor ene zûstere, sûnder he spreke den olderluden to: sy willen weten, we der broderschop werdich sy.

11. Item wanne de olderlude bedoruen gôde knapen, de ghan schullen mede der broder werff, we des weygherd, de heft vorbroken ij mark wicht wasses.

12. Item wanne de zelschop des auendes to hûs gheyt, so schullen de schencken also langhe na bliuen vnde vorwaren dat beer vnde spôlen de beker vnde droghen de, dat sy verdich syn des anderen daghes; don sy des nicht, so hebben sy vorbroken j tûnne beers.

13. Item wanne de olderlude orloff gheuen, dat een jeslic schal ghan to goder nacht, vnde blyft dar jement na zittende ane der olderlude dank, de heft vorbroken j tunne beers.

14. Item oft dar jement den anderen stotte edder schoue edder na sloghe mid wapender hand, de heft vorbroken j tûnne beers.

15. Item ofte jement spreke vppe des anderen ere, he were buten der brôderschop edder dar bynnen, de heft vorbroken iij m*a*rk wicht wasses.

16. Item we deme anderen stele an der broderscop alzo vele alzo ij eng*elsche,* de heft vorbroken de broderschop.

17. Item so schal dar nement vorkôpen edder kopen in der broderschop; ok so schal dar nement wedden edder dobelen in der broderschop; ok schal dar nement den anderen grôte schalen edder grote bekere edder meer, wanne em behaghet, to drinken vnde myt bere begheten; we desse vorscreuen stucke deyt, de heft ghebroken j groten.

18. Item we alzo vele drincket, dat he dat vnhoflyken wedder in der broderschop edder in deme houe ghift, dat it bezeen worde, de heft ghebroken j tûnne beres.

19. Item oft dar jenich man kyfaftich worde an der broderscop mit deme anderen, dat schal men den olderluden zeggen, vnde we den olderluden nicht horen wil, de hefft vorbroken de broderschop, sûnder dat se ene begnaden willen.

20. Item so schal dar nement dreghen an de broderschop jensen edder wapen, sunder sy dôn dat den olderluden edder den schencken, edder ok de knechte bliuen bûten der dôren dar mede.

21. Item so schal dor ok nement zitten an der broderschopp oppe den bencken, sunder he wille betalen.

22. Item oft dar jement schelaftich worde mit deme anderen vnde ghinghe to hûs vnde halde wapen vnde wolde enen slaan, wert dat bezeen, he betere dar vore j pûnt wasses oppe deme bezemere gheweghen, dar wmme dat id vorzaat is.

23. Item ofte hir jement den anderen bloet wundede, dat got vorbede, de heft vorbroken j bezemer pûnt wassz.

24. Item wanne hir gherekent is, so schal eyn jeslek syn beer betalen edder des anderen daghes; we des nicht en deyt, de heft ghebroken iiij mark wicht wassz.

25. Item oppe den zuluen dach schal men beghan

sustere vnde brodere; dar schal een jeslek broder vnde suster, de dar sunder vorual is vnde bewysen mach, dar komen vnde bringhen dar syn offer; we dat nicht eyn deyt, de hefft ghebroken j mark wicht wassz; dat schullen vorwaren de olderlude.

26. Item des zuluen daghes heft dar jement ghebroken luttik edder vele, wil he beteren, so schullen de olderlude dar gôde knapen to nemen vnde laten se beteren na gnaden.

27. Item is dar jement, de dar nicht beteren wil vnde den wilkore ouerghift vnde secht, he wil vnghedwnghen syn, den schal man scriuen vti deme bôke der broderschop, wente he heft sik suluen vorwyset; he kan dar ouer nemende nene schult gheuen.

28. Item ofte dat jement dede an hasticheit edder an drûnkene môde, vnde eme na leet were, vnde wolde gherne beteren, so schullen de olderlude spreken myt den broderen vnde laten ene beteren na gnaden.

29. Item so schal eyn jeslek olderman twe jar olderman bliuen; so mach men ene affzetten vnde bynnen twen jaren wedder inkezen.

30. Item dessen wilkore vnde broderschop beuale wy olderluden na olderluden, dat so deme enen alzo deme anderen; were id, dat se des nicht en deden, so scholen sy dar zuluen vore beteren.

31. Item is dit de wilkore vnde de broderschop, de dar maket is vmme der misse willen vnser leuen vruwen vnde vmme vnser zeele salicheyt willen.

32. Item we dessen wilkore nicht holden wil, he mach neen mid vryen willen zeggen; hir is nement to bedwnghen.

33. Item weme desse wilkore vnde broderschop wol behaghet, de sta op vnde loue vnser leuen vruwen truwe broderschop; item so boghe een jeslek syne knee vnde

spreke gode vnde vnser leuen vruwen j Pater noster vnde j Aue Maria; item so spreke en jeslek j Pater noster vnde j Aue Maria vor alle de sustere vnde brodere erer zeele, de vte desser broderschop ghestoruen sint, dat got en altemalen gnedich sy; item vor vader vnde vor moder vnde vor alle cristene zeele vnde vor jw zuluen, dat jw got stercke an eneme ghuden salighen leuende. Amen.

34. Item so beghunden zy an dem namen godes, dat se leten holden an der weke iij misse vnser leuen vruwen to denste vnde to loue.

35. Item so schal de ene olderman hebben de kisten vnde de andere schal hebben den slotel.

[Senere Tilföjelser:]

36. Anno xv^{c} xiiij mydweken in den vastelauent[1] ys van allen broderenn beleuet, dat eyn islich broder vnde suster schal ein dach tho laghe kamen; he kame edder nicht, scholen se doch eyn dach bêr betalen.

37. Item ock wort beleuet, dat sunte Nicolawes lach[2] schal ock men holden mede in den vastelauen vnde scholen den ock rekenschup don vnde olderlude kesen, de vnkost schal Marien thogerekent werden, de dar olderlude to sin.

[Medlemsfortegnelse:]

In den namen vnzes heren. So sint dyt de suster vnde broder in vnzer leuer vrouwen lage des kopmans to Flensborch vnde to sûnte Margreten altare.

To deme ersten:
(Her Erik Dozenrode.)
(Her Nycolaus Wichman.)
(Her Johan to Stenberghe.)
(Her Hinrik Saffe.)
(Her Hartich Bostede.)
(Her Meye.)
(Her Hinrik Stûueneryngh.)
(De mynister in dat closter.)
(De gardyan.)
(De kustos.)
Her Vedder.
(Iwer Jul.)
(Ghermen Erikesson vnde sin wiff.)
Johan Petersson.

[1] *D. e. den 1. Marts.*

[2] *Se ovfr. S. 193.*

(Nysse Berendesson.)
(Hermen Kyl vnde syn wiff.)
Kalge Vrederikesson et vxor ejus.
(Her Hennyngh Ekstede vnze prester.)
Heyze Goltsmyt cum uxore Kerstyn.
Taleke Kopekens.
Hans Lůdekensson et vxzor ejus.
(Hans Heryngh.)
Mange Ketelsson et vxzor ejus.
Steffen Trimyngh.
(Hinrik Jacobesson) et vxor Agnus.
(Hans Holste.)
Kůrt Mertensson.
Anders Bangh (et vxor Eline).
(Ketel Jůrygensson) et vxor ejus.)
Beneke Brodersson et vxor ejus Katerine.
(Broder Jůnghe.)
(Ludeke Goltsmyt et) vxor Grete.
(Hermen Vpleggher) et vxor Katerine.
Jorden Moller et vxor Ghezeke.
Hans Cremer (et vxor Elzebe.)
(Peper) et vxor Katerine.
Katerine Hartighes.
(Hans Stenbe[ke].)
(Jacob Velehauer.)
(Pawel Rozenůelt.)
Clawes Dordewant.
Hennyngh Voet.
(Her Johan Hoghedorp prester.)
Hinrik Wizeman.
Ludeke Pren.
Arent Wittenborch.
(Curt Taskemaker) et vxor.
(Hans Repsclegher.)
(Hermen Ouerkerke.)
(Hans Dytzoů et vxor.)
Jorden Bekker.
(Volquard Autesson.)
Hans Lytzow.
Hans Schikkepyl et vxzor.
Peter Puk et vxor ejus.
Hůne Payesson cum vxore Ynghe.
(Mester Hinrik et vxor.)
Jesse Jepesson van Sunderborch et vxor.
Tord Scroder (et vxor ejus).
(Clawes Sweder een schipper.)
Werneke Schomaker et vxor ejus.
Arent Rode.
Hinrik Medowe.
Clawes van Eůeren.
Hinrik Stelter.
Kalge Bonesson et vxor ejus.

Tydeke Groneman.
Magnus Hayesson.
Clawes Cremer (et vxor).
Fawel Dorswen et vxor ejus.
Peter Jul.
Hinrik Pans.
Jesse Pederson Rudebeke et vxor ejus.
Wilhelm Wilmesson.
Tydeke Smyt.
(Hans van der Lippen.)
Marquar Bouenou.
Hinrik Kornepaghe et vxor.
Bertolt Gos.
Jesse Karelesson et vxor ejus Ingeburgh.
Hans Dargheman.
Diderik Bars et vxor ok sin dochter.
Diderik Sparke sines wiues broder.
(Agnus Vedders.)
(Hans vamme Hamme) cum vxore Mette.
Her Hinrik Schade kerkher to Openra.
Ericus Båndesson.
(Jeppe Wyze) et vxor ejus.
Sweyder Lånt.
Clawes Mychghel.
Godeke Smyt et vxor ejus.
Peter Oghessone et vxor.
Scheneuelt et vxor ejus.
Peter Bertoldesson.
Mette Tordes.
Jesse Tordesson et vxor.
(Rode Jesse.)
(Her Jones Bik prester.)
(Her Hans Nielsson prester.)
(Okke Willesson.)
Hildebrant Scroder cum vxore.
Hermen Katte et vxor.
Jeppe Hermensson cum vxore.
Hinrik Ranzou.
(Clawes Mode.)
Hartich Arnekil.
(Ryxze Frederikes.)
(Jones Feddersson et vxor Karin.)
Laurens Jonesson et vxor Inge.
(Nicolaus Butendik) et vxor.
Molti Laurensson.
Hinrik Bulle et vxor.
(Peter Smit et vxor.)
(Hans Kok et vxor.)
Her Broder to sunte Ghertrud[1].
(Clawes Selyn) et vxor.
Andreas Sedeler (vxor).
Banneke Hayesson cum vxore Bold.
(Berent Ouerscherer et vxor.)
Eler Hopener cum uxore Efte.
Hans Meldorp et vxor.
Enghelke Goltsmit (et vxor).
Nisse Jonesson.

[1] *Mon Flensborgs St. Gertrudsgilde s. ovfr. S. 128.*

(Terkil Nielsen) cum uxore Inge.
Nis Jêbson cum uxore Suster.
Henneke Brůn.
Albert Scroder van Zegharde.
Claws Dreyer myt (Hans Herynk) is.
(Namen Gholsmyd) cum vxore sua.
Hinrik Růnghe.
(Nanne Boson.)
Peter Deken (cum vxore Suster.)
Hans Mårborch.
(Jesse Jwl cum uxore Lynæ).
Per Tamson cum uxore Elyn.
Hinrik Rethaghin cum uxore Katerina.
Beneke Kallison cum vxore Thôre.
Gereke Bekker cum uxore Marin.
Volkqm (?) Meyger.
Hermen Schutte (vnde syn wyf).
Jeppe Sutor vnde syn wyf.
Esbern Jenson.
Ghereke Vynke.
(Mattes Pædhirson.)
Smadder cum uxore Mette.
Broder Tymme.
(Bybauwe de Můremester.)
Hans Kok van deme Berghe.
Detmer Taschemaker cum vxore.
Dominus Nicolaus Paschedach cappellanus in ecclesia sancti Nicolai.
Gheze Albrectes Gronouwen dochter.
Mamme Tamses.
Henneke Went.
Jesse Deken.
(Tůke Broderson cum uxore Kerstyne.)
Torlow Jeepson cum uxore Kaye.
Peter Brwn cum uxore Katheryne.
Las Man cum uxore Swænneke.
Tůke Wiit cum uxore Gyde.
Nis Brwn cum uxore Kerstyne.
Nisse Achtorp vnde sin wiff Mette.
Kersten Werkmester cum uxore.
Jesse Frese anders gheheten Peters.
Clawes Godow.
Thideke Schroderknecht.
Goddeke Voget vnde sin wyf.
Peter Remsnider tho Nacschowe.
Hans Plaute tho Nackschowe.
Hennyg Cok cum uxore Kateryne.
Clawes Cok cum uxore.
Lucas Maler cum vxore.
(Thomas Peter Beckersson.)
(Thomas Jensson cum vxore.)

Anders Jonsson cum vxore.
(Jeppe Tammesson.)
Luder Detleuesson cum vxore.
Her Peter Rycleuesson.
Cissel Krabbes.
Langhe Mathias.
Jahan Snellynk (cum vxore).
(Maugns Krôk) cum vxore Mette.
Nisse Drukken, Biscop Gherdes[1] knecht.
Kerstyne Tûkes.
(Jacop Kremer vnde sin husfruwe Katheryn.)
Erik Nyelson wepener.
(Knwt Jensson knape.)
Rikquart Rikkilson cum uxore Elyne.
Luder Hanson.
Jeppe Tortson.
Mester Jahan.
(Tomas Jahanson.)
Jahan Brokenhws.
(Jes Thwrson.)
Nis Hermenson.
Peter Hermenson.
Hans Bundesson.
Beneke Hermenson.
(Jesse Thruwilson biscop Ølriks[2] knecht.)
Hinrik Da.
Kerstyn Lasses.
Vruw Abele van Tynen.
Bernt Pederson.
Wolborch Pederson.
Jesse Peterson vnde sin husfruw Mette.
Bleek vnde sin husfruw Ghrete.
Jeppe Matson.
Lill Oleff.
Ghert Schulte.
Jesse Schûtte.
Mette Hunwordes cum filia Grete.
Bernd Nyghelson.
Jahan Smyth.
Nisse Jensson.
Tymme Appelgharde.
(Her Clawes Nielson, kerkhere to sunte Nicholaus kerke in Vlensborg.)
Lawe Wiltfange.
Clawis Schynkel.
Peter Schûtte van Alsen.
(Tiile van Køllen) vnde sin husfruw Nezke.
Werneke Pranger.
(Hans Nykale)
Marquart Stiigsyn.
Anders Martensson Belowe.
(Jeppe Krumpen.)
Mougns Niist.
Mougns Ghriis.

[1] *Biskop Gert Gyldenstjerne i Børglum († 1452) havde c. 1427 virket som Høvedsmand i Flensborg.*

[2] *1424—1449 er Ulrik Stygge Biskop i Aarhus.*

Pynnenberch.
Jesse Twrson.
Hertoch Alleph.
Her Johan Stake.
Henneke Dozenrode.
Her Nyclawes Michaelis.
Johannes Boecii scriptor cum vxore.
Hinryk van der Molen.
Hans van der Heyde.
Jurries Sleper.
Clawes Kedyngh.
Hans Bosson cum vxore.
Olde Hinryk.
Hinrik Feerst,
Peter Schutte.
Hans van der Haůen.
Clawes Tralowe (cum vxore).
Clawes Stolte.
Hinrik Wynman.
Paye Jepson cum vxore Vrowe,
Johan Dosenrode.
Seuerin Vrese.
Blawe Hinrik.
Nysse Bossen cum vxore Ketherine.
Broder Hinrik de gardian to Flenseborch.
Eggardes cum vxore.
Broder Merten Dosenrode.
Wydstych Peterson genomet Schutteke.
Herman Mokelman.
Henningh van den Haghen cum vxore vor Margrete.
Vrome Hans.
Bundy Bolzendal.
Johan van Sygghem.
Clawes Stake.
Hans Breyde.
Maties van Remmelze.
Hans Bastelts.
Egghert Heesten.
Reymer Zeestede.
Egghert van der Herberghe.
Hinrik Stake.
Henneke Hauerbeer.
Marquart Seestede.
Hans van Kollen vnde Tale van Kollen syn husvruwe.
Tydeke Gredorberch cum vxore.
Jesse Reuentlowen.
Lodewich van dem Horne.
(Clawes Splyd) cum vxore Margareten.
Berent van Bardorp.
Hinryk Sinne.
Tydeke Bere.
Hans Tylsson cum vxore.
Mester Hermen cum vxore.
Mattyyes Hake cum vxore.
Albert Kellerknecht cum vxore.
Cort van Hamme.
Bernt Bůsman cum vxore.
Hans van Paeyne.

Clawes Vyncke cum vxore.
Hynryk Průse cum vxore.
Hinry Cornhaghen vnde sin wyf.
Hinryck Moncyck.
Peter Ose.
Hans Boleken cum vxore.
Hertych Nerynck cum vxore.
Broder Ywl cum vxore.
Hans Weneholt.
Peter Houemester.
Hans Smyter cum vxore Ingen.
Ture Nigelses.
Clawis van Aleuelde her Detlefs sone.
Clawis Ransow her Scackenson.
Iven Meynstorp.
Ghert Walstorp.
Otte van Tynen.
Jacop Brůmmer.
Here Bertold Ronnouw.
Her Werner Gezeuitz.
(Otto Rantzouw.)
Cristoffer myns heren basuner.
Clawis Schynkel.
Truwils Peterson.
Clawis Staal.
Kersten Bode.
Hans van dem Berghe.
Mester Dyderik Klockengeter.
Peter Rudebeke.
Bendictus van Aleuelde.
Keldebeke.
Tomas Reyneken cum vxore.
Hermen van Køllen.
Nisse Jonson cum uxore.
Mester Hyntz cum uxore.
Hinrik Kok vnde sin wiff.
Dreus vamme Hůrne.
Hermen Boosman.
(Peter Stiich) cum uxore.
(Claws Smyter) cum vxore Cristina.
Hans Porsse vnde Yngghe.
Jesse Mws.
Marquart van dem Holme geheten Nyelson.
Hennynk Gropengeter cum uxore.
Item Laghe Røød cum uxore vru Margrete.
Item Hans van Weueren.
Wedeghe Plate vnde Peter sin knecht.
Item Rutgher Bůneman.
Eler Bodendorp.
Hinrik Arndes.
Albert Kallison.
Hans Werkmester cum vxore.
Anders Hennekesson cum vxore Thete.

D*omi*ni mylesymo [cccc⁰] xlj yare.
Hinryk Scheffot cum vxore.

Peter Achtorp.
Hans Toghesson myt syner husvrowen.
Jesse Schypper.
Pawel Schultes.
(Dorothea . . .)
Arnd Hovel.
Ludichke Herman cum vxore.
Vrouwe Katherine Frezes.
Merthen Wischur.
Mathias Kerstenson.
Haygynk cum vxore.
Hans Vôs.
Hans Blomberch.
Yacop Manderowe.
Tytke Platen knecht.
Gert Grote vnnde vro Mette.
Kort van deme Berge mit Gheseken syner husurowen.
Hinryk Smyt, Anneke syn huswrow.
Gert van der Herberghe cum vxore Abel.
Peter Pauwelson.
Detmer.
Laurens Gammel.
Ludich Botzman.
Bartholomeus vnde sin husurouwe.
Hynryk Korf.
Gherke Schutte, sin werdinne Taleke.
Ane Gotkes, Gøtkes Mestemaker werdyne.
Detlef Rote cum vxore Syle.
Peter Germenson cum vxore Anne.
Wylken Hotviltter cum vxore.
Dreues Scroder.
Clauwes Detmersche.
Detleff Ghotson.
Meyster Johan Murmeyster.
Hans Vistensse cum vxore.
Broder Bennickson.
Clauwes Bruen cum vxore.
Thomas Peterson.
Frederik Berchleye.
Bern Berchley.
Peter Vryse cum vxore.
Kersten Goltsmit.
Tort Torsen vnde Mette sin husurowe.
Hinrik Rask.
Hans Knapp.
Hans Frese cum vxore.
Hans Schonink cum vxore.
Laurens Nyelson.
Seuerin Broderson cum vxore.
Johan Berkleyge.
Jesse Anderson cum vxore.
Hynrik Scrøder vnde Kerstine sin husurowe.
Ludick Torstede.
Diderik Neelson cum vxore.
Kersten Wischure.
Dominus Johannes Selsynge.
Hynrik Brant broder.
(Gerike Prene.)

Hans Payson fr. cum vxore.
Lasse Nyelson fr.
Henninck Beerson fr.
Hans Grônowe.
D*ominus* Gherardus Prên.
Siuert Payson.
Thewes Alerdes cum vxore.
Clawes Kremer cum vxore.
Herman Kremer cum vxore.
Anthonius Prên.
Kerstine Kallesson.
Lasse Nigelsson cum vxore.
(Gherke Nigelsson.)
Hans Ws.
Hans Cremer.
Erik Nigelson vnde Kerstine sin husurowen.
Vreseke.
Inge, Clawes Kakes dochter.
Hans Payesson cum vxore.
Lasse Bundesson cum vxore.
Tuke Kallesson vnde syne husurowe.
Haken Kallesson.
Nisse Riggelsson.
Oloff Petersson.
Willeken Hotuilter cum vxore.
Hans Rødink.
Jeppe Kalesson cum vxore.
Heyne Schomaker.
Cristiern Tukesson.
Gotzik, Hermen Bosmans knecht, ij ß dedit.
Gotzik Dues.
Jacob Tomesson myd sinen wiiff.
Otto Rantzouw cum vxore Elin.
Jurgen Ketelsson mit Dorothien syner husurowen.
Hans Mickelsson.
Her Dyderik Strys.
Hern Laurencius Lund officialis.
Hans Krane.
Volmers Bremer.
Jacob Om.
Beert Boddeker.
Meyster Vruwendorp.
Peter Didickson.
Olrik cum vxore.
Klaes Thesmon.
Peter Tidichson.
Hinrik knecht.
Kort Hiltmers.
Boye Paynson cum vxore.
Hans Splithoff cum vxore.
Jaspar Gropengeter cum vxore.
Arnd van Hassele.
Peter Holmer cum vxore.
(Tuke Kallesson husurowe.)
Euerd Werkmester.
Gotziik Stake.
Hans Petersson cum vxore Gerdrud.
Gotziik Snell.
Poppe Jepsson mit syner husurowen.

Truwels Jensson vnde Kerstine sin husurowe.
Hans Kok cum vxore.
Erik Smyt mit syner husurowen.
Cissel Bruns.
Peter van deme Horne.
Vldy Vedderson.
Item Peter Holmers wiif.
Item Erk Jeppes.
Item Pawel Tortson.
Item Bernt to Solte.
Item Hinrik Blesse myd sinen wiffe.
Item Jeppe Moltson cum vxore.
Item Jes Masbul vnde sin wiff.
Item Hinrik Stolte vnde sin wiiff.
Item Clawes Brunkhorst.
Item Clawes Rysenberch cum vxore, non dedit.
Item her Tůkke.
Item Detloff Vaghet.
Item Peter Storm.
Item Nikkel Swensen.
Item Johan Teteson myd sinen wiiff.
Item Hinrik van der Osten.
Item Bundye Jenson.
Item Okke Vederson.
Item Peter Toůeson myd sinen wybe.
Item Jacob Staffuelt.
Item Nisse Peterson cum vxore Ture.
Item Ingheborch Jesses.
Item Iwer Neghelson.
Item Vldy Vederson.
Item Hans Wulleff vnde sin werdinne.
Item Peter Petersson vnde sin werdinne.
Item Ludeman Kok vnde sin werdinne.
Item Jacob Archste vnde sin werdinne.
Item Jacob Tomslegher myd siner werdinne.
Item Annichke Broders.
Item Hinrik Scroder.
Item Hinrik Bekeman.
Item Jesse Hunt.
Item Lasse Nielson myt der hůsfrowen.
Item Matsse Peterson.
Item Hune Ebbyson cum vxore Katerin.
Item Hinrik Moller.
Item Ludich Moller cum vxore Woldeborch.
Item Heninge Plate.
Item Jep Ebbyson.
Item Clauwes Vink mynor.
Item Iwer Scroder cum vxore.
Item Iggheborghe Heninges, non dedit.
Item Gundi Hanson.

Item Jesse Martenson, non dedit.
Item Nisse Martenson.
Item Herman Schroder myt ter husfrouwen.
Item Thimme van der Heyde.
Item Arnt Rode cum vxore.
Item Claues Smiter cum vxore.
Item Jacup Coppin.
Item Hinrik Dosenrade.
Item Claues Flen.
Item Henneke Matson.
Item Hinrik Meyenborch.
Item Tammes Runthouet.
Item Detleff Lasson.
Item Peter Payesson.
Item Masse Jvrinson.
Item Hermen Jenssen.
Item Jacup Bodeker cum vxore.
Item Hans Pawelson cum vxore.
Item Claues Kari.
Item Oluff Anderson.
Item Hans Prusse.
Item Thugi Nyelson cum vxore to Truelbul.
Item Hinrik Leuenoge cum vxore Elin.
Item Tymme Kortson.
(Item Hans Frendy.)
Item Jesse Ludichson cum vxore Annen.
Item Jens Hunenson.
Item Johan Matson.
Item Hans Hagenson.
Item Jes Kalison to Blanze cum vxore.
Item Jes Brun.
Item Hinrik Smid cum vxore, Vxerager.
Item Marquart Prutze.
Item Marquart Werkmeyster.
Item Jep Bůrnson.
Item Jep Peterson.
Item Marquart Holdenson.
Item Hinrik van deme Hoge.
Item Henning Plate.
Item Iwer Plate.
Item Clauwes Tomscleger cum vxore.
Item Pawel Tamson.
Item Hinrik.
Item Clauwes Kok cum vxore Sissel.
Item Broder Jenson.
Item Peter Goltsmid.
Item Hans Skefvod cum vxore.
Item Tydich Skefvod cum vxore Doretie.
Item Anders Kornepaghe.
Item Herman Goltsmid cum vxore.
Item Goslik Stielsz.
Lipholt Rosenberch.
Hans Berndes cum vxore.

Peter Smit to Apenra.

Anno domini m cccc lx⁰ jar.

Clauwes Runthowet cum vxore Gerdrut.

Herman Swarholt myt syn husvrouw Geske.

Jens Berttelson.

Peter Runthowet vnde syn huswrowe Bottilt.

Ludert Rask.

Anders Thamson.

Aggo Broderson.

Las Storme cum vxoribus.

Boye Jenson.

Clauwes Freze.

Marten Kremer (cum vxore Gerdrut.)

Nis Bruen.

Clauwes Elerson.

Oluff Hermenson cum vxore.

Jesse Mamson.

Anno domini m cccc⁰ lxj jar.

Glauwes Holdenson cum vxore.

Hans Ebbeson.

Marten Ærlinger cum vxore.

Her Peter Stud.

Peter Rossen vanachtich to Laghebro.

(Hans Brun.)

Jep Thorlison cum vxore Mette.

Jep Keelson.

Gerke Bodchow.

Paye Thadison.

Laurens Poppenson cum vxore.

Hans Oldelant.

Int jar vnses hern m cccc lxij jar.

Hans Mateus cum vxore.

Peter Tortson mii sin werdinne Tilske, vnde Herlich.

Albret Glasemaker cum vxore.

Hern Hinrik Detmari.

Hern Eler Schutte.

Hartich Schinkel mit syn werdinne frowe Katerin.

Peter Ludichson cum vxore Marin, vnde Anne.

Johannes Brun cum vxore Ghese.

Lutke Horn.

Peter Cordson cum vxore.

Hans Kok, Heningh Kokes sone.

Leue cum vxore Line.

Jwrin Schriuer cum vxore.

Andreus des konighes schipper.

Jacup Jenssen.

Otto Frende.

Jesse Laus.

Anno domini m cccc lxiij.
Hans Mateus cum vxore.
Anders Buntson cum vxore.
Willum Meler.
Arnt Meler cum vxore.
Hans Frende mit syner werdinne Kerstine.
Jep Tamson mit sin werdinne Aghate.
Titke Smit cum vxore.
Powel Esbernson.
Jacup Clauessen.
Hans Peterson, Leuen knecht.
Lutke Mateus.
Peter Tamson cum vxore.
Andreus Frelde.
Tille Meler.
Peter Wre.

Anno domini m cccc lxiiij.
Jep Boson vnde syn wyf.
Jwrin Plate cum vxore Doretea.
Claues Ebbison.
Paye Huneson cum vxore.

Int jar vnses hern m cccc lxv jar.
Cord Duve cum vxore Mette.
Lutke Lutdichson cum vxore.
Nisse Cremer cum vxore Line.
Claues Ingwortson.
Nisse Timmeson.
Nisse Jensz Callison son to Blansse cum vxore Margrete.
Jesse Juwl cum vxore Jahanne.
Herde Peterson.
(Michel Anderson.)
Peter Røde vnde de werdynne Wybeke.
Nisse Namenson cum vxore Ghude.
Claues Klinker cum vxore Katerin.

Anne lxvj jar.
Peter Flade.
Hern Laurens Callison en prester.
Hans Brues werdynne Taleke.
Timme van der Heiden werdinne.
Kersten Slanghe.
Bundy Jul.
Jurgen Schryuer anders Jurgen Clawesson genomet vnde Gunder sin husfrouwe.
Peter Goltsmyt vnde sin werdyn.
Kattryn Budemans dochter.

Int jar v[n]ses hern lxvij jar.
Jeppe Ebbeson cum vxore Greteghe.

Bertelt Goltsmyt cum vxore.

Int jar vnses heren m cccc lxviij jar.

Tymme Ruter knape cum vxore.

Peter Pens

Jeppe Peterson cum vxore to Fruerlunt.

Henneke van Alevelde knape.

Bernt Jesse Peterson son vnde syne husfrouwe Angens.

Jeppe Buntson.

Jacup Claueson en Hollander cum vxore.

Hans Kolthoff.

Int jar vnses hern m cccc lxix jar.

Peter Rudebeck.

Nesse Sywertson cum vxore.

Symen Jesse Callison son to Blansse cum vxore.

Paye Nessen.

Peter Berteltson myt syn husvrow Abelke.

Hans Gernynghes.

Oluff Plate cum vxore Grete.

Vedder Hemmenghson myt syn husvrow Syssel.

Int jar vnses heren lxx jar.

Hans Sperlyngh.

Merten Ebson.

Ketel Knakenhouwer cum Maryn.

Hans Peterson werdynne Elsebe.

Vedder Brun mit syn werdinne Mergrete.

Anno domini lxxj.

Peter Ebson to Tunder.

Nesse Pauelson.

Peter Bentson.

Jens Negelson.

Peter Schroder cum vxore Elin.

Henneke Smylow.

Hans Lvdickson.

Boye Nesson myt der husvrouen Katerin.

Ludecke Jensson to Blansse myt der husurowen Dortye.

Ludolphus Mynrik.

An deme jar vnses heren lxxij isti intrauerunt.

(Peter Masse Jensson sone.)

Knut Tetenson.

Worrys Holst cnm vxore.

Jens Odeson myt der husvrowe Margrete.

Jeppe Peterson cum vxore Anneke Smytes.

Hans Goltsmyt.

Hermen Balhus.

Titke Wesselhouer cum vxore.

Nesse Plate cum vxore.
Duie Momson myt syner husvrowen.
Merten Snytker cum vxore Anneke.
Gert Selant myt syner husfrowen.

Am jar vnses hern m cccc lxxiij isti intrauerunt.
Hans Wynberch cum vxore Anneken.
Jacop Schroder van deme Slate.
Jens Bolson cum vxore Kerstine.
Nesse Blesse.
Wolter Meler.
Gobel van der Lippe.
Her Johan Oxse.
Wulff Ransouw knape.
Hans Goltsmyt.
Bernt van dem Slate.
Frodde Hayson cum vxsore.

Am jar vnses heren m cccc lxxiiij.
Clawes Aluelt cum vxore.
Nys Suenson.
Jeppe Rossz.
Lauwerns Smyt.
Hans Blauw.
Tyman Scvter.
Hans Dysselouw cum vxore Anneke.
Kersten van Pagen.
Matyes Nyman.
Mychyel Quant.
Peter Range.
Hans Kerstens vnde syn husseffro Anke.
Brun Hockenborch cum vxore.
Sunke Bonson cum vxore.
Hans Gertson.
Her Haken.
Hans Tyskow.
Jens Bonson cum vxore.
Hans Moller.
Hans Jepson cum vxore.
Peter Wessel.
Tames Clawes Brun knecht.
Anders Peterson cum vxore Mette.

Anno etc. lxxv jar.
Clawes Brun de schypper cum vxore Inghe.
Hans Schunnelsz cum vxore.
Teues Schutte.
Nys Payeson cum vxore Lucie.
Hans Fykke.
Hermen Leuetzow.
Markort Anderson.
Ketel Ketelson cum vxore.
Jacop Hinrikson cum vxore Anneke.
Hinrik Schult.

Roluff Rouer.
Claues Hartychson cum vxore.
Hans Peterson.
Selfester Peterson cum vxore.
Jes Nyelson.
Andreus Tamson.
Knut Beyer cum vxore Este.
Tomes Row.
Kort Germson.
Ebbe Peterson.
Bernt Deygener.
Andreus Bachson.
Tuke Wynter.
Hans Moller vnde syn wyf.
Junghe Detleff cum vxore Sywe, vnde Mergrete.

Anno dominim ccccl xxviij.
Peter Nigelsson myt siner werdinnen Ingeborch.
Hans Stalknecht.
Peter Gonnesen.
Jes Peterson cum vxore.
Peter Jensson.
Markort Holste cum vxore Katherine.
Nys Nyesson vnde Taleke syn werdynne.
Merten Nysen Buch syn jwnfrow.
Götze Beyer cum vxore.
Peter Tamson.
Jep Peterson to Hostrop.

Anno domini m iiij^{c} lxxix jar.
Hinricus Post cum vxore sua.
Lasse Jensson.
Heyne Ekhop.
Hans Jacobson.
Hans Mickelson cum vxore.
Jeppe Becker cum vxore.
Swen Peterson cum vxore.
Peter Plate.
Boeye Laurenson cum vxore.
Masse Jebson.
Godeke Goltson cum vxore.
Hinrik Plump van Bremen.
Hinrik Scroder to Apenra cum vxore.
Otte van Anuelt ampman vp der borch.
Peter Anderson cum vxore.
Elsebe Wernekes.
Junghe Hans Mattewes cum vxore Inghebor.

Anno domini m iiij^{c} lxxxiij jar.
Hans Brun de becker cum vxore.
(Ebbe Jep Jensson son vnde syn werdyn.)
Juryen Truwelson cum vxore.
Nys Jepsson.
Her Nyclaus Hansson.
Iuer Hansson cum vxore Ghese.

Masse Massen.
Claues Bertelson.
Hans Lunt.
Chort Ernst vnde syn wyf.
Jens Broderson cum vxore et cum matre.
Las myt Fedder Hemmenson.
Hans Arberstwyck to hus myt Hans Mattewes.
Hans Hummeluelt cum vxore.
Asser Jensson Tegelmester.
Heyen Frame.
Hinrik Jep Torloues son.

Anno domini lxxxiiij isti intrauerunt.

Peter Niclauesson van Swynborg.
Laurens Esbernsson cum vxore Ghertrud.
Andreas Jurgensson.
Haken Hansson.
Frederick Andersson.
Jacob Petersson to Sunderborgh.
Heyne Matheus cum vxore Kerstine.
Ketil Lasson.
Kersten Lunt cum vxore Metten.
Jons Gundesson.
Kersten Gundesson.
Nys Fywyans cum vxore Este.

Anno domini m cccc lxxxv.

Mattias Kock.
Boie Paeison.
Simon Berteltson.
Bo Tamson cum vxore.
Bertram Brun.
Jeppe Didricson cum vxore.
Jes Ouwson.
Jane Bonson cum vxore.
Hans Tomeson.
Paie Gunter.
Peter Laurenson.
Hinrick Tymmerman.
Hans Went.
Tomas Vincke.
Jens Claueson cum vxore Mergrete.
Anders Poppeson.
Hans Poppeson.
Ebbe Jeppeson vnde Kattryn syn hussvrouw.
Hinrik Tordes.
Her Tomas Boeison.
Jons Lorep cum vxore Katherinen.
Katherine Kletcampes.

Anno domini lxxxvj isti intrauerunt.

Arnt Kussenbrughe cum vxore Mergrete.
Bo Peterson.
Edde Broderson cum vxore Gerdrud.
Hinrik Moller.

Hinrik Tormenson.
Hermen Wynbergh cum vxore Mergrete.
Hans Brun husvrouw Kerstine.
Claues Kortson.
Jacop Widder.
Peter Diderikson myt · siner husfrouwen Elline.
Jost Hansson.
Knut Jensson.
Jesse Oluffson.
Hinrik Hinrikson.
Hinrik Snitker cum vxore.
Gorges Schutte.
Clawes Eckleff eyn goltsmyt myt Metken syn husfroue.

Anno domini m cccc lxxxvij.
Her Nicolaus Brun.
Hans Iwerson.
Hans Krosse.
Jachim Wynckelman.
Her Pawel Paeyson.
Hans Boyeson cum vxore Mergrete.
Peter Arntson.
Hans Buntson myt syner brut Drutke.
Her Hermen Sornhagen.
Hinrik Tucsson.
Erasmus sunte Niclaues tilmester.
Hans Kangeter.
Tade Federson.
Harttych Stalmester.
Henryk Post cum vxore Kateryn.

Anno domini lxxxviij.
Jons Jonson.
Tort Blesse cum vxore sua Heilcke.
Obbii Hakenson.
Hermen Swartenholtes werdinne Wolburgh.
Int jar lxxxix.
Leue Ingwertsen vnde Byrete.
Ludde Brodersen.
Wulff Ryxstorp.
Her Andrewes Neclaye.
Hans Petersson en meler knecht.
Boje Fedderson.
Hans Erdenprysz cum vxore
Junge Boje Sunkson.
Hans Dorynk vnde syn werdynne.
Lutke Kerstenson.
Dyrik van dem Schilde.
Clawess Partye.

Int jar xc isti intrauerunt.
Nisse Tegelgarde.
Laurens Tucsson myt zyn husvrou Maryn.
Mester Peter en Bartscherer cum vxore.

Laurens Guntter cum vxore.
Jep Jeipson to Heyegarde cum vxore.
Jost Hansson cum vxore Kateryn.
Tomas Peterson cum vxore Anneken.
Bertoldus Post.
Knut Masson to Langhebro cum vxore Anne.
Her Hermen Eberkouw.
Kersten Peterson.
Hans Fresen husvrow Mette.
Janne Bonson vnde syn werdyn.
Hans Stolte.
Sunneke Veddersen myt zyn husvrow Anne.
Her Hermen Smyt kerkher tome hylgen geste.
Mester Mangens vnse prester.
Her Dyryk Tamsen.

Anno xcj isti intrauerunt.

Pauuel Peterson vnde Grethe syn werdyne.
Peter Lassen.
Peter Massen cum vxore Anne.
Ludeck Kristernson.
Claues Schroder anders genomet Moller cum vxore Kerstine.
Petrus Schutte.
Hans Hansson.
Mickel Bunson cum vxore Mette.
Vedder Mickelson.
Wylleken Smedyngh.
Erik Lund.
Hinrik Holste, Katereyn syn husfruwe.
Nicolaus Holst cum vxore.
Kerstine Poppe Snitkers husvrow.

Isti intrauerunt in conuiuio beate virginis anno xcij.

Ludde Broderson cum vxore Kerstine.
Hinrik Husman.
Rawerd.
Rychuert Heyky cum vxore Inghe.

Anno domini xciij intrauerunt.

Hans Tuchson.
Jens Ludeckson cum vxore Beate.
Junghe Hans Holste.

Anno xciiij isti intrauerunt.

Pawel Jensson cum vxore Anne.
Peter Klempe.
Peter Remsnider cum vxore,
Peter Jensson.

Haken Tordson.
Tomes Krok, Katerine vxor.
Ollof Hansson cum vxore Katerinen.
Peter Wulluff van Sestede [cum] vxore Anne.
Mykel Pauelson cum vxore Druyk.
Pap Rask in der Angelbostraten.
Claues Hoggheborch.

Anno domini xcv isti intrauerunt.
Swen Ponson.
Oluff Becker cum vxore Elsebe.
Ludeke Peterson cum vxore Aneke.
Krystern Jesson.
Kleyes Schybbuwer cum vxore Abel.
Laurens Witwater.
Peter Jensson Jesse Ludeckson son.

Int jar xcvj.
Item Junge Vedder.
Item Bryx Pawelson.
Pawel Jebsen.
Jannyck Hansson, Mergrete vxor.
Tort Jebsen.
Hans Jebsen.
Peter Jensson.

Anno domini xcvij isti intrauerunt.
Broder Peterson.
Symen Andersson vnde sin werdynne.
Hynryk Bruske myt Katryn syn werdyn.
Boyie Paisson, Dorthea sin husfrowe.
(Lutke Petersson cum vxore.)
Peter Andersson.

Anno domini xcviij isti intrauerunt.
Otte Ludeckson.
Vedder Bonsson.
Hans Kristernson.
Willum Wynbergh vnde sin werdinne.
Peter Jepson cum vxore Kateryn to Fruwerlunt.
Kersten Kok cum vxore.
Nisse Lund.
Jesper Goltsmyt cum vxore Angnete.
Bvndy Terkelson.
Jachgym Rode to Lindevit(?) to wesen.
Peter Scroder de sunder pleich scroder.
Item Frederick Frodesson, Katterynne syn husfruwe.

Item Baneke Fris.

Anno domini m v^{c} vnde j jar.

Peter Benyckson.
Trvnnes Hynryksen.
Sunneke Veddersen.
Jeppe Peterson in Ramsherde.
Terkel Bundysen.
Jep Iwersen.
Jes Andersson.
Item Marqwert Werkmester vnde syn werdyn.

Anno domini m xv^{c} vnde ij jar.

Item Anders Broderson vnde Kattryn syn werdyn.
Lafrens Lewen.
Eler Ketelsen.
Owe Hanssen vnde Abel syn werdyn.
Mattyes Mannyson vnde Anne syn werdyn.
Hans Cristersson, Dorite syn werdinne.

Anno domini m v^{c} iij jar.

Junge Lawfrens Lewensen vnde sin husfrowen.
Marquart des rades knecht unde sin werdinne.
Lutke Sonkesen.
Hongert Nyssen.
Nys Japsen.
Namen Modersen.
Egardes Hangeink.
Hans Knop unde Anneke sin werdin.

Anno domini m v^{c} iiij jar do ingingen in vnser leuen frouwen broderschop, also int erest:

Sewerin Nelsen, Elyn vxor.
Kasten Goltsmyt.
Hans Palm vnde sin werdinne.
Peter Mattesen.
Mychel Risenborch.
Anders Ludesen vnde Jens Ludesen.
Jachem Tilink vnde syn frowe.
Marten Mychelssen cum vxore Anna.
Hans Itike.
Peter van der Lippe.
Jens Sonnekesen cum vxore.
Pawel Jebesen.
Hinrik Post vnde syne werdynne.

Anno domini millesimo quingentesimo v.

Luterd Storm amptman tho vpp s$^{t.}$ [1].
Her Frederick Blome plebanus.

[1] *Maaske: amptman vppeme slote [jfr. ovfr. S. 597 under 1479].*

Her Michel Petersson.
D. Thomas Ruyan.
Peter Inghersen.
Marquart Hesse, Ingheborch vxor.
Anders Kremers verdynne Kerstine.
Ebbe Důessen.
Paye Ketelsen vnde syn husfruwen.
Jens Bartelsen, Katerine vxor.
Jeb Fyant.
(Mats Bundesson myt Tomas Korck was.)
Reyneke Mysleken vnde syn werdynne.
Anders Aggesson.
Clawes Meler, Anneke sin werdynnen.
Hans Důsck.
Bertel Hansson vnde sin werdeynen Angens.
Lafrens Deyslaw.
Jackop Entbecke cum vxore Agate.
Matis Krock cum vxore Anne.

Item ynt jar xv^c^ vnde x dôn gynck yn vnser leuen wrouen lach:

Hans Gryp myt syner werdynne Ghude vnde wart fort oldermann.

Anno xv^c^ vnde xj.

Hans Runthou vnde syn werdynne.
Hans Peterson Bartscher, Anneke syn werdynne.
Hans van Bremen.
Marquart Holste vnde syn werdynne Talke.
Nis Smyt vnde syn werdynne Anneke.
Hennichus Sonkini.
Detleus Scriuer to Norborch.
Dominus Jurgns Hermenson.
Boye Peterson cum vxore Vrsula.
Las Clauuesson.

Anno xv^c^ vnde xij.

Klawes Visker myt syn husfrowe.
Hans Smyt myt syn husfrowe.
Erick Jensson.
Fabianus Buntwerker.

Anno xv^c^ xiij.

Dominus Petrus Sweruer tunc temporis vicarius capelle.
Arnth Michelszen.
Jurgen Peterszen cum vxore Anna.
Jacob Ryggelsen cum vxore Marine.
Nygels Forman cum vxore.

Anno xv^c^ xiiij.

Peter Vesterson cum vxore Anna.
Jep Wranghe.
Laurens Jensen.
Jens Luddesszen vnde Beate.
Laurens Seuerinsen tho Hadersleue vnde sin werdinne Marin.
Cristern Jenszen tho Eggebeck cum vxore.
Lasz Jenszen to Junnewath cum vxore.

Anno xv^{c} xv.

Michel Kremer vnde sin husfrowe Margarethe.
Nis Hinrichson tho Hasderup.
Her Johan Olaui } fratres.
Her Jacop Olaui }
Her Broder Juel.
Ludolphus scriptor castri.
Ludich Ludichson cum vxore Katrin.
Clawes Barthscher cum vxore.
Hinrich Barnow cum vxore Elizabet.
Hans Fosz cum vxore Swaneke.
Nis Peterson cum vxore Ingheborch.
Vincensis Hothfilter cum vxore Anneke.
Anders Peterson.
Nis Jessen cum vxore Katharina.
Mester Hans vnses g. h. herholt.
Leue Jacopson cum vxore Kerstin.

Anno xv^{c} xvij.

Janne Bonson cum vxore Renlich.
Gude Jeppes mater domini Petri Sweruer.
Arnt Fick van Husem.
Nigels Martensen, syn husfrowe Katrynne.
Broder Peterson cum vxore Lucia.
Frederich Andersen cum vxore Karstin.
Ludich Jesszen.
Hans Kannegeters swager cum vxore.
Hinrich Fisker.
Jacob Olufszen, syn husfrowe Margarete.
Anne Nissz to Harderup.
Peter Arntszen cum vxore Marin.
Jens Hansen mydt Jens Peterson.
Peter Hanson mydt Seuerin.
Jens Hanson mydt Peter Matszen.
Jyrgen Luchtingh.

Hans Lassen.
Kersten Scroder cum vxore Katrin.
Anders Nigelsén cum vxore Ture.
Schipper Bunde cum vxore Katharina.

Anno xv^c xix.
Martenn Kordes, Lencke vxor.
Jacob Oleffson, Margrete vxor.
Jacup Peterssenn cum vxore Byrgete.
Peter Hacke, Katrina vxor.
Hans Goltsmit, Margrete vxor.
Nis Hannsson cum vxore Mette.
Peter Japson cum vxore.
Peter Swelundt.
Hans Wulff.

Anno xxj.
Rasmus Sonnickszen.
Laurens Goltsmydt, syn husfrowe Margarete.
Karsten Richquarst.
Nis Bennych.
Clawes Jensson.
Hans Smyt to Sunderborch.
Anders Clauesson cum vxore Modder.
Hinrick Sonnekesson.

Anno xxij.
Hans Pauelson.
Hynryck Lant.
Peter Kremer.
Hans Runge.
Fedder Sonnyckson.
Maryn Detleues.

Anno xxv.
Nigels Fysker.
Clawes Boson cum vxore.
Jachim Groninck cum vxore.
Hinrich Borchars cum vxore Margrete.
Laurens mydt Jens Petersen.
Clawes Scroder cum vxore Agate.
Iuer mydt Peter Arntsen.
Hans Jepszen.

Anno xxx.
Johannes Tymisen vnde syn husfrow.

Anno xxxj.
Matthiis Sunt vnde syn husfrow Margrete.
Peter Mole.
Hans Kallyssen.
Cristoffer Ketelsmit.
Peter Post.
Soneke Knutszen by Junge Jens.
Hans Ebsen mydt Boje Paisen.

Peter Nigelsen mydt Namen Jensen.
Matthies Rask.
Anders Krake by Peter Hack.
Marten Matthissen.
Junghe Jens.
Hindrich Bremsz.
Hans Michelson by Clawes Broderson.

Dy sint de ghennen de hir vorstoruen sint vte der broderschup vnzer leuen vrouwen des kopmans to Flensborch.

To deme ersten hertoch Ghert, de ghesclaghen wart in der Hamme[1], dat em got gnedich sy.
Her Haghedorne een prester, de dyt lach ersten stichte[2].
Her Nysse Ywersson ridder.
Her Johan Scharpenberch.
Bundy Clawesson knape, dat en got gnedich sy.
Peter Sture knape.
Her Hermen van Mynden prester.
Her Hinrik Saffe.
Her Peter Jacobesson.
Her Johan Hane.
Her Johan Muzeke.
Her Broder Marquart vte deme closter, dat en got ghenedich sy.
Her Tymme Basse.
Peter Ogson.
Peter Actorp borghermeyster was.
Hermen van Vmeren.
Clawes Redentyn.
Hermen van Ouen, dat en [got] gnedich sy.
Rotghert van Ouen.
Mattiges vppe der Lucht.
Brunhorst.
Clawes Sellyn.
Gröne Hinrik.
Egghert Grauerbiter, dat en got gnedich sy.
Egghert Selemyn.
Henneke Lubbe.
Johan Niperstorp.
Hans Distelouwe.
Henneke Kok.
Kurt Hake.
Clawes Alsteker.
Wigghert.
Kalge Jacobesson.
Clawes Vritze.
Euert van dem Hamme,
(Her Peter Jacopson prêster.)
Kopeke Goltsmyt.

[1] *Hertug Gerhard II af Slesvig faldt 1404 ved Süder-Hamme i Kamp mod Ditmarsken.*
[2] *Se ovfr. S. 577.*

Hinrik van Lubeke.
Ludeke Lyndouwe cum vxore Marine.
Hans Pape.
Turd Tordesson.
Wilhelm van der Linden.
Ghert Ouerscherer.
Hennyngh Repsclegher.
Mekelenborch.
Hersslefsz.
Mette Hans Repscleghers husvrouwe was.
Ingher Volquar Autesson wif was.
Mette Bertolt Gus wiff was.
Hans Litsauwe.
Clawes Aleman.
Grete Jeppe Hermesson wiff was.
Mester Hermen dat en bůsse meyster was.
Klawes Swerder en scipper.
Jes Vrederkeson, dat ên got gnedich si.
Hans van der Lippen.
Hermen Vpleger, dat em got gnedich si.
Her Jahan van Stenberghe.
Symmeryk Engheleke Gholtsmyts wyf was.
Ellyne Jens Karlsons wyf was.
Hermen Kyl, dat en ghot ghnedich sy.
Botilt Callis.
Ketil Jurynson.
Matis Kymer.
Inge Tordes, de Tort Scroders husfruw gewest is.
Her Erik Dozenrode, dat en got gnedich sy.
Item her Hartich Bostede.
Bertilt Achtorp.
Her Claws Scriuer presbyter.
Peper.
Jesse Jull.
Iwer Jul et vxor ejus vrowe Berthe.
Jons Vedderssône.
Pawel Dorswen.
Taleke Kopekens.
Her Lodewich prester.
Kristine Hennekens.
Katherine Kornepage.
Her Hans Nyckelsson.
Elsebe Albertes.
Suster Peters.
Botelt Hermen Schutten wyf.
Marquard Bøze.
Ingeborch Clawesses.
Hermen Klůzener.
Hinrik Rikquartson.
Mette Peter Smedes husfruw west is.
Botilt Jahan Snellyngs wif west is.
Grete Ouerschers.
Hans Steenbeke.
Mattis Peterson.

Knwt Jenson.
Elyn Remensnyders.
Yesse Truwelsson.
Hans Herynk.
Elyn Bůllen.
Bernt Ouerscherer.
Tvke Broderson.
Lasse Syvertson.
Jacop Vreze vnde Modder sin husfruw was.
Ghrete Ghůmphouwers.
Jacop Kremer vnde sin husfruw.
Broder Jůnge.
Bybowe.
Hinrik Achtorp.
Katheryne Truwelses.
Broder Esghy, de mynister west is in deme ordeñ der rike Dac*ie*, Swec*ie* et Norweg*ie*.
Item frater Nicholaus Jenson ghardianus Flensburgensis.
Elyne Banges.
Thammes Jenson.
Ghese Anders Sedelers wyf.
Torkyl Nyelson.
Her Heningh Ekstede prester.
Her Johan Hogedorp prester.
Marqwart Hinrykson.
Peter Hinrykson sin broder.
Jep Thomason.
Wylhades.
Her Yons Byk prester.
Cort Tasschemaker.
Peter Yůl.
Ghunne Hunes.
Hynryk Yaccopson.
Clawes Vtrider.
Ludeke Goltssmyt.
Hans van deme Hamme.
Mester Hinryk.
Volqwart Avtson de cůstůs.
Sůster Peters.
Hermen Ouerkerke.
Cerstine Hans Cokes wyf.
Magnes Haysone, deme god gnedych sy.
Claws Splijt.
Hans Kokke.
Hans Holste.
Pawl Rosenuelt.
Hans Ditzowe.
Jeppe Wis.
Ekke Wiltson.
Claws Mødh.
Claws Butendiik.
Tile Harnskmaker.
Tomas Johanson.
Peter Gildesmit.
Jacob Krumpen.
Nisse Bernson.
Inge Clawisses.
Hermen Scutten husfruwe.
Peter Brwns wiff Katherine.
Hinrik Dao.
Inge Beckersche.

Dorethye Tralows.
Namen Goltsmyt.
Ghůne Tordes.
Rixe Vrederiks.
Clawis Smyter.
Manny Ketilson.
Truwils Moltson.
Her Clawis Wichman.
Rikquart Rikquartson.
Her Hinrik Rixstorp ritter.
Her Bortilt Ronouwe ritter.
Margrete Rudebekes.
Tydeke Beere.
Yorden Moller, dat ene got gnedich sy.
Engelke Gholtsmyt.
Truwels Jensson.
Jesse Tordesson.
Jesse Vrese.
Peter Rutbeke
Hans Neghelson, Mette vxor ejus.
Ghermen Etikysson, Else vxor ejus.
Kalge Frederkson.
Heneke Dozenrode.
Katherina Vpleghers.
Jeppe Schomaker.
Hans Bosson.
Albert Kalgeson.
Boge Vldesson cum vxore.
Heningh van deme Haghen cum vxore.
Hermen Kater.
Hinryk Medowe, dat em god gnedich sy.
Hartich Kremer.
Heyse Goltsmid.
Glenlig. (?).
Peter Stich.
Hans Sofson
Johan Peterson.
Lucas de Meler.
Mathias van Remmetze.
Nisse Bruen cum Kerstinen vxore.
Ludick Preenson.
Eggherd Bonsson Borgermeyster.
Arnd Schroder.
Peter Oxsson.
Jesse Karlesson.
Peter Ghermensson.
Tymme Nygelsson.
Anders Hennekesson.
Peter Thamson, dat em got gnedich sy.
Hertich Alue, dat em got gnedich sy.
Ingheborge Lasses vp deme Holm.
Radik Polman.
Inghe Smits.
Jesse Petersson, dat em got gnedich sy.
Clawes Ellersson, dat em got gnedich sy.
Nisse Smadder.

Peter Jepson.
Haken Callison.
Henink Kok.
Hune Payeson.
Claues Kok.
Arnd Rode.
Peter Tamson cum vxore Elyn, dat em god gnedich zy.
Telske Peter Fordson werdynne.
Otte Frende.

96.

1434, 10. Juli. Erkebiskop Peder Lykke i Lund og sexten andre Biskoper udstede et Afladsbrev til Fordel for det Marie-Kapel i Rönne, hvor de tyske Kjøbmænd fra Greifswald havde deres Alter.

Brevet er trykt efter en Langebeksk Afskrift i Rigsarkivet (Diplomat. Langebek), hvorpaa han har skrevet: »Ex Diplomatar. Gryphisw. ap. Du. de Schwartz 1754.« Det har tidligere været trykt i Carl Gesterdings »Erste Fortsetzung des Beitrages zur Gesch. der Stadt Greifswald« (1829, S. 57–58). — Se ovfr. S. 570 Anm. 3 med Hensyn til flere paa Fredsmødet i Vordingborg udstedte Afladsbreve.

Universis sancte matris ecclesie filiis, ad quorum notitiam presentes litere peruenerint, Petrus Lundensis[1], Suecie primas, [2]Aslacus Nytrosiensis dei gratia ecclesiarum archiepiscopi necnon sacrosancte apostolice sedis legati, Magnus Hildensemensis, Johannes Roskildensis, Naffna Ottoniensis, Johannes Asloensis, Pardamus Ratzebergensis[3], Johannes Verdensis, Petrus Hamarensis, Siggo Scarensis[4], Thomas Strengenensis, Thomas Orchadensis, Hermannus Viborgensis, Audoenus Stavangrensis[5], Gerardus Burglanensis, Olauus Bergensis et Seuerinus Farensis, eadem gracia eeclasiarum episcopi, salutem in domino. Pium et gratum deo obsequium

[1] *Peder Lykke, Erkebiskop i Lund 1418—36.*

[2] *Istedenfor de følgende Navne har Gesterding: »sequuntur nomina duodecim aliorum episcoporum«; der følger imidlertid 16 og ikke blot 12 Navne.*

[3] *Her staar: »Katzebergensis«.*

[4] *Her staar: »Eggo Stavensis«.*

[5] *Her staar: »Andoenus Stalborgarensis«.*

impendere credimus, quoties ejus fideles ad pietatis opera excitamus. Cupientes igitur, ut capella virginis gloriose juxta ecclesiam sancti Nicolai episcopi in Rothna in Borndeholm, Lundensis dyocesis[1], ubi fratres conuiuii Teutonicorum de Grypswold missas, orationes seu anniversaria pro animabus omnium fidelium defunctorum de predicto conuiuio, deputatis ad hoc diebus, faciunt celebrari, congruis reuerentiis et honoribus frequentetur et a Cristi fidelibus jugiter veneretur, omnibus vere penitentibus et confessis, qui ad dictam capellam causa deuotionis, orationis vel pre[di]cationis accesserint seu qui missis, orationibus aut quibuscunque aliis diuinis officiis ibidem interfuerint nec non qui ad fabricam capelle antedicte seu[2] ad conuiuium predictum aurum, argentum, fructus, reditus, luminaria, ornamenta, libros aut quevis alia dicte capelle vel conuiuii necessaria dando vel dari per se vel per alios procurando, manus porrexerint adjutrices[3], aut qui corpus Christi intra missarum solennia genibus flexis, dum in eadem capella leuetur, deuoti adorauerint, seu qui ante imaginem crucifixi prostrati amaritudinem passionis ejus ibidem deuote retulerint, vel qui ante imaginem beate Marie virginis ter salutationem angelicam seu alias deuotas orationes retulerint, seu ad honorem Jesu Christi et gloriose sue matris Marie, dum in prelibata capella nomina eorum[4] sancta cantata vel lecta fuerint, flectendo genua caput inclinauerint, seu qui exequiis et sepulturis mortuorum, præcipue fratrum de predicto conuiuio, ibidem interfuerint, aut qui pro nostro et ecclesiarum nostrarum totiusque christianitatis statu felici et tranquilla pace deum pie exorauerint, quoties premissa vel [5]aliquod premissorum[5] deuote fecerint, toties de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus auc-

[1] *Gesterding har »dioceseos«.*
[2] *Her staar «si«.*
[3] *Gesterding har »adjuvantes«.*
[4] *Indskudt efter Gesterding.*
[5] *Gesterding har »premissorum aliquid«.*

toritate [1]confisi singuli nostrum XL[1] dierum indulgenciam, [2]cum ipsi videlicet devote[2] ad hoc specialiter accedent in domino misericordes, relaxamus. Datum Worthingborgh Roskildensis diocesis[3] anno do-mini millesimo quadringentesimo trecesimo quarto ipso die beati Canuti regis, nostris sub secretis presentibus appensis.

97.

1438, 13. Marts. Fire Brødre i Danske Kompagni i Malmø sige Byens Borgemester og Raad fri for alt Ansvar ved Nedbrydelsen af Kompagniets Hus.

Efter «Registrum ville malmöyghe», Fol. 33 b (s. ndfr. II, S. 23).

Anno d*omi*ni mcdxxx[0] octauo thordagen næst effth*er* s*anc*ti Gregorii dagh[4] tha ware fire beskedne wore sambymæ*n* skekkede for allt radhet i Malmøge pa vort radhws, som ær Andr*e*s Olvess*øn*, Jens Andr*e*ssøn, Niels Svenssøn oc J[a]cop Hænkel, danske kompani brødre i Malmøge, oc sagde m*et* sameld hand h*er* Jens Dæne, wor borgemæstere, oc Andres Ped*er*ssøn, wor sambrod*er*, skadeløs for all skade oc skyld for th*et* hws, danske kompani hawer st*an*de*n*de pa h*er*skaps jord i Malmøge, for thy at the matte brydet aff; oc sameledes sagde the for*neffn*de beskednæ mæ*n* alt radhet i Malmøge skadeløs for all skade oc skyld, som for*screff*ne radh kan hændæ aff wort h*er*skap for for*screff*ne hws, at th*et* afbrydes.

---

[1] *Her staar »confisi singuli XI«. Gesterding har: »confisis singulis nostram quadraginta«.*

[2] *Indskudt efter Gesterding.*

[3] *Gesterding har »dioceseos«.*

[4] *D. e. den 13. Marts; Gregoriusdag, den 12. Marts, faldt 1438 paa en Onsdag.*

98.

1441. *Vedtægter for Guds Legemslav i Aalborg, fulgt af en Række Optegnelser Lavet vedrörende.*

Vedtægterne ere bevarede i en Pergamentbog i Kvart, indbunden i et med Læder overtrukket tykt Træbind; den ejes af Stiftsbiblioteket i Aalborg, som 1865 modtog den som Gave fra Byens Handelsforening. Bogens Blade, som en gammel Haand har pagineret Fol. 1—24, falde i tre Læg; det første omfatter Fol. 1—9 (Bladet, der skulde svare til Fol. 1 er bortskaaret); det andet omfatter Fol. 10—18, hvorved dog er at mærke, at Fol. 12—16 mangle; det tredje omfatter Fol. 19—24, men för Pagineringen har det sikkert haft to Blade til, nemlig Bladene, der skulde svare til Fol. 19 og Fol. 24. Løst i Bindet ligge to sammenhængende Pergamentblade, paa hvilke det ndfr. under 10. Novbr. 1506 trykte Brev findes og nogle Optegnelser fra 1554, 1594 og 1616, samt et enkelt Papirblad med Begyndelsen af et 1543 dateret Register over Vedtægterne.

Fol. 1—7a indeholde den oprindelige Skraa (§§ 1—31), der helt igjennem af samme Haand er skreven pyntelig med to Kolonner paa hver Side; det første Bogstav i hver Paragraf er skrevet med Rødt ligesom den Skraaen indledende Linie og det S, hvormed den begynder. Paragraftallene ere tilföjede i Marginen. § 32 er en Tilföjelse med anden Haand og §§ 33 og 34, der ere daterede henholdsvis 1463 og 1541, ere igjen med andre Hænder; saa snart § 34 slipper Fol. 7b, opgives Kolonne-Systemet. Paa Bogens følgende Sider er spredt og vilkaarligt indskrevet en Række Bestemmelser, der nedenfor ere ordnede efter Tidsfølge.

I Rigsarkivet (Langebeks Samlinger om Gilder og Lav) findes en Afskrift tagen af Langebek, der foroven paa den har noteret: »udskrevet af en Pergaments Codice in 4to, som tilhører Aalborg By, og som Hr. Assessor de Thestrup af Cancelliraad Grotum haver haft til Laans 1749«. Paa den Tid maa i alt Fald nogle af Bladene Fol. 12—16 have været tilstede. Langebek udskriver nemlig en Del Optegnelser, som nu ikke findes i Pergamentbogen. Det er imidlertid tydeligt, at han ikke har afskrevet dem helt, men kun givet deres væsentlige Indhold, saaledes som han ogsaa har gjort med flere af de andre, der endnu haves i Pergamentbogen. — Frants Thestrup (jfr. ovfr. S. 222), Sekretær i Danske Kancelli, blev 1746 Assessor i Hofretten; han døde 1797 (s. Werlauff: Det kgl. danske Selskab, S. 15—16); Henrich Himmerich Grotum blev 1715 Viceborgemester og 1728 Borgemester i Aalborg, hvad han var til sin Død 1768 (A. H. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg, S. 112).

Da Langebek afskrev Skraaen, har ogsaa Registeret været fuldstændigere end nu. Nu findes kun et enkelt Papirblad, der begynder saaledes: »1543 Register och Anwiisninge paa alle the Puncter och Artickle, szom thenne forscreffne Skraa oc Statut Indholder och wdwiiser« og ikke gaar længere end til § 17, hvorimod Langebek skriver: »Derpaa følger et Register over Bogens Indhold, som slutter med dette Vers:

Nu haffuer thenne Register Ende,
Gud oss sin Naade sende.
Kiere Brødre och Søstere giører eder retligen glaade
Och beder Gud wor Fader om Barmhertighed og Naade,
At han oss wil stercke i en christlige Troo
Och giffue oss for Christi Skyld Glæde oc Roo.
Haffuer oc huer andre christeligen aff Hiertet kiere
I By oc vden, baade hiemme oc here.
Haffuer god Endrecht och rette christlige facte,
Ingen hinanden skull forsmaa eller foracte,
Icke then fattig then riige, icke then riige then Arme,
saa wil sig Gud offuer Oss forbarme.
Thette beder och raader eder Christiern Schriffuer,
Jeg haaber, at wi Gudz Börn ewindelig bliffuer
For Jesu Christi Werdzskyld oc Død alleeniste
Och icke for nogen woris egne Fortieniste.
1543. *C. Schriffuer.*

I selve Pergamentbogen har samme poetiske Skriver to Gange skrevet Verslinier med sit Navn under. Paa Bindets anden indvendige Side staar:

1543.
In aliorum vitia lincei, in nostra talpe sumus.
En andens Gierning wil wy altiidt acthe,
Wy seer icke till wore eygene facthe.

og Fol. 10a læses:

1545.
Per legem agnitio
per euangelium remissio } *peccatorum*
Lex dicit redde, quod debes,
Euangelium dicit crede Christo et
p[r]esolutum est debitum.

I Gildets Liber vivorum (om hvilken ndfr.) Fol. 34b nævnes han mellem dem, der bleve Gildebrødre den 1. Maj 1537; han kaldes her »Crystiern Scriffuer Tybo«. Og nedenfor paa samme Side findes følgende Oplysninger om ham: »Cristen schriiffuer, som forscriffuit staer, bleff borger y Olboriig anno Christi 1536; bleff giildbroder 1537; bleff raadmandh [blank Plads til et Aarstal]; bleff kircke werie [do.] och war y iij aar ørst met Anders Ollufssøn, item mett Seuerin Jenssen widh Wester portth och mett Røe Jeppis Niels. Item mangensinde reigsede och wandridde for Olborig by, item høffuitzmandh til skiibes paa Jonas 1555; item for Matt. tolder y ij aar; item bleff borgemester anno 15 . .«, og herunder staar

O Gudh aldtmectigste bevarde megh,
Aldt mit haab setter jegh til tegh.
Hr. K. Schriiffuer.
Prauorum fugit consortia.

Hertil kan endnu föjes (s. Bagsiden af det løse Pergamentblad i Vedtægtbogen og Fol. 55b i liber vivorum), at han den 1. Maj 1554 var Majgreve og gav Spillemanden 24 ß og Kjeldersvenden 8 ß »effter otte brøders siigelsze«. Andre otte Brødre sagde ham Dagen efter fri for at bøde til Lavet, »fordi han ikke dansede udi Lavet med Kransen« (jfr. Troels Lund: Danm.'s og Norges Hist., I, 7, S. 316; C. Nyrop: Kbhvns Tømmerlav, S. 49). — Efter A. H. Nielsen: Embedsmænd og Bestillingsmænd i Aalborg (S. 94, 122, 182, 221, Till. II, S. 4) blev Christen Skriver 1536 Raadmand, 1543 »Skriver i Lavet og altsaa Byskriver« og 1557 Borgemester, hvad han endnu var 1571; der er dog noget usikkert ved nogle af disse Aarstal (s. Ny kirkeh. Saml. V, S. 351).

Foruden den ovfr. nævnte Vedtægtbog har Gildet haft en Protokol for Indførelse af Navnene paa nyoptagne Brødre (liber vivorum) og en anden for en lignende Fortegnelse over afdøde Brødre (liber mortuorum). Men kun den første existerer. Af den anden findes i Rigsarkivet (Langebeks Samlr om Gilder og Lav) et af Langebek foretaget Uddrag. Begge Bøgerne indrettedes 1456, men de føre Lavets Oprettelse tilbage til 1431; det er altsaa ti Aar ældre end de ndfr. trykte Vedtægter. Liber vivorum er en Bog i Folio paa Papir, idet dog Fol. 10—11 og 34—35 ere af Pergament; den har et massivt Træbind overtrukket med Læder og forsynet med Metalbeslag. Den er af en gammel Haand pagineret Fol. 1—127, hvorefter følge fire upaginerede Blade, der væsentlig optages af et Register. Med Hensyn til Langebeks Uddrag af liber mortuorum er at bemærke, at han udtrykkeligt siger, at det kun medtager »det mærkværdigste, og at de fleste ubekiendte Navne ere forbigaaene«.

Nedenfor er først Vedtægtbogen trykt, derefter liber vivorum og endelig Langebeks Uddrag af liber mortuorum, Alt dog kun indtil 1536, og der skal her i den Anledning gjöres opmærksom paa, at Vedtægtbogen endnu har en Del Optegnelser, den yngste dateret 1616, der alle ere trykte i Dske Mag. 3 R., I, S. 115 og S. 123—125; at liber vivorum fortsættes til 1624, fra Fol. 34b til Fol. 127, saaledes at den störste Del af den endnu er utrykt, og at Langebeks Uddrag af liber mortuorum fortsættes med nogle Optegnelser, af hvilke den yngste er fra 1680. Vedtægtbogens Optegnelser efter Skraaen ere ndfr. ordnede kronologisk sammen med de væsentlig ensartede Optegnelser fra liber vivorum og Langebeks Uddrag af liber mortuornm, saaledes at der udenfor i Marginen er angivet, hvorfra den vedkommende Optegnelse stammer. En simpel Folioangivelse (f. Ex. 18a) henviser til Vedtægtbogen, V og en Folioangivelse til liber vivorum, L til Langebeks Afskrift af liber vivorum og M til hans Uddrag af liber mortuorum. Hvad der er overstreget i Haandskrifterne er ndfr. sat i Parentes (); et halvfedt Bogstav angiver, naar en ny Haand begynder.

Af Vedtægtbogen findes en ny Afskrift i Universitets-Biblioteket mellem L. Engelstofts efterladte Papirer (Additamenta 4⁰ Nr. 384c). — Skraaen med Tillæg er efter Langebeks ovfr. nævnte Afskrift trykt i Danske Magasin 3 R., I, S. 102—125 ved N. M. Petersen, der forudskikker en udførlig Indledning efter »Nyttige og fornöyelige jydske Efterretninger, 1767, Nr. 11—17, 23—25. — Om andre Guds Legemslav kan ses ovfr. S. 252.

Da Gildet 1431 oprettedes af Borgemesteren Peter Ilfarsen, kaldes han

efter Indledningen til liber vivorum (s. S. 652) for Gildets Oldermand, og to Stolsbrødre staa ved hans Side. Efter Vedtægterne af 1441 (§ 1) styres Gildet af to aarligt valgte Skaffere, en dansk og en tysk, og naar Vedtægterne begynde: «Wi oldermen, scaffere oc alle menighe brødere«, skal der lægges Mærke til, at »oldermen« er skrevet til over Linien. Af Optegnelserne under 1455 og 1456 (ndfr. S. 628 jfr. 652) ses det dog, at Udtrykket Oldermand endnu forekommer paa den Tid. Den Myndighed, som ellers tilkommer en Oldermand, udøves af en af Byens Borgemestere (se §§ 4 og 25); Borgemester og Raad er i det Hele Gildets øverste Myndighed (se §§ 30, 33, 34 og flere Steder i Optegnelserne jfr. Saml. t. jysk Hist. og Topogr. II, S. 152, 153 o. fl. St.); Byens Skriver er da ogsaa Gildets Skriver, »notarius ville et scriptor hujus convivii« (to Gange paa Fol. 6b i liber vivorum ndfr. S. 660 og 661. jfr. Dske Mag. 3 R., I, S. 112). Af Embedsmænd ved Gildet nævnes endnu i liber vivorum (Fol. 2a, ndfr. S. 654) efter hinanden tre Kapellaner. Her skal forøvrigt endnu kun gjöres den almindelige Bemærkning, at der til Trods for Bestemmelsen i Vedtægternes § 2, som »borgmestere oc menig gildbrødere« paany slaa fast 1536 (se ndfr. S. 651), nævnes ikke faa Haandværkere som Medlemmer i Gildet. Det kan umuligt tænkes, at de alle have afsvoret deres Haandværk, saaledes som Tøger Olufsen gjör det 1550 (Dske Mag. 3 R., I, S. 92). Bestemmelsen er simpelhen til Tider ikke bleven overholdt. 1534 nævnes to Guldsmedesvende mellem Aarets »ny gillbrøyre«.

1a [1]Incipit statutu*m* *con*uiuii institor*um* Alburgen*sium*, ut p*atet* infer*ius*[1].

Sub anno d*omi*ni millesimo quadringentesimo quadragesimo[2] p*ri*mo, regnante illustrissimo principe ac d*omi*no, d*omi*no Cristofe*ro*[3] d*e*i gracia regnor*um* Dacie, Suecie, Noruegieq*ue*. P*ro*logus.

Wi oldermen[4], scaffere och alle menighe brødere vti gudz ligoms lagh i Alburgh, som men papegoyelagh kalle, kungiøre alle oc obenbare, at wi endrectelighe meth beschedens me*n*tz, burgemesters och radz i samested rad, wili och samthykke hawe begynt och vptaghet thettæ ner*weren*de lagh, thet hellige gutz ligom til loff, æræ och werdigheet och for good samsæthæ, endracht och kierligheet i th*e*nne werden, som siges och sa*n*th er, at ængtet er feghre och bædræ æn øwes och vmganges i gode me*n*tz samfundh

[1] *Staar med Rødt i en Linie for sig tvers over den ellers i to Kolonner delte Side.*

[2] *Skrevet til paalangs i Mellemrummet mellem de to Kolonner.*

[3] *D. e. Kong Kristoffer af Bajern (1440—1448).*

[4] *Skrevet til over Linien.*

och there*s* fodspoor hederligh meth eth goth leffneth och werdschylleligheet at forfyllge och fulko*m*me; och swo for wore siæles och alles therres, som aff forneff*n*de lagh døde och affgangen ære och hær effter i tilko*m*mende tiid[1] affgangende worde, til glæde och saligheet, th*et* oss alle guth forlænæ ma m*eth* sin nade; huilkit forsagde lagh och kierlige samfundh wi tilbinde oss och wore effterko*m*mere i heder och hørsom och lagelighe worthnynghe stadfesteligh at hollæ och vforbrødelige at forware meth wide och wilkore, som her effter følluger.

1. T*et*[2] første er thet, at wi schulle och wele hawe two schaffere til forstander aff brøderne, een dansk ma*n* och en thytzk man, th*er* borgere och bofeste men æræ, 1b
som thettæ lagh schule ærlighe och schiellighe forstande i alle made effter burgemesters och radz, som i laghet æræ, och beste brøders radh och effter th*e*nne wor sc*r*effne ræth och hennæ myndug och wit macht at holle och laghet wit alle sinæ gamle rettugheet at lade; och the schule huert aar keses ændrectelige aff brøderne til[3] vm pingetzdag po lagesteffne, effterthy som brøderne tha thøkke thøm th*er* til nyttuge och gode ware eller[4] ey.

2. Item ære wi so och ens worden, th*et* so bliue scal, at ængen æmetzmen, ee huat æmede the aff ære, eller nogere andre æn kiøbme*n*, dansche och thytzk och huæden the æræ, som ærlige meth retferdige kiøbma*n*tzscab berge oc wele giøre brøderne oc laghet reth oc skiell i alle saghe, thøm byr[5] brøder ath[1] worde i th*ette* forsagde wort lagh, vppo th*et* wi ey schule ko*m*me til vwilie met noger æmæde, i byen ære, eller meth noger ma*n* th*er* vm, th*et* wi nødige wille.

[1] *Skrevet til over Linien.*
[2] *Langebek har ikke dette Ord. I Marginen her udenfor staar »Articulus primus«.*
[3] *Her er et Ord udraderet.*
[4] *Herefter er skrevet og igjen overstreget vistnok Ordet »ware«.*
[5] *Her er udraderet nogle Ord, der fyldte tre Fjerdedele af en Linie.*

3. Item scule och ængen worde brødere eller systere hær i laget, som witterlig oc obenbare haue giort amod æren eller lagelig meth noger være sagh fordeltæ och forwunden æræ, æn tho at han er en kiøbm*an*, thoch swo at thet er forbøt[1] imood do*m*mere oc rettere, och swo scule
2a ængen her effter worde brødere och systere hær vti laget, som aff noger gille eller lagh her i byen fordeltæ eller fordreuen æræ, for vsemiæ th*er* aff worde ma, førre æn the haue th*em* frii giort for the skyllinge och saghe, th*er* th*em* at lades eller legges, anth*en* m*et* mi*n*næ eller rettæ.

4.[2] Item hwilk kiøbm*an* eller kiøbswend, som laget werduge æræ at besiddæ, th*er* h*er* wil broder worde, han scal giuæ xij skilling lub*esch* oc en mark wox til igang strax at genisten redelig vt at legge och betale scaffernæ pe*n*ninge eller nøghe afftage[3] sylff pant eller guld pant, och scal strax seyet burgemestern i handen, tha neruærend*es*, oc scafferen po sin tro oc sann*en*, at[4] han scal wæræ brødern oc lagh*et* en tro broder oc wil nyde oc vndgielde lagsens statutæ och skraa, som the screffnæ æræ.

5. Item hwilk kiøbm*an*tz husfrue eller good q*ui*nnæ eller jomfrue, som laget werduge æræ, th*er* hær welæ syster worde, hun scal giuæ en mark wox til igang, hennæ husbonde strax vfortøffet[5] at betale, som screuit staar, eller oc hun sielff, vm hu*n* ikki bonde hauer.

6. Item huo som løcter eller banner sin gillebroder eller gillesyster i laget aff wreed .huff, bædræ th*er*for j tø*n*ne tytzt øll amod hanu*m* eller he*n*næ oc en tø*n*ne tyzt øll oc ij marc wox til laget.

2b 7. Item huo som kaller sin gillebroder eller gillesyst*er* vqwædens ord, thiuff, schalk eller forræder eller nogh*et*

[1] *Saaledes Langebek; paa Grund af Bladets skraa Indheftning ere de to sidste Bogstaver usikre.*

[2] *I Marginen her udenfor er tilskrevet: »Hwat igongh ær«.*

[3] *Saaledes Langebek; her staar nærmest »afftuge«.*

[4] *Langebek læser »oc«.*

[5] *Saaledes Langebek; her staar »vfortøffret«.*

annet thessæligest, som ha*n*s eller hennes æræ rører och til scade ma wæræ, bædre th*er*for ij tø*n*ner tyzt øll amod hanu*m* eller he*n*næ och to tø*n*ner tyzt øll til laget oc j pu*n*d wox.

8. Item huo som drager sin kniiff vti laget aff wreed huff amood sin gillebrod*er* och giør tho ikki schade mæth*e*n[1], bædre th*er*for en tø*n*ne tyzt øll amod hanu*m* oc j tø*n*ne tyzt øll oc ij marc wox til laget.

9. Item huo som giør sin gillebroder saar met kniiff eller huilkelund, han giør hanu*m* saar vti laget anth*e*n m*et* styng, hug eller slaw, eller vfyrmer hanu*m* med ord eller gerni*n*ge po sin farende wey til laget eller fra, han scal bædræ th*er* for til laget swo myget, som han plictug er at bøde for sodan sag til byen effter wor landz log[2].

10. Huo som sig forbryder i thessæ neste forscreffnæ iiij articlæ, han scal bøde th*er*for, som sagd er; scal han siden th*er* effter ko*m*me i lag*et* igen, tha scal th*et* schee m*et* flestæ gillebrøders wili oc samthykke och ey elders.

11. Item huo som sin gillebroder slar vppo mu*n*nen i laget m*et* wreed huff, bædre th*er* for en halff lest[3] tyzt øll oc j pu*n*d wox til laget och scal tho ey wide sin høgeste brøde amod saghwollern.

12[4]. Item for andre næwæhug och haargrip, staffs- 8a
hug, steens oc beens hug eller jordschuff eller sla hanu*m* m*et* stob, huilke alle th*er* hende sig aff wreed hug, eller huo som spiller øll vppo sin gillebrod*er* eller gillesyster m*et* wili oc wreed huff, han scal bædre en tø*n*ne tyzt øll amood hanu*m* eller he*n*næ, som th*et* wederfares, for huer thessæ forsc*r*effne sage och j tø*n*ne tyzt øll oc ij march wox til laget; æn huo som sin gillebrod*er* eller gillesyster kaster

[1] *»Meth then« (Langebeks Anm.).*
[2] *Muligvis Valdemar Atterdags Stadsret for Aalborg § 5 (Kolderup-Rosenvinge: Gl. danske Love, V, S. 279) jfr. Jyske Lov III, 30 flg.*
[3] *Her er skrevet og igjen udstreget et Ord.*
[4] *I Marginen oven over denne Paragraf er skrevet: »huo som spylder øll«.*

eller lad*er* falle m*et* wili ow*er* syne fødd*er* eller been eller oc skiuder eller drager hanu*m* eller he*n*næ i elden eller scuffer noger vqwe*m*melig i dantzen aff hoffmood eller and*er*lu*n*d, bædræ j tø*n*ne tyzt øll oc ij marc wox til laget och forlige sig strax m*et* th*e*n, th*et* wederfares, effter iiij beste brøders sigelsæ eller betale hanu*m* so myget som laget vth*e*n woxet.

13. Item huilkin broder som nogerlund bær eller lader bæræ annet waben i lag*et* æn en steymitz, bædre th*er* for eth halt pu*n*d wox til lagit; æn giøres th*er* scade m*et*, bædre til laget vth*e*n th*e*n rettæ brøde, som sagd er, ij tø*n*ner tytz øll oc j pu*n*d wox; æn bæres waben i lagit, annet æn sc*re*uit staar, met beradh*e*n rad oc foracht, noger til hoffmod, æn tho at han ey scade giør, bædræ th*er* for til lagit et helt pu*n*d wox, vm han tilstoor, eller weir[1] sig m*et* sex brødere oc bædre tho, som sagd er.

8b 14[2]. Item huo som geste biude wil, han scal biude th*e*n eller th*e*m, som lag*et* werduge æræ, och han scal sware til sin eller syne giestis eller giest*i*ers gerninge, vm the forbryde th*e*m anth*e*n met ord eller gerninge i nog*re* made, som th*et* ware hans egen g*er*ninge, oc saa bødes, som skraan vtwiss.

15. Item er th*et* swo, at nog*er* ma*n*tz giest skeer vreth, scade eller wed*er*mood aff nogh*er* gillebrøder, tha scal hanu*m* wederfares ret th*er* for, lig*er*wiiss som han ware gillebroder.

16. Item er th*et* swo, at noger gillebrøders gieste trættes wit inne*n* byrdes och giøre huer andre scade eller wedermod i gillehusit, tha scal th*e*n eller the, som them indbedit hau*er*, bædræ for there brøde po beggi sider, som forscreuit stander, forthy at huer scal biude gieste, som brødernæ æræ til glæde oc ey til vglæde, och giestern forliges siden sielffwæ vm therris sagh, th*et* beste the kunde.

[1] *Langebek: »weri«.* [2] *Udenfor i Marginen staar »de hospitibus«.*

17. Item huo[1] gieste biude wil, han scal sielff broder wære i laget, forthy at giest ma ey biude anne*n*, oc han scal lagelig tilsige oc atware schaffern, at minste en aff th*em*, at han wil biude th*en* giest och giøre fult for hanu*m*, som skraan vtwiiss, oc th*et* scal han giøræ, førren giesten ganger i laget; huo th*et* forsømer oc ey giør, bædræ th*er* for ij mark wox til lagit.

18. Item scal ængen brod*er* biude meræ æn j[2] gest 4a
eller two at høgeste tilsamels po en dag, vth*en* swo er, at the welæ gienesten worde brødere oc giøre fult, som th*em* aff rettæ byr; huo som ellers biuder giester een eller two, giuæ j skilling for huer there vm heell dag oc ij engelsk for huer th*ere* vm halff dagh; æn biuder han flere æn two po en dag, giuæ for huer therræ ij skilling vm dagen, vm the æræ men, ee huilke tiid dagx the ko*m*me.

19. Item scal ængen ma*n* eller swend, th*er* brød*er* æræ, haue mere æn een husfrue eller en jomfrue til giest med sig vm dagen, vth*en* ha*n* siger scaffer til th*er* om oc betaler for th*em*, halfft swo myget for en q*ui*nnæ som for en ma*n*, børn vndtagen, som ey æræ ko*m*men til lage older oc ey sidde til bencke.

20. Item huer hellig tre koning dag[3], som tolffte dag kalles, schule schaffern leggæ øll ind, th*er* til eldh och liuss for brød*er*næ there egen pe*n*ninge, oc tha scule brød*er*næ, som i by æræ, søgæ lagit oc til samels ko*m*mæ, til eens wordende, huilkelund the welæ holle therre fastelaue*n*t nest effterko*m*mende*s*, huat heller the welæ bæræ malt tilsamels och lade brygge, eller om the welæ kiøbe øll, th*er* som the beste ku*n*ne finnet fall, forthy th*et* er tha ret lage dryk.

21. Item scule schaffernæ forsee brød*er*næ m*et* kull 4b
oc liuss, th*et* beste som the ku*n*ne, oc met a*n*net hues

[1] *Her indskyder Langebek »som«.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *D. e. den 6. Januar.*

som ther til aff rettæ behoff giøres, och fiogertan dage eller po the made for fastelauen scule the tage viij brødere til them sielffwe, halffwe tyzske oc halffwe danske, oc scule gange vmkring oc smage thet øll, som the wele haue, oc vthen wild oc wenschab forsee brødern ther vti, at the fange got øll at drikke for there penninge, och huore som the finnæ thet øll, ther got er oc them wel behawer, at the settæ ther sodane giømme hooss, at thet ey forarghes aff nogér mantz wegnæ, førre æn thet kommer for brødernæ.

22[1]. Item huo som tilschicket worder at kaste[2] om winter oc sommer[3] po lags wegnæ oc ey giøret eller oc vm han kaster oc ey siden fuldfylgert, som sidwane ær, huat helder han worder winter eller sommer, bædræ therfor j tønne tyzt øll; æn huilke aff brødern, som tilsiges at fylge oc bistandich at wæræ wintern eller sommer, anthen innæ eller vde, [4]oc ey giøret[4], bædræ ther for j marc wox.

23. Item huo som tilsiges at dantze vt vm fastelauen, som gammel sidwane er, oc thet ey giør, vthen lagelight forfall thet betager, bædræ ther for ij marc wox.

24. Item scule brøderne huert aar pa sancte Walburg dag[5] kese en broder til meyægrewæ, som ther til fallen oc qwæmelig ma wære effter scaffers rad, huert annet aar en dansk oc huert annet en tytzsk, thoc regnes alle, som borgere oc bymen æræ, i thette kor for danske; och then, som ændrectelig keesdh worder, han scal giuæ ij tønner tyzt øll, vm tyzt øll til er, eller och ij tønner got danst øll for huer j tønne tytz øll at leggæ for brødern then samæ dagh qwiit oc frii, met so schiell, at huess the mere fortæræ, thet scule the alle betale.

[1] *I Linien ovenfor denne Paragraf er skrevet med Rødt »om winter oc sommer«.*

[2] *D. e. kaste Lod.*

[3] *Se Troels Lund: Danm.'s og Norges Hist., I R., VII, S. 158.*

[4] *Disse Ord ere skrevne til nederst paa Siden og ved et Tegn henførte til dette Sted.*

[5] *D. e. den 1. Maj.*

25[1]. Item huilkin brod*er*, som th*ette* lag loglig iganget er, oc er i by anth*en* th*en* fyrste dag eller ånne*n* eller tridi eller so lengi, th*er* lagdryk stander, anth*en* win*ter* eller so*m*mer, oc wil ey søge th*et* oc giøre schiell for sigh, men fortrykker sig th*er* nogerlund vti laget til forsømels, vth*en* siugdom th*et* betager hanu*m*, bædræ en tø*n*næ tyzt øll* til lagit oc ij marc wox; æn hau*er* han[2] andre forfal, so at han ey forma at betale sin dryk eller lag, eller th*er* flestæ gode brødere wide, at lage forfall er, tha scal han tho sielff eller hans wisse bud sigæ schaffern til i lag*et*, en aff thøm eller bode, at han sodant forfal haw*er*, so at forsømes thet, bædræ, som sagd er; men wil han wit ængen thessæ tage, so at han ey wil holle sin rettæ schraa m*et* wide oc wilkore, som han tilforne m*et* wili wit taget hau*er*, eller huil- 5b
kin brod*er*, som he*n*ne ey hollæ wil, tha scal borgmester, som i laget ære, m*et* schafferns oc menich beste brød*er*s rad oc samthykke, som lydige welæ wæræ, lade giwe hanu*m* nidingx naffn oc forbiude alle hederlig lag, i byen æræ, at tage eller vndfaa hanu*m* i noger made, førre æn han sig loglight forlicht hau*er* m*et* gutz ligo*m*s lag; æn scal th*er* annet vti forfylges eller tilgiøres, stande effter menighe lags samthykke.

26[3]. Item huilkin brod*er* eller giest, som vlyyd giør i scafferns vpklappend oc tale eller schraæns ludelse, som laget macht po ligger, bædræ ij marc wox til laget.

27[4]. Item alle andre brødæ oc sagæ, loglig eller vloglig, som forneff*n*de lag po rørend*es* ku*n*ne elders hende, huilke th*en*ne forsc*r*eff*n*æ statute ey alle til kan rekke redæ for at giøræ, scule sta*n*de effter ottæ beste och wiseste brød*er*s sigelsæ, halff danske oc halffwæ tytzske, vm til æræ,

[1] *I Linien ovenfor denne Paragraf er med Rødt skrevet: »hwo ey søgæ wil«.*

[2] *Tilskrevet over Linien. Udenfor i Marginen er skrevet: »om lauglig forfald«.*

[3] *I Linien ovenfor denne Paragraf er med Rødt skrevet: »om vlyydh«.*

[4] *Ovenfor denne Paragraf er med Rødt skrevet: »Om alle hande sagh«.*

anth*en* til mi*nn*æ eller rettæ, effterthy som scaffern m*et* menighe brøders rad th*er* til neffnæ och gode ku*nn*e for wæræ, som sc*r*euit star.

28. Item vm schienker at kesæ, tha schule schaffern først i huer lagdryk til neffnæ th*en* første afften so mange, som annen dag schienckæ scule, och siden scule schienkern huer effter andre [1]och dage eff*ter* and*re*[1] til kesæ m*et*
6a scaffers rad, hwem som the welæ th*er* qwe*m*mælig fult for giøre, och swo mange, som behoff giøres; tho scal noger ey meræ tilneffnes, th*en* stu*nd* en lagdryk vppo stander, vth*en* eth sinnæ; huo tider neffner noger eller and*re* æn brød*er*n, bædræ iiij marc wox och schiencke siden igen th*en* annen dag, me*n* tho scal ængen brød*er*, som laget søge, wederseye schienckerdo*m*met, nar han loglig tilkeses, ee huat mectug stat eller fattug han aff er[2], vth*en* p*r*este-me*n*, ridd*ere*[3], burgmester, raadt[2], papegoye koning, meygreuæ, scaffern oc scriuern, th*em* alle vntagen. Men huo th*et* elders forsmaar, bædræ j tø*n*ne [4]tytz øll eller ij tø*n*ner[4] got da*n*st øll, vm tyzt øll ey til er, strax ind at leggæ for brødern oc ij marc wox til lag*et*; æn wil han huerkin bøde eller schienke, vth*en* lage forfall th*et* betag*er*, wæræ vth*en* lagen, som sagd er.

29. Item huilkin papegoyekoning hender at worde, giue lagit iiij tø*n*ner tytz øll anne*n* dag pinxte oc nyde siden alle friiheed bode her i lagit oc andre stæder, som gamel sidwane er.

30. Item ower andre for*neffn*de wide oc wilkore æn besynderlig thettæ ouer alle, som laget oc gutz ligoms messe[5] mest macht po liggæ, swo at huilken broder som thettæ lag noger tiid anth*en* til heell dryk eller halff søcht oc drukkit hau*er*, e hure lit eller myghet th*et* wæræ kan,

[1] *Mangler hos Langebek.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Skrevet til i Mellemrummet mellem Sidens to Kolonner.*
[4] *Mangler hos Langebek.*
[5] *Skrevet til udenfor Kolonnen. Langebek læser »melle«.*

effter thy som scaffern met ottæ brøders rad oc ret regen- 6b
scab beqwe*m*melig til reg*n*ed haue oc som schraan vtwiser,
ey betaler sin lagdryk, th*er* monetz scoth kalles, inne*n* th*en*
siste dag at afften, førre æn th*et* same lag atskilges eller
endæ hauer, bædræ th*er* for een tø*n*næ tytz øll, vm th*et*
lag m*et* tyzt øll drikkes, eller en tø*n*ne got danst øll, vm
th*et* m*et* danst øll drikkes, oc betale och ligewel sit monetz
schot, vth*en* han kan, førre æn han ganger aff laget, haue
th*et* i scafferns nøge anth*en* m*et* pannæ eller annet, inne*n*
en tiid, the hanu*m* forleggæ at betale; æn wil han huer-
kin betalæ eller pant settæ, som scaffern m*et* nøges, tha
haue the full macht til aff borgemest*er*e oc radit, som brø-
dere ære i lagit, oc menige brøders samthykke at nøde
hanu*m* til met kirkens dom at giøre lagit so mygit, som
han aff rettæ plictug ær oc til wurder funnen, som sagd
er; thy at th*et* for*neffn*de lag oc kierlig samfund forthy
mest vptaget oc begynt er, at th*et* werdig gutz ligoms
thieneste i th*en* helig kirki scal th*er* aff met en kierlig oc
gudelig hielp, thess ydermere øges oc forbædres til alle
brøders oc systers, som i laget æræ, salicheed, som først i
schraan sagd er, oc ma forthy thess bædre effter kirkens
log rettes serlestis i th*en*ne sag och ey andre. 7a

31[1]. Item hwilken dag som noger broder indbiuder
noger ma*n* eller swend til gest, och wurder th*en* gest th*en*
same dag brod*er* i laghet, oc ey betaler sin igang th*en*
same dag, som skraan vtwiss, eller setter nøgheafftige pant,
tha skal han betale sin dryk so wel po th*en* dag, han wur-
d*er* brodh*er*, som the andre brøderæ oc ey frii th*er* fore
wæræ; æn wil han ey betale sin igang th*en* same dag an-
th*en* m*et* pe*nni*n*g* eller pant, eller sin øllgiald, førre han
ganger aff lagh*et*, tha skal th*en*, som hanu*m* indbad, haue
forbrut en tønne thyzt øll til lagh*et* oc betale och ligewel
hins igang, som sagd er; æn wele the hwerkin aff thøm

[1] *I Linien ovenfor denne Paragraf er med Rødt skrevet: »vm gester etc.«.*

skiel giøre, som fore er sagd, tha wæræ thøm bode af laghet met nidingx naffn oc alder ther igen indkomme vthen met fleste brøders samthykki; æn hwilkin som betaler sin igang then dag, han wurder broder, tha wæræ han frii then dag for sin øll gialdh, som laghs sidwane er.

[Her begynder andre, nyere Hænder].

32[1]. Item ho lengær syder effter adh klokken haffer slaget ny om afftenen ok skafferen haffer vpklappet, giiffe en tønne tydest øll och ij marc vox til lageth oc ey tilgiffes eller fordragis.

7b 33. Item ho som pysser vdi gilhwsseth, enthen vdi kellere, fremhws eller annersteed vdi gildhwsset, giffe ok j tønne tydest øll, ij marc vox til laveth, som bvrgemester, radeth, skaffer och gilbrøder ære til ens wordhen och widh thaget, ad soo holdes skall och ey tillgiffes eller fordrages. Sub anno domini mcdlxiij° carnispriuio[2].

34. Aar efftter gwdz byrd mdxlj then fredagh vti fastelagen[3] tha endrecteligen haffuer borgemester, radt met menige gildbrødhre bejaitt, samtøckth oc vedtagitt, at saa holdes skall om seder, som effterscreffuit stander. Att hwer gildbroder skall søge sytt sæde, som gamell sedwane væritt haffuer, thy vngge vige thii gamble oc ey[4] fortrøcke nogen mett hoffmod; hwem thet giør, bædre ther fore en tønne gott øll, som lagitt drickes mett, oc en marck vox til byssen for huer sinde, hand thet brwger. Oc huilken gildbroder eller gildsøster, ther geste biuder, tha skule thi sette them ther, som rwm er, oc icke nogen till fortrængsell, eller oc i theres egen sæde; huem ther bryder emod oc poklages, bøde, som forscreffuit stander. Tisligest skulle gildsøster søge theres sæde, som gamell sedwane væritt haffuer, thii gamle gildsøster vp till benckes oc thii vnge at

[1] *Ovenfor denne Paragraf staar: »yn-ghen skall sidhæ post nona[m].*
[2] *D. e. den 20.—26. Febr.*
[3] *D. e. 4. Marts.*
[4] *Skrevet til over Linien.*

side po forsæditt, huer so*m* thii er*e* gamle søster till i lagitt; oc skulle alle thi gyldsøster, so*m* er*e* komen i lagitt i aar oc i fioer, vige aff bencken oc sidde i forsædit, oc thii gamle at sidde til bencken igen, saa vitt som rwm er; 8a
huilcken so*m* seg her emod fortrycker oc poklag*es*, bøde th*er* fo*re* j tø*nn*e øll till lagitt, saadan øll, som lagitt drick*es* mett, oc en marck vox till bøssen, saa titt so*m* thii th*et* gø*re*, vth*en* all tillgifftt oc nade.

* * *

[Forskjellige Optegnelser.]

(A*n*no d*omi*ni mcdlij no*ta*, th*en* syndagh nest effte*r* wor 24b
frue dagh *conceptionis*[1] tha regnede wi po th*et* ny m*et* P*er* Ou*er*skier po Cla*us* Æselfotz wegnæ, tha bleff gutz ligoms lag hanu*m* plictug x lub*esch* marc oc iij ß, oc th*er* m*et* æ*re* han oc gutz ligo*ms* lag loglig skilde at for alle yd*er*m*ere* regenskab, oc tha fwnnæ wi i gylle*ns* byss ij marc oc vij ß, th*em* fek Mat*is* Bork st*r*ax for steen til gille*ns* behoff, oc xxiiij ß th*em* fek Hinr*ik* Braband*er* for wox[2].)

A*n*no d*omi*ni mcdlq*u*into i*n* carnispr*i*uio[3], it*em* brod*er* 24a
So*m*mer i graabrød*re* kloster wurt brod*er* h*er* i lagh*et* m*et* so skiel, at han skall holle en heel mess[e] en tiid huer vghe, so lenghe han lew*er* och gider, for th*ette* lagx brød*ere*, leue*ndes* oc døde, th*eres* bestannelsæ; th*er* m*et* skal han wæ*re* frii h*er* i lagh*et* i alle laghe drykke. It*em* brod*er* Laur*is* Asc*er*ssøn skal oc will thessæligh giø*re* oc hollæ een messæ en tiid vm vgh*en*, so lenge ha*n* leu*er*, for thessæ brød*res* siælis bestandelsæ, som affga*n*gende æ*re* ell*er* affgangende wurde, oc th*er*m*et* wæ*re* frii i alle lage drykke.

A*n*no d*omi*ni etc. lq*u*into th*en* fredag nest effte*r* guds 24b
ligoms dag[4] i Albo*r*g i papegeye lag, tha giorde Jes Er*ik*søn oc Robb*er*t Due re*g*henskab po lagx wegnæ fo*re* the-

[1] *D. e. den 10. Decbr.*

[2] *Denne Optegnelse har muligvis oprindelig staaet to Gange i Haandskriftet; den findes to Gange i Langebeks Afskrift og derefter i Dske Mag. 3 R., 1, S. 115 og 122.*

[3] *D. e. den 16.—22. Febr.*

[4] *D. e. den 6. Juni.*

res skafferdom, tha bleff th*er* slet r*eghe*nskab po alle sider, so at huerkin lagh*et* bleff nog*er* ma*n* skyldugh po th*en* tiid oc ey the bleffwæ lagh*et* eller nog*er* ma*n* po lagx wegne skyldug i nog*er* made, men huat effter th*en* tiid ku*n*ne hend*es* ell*er* po fallæ, th*er* til war*e* the skaffer*e*, som aff ny keesde ær*e*, som ær*e* C*ri*st*er*n Wint*er* oc Jachim Porss, oc th*ere* old*er*men æræ Ar*e*nt Mekelbech och Hans Schacht, som och først aff ny ær*e* til keesdæ for got raad oc th*et* bestæ, som skiellight ær[1].

22b (Anno d*omi*ni mcdlvj tha giordh C*ri*st*er*n Vint*er* ok Jacop Pors regh*e*nskab, soo at brødhr*e*n tacket th*em* for got regh*e*nskab, ok th*er* ou*er* foruist the Segudh x lub*esch* marc oc iij lub*esch* marc, the gaff for the ij bøgh*er*, ok xiiij lub*esch* marc, the antwordh i byssen, Arend Mechelbek oc Hans Skaffth, som tha worth old*er*me*n*[2] i for*skreff*ne gus logu*m*s logh.)

23a Item ær wi oc so till ens vord*en* oc so vær*e* skall, ath Segudh oc ha*n*s hosfrv Elne skulle hawe frii dryk i hwer lagedryk ell*er* oc en ka*n*ne øll hiem, om the bodh eff*ter* se*n*ne, for th*et* hws, wi kiøffte aff th*em* til guts legoms lagh (oc iij mar*c* skulle the oc ther*es* arwi*n*ghe hawe till jordskyldh hwerth aar for th*en* jordh, som hwsith paa sta*n*ner oc ald garde*n*.)[3]

23a Ite*m* so mig*et* sølff haffuer gudz lecomes law, som ma*n* popegoye kaller, vdi then mo*n*stra*n*tze vdi s*anc*ti Bodils kirke lxxiiij lood sølff.[3]

22b (Th*et*te hau*er* Arendh Mechelbek opbor*et* pa lags veghne.

[1] *Ogsaa denne Optegnelse har muligvis staaet to Gange i Haandskriftet, den ene Gang i afkortet Form (s. Dske Mag. 3 R., I, S. 115 og 122).*

[2] *Ogsaa denne Optegnelse har muligvis været Dobbeltgænger (s. Dske Mag. 3 R., I, S. 116 og 121); her er desuden at bemærke, at »oldermen« i den første Redaktion er forandret til »skaffer«, hvad der næppe er rigtigt. Arnt Mekelbek kaldes Oldermand i Indledningen til liber vivorum, og »Hans Skaght olderman« nævnes mellem Gildets Medlemmer (s. ndfr. S. 652 og 661); desuden kan der henvises til den foregaaende Optegnelse fra 1455.*

[3] *Der staar intet Aarstal ved dette Stykke.*

Item fek Hans Snidher hanum v lubesch marc for lym och xiiij^c tagh steen. — Item gaff Cristern Vinter hanum xiiij lubesch marc aff byssen. — Item fek Korth Henningssøn vij^c tagh sten po Arends veghne. — Item fek Arendh sielff xj^c tagh sten. — Item gaff Symin Nielssøn hanum iij lubesch marc, som han fek aff Hans Jwdhe. — Item her Niels Prouesten ij^c tagh sten pa Arends veghne.)

(Item anno domini m^0cdlviij tha løsde Arend Mekelbek 24a
oc Cristern Myring then kalk[1] ynd for ij rinske gyllenn, huilkin som her Ilfar vt sattæ til panth i groobrøder closter, huilkin kalk ther hør til gudz ligoms alter; men then patena, som ther til hør, then finge the ikki til løsen, oc wide wi ey, huat han hauer giort ther aff.)

(Item anno domini mcdlxiij des dønnerdagh pinxt[2] do 24a
regnet Arn Mechelbech myt helge licoms lach, do bleff dat lach Arn schuldig c marc vnde v marc in allen rechenschop, darower sethen Henning Brogman, Cort Godentiid vnde Jacob Heydorn.)

(Item fech Symen Anderssøn, Hans Anderssøn xiij breffue paa guds legoms lagss wegne etc.)

(Item Symen Nielssøn giordh klarth regenskab, so at 23a
brødhren tacketh hanum anno domini mcdlxiiij i pinze vghe.)

(Item Sven Bagher och Piter Quanth giordh klarth regenskab, so at brødhren tacket them.)

(Item Hans Snider giordh klart regenskab po lax veghne, 23a
so at brødhren tacketh hanum, lxiiij then mandagh effther trinitatis søndagh[3].)

(lxiiij then frydagh efther gus legums dagh[4], item Mi- 23a
chil Tvrssøn och Piter Quant giordh reghenskab, so at laghet och brødhren tacketh them, och forøgherdh the laghet xxxj marc rede penningh ouer alth reghenskab.)

[1] *Her er »sine patena« tilskrevet og igjen udstreget over Linien.*
[2] *Torsdag efter Pinse var 1463 den 2. Juni.*
[3] *D. e. den 28. Maj.*
[4] *D. e. den 1. Juni.*

10a (Alle men, thette breff see eller høre læse, kungiøre wi bvrgemester ok radh ok menigh brødhre vdi guds legumslagh i Albvrgh met thette vorth opne breff, thet vi aff ret vitherligh giald skyldugh ære thenne breffuiszer Anders Morthenssøn viij lubesch marc hanum at fornøie nw at pinxdagh tilkommendes vdhen all gienseyels aff then jord, som han haffde i pant aff Kort Bøgetud (?), ok forscreffne Anders Morthenssøn hauer antuordh oss the breffue, som hans fosterfadher Trouels Sudher at første fek aff forscreffne Kort Bøgetud (?), screffuet aar effther guds byrd mcdlxv then torsdagh i pinx vghe[1].)

22b (Anno domini mcdlxv annen daghen effther guds legums dagh[2] tha giordh Michel Turssøn ok Hinrik Lange reghenskab for theres skaffersdoms leen, tha forøuerth the laghet xlv lubesch marc rede penningh ouer alt reghenskab ok ther ouer antworth the Nis Nielssøn och Hans Grynsell, som tha vorth skaffer, viij lubesch marc, som tha tilstodh rede giald.)

L MCDLXVI giorde Nis Nielssøn och Hans Grynsel reghenskab po lags vegne, tha forøgerth the laget l lübske marc redhe penningh, oc viij lübsk marc forviste the skafferen.

V9a (Gødik Skredher haue vi kiøpth j sticky jordh aff, ligger østen till aaen, och han gaff oss wenlith kiøb ther oppa, sumen aff thet pant, som wi haffde aff hanum[3], thet war x lubesch marc ok iij ß ok j sterlingh[4]. Och ther skul wi giue hanum xxxvj lubesch marc redhe penningh till, ther skal han haue xij lubesch marc nv och' xij lubesch marc adh fastelauen och xij lubesch marc ad guslogoms dagh[5] ther effther; och døer han innen then forsaudh tiidh, ther han skal aname thesse penningh, tha hauer han giuet, hwat som effther standher po then tiidh till thet verdugh guds-

[1] *D. e. den 6. Juni.*
[2] *D. e. den 14. Juni.*
[3] *Her er først skrevet »them«.*
[4] *Her udenfor i Marginen staar: »j hvid kongis eng[elske]«.*
[5] *Her har først staaet: »pinxdagh«.*

løgu*m*ss lagh th*et* verdugh gusløgum til loff och æ*re* til evigh tiidh, och th*er* m*et* er han fuld gillebroer h*er* i lag*et*, och nar han døer, tha skal gildh brødhr*en* fylligh ha*nu*m høtiligh til jordh och offer for ha*nu*m, som th*er* til bør.)

MCDLXVII Per Swenssøn och Hans Børstel giorde re- L
genskab for theris skafferdoms læen, tha forøgert the laget l lübske marc och iij lübske mark oc ij ß, och ther til forwist the skafferen, som tha worth, ix lübske marc, som tha tilstod.

MCDLXVIII giorde Griis och Hermen Braband regen- L
skab for theris skafferdoms lææn, tha forbedert the och forøgert guds legoms law xxxvj m*arc* oc j ß.

Anno d*omi*ni mcdlxviij tha saddhe bothe burgemest*ere* 10b
vth ow*er*, som war Hans Jwde oc Robert Dwe, [1]m*et* alle gilbrød*er*iss wilie oc sa*m*thycki[1] oc swo till eens wordend*es* om guds legoms lawsshuss, at hwilke*n* ridd*er*, velborn ma*n* eller welborn qwinne, som wil giø*re* nog*er* kost vdi for*neffn*de lagsshuss, ha*n* ellér hw*n* skulle giffue j lub*esch* march och the blyss, so*m* the haffue, til guds legoms alt*er* oc antworde wort huss oc gard i saa gode made, so*m* the anam*et* bothe m*et* bencki och wøndugh. It*em* borg*er*, som brødh*er* æ*re*, giffue ij m*a*rch vox och bløss, om the selffue haffue. It*em*, the som festingssøll wil giø*re*, giffue j march wox. It*em* hwo som ladd*er* kogge hugge el*l*er giø*re*, lidell el*l*er stor, giffue j march vox til laggh*et*. It*em* hwo so*m* huss ladd*er* hugge samel i for*neffn*de huss, giffue I ß for hw*er*t bynnyngh oc I ß for hwer skynmeess, so*m* tilhobe slaghes i for*neffn*de huss, och hwo so*m* nog*er* andh*re* ger-ny*n*ghe wil haffue el*l*er giø*re*, th*et* schal the haffue m*et* skaff*er*ens mynne etc.

MCDLXIX giorde Bertel och Nis Thamessøn regenskab L
for theris skafferdoms læen, tha forøgert the laget lvj march.

[1] *Skrevet til ovenover Stykket.*

L MCDLXX giorde Nis Thamessøn och Lang Bertel regenskab for theris skafferdoms leen, swo at brøderne tacket thennom.

L MCDLXXI giorde Nis Thamessøn oc Borkord regenskab for theris skafferdom, tha forøgert the laghet xxx march.

22b (lxxij. Item Hans Borkord och Mattis Perssøn fornøghet Mette Thordss xxv march for then jord, som ligger østhen aen).

23b (Item hauer gudss legomss lag fornøghet Mettæ Thordss primo iiiij [mark], som Nis Thamessøn fornøghet henne. Item fornøghet Mattis Perssøn forneffnde Mettæ x marc oc halufftridisindssthywe march po lagss wegne. Item fornøghet Robert henne viij march aff eet røt stycki clædæ[1].)

(Item thette forneffnde kiøb var lxxx march och swo møghet clædæ, som henne[s] søn skal hawe j cappæ aff etc.)

L MCDLXXII[2] giorde Mattis Perssøn oc Borkord regenskab for theris skafferdoms lææn.

11a Sub anno domini millesimoquadringentesimolxx 3⁰. Thette ær then jordskyld och rænte, som guds legoms lagh i Aalbvrgh hauer. Primo hauer forneffnde lagh otte skelingh grot aarligh aar til ewindeligh rentæ aff een jord, grwnd och woningh, som liggher østen aaen i wor frwe soghen næst nedhen til Powel Andersøns huss och swo wester in til aaen. Huilken forneffnde grundh och jordh Jep Hagensøn och Bern Bloch, som tha skaffere ware, met bothe burgemesters rad, som ware Hans Jwde och Robert Dwe, och met menighe gilbrøders samtycke och wilie solde Mattis Perssøn bvrgher i Aalbvrgh for penningh och werd effter menighe gillebrøders tilladelse met swo skiel, ath skal forneffnde grund och woningh atthenness eller sæless igen, tha

[1] *I Marginen udenfor dette Stykke staar: »met Mettæ Thordss«. Selve Stykket er med nogen Variation skrevet to Gange; den anden Redaktion er overstreget.*

[2] *Her staar MCDLXXIII, hvad der synes at være en Skrivefejl.*

skal for*neffnde* Matt*is* Per*ssøn* och hans arwi*n*ghe fyrst tilbywthe skaffe*re*n i guds legoms lagh, om the wilde kiøbe for*neffnde* woni*n*gh, tha schal th*et* werdugh guds legoms lagh wær*e* næst for nogh*er* andhr*e* etc.; och th*er* til skal for*neffnde* Matt*is* Per*ssøn* och hans arwi*n*ghe aarligh aar giffue for*neffnde* guds legomss lagh viij ß g*rot* r*e*de pe*n*ni*n*gh aff jordh*en* til jordskyldh etc.

It*em* th*en* gardh, som ligg*er* imellom biscobenss gard och He*n*rich Klipper, the tre dælæ h*er* vti for*neffnde* gard ær gudss legomss lagss bothe huss och jord, och th*em* soldhe b*v*rghemest*er*e m*et* menighe gillebrød*er*ss sa*m*tycki Terbern Matt*iss*ø*n* aar effte*r* guds byrd mcdlxx 3[tio] m*et* swo skiel, ath for*neffnde* Terb*er*n Matt*iss*ø*n* och hans arwi*n*ghe skule r*e*dheligh hwert aar vdhgiffue for*neffnde* guds legomss lagh xxiiij ß til jordskyl, och skal for*neffnde* gard affhe*n*nes aff T*er*b*er*n ell*er* hans arwi*n*ghe, tha schal guds legomss lagh wære næst for nogh*er* etc.

MCDLXXIIII giorde Bern Block oc Jep Hagenssøn re- L
genskab for theris skafferdoms lææn etc.

MCDLXXV giorde Hans Swan och Kort Høxær regen- L
skab for theris skafferdoms leen etc.

MCDLXXVI giorde Powel Andersøn och Marqvard Krø- L
wer regenskab for theris skafferdoms leen etc.

Ixxvj pinxdag. (It*em* te*net*ur *con*uiui*u*m eor*um* P*er* Mar- 23b
q*u*ard Krøw*er* vj march).

Thessæ ær*e* m*et* nidingx naffn (sielff) vtgangh*et* oc vt- 23b
deltæ aff gutz ligoms lagh[1].

(It*em* Cla*us* Voghens*øn* et*iam* m*et* nidyngh.)

(It*em* Cla*us* Hollend*er* et*iam* nidingh.)

MCDLXXVII giorde Powel Anderssøn oc Kort Foss re- L
genskab for theris skafferdoms leen, swo at brøderne tacket thennom for got regenskab.

[1] *Der staar intet Aarstal ved dette Stykke og de to følgende Linier, men de to foran trykte Linier fra 1476 skiller det i Haandskriftet fra de to følgende Linier (s. Dske Mag. 3 R., I, S. 121).*

23b (lxxviij. It*em* hau*er* Jes P*er*ss*øn* vde*n* Øst*er*port fornøgh*et* Mic*hel* P*er*ss*øn* och Hans Panckloff ij lub*esch* march, so*m* ha*n* war lag*et* skyldigh po Matt*is* Staffenss*øns* wegne etc.)

L MCDLXXVIII giorthe Michel Perssøn och Hans Panckloff ·regenskab for theris skafferdoms læen, swo at brøderne tacket thennom for got regenskab, och forbedret the och forøgert laget met xiiiij lübske mark rede penninge, ij album mindre, oc forbygget the iiiij march po lags vegne och ij tønner tyst øl om mandagen, brøderne drocke.

L MCDLXXIX giorde Lazarus oc Henrich Fortman regenskab for theris skafferdoms lææn etc.

L MCDLXXX giorde Per Nielssøn och Claus Growe regenskab then fredag nest effter guds legoms dag[1] for theris skafferdoms leen, og forøgert the laget met xxxiij mark och j tønne tyst øll och viij ß til wyn.

L MCDLXXXI giorde Clawes Wogensøn och Gerd Hermenssøn regenskab for theris skafferdoms leen, och forbedert the guds legoms law xlv lübske marck vdi bygning.

L 1482 giorde Symen Andersøn och Hans Bernsøn regenskab for theris skafferdoms lææn, swo at menige brødre tacket them for got regenskab met swo skiel, at Hans Bernssøn skal wære frii for meyægreffuis løn sin tiidh, thi at han war til achter paa lags wegne.

L 1483 giorde Hans Anderssøn och Kort Pothoff regenskab for theris skafferdoms leen, och ere the frii for theris meygreffuedoms løn for thet nøy planckewerk, the giorde.

L 1484 giorde Michel Hanssøn och Hermen Kop regenskab for theris skafferdoms leen etc.

L 1485 giorde Pouel Andersøn och Andres Pouelsøn regenskab for theris skafferdoms leen, och forbedret the ij march penninge i byssen och v march i bygning met pa-

[1] *D. e. den 2. Juni.*

pegoyen at forbedre, gillehuset at tecke och en tønne tyst for brøderne then dag, the giorde theris regnskab.

1486 giorde Per Mogensøn och Lydich Formeyer regn- L
skab for theris skafferdoms løn oc forøgert the laget met xj lübske marck rede penninge, och gaff the ij lübske mark for eet alter clæde och lyss til st. Jøriens alter och en tønne tyst øl for brøderne then dag, the giorde regenskab.

1487 giorde Nis Perssøn och Dirick Holsker regenskab L
for theris skafferdoms løn, och forøgert the laget for viij march och j tønne tyst øl then dag, the giorde regenskab.

1488 giorde Morten Reff och Henrich Lange regn- L
skab for theris skafferdoms løøn, forbedret the x marck rede penning i byssen, iiij album mindre, och v march i bygnen (!) etc. oc j tønne tyst øl then dag, the giorde regnskab. Item skal forneffnde Henrich Lange wære frii for meygrewes stat for the messing lysse-stagher, han gaff til guds legoms alter i st. Bodels kirke etc.

1489 giorde Jes Laurenssøn och Henrick Piping re- L
genskab for theris skafferdoms leen, saa at borgemesteren Michel Tursøn och Claus Wogensøn och menige gillebrødre tacket them for got regnskab, och forbedret the guds legoms lag met xvij mark rede penninge i byssen, j ß mindre, och forwiste the the andre skaffere iiij march, som laget tilstod, oc j tønne tyst øl then dag, the giorde regenskab.

1490 giorde Hans Thomesøn och Herman Pynnov L
regnskab for theris skafferdoms leen och forbedret the laget med xx mark rede penning i byssen, och forwisde the the andre skaffere xvj march giæld etc.

Anno d*omi*ni mcdxc p*rimo*. It*em* then thiid, th*er* Abra- 10a
ha*m* och Ewerd Stagbrand ware skaff*ere* vdi guds leg*oms* lagh i Alb*v*rgh, tha inbar thesse eff*therskreffne* viij gilbrød-dher, so*m* wa*re* P*er* C*risternsøn*, P*er* Mog*ensøn*, Nic*olaus* Han-

søn, Pouel A*n*der*søn*, Morte*n* Reff, Anders Brwnck, P*er* A*n*der*søn* och Pouel Marte*nsøn*, the*n* thorsdagh vdi fastelauen[1] swo for een ræt for b*v*rgemestere*n* Cla*us* Voge*nsøn* oc Lazar*us* Thames*øn* och for menighe gilbrøderne, ath hwo som skaffere æ*re* i for*neffn*de guds legoms lagh, ath the skule indhmane oc vpkreffue al the*n* giald och skyld, so*m* faller elle*r* worde*r* i there*s* thiid, elle*r* giøre (?) the skyllenere thøm there*s* ret m*et* dom och band (?).

L 1491 giorde Abraham och Ewerd Stagbrandh regenskab for theris skafferdoms leen, och forbedret the guds legoms gillehuss met et nyt tecke fra then ene ende oc til then annen ende aff gillehuset, huilket forneffnde tecke stod xxviij march bode met kost, løn och al then deel, som tilhør at tecke huss met. Item xij mark rede penninge, som Jens Swenssøn feck i betaling for en grøn damass hagel oc en messe serck met stol oc handlyn, oc thertil xj lübsk mark rede penning i byssen etc.

23b (xcj. Item haw*er* Jens Swe*nsøn* vpb*ore*t xij lub*esch* mar*k* aff guds legoms lagh for the*n* hagel, so*m* burgemeste*r* kiøpte aff ha*nu*m for xxiiij mar*k*.)

L 1492 giorde Henrick Skel och Gerven Hawerbek regenskab for theris skafferdoms leen, swo at alle gilbrødherne tackit them for got regenskab, och forøgert the oc forbedret the guds legoms lag met xvij lübsk mark och iij penning, som kom i gillens byss oc bygning paa gilhuset for 5 mark etc.

22b (Anno d*omi*ni mcdlxxxxiij the*n* fredagh nest effthe*r* guds legomss da[g][2] tha kierdhe Ha*n*s Kock, so*m* skaffer war paa the*n* thiid, for lasteligh ord, the thal*et* til hwer andhr*e*, och fan viij brødhr*e* them til brødh[e], swo ath And*er*s C*ri*ste*r*nsø*n* sagdhe for bode b*v*rgemeste*re*, so*m* war*e* Cla*us* Voge*nsøn* och Lazar*us* Thames*øn*, ath ha*n* wille forsware Ker-

[1] *D. e. den 17. Febr.* [2] *D. e. den 7. Juni.*

stine [1]hans thieneste qwinne for syn dannekone, och ther fore fwnde the ham qvit for syn brødhe etc[1].)

1493 giorde Hans Kock oc Jochym Gerdss regenskab L
for theris skafferdoms leen, oc bygget the papegoyen op aff ny, som stod xiiij marck oc xxviij ß rede penning i byssen och j tønne tyst øl then dag, the giorde reghenskab.

xciiij[0]. Item giordhe Claus Badhe oc Hans Castrvp 17a
regenskab for theres skafferdomss leen, swo ath menighe gillebrødherne thacket them for got regenskab, och forbederth the xvj lubesch mark rede penningh i byssen och ij tønner tyst øl then dag, the giordhe regenskab.

xcv[0]. Item giordhe Seuerin Murmester och Henrick 17a
Allwert regenskab for theres skafferdomss leen, swo ath alle broderne thackit them for got regenskab, och forbethert the och forøghert guds legomss lagh met xlvij lubesch mark rede penninge i byssen och j tønne tyst øl then dagh, wii giordhe regenskab.

(xcv[0]. Item skeer thet swo, ath Tytmer thaler imodh 22a
the viij brødres ræt effther thenne dagh, tha skal han icki wedhe syn høgeste brøde etc.)

(Anno domini etc. xc sexto. Item solde borgemeste- 22a
ren och skafferen i guds legomss lag[2], som ware Lydich Ellersøn oc Gødick Nøt, forneffnde Lydick Ellersøn een tridie part aff then woningh, som Mattis Persøn, huess seel gud haffue, gaff[3] til guds legomss alter i sancti Bodelss kirki for syn seel och hans kieræ husfrves seel, Maryn Mattis seel oc alle cristne siele met swo skel, ath han skal gyffue oss xviij mark, først ix marck vdh ath gyffue ath poske nw nest tilkommendes och the andhre ix march then annen poske ther nest effther tilkommendes til godhe redhe ath bethale. Item skal forneffnde Lydick gyffue iij marck

[1] *Dette Stykke er skrevet nederst Fol. 23a.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Skrevet til i Marginen.*

til jordskyld for syne ij parte aarligh aar. Item Thames Matt*issøn* skal gyffue ij mar*k* til jordskyld aff sin t*ri*die part aarligh aar.)

17a xcvj. It*em* giorde Lydick Ellers*øn* oc Gødick Not[1] re*gen*skab for there*s* skafferdomss løn, swo ath menighe gilbrødhern thack*et* th*em* for got re*gen*skab; och so køffte Gotke Not en tafflen op vnse altar, var xlviij mar*k* dens vnd j t*onn*e kow kot, de stoet ij mar*k* dens, noch j tafflen sante Rockws, de stoot j ryns*k* g*yllen*.

17b xc7. It*em* giorde P*er* Matt*issøn* oc Hans fan Wold [regenskab] for there*s* skafferdo*m*ss løn, swo ath menigh brødherne thack*et* th*em* for got re*gen*skab, och forbethre the och forøghert guds legomss lagh m*et* xxj mar*k* re*d*he pe*n*ni*n*gh i byssen.

17b xc8. It*em* giorde Lambreth Hyllebrant och Otte fan Bakemudhe regenskab for there*s* skafferdomss leen, swo ath bothe burgemester*en*, som war Lazar*us* Tha*m*es*øn* [och][2] P*er* Michils*øn*, och menighe gilbrød*er*ne thack*et* th*em* for got rege*n*skab, och forbereth the guds lego*m*s lagh m*et* xx lub*esch* marck re*d*e pen*ninge* och j t*ønne* tyst øll then dagh, th*er* the giorde regh*e*nskab, som brød*er*ne the drucke sa*m*me thiidh.

18a xc9. It*em* giorde Seue*r*in Je*nsøn* och Hans fan Stedhe re*gen*skab for there*s* skafferdomss løn, swo ath bothe burgemestern, so*m* war*e* Lazar*us* Thames*øn* och P*er* Michils*øn* och alle gilbrød*h*erne thack*et* th*em* for got re*gen*skab, och forøgerth the och forbeth*er*t the gutss legomss lagh m*et* xvj lub*esch* marck re*d*e pen*ninge* i byssen och een messe serck for iiij marck och ij les*ter* kol oc j t*ønn*e tyst øl th*en* dagh, the giorde re*gen*skab, so*m* brød*er*ne the drucke etc.

18a md. It*em* giordhe Nis Kat oc Michil Hethman regh*en*ska[b] for there*s* skafferdomss leen, swo ath alle gyllbrø-

[1] *Skrevet til i Marginen; indenfor den staar »Nyt«, som er overstreget.*

[2] *Her er et Hul i Pergamentet.*

dherne thacket them for got reghenskab, och forbethert the och foroghert guds legomss lagh met xij mark redhe penningh i byssen, och capelanss renthe wor forberet met iiij mark rede penning och j tønne tyst øl, the drucke brødherne then dagh, the giordhe regenskab etc.

Anno domini mdj⁰. Item giordhe Jens Pramswen och 18b
Pitter Dasso regenskab for theres skafferdomss løn, swo ath menighe gilbrødherne thackit them for goth regenskab och forbederth the och forøghert guds legoms lagh met xxvj lubesch mark redhe penning i byssen och viij mark i byghningh etc. och j tønne øl, som brøderne drucke eodem die.

Anno domini md2⁰. Item giordhe Jens Pramswen och 18b
Helmick Rickman regenskab for theres skafferdomss leen, swo ath menighe gilbrødherne thacket them for got reghenskab, oc forbetherth the och forøghert guds legomss lagh met xxiij mark och eet alterklædhe, som kost xxx ß, och j tønne tyst øl then dag, the giorde regenskab, som brødherne the drucke, och iij marck i byghningh etc.

Anno domini md3⁰. Item giordhe Marten Gyffuersøn 18b
och Henrick Grass reghenskab for theres skafferdomss leen, swo ath alle gilbrødherne thacket them for got reghenskab, och forbedhert the guds legomss lagh met xvj lubesch marck oc j ß i byssen, och gaff the gillebrødher j tønne tyst øl then dagh, the giordhe regenskab.

Anno domini md4⁰. Item giorde Claus Bardzskeer och 19a
Hans Bowmesther reghenskab for theres skafferdoms leen, sa ath gildbrødher tacket them for goth reghenskab.

Anno domini mdv⁰ pa gudz legomss affthen [1] tha giorde 19a
Sewerin Pirop oc Jordan Becker goet oc trolight reggenskaff, at alle brødrene takede them goeth fore theres skafferedømme.

Anno domini mdv feria 2a infra octavas corporis [Chri- 24a

[1] *D. e. den 21. Maj.*

sti][1] tha vorde Pouel Anderssøn borgemester[2] oc Nis Tytmer venlige oc vel forlichte for alle sagher, them imellum var til[2] thenne dagh, til en fwlkomelig ende met sodan skell, at føer Nis Tytmer seg tidher ind po Pouel Anderssøn, tha skal Nis Tytmer være æreløss.

v 16b Item bleff Per Sewerinssøn oc Niels Tytmer venlig oc vel forlichte til en fwlkomelig ende, oc Per Sewerinssøn gafi iij marc til gille. Item Sewerin Mwrmester radman oc alle gudzlegom brødre vorde venlig oc vel forlichte til en fwlkomeligh ænde for alle sagher, brødrene haffde met hanum til thenne[3] dagh, som scriffs anno domini mdv^{0} then mondagh nest effter dominicam trinitatis[4], oc Sewerin Mwrmester gaff fem marck penninge til laget, oc skaffwerne til stoet[5], at han tilforn gaff j tønne tiezt (?) øll.

19a Anno domini mdsexto pa gudz legomes affthen[6] tha giore Effwert Kolle oc Lauritz Bode goet oc reedelight regghenskaff, at alle brøderne tackede them goet fore theres skafferdømme.

v 17a Anno domini v^{c}ix in tempore Jens Tonnissøn och Henrick Sywortssøn war skapper. Item giordhe Jens Tonnissøn oc Henrick Sywordssøn reg[n]skaab for theress skaffwerdom, ath alle brødhre tacker them goth och leffwerth the i gillens bwsse ij marc och lx (marc) oc ij ꝑ rede penningh.

[3]The som sommer oc winter war thet same aar Jeb Perssøn Brabranth oc Sewrin Mwss[3].

[3]Item meygreffwe eodem anno Lawris Steffanssøn[3].

[7]Item gaff Jens Tønnissøn och Henrick Sywordssøn gillebrødern j tønne tystøl then dagh, the giordhe regenskab.[7]

v 17b Anno domini mdx tha war Cristiern Medingh oc Mattyss Ryckmann scaffere. Tha bygged thy oc forbedert

[1] *D. e. den 26. Maj.*
[2] *Skrevet til over Linien.*
[3] *Tilskrevet i Marginen.*
[4] *D. e. den 19. Maj.*
[5] *Foran dette Ord staar et overstreget »gaff«.*
[6] *D. e. den 10. Juni.*
[7] *Dette Stykke staar nederst paa Siden.*

gyldhusset ij^{c} mark oc gyorde reghenskaff, sa ad alle brøderne tackedh them got i alle made.

Item lewerede Cristern Meding i byssen xviij marck j ß V 17b
mdx.

Anno domini mdx fredagen i fastelaghen[1] tha indbare 21b
viij brødhre for rete, ad inghen skulle bere i gudz legemss lagh vlogeligh skermbret eller kyøller, staffwe i noger made, men hwer mate bere thet, som bequemt war oc effther skraens lydelsse.

Item giordhe Staffen Ewentwr oc Hans Bagger regen- 19b
skaff for theres skafferdoms leen, soo at borremesther oc menyge almwen brø[d]re tacker thennwm for got regenskab, ock forberet the oc øgeth gwtz legwms lagh xxviij mark *penningh* ock vij mark vox. Item oc haffue bøget pa garden xv mark ock xiij ß. Item gaff the j tønne Hambore øl offwer alle regenskap anno domini mdxj^{0}.

Item then tiid thisse two Hans Bagger oc Staffen Ewen- 19b
twr var skaffer, tha laes (!) Marquar Krøer tiil, so han skwlle wære vinther eller sommer, thet wiiste han aff met gyllebrøre, so han hadde werth met Pawel Andherssøn, so Marquar war sommer, Pawel Andherssøn war vinther.

Item loffwedde ock sagde thisse effthersc*re*ffne tre rad- V
men, som ere Marthen Giffwersøn, Seffrin Mvrmesther ock Per Seffrinsøn, at papegoy konningh Jens Gram skwlle antworde inden aar ock dagh vkrenckyne papegoyefowel, hwylken veyer v loed ock eth j qwyntyn sylff. Skaffere waare then tiid Staffen Ewentur ock Hans Bager anno domini mdxj^{0} feria 4ta pentecostes[2].

Aar efter guds byrd mdxij then mandag nest for guds 20a
legomsdag[3] tha giord Per Seuerinssøn oc Hermyn Hermynssøn reghenskab for theres skafferdoms leen, sa at bodhe borgemesther oc menige gilbrødhren thacket thenom for goet

[1] *D. e. den 15. Febr.*
[2] *D. e. den 11. Juni. — Denne Meddelelse findes i liber vivorum paa det forreste Binds indvendige Side.*
[3] *D. e. den 7. Juni.*

reghenskab, oc forbedhret the oc forøcket gudz legomes lag xxvj mark rede penning i bygningen oc vdgifften oc leffueret xliiij mark rede penningh i bygnynghen oc vtgiiffthen oc leffwerd xliiij mark rede penning vti bøsen oc lagdhe scriffthen hwoss penninghen etc.

20a Aar efther guds byrd mdxiij⁰ then mandag nest efther helig trefoldighiedz søndag[1] tha giordhe Jens Albvrg oc Henrik Skepping reghenskab for theres skafferdoms leen, saa at bodhe bvrgemesteren oc menyge gilbrødhern tacker thenom for goet reghenskab, oc leffwerd the liiij mark rede penning i bysen oc xx mark hwoss radet etc.

20a Aar efter guds byrd mdxiiij item then mandag nest for guds legomes dag[2] tha giorde Dionisius Tøgerssøn oc Jørgen Lauerens regenskap for teres skafferdoms leen, saa at bvrgemester oc raed oc menyge gilbrødhern tacker thennom for goet reghenskap, oc leffwerd the xlij mark rede penning oc vj ℔ *penningh* vti bøssen oc xx mark hwoss raed.

20b Anno domini mdxv. Item then mandag nest for gutz legoms dag[3] giordhe Hans Saess oc Bartolomeus Komerfelt reghenskab for theres skafferdoms leen, saa at bvrgemestern oc menige gilebrødher thacket them for goeth, redelig regenskab, oc leffwerd the liiij mark rede penningh i bøssen, oc xx mark anammet the aff bvrgemester oc raed, them bøgeth te then ny papegoye op met etc.

20b Anno domini mdxvj then mandag nest for gwtz legomess dag[4] giorde Sewerin Muss oc Røtgierd Søndag reghenskab for theress skafferdomss leen, saa at menige gilebrødhre thaket thennom for goet redeligt reghenskab, oc leffwerd the xl mark rede penninge i bøssen etc.

L Anno domini MDXVII torsdag effter pintzedag[5] indbar viij gillebrødre i guds legoms lag for rette, som var Nielss

[1] *D. e. den 23. Maj.*
[2] *D. e. den 12. Juni.*
[3] *D. e. den 4. Juni.*
[4] *D. e. den 19. Maj.*
[5] *D. e. den 4. Juni.*

Jenssøn, Cristiern Medingh, Tord Anderssøn, Hermen Smith, Ølert Badhe, Hermen Besler, Villem Jenssøn och Hans Helmass, the indbar saa for borgemester oc radh, at the wilde haffue theris papegoye reest paa st. Valburgis dag[1], och nar som brødrene haffuer keest theris meygreffue hwoss lundhen, so skal the strax gange nedher till papegoyen oc skydhe henne aff oc føles siden at i byen bode papegoye koninge oc meygreffuen; hwilken af brødrene som er i byen same dag oc ey vtganger, giffue ij mark vox til laget. Borgemestere var then tiid Hans Bertolomeissøn och Mawris Jenssøn. Item indbar forneffnde otte brødre saa, at the wille intet dricke at pintzcdag.

(Anno domini mdxviij then mandag nest for gwtz le- 21a
gomssdag[2] giorde Jens Bwnde och Henrick fan Ringel reghenskab for theriss skafferdomss leen, saa at menig gilbrødhern tacket thennom for goet redelig reghenskab, och leffwered the i byssen xl mark penninge.)

(Item thette samme aar feck Jenss Bwnd l mark aff gildenss penninge, och skal han giffwe gilden iiij mark till rente aff the samme l mark hwert aar. Item bleff gilden Jens Bwnd vij mark och iij β skyldigh offuer alle reghenskab.)

Aar effter gwtz byrd mdxix tha giorde Greers Doen V 20
och Dierick Knwdssøn reghenskab for theriss skafferdomess leen, saa at menninge gilbrøderne tacket thenom for goet redligt reghenskab.

Anno domini mdxx[3] torsdag nest effther fleske søndag[4] 11b
indbar viij gilbrødher i gwtz legomess laff for rette for bvrgemester, rad oc menige gilbrøderne, at the wille kiesse theres vinther oc sommer paa fleske søndagh[5] och ride met thenom i marken paa torsdaghen ther nest effter komendes

[1] *D. e. den 1. Maj.*
[2] *D. e. den 31. Maj.*
[3] *Langebek læser 1519 (s. Dske Mag. 3 R., I, S. 114).*
[4] *D. e. den 22. Februar.*
[5] *Fleske-Söndag er Fastelavns-Söndag.*

och holle messen paa fredag ther nest och offer theres offring for alle gilebrøderness siæle, som aff forneffnde lag dødh ere. Fremdielis indbar siden forneffnde viij gilbrødre, at inghen aff gilbrøderne skwlle haffwe siøl paa thennom anthen belther eller wimmelsnower eller skee effther thenne dag; hwo thet giør, bedhre till laget en tønne tyzt øøl oc ey tillgiffwis eller fordraffwiss i nogher made etc. Theres naffn, thet indbar, war Cristern Medingh, Niels (?) Jenssøn, Villem Jenssøn, Claus Bardsker, Tamis Abraham, Seuerin Mwss oc Franss Kock (?).

20b Anno domini mdxx mandagh for gwtz legomes dag[1] giord Thomes Abraham och Kortt Brøyer reghenskab for theres skafferdoms leen, saa at bode bvrgemester, radt och menige gilbrødherne taket thennom for goeth redelig regenskab, och leffwerret the vtii gillens bøsse x mark.

19a Anno domini mdxx⁰. (Item skall Mickel Hwswm giffwe en tønne tystøl och en mark wox, for han droff sin kniff at Jens Hanssøn, som otte gilbrødher indbar.)

9b Anno domini mdxx⁰ then fredagh nest for helig trefoldigheedz søndag[2] indbar thesse efterscreffne viij gillebrødher for rette i gutz legomss lag for bvrgemester, rad oc menige gilebrøderne, saa at brøderne ville drike theres lagedrick paa sancte Volborgis dagh[3] och iiij dage i then same vge nest effter sancte Volbvrg dag och inthet drike om pintzedagh. Item indbar ogso forneffnde viij gilbrødher, at hwilken brodher som er i byen same tiidt oc er føer at gaa paa gade oc stræde oc radehwss, [4]kiøbe[r] och siæler[4], oc ville icke søge sith lag, bedre, som skraen vtuisser, hwad eller han er radman eller ey. Item indbar ogso forneffnde viij gilbrødher, at hwilken brodher, som ey er i byen for[5] tiidt oc er paa sin rette[6] beringe, han bliffuer frii, hwad heller thet er fisker eller andre man etc.

[1] *D. e. den 4. Juni.*
[2] *D. e. den 1. Juni.*
[3] *D. e. den 1. Maj.*
[4] *Mangler hos Langebek.*
[5] *Langebek har »same«.*
[6] *Skrevet til over Linien.*

[1]Theres naffne, thet indbar, wor Jens Albvrg, Cristern Meding, Owe Jenssøn, Per Scriffuer, Villem Jenssøn, Tord Anderssøn, Dinis Tøgerssøn och Cristiern Albvrgh, etc.[1]

[2]Anno domini mdxxj⁰ post Volbvrgh[3] tha giorde Jep Spagh och Klawes Koningh reghenskab fore teres skafferdom vti gudz legoms lagh, sa meninghe gildbrødre tacket thenom; tha haffde the vdlaffd 1 marck[4] aff gyldens peninghe til gyldens behoff, messer etc., och libereret the i gyldens bysse xxxvj marc rede peninghe. V 21a

Anno domini mdxxiij⁰ altera die corporis Christi[5]. Tha giorde Per Sewrinsøn aldermann met bode skaffere, som vore Jøren Perssøn och lille Henrich Skepingh, goth redelict regenskab fore theres skafferdom i gutz legvms lagh, saa meningh gyldbrøre tacked thenom fore goth redelict regenskab, och betaled the och haffde vdlaff til messe, vin, vox etc. xl viij marc aff gyldens peninghe och (fynghe the vd paa rentte aff gyldens peninghe xxx marc peninghe, them anamet Per Beske och skal giffue iij marc ther aff huer gutz legomes dagh, och ner han skal ygen liberer sadan peninghe, tha skal han them liberere i sadan mønt, som geff och geng tha er i Nørre Jutland, och tha renten fylle houetswmmen och ey aff regnes) och liberered the i bøssen xxiiij [6]marc peninghe[6], och tre marc vor regned i same peninghe, som gyldet tilsto, och stod gyldet xiiij marc vox til, som han fick scrifft pa Las Fynde, skaffer same tid. Item vij marc rede peninghe gaff Per Sewrinsøn til gyldet til messe same tid. V 22a

(Anno domini mdxxiiij⁰ altera die dominica trinitatis[7] giordhæ Hermand Hermandssøn och Las Fynnæ reghenskab V 23b

[1] *Mangler hos Langebek.*

[2] *Foran dette Stykke staar i to Linier, der strax synes udviskede: »Aar effther gudz byrd mdxx. tha war Tames oc Henning skaffer vti g.« Navnene ere ikke rigtige.*

[3] *D. e. efter den 1. Maj; her mangler en Dagbetegnelse.*

[4] *Skrevet til over Linien.*

[5] *D. e. den 5. Juni.*

[6] *Skrevet til over Linien.*

[7] *D. e. den 23. Maj.*

for there*s* skafferdoms leen, saa ath borghemesthern ock menyn*g*he gyle brødher tacketh the*n*om for gott redheliigh reghenskab, och betale thy och haffuæ wdt laffdt xlix mar*c*k d*anskæ* tiil messe, win och wox etc., och libereredh thæ xij mar*c*k d*anskæ* peni*n*ghæ ock vj mar*c*k klippinghe i bøssen, och iij mar*c*k, som P*er* Besk er skillygh th*er* tiill[1] etc.).

V 24a An*n*o do*mi*ni mdxxiiij⁰ alte*r*a die corpo*r*is Ch*ristí*[2] tha giorde Josth Skepi*n*gh och Las Fynnde[3] goth redelict regenskab fo*r*e there*s* skaffe*r*dom, saa meni*n*ghe gyldbrø*r*e tacked the*n*om fo*r*e goth redelict rege*n*skab, och haffde the vdgiffued sa*m*e tid xlij m*arck* v ß fo*r*e messer, vin, ablat etc., och libe*r*ered the i bussen sa*m*e t*i*d xvj m*arck* i da*n*ske huide och vj m*arck* i klippi*n*gh, och th*er* offue*r* loffued och tilsaffde He*r*mi*n*d He*r*mi*n*dsø*n*, at huess deel, som beffynd*es* kw*nn*e, at gutz legoms lagh tilstod, ville ha*n* yndk*r*effue och forberr*e* gutz legoms lagh, som th*et* sigh burde, och han bekie*n*d ville verr*e* fo*r*e gud och menighe gyldbrø*r*e.

9b An*n*o mdxxv thend ma*n*dagh effte*r* søndagh inuocauit[4] tha yndbar*e* thesse effte*r*schr*eff*ne gyldbrø*r*e, som vo*r*e K*ri*stiern T*er*kilsø*n*, Ha*n*s Fønbo, radme*n*d, Klaues Barsk*er*, Tord And*er*ssø*n*, P*er* Beske, Jens Medi*n*gh, Naffne och Mat*tis* Jipsø*n*, at huilken ma*n* som fattigh eller vanfø*r* er, skal ey nød*es* til at søge *thett*e lagh; me*n* er ha*n* føer, formuend*es* syn drøck at betale och vden lage forfal oc i by, so*m* skraen vduis*er*, oc ey tha søge vil eller syn orsag*e* eller forfald giffu*et* haffu*er* skaffer*en*, som lofflig iga*n*gen er, me*n* fortrøck*er* sigh vden noge*n* forthii skellig orsag, tha skal ha*n* vederfar*es* i alle made, som skraaen vduis och yndeholer.

Item hwo so*m* dobler i gyldeshuss eller gyld*es*gard i noger f*orscreff*ne gyldesdrick, giffue j tø*nn*e øl, sadant øl, so*m*

[1] *Her staar et meningsløst »iij«.*
[2] *D. e. den 27. Maj.*
[3] *Disse Navne passe ikke med Navnene i det foregaaende Stykke; her maa skjule sig en Fejl.*
[4] *D. e. den 6. Marts.*

gyldet drickes met, tyst eller dansth, och j mark vox til brøde. The men, szom thet yndbare, vore Niels Tidsøn, Tord Andersøn, Jesper Matsøn, Hans Fynnde, Las Fynnde, Gregors Due och Poel Vinter.

Anno domini mdxxv nudiustercius Volbvrgh[1] tha yndbare tesse effterschreffne viij brøre, som vore Hans Møntemestere, Hans Fønbo, Jep Persøn, Kristiern Albore, Kristiern Scriffuer, Hermind Gerlosøn, Staffuen Nyman och Hans Kristiernsøn, at yngen skal berre vaben i gildhusz andet, en skraen vduiser. Huem andet vaben ber, yngen vndertagen, skal yndlegge thet i gildes keller; men anamer noger sith vaben til sigh til syn gildbroders arges, skal berre effter skraen[2] lydelse, heller ther gørs skade met eller ey, szom hun vduiser. v 25b

Item anno domini mdxxv in profesto corporis Christi[3] tha giord Jenss Waghenfør oc Markord aff Roestock re[ge]nskab for borgemesthere oc radh, oc var theryss ynteck xvj marck oc theriss vdhgwfth iiij marck mynner lx marck, oc anthwortthet i bøssen xxvjj marck, oc tacked borgemester, radh oc menygh gylbrøder thennum goth. 19b

Anno domini mdxxv die corporis Christi[4] bleff Jesper Matssøn[5] . . . . v 25b

[6]Anno domini mdxxvj in profesto corporis Cristi[7] tha giord Jesper Matsøn oc Henrick Sander re[ge]nskab for borgemester, radh oc menig gilbrødere, oc var theriss inteck xxv mark oc theriss vdgiwftth lx mark xv ß, tha liberered thii i bøsszen xxxiij mark, oc tackedh borgemesther, radh oc alle gillebrødere thennom for godh re[ge]nskab, tha anamit Anderss Twerssøn oc Dirick Skulth skafferdwm for borgemesteress, rads oc menigh gilbrøderss neruerynde s. 21a

[1] *D. e. den 29. April.*
[2] *Her staar »skaren«.*
[3] *D. e. den 14. Juni.*
[4] *D. e. den 15. Juni.*
[5] *Linien er ikke fortsat.*
[6] *Ovenfor dette Stykke er det Meste af det skrevet en Gang för, men derpaa overstreget.*
[7] *D. e. den 30. Maj.*

V 28a Anno domini mdxxvij then tid jeg Anders Thurisøn anamith bøsen, tha annamid jegh ther xij mark met.

V 26b Anno domini mdxxvij[0] dominica inuoca[uit][1] tha yndbare viij gilbrøre, szom vore Per Scriffuer, Villom Jenssøn, Jøren Skreder, Hans Fønbo, Klaues Barsker, Owe Jenssøn, Tord Andersøn, och Jøren Persøn yndbare, at thi ville holde theres skra och gille vid mact, yndtil sa lenge en herre och koning thet forbyendes vurder, effter thi en herre och koning them thet staffest haffuer och theres skra och huiss deel, som vedde*s* och handles i gilde met noget vedenspeel och huem som forliser, skal øl och andet deel være til laget, huad som vedde*s* och tabes i laget[2].

V 26b Anno domini mdxxvij altera die corporis Christi[3] tha giorde Anders Jensøn och Dirik Skult regenskab fore theres skafferdom i gutz legoms lagh, och vor theres obørsel ljx marck och theres vdgifft lx [marck] v ß minus ij ℛ, och liberered thi i byssen aff offuerløb xxviij marck minus iiij ß, sza burgemestere, radt och meninghe gildbrøre tacket them fore goth redelict regenskab.

V 26b Anno domini mdxxviij altera die trinitatis[4] tha giorde Jenss Tøghersson och Thoniss Haghenn reghennskab for theres skafferdom i gudz ligomss lagh, och war theres wpbørsell xlvij marck iiij ß, och theriss wdgiffth xlvij marck vij ß, ock liberered thee i byssenn aff offuerlob xxj marck ij ß minus, szaa borgemesthere, raadt och meeninghe gildbrøre tackedt them fore gott redelickt reghennskab, ockszaa liberered thee samme dagh wedt for ꝟ marck paa loffthed.

V 27a Anno domini mdxxix die dominica trinitatis[5]. Tha giord Jep Persson ock Ambrosius Valckenberck reghennskab for theres skafferdom i guds legemss lagh, ock war theres wpbørssell xxj marck ij ß, ock theres wdgiifft xlj

[1] *D. e. den 10. Marts.*

[2] *Under dette Stykke staar med en anden Haand »Om vedye«.*

[3] *D. e. den 21. Juni.*

[4] *D. e. den 8. Juni.*

[5] *D. e. den 23. Maj. Efter Datoen er skrevet og paany overstreget: »tha giordhe Jenss Thøgerssøn«.*

m*arck* vij ß, ock liberered thee wthi byssenn aff offuerlob xxj m*arck* vj ß, szaa borgemesth*ere*, raadt ock meningh giille brøre tackett th*em* for gott redelickt regh*e*nnskab. It*em* liberered thee paa loffitth*et* szam*m*e thiid weedt for v m*arck*.

1531 paa guds legoms dag[1] udi guds legoms lag kla- M
get sig Strangi Andersøn, thet Anders Tursøn slo hannom i sit hoffuit met en stob oc gillens stob sønderslaget, oc begieret ret offuer hannem effter gillens skroes lydelse. Therom war udneffnt VIII gilbrødre for døren, som ere etc., thisse indbare oc sagde aff for rette och beraade Anders Turssøn, so han skulle giffue till laget en tønne tystøll, for han slo sin gildbroder, og gielde sit stob igien imod gildens skroe.

1531 paa guds legoms dag[1] indbare VIII gildbrødre M
for borgemestere, raad og menige gildbrødre, at hvilken gildbroder som i byen tilstede er, tydsk eller dansk, og ej effter gammel sædvane vil skyde papegøyen aff, bøde til laget 4 ß for sin forsømelse.

Anno d*omi*ni mdxxxj th*en* fr*e*dag nest[2]. 8b

It*em* skall ingen gyldbrodh*er* tage mer*e* mett segh end en tieniste drængh, oc th*en* skall stande hoss ha*nu*m at tage vare paa ha*nu*m, oc huis værie, ha*n* bær mett seg, skall ha*n* antworde vti kielleren, før ha*n* gangh*er* i giildhusitt. Icke skal hell*er* nogen gildsøsth*er* haffue mer*e* end en tieniste pige[3] mett segh, dog ther*es* børn vndtagen. Huilcken fler*e* tagh*er* mett segh, tha skall ha*n* haffue th*et* vti skafferns mynde oc bettale for th*em* som for andh*re* gester, oc skafferen haffue th*er* goed tillsywn paa. Huilcken her emod brydh*er* oc th*et* befynd*es*, bædre th*er* for*e* j tø*nn*e øll till lag*et*; och th*er*som skafferen seer igemell fin-

[1] *D. e. den 8. Juni.*

[2] *Denne ufærdige Overskrift er skreven med en anden Haand end den følgende Bestemmelse.*

[3] *Skrevet til over Linien.*

gre mett nogen, bedre th*er*for, so*m* sagth er. Icke skall hell*er* nogen dræng tillstæd*es* at dantze[1] andh*re* end thii, som gildbrødh*er* ære.

V 27a Anno d*omi*ni mdxxxij gutz legoms dagh[2] tha gior*e* Seur*in* P*ersøn* oc Dinis Tøg*ersøn* paa Peyt*er* Huittingx wegne r*e*dæ och r*e*genskab for*e* ther*es* skafferdom, tha leue*reth* the fr*an* them oc till the ny gill*ins* skaffer*e* xlj marc iiij hwide aff alth r*e*genskaff, so ner tyll gutz legoms d*ri*k wbettalith, oc er th*er* vij lesth*er* støbt kalch beholl*en* tyll gill*ens* behoff oc bøgni*ng*h oc en forgylt calch oc desk, weyr xix lod sølff, och ith qui*n*tyn sølff till gill*ens* bøgni*ng*h.

V 30b I*tem* xvj brøyr*e*, som er*e* wdneffnde po gillens wegnæ, szom er*e* Per Sc*ri*ffw*er*, Tord And*ersøn*, Hans Sc*ri*ffu*er*, Jørgh*en* Barskier, Las Krør, Røde Jep, Seuer*in* Gulsm*et*, Jørgen Sladoeth, Sweydh*er*, Hans va*n* Woldt, Claus Løffue, Hans Dyr, Michill R*e*mers, Effwertt och Laur*is* Huitting, tisse for*screff*ne xvj gilbrøyr*e* haffu*er* szaa indbor*et* for*e* burgemesth*er*, rodt och menighe gilbrøyyr*e*, att the haffue samtøkth och beyaeth tyll papegoyæ huss*ets* bøgni*ng*h th*en* kalch och desk at selli, som er till gud*s* legoms lagh och th*er* till hues witt*er*lig gieldt och jordskyldt, som gillith tiilstor th*er* offu*er* haffu*er* tilsagt meni*ng*he gilbrøre, dyske och danskæ tyll viij ß tyll sa*m*me husz bøgni*ng*h ath bettallæ, hwad hell*er* hand er ii by ell*er* ey, sofremth the wylle nydhe och wngiellæ lagitt effth*er* skroens lydelse. Tisligi*st* schulle the brød*re*, som nw word*end*e er*e*, giffue tyll sa*m*me husz bøgni*ng*h viij ß pend*ing*e wden ther*es* rethe lage d*ri*k oc iga*n*ngh.

V 30b Th*er* Seuer*in* P*ersøn* oc Iw*er* gior*e* reg*en*skaff, tha bleff lagett them skyllig xxxvj m*arck* anno d*omi*ni mdxxxiij offuer all reg*en*skaff.

[1] *Her er oprindelig skrevet »danske«.*

[2] *D. e. den 30. Maj.*

Feria 6ta post corporis Christi[1] giore Seuerin Persøn oc V 31a
Iwer regenskaff[2] for huess the haffde opbaret oc wdgiffuit
fore guds legvms lagh; tha bleff laghet them skyllig xxxvj
marck.

Anno domini mdxxxvj andhen dag Philiphi et Jacobi V 126b
appostolorum dagh[3] wore borgemestere oc menig gildbrødere
saa offuer ens worden mett thisse otte gildbrødhres ordt oc
forgifft Jørgen Persøn, Helli Persøn, Per Beske oc gamle
Hans Scriffuer, tyske Sweyer, Mickill Reimer, Melckiør
Tørck oc Hans Tonisøn vti saa mode, som her efter føl-
ger. Først hwer som nw er vordhen gudzlegoms lag be-
gerendes, skall giffue ij ℔ till igang oc ij ß till at løne en[4]
wor cappellan oc predicant mett. Tisligest haffue samme
viij gildbrødher affsagdt alle embitzme[n]dt, effter som ga-
mell sedwane her till wærett haffuer, at winde thette lag.
Sameledes at alle gildbrødher skall søge lageshuss hwer søn-
dag till pindzdag, tha skal the finde tysk øll oc dansk øll
redelighen for theres penning, oc then lage drick, som
pleyer at were oc falde om pindzdag, skall vpsto for ti-
dhens leylighedz skyldt. Item hui[l]ken gildbroder haffuer
andenn[4] at skylde, tha skall hand tale hanum till for borge-
mester, raad, skaffere oc gildbrødher i lageshuss, tha skall
hanum vederfares gott skell effter skroens lywdelse.

(**A**nno domini mdxxxvj andhen gudzlegoms dag[5] giorde V 34a
Oluff Krøger oc Jørgen Sladott regenskap for vpbyrsell oc
vdgifft, som thii haffde vpboren oc vdgiffwen paa gudz-
legoms lages vegne till then dagh. Tha bleff ther hoss them
paa gyldens vegne halffemtesindztywge oc en marck hol-
dene peninge). er bettalidt.

---

[1] *D. e. den 13. Juni.*
[2] *Er skrevet to Gange.*
[3] *D. er den 2. Maj.*
[4] *Skrevet til over Linien.*
[5] *D. e. den 16. Juni.*

VIa Incipit liber viuorum.

Anno d*omi*ni millesimo quadringentesimo tricesimo p*ri*mo tha war herr*e* Pædh*er* Ilfars*øn*[1], borgmester*e* i Alborgh, old*er*man i gutz ligoms lagh her i Alborgh, oc Jes And*ers*s*øn* oc Claptan stols brød*er*e. Huilkin for*neffn*de old*er*man th*er* først styffte oc funderet th*ett*e hederlig lagh m*et* alle gode brøde[r]s samthykki, som tha i for*skreff*ne lagh gangen war*e*.

Item anno d*omi*ni millesimo quadringe*n*tesimo qui*n*quagesimo sexto th*er* effter war Arend Mekelbech[2] older*man* oc Jachim Porss oc Hans Wogh*en*før[3] skaffer*e*. Tha lode the for menighe lagx bestandelsæ ændrecteligh aff ny giø*re* thessæ twe*n*næ bøger, som bode leue*nd*e*s* oc døde brød*er*s naffn stande i skreffne, oc lode schriue oc ransage alle ther*es* naffn vp fra for*skreff*ne h*er*re Pæd*er* Illfar*es* tiidh oc so til æn i dagh.

Primo de no*mini*b*us* ep*iscop*or*um*, p*r*elator*um* et alior*um* sac*er*dotu*m* seu quar*um*cu*n*q*ue* dignitatu*m* sp*iri*tualiu*m*.

P*ri*mo h*er*re Gerit, biscop i Børlom[4].

It*em* h*er*re Torlaff, biscop i Wib*v*rg[5].

H*er* Jeeb Friis, byskop aff Børlu*m*[6].

H*er* Niels Glob, byscop i Wib*v*rgh[7].

Owe Vi*n*ce*n*tii[8], lenzma*n*s til Albor*e* hus hans hostrw ffrwe Anne[9].

[Resten af Spalten staar blank.]

VIb Nomi*n*a abbatu*m*, p*r*epositor*um* et prior*um*.

[1] *Se A. H. Nielsens »Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg« 1879—80, S. 88.*

[2] *S. ovfr. S. 628.*

[3] *Ovfr. S 628 nævnes ikke Hans Vogenfør men Christen Vinter som Skaffer 1456 med Jachim Pors.*

[4] *Gert Pedersen Gyldenstjerne (s. ovfr. S. 586) er Biskop c. 1427—1452.*

[5] *Er Biskop 1438—1455.*

[6] *Biskop Jakob Friis 1453—1486.*

[7] *Niels Glob af Familien Due er Biskop 1478—98 (Danm. Adels Aarb. 1891, S. 133—34).*

[8] *Ove Vincentsen Lunge er Lensmand i Aalborg c. 1522—26 og gift med Anne Friis (D. A. A. 1891, S. 155; 1886, S. 134).*

[9] *Udfr. i Marginen staar »1456«.*

Brod*er* Pæd*er*, abbet aff Tonsberg.

He*r*re Morten Sparg, p*r*owest i Wiborg.

He*r*re Oluff Pouels*øn*, p*r*i*o*r i wor frue closter[1].

He*r*re Pæd*er* Dwss, p*r*i*o*r aff Ød.

He*r*re Jasper, p*r*i*o*r aff Sibb*er*clos*ter*[2].

He*r*re Gerloff, p*r*i*o*r aff Øø[3].

He*r* abbeth And*er*s aff Viskel[4].

Brodh*er* Matt*is* aff Oth*e*nss.

Mester He*n*rick[5], abbeth aff Wiskel klos*ter*.

He*r*re Jens C*r*ist*er*ns*øn*, canick i Wyb*v*rgh.

[Resten af Spalten og hele næste Spalte staar delvis blank, delvis optagen af Penneprøver.]

Nomi*n*a sac*er*dotu*m* ta*m* secularia*m* q*uam* regularia*m*. v2a

Brod*er* Michel Gu*n*diss*øn*, gardian*us* i graabrød*er* clos*ter* i Alborg.

Herre Jens T*er*kilss*øn* aff Ribe.

He*r*re Niels Bu*n*tmag*ere*.

Brod*er* Knut aff swortebrød*ere* aff Wiborg.

He*r*re Nielss aff Spøttorp.

He*r*re Symen Michels*øn*.

He*r*re Ilfar P*er*ss*øn*.

not*a* He*r*re Laur*e*ns Bekker.

He*r*re P*er* Nigels*øn* aff Asdall.

He*r* P*er* Bangh.

He*r*re Lokke, som fwnder*it* oc styffte s*anc*ti Jost*is* capelle i Nibe.

He*r*re Tidik Swan.

He*r*re Hans Eg*er*ts*øn*.

[1] *I Aalborg; 1452, 1454, 1463 (Henry Petersen: Dske gejstl. Sigiller Nr. 715, 716).*

[2] *Jesper Pedersen nævnes 1463 som Prior (J. B. Daugaard: De danske Klostre S. 385).*

[3] *Prior Gerloff Martensøn, 1470, 1487 (Dske gejstl. Sig. Nr. 659, 660); 1496 (Daugaard, S. 339).*

[4] *1492 (Daugaard anf. St. S. 374).*

[5] *Henrik Christensen Tornekrans bliver Abbed 1493 (Daugaard anf. St. S. 374, Dske gejstl. Sig. Nr. 725).*

Her Symon Matissøn, dictus Bork.

Herre Per Winter, officialis.

Broder Thames, gardian i graabrødere closter.

Broder Sommer.

Broder Laurens Ascerssøn.

Broder Oluff Buk, conuentus broder aff Helsinghøør.

Herre Terkil aff Sulsted.

Item herre Kort, som gildens cappellan war.

Dominus Nicholaus Johannis aff Dalsgardh.

Item dominus Paulus til gode rede.

Item dominus Martinus Smidh[1] (til vnde rede).

Item dominus Ergisel, prior de Hwndslundh[2].

Item dominus Laurencius Johannis, quondam rector scolarium Albvrgensium et capellanus hujus conuiuii.

Dominus Nicolaus Kyb de Børlum.

Dominus Vilkinus Nicolai, quondam plebanus eclesie sancti Botulfi.

Her Jahan Vindh.

Her Knud aff Haffnbek.

Her Laurentius Valterssøn, forstandher ath sancte Jost[3].

Brodher Jenss Knap, lector aff graabrødher closter i Alburgh.

Dominus Andreas Andree, quondam capellanus ecclesiarum beatorum Petri et Botulphi necnon capellanus hujus conuiuii.

Her Terbern aff Klym.

Brodher Jep gardian i graabrødhercloster i Alburgh.

Brodher Jens deghen, lector ibidem.

Her Nielss Glob soghenprest till sancti Bodelsskirki.

Brodher Jens Perssøn aff Maristet[4].

Her Lauris Cristiernssøn capelan i Gettrup och Gøttrvp.

Her Alleff Biørnssøn.

[1] *Tilskrevet over Linien.*

[2] *Ergisel Jensen nævnes som Prior i Hundslund (Dronninglund) Kloster 1462, 1478 (Daugaard, S. 334).*

[3] *Ovfr. S. 653 er nævnt et St. Josts Kapel i Nibe.*

[4] *Mariested eller Vorfrue Kloster i Sæby blev oprettet 1469 (Daugaard, S. 337).*

H*er* Jens Powelss*øn* aff Kett*r*vp[1].

H*er* Laur*is* Ew*er*dss*øn* aff Sæby.

(**S**euer*in* Niels*søn*.)

(Jes Bwnde.)

(Jes Morth*en*s*øn* i Ho*r*vp.)

Doctor Erich aff Wib*v*rgh.

H*er* Hans And*ersøn*, h*er* Axel Lawes*øns* capelan. V2b

H*er* P*er* Niels*øn*, capela*n* til *sanc*te A*n*ne alt*er* i *sanc*ti Botulphi kirki.

H*er* Bertel C*ri*st*er*ns*øn*, capela*n* aff Hwndslvndh.

H*er* P*er* Snwr, soghen*pre*st aff Lonoff.

I*tem* høffue h*er* Jensz wid th*en* heleanshus.

Mester Jacob Kru*m*pe*n*, *e*rchydegen wdi Wyborig.

Morten Reff radma*n*[2].

Jens Albor*i*gh radma*n*[3].

Sewri*n*n Hwid.

Las Nils*øn*.

Oluff Hyllebierri.

Frantz Kock.

Jens Mikels*øn*.

Jens Oluffs*øn*.

[Sidens anden Spalte er blank, hele næste Side, Fol. 3a, er ogsaa blank.]

H*er* Hans, canick i Børlu*m*. V3b

H*er* Jens Rødh, sogh*en* p*ree*st paa Østholm.

[Resten af Siden blank.]

Nomi*n*a nobilio*m* militu*m*, capitaneor*um* siue militariu*m* V4a egregior*um*.

H*er*re Esgi Brok ridd*er*[4].

H*er*re Erik Niels*øn* aff Thiim ridd*er*[5].

[1] *Udsteder et Skjøde 1470 (O. Nielsen: Dueholms Diplomat. S. 90).*

[2] *Nævnes som Raadmand 1515 (Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg S. 122).*

[3] *1515 nævnes en Raadmand Hans Aalborg (sst. S. 121).*

[4] *Esge Jensen Brok nævnes 1435 og 1441 som Lensmand i Aalborg (Danm. Adels Aarb. 1889, S. 103).*

[5] *1434 var Erik Nielsen Gyldenstjerne Lensmand i Aalborg (Nielsen S. 6, 8).*

Herre Hinrik Knutsøn ridder[1].

Her Per Erichsøn ridder[1].

Herre Knut Hinrichsøn ridder[1].

Herre Eskil Nielsøn ridder[2].

Her Anders Nielsøn ridder[3].

Her Follert Stampe ridder.

Her Niels Erichssøn ridder aff Asdall[4], frw Jahan hans husfrv.

Mauricius aff Aagardh[5] cum vxore sua Margarita.

Her Jens Mattisssøn[6], ridder, cum vxore sua frw Anna.

Sty Westenii.

Her Axel Lawesøn[7].

Her Nielss Høgh[8].

Her Maghenss Gøye[9] aff Claxholm, ridder, Danmarkis rigis marsk.

Nomina armigerorum, aduocatorum siue castellanorum.

Erich Nielsøn[10] aff Browtskow.

Niels Godskessøn.

Anders Jacobssøn[11].

Ingwar Ericsøn[10].

Nis Maltissøn.

Cristiern Mikilsøn[12].

Mouens Mikilsøn[12].

Albrit Barsbech[13].

[1] *Af Familien Gyldenstjerne.*

[2] *Af Familien Banner, † c. 1494 (Danm. Adels Aarb. 1885, S. 34).*

[3] *Af Familien Banner, Lensmand i Aalborg 1470 (D. A. A. 1885, S. 47).*

[4] *Af Familien Banner, Lensmand i Aalborg 1447, gift med Johanne Andersdatter Panter (D. A. A. 1885, S. 47; 1892, S. 109).*

[5] *Mourits Nielsen Gyldenstjerne, Lensmand i Aalborg 1489—1494, gift med Margrethe Thuresdatter Bjelke (Nielsen S. 12).*

[6] *Af Familien Munk, til Visborg.*

[7] *Af Familien Brok, † 1498 (D. A. A. 1889, S. 102).*

[8] *Niels Høgh Banner Lensmand i Aalborg 1506 (D. A. A. 1885, S. 34).*

[9] *Lensmand i Aalborg 1512—16 (Nielsen S. 13).*

[10] *Af Familien Rotfeld.*

[11] *Af Familien Björn, † 1490 (D. A. A. 1887, S. 90).*

[12] *Af Familien Tornekrans.*

[13] *Skjøder to Gaarde 1458 (D. A. A. 1885, S. 67).*

Las Danssøn.
Ottæ Pouelsøn[1].
lxvj.
Borkordh Randsow.
Jes Kalff.
Hinrik Friis[2].
Niels Anderssøn.
Malti Monk.
Niels Mandrvp.
Haningh.
Anders Monk aff Brwsgardh.
Kieldh Perssøn.
lxvij.
Longh Oluffsøn.
Las Wifferthssøn.
Godsk[e] Friiss[3].
Erich Anderssøn[4] aff Kockedal.
Henrich Friis[5].
Ville Galnskyt[6].
Anders Perssøn.
Nis Lassøn.
Thames Fassi[7].
Marten Anderssøn.
Henrich Friis aff Norie[5].
Per Friiss aff Yrup[8].
Las Lonoff. V4b
Anders Tymansøn.
Moghens Mogensøn[9].
Brockenhwss[10].

[Resten af Side 4b er blank.]

Item nomina proconsulum, consulumque seu vniuerso- V5a
rum fratrum et sororum[11].

Først herre Pæder Ilfarsøn bvrgmester.

Item herre Twe Tulsøn borgmester.

Item Thomas Gioricsøn bvrgmester.

Item Thomas Pædersøn bvrgmester.

[1] *Af Familien Hvide (D. A. A. 1898, S. 233).*
[2] *Er 1474 Slotsfoged i Aalborg (D. A. A. 1886, S. 133).*
[3] *Født 1414, † 1495 (D. A. A. 1886, S. 140).*
[4] *Af Familien Banner var Lensmand i Aalborg 1490 (D. A. A. 1885, S. 47).*
[5] *En Henrik Friis den Yngre, der nævnes 1489 og 1494, var knyttet til Norge (D. A. A. 1886, S. 134).*
[6] *Giver 1482 Gods til Helligaandshuset i Aalborg (D. A. A. 1893, S. 170).*
[7] *Nævnes 1479 (D. A. A. 1892, S. 131).*
[8] *† 1483 (D. A. A. 1886, S. 133).*
[9] *Af Familien Due, nævnes 1471 og 1485 (D. A. A. 1891, S. 133).*
[10] *Peter Brockenhus er 1495—1505 Landsdommer i Jylland (D. A. A. 1897, S. 84).*
[11] *De her nævnte otte Borgemestere høre til Tiden 1431—1481 s. Nielsen: Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg S. 88. Han har forøvrigt endnu tre Borgemestere i denne Tid: Arend Mekelberg 1456 (s. ovfr. S. 628), Christen Winther 1464 og Robert Due 1478 (jfr. ovfr. S. 632).*

Item Thøtmer Becker bvrgmester.

Jahan Smidh borgmestere.

Seuerin Eskilsøn bvrgmester.

Hans Jwdh bvrgemester.

Oluff Maltissøn, rademan[1].

Item Gwnnæ, hans husfrv.

Item Pæder Oluffsøn, Malti Oluffsøn oc Ywer Olussøn, theres sønner.

Item Matis Bork, rademan[1].

Item Hermin Oldendorp, radman[2].

Item Griis.

[Her Plads aaben til et Dusin Navne.]

Item Anders brofoghet.
Item Pouel Thurisøn.
Meynik.
Nis Marquorsøn.
Knut i Hasceriiss.
Nis Jensøn Timmerman.
Esbern Thuresøn.
Magens Jenssøn.
Sconing po Lessiø.
Kort Bøyntiin.
v5b Item Eskil Perssøn, rademan[2].
Item Tord Rabell.
Peter Grantzo.
Claus Mvrmester.
Ewert Mvrmester.
Jep Mwss senior.
Henik Riber.
Anders Olsøn.
Thomas Owssøn.
Lille Kort.
Claus van Riin.
Hinrik Blok.
Hans Teptrow.
Hermin Røbeke.
Bertill Kruse.
Hinrik Hasendorp.
Lange Per Jensøn.
Powel Pouelsøn rademan[3].
Tidik Hermin Smits dreng.
Lasse Mattissøn.
Hinrik Brofoghet.
Kappelow.
Hans Owessøn.
Hermin Smid.
Helmik Clappetand.
Hans Skeell.
Jes Jeybsøn.
Hans Fretze.
Henningh Dwe.
Peter Kalduen.

[1] *Nielsen sst. S. 121.*
[2] *Nævnes ikke hos Nielsen (sst. S. 121).*
[3] *Nævnes som Raadmand 1456 (Nielsen, S. 121).*

Las Jenssøn i Stranstii.
Bertil Herminssøn.
(Jep Brune.)
Jacob Bergholt.
Anders Baggi.
Mawens Jenssøn.
Hans Palszøn.
Kort Wedingh.
Kort Bertilssøn.
(Claus Pellæ.)
Per Brvn.
Hinrik Brvn.
Hans Hoppener.
Claus Westfall.
Claus Smit.
(Michil Smit.)
Wille.
Hans Souenmarch.
Peter Wint.
Dyderik Wulff.
Juries van Kalen.
Michil Perssøn.
Tidik Woghenfør.
Matis Hinricssøn.
Hinrich van Bruggen.
Jes Erichsøn.
Hermin Bekeman.
Folmer van Hamelen.
(Bertill Kruse).
Gerit Loye van Hudesen.
Gerik Kræmer.
Hans Pædersøn.
V6a Clawes Jepson vxor ejus Kir-
· sthin.
Anders Tamessøn.
(Hans Pædersøn Klammer.)
Staffen Kruse.
Tidik Rust.
Per Mikilsøn.
Jacob Prowest.
Jes Sude.
Laurens Frese.
Esbern Krok.
Las Timmerman.
Pouel Negelsøn.
Erik Kroog.
(Jes Nielsøn rademan[1] vxor ejus Ingæ.)
Hans Foss.
Heyne Monk.
Hemmynges.
Skipper Massow.
Hans van Ysten.
Henneke van Borstêll.
Nis Jonssøn } brødere.
Clemen Jonsøn } brødere.
Hardelaff.
Hans van Theme.
Hans van Bromen.
Hins Hintze.
Hans Done.
Hinrik Petershaghen.
Per Mortensøn.
Jes Mortensøn.
Hans Lutkenwold.
Hinrik Plate.
Hinrik Peper.

[1] *Nævnes ikke hos Nielsen.*

Hennik Sak.
Franciscus.
Eskil Nielsøn.
(Pouel Stigsøn webner.)
Jes Poske.
Hinric van Wincen.
Swend Wordning rademan[1].
(Ingwer Nielsøn rademan[2].)
Per Nielsøn rademan[3].
Matis Screder.
Per Ranni.
(Marquor Zeliin.)
Claus Jensøn, Anna vxor ejus.
Per Kok.
Tidik Kræmer.
Ebbi Munk.
Jes Lyng.
Skipper Laurens.
Nis Bark.
Tidik Stere.
Hans vamme Haghen.
Oluff Arnfast.
Matis Perssøn, vxsor ejus Maryn.
Matis Jacobsøn.
Peter Smith.
Hans Geysmer.
Knut Søwrensøn.
Albrit Motepage.
Claus Æselfood, som skaffere war i laghet.
Jepp scriuer, notarius ville et V6b scriptor hujus conuiuii.
Hans Sweriin.
Morten Dantzer.
Terkil Matissøn.
Kort Henniksøn, vxor ejus Margreth.
Hans Swan.
Nis Nielsøn.
Jes Jwl.
Pelle Jeybssøn.
Strangi Torstensøn.
Jes Perssøn i Stranstii.
Jep Helmikssøn.
Moghens Skeell.
Tord Timmerman.
Lange Bertil.
Swend Bager.
Willats Bager.
Jep Tamessøn.
Gerit Wiskindh.
Albrit wtt Skaghen.
Ølrik.
Hans Kruse.
Las Fowlsøn.
Jes Terbernsøn.
Owæ Pæderssøn.
Nis Oluffsøn.
Crestern Winter.
Esbern Gundssøn.
Hans Friiss.

[1] *Svend Orning eller Vorni nævnes som Raadmand 1442, 1443 og 1446 (Nielsen, S. 121).*

[2] *Nævnes ikke hos Nielsen.*

[3] *Nævnes som Raadmand 1442, 1443 og 1456 (Nielsen S. 121).*

Las Owssøn.
Henning Sabel.
Claus Sweriin.
Tames Friiss.
Jes Perssøn Halkier.
Kort Kok.
Lange Hans.
Hinrik Ryaner.
Nis Symenssøn.
Tames Maltissøn.
Anders Timmerman i Graabrødere.
Jes Olsøn.
Terkil Matissøn.
(Matis Jacobssøn.)
Mikil Jeybssøn.
Hermin Coppelow.
Terkil Brvn.
Jes Mogensøn.
Tidik Blok.
Petrus Laurentii, quondam notarius Alburgensis et scriptor hujus conuiuii.
Hans Skaght, olderman[1].
Cristern Myringh.
Jachim Porss skaffere[1].
Hans Waghenfør skaffere
Hinrik Brabander.
Robbert Due.
Las Bødiker.
Jes Mortensøn.
Hinrik Mogensøn.
Cristiern Holmbo.
Per Tyrissøn.
Hagen Perssøn.
(Thuri.)
Turi met hans hosfru Meth.
Swend Lok. V6c
Claus Bülow.
(Kort Henniksøn.)
(Lange Bertille.)
Jacob Smid } brødere.
Hinrik Smid }
Per Mortensøn i Brødreghyde.
Robbert Skot.
Hans Nyenborg.
Hinrik Daase.
Mester Willom.
Tidik Snider.
Hans Ængeliken.
Tidik Bertils knecht.
Per Balt.
Palli Dywr aft Wrenstet.
Jep Perssøn i Intzstorp.
Anders Palsøn i Sønderholm.
Beynt Screder i Hwæt.
Per Nielsøn i Dyrdorp.
Reymer Krutsak.
(Nis Kolling.)
(Claus Skwrsak, som man kaller Hollender) niding[2].
Jes Perssøn rademan[3].
Griiss (ther foghet war po Alborghuss.)[4]

[1] *Se ovfr. S. 628 Anm. 2.*
[2] *Jfr. ovfr. S. 633 under 1476.*
[3] *Nævnes som Raadmand 1442 (Nielsen S. 121).*
[4] *En Palle Griis er 1561 Slotsfoged paa Aalborghus (D. A. A. 1895, S. 135).*

Hinrik Marq*u*ors*øn*.
Hans Warssow aff Stetiin.
Hans Grambeke.
Bertilt Skult.
(Jacob Sene.)
Hans Ketell.
Hinrik Husenberg.
Pet*er* Growe.
Jachim Skutzelow.
Skipp*er* Rose.
Albrit, Kort Wiinma*n*tz dre*n*g.
Marq*u*or Lange.
Tidik Kok.
Stii Knuts*øn* aff Rand*er*s.
Hinr*ic* Knagge.
Jacob Ar*e*nstorp.
Stii Snideker.
Cla*us* Snidek*er*.
Hinrik Lucht.
Skipp*er* Bwman.
Tidik Hupp*er*.
Cla*us* Porss.
Nis G*er*loffs*øn*.
Morte*n* G*ri*ppenbe*r*ig.
P*er* Matiss*øn* i Halse.
H*er*min va*n* Ort.
Tord Laure*n*s*øn*.
Jep Matiss*øn*.
(Las Ebs*øn*.)
Oluff Bang.
Skipp*er* He*n*nik Jute.
Albrit van Senden.
Hans Stage.
Lillæ Hans Smid.
Skipp*er* Eg*er*t Eg*er*ts*øn*.
Skipp*er* Kramppow.
Ber*e*nd Grambeke.
Michil Brugge.
Morten Vogeler. V6d
Michil Twrss*øn*.
W*er*niken Hauen.
Hinrik Bødiker.
Tidik Kølp.
no*ta*. Peter Qwant.
Hinrik Lange.
Hermin Coplow.
Hans Nettelnblat.
Mat*is* Seuerinss*øn*.
Las Braband*er*.
Frederik van Holte.
Basili*us*.
Jacob Smidh.
He*n*ningh Brokman.
Ghise Detherd*es*.
Cla*us* Juries.
(Hans Leydebur*e*.)
Ande*r*s Skibbygg*er*.
Bertil Kræmer.
Marq*u*or Geritze.
Mat*is* Baggi.
Schipp*er* Oluff Smidh.
Hinrik Bag*er*.
Marq*u*or Smute.
Lambrit Hoppener.
(Ber*e*nd Glambeke.)
Marq*u*or Bødiker.
Ande*r*s Niels*øn*.
Hinrik Swiin.

Hans va*n* Berghe.
Hans Segenbode.
(Mat*is* Giselsø*n*.)
Schipp*er* Oluff Smidh.
Rosenbergh.
Cla*us* Pelle.
(P*er* Laure*n*sø*n* Kroog, radema*n*[1].)
Libbolt.
Tøtmer Forw*er*k.
Jes Hani*n*g.
No*ta*. Kort Goodtiid.
Hinrik Westfelingh.
Las B*r*vn.
P*er* Laure*n*sø*n* skipper.
Diderik Spernewold.
Bertil Skibbygg*er*.
Nota. P*er* Jacobsø*n* Sc*ri*uer.
(Jes Laure*n*sø*n* Kynnes søn.)
(Nis P*er*sø*n* Ram.)
(Oluff Wilde.)
Willom Schonewedd*er*.
P*er* Ragby.
Skipp*er* Kort Eler.
Schipp*er* Cla*us* Eler.
Gerit Qwant.
Cla*us* Glarmest*er*.
Diderik Brawe
Reynolt va*n* Borkhe*re*.
Hinrik Todi.
Hinrik Brekwolt.
Egg*er*t Skult.
Hinrik Eddenutze.
Cla*us* Jwng*er*.

Michil aff Knutgord.
H*er*min Ka*n*negeter.
Oluff Teylslau*er*.
Hans Snider schaffe*re* cu*m* vxo*re* sua. V7a
Heyne Boltztorp.
Cla*us* Kerssebom.
Schypp*er* Laure*n*s Ghollense.
Brantzkelle*re*.
Schipp*er* Hans Bere*n*de*s*.
H*er*min Bekendorp.
Hans Stendorp.
Schipper Theotz Brut.
Per Swenssø*n*.
Las Skald.
Willom B*r*vn.
Schipp*er* Skun.
And*er*s Ywerssø*n* } brøde*re*.
Gu*n*ni Ywerssøn }
Albrit Bechim.
Ludike.
Cla*us* My*n*neg*er*u*s*.
Hans G*er*menselle.
H*er*min Manderow.
H*er*min Wynbeke
Reynike Reff.
Kort Wii*n*man.
Lambrit Kok.
Symen Negelsøn, p*r*owst*is* suend.
Tonis Griiss.
Jørien Schredh*er*.
P*er* Wirkmester.
Tames Skot.

[1] *Nævnes ikke hos Nielsen.*

Skipp*er* Vth.
Peter Drost.
Dyderik Droste.
Mester Thomas.
Kort, Hans Skagtz dreng.
Mat*is* Schutte (som papægoyæ koni*n*g war.)
Anders T*er*b*er*ns*øn*.
Hinrik Stendorp.
Hans P*er*ss*øn*, biscop Jeybs[1] suend.
Hans, Hanssz Palsøns søn.
He*n*nike Ry*n*ke.
Schipp*er* Hans Lange.
no*ta*. Knut Schriu*er* aff Nykiøbing.
Schipp*er* Le*m*me.
Hans Thurekyns.
Schipp*er* Hinrik Lange.
Bertil Heyne.
Schipp*er* Micheell.
(Schipp*er* Hans Ber*e*nse.)
Lambrit Daneell.
(Hinrik Abbendorp.)
Cla*us* Lange.
Cla*us* va*n* der Molen.
P*er* Landbo.
Cla*us* Skult.
Laur*e*ns Jahanss*øn*.
Hans Fisker.
Adrian Breyde.
He*r*min Gebentow.
Cla*us* va*n* Golme.
Palli Anderss*øn* aff Waldst*et*.
Crist*er*n Elerss*øn*.
Laur*e*ns Jahanss*øn*.
Hinrik Swarte aff Wism*er*.
Ottæ Grote. V7b
Kort Skaght.
He*r*min Pasman.
(Dyderik rentemest*er*.)
Cla*us* Fle*m*mingh.
Frantz Kollu.
Schipp*er* Brask.
Hinrik Wrede.
He*r*min Oldenborg.
Hinrik Kord*es*.
Hans Elbergh.
Jacob Super.
Laur*e*ns Hanss*øn*.
Cla*us* Hernesat.
Las Ytss*øn* aff Ød.
P*er* P*er*ss*øn* aff Øød.
Willom Twess*øn*.

lix⁰.

No*ta*. Pædh*er* Holthuss.
Hermin Hageman.
Dyderik van Dru*n*theem.
Niels Matisson.
Hans Rickard*es*.
Skipp*er* W*er*nike.
Henni*n*g van der Mol*e*n.
Tidik van Ringelom.
Peter Drost.
Anders Tordss*øn*.
Peter Busk.

[1] *Formentlig Biskop i Börglum Jakob eller Jeppe Friis (1453—1486).*

Nis T*er*kilss*øn* aff Haneness.
Crestiern Nielss*øn*, fili*us* ej*us*.
Pædh*er* Oleffsøn.
Mikil Paghagh.
Herman Gulbergh.
Jacob Stokvliit.
Hans Kaall.
Andreas Kitzerow
Owæ Nielsøn i Barni*m*.
Oleff Trolbergh.
Hinrik Thydzsk.
Jes Schred*er*.
Nis Oluffss*øn* Ou*er*skier.
Hermin Kok.
Lambricht Hoppener.
Nesse Olefs*øn*.
Gert Sander.
(Niels Ma*n*ds*øn*)[1]
(Hani*n*gh.)
Pedh*er* And*er*ss*øn*, uxor Mary*n*.
La*m*breth Veydema*n*.
Ha*n*s Letskow.
Pedh*er* Swe*n*ss*øn* i Torsleff.
Niels Pedh*er*ssøn i Torpp.
And*er*s Baggæ.
P*er* Swe*n*ss*øn* i Bra*n*tstropp.
Ha*n*s Høweth.
Peth*er* Swarte.
Hans Kuberauwe.
Kriste*n* Lauwers*øn*.
Niels Pers*øn* Krock.
Oluff Pedh*er*ss*øn*.
Albert Bøst.
Clawes Jute.
Herma*n* Maes.
Kord Ra*n*nebergh.
Hermen Knoke.
Hinr*ik* Hollenbeke. V8a
Hans Røde.
Hennigh Eke.
Oleff Pers*øn*.
Kord Scrøder.
Ghorke Achtfelt.
Krystern Wul.
Hinr*ik* Arnts*øn*.
Per Sanctys*øn*.
Clawes Bandeke.
Samsingh.
Arend Heydenryk.
Per Trutsøn.
Per Tomass*øn*.
Peter Lindema*n*.
Hinr*ik* Buck.
Nis Torkels*øn* aff Ha*n*nys.
Kristern Nyels*øn* aff Ha*n*nis.
Jep Budis*øn*, uxsor ejus Inghe.
Per P*er*ss*øn* Bughy, uxsor ej*us* Gerdrud.
Jacob Dysthwsen.
Twæ Murmesth*er*.
Claws Josepss*øn*, som war fog*et* oppo Olborg.
Nys Nielsøn.
Clawes Sternebergh.
Werneke Boltsen.
(Ghørik Tamess*øn*.)

[1] *I Marginen her udenfor staar: »Lavris«.*

Jes Laurissøn, Gertrvdh hanss hosfrve.
Hermen Hardick.
Bertildh Heselfodh.
Ciciliæ, hans hosfrve.
Gørik Thamssøn cum vxore sua Anna.
(Nis Tygsøn.)
Laurens Bulken.
(Hans Hamaker.)
Morten Fredebergh.
(Las Tygssøn.)
Michil Hanssøn.
Korth Sotelth.
Anders Baghi.
Peter Hwne.
Gerd Hanssøn Slacter.
Myckel Gudentyd.
Jachim Ratkow.
Clawes Weland.
Clawes Bernebudel.
(Arnd) Eryck Hansøn Tonnys.
Arend van Ghalen.
Kord Scroder.
(Jep Jense.)
Erich Ytsøn.
Las Jensøn.
Seueryn Martensøn.
Clawes Ruaner.
Per Swensøn.
Jep Jenson Brabanders swen.
Hinrik Hubers.
Nys Brusy.
Borch van Holten.
Jacob Heidorn.
Bertram Daalman.
Gert Schreder.

lxiij.

Item Hermen Dydrichs. V8b
Item Hermen Chremer.
Item Steffen Ratelbanth.
Item Simen Proranch.
Item Bern Bloch.
Item Jacob Sengebergh.
Item Hermen Hermenssøn cum vxore Kristine.
Item Vetzell.
Item Hans Kerstenssøn.
Item Hans Børstell.
Item Per Nielssøn, frve Jahans swen.
Item Clawes Tegheler.
Item Hans Holm.
Item Nys Kopman.
Item Per Koel.

lxiiij⁰.

Item Esgy Hermenssøn.
Item Kersten Fæhob.
Item Hans Riistedh.
Item Martin Karbo.
Item Dyrik Dysterholth.
Item Frærik Skyth.
Item Hans Syningh.
Item Gerdh Valradh.
Item Martin Rose.
Item Jes Marthenssøn.
Item Hinrik Strømelingh.
Item Michil Blytorn.

Item Dytloff Redher.
Nis Thamessøn skaffer cum vxore sua Mætte Ilfarssdætter.
Item Hans Stubbe.
Item Piter Thome.
Item Nis Anderssøn.
Item Marquardh Gunderssøn.
Item Hans Rodebekæ.
Item Per Jenssøn i Østrvp.
Item Piter Skøthe.
Item Per Nielssøn.

lxv.

Item Matis Bangh.
Item Oloff Jebssøn.
Item Anders Isgissøn.
Item Nis Anderssøn i Gugh.
Item Claus Bødeker.
Item Jep Hinrikssøn.

lxv.

Item Nis Perssøn.
Item Las Michilssøn.
Item H[er]men Stoldhe.
Item Marquard Monssøn.
Item Hans Øttow.
Item Jes Matssøn aff Nybe.
Item Hans Langhe.
Item Morthen Lassøn.
Item Marqua[r]d Krøuer.
Item Morthen Dyuell.
Item Anders Morthenssøn, vxor ejus Margrete.
Item Hans Stoub.
Item Korth Brandh.
Item Tym Suerin.
Item Cristern Perssøn.
Item Symull Olssøn i Brynesloff.
Item Mons Nielssøn aff Søraa.
Item Anders Elofsøn.
Item Tames Massøn.
Item Hans Friiss.
Item Hans Kock.

lxvj. V9a

Item Cristern Voghenfør.
Item Hans Fromme.
Item Las Olssøn i Haels.
Item Cristern Nielssøn i Dall.
Item Niels Villumssøn.
Item Hans Skiell.
Item Yti Suenssøn aff Hweth, Jortirt(?) hans hostrv.
Item Per Monssøn.
Item Thomas Acerssøn.
Godik Perssøn aff Bestrvp.
Fik Veyner.
Hinrik Holst.
Hermen Bødeker.
Hinrik van Berren.
Crestren(!) Jelsen.
Oloff Jenssøn bvrgemester i Sæby.
Anders Nielssøn i Tystet.
Valter Claussøn.
Hinrik Kyk.
Jes Seurinssøn i Bongsbodh, Anne vxor ejus.
Michil Anderssøn.

Hans Dømpstrvp.
Ysik Jenssøn aff Øø.
Pouel Morthenssøn.
Æuerth Laurensøn.
Crestern Cristernssøn.
Nis Jebssøn Skrab.
Kulbeen.
Per Wdnøringh.
Nis Krwm i Salingh.
Michil Nielssøn.
Per Moghensøn cum vxore sua Anna Radickxdotter.
Jes Loly.
Nis Michilssøn.
Erik Hanssøn.
Jes Anderssøn vdhen porthen.
Hans Hennigssøn.
Hermen Grynsell.
Claus Brabander.
Nis Nielssøn.
Michil Perssøn.
Jes Perssøn j Bongsbodh.
Matis Monssøn i Voxsløff.
Nis Tordssøn i Mandstrvp.
Hannik Nynborghe.
Jes Laurissøn skypper, foget po Odden.
Salman Perssøn.
Borkorth van Holtthen.
Trude Laurissøn.

Mcdlxvj.

Hans Smith.
[Her er indført det Stykke, som er trykt ovfr. S. 630—31.]

lxvij. v9b

Niels Jøsopssøn aff Malmø.
Tyll fan Alfeldh.
Las Krølle.
Andhers Barker.
Nis Acerssøn aff Brøndum.
Las Jenssøn.
Pouel Clauessøn.
Jes Jwll.
Pouel Andherssøn cum vxore sua Maryn.
Per Massøn.
Seurin Cresternssøn.
Morthen Jenssøn.
Michil Hwithoffdh.
Per Laurenssøn.
Jes Laurenssøn aff Hweth.
Villum Vernikssøn.
Hans Vatherdrunk.
Jesper Morthenssøn.
Lauris (?) Michilssøn.
Claues Perssøn aff Nykiøbingh i Falster.
Las Hanssøn.
Andhreis (!) Rølich.
Per Lundh aff Swinborigh i Føn.
Las Nielssøn, Michil Tvrssøns swen.
(Per Mas.)
Per Jenssøn aff Torpe.
Matis Perssøn aff Hals.
Per Jenssøn aff Hals.

Henningh Swenssøn aff Hals
och hans husfrv Bodill.
Jes Jwll aff Hals.
Crestern Nilssøn.
Jes Laurissøn aff Hanherrit.
Jes Laurissøn aff Hals.
Knudh Jenssøn aff Hoffnbek.
Michiel fan Bwren.
Nis Pouelssøn.
Martin Hwith.
Per Massøn.
Jes Matssøn aff Kiess.
Hans Gyvstrow.
Otte Hanssøn.
Hans Krøuer.
Hans Hæseler.
Terkil Haldwordssøn.
Jep Cristernssøn, foget pa husit.
Andhers Jenssøn i Morss.
Kay Crestern ssøn.
(Jes Matssøn Tymmerman.)
Staffen Scriuer.
Las Æuertssøn.
Jes Mattssøn Tymmerman.
Per Hwid aff Hweth.
Thames Dragher.
Las Matssøn.
AndhersOwssøn affSkoustrvp.
Jep Bertilssøn aff Hweth.
Matis Borreman.
Hinrik fan Fløten.
Verner Høffs.
Ow Laurissøn.
Nis Perssøn.
Anders Kræmer.
Børill Nielsøn.
Powel Nielsøn.
Morthen Brabandher.
Per Jensøn.
Kort Høxer.
Tylæ Folkmar.
Seueren Persøn Mvrmester.
Marqvard Godtiidh.
Hans Andersøn och Alheith
Hermentsdoter.
Twri Jenssøn aff Hals.
Gerd Kuper. V 10a
Hans Baggi.
Hinrik Gierwen.
Jep Nielssøn.
Pither Stokkum.
Fransciskus aff Mastrauen.
Tygi Graffuer.
Item Oluff Lawesøn.
Item Ow Thamesøn.
Item Eskel Anderssøn.
Item Per Reff aff Bestrup.
Item Per Jensøn.
Andres Perssøn.
Per Michelssøn.
Jes Michelsøn.
Per Somer.
Michel Powelsøn.
Hans Pen.
Bertill Twlssøn och hans hostrv Elnæ.
Mattis Laurissøn aff Hweth.
Las Dws.

Jes Nielssøn Tymmerman.
Hermen Teltow.
Terbern Matssøn.
Oloff Skybbyggher.
Hans Beruessøn.
Henningh Bertilssøn.
Dauid.
Dyrich Ringhbech.
Hans Pangklow.
Hans y Affhorn.
Hans Skafft
Hermen Bierste.
Hermen Bysyngh.
Las Nielssøn aff Thofftgardh och Marin hans husfru.
Marten Jeibssøn.
Hans Most.
Per Cristiernssøn.
Nis Jonssøn.
Moghens Perssøn.
Hans Berendssøn.
Strangi Nielssøn aff Smerup och Berit hans husfrv.
Per Grawerssøn aff Nørholm.
Lazarus Thamesøn.
Jes Oluffssøn aff Warstedh.
Gerd Bæspigingh.
Hans Borestet.
Gerdh Wandhsnidher.
Thaar Thamessøn i Warst.
Anders Kræmer i Tiistet och hans husfrv.
Heningh Ridss.
Anders Ørt.
Seuerin Krom.
Hans Snidhers brodher.
Powel Howman.
Krestin Kresternssøn.
Las Thwnge.
Per Rødh.
Cristern Cresternssøn.
Hans Koch.
Henrich Langh.
Gerd Hermenssøn.
Brwn Fynyngh.
Cristiern Strangissøn.
Mattis Bwnde.
Mattis Perssøn aff Swndby.
Hans Claussøn.
Ywer Seuerinssøn.
Claws Jeibsøn.
Marten Reff cum vxore Dorothea. V 10b
Frederich van Hoten.
Deter Berness.
Bertel Skulenberigh.
Jachym Bagher.
Jens Swenssøn.
Pawel Anderssøn met Seuerin Eskelssøn.
(Knuth Jenssøn Godh.)
Seuerin Heminghssøn.
Hans Anderssøn.
Jes Samsingh.
Mattis Laurissøn.
Las Marthensøn aff Tiistet.
Las Jenssøn aff Hiøringh.
Jens Griiss.

Michel Berigh.
Jes Swenssøn.
Hemyngh Hemynghsøn.
Kort Foss.
Heningh Lucht.
(Hemingh Hemingssøn.)
Thames Perssøn aff Sørup.
(Kort Foss.)
Hermen Ryss.
Kort Pothoff.
Marten Draghman.
Hans Seran.
Claus Selandh.
Henrich Langh.
Arend Foss.
Symyn Andersøn cum vxore Karinæ.
Nis Rod.
Anders Jensøn.
Cristiern Skw.
Oluff Nielssøn.
Las Heliedagh.
Mattis Bwndæ.
Hans Goltsmyt.
Hans Balle.
Bettelt Frebes.
Seuerin Nielssøn.
Jes Bwnde.
Jes Morthenssøn i Horvp.
Lydick Formaier.
Claus Vogensøn.
Hans Swr.
(Las.)
Seuerin Keldssøn.
Las Jeibssøn.
Anders Brwnck.
Hans Krysyng.
Arend Sprangh.
Hermen Kob.
Maghens Lydickssøn.
Niels Jwll.
Henrick Brwn (aff V).
Tydick Krøwer.
Dyrich Holsk.
Mattis Laurissøn aff Nackskow.
Anders Pouelsøn[1] van Vismer. v 11a
Per Thwrissøn.
Hennyngh Hwittenborigh.
Baltzar Kalluff.
Henrich Skel.
Throwelss Trowelssøn.
Hans Fwnckel.
Hans Samsyngh.
Las Ysichsøn.
Knuth Laurissøn.
Seuerin Laurissøn.
Clawes Blome.
Clawes Karbo.
Knwdh Andersøn.
(Jorghes Praghe.)
Nis Kober.
Swen Nielssøn.
Per Michelsøn.
(Seuerin Laurissøn.)
Gorghiss Praghe.
Kort Rwfrøst.

[1] *Skrevet til over Linien.*

Dyrich Koldh.
Frerich Wilsøn.
Anders Jensøn i Langtwedh cum vxore sua.
Per Krabbe.
(Nis Nielsøn po Nørgade.)
(Nis Mogensøn.)
(Nis Mogensøn i Branstrvp.)
(Per Andersøn i Stranstii.)
Esbern Nielsøn.
Hans Thomisøn.
Bertel Brochman.
Henrich Møller.
Jørien Symynsøn.
Hans Skyrman.
Jep Bloch.
Jep Perssøn Embeck.
Per Clemensøn.
Per Hwidh.
Oluff Bangh.
Pouell Nielsøn.
Lydich Ængel.
Abraham Skrødher.
Arendh Badhe.
Hans Pol.
Villom Støræ.
Mester Jahan.
Michil Seuerinsøn.
Mattis Laurensøn.
Oluff Laurissøn.
Cristiern Pittersøn.
Per Bentssøn vill icke stande.
Hinrik Lodwig.
Per Samsingh.
Jes Swr.
Thames Krølle.
Nis Seuerinsøn. V 11b
Henrich Støræ.
Hermen Høldyngh.
Jacob Valtersøn.
Henrich Løwe.
Tydich Vestfal.
Henningh Heyenstrvp.
Seuerin Neb.
Per Skyt.
Las Cristernsøn.
Anders Esgisøn.
Per Andersøn.
Per Skriwer.
Olef Temmerman.
Per Oluffsøn aff Nesborigh.
Las Nielsøn.
Willates Laurensøn.
Seuerin Nielsøn i Owerlade.
Greers Oluffsøn.
Oluff fan Hawen.
Jep Hansøn.
Thorsten.
Bertel Perssøn.
Per Ox.
Cristiern Martensøn cum vxore Gvnnæ.

lxxxij.

Nis Fynch.
Hans Guntere van Hanouw.
Nis Mogensøn.
Per Kiøbman.
Hans Thamesøn.

Jes Laurissøn.
Anders Tymmerman.
Jes Palusøn.
Jes Kat.
Henrich Seuerinsøn.
Mattis Laurissøn.
Las Howlisøn.
Hans Thamesøn.
Jens Loly.
Mattis Hansøn.
Aslo Clauesøn.
Anders Olufsøn.
Jes Laurissøn Stor.
Hans Oluffsøn.
Oluff Perssøn.
Knuth Mattissøn.
Andreas Knuth.
Hermen Pinow.
Per Schut.
Per Skyt.
Lambert Lowe.
12a Gødik Nøot.
Marthen Anderssøn.
Jahan Crestensøn.

lxxx6 in tempore Petri Moghensøn et Lydick Formeyer.
Hans Dasso.
Jachym Gerdss.
Heningh Kerstynss.
Hans Helombrecht.
Lydyck Hoghefogt.
Henrich Skenck.
Hans Sass.
Hermen Segher.
Henrich Aluerth.
Henrich Ryckbreckt.
Arend Foghet.
Ewerd Stokebrant.
Mattis Dyrichsøn.
Greerss Mattissøn.
Jep Laurissøn.
Per Cristernsøn, minister ecclesie beate Marie virginis.
Jaspar Hysyngh.
Ewerdh Kwleman.
Per Bøtker.
Rasmus Persøn.
Oluff Skrywer.
Nis Jensøn.
Cristern Michilsøn.

lxxxvij Niels Persøn, Dyrick Hulsk.
Jes Swr.
(Ynghe) Birgitte Strangiss.
Hermen fan de Beeck.
Claus Staghe.
Cristiern Bøtker.
Hans Køster.
Henrich Pypywngh.
Jes Persøn Brabandher.
Nis Cristernsøn.
Jep Andersøn i Barmer.
Per Jensøn i Wrenstet.
Joen Perssøn.
Hans Rywoldh.
Siluester.

Marten Thusøn.
Claus Eggherdsøn.
(Per Jensøn i Wrenstet.)
Mattis Gundsøn.
Joseph.
Henrich Meyer.
Hermen Skult.
Las Persøn i Gundrvpgardh.
Nis Tytmer.
Niels Skoningh.
Cristiern Skory.
Her Bertel Cristernsøn.
Heningh Kirt.
Las Skriwer.
V 12b Bendist Tymmerman.
Nis Owsøn.
Per Seuerinsøn.
Per Jensøn.
Anders Glarmester.
Per Loly.

lxxxviij in tempore Martin Reff och Henric Langh.
Albreth Hake.
Hans Castrup.
Henrich Skyt.
Jaspar Gerdss.
Hans Skøt.
Vernick Stygge.
Thames Pouelsøn.
Jes Andersøn.
Her Per i Aggersborigh.
Hans Nielsøn.
Jacob Spet.
Hennyngh Skyt.
Claus Badhe.
Per Salinghbo.
Bolwyn Harcke.
Villom.
Knuth Persøn.
Jes Nielsøn.
Mattis Jensøn.
Hans Nielsøn skredher.
- Jes Jensøn.
Pouel Kortsøn.
Seuerin Mattissøn.
Henrich Sehuss.
Nis (Knuth) Jeibsøn.
Jes Andersøn.
Nis Persøn.

lxxx9.
(Per Persøn.)
In tempore Johannis Laurencii et Pippywngy.
Per Persøn i Jep Brabander[s] bodh.
Jes Persøn, Per Nielsøn[s] søn Selsø.
Anders Nielsøn i Rothwedh.
Skipper Franck.
Skypper Knuth aff Trannum.
Claus Skredher to Lubek.
Dytmer Langh.
Jachym Parchom.
Maghens Thyghersøn.
Knwth Nielsøn i Wolstedh.
Oluff Kock i Wolstedh.

Matt*is* Jen*sø*n ibid*em*.
And*er*s Bends*øn*.
Ysick i Neesborigh.
V 13a P*er* Jenss*øn* hoos P*er* Skytte.
Jaspar Plass.
And*er*s hooss Symy*n* Wi*n*t*er*.
Hans Drost.
Pitt*er* Kock.
Jaspar Plass.
Hans Hordbo.
Jep P*er*s*øn*.
And*er*s Laur*is*s*øn*.
Jaspar hooss Matt*is* P*er*s*øn*.
Vbbi i Rackeby.
Ewerd tho Wold.
Tho*m*is Drel*in*gh.
Jens Griiss.
Jahan fan Berck.
Skipp*er* Cla*us* Swart.
Thydich Malkyn.
Arendh Stryge.
Thames Berthera*m*.
Hans Erthman.
He*n*rick Bule.
P*er* Jenss*øn*,
Hans Kock.
Hans Budde.
Jes Matt*is*s*øn*.
(Leonard*us*.)

xd. In t*em*p*o*re Hans Tho*m*i-
s*øn* och He*r*me*n* Py*n*now.
Gerwen Haw*er*beck.
C*ri*stiern Howma*n*.

Brodh*er* Oluff.
Knuth T*er*kels*øn* i Lu*n*dbeck.
Leonard*us*.
Nis Jwl i Cast*r*vp.
Matt*is* Skadhe.
Jes Thames*øn*.
Nis Bends*øn*.
Skipper Laur*is*.
Lydick Eler.
Hans Dysbrock.
He*n*rick Fosel.
P*er* Jwde.
He*r*me*n* He*r*me*n*s*øn*.
P*er* Bendrup.
Jep Cris*t*ern*øn*.
Nis Kold.
Matt*is* P*er*s*øn*, Maur*is* swen.
Freberigh.
And*er*s Jen*øn*.
Cla*us* Stra*n*gis*øn*.
Seue*r*in Tyg*er*s*øn*.
Cla*us* Kræmer.

Anno d*omi*ni m cd xcj. V 13b
Thames Kotti.
P*er* Blymest*er*.
Ha*n*s Be*r*tels*øn*.
Adrian.
Jens Matt*is*s*øn*.
He*r* Seue*r*in P*er*s*øn*.
Marte*n* fa*n* Delwen.
Jacob Pump.
Pouel Kyt.
Ha*n*s Weghaghe.

Hans Byringh.
Pouel Brwnss.
Hans Wedheman.
Hans Meldorp.
Hans Beckeer.
Pitter Medingh.
Hans Stabel.
Michel Ramyn.
Hans Doro.
Hans Keysøn.
Pitter Alff.
Pitter Wyntapper.
Oluff Terkelsøn.
Heynwiiss.
Mattis fan Beer.
Claus Glarmester.
Frerick Kryss.
Jost Jenssøn.

Anno domini etc. xcij in tempore Henrick Skel och Gerwen Hawerbeck.
Clemen Henricksøn.
Her Jahan Myntmester.
Per Mattissøn.
Hans Bwnthmagher.
Mattis Grydhstøber.
Hans Mysener.
Bern Friiss.
Hans Theus.
Hans ther Skiørn.
Las Perssøn.
Nis Hagensøn.
Seuerin Tyghersøn.
Hans Hytfeld.
Willom Skredher.

In tempore Hans Kock och Jachym Gerdsøn anno domini m cd xc 3⁰.
Jens Michilsøn.
Jes Persøn Røhowitt. V 14a
Jes Laurissøn i Stade.
Jes Laurissøn Holm.
Mattis Andersøn.
Nis Ericksøn.
Anders Owsøn.
Erick Persøn.
Henrick Stenfelt.
Claus Fethman.
Per Krwm.
Frantz Kock.
Heyn Marcksøn.
Claus Serlyngh.
Henrick fan Stadhe.
Per Andersøn.
Jacob Hardorp.
Anders Meyer.
Thonis Swart.
Michil Hethman.
Gerdh Frunt.
Hans Bubbert.
Jacob Friiss.
Staffen Bøylikeen.
Nis Meydingh.
Hans Michilsøn.
Hans fan Stewen.
Hans van Stheden.

Stasi*us*.
Jes Jens*øn* i Ra*n*nerss.
(Las Hylleberigh.)

V 14b Anno d*omi*ni etc. xc4to.
In t*empo*re Cla*us* Badhe och Hans Castrup.
Hans Kellerman.
Pitt*er* Lydick.
Hans Kock.
C*rist*ern Brøker.
Kort Køni*n*gh.
Jacob Møller.
Otte fa*n* Backemwden.
Symy*n* Hølk*er*.
Hans Førwolt.
Philipp*us* Hoppe*n*sta*n*gher.
Hans Ellerss.
Elert Elertss*øn*.
Dyrick Arendss.
He*n*rick Hwedheman.
Dyrick Ryckeli*n*gh.
Willom Dri*n*ghberigh.
Marte*n* fan der Heyde.
Michil Meyn.
Lydyck Wert.
Cla*us* Langh.
Hans Bondo.
Nis P*ers*s*øn*.
He*n*rick Kock.
Nis Terkels*øn*.
Jaspar fan Hawen.
Nis T*er*kelss*øn*.
Oluff Stynggelss*øn*.
He*n*rick Hack.
Hans Straseborigh.
Ha*n*s Sass cu*m* vxo*re* sua Ma-ry*n* Sassis.
Seue*ri*n Pyrup.
Morte*n* Gywerdss*øn*.
P*er* Moge*ns*ø*n* smedh.

Anno d*omi*ni etc. xc5⁰ in t*empo*re Seue*ri*n M*ur*me-st*er* och Alwertss.
Arendh Jorden.
B*er*tel Walt*ers*ø*n*.
Seue*ri*n Pyrup.
Dirick Ewe*n*thur*er*.
P*er* Laur*iss*ø*n* i Eedsmarck.
Matt*is* Mwss.
C*ri*stiern Jeibs*øn*.
Seue*ri*n T*er*kels*øn*.
Dyonisi*us* Swart.
Hans Howmest*er*.
Hans Bwmgardh.
Seue*ri*n Juwel.
Jacob Foss.
(Willo.)
C*ri*stiern Je*ns*ø*n*.
Knuth Hans*øn*.
Hans Gulsmedh. V 15a
Laur*is* Steffens*øn*.
Jes Jons*øn* i Leerbeck cu*m* vxo*re* sua.
Oluff Niels*øn*.
Las Hylleberigh.
Mest*er* Ewerdh.

Albreyt Hundertmarck.
Jahan Mynther.
Jep Oluffsøn.
Hans Skriwer.

Anno domini etc. xc6⁰.
In tempore Lydick Ellersøn och Gødick Nøt[1].
V 14a In tempore Lydick Ellersøn et Gødick Nøt anno domini xc sexto.
Anders Skaringh.
Claus Eler.
Henrick Graass.
Hans Mangnus.
Folmer Folmersøn.
Helmick Rockman.
Henrick Tesk.
Hans Skredher.
Jahan Oluffsøn.
Laurens Bodsman.
Morten Falcus.
Claus Barskeer.
Pitter Meydingh.
Thames Mattissøn.
Dyrick Skredher.
Bern Waltersøn.
Hans Kock to Halss.
Pitter Piil.
Cristern Medyng.
Seuerin Mwss.

V 15a Anno domini etc. xc7⁰.
Item in tempore Per Mattis [och] Hans fan Wold.
Anders Nielsøn.
Hans Langh.
Hans Bruss.
Hans Lauerenss.
Gosum Engelbret.
Jørien Brwnss.
Hans Thomesøn.
Hans Knewel.
Hans Thonisøn.
Wilkyn Kulman.
Jaspar Griiss.
Valentyn.
Seuerin Jensøn.
Pitter Flensborigh.
Hermen Hake. V 15b
Hans fan dher Heydhe.
Mattis Wilkynsøn.
Bertel Pittersøn.
Pouel Kock.

Anno domini etc. xc8.
In tempore Lambert Hyllebrant och Otthe fan Bakemwdhe.
Per Jeibsøn.
Jens Cristernsøn.
Oluff Pouelsøn.
Hans Fyndh.
Henrick Passen.
Hans Friiss.
Claus Michilssøn.

[1] *Herefter aaben Plads til en Række Navne. De paagjældende Navne synes ved en Fejltagelse at være indførte paa Fol. 14a.*

Wyt Woldher.
Per Brwn.
Jaspar Langh.
Hans Tysk.
Henrick Grewe.
Per Ywersøn.
Michil Jonsøn.
Per Seuerinsøn.
Laurenss Badhe.
Pitter Hansøn.

Anno domini xc9.
In tempore Seuerini Johannis oc Hans fan Stedhe.
Las Jensøn.
Las Thorstensøn.
Bertel Holtunch.
Hans Howschylt.
Hans Boghmester.
Hennyck Meydeberch.
Mattis Bertelssøn.
Nis Thamesøn.
Hans Skredher.
Steffen Heblyngh cum vxore Margrete.
Hans Pløniss.
Dyrick Lambert.
Hans Skredher.
Hans Jensøn.
Michil Smedh.
Las Cristier[n]søn.
Symyn Andersøn.

Anno domini md.
In tempore Nielss Kat och Michil Hethman.
Hans Growman. V 16a
Hans Meyer.
Hans Smeth.
Andreas vper Hedhe.
Franss Hardyngh.
Wylkyn Formeyer.
Jentwold Tygisøn.
Hans Heket.
Mattis Lycki.
Cristiern Terbernsøn.
Las Cristiernsøn.
Malty Rodh.
Jens Skawe.
Jacob Andersøn cum vxore frw Yngerdh.

In tempore Jens Pramswen oc Peter Dasso. Anno domini m⁰d1⁰.
Thames Gøricksøn.
Gødick Thamesøn.
Marten Swensøn i Giøl.
Jorden Becker.
Mattis Snidiker.
Anders Andersøn.
Jep Laurissøn.
Nis Tymsøn.
Cristiern Persøn.
Jens Sterck.
Anders Greerssøn.
Nis Perssøn.
Jep Tymssøn.

Ywer m*et* La*m*breth.
Jens Pouels*øn*.
Hans Brwn.
Hans Skerwen.
Cla*us* Løwe.
Hans Plene.
Thonis fan Wilten.
He*n*rick Ertman.
Albreth Kræmer.
Willom Forbass.
Seue*r*in P*ersøn*.

A*n*no d*omi*ni m⁰ d2⁰
In t*empo*re Jens Pramswe*n* och Helmick Rickman.
Franss Jeibs*øn*.
Owe Ha*nsøn*
Ande*rs* Tyms*øn*.
P*er* C*ri*sterns*øn*.
V 16b Yw*er* C*ri*sterns*øn*.
Hans Howe*n*se.
Hans Kruss.
He*rm*e*n* Danckel.
Jens P*ersøn*.
P*er* Ande*rsøn*.
Seue*r*in (P*ersøn*) Jens*øn*.

Anno d*omi*ni 1503.
In t*empo*re Marte*n* Gyw*ersøn* och He*n*rick Grass.

P*rim*o Michil Reysenbe*r*gh.
C*ri*ste*r*n Anders*søn*.
Nis Hwid.
Ewerdh Kaall.
Dyrick.
Las Sk*re*dhe*r* i Worsaa.
Thyle Smeth.
He*n*rick Sywerth.
Dyrick Cleys*øn*.
Symy*n* Maler.
Hans Ranso.
Røtker Acers*øn*.
He*n*rick Skipp*i*ngh.
(Las Sk*re*dh*er*.)

In t*empo*re Claus Bardsker och Hans Boffmeste*r* [1504].
P*ri*mo.
It*em* Hynrick Greue.
It*em* Wylken Dewynt.
It*em* Luder Oldenborch.

Anno d*omi*ni mdv⁰ t*empo*re Sewe*r*in Pirop oc Jorden Becker.
Hans Sweder.
Hermen Welter.
Røtger Sendagh.
Albret Skyttingh.
Hening van Rickam.

[Her er indført det Stykke, der er trykt ovfr. S. 640.]

Intrant*es*:
S*oluit*. Mau*ri*ci*us* Thomess*øn* cu*m* vxore Barba*ra*.
Pouel(?) Sewe*r*inss*øn*, fogh*et* pa Aleb*ur*ghwss.

Hans Burmester, en ny *gil*le broder.

Hynryck Borch, en ny *gil*le broder.

*Cris*thern And*ers*s*øn*.

[Her er udskaaret et Blad.]

Anno *domi*ni v^c^ix in *tempo*re Jens Tonniss*øn* och Hen- V 17a
*ri*ck Sywortss*øn* war skapper.

[Her er de Stykker indførte, der ere trykte ovfr. S. 640.]

Th*ett*e er the*ris* naffn, so*m* gick i gwd*s* legoms gille theth same aar. P*ri*mo.

It*em* Otte Holgerdssen.

It*em* *[her er Plads til et Navn]*.

Item Hans Bartholome*us* Tolner[1].

It*em* Jens Wogenfør.

It*em* Jacob Speeth.

It*em* Hen*ri*ck Badhe.

It*em* Kasteen Albrecth.

It*em* Engelbrecth Kawhwssen.

It*em* Hans Fønboo.

It*em* Laas Grabagh.

It*em* Matt*is* Thomss*øn*.

It*em* Jens Bwndh.

It*em* Hans Yssermeng*er*.

It*em* Hans Døwel.

It*em* Dyderick Thy*m*mer-ma*n*dh.

It*em* Claws Kransso.

It*em* He*r*man Wolthersdorp.

It*em* Claws Radhelanth.

It*em* Morthen Sabooth.

It*em* Law*ris* Ewerdess.

It*em* Matt*is* Føghe.

It*em* Hans Bandow.

It*em* Cristoff*er* Formeyer.

It*em* Hans Kremer.

(It*em* Petter Krvm).

It*em* Petter Wenth.

It*em* Hans Winckelma*n*.

It*em* Henrick Skwlth.

It*em* Casper Grotthejerdhe.

It*em* He*r*man Døwel.

It*em* Crestiern Tomss*øn*.

Fastelagen.

It*em* Powel C*ri*stiernss*øn*,

It*em* Sew*ri*n Marquarthss*øn*.

It*em* Knwth C*ri*stiernss*øn*.

It*em* Jens Swarwer.

It*em* C*ri*stiern Pe*r*ss*øn*.

It*em* Hans Kroon.

It*em* C*ri*stiern Krøwer.

It*em* Nis Peerss*øn*.

It*em* Pe*r* Lwndh.

It*em* Sew*ri*n Nilss*øn* aff Wegel.

[1] *Denne Tolder i Aalborg var en saare betroet Mand under Kristiern II, 1518 og 1520 er han Borgemester i Byen, 1520 blev han Lensmand, 1522 dræbtes han af Byens Borgere (Nielsen S. 90—92).*

Item Sewrin Skarff.
Item Las Hwmmeløl.
Item Henrick der Wal.
Item Lawris Rwghe.
Item (Henrick) Hennyng Førmwnder.
Item Henningh Perckman.
Item Claws Sernechow.
Item Bartolomeus Commerfelth.
Item Hans Martens.
Item Melcher Prwss.
Item Arenth Plaath.
Item Tymmerman Haass.
Item Kort Fresse.
Item Mattess Abram.
Item Hynrick wan Ferdhen.

V 17b Anno domini mdx.

[Her er indført det Stykke, som er trykt ovfr. S. 640—41.]

Thette er theriss naffn, som brødhre wort same tyd, som her effther følgher, primo
Enwold Stygy.
Anderss Vll, prier i wor frve closther[1].
Mesther Morthen Krabbe.
Her Per Styrme official[i]ss.
Terkel Lawrissøn met bispen aff Vindcisel[2].
Tomass Nielssøn ibidem.
Anderss Jenssøn met her Magnus[3].
Nielss Jüde met byspen ibidem[2].
Cristern Jossepssøn met her Magnus[3].
Hanss Byornssøn.
Lass Jenssøn.
Cristern Bwnde met her Magnus[3].
Her Jørghen Matssøn til wor frve.
Lawriss Juwel i Bollo.
Michel Perssøn, foget po slotet.
Hans Henyngx[4].
Lodwygh Wynholth.
Jachim Gerken.
Jesper Tomdaal.
Niels Gwdmwndssøn.
Skypper Wyllom.
Hans Perssøn.
Jep Perssøn, 38 aar gamell.

[1] *Prior i Vorfrue Kloster i Aalborg Anders Ulf nævnes 1510 (Daugaard: De danske Klostre S. 379).*
[2] *D. e. Biskopen i Børglum Niels Stygge (1487—1533).*
[3] *Mogens Göye († 1544) var 1505(?)—16 Lensmand paa Aalborghus (D. A. A. 1896, S. 151), jfr. ovfr. S. 656.*
[4] *Med dette Navn begynder en ny Haand, den samme, som indfører Navnene for 1511. Der er — jfr. Anm. ndfr. S. 683 — ingen Tvivl om, at de efterfølgende 13 Navne høre til 1511. Med dette Aarstal begynder den anden Spalte paa Fol. 17 b, de 13 Navne findes i den første Spaltes nederste Halvdel, der oprindelig har staaet tom.*

Christoffer Maler.
Hans Lawrissøn bødker.
Per Hardbo.
Klements Nielssøn.
Seffrin Nielssøn.

Mdxj pe[n]the*coste*.
[Her er indført det Stykke, der er trykt ovfr. S. 641.]
Tonius Falk.
Seffryn Kellerswen.
Mattis Medyngx.
Per Jenssøn.
Jens Graam.
Otthe Vnger.
Anders Tamssøn.
Philippus Baskere.
Frans Kock.
Per Screder.
Nis Marthenssøn.
Swend Jenssøn.
Tomes Perssøn.
Strangy Jenssøn.
Niels Ericksson.
Jep Andherssøn.
Jep Maghenssøn.
Lasse Breems.
Arendhe van Eynborigh.
Effreth van Grønnynghen.
Clement Mwnck.
Otthe Nielssøn.
Skypper Jens.

Hennicke van Recken.
Her Seffrin Owessøn.
Hans Smyth oc hans hosfrv.
Pether Abbynck.
Pether Klawssøn. V 18a
Olwff Odyssøn.
Jørgen Hoiltapel.
Hans Fooss.
Hermen Wtsslack.
Hans Meüs.
Rencke Glayfforth.
Thisse sywff oc fyrtywge[1] forscreffne brøre gyck indh gwtz legwmz lagh then tiid Stafen Ewentyr ock Hans Bagger ware skaffere anno domini mdxj⁰.
Primo Jep Cresternssøn.
Her Niels Dwen.
Niels Jenssøn.
Jens Medyngh.
Per Biørssøn och hans hostrw Anne.
Jep Spagh.
Benth Jenssøn.
Christen Mechelssøn.
Nis Biørssøn.
Klaus Rwdbech.
Mawris Jenssøn.
Knwdh Anderssøn.
Jep Cristhenssøn.
Niels Skredher.

[1] *Tæller man Navnene fra 1511, er her kun 34, men tager man de 13 foregaaende med, der alle ere skrevne med samme Haand, faas de 47.*

Dirick Kwre.
Her Poel, soghen prest til sancte Bodil.
Frv Margreth aff Bøghithe.
HerPoel,prestochpriorıWrele[1].
Anderss Jenssøn.
Her Morthen chapellan i Indstrvp.
Cristhen Heritssøn.
Per Perssøn.
Her Per i Mo.
Brodher Hans vthaff Helskenør worth guds legoms gielbrodher met sodhan skel, ath han skal haffwe en dagx mes om wghen, then ston han løffwer, ther for thogh han i borighmester[s] han och skaffers och loffwit han them po sin tro, thet han wil thet halle for gwss legoms gille brødhre.
Jens Friiss.
Per Moghenssøn,
Niels Perssøn.
Niels Hamer.
Swenningh Michelssøn.
Dyrick Koch.
Per Anderssøn.
Hans Wincke.
V 18b Erick Jenssøn.
Hans Leydeck.
Jens Bwsk.
Hans Falke.
Anders Mwnck.
Item Symon Fedeler.
Item Henrick Wloff.
Item Matz Jenssøn.
(Item La . . .)
Item Claus Skreder.
Item Latz Oghssøn.
Item Tøger Kock.
Item Michel Clawessøn.
Item Gierdh fan Winckel.
Item Anderss Wlloff.
Item Joen Lawrissøn.
Item Powel Bertelssøn.
Item Henryk Sandar.

Anno domini mdxij tha worort Hinrick Schredere gillebroder oc samme dag skød han papegoie aff met en bøss.

[Resten af Spalten staar blank.]

Item Jonsz Alborch vnde Hynryck Schepynck, beyde schaffer int jar xv^c *et* xij in dess hyllegen lychamsz gylde, desse worden ghylde broder by vnsen tyde, de hyr na staen.

Item int jar xv^c *et* xij do wart Berent Müerman gylde broder in dess hyllegen lychammes gylde.

[1] *Povl Andersen, Prior i Vreilev 1505 og 1506 (Daugaard: Dske Klostre S. 333).*

(Alle men thette breff see heller høre lesis).

Int jair xv^c xiij am dage F[i]lyppii Jacupii[1] worden dusse broder vnde in den pynsten.

Chlawesz Koppe (?).
Hynrick Rosck.
Hans Nypperlynck.
(Greers Mvle.)
Chlawesz Forwerck.
Hynryck Krabe.
V 19a Jochym Parowe.
Albert Dyckman.
Hynrick Stanyck.
Jachym Bvrmester.
Herman Besseler.
Jacup Kross.
Bernt to den Brok.
Bernt Osterman.
Hynryck Gerwen.
Hansz Kostmester.
Hynryck Sernersøn.
Hansz Helmesz.
Lucas Jorck.
Peter Goldynysz.
Per Lawrsen.
Mychel Rode.
Peter Bolt.
Hynryck Ywer.
Hansz Wale.
Passchin Bochman.
Jwryen Kran.
Detlef Schomaker.
Martyn Moller.
Chlawesz Schreder.
Hansz Koster.
Chlawesz Pogensee.
Hansz Hynrykes.
Jochym Lyndeman.
Item Jahan Morthenssøn i Tiistedh.
Item Per Løybwsk.
Item Greerss Mwle.
Item Greerss Don i Aleburgh.
Item Per Cristernssøn, borger ibidem.
Item Erick Spendh i Tyy.
Hans Krvsse.
Jochym Perchman.
Hansz Goltsmyt.
Lawrensz Fresee.
Hynryck Roge.
Schypper Monyck.
Hansz Hesse.
Hansz Bade.
Jwrgen Dossche.
Wylme Fransse.
Hansz Knvschen [?].

Anno domini mdxiij^o. V 19b
Jens Bwntmager.
Henrick Køninck.

Tempore Dinis Tøgersøn oc Ilongh Joren[2] [1514] thesse

[1] *D. e. den 1. Maj.*

[2] *Ovfr. S. 642 kaldes han Jørgen Lauerens.*

effterscreffuene ingik i thette gille primo
Jøren Cristernsøn.
Per Kock.
Mas Alburgh.
Cristern Alburgh.
Las Swensøn aff Melholstgardh.
Kampi i Sælroff.
Las Kok, her Mons Gyes stegher.
Niels Persøn, som tenth Per Glarmester.
Elert Bade.
(Mas) Dinis Møntmester aff Malmø.
Hans Kosse.
Symen Persøn.
Hans Teckeler.
Jachin Widewe.
Cristern Scriffuer.
Jacob remsner aff Flensborgh.
Andreas Visk.
Hermen Crüss.
Peter Fanth.
Dauid Sito.
Jost Bomerdall.
Michel Seuerinsøn.
Oluff Dwss Jenssøn.

Anno domini mdxv vor Hans Sacss oc Bertolomeus Komerffelt skaffer, tha intgick thesse efterskreffne brødher i thette forneffnde gille, primo:

Item Cristoffer Genckelberich.
Item Pether Micheelssøn.
Item Gert Schroder aff Strolsundt.
Item Marcus Bredick aff Helsingør.
Item Lauritz Powelssøn boremester aff Kirtmyne.
Item Henrick Berhorst.
Item Sørin Anderssøn.
Item Moghens Laurssøn, som tiener her Moghens.
Item Arnt Hock.
Item Jesper Matssøn.
Jelle Jenssøn i Strand i Hanherret.
Nis Jenssøn vthen Vesterport.
Krestiern Nielssøn, som fiick Ane Klettis.
Per Knutssøn.
Krestiern, som tient Gertrud Voghens.
Mickel Harde.
Knwt Fynbo aff Kiøpmenhaffn.
Per Fynbo, her Prebiørns foghet.
Her Jens i Brost.
Niels Mørck aff Aarss.
Per Wolessøn aff Aarss. V 20a
Mickel Jenssøn.
Per Høgh aff Kiøpmenhaffn.

Jøren Fynbo vthen Østerport.
Fredrick Nihwss.
Jesper Anderssøn.
Lybert Dicko.
Krestiern Gram.
Tøger Nielssøn.
Crestiern Anderssøn i Tiistet.
Torsten Halwordssøn.
Nis Jenssøn, fowet i Rold.
Voleff Hyleberig.
Anders bager paa slothet.
Anderss Vinther i Nesborig.

Anno domini mdxvj tha wor Seuerin Mwss oc Røtkort Sundack skaffer i gwtzlegomslagh, tha ind ginghe tesse effthersc*reff*ne gilbrødhre i for*screff*ne gwtzlegomslag, primo

Her Lauriss Perssøn i Brekier.
Lass Twessøn.
Tord Perssøn.
Hermen Rycther.
Anders Twressøn, Marine hans hostru.
Rassmus Twressøn.
Per Liimebeck.
Hans Trwmeslaer.
Lauris Nielssøn.
Nielss Maghenssøn.
Seuerin Biørnssøn.
Nielss Lawrissøn, Nis Tymmermantz swagher.
Kierstin Nielss Katz hostrv.
Diric Kræmer.
Seuerin Cristiernssøn pa slothet.
Jøren Barskere.
Jens Nielssøn.
Michel Berig.
Lauris Nielssøn pa Lessøø.
Tønis Lyckaa aff Flensborigh.
Tomis Smit ibidem.
Jep Jwel.
Krestern Galnehiern.
Jep Jenssøn i Prestebo*rig*

Knwt Staffenssøn.
Her Anderss Perssøn, Per Kieldssøns søn.
Brant Sywerts.
Henrik Holsten.
Henrick Krette.
Diric fan Delefft.
Nielss Hardbo, Nielss Clemetssøns swen[1].
Tamess Kat ibidem.
Nielss Gram.
Nielss Olussøn.
Seuerin Pouelssøn.
Michel Hwssom.

V 20b Anno domini mdxvj.
Kirsten, Nis Katz hostrv.
Tønis van Vilthen.
Hans Hermenssøn.
Jacop Rybwk.

Anno domini mdxvij tha var Jens Gens och Jachym Hwitting skaffer vti gwtz legomess lag, oc ind gick tesse forskreffne brødhre i forneffnde lag.
Primo Villem Jenssøn.
Anders Bangh.
Per Biesk, Elyne hans hostrw.
Jost Perssøn i Stransti.
Thamess Skoth.
Knwt Tøgerssøn i Tistet.
Oluff Moghenssøn i Kiøpmenhaffn.
Bærnt Bwsk.
Jesper Andreassøn.
Jep Perssøn i Otens i Fyen.

[1] *Se om Niels Harbo Personalhist. Tdsskr. 2 R. II, S. 209 flg., hans Sön blev gift med en Datter af Niels Clementssøn, der 1516—18 er Lensmand paa Aalborghus (Jyske Saml. 2 R., I, S. 160—61).*

Hans Fønbo, Anne hans hostrw.
Crestiern Esgissøn.
Hans Førstenberigh.
Knwd Galthen i Aarss.
Per Mørke i Aarss.
Claus Størlinck van Lubeck.
Hans Skeell.
Knwt Twressøn.
Hans Bolth.
Henynck Borgerdessøn aff Kiøpmenhaffn.
Jeper(!) Laurissøn i Tiistet.

Aer effter gwtz byrd mdxix tha giorde Greers Doen och Dierick Knwdssøn reghenskab for therss skafferdomess leen, saa at menninge gilbrøderne tacket thenom for goet redligt reghenskab; tha ind ginge tesse effterscreffne brødher i fornefffnde gwtzlegoms lagt etc.

Primo.
Cristern Perssøn.
Anderss Nielssøn i Wardberig.
Joen Anderssøn ibidem.
Bertel Jenssøn.
Jens Tickler.
Her Jesper, sogenprest till sancte Bodels kyrke i Alburg.
Jens Kierrwl cum vxore.
Matis Scriffwer paa Agardh.
Nielss Swarger.
Item Per Jenssøn i Bwndrop i Hanherret.
Claus Gristøper i Kiøpmenhaffn.
Knwd Claussøn.
Hanss Koster.
Bent Helisøn.
Knwd Klawssøn. V 21a
Hans Vistman.

Skamelss Kragh i Nykiøbingh.
Moghen Jenssøn i Kiøpmenhaffn.
Jens Anderssøn i Kiøpmenhaffn.
Espen Cristernssøn i Sleteherret.
Hans Grancko.
Henrik Hwitman.
Jost Schepinck.
Her Niels opaa Neess.

Och then samme tiid leffweret the i bøssen jx oc xx mark met the[1] penning, Jens Bwnde hagde, som wor xxj mark.

Anno domini mdxx tha vore Jep Spagh och Klawes Koningh skaffere vti gwtz legoms lagh. Item tha yndgick tisse effterscreffne i forscreffne lagh:

Hans Hanssøn scriffuer cum vxore Marine Hansses.
Las Mørk.
[Her er indført det Stykke, der er trykt ovfr. S. 645.]

V 21b Anno domini mdxxj⁰.

Item tha bleffue Jøren Persøn och Henrich Skepingh skaffer.

Intrantes mdxxij:

Item Cristiern Persøn.
Michill Michilsøn i Langholth.
Item Keld Persøn.
Cristiern Ericssøn aff Malmøø.
Hanss Foss ibidem.
Hanss bwntemagher.
Morten Hanssøn aff Kiøpenhaffn.
Lauris Pederssøn aff Kiøpenhaffn.
Anderss Jenssøn Scryuer.
Naffne Hanssøn.

[1] *Dette Ord staar to Gange.*

Cristiern Anderssøn.
Tøgher Clementssøn, hans hostrw Karine.
Peder Hinricssøn.

Anno domini mdxxiij⁰ intrantes:
Item Jørenn Brockhus.
Item Jens Skibbyggere och hans hostrw Bodild.
Item Jøren Størningh, anders gehetten Jurgen Konyngh.
Item skipper Niels to Rostock.
[Paa den derpaa følgende Side Fol. 22a er det Stykke indført, der er trykt ovfr. S. 645.]

Anno domini mdxxiiij⁰. V 22b
Intrantes:
Suemingh Keldsøn.
Asmus Scriffuer pa Agardh.
Anders Ericsøn i Hiwelskoff.

Anno domini mdxxiiij⁰ tempore Hermand Hermandssøn et Lass Findh, scriptum est torsdag y[1] pynsz helge dag[2]. Intrantes brøder:
Hans Cøbpyngh.
Morthen Vestfalen.
Jørghen Naffueld.
Jørghen oppa Hedhen.
Klaffues Sternoldt.
Petther Hwyttyngh.
(Ambrosius Rancken Elerus.)
(Thonyes van Rostock.)
Thonis van Rostock.
Hermand Møønyckhwss. V 23a
Pytther Kanegydtther.
Per Guldsmedt.
Laurens Neldh.

[1] *Er skrevet 2 Gange.* [2] *D. e. den 19. Maj.*

Hermand Jegher.
Goskæ Barskiar.
Niels Finboe.
Hans Bertiilssøn.
Rasmus Mechelssøn.
Jesper Gyskiæløn.
Ambrosius Falkennbordt.
Oluff Klauessøn.
Johan y Wongh.
Wylken borgemester[1].

[Resten af Siden, næsten 1½ Spalte, staar blank. Paa de to følgende Sider Fol. 23b og 24a findes de to Stykker, der ere trykte ovfr. S. 645—46.]

V 24b Anno domini mdxxiiij tha bleffue Jens Vor(?)før och Marcus scaffere.

Intrantes anno xxv tempore fastelauen.
Hans Persøn.
Jøren Hansøn cum vxore.
Gødikæ.
Simen Gundesøn.
Anders Mortensøn.
Jens Bunde.
Lawris Persøn.
Morten Nilsøn.
Anders Andersøn.
Eski Neb.
Jens Hude.
Jøren Andersøn.
Mattz Clausøn.
Anders Persøn.
Seurin Ericsøn.

[1] *Næppe i Aalborg. Her mangler formentlig et Bynavn.*

Intrantes die Volburgh[1].

Kristóffer.
Danske skipper.
Hermind Nyman.
(Hermind) Hans Poelsøn.
Hans Wirum(?).
Hans Fries.
Mattz Oensøn cum vxore Ynghe.
Klaues Kock.
Hermind Gierdsøn.
Hans Damp.
Hans Vantsnier.
Hans Lilli.
Klaues Angilanus (?).

Anno domini mdxxv tempore pentecostes intrantes V 25a
Item Tønis Bogholt.
Item Peter Velluff.
Item Hans Hømingh.
Item Benedic Artznict.
Item Henrich Skredher.
Item Lawris Groth.
Item Hans Tap.
Item Theos Maes.
Item Hasse Fick.

[Resten af Siden, de 3/4 af den, staar blank. Herefter følger øverst paa Siden Fol. 25b det ovfr. S. 647 trykte Stykke.]

Intrantes anno domini mdxxv die corporis Christi[2]. V 25b
Thamyss Anderssøn.

Anno domini mdxxvj[0] circa carnis priuium[3].

[1] *D. e. den 1. Maj.*
[2] *D. e. den 15. Juni.*
[3] *D. e. den 13. Febr.*

Item Jens Egholm.
Item Jens Persøn.
Item Jacob Beske.
Item Poel Matsøn.
Item Las Mortensøn.
Item her Per Poikh.

V 26a Intrantes die Walburgis[1] anno domini mdxxvj.
Item Herman Yllick.
Item Herman Twrck.
Item Jøren Førstenoth.

Item Clauss Huitman.
Item Brwen Thamissøn.
Item Pitter (Holler) Hadell.
Item Lucas Rwmsell.
Item Dirick Wosuynkell.
Item Joachym Smytth.
Item Rasmus Storordh.
Item Hanss Krønick.
Item Henrick Wlff.
Item Herman y Myndz.
Item Bærn Vanmesther.
Item Joachym Vinsen.
Item Hanss Rymmer.
Item Hanss Lywnneborre.
Item Bertill Stoll.
Item Jacob Kock.
Item Bertill Luttherman prest.
Item Hanss Bødicker.

Item Hanss Tym.
Item Clauss Vyndencken.
Item Dyrick Foss.
Item Hanss Danckuerth.
Item her Anderss i Yngstrwp.
Item Joachym Hulleken.
Item Rasmus Pynno.
Item Knudh Fynbo.
Item Orban Korthalss.
Item Frederick Dytmer.
Item Pauell Sydell.
Item Henrick Teckeler.
Item Joachym Calapyn.
Item Jøss Hanssøn i Hornwmk.
Item Sewren Kock.
Item Henrick wan Elsenn.
Item Her Auo Vincentii rydder[2].
Item Hanss Kobber.

[Herefter følger paa Siderne Fol. 26b og 27a de ovfr. S. 648 trykte Stykker.]

V 27b Anno domini mdxxviij.

[1] *D. e. den 1, Maj.*

[2] *Af Familien Lunge (D. A. A. 1891 S. 155).*

Th*ett*e er thysse gilbrør, so*m* er gaith y gildh sydh*e*n jeg A*n*d[e]rs[1] Thuris*øn* bleu scaffyr.

Først in gich i vel børdigh mand h*er* Ausæl Gye[2].

Jerich Krabbe.

Albrecth fa*n* Gochy*n*[3].

H*er* Mechil Wyls*øn*.

Bertil Nils*øn*.

H*er*my*n* Dømers.

Jacob Tords*øn*.

Rasmis Scriffyr.

F*ri*andh (?).

Bern Greffink.

Melchyr Rofflanth.

Marcus Steth.

Hans Sesk.

Jens ii Kebninghhaffn.

Jens Volles*øn*.

Nis Ta*m*s*øn*.

Jens Markurds*øn*.

H*er* P*er* Grønd.

Hans costrol(!)suend.

P*er* Seurins*øn*.

C*ri*sth*er*n Bundh.

Kort va*n* Kalko.

Bispens Baarsk*er*, r*estat* s*yn* ygangh.

Mas Lauris*øn*.

Piter Presælthii.

Jenst Skepinghis Ha*n*s.

[Den halve Side staar blank. Øverst paa Siden Fol. 28a findes derpaa det ovfr. S. 648 trykte Stykke.]

V 28a Intrantes die s*anc*torum Philipi *et* Jacobi[4] anno etc. mdxxviij.

[1] *Ordet staar to Gange.*

[2] *Axel Göye er 1526—33 Lensmand i Aalborg (D. A. A. 1896, S. 151).*

[3] *Er det mon den bekjendte Albert v. Goch, der 1517 blev Borgemester i Kbhvn? (O. Nielsen: Kbhvns Hist., II, S. 84 flg.).*

[4] *D. e. den 1. Maj.*

Item Mat*is* Skullt.
Item Henningh Folg*is*.
Item Egertt wann Haff*e*nn.
Item Cristoffer vann Essenn.
Item Hegh*e*nn Skalk.
Item Villom Brantt.
Item Hanss Werner.
Item Johann vann Derger.
Item Clauess Skomack*e*r.
Item Franss Hellmerss.
Item Hanss Lyckszsnn.
Item Gertt Runstoll.
Item Jachim Wiisse.
Item Hanss Dyrenn.
Item Jasper Torck.
Item Jacob Bremer vann Rostock.
Item Hanss Skrødh*e*r.

V 28b Intrantes tempore *sanc*torum Philippi *et* Jacobi[1] sub anno nostre salut*is* mdxxix⁰.

Hermann Lampenn.
Henrick Skriffuer.
Henrick Osthoft.
Jasper Wredt.
Kortt Korttszenn.
Pitth*e*r Hollste.
Clauess Kneck.
Marth*e*nn Sternehagh*e*nn.
Harbertt Kleenn.
Henrick Borgh*e*r.
Hanss Segertt.
Jørgh*e*nn Stenkam.
Jørgh*e*nn vann Redh*e*nn.
Arnt Berck.
Wollth*e*r.
Hanss Rickhard*s*.
Henningh Volck.
Int*r*antes tempor*e* pentecostes sub anno vt sup*ra*.
Ridder Krøer.
Dittløff Hardeuiick.
Joachim Wolldar.
Frederick Busk.
Clauss Siuerd*s*.
He*r*mann Krøer.
Jørgh*e*nn Vogedinck.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

Seuerenn Andressøn.
Jørghenn Borgher.
Henrick Raadhers.
Pitther Bartz.
Thoniss Hoffmann.
Hanss Donnerott.
Hanss Friiss.
Pitther Bussauw aff Konnings-bergh.

Intrantes tempore sanctorum Philipi et Jacobi[1] sub v 29a anno nostre salutis mdxxx.

Helii (Perssøn) Jenssøn.
Vngh Hans Gulsmet.
Claffwis Løff.
Hendrick Gløde.
Clawis Bøsseskøth.
Melcher.
Hendrick Badskier.
Effwerth vann Lypck.
Symen Bretsel.
Hendrick Valsynn.

[Derefter 3/4 af Siden blank.]

Intrantes tempore sanctorum Philippi et Jacobi[1] sub v 29b anno a Christo nato mdxxxj.

Mickell Alboorriigh.
Thames Skiell.
Niels Olusszenn.
Haans Foogiitt.
Mickell Reymerss.
Jaacop Skwltt.
Ambrosius Beckemand.
Henrig Hoppe.
Otthe (Beckemaandt) Brynck.
Pitther Reyss.
Sveder Ketting[2].
Mowris Effflingh.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

[2] *Er 1556—73 lybsk Foged paa Bornholm (s. Biograf. Lex.).*

Hans Egholtt.
(Henrick van Osth.)
Heydh*e*n va*n* Soesth.
Jørghenn Slaadooetth.
Ambrosius van Haruerdyn.
Hans Prenger.

V 30a It*em* intrantes tempor*e* corp*oris* Chri*sti*[1] sub ano p*re*scriffto mdxxxj.

Hans Butt.
Jørgenn Aklyn.
Walt*er* Steffen to Sunde.
Thames Mats*øn* ibid*em*.
Niels Ryber.
Jens And*ersøn* ibid*em*.
Wyllom Maur*issøn*.
Hans Seue.
Henr*i*ch Wseriin to Vesm*e*r.
Blasius Barch ib*idem*.
Frand*s* Bøytyn ibid*em*.
Henr*i*ck Westfalen ibid*em*.
Henr*i*ck Werkmand va*n* Sunde.
Jørgenn So*m*mer.
Peyth*e*r Slawich.
Jacom Skejll to Sunde.
Morth*e*n Laboen.

[Herefter følge paa Siderne Fol. 30b og 31a de ovfr. S. 650—51 trykte Stykker.]

V 31b Int*r*antes anno d*omi*ni mdxxxij Philipe et Jacobi[2] ap*o*-*st*olor*um*.

It*em* Francisc*us* Bekma*n*.
It*em* Claus Wolth*e*nstorp.
It*em* Dauid Me*n*nen.
It*em* Fr*a*ntz Bull.

[1] *D. e. den 8. Juni.* [2] *D. e. den 1. Maj.*

Item Claus van Mechelborigh.
Item Albert Kroen.
Item Tønnis Klogh van Sunde.
Item Mattis Ranghe ibidem.
Item Lynertt Schulth.
Item Hans Røtker.
Item Oluff Borigh.
Item Andreas Buk.
Item Jocom Brantt.
Item Hans van Sighen
Item Henrik van Kampen.
Item Claus Mey. v 32a
Item Andreus Smett.
Item Claus Brusken.
Item Hans Tirich.
Item Jocum Skott.
Item Marthyn Woes.

[Derefter 5/6 af Siden blank.]

Thessæ effthers*creff*ne ere [1]the ny[1] gilbrøyre, som er v 32b wordhenn y thette aar mdxxxiij[0] ipso Philipi et Jacobi[2].

Item Raszmus Mowrisøn.
Jørghen Knutsøn[3].
Gabriell Rimer.
Jachim Schulth.
Hans van Dome.
Jørghen Christhensøn.
Anders Kegeler.
Henrik Lamp.
Anders Persøn.
Frantz Persøn.
Las Horbo.
Anders Jacobsøn.
Lauris Clausøn.

[1] *Disse Ord staa to Gange.* [2] *D. e. den 1. Maj.*
[3] *Se V. A. Secher: Slægten Secher, S. 3.*

Christhen Jensøn.
Nis Knutsøn.
Nis Jørghensøn.
Per Christhensøn.
Nis Astrop.
Oluff Brwn.
Pouell Persøn.
Malty oc hans hwstro Bretsy.
Brix och hans howstro Ane.
Christhen Kleminsøn.
Jenwoldt.
Lass Nilsøn.

Intrantes ipso die pentechostes:

Anders Sur.
Hans Plønis.

V 33a Anno domini mdxxxiiij ny gilbrøyre, som er indganget y guds legoms lagh Philipi et Jacobi[1].

Item Morthenn Persøn.
Item Remboltt.
Item Nils Knutsøn Skipper.
Item Jacob Jenssøn.
Item Lydich Glarmester.
Item Nils Jude.
Jacob guldsmetswend.
Item Lassz guldsmetswend.
Item Nis Ibsøn Fønbo.

Intrantes corporis Christi[2].

Per Brwn.
Mouris Potmager.
Hanss Herminsøn.
Tyske Tønis Boyæ.
Henrik Marthens.
Item Tønis Swich.

[1] *D. e. den 1. Maj.* [2] *D. e. den 4. Juni.*

Item Hans Bwmand.
Item Martin Strick.
Item Johan Roo.

Intrantes penthecostes.

Item Anders Beck.
Item Thomes Plaster.
Item Thomes Heykæ.
Item Mouris Kresmer.
Item Bertill van Feer.

Anno domini mdxxxvj die Philiphi et Jacobi[1] tha V 33 b
bleffue tisse effthers creffne gildbrødre i gwdz legomss lagh, Jep Persøn borgemester maygreffue, Oluff Krøer oc Jørgen Sladott skaffere.

Danske:

(Axell Jull, ko. mt. scriffuer).
Jep Ostesøn.
Anders Jude.
Sewrin Persøn.
Anders Jensøn.
Jep Jensøn.
Thames Ibsøn.
Anders Klyne.
Niels Lundt.
Hans Lestemager.
(Niels Bøcker).
Jens Hwsom.
Oluff Jensøn, Cristern Terckilssøns swager.
Thames Pouelsøn.
Per Kieldsøn.
Rasmus Clausøn.
Knud Farssøn.
Lass Kielderswendt. soluit.
Jens Lausøn.

[1] *D. e. den 1. Maj.*

P*er* Esgis*øn* com vxore sua Mare*n*.
Nis Bonde. *solu*it.
P*er* Jens*øn* Buck.
Jørgen Lau*risøn*.
P*er* Krabbe.

Tyske:

Oldertt wan Wamell. *solu*it.
Peyt*er* Laurens. *solu*it.
Hans Klensmedt. *solu*it.
Reym*er* Danckwerck. *solu*it.
Cristoffer Mønd*er*. *solu*it.
Jeroni*mus* Smyling. *solu*it.
Thonis Skrøder. *solu*it.
Henrick Hogeb*er*ig. *solu*it.
Bern van Wessen. *solu*it.
Henrick Rytt*er*. *solu*it.
Bern Strottemandt. *solu*it.
Hans Krwse. *solu*it.
Thonis wan Ham. *solu*it.
Ca*r*sten Møler. *solu*it.
Hans Bøyseb*or*igh. *solu*it.
Jachym Pyper. *solu*it.
Gyrtt wan Santth*en*. *solu*it.
Hans Vest*er*uiigh. *solu*it.
Borckertt Posmoge. *solu*it.
Hans Swndzb*or*k. *solu*it.
V 31a Eyler Krem*er* Bwrhorn.
Lambrett Sywick van Lub*eck*.

[Her er det Stykke indført, der er trykt ovjr. S. 651.]

Hans Olus*søn* bysc*riffu*er bleff brod*er* sa*m*me dagh och hans hostrv Maryn 1536 andh*en* gudzlegomsdagh[1].

A*n*no d*omi*ni mdxxxvj.

[1] *D. e. den 16. Juni.*

(Axell Jwll[1], kon. mttz. leenssman pa Olborigh slotth gyldbrodher.)

Axell Jwll[1], kon. matz. lensmandt paa Olborighuss bleff gyldbrodher 1536to.

1431 incipit liber mortuorum.

Primo de nominibus episcoporum, prelatorum siue sacerdotum quorumcunque ordinum.

Primo herre Gerit, biscop i Børlum.

Item herre Torlaff, biscop i Wiborg.

Item doctor Knudh, biscop i Wiborgh[2].

Biscop Niels Glob.

Nomina sacerdotum defunctorum.

Broder Michel Gundessøn, gardian i graabrødre closter i Alborg.

Hr. Niels Buntmager.

Broder Knut aff sworte brødre aff Wiborg.

Herre Niels af Spyttorp.

Broder Oluff conuents broder aff Helsingøør.

Herre Kort, som gillens capellan var.

Hr. Ylfar Perssøn, prest.

Dominus Nicholaus Glob, quondam plebanus ecclesiarum Petri et Botulphi.

Hr. Per Oluffssøn, prest.

Her Andres Annerssøn, som fordom war gillens capellan her i gudz legoms lag.

Nomina nobilium militum defunctorum.

Primo Hr. Esgi Brok, ridder[3].

Hr. Erik Nielsøn, ridder aff Thiim.

[1] *Lensmand 1535—1549 (Nielsen S. 22 flg.; Danm. Adels Aarb. 1890. S. 263).*

[2] *Knud Mikkelsen, Dr. jur., Biskop 1456—c. 1480. Om de øvrige, her nævnte Biskoper s. ovfr S. 652.*

[3] *Se om ham og om flere af de følgende Adelige ovfr. S. 656.*

Hr. Henrik Knutsøn, ridder.
Hr. Per Erikssøn.
Hr. Knut Henrichsøn, ridder.
Hr. Niels Erichssøn, ridder aff Asdall.

Nomina nobilium militarium defunctorum.

Erik Nielsøn aff Browtskow.
Niels Godskesøn aff Kokkedall.
Powel Stiigsøn.
Anders Tomessøn aff Wormholt.
Ingwar Erichssøn.
Mauritz Nielssøn aff Aagardh.

Nomina proconsulum, consulumque seu universorum fratrum defunctorum cum uxoribus legittimis[1].

Primo. Herre Peder Ilfarssøn, borgmester, som funderet thette lagh, met sin husfru Mettæ.

Eskil Perssøn, rademan, cum uxore Bodild.

Hr. Twe Troelsøn, borgmester, og hans husfru Marina.

Thomas Giødericksøn, borgmester, oc hans husfru Ingerth.

Tøtmer Bekker, borgmester.

Thomas Pædersøn, borgmester, oc Maren, hans husfru.

Hermin Oldendorp, radman, oc hans hustru Maryn.

Per Laurissøn Kroog, radman.

Swen Ornyngh.

Claus Hanssøn, som byscriwer war i Alborgh.

Jes Nielssøn, radman.

Ingwar Nielssøn, radman.

Pouel Pouelsøn, radman.

Jes Perssøn, radman, oc Margrete, hans husfru.

Hans Jwde, borgemester.

Cristiern Winter, radhman.

[1] *Sammenlign den ovfr. S. 657 givne Fortegnelse over Borgemestere og Raadmænd.*

Henrich Brabandher, radhman.
Gørich Thomesøn, borgemester[1].
Jes Griis, radman.
Per Nielsøn, radman, cum uxore Berte.
Pouel Andersøn, radman.
Johan Smed, radman.
Ywer Oluffsøn, borgemester[2].
Michel Tursøn, borgemester[1], cum uxore sua Elsæ Michils.
Symyn Winter cum uxore sua Maren Symynss.
Kerstine Iribsdatter(!), Per Christiernssøns husfrue.
Morten Reff, radman.
Jens Alborgh, radman.
Jens Thonyssøn.

Nomina fratrum et sororum defunctorum.

Jep Muss senior.
Bertil Kruse.
Lydike Coppelow.
Hermin Coppelow.
Hans Skeel.
Henning Dwe.
Peter Kalduen.
Hans Palsøn, radman.
Peter Winter.
Juries van Kalen.
Staffen Kruse.
Jacob Prowest.
Hans Foss.
Heyne Munck.
Schipper Massow.
Hans Hintze.
Hans van Haghen.
Claus Æselfoodh.
Jes Jwll.
Tames Friiss.
Marquor Lange.
Schipper Hinrik Foss.
Dyderik Rentemester.
Jes Jeibsøn, radman, oc hans husfru Benedicta.
Æbi Munk.
Las Æbissøn.
Erich Buggi, Ingræt hans husfru.
Claus Pors.
Hans Kruse.
Morten Dantzer.
Per Prowest, Kirstin hans hostru.
Marin Ylfar Persøns husfru.
Hans Langhe.

(Nielsen S. 89).

[1] *Nævnes ikke hos Nielsen.*
[2] *Underskriver som saadan 1481*

Per Jwl aff Wore oc Maren hans husfru.
Knut Mattissøn, som døde i Salt byen.
Grethe Judens, som fordom war borgemesters husfru.
Anne Nis Prowestes husfru.
Morten Anderssøn af Brønnom gardh.
Hermen Dringelberigh.
Anders Wynter.
Hans Baggi, som radman war.
Per Skyt, som radman war.
Lazarus Thomessøn, borgemester war i Alborg.
Henrich Skeel.
Henrik Kraass købswendh.
Claws Wagenssøn, borgemester.
Abraham Hagenssøn, fordum borgemester i Alborg.
Morten Giordsen, radman.

1531 otthensdagen nest effter paske[1] bortkaldede gud formiddelst døden hederlig mand Mauritz Jensøn kongl. maists. toldner vdi Olborgh.

[Herefter følge de ovfr. S. 649 trykte Stykker.]

99.

1444, 25. Juli. Skraa for et af Kjøbmænd i Svendborg stiftet St. Annagilde, der stadfæstes af Byens Borgemester og Raad.

Skraaen er trykt efter det originale Pergamentbrev i den Arnæmagn. Saml. paa Univ. Bibl. (Diplomata Danica Fasc. 3a Nr. 5); dets nederste Rand er omböjet og en Seglrem anbragt i den, men Seglet, der skulde hænge ved, mangler. Brevet er tidligere aftrykt i Suhms Saml. t. den danske Historie, I, 2, 1780, S. 47—52, ligesom nogle af dets Paragrafer i P. Kofod Anchers »Om gamle danske Gilder« (1780, S. 144—46). En Afskrift af Brevet findes i Bartholins Manuskripter Tome C. S. 573—79 (paa Univ. Bibl.), hvor det med flere andre Breve findes under Overskriften: »Originales litteræ ex museo Jani Rosenkransii, judicis Fioniæ«. Jens Rosenkrantz til Qvitzovsholm († 1695) havde samlet et rigt Bibliotek, og paa Avktionen efter ham var Arne Magnussøn Kjøber. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Originalen. — Et Segl for Gildet med Aarstallet 1608 er afbildet i C. Nyrops »Danske Haandværkerlavs Segl« S. 2; ovfr. S. 257 er nævnt en Del andre St. Annagilder.

I gwtz namen amen. Gwth, ther i himmerigh ær, thæ hellighe threualdicheit, gwd fadher, gwd søn, gwd then helliand, threnne personæ oc en send gwd til loff oc til eræ

[1] *D. c. deu 12, April.*

oc til werdicheit, junfrow Maria och helligh fruwe *sanc*te Anna tha hawe køpme*n*nen vti Swineborgh stifftet et kumpenie, som kalles *sanc*te A*n*ne lagh oc er begwnth æft*er* gwtz føtilse ar m⁰cdxliiij i *sanc*ti Jeps dagh[1].

1. It*em* først hwo, som wil broder æll*er* systær worde i th*ett*æ lagh, han æller hwn, the skwlle hawe m*et* thøm sandheit oc troschop oc were erendfast.

2. It*em* nar nogher bedes til broderschop æll*er* systærskop i th*ett*æ lagh, tha skal thær mal stande til stolen pa en fasten steffne, tha skwlle wor schaffer vtnæffnæ viij brøder vti ghard, och the skwlle ransaghe hans æll*er* hi*n*nes freiendh och røchtæ; hwes som the atæ brødere tha in seghe, th*er* skal th*et* gantze gilde sich ladæ nøghæ m*et* etc. etc.

3. It*em* bedes nogher til broderschop æll*er* systerskop i th*et* lagh, hawer han æller hwn nog*et* broth moth wor brøde*r* æll*er* syst*er*, oc ær th*et* ey forlikt, oc will th*er* nogher aff wor brøder æll*er* syst*er* i moth seghe, tha skal hwerken han æll*er* hwn ko*m*me i th*ett*e lagh, førræ en thæ ære wæl for lightæ.

4. It*em* hwo som wordh*er* broder æll*er* syster worder[2] i th*ett*æ lag, tha skal hwert manschop giwe til igangh først iiij grote oc ij mark woks oc ij skole; th*et* skal vtgifs i*n*nen jamling dag eft*er* iga*n*g æll*er* twifalt.

5. It*em* hwo som broder æller systær wordher i th*ett*æ lagh, the skwlle sette til lowen for thøm for theris igangh oc for thæres gherde oc (?)[3] for all a*n*nen ræticheit en wetherhechtes man aff wore brødere etc. etc.

6. It*em* tha skwlle wore brødere oc systere almy*n*neligh sa*m*men ko*m*men thri*n*ne thiide om areth, th*et* enæ ær *sanc*ti Jeps dagh[1] oc th*et* a*n*neth *sanc*te Anne dagh[4], th*en* thredie tiid war fruwe dagh kyndelmisse[5], om th*et* so ær,

[1] *D. e. Apostlen Jakobs Dag d. 25. Juli.*
[2] *Mangler hos Bartholin.*
[3] *Her staar muligvis »cum«. Barth. har »oc«.*
[4] *D. e. den 26. Juli.*
[5] *D. e. den 2. Febr.*

at the daghe ko*m*me po en køt dagh; ko*m*me the pa en fyrme dagh, tha skwlle brøder th*et* framsette po en a*n*nen dagh eft*er* ther thykke, som tha nytteligt ær.

7. It*em* firæ aff wore brød*er* æll*er* systere skwlle gøre oss godhe ghærde, i nar thøm til ko*m*mer och thøm loff_ligh wordhær tilsagd, och the skwlle giwe oss til kost bøstær och fersch kokøt[1] oc wildbrad af for oc smør oc ost och bag*er*brøt oc wethebrøt; alle thesse skwlle the giwe oss til øuerns eft*er* skelligheit oc th*et*d[2] thær ghot ær etc. etc., oc thær til fiire ty*n*ner goth ho*m*mel øll oc kwl och lyyss pa then thiid pa ar*et*, th*et* wetherthørffs, och may oc græss, i nar sich th*et* behørær.

8. It*em* war th*et* swo, at hær gaffs noker illingh oppa vti nogherhande_madhe, tha skwllæ lensmen ladæ ware en fasten steffne, oc tha skal vtneffnes viij brøder vti ghard[3], och kw*n*ne the tha skellighe befinde, at th*er* war bryst æll*er* forsymelse for ther skyld, th*er* kost*en* giørde, tha gielde the en ty*n*ne øl til wide oc enge*n* nadhe.

9. It*em* i hwo som oss ghærd gør, oc giwer han fleræ ræthær oss, en sagd ær, hwo th*et* gør, ha*n* giælde en ty*n*ne øl til wide etc.

10. It*em* hwo som ghærd gør, the[4] moghe bywdhe iiij falk til gest vwit, th*em* hawe the frii; bywde[5] the flere, giælde en ty*nne* øl for hw*er* til wide.

11. It*em* hwert mantskop skal taghe et bodh m*et* thøm, i nar wor gerde gørs, oc om the thøm selff hawe[6]; hwar th*et* at nogh*er* aff wor brød*er* æll*er* syster lener thom bodh at taghe m*et* til th*et*te gilde, i nær kost gørs, i hwo th*et* gør, ha*n* ghielde en tynne øl til widhe; oc i hwo manghe

[1] *Her staar »køkøt«, Barth. har kun »køt«.*

[2] *Mangler hos Barth.*

[3] *Saml. t. dsk. Hist., I, 2, S. 48 har »gherd«.*

[4] *Foran »the« staar endnu som overflødigt Ordet »han« eller rettere kun »ha«, se Saml. t. dsk. Hist., I, 2, S. 49.*

[5] *Saml. t. dsk. Hist., I, 2, S. 49 har »bywæ«.*

[6] *Herefter et Tegn, som Saml. t. dsk. Hist. I, 2, S. 49 læser »etc.«; Barth. fortsætter: »i hwar«.*

bodh æller børn, broder eller syster hawer, thom skwlle the alle lade were heme vdhen thet ene; hwo flere bod æller børn met sich tager, tha gielde j tynne øl til widhe for hwær, wdhen off syster set diende barn, thet mog hwn met sik tage vwit.

12. Item hwilkens mans bodh sich setter til benks, for wor skaffer them setter, hwo them met sik togh, giælde j tynne øl til wide.

13. Item hwilken broder æller syster æller ther bodh tagher ower natursens made, so ath the met orleff spy vti gildes hws æller gord, nerwerendes twinne brøder til witne, hwo thet gør æller them inbødh, giælde en tynne øl til wide for sodan whouescheit.

14. Item nar wor tynne ær in boret oc hwo ther aff hinne tapper wdhen schaffers mynne, gjælde en halff tynne øl til widhe.

15. Item hwo som wort øl spiller met foracht æller sler wor skale syndere met wille, hwo thet gør, gielde en tynne øl til wide.

16. Item sechtis noger man her foræ æller for annen sagh vti wort lag, bøtæ, som ræt ær, æller werriæ sik po thredie hende met wor brøder, om broder hanum finde wet wern.

17. Item fester han logh noger man selfkrauendes, tha werie sik, som ret ær.

18. Item annen sancte Annen dagh[1] tha skwlle alle wor brødere oc søster komme ther, som wor gildes messe haldes, oc bede for wor broder æller syster, som af er gangen, oc for alle kristen sele, oc hwer offer sit offer; hwo thet ey gør, han giælde en grot til widhe, om han ær æller hwn then dag tilforn til kost.

19. Item nar nogher aff wor broder æller syster dør, tha skal hwert mandskop sende et bodh til wecht, oc wor

[1] *D. e. den 27. Juli.*

diegen skal them loflige tilware; hwo thet ey gør, och worder han loflig til waret oc ær wdhen loflig forfal, gielde ij grot til wide.

20. Item nar the beris til kirke, tha skwlle alle broder oc syster fylge them til grawe oc til kirken; hwo thet ey gør, han giælde ij grot til widhe, om han war heme, ther han warde[1].

21. Item hwert manskop skal skyde ij penning til likschot; hwo thet ey gør, for grawen til skyds, giælde en grot til wide.

22. Item alle broder oc syster i thette lag skwlle were wer anner behelpligh oc trøste innen lands oc wdhen lands oc gøre hwer annen, som the aff annen wille hawe, i kerligheit.

23. Item war thet swo, at nogher aff wor broder sloghe hwer annen æller saar giorde vti wor gildes hws æller gildes gorde, ther som wor gærde gørss æller wor drykke drikkes, æller po heemghanghen, hwo thet ghør, han skal aldrigh komme mere vti wort lagh, och hans forlower the skwlle oss allikewæl giwe oc gøre hans gherde oc annen ræticheit, hwes som han oss plichtich ær vti laghet.

24. Item hwo som slor sin gildbroder innen lands æller wdhen æller sar gør oc er ey i gildes hws æller pa hans hemga[n]g fra gildes, tha skal han ikke komme i wort lagh, før han hawer bedret imot sin gildbroder, oc gielde en tynne øl til wide, wdhen han gør nød wærriæ.

25. Item hwo som giwer sin gildbroder æller syster wqwemelighe ordh ællær lastelighe tale, thet hans æller hinnes hedher æller eræ rører, vti gildes hws æller ghard, hwo thet gør, han skal wæræ aff thet lagh aar oc dagh oc giælde sin sit høgeste widhe.

26. Item hwilken gildbroder æller gildsyster giwer an

[1] *Saml. t. dsk. Hist. I, 2, S. 50 har »wardis«.*

nen gildbroder æller syster wqwemelich ord æller lastelighe tale i gildes ghard æller wdhen, ner*werendes* twinne brøder til witne; hwo thet gør, han giælde en tynne øl til wide.

27. Item hwo som sich setter til benks met sin werrie, han gielde en halff tynne øl til wide.

28. Item hwo som ghest bywdher oc setter hanum til benks, for en [han] hawær thet met wore schaffers mynne, hwo thet ghør, han bøtæ en tynne øl til wide.

29. Item hwo som køpman will were i thenne by æller skipper, han skal winne køpmanne lagh oc gør[e], som annen broder hawer giort tilforn.

30. Item hwilken aff wor brødere segler til Thydeschland oc tagher landsmentz gots met æller thær pen*ning* ok køpær them[1] met wor byw til skade, hwo thet gør, giælde en tynne øl til wide so tiid, som han thet gør.

31. Item annen kyndelmisse dagh[2] skwlle hwert ar alle brøder til sammen kommen, the, som til forn, om dagen ær til kost, oc worde owerene om ther segelatze ok køp oc sale[3] oc gode skellige wilkor; hwo som thet tha bryder, han giælde en tynne øl til wide so thiid, som han bryder.

32. Item hwo ei kommer til nathward steffn, nar han wordher waret, giælde en grot til wide.

33. Item hwilken broder eller systere ære ey hweran-nen behelpligh oc bistandich vti skellicheit innen lands oc wdhen, oc wordher thet for oss kert, oc kan han sich ey skellige orsage, bøtæ en tynne øl til wide.

34. Item hwilken aff wor brøder hawer skylding til annen, han skal dele pa hanum po køpmanne steffn, wdhen thet ær om hws æller jord, thet dele the met hwer annen, hwor the kwnne; hwo annet deler wden laghet, bøtæ en tynne øl til wide for hwert sinne.

[1] *Saml. t. dsk. Hist. I, 2, S. 51 har »ther«.*

[2] *D. e. den 3. Febr.*

[3] *Saml. t. dsk. Hist. I, 2, S. 51 har »sall«.*

35. It*em* hwo som wil søge hi*n* a*n*nen i the*t*te[1] lag, tha skal han dele, som gild*es* ræt ær oc fwl ko*mm*e*t* pa sette samfelde steffnæ, och lade ha*nu*m ware til stefne, th*er* ha[n] a del*er*; oc nar ha*n* kendes giælden for stole*n*, tha skal ma*n* legge ha*nu*m at giælde th*en* giæld i*n*nen a*n*nen[2] stol th*er* nest; om ha*n* th*et* ey gøre*r*, bodhe ij g*rot* til wide.

36. It*em* hwilken brod*er* th*er* sechte*s* for wide eller syst*er*, tha skal ma*n* ha*n*s wide inlegge; wil ha*n* th*et* ey betale selff kraue*ndes*, tha skal ha*n* a*n*nen tiid betale twifald; wil ha*n* th*et* ey gør, tha skal ha*n* ghiælde trifald; wil ha*n* th*et* tha ey betale, tha skwlle alle broder th*et* selff betale, oc ha*n* we*re* vtaf the*t*te lag, och hosfrwe*n* giælde hosbonde*n* i slige brøde.

37. It*em* weth noger af wor brøde*r*, at wor brøde*r* ære skellaftich och føre*r* ha*n* th*et* ei for stolen. th*et* the ko*m*me po wor steffne, thigær ha*n* th*er* m*et*, hwo th*et* ær, giælde j t*ynne* øl til wide.

38. It*em* hwo for a*n*nen low*er* i the*t*te lag, th*et* skal ha*n* oss holde, hwat held*er* ha*n* gær fra oss æller ha*n* wordh*er* vtsot.

39. It*em* hwo gest bywdh*er* i the*t*te lag, ha*n* giælde hans øl[3] giæld oc swore oc bøthe ha*n*s brøde vti wort lagh.

Allæ thesse forskreffn artikelle, som foræ ær sagd och skræffn, thøm statfeste wii borghermester oc radmæn vti Swineborgh, wii och wore eftærko*m*mæ, at th*et*tæ skal fwlko*m*melich holdes vti alle madhe, som forskræffn ær; war th*et* so, at nokær man wilde th*et*tæ ei holdæ och th*er* i moth gøræ, tha tilbinde wii for*neffn*de borge*r*mest*er* oc radmæ*n* i for*neffn*de st*et* oc wore eftærko*m*mæ oss th*em* behelplighe at were och th*et* m*et* thøm aff at wise oc at formene the, som for*neffn*de kopmæ*n* wræth wil gøræ, oc wii

[1] *Sidste Stavelse er tilskreven over Linien.*
[2] *Er skrevet to Gange.*
[3] *Skrevet til over Linien.*

giwe them fwlmacht met fogedens hiælp oc wørdnadh(?)[1] thet selffwe at formene them, nar thæ thet befinde. Thes til ythermer bewisinghe oc statfæstelse, at thettæ skal holdes, tha hawe wii met samtykke oc beradh how hengd wort byens intzigele met willie oc witskop nethen for thettæ breff oc thennæ skra.

100.

1447, 23. Maj. Skraa for det danske Kompagni i Kjøbenhavn, given af Kongens Foged, Borgemestere og Raad i Forbindelse med Kompagniets øvrige Brødre.

Skraaen er trykt efter en Afskrift fra Begyndelsen af det 18de Aarhundrede (kgl. Bibl., ny kgl. Saml. 4° Nr. 688b), der væsentlig omsætter den i Datidens Sprogform. Haandskriftet er et lille Hefte i Kvartformat, der begynder med en kort Indledning om Kompagniets Ejendom i Kompagnistræde m. m., væsentlig efter Reformationen (om Ejendommen kan ses O. Nielsen: Kbhvns Hist., I, S. 227—28; N. P. Nielsen: Hellig Trefoldigheds Gilde udi det danske Compagnie, 1836, S. 18). Nederst paa S. 2 ender Indledningen med Følgende: »Aar 1447 da Kong Christoffer Bavarus var Konge i Danmark, ere disze effterskrefne det Danske Compagnies artikler skrefne i een bog, hvor udi for an staaer dette antegned: In dem jarhe na gottes geburd ein dusent vier hundert der nah in den s[i]eben und vertigsten jarhe da leet de oldermand Bernt Wager ehn dett pergament buch de artikele schryven». Ndfr. S. 723 siges, at »Broderbogen» blev begyndt 1448, og Oldermanden Bernt Vagen nævnes som den første Broder efter to Borgemestere og fire Raadmænd. Kong Kristoffer af Bayren nævnes som afdød Broder (ndfr. S. 728). Kompagniet omtales i Kristoffer af Bayrens Stadsret for Kjøbenhavn af 1443 (s. ndfr. S. 714 § 1). — Over Indledningen staar som Navn paa en af Haandskriftets Ejere: C. Anker. — Haandskriftet er tidligere trykt i Kbhvns Dipl. VI, S. 170—79. — Kompagniet kaldes senere Hellig Trefoldigheds Lav (se Kbhvns Dipl. VI, S. 155—56); se nogle andre Trefoldigheds Gilder ovfr. S. 238.

Statuta societatis Hafniensis.

Inner wor herres aar tusinde fire hundrede fyrgetiufge paa det 7de aar, dend tiszdag nest for pintze-dag[2], var vii nærværende udi danske compagnie i Kiøbenhafn tilstede,

[1] *Saml. t. dsk Hist., I, 2, S. 52 har* [illegible] *word radh«.*

[2] *D. e. den 23. Maj.*

som ere: Evert Moltche a wapen, høvisz-mand paa Kiøbenhafns huusz, Arild Kyse[1], Hendrich von Laren[2], borgemester, Bertel Qvadtz, Hans Wat, Niels Jyde, Willum Schaaning, Niels Ebbesen[3], Niels Jepsen[3], Anders Schulte, Jep Pedersen, raadmand, Jep Clausen a wapen, Hintze Hofmester[4], Bernt Wagen, Jens Tygesen a wapen, Grubbe, Jost Johansen, Bertel Lund, Mester Johan, Claus Willumsen, Hans Otmarsen, Peder Svendsen og mange fleere brødre og lode læse vort skraa og randsage art*ikel* fra art*ikel*; da finde vi det saa til een forbedrelse og landsens[5] bistandelse blive skulde, som her effter skrevet stander.

1. Ingen skal vorde older-mand, uden hand er een beskeden dannemand, og han skal være sat af foged, borgemester og raad[6] og efter brødres samtyke og raad, som der udviiszes til.

2. Hvo, som keyses til older-mand og ey være vil, bøde een half læst øll til vide.

3. Item hvo, som broder vil vorde, hand give een rinsk gylden til indgang, og søstere een let gylden strax at betale.

4. Ingen broder maa byde anden giest end dend, som laved er værd, under 1 t*ønde* øll til vide og 2 ℔ vox.

5. Hvo, som giest byder, hand skal betale for hans gieste-bud; vorder han funden[7], at han det icke giør, bøde 1 t*ønde* øll.

[1] *Skal sikkert være Kruse. Arild Kruse nævnes som Raadmand 1417 og 1423, som Borgemester 1433 og 1452 (O. Nielsen: Kbhvns Hist., I, S. 74, 76).*

[2] *Kbhvns Dipl. VI, S. 170 retter »von Laren« til »von Bergen«; men næppe med Rette, ndfr. S. 729 nævnes som Borgemestere en »von Larn« ved Siden af en »von Bergen«.*

[3] *Kbhvns Hist. I, S. 76 slaar urigtigt disse to Raadmænd sammen.*

[4] *Kbhvns Dipl. VI, S. 170 retter sikkert med Urette Hofmester til Hagemesser. Ndfr. S. 728 mellem de døde Brødre nævnes en Hends Hofmester.*

[5] *Kbhvns Dipl. VI, S. 170 retter »landsens« til »laugsens«.*

[6] *Dette er i Overensstemmelse med Kristoffer af Bayrens Stadsret af 1443 § 2 (Kbhvns Dipl. I, S. 165).*

[7] *Her staar »flommen«, jfr. § 59.*

6. Hvo, som byder dend til giest, som tilforn er udmelt[1] eller self villig haver vedersagt[2] lavet for nogen skyld, give 1 *tønde* øll til vide eller verge sig self 3die, at hand det ey viste.

7. Hvo, som opsiger sit lav af vrede eller hastmodighed og overgiver det, vil hand igien have broderskab, da betale fuld indgang.

8. Alle brødre skulle give giesterne rum med dem paa benken, eftersom older-manden tilsige[r]; hvo det ey giør, give een m*ark* vox.

9. Brødre skulle søge deres lav inden disze 3 adeldricke, som er juel, fastelafn og pintze-dag, eller hvilke brødre som borte ere, give $^1/_2$ *tønde* øll, uden hand haver lov af oldermanden eller beviisze[r] loflig forfald[3] undertagen Knuds gilde brødre[4], som did gange.

10. Hvilke brødre, som og ere brødre i tydsk compagnie[5], de skulle dricke de 3 adeldrike, som er fastelafn, pintze-dag og juel, een adeldrik udi tydske compagnie eller give half øllskud[6].

11. Hver broder skal sin adeldrik betale, inden adeldriken er drucken, eller betale dobbelt og 2 ℔ vox; hvo der imod giør, han skal icke være lavet nærmere, end som alle brødre tycke.

12. Item skal hver older-mand have 2 fri giester hver dag i de 3 adeldrike for deres u-mage.

13. Skal hver broder følge broder eller søster til grave, der til vorder sagt, eller given(!) een grott til vide og een m*ark* vox; vorder hand advared at ofre til meszen for dend døde og icke kommer, gielde dend sa*m*me vide.

[1] *Her staar »udvelt«.*

[2] *Kbhvns Dipl., VI, S. 171 læser »undersagt«.*

[3] *Herefter tilföjer Haandskriftet »(tilfald)«.*

[4] *Der er ingen Skraa bevaret for et Kbbvns St. Knudsgilde (jfr. ovfr. S. 259).*

[5] *Se om det tyske Kompagni ovfr. S. 536 (jfr. O. Nielsen: Kbhvns Hist., I, S. 217).*

[6] *Her staar »øllskad«.*

14. Eftter juel, fastelafn og pintze-dag skulle vi venlig lade begange alle brødre og søstre, som af ere døde, og alle sydskende skulle ofre for dem til 3 meszer hver tiid eller give 1 m*ark* vox til vide.

15. Item naar een broder døer eller søster, da skal hand beganges af vort lav her i K*iøben*hafn med meszer og offer, som før er sagt.

16. Hvo som spilder een skaal øll af drukenskab i lavets huusz, hand give 1 m*ark* vox.

17. Hvo som spyer i compagnie-huusz eller i gaarden, give 1 t*ønde* øll og 4 m*ark* vox, øllet til brøderne og voxet til meszerne, eller vorde laved saa nær, som alle brødre tycke, om hand det ey giøre vil.

18. Hvilken broder som slemt giør inden gaarden, gielde det sa*m*me viide.

19. Hvilken broder, som lader sit vand inden lavets huusz, give 1 t*ønde* øll til viide, og inden døren til salen, give[1] 2 m*ark* vox.

20. Hvilken broder til vorder sagt at skiencke og ey komme[r] timelig, gielde 2 m*ark* vox hver tiid; var det saa, hand ey kommer og ey setter anden i sit sted, give 1 t*ønde* øll.

21. Hvilken broder, som skienker lenger end oldermanden tilsiger, give 2 m*ark* vox.

22. Hvilken broder eller giest, som dobbler inden compagnie-huusz eller i salen, give 1 t*ønde* øll til viide.

23. Hvo, som anden omstøder af vreede i compagnie-huusz eller i gaarden, give 1 t*ønde* øll til vide og 4 m*ark* vox.

24. Ingen broder skal stæde sit bud eller barn lengere inden compagnie-huuszet med sig end dets ærinde er udrettet under 1 t*ønde* øll og 2 m*ark* vox til vide.

25. Hvilken broder som giør older-mand ulyd, bøde 1 t*ønde* øll og 2 m*ark* vox.

[1] *Skrevet til i Marginen.*

26. Hvilken broder, older-manden giver onde ord i laus huusz, brøderne andrørende, give 2 *tønder* øll og 2 m*ark* vox.

27. Hvilken broder, som begynder kif og trette og give[r] anden broder onde ord eller bander[1] hannem[2] inden compagnie huusz eller i gaarden, give 1 *tønde* øll til vide og 4 m*ark* vox.

28. Hvilken broder, som drager sverd inden compagnie huuszet eller i gaarden af vrede, bøde $^1/_2$ ℔ vox og 4 *tønder* øll eller være uden lavet, om brødre saa tycke.

29. Hvilken broder, som slaar[3] anden broder beggere, øll eller skaal øll inden hans andtlede eller og klæder af vrede, bøde $^1/_2$ læst øll til viide.

30. Hvilken broder, som anden broder kier[4] for fogden, førend hand det have[r] beret for older-manden, give 1 *tønde* øll [4]til viide[4] og 2 ℔ vox.

31. Hvilken broder eller giest, slaaer sin broder pust eller kind-hest eller tager ham ilde om hans næse, bøde $^1/_2$ lest øll til vide og $^1/_2$ ℔ vox til meszerne.

32. Hver broder skal bøde inden alle disze forn*ævn*te art*ikler* for sine giester, om de b[r]yde, inden nogen tiid eller være saa nær lavet, som brødre tycke.

33. Hvo, som lenger sidder inden compagnie huuszet end er skienked, eftter det som older-manden haver fortælled, bøde 1 *tønde* øll, uden skienkeren haver ham bedet til deres skienche-kande.

34. Hvilke brødre, som til vorde melt[5] at kiøbe øll med older-mændene og det icke giøre, bøde 1 *tønde* øll til brøderne og kommer hand icke timelig, naar ham bud sendes, bøde 1 m*ark* vox til meszerne.

35. Hvilken broder, som skienker øll inden gaarden

[1] *Jfr. Kbhvns Dipl., VI, S. 160 § 23. Hdskr. har »bremmer«.*
[2] *Her er først skrevet »ham«.*
[3] *Her er først skrevet et andet Ord.*
[4] *Er skrevet til over Linien.*
[5] *Her er først skrevet »rette«.*

eller inden salen uden oldermandens lov, bøde 4 m*ark* vox, uden brødrene sidde der ude og ey have rum inden huuszet; giør det og nogrn broders svend, hans hosbonde bøde derfor.

36. Hvilken broder, giester byder, og vorder hand broder første dagen eller anden dagen, gielde fuld øll skud.

37. Hvilken broder, som første dag dricker uden de 3 adeldricke og ey vil ko*m*me siden til dend drick og ey haver loflig forfald, hand giver fuld øll skud.

38. Hvilken broder, som trenger older-manden af sit sæde, bøde 1 t*ønde* øll, eller nogen broders giest, bøde 1 m*ark* vox.

39. Hvilken broder older-manden beder dantze og hand ey vil og er der ferdig til, bøde 1 m*ark* vox til meszerne.

40. Hvilken broder, som icke vil holde med lavet, om han vorder tilsagt, men holder med anden mand mod vort lav, bøde 1 t*ønde* øll til viide.

41. Hvilken broder, som slaaer skaalen, beggere eller glasz sønder af vrede inden laugs huusz eller i gaarden, bøde 1 t*ønde* øll til viide og gielde lauget saa got glasz, skaal eller beggere igien eller være saa nær lauget, som brødre vil.

42. Hvo, som ey bær liusen hellig legemes dag[1] og vorder tilsagt, bøde 4 ℔ vox til viide.

43. Hvilken broder til vorder sagt at bære pellet over gudsz legeme og det ey giør, bøde 4 m*ark* vox til meszerne.

44. Hvilken broder, som gifttes inden lands eller uden, giver lauget 1 t*ønde* øll [2]for sin brude tønde[2], om hand vil nyde lauget, og dend skal betales, naar oldermanden tilsiger.

45. Hvilken broder eller broders giest anden broder

[1] *D. e. anden Torsdag efter Pinse.* [2] *Tilskrevet over Linien.*

eller hans giest undsiger, brødre andrørende, inden compagnies huusz eller i gaarden, bøde 1 *tønde* øll til viide og 4 m*ark* vox til meszerne, og der til skal hand sette borgen og komme for retten og pleye hver andre laugs rett; hvem older-manden tilsiger og ham ey hielpe vil, bøde hver 1 *tønde* øll til viide.

46. Hvilken broder, de[r] u-beqvemmelig taler for jomfruer eller for gode qvinder eller lader sig u-beqvemmelig see inden laugs huus eller teer sig u-beqvemmelig med sin ende, bøde 1 *tønde* øll.

47. Hvilke brødre, som begynde duldskab[1], raab eller ulyd i compagnie huusz mod older-mandens villie, bøde 1 *tønde* øll og 2 m*ark* vox.

48. Naar nogen bøde-*tønde* eller brude-*tønde* indlegges i compagnis huuszet, der skulle ingen brødre af dricke uden de, som betale det øllskud i dend neste adeldrik tilforn; men vil hand dricke, hand dricke for en giest.

49. Hvilken, som bryllup eller verdskab vil have eller giøre inden laugs huusz, er hand broder, give 3 m*ark* vox, er hand icke broder, give 6 m*ark* vox og antvorde laugshuusz reent og i saa gode maade, som før var.

50. Hvo, som skyldig er til lauged og oldermand legger ham laug-dag for og ey gielde vil, hand skrives af lauged.

51. Hvo anden kalder med statz svend, førend hand haver ham kieret for older-mand, give 1 *tønde* øll, og dend, som 14 dage legges for at betale og icke vil og lader sig kalde med byes bud, give 1 *tønde* øll og icke være siden nærmere lauged, end som brødre tycke.

52. Hvo, som anden legger u-ærlig sag til inden compagnie-huusz og kand det ey beviisze, bøde $^1/_2$ læst øll til viide.

53. Ingen brøder eller broders svend eller broders

[1] *Hdskr. har »quldskab«.*

giest skal bære vaaben eller knippel i compagnie-huuszet eller i gaarden vnder[1] $^1/_2$ læst øll til viide.

54. Naar older-mand udviisze[r] dannemænd af lauged om nogen sag eller brøde[2], som laved er paarørende, hvilken det icke vil holde eller giøre, hand skrives af lauged.

55. Hvilken, som vorder deelt af lauged og dervis i lauged at gaae igien med hoffart, hand skal roldes[3] ud af lauged paa 1 *tønde*.

56. Hvo, som veddes i laugs-huusz, det samme ved skal indlegges i laugs-huusz til alle brødres nytte, [desligeste][4] stinge øll og rede øll og hvad det helst er.

57. Hvilken, som laugs-skriver er, hand skal dricke fri med sin hustrue i alle adeldricke, og der til skal hand have 12 ß lybsk hver aar til løn, og skal hand skrive frit, hvad lauget er anrørendes.

58. Hvo, som ferdig er i bye og ey haver lovlig forfald og icke rider eftter may, naar ham tilsiges, bøde 4 m*ark* vox og 1 *tønde* øll.

59. Hvo, som papegøyen afskyder, hand skal have een guld-ring saa god som 2 rindske gylden, og hand skal give alle brødre 6 *tønder* øll og dricke frit alle 3 adeldricke med 2 fri giester. Først hand der øll indlegger, da skal hand have 4 fri giester, qvinder og møer. Item hvor hand kommer i viin-kielderenn og finder sine brødre for sig, da skulle de betale første laug for ham. Item skulle alle brødre skyde til papegoyen under $^1/_2$ *tønde* øll til viide, de føre ere og formuende, og hver[5] med sit eget armburst, de, det formaae. Item skulle hver broder legge 2 engelske i hatten; hvo, som skyder til papegoyen, førend han legger

[1] *Hdskr. har »vider«.*
[2] *Her har først staaet »bøde«.*
[3] *Jfr. Kbhvns Dipl. VI, S. 162 § 39.*
[4] *Dette Ord er indsat efter Lavets Skraa af 1592 (Kbhvns Dipl. VI, S. 162 § 40), hvor Bestemmelsen lyder: »desligeste aldt stecke øll och andet sligt«.*
[5] *Her staar »hvor«.*

2 engelske i hatten, hand haver een half *tønde* øll til vide. Item skulle ingen skyde meere end et skud i de 3 første omgang under 4 grot til viide; stander papegoyen lenger, skyde siden saa tit, hand vil. Men de, som vandføre er og icke formaaer at skyde, hand maae dricke med[7] og give 2 engelske. Hvo, som skyder med anden broders skud mod hans villie og vorder der med funden[2], give 1 *tønde* øll til viide.

60. Maj greven giver 6 *tønder* øll og dricker frit alle 3 adeldrike og haver hver dag 2 giester fri, qvinder eller jomfruer.

61. Item naar older-mændene lader brødrene tilsige at komme til stefne, som laved er anrørende, hvo som hiemme sidder og ey kommer til stefne og ey har loflig forfald, bøde 1 ℔ vox og 1 *tønde* øll.

Nogle nyere constitutiones.

1. A*nno* 1504 da var Peder Evertsen[3] borgemester, Hans Bogbinder borgemester[4], Jep Nielsen raad-mand[4], Peder Bunt-mager[4], Ole Atzensen raadmand[4], Peder Bager older-mand, Bent[5] older-mand, skipper Peder, som var oldermand nest tilforn, og Villum van[6] Bomel og dertil menige brødre, som søgte til fastelafn. De[7] vare saa til eens, at ingen skal være broder uden dend, som er lauged værd, og alle ærlige folk, danne-mænd eller svenne eller danne qvinder eller jomfruer, og ingen byde anden giest end dend, som lauged er værd, under 1 *tønde* øll og 1 m*ark* vox, og de skulle være uden laug.

2. A*nno* domini 1514 mandagen efter s. l.[8] dag fa-

[1] *Her har først staaet »ved«.*

[2] *Hdskr. har »flømmen«, jfr. § 5.*

[3] *Kbhvns Dipl. VI, S. 175 retter det til »Truelsen«. Peter Truelsen nævnes som Borgemester 1502 og 1504 (Kbhvns Hist., I, S. 74).*

[4] *Disse Borgemestere og Raadmænd nævnes i Kbhvns Hist., I, S. 74 og 78.*

[5] *Her mangler et Efternavn.*

[6] *Her har først staaet »vand«.*

[7] *Her staar »Da«.*

[8] *Hvad betyder dette »s. l.«? 1514 var det Fastelavnssöndag den 26. Februar.*

sten, da var udviiste 8 brødre af borgemestere og raad om danske compagnie og dend leye, som skulle gaae for brullup og gilde, da var det saa eendrektelig paalagt af borg[emestere] og raad og af meenige brødre, at hvilken broder som skal giøre brullup, hand skal give 1 m*ark* til leye af compagniet, og een uden-byes mand skal give 2 m*ark*, item gyllene skal give xij ß.

3. A*nno* eftter guds byrd tusinde fem hundrede upen de femtende s[anct] Mathises dag, som var om torsdagen i fastelafn[1], var der da samtykt og fuldbyrdt af borg[emestere] og raad og byefogeden i K[iøben]hafn med alle laugs brødres deres ja og villie i saa maade, at bye svenne, som nu ere og komme skulle, og foged svenne skulle holde eet nyt[2] til hver drik i danske compagnie, som er om juel og fastelafn, for s[anct] Sørens billede, som staaer i dend nørre ende, som borg[emestere] og raad sidder, s[anct] Søren til lof, hæder og ære; og skal hver bye svend for sig og foged svenne, naar de nys kommer i byes og kongens tieniste[3], men fogden skal give 1 m*ark* vox til hielp inden een maaned strax.

Om smede svenne og bager svenne.

4. A*nno* domini 1519 torsdagen i fastelafns uge[4] holdtes stefne udi danske compagnie, da blef saa samtykt af meenige laugs brødre, at vilde smede svenne, bager svenne og andre embets folk dantze her i compagniet om fastelafn, da skal de skienkes og ey have nogen t*ønde* øll af dør med dem, og at laugs-fogden skal icke gaa omkring og beskatte brødrene, som hand her til giort haver, og var det fuldbyrdt af borg[emestere] og raad.

---

[1] *1515 var det Torsdag efter Fastelavns Söndag den 22. Febr.; men Apostelen Mathias' Dag er den 24. Febr., altsaa 1515 en Løverdag.*

[2] *Her synes at mangle et Ord f. Ex. »lys«.*

[3] *Her mangler Noget.*

[4] *D. e. den 10. Marts.*

In deme jarhe nak gothes geburdt dusent fire hundret dar nak i[n] dem akt undt viertzigsten jarhe da war die broder buck begyndt.

JakobClaus[en] borg[emester].[1]
Erik Jensen, borg[emester],[2] cum uxore.
Hans Mads[en], raad-mand[3].
Villum Skaan[ing], raadmand[4] cum uxore.
Anders Skult, raadmand[5], cum uxore.
Gerlag Flor, raadmand[6].
Berent Vagen, altermand.
Dankert[7] Lange cum uxore Elseke.
Jes Thikesen van vapen.[8]
Uxor Jep Brannep.
Tillebak cum uxore.
Thydike.
Hr. Jens Pepeling.
Bertel Lund cum uxor[e].
Hans Ottes[en] cum uxore.
Uxor Driuge Thuses.
Claus Niman[9] cum uxore.
Ditlef van der Börn[10] cum ux[ore].
Ebbe Jenssen cum uxore.
Esbern Bromsen.
Wulff Hatt cum uxore Brenniche.
Jes Allesen[11].
Mester Johan Brent.
Hans Mache.
Jordan Plisch cum uxor[e].
Uxor Volles Bekerske.
Lauge Hans cum uxore.
Matsun.
Uxor Per Eskels[en].
Jens Clausen.
Hr. Hans Peterson, canonicus[12].

[1] *Nævnes 1454 og 1479 (O. Nielsen: Kbhvns Hist., I, S. 74; Thiset: Dske adel. Sig., C LVIII Nr. 17).*
[2] *1455 og 1456 (Kbhvns Hist., I, S. 74; Dske adel. Sig., C LVIII Nr. 13).*
[3] *Nævnes ikke i Kbhvns Hist.*
[4] *Nævnes 1443 og 1460 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*
[5] *Nævnes 1443 og 1456 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*
[6] *Her staar »Gert lat Blar«; nævnes 1450 og 1464 (Kbhvns Hist., I, S. 77; Dske adel. Sig., B VI Nr. 1).*
[7] *Her staar »Danskerb«; han er sammen med Magnus Jensen Skriver 1459 Oldermand i Kompagniet (Kbhvns Dipl. IV, S. 64—65).*
[8] *Dske adel Sig., C LIII Nr. 1.*
[9] *Dske adel. Sig. C XI Nr. 1.*
[10] *Nævnes som Raadmand 1456 og 1479 (Kbhvns Hist., I, S. 77).*
[11] *En Jes Attesen er Raadmand 1457 og 1458 (Kbhvns Hist., I, S. 77).*
[12] *Se Rördam: Kbhvns Kirker og Klostre, S. 130; Segl fra 1455 og 1461 (Henry Petersen: Dske gejstl. Sigiller Nr. 348).*

Hr. Niels Olsen, canonicus[1].
Hr. Bent, canonicus.
Hr. Anders Lange, canonicus[2].
Doct[or] Knud, canonicus[3].
Hr. Peder Hendriks[en], canon[icus][4].
Hr. Oluf Basse, canon[icus].
Henrik Dad.
Werner Guld-smed.
Ebbert Guldsmed.
Uxor Oluf Pantop.
Hans Buskholt.
Hans Hutfilter.
Hans Busenborg.
Henning Dreyer.
Dands Peltzer.
Wikmand.
Johann*es* Ratchiær*e* cum uxor[e].
Berthel Jebsen cum uxor[e].
Jes Mathis[en].
Thive Qvibas.
Simon Kybou.
Jens Syenborg.
Cathrine Catorbs.
Thore Isenach.
Biørn Ols[en] Østebye.
Jes Abrahams[en].
Christen Becher.
Uxor Michel Høgens.
Jost Versen i Lauge Bunes gaard.
Herman Schusselborg.
Giertrud Verkmesters[5].
Anders Lindenov Barsker.
Hans Syrenbeegs.
Thitiske Syrenbeegs.
Per Svegr.
Jep Schrøder Byfoged[6].
Hr. Hans Vichmans[en].
Jørgen Jensen Sutter.
Anders Jepsen Sutter.
Espern Jens[en] Brøgg[er].
Claus Everts[en].
Per Niels[en] inden Saltboe.
Uxor Magnus.
Hans Sasze.
Thomas Jyde cum uxor[e].
Hendrik Ols[en] cum uxor[e].
Hend[rik] Ols[en][7].
Jacob Remsnider.
Herm[an] Badsker.
Her Jep Peders[en] can[onicus] Roschil[densis].
Catrine Hofmest[er].
Peder Overskierer.

[1] *Er skrevet to Gange; forekommer fra 1436 til 1461 (Kbhvns Kirker og Klostre, S. 129).*
[2] *Nævnes 1436 (Kbhvns Kirker og Klostre S. 129).*
[3] *Den senere Biskop i Viborg Knud Mikkelsen er 1440 Dekan i Kbhvns Kapitel (Dsk biogr. Lex.).*
[4] *1480 (Dske gejstl. Sigiller Nr. 350). Nævnes 1450 og 1455 i Kbhvns Kirker og Klostre, S. 130—31.*
[5] *Her staar »Verskmesters«.*
[6] *Nævnes 1432 og 1460 (Kbhvns Hist., I, S. 126).*
[7] *Mangler i Kbhvns Dipl., VI, S. 177.*

Jes Niels[en] Byefoged[1].
Bent Krabbe[2].
Lesye Spemage(?)[3], Pelser.
Thus Mure[r].
Peder Bends[en] cum uxore.
Mathis Skrøder.
Hans Teilslag[er] cum uxore.
Hans Beyer Skomag[er].
Lasze Mogens[en].
Peder Smed cum uxore.
Oluf Worm cum uxore.
Anders Jyde.
Berthel Tytmand.
Uxor Peder Jens[en] lille.
Mag[ister] Nielsen.
Lasze Mogens[en] cum uxore.
Hr. Claus von Hagen[4].
Lasse Børresen.
Jacob Bundtmag[er].
Eggert Jensen.
Jens Andersen, byef[oged][5] cum uxor[e].
Hr. Mortenn vonn[6] Liunde.
Hr. Jens Jens[en], canon[icus].
Lange Joen.
Bolt Thunge.
Clauss Anders[en].
Niels Peders[en].
Hendrik Peders[en] Skrøder.
Oluf Peders[en] Skrøder.
Hans Kudskmand cum uxore.
Reimert Gulds[med] cum uxore.
Peder Joseps[en].
Uxor Hend[rik].
Salomon Jeps[en].
Morten Bysdyner[7].
Pens.(?) Murre.
Radike Kok.
Hr. Hendrichsen cum uxor[e].
Claus Bruse.
Ander[s] Peders[en] Nør.
Gryne Brun.
I. Gremmings[en] Koldt.
Anders Vender.
Jes Jyde Hogens[en].
Hr. Hans Hertmards[en].
Kyne Hermans.
Hans Møller.
Svend Niels[en].
Jep Overskierer.
Hr. Lochidz miles[8].
Jeppe Jens[en] Grydestø[ber].
Lasze Nybye.

[1] *Nævnes 1438 (Kbhvns Dipl. VI, S. 177).*
[2] *Prior i Vor Frue Kloster i Roskilde, 1454 og 1458 (Henry Pelersen: Dske gejstl. Sig. Nr. 421).*
[3] *Kbhvns Dipl., VI, S. 177 læser »Lesyn Spenagel«.*
[4] *Claus van Hafn, 1436 og 1440 Kannik i Lund (Danm. Adels Aarb., 1896, S. 163).*
[5] *Nævnes som Raadmand 1465 (Kbhvns Hist., I, S. 77 jfr. Kbhvns Dipl. VI, S. 177).*
[6] *Kbhvns Dipl. VI, S. 177 læser »Vorm«.*
[7] *Muligvis »Bystjener«.*
[8] *Her staar »milos«.*

Clement Lorent cum uxor[e].
Niels Verkmester.
Hr. Johan Bareth miles[1].
Jes Niels[en] Kremmer Hudehol.
Helle Maboe.
Hr. Ole Axelsen, ridder[2].
Malte Bassel.
Iver Smed.
Poe Andvols[en].
Peder Lass[en] Smed.
Hans Niels[en] Kok.
Lasse Kruse.
Hans Godske.
Job Seelings.
Mathias Jens[en].
Mathis Ols[en].
Vee Ols[en] Skibs-mand.
Oluf Hogen.
Hermand Colner Guldsm[ed].
Anders Povels[en] Brygger.
Lasze Skrøder.
Jeppe Anders[en] Laugsboden.
Skipp[er] Hennings[en].
Peder Friis Skriver.
Hans Skrøder cum uxore.
Anders Gulds[med].
Oluf Frideriks[en].
Hans Ottes[en].
Karst[en] Overskierer.
Jes Mikels[en] Sutor.
Erhart Gulds[med].
Jep Vorpel.
Hillebrant Buntmager.
Simon Johans[en].
Klaus Kok.
Mester Bernt cum uxor[e], organis[ta].
Anders Hans[en] Klik.
Hans Gryner Tømmermand.
Anders Sadelmager.
Holg[er].
Jens Skrøder Vest.
Peder Niels[en] Skomag[er].
Jens Ols[en] Kastro.
Povel Bents[en] cum uxore.
Per Sam's[en].
Jes Knuds[en] cum uxore.
Jakob Teilslager.
Joens Brygg[er] cum uxore.
Mathias Ols[en], unge.
De Hertuginne Sophia[3].
Hans Jyde Kopp.
Hans Kopmand.
Jes Hans[en] Katt.
Palne Skomag[er] Asters[en] cum uxor[e].
Jes Kiels[en].
Hans Syderm[an].
Jes Otbo.
Jes Anders[en] i Bo Hans[ens] gaard.

[1] *Her staar »milos«.*
[2] *Af Familien Thott, † 1464 (Danm. Adels Aarb. 1900, S. 418).*
[3] *Hvem er det? Det kan næppe være Frederik I's Dronning Sofia (f. 1498, † 1568), se dog Kbhvns Dipl. I, S. 341.*

Nielsz Povels[en] cum uxore.
Hr. Mogens Ebbes[en], ridder[1].
Hr. Joen Karls[en], ridder.
Thore Glasmester.
Albret van Anchen.
Hr. Axel Bulsbak[2].
Anne Mathis[en].
Hermand Splith.
Skip[per] Sabel.
Hend[rik] Vaanespok.
Lasze Mure[r].
Claus Camper Bødker.
Lorentz Sasze.
Hr. Jeppe af Østed.
Jes Skrøder af Roskild.
Bokert Chortss[en].
Vil[lum] Hennings[en].
Jes Niels[en] i Ageluns gaard.
Thidke Bernds[en].
Hr. Johan Frille, miles[3].
Adr. Svelle Kremmer.
Herman Klockemager.
Evert Skiere.
Gert Kroplye[4].
Mathias Myndt.
Hend[rik] Bundtmag[er].
Hans Kobber.
Per Nielsen Snoe.
Hr. Mathias Vatt.
Gert Kannegeter.
Hans van Hess Kr[emmer].
Anders Skrøder.
Jakob Vulf.
Hend[rik] Vogel cum uxore.
Market Bukholdt.
Peder Niels[en] Joder Plesk (?).
Mickel Juel Tholner.
Ole Moens[en] Badsker.
Bo Peders[en] Vismer.
Jakob Laszen.
Hend[rik] Myer.
Jes Helges[en] Sutor.
Claus Harniskmak[er].
O. Glasmester.
Hans Tyrche.
Jep Jens[en] Skrøder.
Niels Knuds[en].
Jep Hakel.
Hend[rik] Kok Sta*m*mer.
Hend[rik] Vill[um] Barsker.
Geerhardus Skriver.
Johan von der Durch.

[1] *Af Familien Galt. † 1481 (Danm. Adels Aarb. 1893, S. 173—74).*

[2] *Albrecht Bydelsbach nævnes sidste Gang 1458 som Lensmand paa Annisse; en Axel Bydelsbach forekommer ikke i nogen af de to Linier af Bregentved eller af Torbernfeld (Danm's Adels Aarb. 1890, S. 137 flg.).*

[3] *Her staar »milos«. Johan Frille til Ugerslevgaard, der 1451 var Ridder, dør snart efter 1467; hans Faders Halvbroder af samme Navn, der er Lensmand paa Aalholm og Nykjøbing og 1451 er Ridder og Rigsraad, dør för 11. Juni 1474 (Danm's Adels Aarb. 1892, S. 153, 154).*

[4] *Kbhvns Dipl. VI, S. 178 har »Kroplyn«.*

Job Kanneg[eter] cum uxore.
Hr. Hans Jens[en] } ridder.
Hr. Per Als[en] } ridder.
Hr. Jens } ridder.
Anders Niels[en] bey dem Strand.
Hars Vestling Ketelbøt[er].
Mickel Peydse Smed.
Lasze Ols[en].
Albert Skomag[er].
Nicola Becher cum uxor[e].
Per Jeps[en] i Saltboen.
Albelt Jens[en] Vester.
Jep Hans[en] Kok.
Hans Sander.
Hans Brun.
Hr. Hans Claus[en].
Jens Skrøder.
Per Jeps[en] cum vxore.
Lasze Niels[en] Dech cum uxore.
Aage Beker cum ux[ore].
Bokert Beker.
Hans Jep[sen] Kok.
Peter Nyrenberg.
BørgeHend[riksen]cum uxore.
Jep Foged.
Hr. Biørn Ols[en], ridder[1].
Simon Bødk[er].
Claus Bødiker.
Unser gnedigen frav die køn-ninginnd[2].
Hr. Aag[e] Axels[øn], ridder[3].
Hans Split Hofmester[4].
Peter Unger.
Claus Lappe.
Hr. Biørn Johans[en], ridder[5].
Hr. Mogens Jens[en][6], etc.

Disze efterskrefne ere døde og afgang[ne] af Danske Compagniet:

Konning Christoph[er][7].
BertelQvadz[8]cum ux[ore]. } Raadmænd.
Niels Eskilds[en][9]. } Raadmænd.
Vill[um] Brygg[er][9]. } Raadmænd.
Jes Jyde[10] cum uxor[e]. } Raadmænd.
Skip[per] Pelle[9]. } Raadmænd.
Hend[rik] Vagen[9]. } Raadmænd.
Hend[s] Hofmest[er][9]. } Raadmænd.
Per Mogens[en][9] cum uxor[e]. } Raadmænd.

[1] *Af Familien Björn, † c. 1435 (D. A. A., 1887, S. 89)*
[2] *Er vel Dronning Dorotea († 1495), der 1448 blev Enke efter Kristoffer af Bayren og 1481 efter Kristiern I. Jfr. ovfr. S. 726, Anm. 3.*
[3] *Af Familien Thott † 1477 (Danm. Adels Aarb. 1900 S. 420).*
[4] *»Hofmester« er i Kbhvns Dipl. VI, S. 178 fejlagtig henført til den foranstaaende Ridder Aage Axelsen.*
[5] *Af Familien Björn; lever endnu 1503 (D. A. A. 1887, S. 93).*
[6] *Levede 1475 (Kbhvns Dipl. VI, S. 178).*
[7] *Kristoffer af Bayren † 1448.*
[8] *Nævnes 1415 og 1448 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*
[9] *Nævnes ikke i Kbhvns Hist.*
[10] *Nævnes 1438 og 1441 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*

Jep Svends[en][9] cum uxor[e] Raadmand.
Hend[rik] von Larn[1], Borgemester.
Hend[rik] von Bergen[2], Borgemester.
Anders Lavritz[en][3] cum ux[ore], borgemestere.
Per Jens[en] cum uxore.
Ole Stub cum uxore.
Jepp Hagsnag cum ux[ore].
Jon Vat cum uxore.
Hans Vat cum uxor[e].
Raadmand Hans Vadt[4].
Ebbe Jens[en][5].
Povel Beyer[5].
Jes Ottes[en][5].
Anders Stuer[5].
Hans Dolr.
Josep Lars[en] Katt.
Jacob Miles.
Melle Nak.
Baltzer Aa cum ux[ore].
Niels Grydestø[ber].
Sidtze Vikmands.
Herm[en] Vikmand.
Jep Pers[en] Blokm[and].
Haag[en] Jens[en] etc.
Tidtken Mund bager.
Ole Esbers[en] Bryg[ger].
Hans Kleinsm[ed].
Per Mikels[en][6] cum uxore.
Jep Pers[en][7] cum uxore.
Jep Brandt[8] cum uxore.
Jep Ottesen[9] cum uxore.
} Raadmænd.

101.

1450, 24. Marts. En Borger i Kjøge tilstaar at have lejet et Stykke Jord af Byens Vor Fruegilde.

Trykt efter det originale Pergamentbrev, der opbevares i Provinsarkivet i Kjøbenhavn; de tre Segl, der skulde være under Brevet, mangle. — I

[1] *Nævnes ikke i Kbhvns Hist. Jfr. ovfr. S. 714, Anm. 2.*
[2] *Er Raadmand 1401 og 1406, Borgemester 1415 og 1427 (Kbhvns Hist., I, S. 74, 76).*
[3] *Nævnes 1427 og 1447 (Kbhvns Hist., I, S. 74).*
[4] *Nævnes 1420 og 1448 (Kbhvns Hist. I, S. 76).*
[5] *Bör ikke, som i Kbhvns Dipl. VI, S. 179, opføres som Raadmand.*
[6] *Nævnes 1423 og 1430 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*
[7] *Efter Kbhvns Hist. (I, S. 76 og 77) er der to Raadmænd af dette Navn i Tiden fra 1441 til 1448.*
[8] *Jacob Brandt 1432 og 1446 (Kbhvns Hist., I, S. 76).*
[9] *Nævnes ikke i Kbhvns Hist.*

et Brev af 18. Marts 1504, som er trykt ndfr., hedder det: »jomfrw Marie lag, kallet tydske compagnii«; se nærmere om Gildet Franciska Carlsen: Gammelkjøgegaard og Omegn, I, S. 46—47. — Dets Segl er afbildet i C. Nyrops Danske middelaldertige Gildesegl S. 18, Fig. 42. — Se nogle andre Mariegilder ovfr. S. 216.

Alle men, nerwerendis breff see eller høre læseth, helsser jek Hans Brynzel, borgher i Køghe, iwynnelighe meth gwdh. Jek kungør alle gothe men, thet jek wetherkennes mek met thettæ myt opne breff, at haue leyt eet stycke jord aff wor froghes gildis forstondere i Køghe for arlicht landgilde, hwert aar tre skyling grot, halfft at pasche oc halfft at dynsmøssø[1], oc ther til byskath sex grot rethelighe bethale sculende oc oppeholde alle bys tynghe vti grawer oc spiletw for forscreffne jord aff mytt ejeth, meth swodane wilkor at jek myn høsfro oc beggis wore arwinge eller then, wor bygnyng køper, mughe nythe then same jord for thet same landgilde vt at giwe, som før star screwit. Item sker thet swo, at nogher aff oss icke wilde holde forscreffne wilkor, tha bekennes jek, at forscreffne gildis forstondere, nw ære eller komme scule, haue full macht met radsens radh i Køghe in oc aff at sætte oc tilleye at lathe forscreffne jord, hwøm them tycker, omod myn, myne arwingis oc hwers mans gensielsse. In cujus rei testimonium sigillum meum vna cum sigillis discretorum virorum Hinrici Nykøping et Hermanni Brynzel, consulum, Køghe presentibus est appensum. Datum Køghe anno domini mcdl⁰ in profesto annunciacionis beate Marie virginis gloriose[2].

102.

1452. Borgemester og Raad i Ellenbogen (Malmø) giver Kjøbmændene fra Gammel-Stettin Ret til at danne et Kompagni

[1] *D. e. St. Dionysius (Dines) Dag den 9. Oktbr.*

[2] *D. e. den 24. Marts; det er Marie Bebudelsesdag den 25. Marts.*

i Byen; Artiklerne gives i Overensstemmelse med Erkebiskopen i Lund.

Artiklerne ere trykte efter Hansisches Urkundenbuch, VIII, 1899, S. 139, der meddeler dem efter en i Stettins Byarkiv bevaret Afskrift fra det 16de Aarhundrede. Under 5. Oktober 1452 stadfæstedes Artiklerne af Kongens Foged i Malmø Hans Myndel (anf. Skr. VIII, S. 140); om Hans Myndel s. W. Christensen: Unionskongerne og Hansestæderne, 1895, S. 360 Anm. 3.

Allen unde enen jewelken, de dessen bref sehn, horen edder lesen, grote wy burgermaister unde rad to Elbogen ewichlik met gade, alle apenbar makende, dat wy na rade unde willen des erwerdigen vaders erzenbischoppes to Lunden[1] unde met vulbord des perners unde der gadeslude der kercken sunte Peters to Ellebagen unde dorch leve unde frundschop, de wy alletid befunden hebben van den goden luden to Olden-Stetin unde noch mehr van en hirnamals hoppen to gewinnen, unde ock umme der frundliken bede, alse uns de rad van Olden-Stetin toschref, biddende, dat wy scholden gunnen en, dat ere koplude mochten hir hebben oldermans, de ere wort vor se mochten spreken unde helpen en to rechte, so wol alse de van Lubeke[2] unde uth anderen steden[3], unde ok dat gadesdenst mochte deste mehr gemeret werden, so hebbe wy gegunt und gunnen met dessem unsem breve gode to lave unde to ere der junckfrowen Marien, sunte Mauricio unde alle godes hilghen und allen christenselen to rowe unde to ruste den ersamen kopluden van Olden-Stettin, de hir nu sind edder hyrnamals kamen, ein altar in sunte Peters kercke hyr to Elbagen to ewigen tiden, also es sunte Mauricius altar, dat dar stet wesen negest der gerwekamer dore in der vorbenomeden kercken mit sodanen articulen unde wilkoren, also hir nagescreven staen.

[1] *Tuve Nielsen var Erkebiskop i Lund 1443—72.*

[2] *Jfr. ovfr. S. 525.*

[3] *Hans Myndels Stadfæstelse nævner særlig Rostok.*

1. Tho deme ersten, dat se schollen dar misse holden vor gade tho lave, also hyr vor den anderen altaren wert gedaen in der vorbenomeden kercken, unde gaen tho kore, also de doen van dem anderen altaren.

2. Ock schollen se nicht der kercken edder kerckheren etliken vorvank[1] darinne doen in jenigerleye mathe unde unvorkrenket desseme breven unde guder, dar dat vorbenomede altar is mede upgesticht, in sodaner mate, dat welkeren prester, dey raet darto schiket, he schall ok fulle macht hebben to holdende dar missen vore met syner egenen reschoppe.

3. Were dat ok, dat se konden krygen edder finden eine ander stede in desser vorbenomeden kercken, de en boqueme were, so schollen se vulle macht hebben se to krigende na des rades rade.

4. Item na der privelegia, de wy hebben van den vorsichtliken stamme der konnighe in Dennemarcke [unde] hebben uns gegunt unde unse gnedige here konnik Kersten heft uns dat bestediget[2], so hebbe wy gunt und gunnen den vorbenomeden kopluden to hebbende eyne kumpenie under oldermans umb ein huss hir in der stad, dar[3] se hebben mogen ere samelinge inne also in den anderen kumpenigen, doch sunder schaden . . .[4] gnedigen heren koniges stat.

5. Item were dat ok so, dat . . .[4] were etlik artik[el] . . .[4] en edder . . .[4] ungenogelik to sy, so scholle wy edder unse nakomelinge hebben des macht en sodan artickel to deme besten to keren, also beyde en unde der stad nutte is.

To groter bestendighe[t] desser vorbenomeden artikelen

[1] *Her staar »vorgank«.*

[2] *Se Privilegier for Malmø af Valdemar Atterdag, Erik af Pommern og Kristoffer af Bayren (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love, V, S. 75 §12; S. 86 § 11; S. 93 § 6); Kristiern I's Stadfæstelser af 1449 og 1451 ere ikke trykte (Hist. Tdskr. IV, S. 551).*

[3] *Her staar »dat«.*

[4] *Her er et Hul i Papiret.*

unde wilkore hebbe wy vorbenomeden burgermaister unde raet unser stad ingesegel laten hengen vor dissen apenen bref in merer bekantnissen desser vorbenomeden artikel. Gegeven to Elbagen 1452 im jare an dem mandage vor der . . .[1].

103.

1454, 7. Juni. Kristiern I bekræfter det kjøbenhavnske tyske Kompagni i de Privilegier, det har haft fra Arild.

Brevet er trykt efter Hansisches Urkundenbuch, VIII, 1899, S. 230—31, der meddeler det efter en Afskrift paa Pergament fra Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, der bevares i Lübecks Byarkiv. Det synes forunderligt, at dette Brev foreligger skrevet paa Pergament godt 50 Aar efter at det skulde være udstedt, og der er da ogsaa blevet fremsat den Formodning, at det er falsk og særlig er fabrikeret til Brug ved nogle Forhandlinger i 1526 (ndfr. S. 801), men der er ogsaa blevet fremhævet Omstændigheder, der kunde tale for, at Brevet er ægte (Will. Christensen: Unionskongerne og Hansestæderne, 1895, S, 239 Anm. 2). Naar Brevet giver Kompagniet Ret til at ind- og afsætte Oldermænd, skal her mindes om, at der efter Kompagniets Regler af 1382 (ovfr. S. 537 § 7) skulde være tre Oldermænd i det, en fra Wismar, en fra Stralsund og en fra Stettin; men at Kristoffer af Bayren i sin Stadsret for Kjøbenhavn (1443) havde bestemt, at det kun maatte have to, en tysk Borger og en tysk Kjøbmand, som skulde vælges i Overensstemmelse med Byens Borgemester og Raad (Kbhvns Dipl. I, S. 164—65).

Wii Christiernn met gudzs naade Danmarckes, Norges, Wendis och Gottes koningh, greffve i Oldenborgh och Delmenhorst, giøre widterlight alle menndt, som nw ære och komme skulle, at wii af wor synderligh gunst och naade swo och paa thet, at gudzs tieniste maa øges och uppeholdes aff the mene tydzske købmenne, som nw ære och kommende worde here til Køpnehaffenn, och effter gammell goidt sedwane szo och fore thet mene beste haffve unndt och tilladet och unne och tillade met thette wort

[1] *Slutningen mangler.*

obne breff, at forsc[r]effne mene tydske køpmenndt mwge haffve oc holde tydske kompeny ock samffunndt och oldermenndt uti och aff at sette met swodane privelegiis och goit wanheitt, som aff alder wærit haffver. Woret och swo, thet gudt forbiude, at uwilge eller orloff kommen(!) emellom riget och mene stæderne, tha skulle the ornamentæ oc clenodiæ, som høre till theres chapelle och altare, ware friit och uhindret til gudzs tieniste. Thi forbiwde wii alle och szerdelis wore fogede och embetzmenndt, borgemestere och raadmendt uti Køpnehaffenn forscreffne tydzske købmenndt uti thenne wor gunst och nade at hindre eller hindre lade elder noger uwilge ther uti tilatwende under wor konninglige heffnndt och wrede. Thogh wele wii haffwe fuldt macht forscreffne artichle at forbeidre och till och aff at sette, om behoff kanndt giøres. Datum in castro nostro Haffnensi feria sexta proxima ante festum pentecostes[1] nostro sub secreto presentibus appenso anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Dominus rex per se, presente Claus von Kampen et ad ejus instanciam.

104.

1476, 17. Maj. Nogle i Vor Frues Kompagni i Kjøge udtalte ærerörige Ord paatales ved et Møde paa Byens Raadhus.

Trykt efter en Afskrift i Langebeks Diplomatarium i Rigsarkivet. Afskriften er med Grams Haand, og forneden paa den har han skrevet: »Ex orig. chartae penes Dn. Joan Rosenwinge. — Sex sigg.« — Brevet er efter den samme Afskrift trykt af Franciska Carlsen: Gammelkjøgegaard, I, S. 251—52. — Se om Mariagildet i Kjøge ovfr. S. 729.

Alle mæn, thette breff see eller høre læse, helse wy Beinth Bylle, riddher po Siøholm, Mattis Beintssøn ok Matts Bossøn, borgemestere i Køghe, Jes Jeipssøn byfouet, Sier Jwll, Mickel Bosson, Oleff Jeipssøn, Mester Henrik,

[1] *D. e. den 7. Juni; 1454 var det første Pinsedag Söndag den 9. Juni.*

ra[d]hmæn i sammested, ewinneligh meth guth. Kwngøre alle nerwær[en]de ok komme skulende, ath aar effther guths burdh mcdlxxsexto then fredagh nest eftter beator[um] Nerei et Achillei[1] for oss ok mange flere gothe men then dagh ner[weren]dis ware pone worth radhus skicket war velboren man hr. Johan Oxe[2], ridder, po syn egne wegne ok po beskedhen dandeqvinnis wegne, Beritte, Knudh Bertilsøns effterlewerske, ok thalete Laurens Knudssøn til om noghre ordh, som han skulde have talet them bothe pone vdi vor frves kompeni i Køghe xij eller xiiij mæn owerwærendis; ok skiødh for[skreff]ne hr. Johan for[neffn]de Berittis skell, hurelvndh hvn haffte leffuit sit liff bothe mø ok qvinne i Slavelse ok her i Køghe ok foreldrene for henne, til huilkit menighe almuæ tillswarethe ok alt radhet meth, ath hvn hadde leffuit sit liff som en dandekone, ok theslighens thakkete hennis hosbonde[3] henne, Knudh Bertilssen, for eth sidende radh, ath hvn haffte fareth meth hanum som æn rettferdug dandeqvinne, so ath henne burthe thack aff alle hans venner; till huilke ordh[4] han sawthe næy til, ok sithen gyk han wth ok beradhe sigh ok inkam ok bleff vidh næy ok vetertogh, ath han vilde væriæ thet aff meth the dandemæn, som then thiit vore i kompenieth, ok meth flere dandemæn effter lowæn, som then sagh burthe. Thette hørte wy ok sowæ, thet vidne wy meth vore ingseyle neden[5] trøkket for thette breff, datum anno, die et loco ut supra.

[1] *D. e. den 17. Maj. De hellige tre Bøndersdag, Nereus, Achilleus og Pancratius, faldt 1476 paa Söndag den 12. Maj.*

[2] *Johan Oxe til Torsø, Rigsraad (s. Franciska Carlsen: Gammelkjøgegaard, I, S. 46).*

[3] *Da det tidligere er nævnt, at Beritte er Knud Bertelsens Enke, maa Alt, hvad der her meddeles om Knud Bertelsen, vel være Noget, som Almuen og Raadet »tilsvarer« som sket ved et tidligere Møde.*

[4] *D. v. s. de hans Hustru og Johan Oxe af Lavrens Knudsen paasagte Ord.*

[5] *Her staar »innen«.*

105.

1476, 9. Juni. Brødrene i Hellig Trefoldighedsgildet i Odense vedtage i Oldermandens Hus forandrede Artikler for deres Gilde.

Artiklerne ere trykte efter et Pergamentbrev i Odense Provinsarkiv. Under Brevet hænger et Segl med følgende Omskrift i Minuskler: »S[igillum] frat[er]nitatis s[ancte] t[ri]nitatis othonie«. Muligvis er dette Segl ældre end 1476. Det hedder i Vedtægternes Indledning, at Gildets Medlemmer »i mange Aar« ubrødelig have holdt Gildets oprindelige Skraa, og den har maaske ogsaa været beseglet. Seglet er afbildet og omtalt i »Danske Haandværkerlavs Segl« (1897, S. 2, 3—4) og i »Danske middelalderlige Gildesegl« (1899, S. 24, 25). — Vedtægterne have tidligere været trykt i Suhms Samlinger til den danske Historie I, 1, 1779, S. 15—22 og i Aktst. til Oplysn. af Danm.'s indre Forh. i ældre Tid, I, Odense 1841, S. 34—38. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Originalen. — Om nogle andre Trefoldighedsgilder kan ses ovfr. S. 238.

Mæn the*t* swo ær, ath gudh han ær the*n* sa*n*ne kerligheeth, oc hwilken som bliffuer i*n*nen the*n* kerligheeth, han bliffu*er* m*et* gud oc gudh m*et* hanu*m*, tha vppo th*et* ath wii købmen oc købswene oc menighe brødh*er*schapp i the*n* hellie threfoldigheetz gilde i Oth*e*ns matte thes stadige*r*e oc faste bliffue i*n*nen gudz kerligheeth oc gudh m*et* oss, war*e* wii aar effte*r* gudz burdh mcdlxxvj *sanc*te t*r*inita*tis*[1] søndagh[2] forsamblete i Anders[3] P*er*ssøns, wor aldh*er*mans stuwe i wor fruwe sogh*e*n, hørthe wii th*er* oc lothe læse wort brødh*er*schapps skraa, statuta oc wilkor*e*, som the gothe men, th*er* the*n* for*neffn*de helliethrefaldigheetz gilde først vpptoghe, dichtede oc samen satte, fuldbordethe oc stadfestede oc the oc th*er*r*es* effte*r*ko*m*mer*e* i for*screffn*e gilde i ma*n*ge aar vbrødeligh holleth haffue, tha forne*m*me wii nogh*r*e article i the*n* for*neffn*de gamble skraa, th*er* nogh*r*e bryst haffue[r], thy haffue wii alle endrechtelighe om lathet sette[4] oc fuldborth*et* the article, som behoff war om ath sette[4], oc th*er* effte*r* haffue wii lathet omsette oc om-

[1] *Suhms Saml., I, 1, S. 16 har »cantat«.*

[2] *D. e. den 9. Juni.*

[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 16 har »doiders«.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 16 har »rette«.*

scriffue th*e*n forneffnde skraa i swo mathe, som h*e*r eff*te*r følier.

1. Først ath wii alle forsc*r*effne forbinde oss m*et* handh oc mu*n*dh oc vndh*e*r wort brødh*e*rschaps incigle ath lathe[1] holde hwer daghs messæ til ewigh tiith gudh th*e*n hellithrefaldigheeth til loff, heth*e*r oc æ*r*e oc alle cristne siæle til roo oc lisæ i s*anc*ti Albanes kirke for th*et* altæ*r*e bagh th*e*n søndre kirkedør, som kalles s*anc*ti Erasmi altæ*r*e.

2. Item haffue wii endrechtelige alle withtagh*et*, ath i th*et*te brødh*e*rschapp skulle wæ*r*e thræthygh par brøthre oc sustere oc engelu*n*de meer.

3. Item hwilken brodh*e*r ell*e*r sust*e*r, som wil gaa i th*et*te brødh*e*rschapp for syn siæls saligheetz skyuldh, han schal vdgiffue til gilleth fi*r*e lub*ische* mark, en ørtigh bywgh oc en mark wox, om ha*n* formaetær(?)[2] th*et*, swo ath th*e*n brodh*e*r ell*e*r sust*er* formaa th*et* bæthre ath gø*r*e, tha skal th*et* staa til brødh*e*rschapps aldh*e*rman oc til menyghe brødh*e*rschapp, oc the pe*nni*nge schulle samen legges oc købe th*e*r jorder oc hwss fo*r*e, oc aff th*e*n rente, som th*e*r kan affko*m*mæ, schal man lønæ then capellan, som th*e*n dageligh messe schal holde, oc icke aff howith stolen.

4. Item aff th*et* wox schal man lathe gø*r*e firæ gothe lyws ath lathe døde brøthre oc sustere begaa m*et*, oc hwath th*e*r offu*er* ær, schal aldh*e*rman taghe oc lathe th*e*r gø*r*e aff eet gott stort lyws, oc th*et* schal staa vppo th*e*n krone, som hengh*e*r fo*r*e fors*creff*ne alte*r*æ, oc nær the æ*r*e vppbrende, tha schulle atth*e*r andre gø*r*es istæth*e*n igen til ewigh tiith ath holdes.

5. Item nær nogh*e*r brodh*e*r ell*e*r suster dør vdh aff th*et*te brødh*e*rschapp, tha schall hwer giffue to skill*i*ngh grote til siælegawe till th*et*te fors*creff*ne brødh*e*rschapp, om

[1] *Dette Ord mangler i Suhms Saml.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 16 læser »formactder«, Fynske Aktst., I, S. 34 »formaet (sic) ær«.*

swo ær, ath then brodher eller suster formaa x mark offuer syn gialdh, oc the samme penninge schulle oc wære til brødherschapps behoff ath købe jordegotz met.

6. Item hwilken dande man, ther wor capellan schal wære, thet schal staa til gildens aldherman oc brødherschappet, oc han schal leyes hwert aar for fire oc tiwghe lubische mark, nær gilleth worther swo right, ath thet kan formaa swo meghet vdh ath giffue til løn, oc han schal holde gudh till loff oc jomfruwe Marie oc gudz hellen [1]til hedher[1] oc alle cristne siæle til hielpp oc trøst hwer daghs messæ, først om søndaghen læsen messæ aff then hellithrefaldigheeth, om mandagen læsen messæ for alle cristne siælæ, om tiisdagen læsen messe aff sanctæ Anna met collecta aff alle engle, om odensdaghen læsen messæ aff sancto Erasmo met collecta aff sancto Anthonio, om thorsdaghen læsen messæ aff gudz lichom, om fredaghen sungen messæ humiliauit aff wor[e]s herres hellie fem wnde met collecta aff sancto Georgio, om løwerdagen læsen mæssæ aff wor fruwe, oc schall then samme capellan boo hooss forscreffne sancti Albanes kirke oc engen annen vicariam haffue eller sogne kirke, swo lenge han thee haffuer.

7. Item worther thet oc swo, ath forscreffne capellan worther sywgh anten aff aldherdom eller annen siwghe, tha skal brødherskaps aldherman fuldh macht haffue meth brødherschapps radh ath forsee hanum met hielp oc trøst til hans kost, effter thy som han tilforen haffuer forskyullet aff brødherskappet, oc schal forscreffne aldherman forsee brødherschappet swo, ath messerne ey for thy schulle falde, oc thet schal affslaes i forscreffne capellans løn, om thet lenge warer; wil oc forscreffne capellan met foracht forsømme thenne gudz thieneste, tha schal aldhermannen haffue macht then capellan aff ath sette oc leyæ en annen, then som thet bæthre wil waretaghe.

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 17 har »trehedh«.*

8. Item schal brødherschaps aldherman m*et* brødherschaps radh leyæ for*screff*ne capellan, then enæ effter then a*n*nen, hwilken som brødherschappeth best oc qwæmeste kan wær*e*, oc schal for*screff*ne vicaria ey a*n*nerlu*n*de[1] forlænes hwerken for wildh eller wenschapp, som thes werre ma*n*ge steths giør[e]s.

9. Item nær nogher brodher eller suster dør vdh aff the*t*te for*screff*ne brødherskapp, tha schal for*screff*ne aldherman lathe begaa then m*et* vigiliis m*et* otte erlige prester i *sanc*ti Albanes kirke for for*screff*ne altære, oc schulle hwer brøthere oc sustere tha søghe vigilias oc bethe for alle cristne siæle vndher en gr*ot*[2] till withe, oc schal aldherman lathe then døde brodher eller suster begaa m*et* tolff messer oc schulle alle gildbrøthere oc sustere wære hooss then døde oc føll¡e hanu*m* til grawe with en gr*ot*[2] til withe.

10. Item ware th*et* oc swo, ath nogher brodher eller suster dør vden lands vdh aff for*screff*ne brødherschapp, tha schulle brødherskapps aldherman oc alt brødherskapp lathe hanu*m* begaa her heme, ligerwiis som fore ær sc*reff*uet.

11. Item wil nogher gooth man eller qwi*n*ne worthe wor brodher eller suster, th*et* schal staa til brødherskaps aldherman oc sex brøthere, ther til keesde, om then man eller qwi*n*ne ær brødherskapp*et* qwem oc nyttige; schal han eller hu*n* tha worthe brodher eller suster, tha schal th*et* alt brødherskapp*et* fuldborde, oc schal engen worthe brodher eller suster i for*screff*ne brødherskapp*et*, vden han setter en wiss man til wissen for segh, ath han schal folt gøre effter brødherskapps wilkor, then wissen schal swo wel then rigeste som then fatigste gøre.

12. Item ware ther oc nogher brodher i for*neffn*de brødherschapp, ther finge en gooth qwi*n*ne eller jomfruwe til husf*r*ve[3], tha schal then husf*r*ve[3] ey worthe wor suster,

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 17 har »annerliide«.*

[2] *Dette Ord er ikke læst i Suhms Saml.*

[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 18 læser »huffe«.*

emæthen th*et* tall ær folt, førr*e* æn th*er* døør nogh*er* vdh aff brødh*er*skapp*et*; war*e* oc nogh*er* brødh*er*schapps sust*er* th*er* finge en da*n*de man, thes gelighes schal oc wær*e* m*eth* hanu*m*. Ey schulle oc the hobe brøth*er*e ell*er* sust*er*e gaa til wort brødh*er*schapps kost, vd*en* the worthe sø*n*nerlige budne aff the, som kosten schulle gø*r*e, thogh schulle the alligewel wær*e* deelachtighe aff alle the gothe gerni*n*ge, som gø*r*es aff wort brødh*er*skapp, swo som ær*e* messer, vigilier oc andre gudz thieneste, lig*er*wiis som the war*e* folle suschene i for*screff*ne brødh*er*schapp, om th*et* swo ær, ath the haffue gudeligh godh acht oc wilie ath wær*e* i for*screff*ne brødh*er*schapp.

13. Item waret oc swo, ath the sa*m*me gothe hobe brøth*er*e oc sust*er*e ær*e* mer*e* æn en, tha schal th*en*, som lengst haffu*er* biidh, først indhko*m*me i for*neffn*de brødh*er*skapp.

14. Item hwilken brodh*er* ell*er* sust*er*, som siist gaar i for*screff*ne brøth*er*schapp, han schal war*e* alt brødh*er*schapp ath, nær the schulle møthe til vigilias, steffne ell*er* andre ær*e*nde, th*en* rige swo wel som th*en* fatige, anten with segh selffue ell*er* with sytt wisse budh, swo lenge til en a*n*nen brodh*er* ell*er* sust*er* igaar, oc swo offte som th*et*te forsø*m*mes, swo offte schal then brodh*er* ell*er* sust*er* bøthe thre grote.

15. Item th*en* ma*n*dagh nest effter th*en* søndagh eff*ter* the helliethreku*n*ge[r]s dagh[1] tha schulle alle brøth*er*e oc sust*er*e ko*m*me ath afften til for*screff*ne *sanc*ti Albanes kirke til vigilias, so*m* holdes schall for for*screff*ne altær*e*, oc nær vigilie ær*e* vdæ, tha schulle the sampnes [2]i th*et* hwss[2], som brøth*er*skapps kost schal worthe, oc smaghe th*er*r*es* øll oc swo om tiisdag*en* vd*en* all forfal ko*m*me til messern[e] oc offer hwer en pe*nn*i*n*ge til th*en* messe, som wor-

[1] *D. e. Hellig tre Kongersdag den 6. Januar.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 19 har »ther huss«.*

the schal for for*screff*ne altære, oc tha schall wor capellan vppregne alle døthe brødhres oc sustres naffn oc bethe gudeligh for them, som thet segh bør; oc vppo then samme tiisdagh, som kosten schal gøres, tha schall hwert par folk lathe holde en messæ i for*screff*ne *sanc*ti Albanes kirke; wareth oc swo, ath the ey kunne faa swo mange prester then dagh, tha schulle hwert par folk, som icke prester kan faa, then samme dagh faa aldherman en grot ath lathe sighe messer fore odenssdaghen ther nest effter.

16. Item schulle fire brøthere oc sustere then samme tiisdagh gøre brødherskappet en kost hwert, oc the schulle fly oss hwss, eldh oc lyws oc giffue oss madh, gothe bøster oc wildbradh oc en goodh fersk rett oc ther til smør oc ost oc friit brødh oc senapp, oc them skall faes korn aff gillens til ath brygge oss gott øll aff, som the ey wille gialde ther withe fore, nær brødherskappet sampnes paa fastende steffne, oc hwo her offuer gør anten met flere retter eller annen kost, the schulle giffue brødherskappet en halff lest øll til withe; oc schulle the samme brøthere oc sustere, som kosten gøre, engen geste haffue then dagh, the gøre then kost, vden alle fire to par folk; bethe the mere, tha skulle the bæthere til brødherskappet eet halfft pundh wox for vthen the hobe brøthere oc sustere, som till foren ær sagdh; wil nogher bywthe them, tha maa the thet wel gøre.

17. Item waret oc swo, ath nogher mans øll, brødh eller kost ware ey swo gooth, som thet segh burde, tha schal engen brodher eller suster fortale thet with en mark wox til brøthe, mæn odenssdagen paa fastende steffne schulle aldherman oc lensmen taghe otte brøthere met them oc gaa vdh oc randsage, hwo som brodhet haffuer aff the fire suschene[1], som kosten giorde, oc tha schulle the fuldh macht haffue ath sette hans brøthe.

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 20 har »fasthene«.*

18. Item wareth oc swo, the*t* gudh forbywthe, ath noghere aff wort brødherschapps brøthere slowe then a*n*nen i wort samfu*n*dh, tha schal han bæthere then brøthe mooth then, ther hugh faar, effte*r* aldherma*n*s oc lensmends oc sex aff gildbrøtherns sighelsse ther til tagne, oc ther vd offue*r* schal han bæthre mooth menyghe brødherskappe*t* me*t* eet pu*n*dh wox eller oc bliffue vde aff wort brødherscappe*t*, bode lichamligh oc andeligh, swo lenge han wil gerne bæthere, hwes han brodhe*t* haffue*r*.

19. It*em* wareth oc swo, ath nogher brodher eller suste*r* worther skelachtigh[1] me*t* then a*n*nen i wort brødherskapps samfu*n*dh, tha schal then sagh sette*s* indh til aldherman oc lensmen oc sex brøthere, ther til tagne, the schulle skillie then sagh ath oc forlighe them, om the*t* ær then sagh, the maa ath skillie, oc hwilken therre tha wil offue*r*hørigh bort gaa oc ey wil hende oc [gøre] then a*n*nen the*t*, rett ær, han schal bæthere eet halfft pu*n*d wox eller bliffue vdhe aff wort brødherschapp, swo lenge han wil gerne bæthere.

20. It*em* wareth oc swo, ath nogher brodher eller suster dørffues ath fortale nogher brodher eller suste*r*, the*t* bewii[s]licht ær, tha schal han bæthere mooth then, han haffue*r* fortalet, effte*r* aldherma*n*s oc fire brøthere sighelsse oc ther til bøthe mooth brødherschappe*t* me*t* sex m*a*rk wox eller bliffue vdæ aff brødherschappe*t* swo lenge, til han wil bæthere.

21. Item schal ther tilskickes aff menyghe brødherschappet en man, ther brødherskapps aldherma*n* schal wære, oc to, som lensmen oc stoolsbrøthere[2] schulle wære, oc the thre schulle forsee brødherschappe*t* oc alt brødherschapps gotz, b*r*effue oc then gudz thieneste, som ther skal aff gø*r*e*s*, oc alle andre støcke, som brødherschappe*t* macht vppo

[1] *Her staar »slelachtigh«.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 20 læser »stalbrøthre«*

ligger, som the wele then allmechtigste gudh schal forsee therres siæle paa then vdherste dommedagh; oc nær nogher aldherman eller lensmen schulle keses, tha schulle the gamble aldherman oc lenssmen kese sex aff gildbrøtherne, oc the sex schulle holde thet met therres helliens eedh oc met vpprechte fingere, førre æn the vdgaa, ath the engen wille kesæ til aldherman eller lensmen for wildh eller wenschapp eller nogher retzell eller fore skyuldh, mæn then eller them, som the trøste oc withe, ath brøtherschappet ære nyttige oc qweme til aldhermands døme eller lensmands døme.

22. Item skulle brødherschapps aldherman oc lenssmen gøre brødherschappet [reg][1]henskapp hwert aar annen dagh, nest effter ath brødherschapps kost ær giordh, aff all vppbørelses vdgifft oc indtecht paa brødherschapps wegne, swo ath hwer brother maa withe, hware [brødh][1]erschaps rente oc pennynge bliffuer.

23. Item nær aldherman oc lenssmen lathe tilsighe, ath brødherschappet schulle samen komme for ærende skyuldh, hwath thet helst ær, tha skal hwær k[omm]e[1], som til worther waret, with en ß til brøthe; haffuer han theth forfaldh, ath han ey kan møthe, tha schal han ath myndste sighe aldherman eller lenssmen til, ath han haffuer sønnerlicht fo[rfal][1]dh.

24. Item hwor noghre aff[2] wore brødherschapp fynnes vden byess eller vdenlands, tha schulle wii wære wore gildbrøthere oc gildsustere behulpelige oc bystandige i skellige oc rettferdige ærende; hwo som s[e]gh ther forsømmer vdi oc wil thet ey gøre, tha skall wor aldherman fuldhmacht haffue ath taghe hans pant for en tunne øll oc en mark wox.

25. Item hære heme[3] i Othens schall man oc swo

[1] *Her er et Hul i Pergamentet.*
[2] »*aff*« *er skrevet til over Linien.*
[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 21 har* »*geme*«.

gøre i the ærende, som ey ære herschapp, borgemestere oc raadh eller wor by til forfangh, vith then samme brøthe.

26. Item nær nogher brodher eller suster haffuer skyuldh til annen, ther herschapps sagh ey rører, tha schal han thet først thee for aldherman oc gildbrøthere oc forsøge, om the skyullinge kunne ther afleggeſ, vndher en halff tynne øll til withe oc en mark wox.

27. Item schall thenne wor skraa læses en tiith hwert aar for alt brødherskappet, oc thet schall wære om mandagen ath afften, nær then kost schal gøres, nær brøthere oc sustere ære sampnethe, effter vigilias ære vthe, oc swo førre æn øll indgiffues, vppo thet ath hwer brodher oc suster maa wethe ath rette segh ther effter.

28. Item schulle engen brødhres eller sustres swene eller drenge komme til brødherskapps øll førre æn mellom sywft oc otte om afften.

29. Item alle thesse forscreffne article oc wilkore forbinde wii oss, som nw lewe, stadige oc faste ath holde vden all argeliste eller hielperæthe, oc bethe wii alle wore effterkommere, ath the for gudz skyuldh oc therres siæles saligheetz skyuldh oc swo gøre, helst for thy thette brødherschapp ær vpptaghet oc holleth gudh then helliethrefaldigheeth til loff, hedher oc ære oc wore oc alle søndige mennesches siæle til hielp oc trøst.

Til hwes bewiisningh oc wisser forwaringh, ath i alle mathe her effter schal vbrødeligh swo holdes [1]om wel[1] af the, ther effter schall schal komme, som aff the, ther nw lewe, tha haffue wii met alle wores wilie oc samthøcke lathet henge wore brødherschapps incigle næthen fore thenne nerwærendes skraa. Datum et actum anno, die et loco supra memoratis.

---

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 22 har »saawel«.*

106.

1477, 26. Febr. Kristiern I stadfæster en af Svendborgs Borgemester og Raad alt stadfæstet Skraa for det af Byens Kjøbmænd stiftede St. Annagilde.

Skraaen er trykt efter det oprindelige Pergamenthaandskrift (Univ. Bibl. Diplomata danica Fasc. 5b Nr. 18); det Segl, der skulde være under det, mangler. Skraaen falder væsentlig sammen med den ovfr. S. 706 flg. trykte Skraa fra 1444, men selvfølgelig afvige de dog fra hinanden. Ndfr. i § 2 staar »en ædrygh steffne«, medens Skraaen fra 1444 har »en fasten steffne«; i § 4 staar »hwo som brodher eller syster wel wære«, medens den tidligere Skraa har »worder«; de Ord, hvormed § 8 i den tidligere Skraa ender »oc engen nadhe«, ere ndfr. udeladte; i § 13 er »ighen giffwe« traadt istedenfor det oprindelige »spy«, o. s. v. Det er mindre betydende Forandringer, hvoraf der findes flere. Bøderne, der idömmes, ere ikke altid de samme. Men væsentligere er det, at den ældre Skraas »os« og »vort« (wor brøder, wor tønne, wort øl, wor gildes messe o. s. v.) helt igjennem er bleven forandret til »them« og »theres«; at »lensmen« i § 8 er bleven til »kiøbmæn«; at § 28 ndfr. har faaet en Slutning, der ikke findes i den tidligere Skraas § 29 (§§ 28 og 29 have byttet Plads), og endelig at den tidligere Skraas §§ 33, 35, 36 og 37 ere udeladte i den ndfr. trykte Skraa, hvis § 33—35 derved bliver den tidligere Skraas §§ 34, 38 og 39. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Pergamentbrevet. — Skraaen har tidligere været trykt i Suhms Saml. t. d. danske Hist. I, 2, 1780, S. 52—56.

Wii Cristiern meth gudz nade Danmarcks, Sweriges, Norges, Vendes oc Gothes koningh, hertugh i Sleswiigh oc i Holsten, Stormarn oc Ditmersken hertug, greffwe i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle witherlicth, at købmen i wor oc kronens[1] købsteedh Swineborgh haffwe nw hafft her for oss en skraa, beseglth meth bys ingsegle sammestedz, hwilken borgemestere oc raadh stadfesth oc fwlbwrdh haffwe oc liwdendes, at forscreffne[2] købmen gud i himmerighe, the helghe trefolldhughheedh tiil loff oc jomfrw Maria oc frw sancta Anne til ære oc hedher haffde stickteth eth kompanii, som kalles sancte Anne gildhe, meth swodane widhe oc wilkor, som her effther screffwet staar.

1. Først, hwo som wel brodher eller systher wordhe

[1] *Her staar muligvis »kronene«.*

[2] *Her og senere har Saml. t. dsk Hist. stadigt »fornefnte« istedenfor »forscreffne«.*

i thet gildhe, han eller hwn, the skule haffwe meth them sandhed oc troskab oc wære ernfasthe.

2. Item nar nogher bedhes til broder eller til systerskab i thet lagh, thaa skal theres mool staa tiil stolen paa en ædrygh steffne, tha skule theres skaffere vdneffne viij brødre i gardhen, oc the sckule rantzsake hans eller hennes hedher, fregneth oc ryctæ; hwes the viij brødre, som tha insighe, ther skal thet gantzske gillæ ladhe sigh nøye meth.

3. Item bedes nogher til brodherskab eller systerskab i thet lagh, haffwer han eller hwn noghet brøth moth theres brødre eller systre, oc er thet ey forlicth[1], oc wel ther nogher aff theres brødhre eller systræ mod sighe, tha skal hwerken han eller hwn komme i thet lagh, før een the ære wenlighe oc wel forlighte.

4. Item hwo, som brodher eller syster wel være i thet lagh, tha skal hwert mantskab giffwe til ingang først iiij groth oc ij marck wox oc two skole, oc thet skal wtgiffwes innen jemlinghe dagh effther igang eller twefolth.

5. Item hwo, som brodher eller syster wel være i thet lagh, the skwle sette til lowen for them for theres[2] igangh oc for theres gerdh oc for all annen rettigheedh en wedherhettiges man af theres brødhre.

6. Item tha skule theres brødre oc syster almenneligh sammen komme trende tidher om aareth, then ene[3] ær sancti Jeps dagh[4], then annen er sancte Anne dagh[5] oc then tridie tid ær wor frwe dagh kyndhermesse[6], om thet swo ær, at the daghe komme paa een kyddagh; komme the paa en fyrme dagh, tha skule brødhre thet framsette paa een annen dagh oc effther theres tycke, som them nyttelicth er.

[1] *Her læser Saml. t. dsk. Hist., I, 2, S. 53 »forbeth«.*

[2] *Her og to andre Steder (i §§ 30 og 31) læser Saml. t. dsk Hist. »theirs« istedenfor »theres«.*

[3] *Foran »ene« er skrevet og atter udstreget »annet«.*

[4] *D. e. den 25. Juli.*

[5] *D. e. den 26. Juli.*

[6] *D. e. den 2. Februar.*

7. It*em* iiij aff theres brødhre el*l*er systre skole gø*r*e th*e*m godhe gerdhe, i naar th*e*m tilko*m*mer oc th*e*m loffligh wordh*e*r til sagdh, oc the skwle giffwe th*e*m til kosth salte bøster oc færst kokødh oc wildbraadh aff foor oc smør oc osth oc bager*e* brødh oc hwede brødh, alle thesse skule the giffwe th*e*m til øwre*n*d*e*s til skæligheedh oc thet, th*e*r goth ær, oc th*e*r til iiij ty*n*ner goth hw*m*le øl oc kwl oc liws paa th*e*n tiidh, aaret th*et* wedh*e*r tørffs, oc may oc græs, i naar sigh th*et* behøffw*er*.

8. It*em* war*e* th*et* swa, at h*er* goffwetz nogh*er* illingh paa vdi nog*er* handhe modhe, tha skulle købmæ*n*ne*n*e ladhe wordhe en faste*n*de steffne, oc tha skal vdnæffnes viij brødhre vdi gordh*e*n, oc skwle the tha skellighe befindh*e*, at th*e*r wor brysth el*l*er forsy*m*melse fo*r*e theres skyld, th*e*r kostene giordhe, tha gelde the een ty*n*ne øl til widhe.

9. It*em* hwo, som th*e*m gerdh gør, oc giffwer han th*e*m fler*e* rette, en sagd er, hwo th*et* gør, han gelde en ty*n*ne øl til widhe.

10. It*em* hwo, som gerdh gør, the mwe bywde iiij folk til gesth wwith, th*e*m haffwe the frii; biwthe the fler*e*, gelde en ty*n*ne øl til widhe for hwer.

11. It*em* hwert ma*n*skab skal taghe j bwdh meth th*e*m, enaar ther*e*s gærdh gørs, oc om the th*e*m sielff haffwe; wor*e* th*et* oc, at noghre aff ther*e*s brødre el*l*er systræ sener[1] th*e*m bwdh meth th*e*m at taghe til th*ett*e gilde, i naar kosth gørs, i hwo th*et* gør, ha*n* gelle j tyne øl til widhe, oc ehwor*e* manghe bwdh el*l*er børn brødh*er* el*l*er syster haffwer, th*e*m skule the all wær*e* hi*m*me ladhe vth*e*n th*e*n ene budh; hwo som fler*e* bwdh m*eth* sigh tagh*er* el*l*er børn, tha gelle en thy*n*ne øl til widhe for hwerth, vdh*e*n om syster haffwer eth di*e*nde barn, th*et* mo hwn meth sigh taghe wuith.

12. It*em* hwilke*n* mantz bwd sigh setter til bencks,

[1] *Her staar »lener«.*

før there skaffere them setther, hwo them meth sigh togh, geldhe en tyne øl til widhe.

13. Item hwerken brodher eller syster eller theres bwdh taghe sigh til ower natwrens mode, swo at the meth orloff sagdh ighen giffwe vdi gilldes hws eller gordh nærwerendes twinne brødrer til withne; hwo thet gør eller them in bødh, geldhe en tynne øl til widhe fore swodan whøweskheedh.

14. Item nær theres tynne er ind boren oc hwo ther aff henne tapper vdhen skafferens mynne, gellde een halff tynne øl til widhe.

15. Item hwo, som theres øl spiller meth foracth eller slaar theres skale søndher meth wilie, hwo thet gør, gelle en halff tynne øl til wide.

16. Item sectes[1] nogher man her fore eller for andhen sagh i theres lagh, bødhe, som rett er eller werie sigh paa tridie hendhe meth theres brødre, om brødhre hanom findhe widh wern.

17. Item fester han lagh selffkrawendhe nogher man, werie sigh, som rett er.

18. Item annen sancte Anne dagh[2] tha skule alle theres brødhre oc systre komme ther, som theres gildesmesse holdes, oc bedhe for theres brødhre oc systre, som aff ere gangne, oc for alle cristne siele, oc hwer offre sith offer; hwo thet ey gør, han geldhe en groth til widhe, om han eller hwn ere then dagh tilforen til kosth.

19. Item nær nogher aff theres brødre eller systre dø, tha skal hwert mantzskab sendhe eth bwdh til wecth, oc theres diegen skal them loffligh tiil ware; hwo thet ey gør, oc wordher han loffligh til wareth oc er vthen laghe forfald, geldhe ij groth til widhe.

20. Item naar the bæres til kircke, tha skule alle brødhre og systre fylghe them til graffwe oc til kircke; hwo

[1] *Her kan muligvis læses »settes«.* [2] *D. e. den 27. Juli.*

the*t* ey gør, gelde ij grotthe til widhe, om han war he*m*me the*r* ha*n* ware*des*.

21. It*em* hwerth mantzskab skal skyde two pe*nn*i*n*ge til ligskodh; hwo the*t* ey gør, før graffwe*n* tilskydhes, gellde en groth til widhe.

22. It*em* alle brødre oc systre i the*ite*[1] lagh skwle wæ*re* hwer andhr*e* behielpelighe i*nn*e*n* landz oc vthenlands oc gø*re* hwer a*nn*e*n*, som the aff hwer a*nn*e*n* haffwe wele i kærligheedh.

23. It*em* wo*re* the*t* swo, at noghre aff theres brødre sloghe hwer a*nn*e*n* eller soor giordhe vdi there*s* gildes hws eller gaardh ther, som theres gerdhe gø*re*s eller there*s* dricke, eller paa heem gangh, hwo the*t* gør, han skal aldriigh ko*m*me mere i the*t* lagh, oc hans forloffwe*r* the skule them alliigewel giffwe oc gø*re* hans gerdh oc a*nn*e*n* rettigheedh, hwes som han them plictigh er i lagheth.

24. It*em* hwo, so*m* slaar sin gildbrodher widh øgheth i*nn*e*n* landz eller wdhen eller saar gør, oc er ey i gildes hws eller paa ha*n*s heemgangh fraa gildes[hws], tha skal han icke ko*m*me i the*t* lagh, før han haffwe*r* bedreth imodh sin gildbrodher oc gelle een ty*nn*e øl til widhe, wdhen ha*n* gør nødwærie.

25. It*em* hwo, som giffwe*r* sin gildbrodher eller syster vque*m*meligh ordh eller lastelighe tale, then hans eller he*nn*es hedher eller ere rører vdi gilles hws eller gardh, hwo the*t* gør, han skal aff the*t* lagh wæ*re* aar oc dagh oc geldhe sidhen sith høgeste widhe.

26. It*em* hwilke*n* gildbrodher[2] eller gildsyster giffwe*r* a*nn*e*n* gildbrodher eller gildsyster vque*m*meligh ordh oc lasteligh tale i gildes gardh eller vdhen, nerwe*r*endes twi*nn*e brødre til widhne, hwo the*t* gør, ha*n* geldhe j ty*nn*e øl til widhe.

27. It*em* hwo, so*m* sigh sette*r* til bencks meth sine wærie, han bødhe een halff ty*nn*e øl til widhe.

[1] *Her staar muligvis »thetta«.* [2] *Her staar »kildbrodher«.*

28. It*em* hwo, som købma*n* wel wær*e* i for*screff*ne theres by ell*er* skipper, han skal thet m*eth* th*ette*[1] for*screff*ne købma*n*nelagh widhne oc gø*re*, som *a*ndhr*e* brød*re* haffwe giorth tilfor*en*, oc ey seigle ell*er* købsla, før ha*n* fuldgiordh haffw*er*, som for*scre*ffw*et* staar; gør h*er* nogh*er* omodh, tha skule burgemeste*re* oc raadh oc wor fogheth haffwæ macth at hindhr*e* hano*m* paa rette.

29. It*em* hwo, som gesth biwdh*er* oc setth*er* hano*m* til bencks, før æn ha*n* haffw*er* th*et* meth there*s* skaffers my*n*ne, hwo, th*et* gør, han bødhe een halff ty*n*ne øl til widhe.

30. It*em* hwilke*n* aff there brød*re* segler til Tyslandh oc tagh*er* landzmentz gotz meth ell*er* theres pe*nn*i*n*ghe oc køber th*em*[2] meth theres by til skadhe, hwo th*et* gør, gelde en ty*n*ne øl til widhe swo tiid, som ha*n* th*et* gør.

31. It*em* *a*nne*n* kyndelmesse dagh[3] skule hwert aar alle brødre til sa*m*me*n* ko*m*me, the som tilfor*en* om dagh*en* er*e* til kosth, oc wordhe ow*er* ene om theres seglatz oc køb oc sæle oc godhe skellighe wilkoor; hwo, som th*et* ey gør, tha brydh*er* ha*n* gildh*en* j ty*n*ne øl til widhe swo tiidh, som han th*et* gør.

32. It*em* hwo ey ko*m*mer til natwareth steffne, nær han wordher ware*th*, pantes j *groth* til widhe.

33. It*em* hwilke*n* aff theres brødre haffwer skylli*n*gh til *a*nne*n*, han skal dele pa hano*m* paa købma*n*ne steffne, wdh*en* th*et* er om hws ell*er* jordh[4], th*et* delee the h*er* meth hwer a*n*nen, hwor the kw*n*ne; hwo *a*nne*n* deler vdh*en* laghe, bøde en halff ty*n*ne øl til wide.

34. It*em* hwo, som for a*n*ne*n* low*er* i th*ette*[5] theres lagh, tha skal han th*em* holde, hwat hell*er* han gaar fraa them ell*er* han wordh*er* vtsøcth.

[1] *Her staar muligvis »thetta«. Saml. t. dsk. Hist. I, 2, S. 55 har »then«.*
[2] *Her har Saml. t. dsk Hist. I, 2, S. 56 »ther«.*
[3] *D. e. Kyndelmisse den 2. Februar.*
[4] *Her staar »hiordh«.*
[5] *Her staar muligvis »thetta«.*

35. Item hwo, som gest biwdher i thette[1] theres lagh, han gelde hans ølgeldh oc swore oc bødhe[2] hans brødhre vdi theres lagh.

Hwilkith gildhe oc skraa wii aff wor syndherlighe gwnst oc nadhe, vppa thet at gutztieneste maa thes ydermere øges oc vpholdes ther aff, haffwe them stadfesth oc fw[l]burdh oc meth thette[1] wort obne breff stadfesthe oc fulbwrde meth alle theres articulis, ordh oc wilkoer, som the vtwise oc inholde, som forescreffwet staar. Thi forbiwthe wii alle, ehwo the helst ere eller wære kwnne, wore fogethe oc embitzmen, borgemestere oc raadmen i forscreffne Swineborgh oc serdeles gilbrødhre oc gilsystræ her omodh thenne skrow oc wilkoor nogher hindher at gøre eller gøre ladhe vdi nogre mode vnder wor hyllesth oc nadhe. Datum in ciuitate nostra Ottoniensi feria quarta quatuortemporum in quadragesima[3] nostro sub secreto presentibus inferius appenso anno domini mcdlxxseptimo.

Ad relationem[4] domini Nicolai Rønnow marscalci regni Dacie.

107.

1478, 6. Febr. Borgemester og Raad i Ribe stadfæste Skraaen for det af Byens Skippere stiftede St. Sörensgilde.

Nedenstaaende Skraa findes tilskrevet bag i et Exemplar af »Den rette judske Lowbog, Kbhvn. 1590«, som ejes af Universitets-Biblioteket i Kristiania. »Jacob Jennsen Bantzbyls bogh« staar der skrevet paa Titelbladet. Neden under igjen »Tr. Chr. Crog« som Navnet paa en anden Ejer, og nederst »Ao 1751 den 12te Maji gav Hr. Hans Anchersen det Juridiske Selskab denne Bog«. Den er derefter kommen til P. F. Suhm, efter hvis Død den blev solgt ved Avktion (s. Nye dske Mag. II, S. 257); i »Fortegnelse over endeel gode og vel conditionerede Bøger . . . afg. Kammerherre P. F. Suhms . . . Stervboe tilhørende«, som solgtes ved Avktion i April 1800, findes den da ogsaa som Nr. 1049 in Quarto »Den rette jydske Lovbog med adskillige Tillæg. Kh. 590«, og under Nr. 833 in Quarto findes

[1] *Her staar muligvis »thetta«.*
[2] *Her har Saml. t. dsk Hist. I, 2, S. 56 »bedte«.*
[3] *D. e. den 26. Februar.*
[4] *Saml. t. dske Hist. I, 2, S. 56 læser »requisicionem«.*

der endda endnu et Exemplar af Bogen. Af de bagi den med forskjellige Hænder afskrevne Kongebreve m. m. er det yngste fra 1621, og omtrent fra denne Tid er den Haand, hvormed nedenstaaende Skraa er afskreven. Det meddeles ikke, hvorefter den er afskreven, og de ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i den. Den staar efter de nævnte Kongebreve, og efter den følger igjen, skreven med den samme Haand, endnu kun en Fortegnelse over »Dem, som wor Dannmarckis Rigis Raad Anno 1603«. Den er trykt i Nye dske Mag. II, 1806, S. 257—261 og omtales i J. Kinchs Ribe Bys Hist., I, 1869, S. 380. — Efter Terpagers Ripæ Cimbr., 1736, S. 670, 680 fandtes endnu paa den Tid Lavets Ligbaare (»Skipper Laugsbør«).

Skibmandtz rett i Ribbe.

In nomine domini, Amen[1].

Till heder, löff oc ære almectigste gud oc her Søffren er dene laug optagen oc stifftet, som kaldis skibmandtz laug, med alle laugsbrødres samtøcke aar effter gudtz fødtzell 1478, den første fredag i faste[2], i Olluff Jenssens husz, der wor alle laugbrødre tillhobe for gandske laugs brøst oc beste, da stichtet gandske laugs brødre med alle dieris fry willie dene laug oc rett oc lod skriffue disse brøde for laugs beste oc bistand, som her effter skreffuett staar.

1. Item huilcken broder, som lenger sider i laugshusz, end skafferen haffuer 3 sind opklappett, suend eller mand, hand skall giffue j m*arck* wox till brøde.

2. Item skall ingen laugbroder indbiude nogen wloulige giest, som nogen straff kand paastande i wortt laug, ved j m*arck* wox till brøde oc en thøndt øll.

3. Item huo, som fortaller sin laugbroder, mand eller quinde, eller giffuer onde ord, hand giffue j m*arck* wox till brøde.

4. Item huo, som sin laugbrodere fortall, som rører paa hans ære, oc kand dett beuise med 2 neste nabo, i gildehusz er, hand skall giffue en t*hønde* øll oc en m*arck* wox till brøde, oc sagen skall opstande til 6 aff de eldste gilde brødre oc ey ydermere att kiere.

5. Item huo, som spilder øll paa sin laugbroder eller

[1] *Her staar »In Nommin. Dommine: Amen«.*

[2] *D. e. den 6. Februar.*

søster med offuerdadighed eller med wrede, oc hand kand dett beuisse med 2 sin neste naabo, hand giffue en *thønde* øll oc j m*arck* wox till brøde, oc sagen stande op till 6 aff de eldste brødre oc ey ydermere att kiere eller klage.

6. Item huo, som slar kand eller stob sønder med offuerdadighed oc willie, hand giøre kand oc stob saa god igienn, som de wor før, oc giffue en thønd øll till laug oc en m*arck* wox till brøde.

7. Item skall ingen giest biude andenn giest ind imod oldermandtz minde wed en m*arck* wox til brøde.

8. Item huilcken laugbroder, som biude[r] giester oc icke warer skaffer eller skriffuer ad oc sender sin giest till benck, førend hand warer skaffer att, hand giffue en m*arck* wox till brøde.

9. Item huo, som ganger i laug for fuldbroder, hand betalle for fuld broder en m*arck* wox till brøde forudenn wondt.

10. Item huo, som ganger ind i laugshusett oc wed sig nogen aff sine brødre att haffue wdstanden med oc warer skafferen icke adt, hand giffuer en thønde øll oc en m*arck* wox till brøde.

11. Item wdi huilcken burgers husz, som dene laug drickis, da skall alle laugs brødre were hosbonden och høstruen oc dieris hion till wilge oc wenskab.

12. Item alle laugbrødre skulle were skaffer hørige oc lydige vnder en marck wox till brøde.

13. Item giør nogen[1] laugbroder noget wstyr i laugshusz eller paa framguolluen eller vden for døren, hand giffue en marck wox till brøde.

14. Item biuder nogen laugbroder nogen giest ind, oc giør giesten nogen skade i laugen eller laugshusz, da skall giesten sielff bedre den brøde wed[2] en m*arck* wox till brøde oc en thønde øll till brøde.

[1] *Her staar »nogett«.*

[2] *Nye dske Mag., II, S. 259 læser »med«.*

15. Item huilcken laugbroder, mand eller suend, som ey hielper dieris skib i wanden eller aff wandenn, inden landtz eller vden landtz, som dene laug icke wille søge, som *sanct* Søffrens laugbrødre ere oc skibene[1] ere, hand giffue en marck wox till brøde, om hand findis der med.

16. Item skeer der oc saa, att nogen skibmand, der till *sanct* Søffrens laug till er, søger anden laug, da wilde wy lade hinte hannem till lauffuet.

17. Item huo, som forferder sig oc will ey søge laug oc lader sig drage i laug, oc hand da griber till waaben oc werge oc fanger der offuer noge[n] skade, da skall hand haffue dett for hiemgieldt.

18. Item huo, som oploff giører i laug eller laugshusz oc kand dett beuise med neste nabor, hand skall bedre j m*arck* wox oc en thøndt øll, oc saghen stande op till sex aff de eldste gildbrødre oc ey ydermere att kiere.

19. Item huo, som styremand er oc sider hiemme oc fortrycker sig oc ey will søgge *sanct* Søffrenns laug, hand bør ey at were fulld laugbroder, vden hand kand denge(!) dett i minde.

20. Item huo, som fanger presters hion, suen eller mand, eller for redsell anten till wor fiskind eller Helliglandtz[2] fiskind, hand skall[3] bedre en marck wox till *sanct* Søffrens liusz oc en thønd øll till laugett; dett er ald mieninge laugsbrøderis wetect wed 80 brødre.

21. Item huilcken aff disse laugbrødre, som louglige fanger warsell at hielpe skib anten aff wand eller i wand, andten i land eller vden landtz, oc icke will hielpe sin nabou, hand skall bedre en m*arck* wox till brøde.

22. Item huo, som nærer oc bierger sig med skib-

[1] *Nye dske Mag., II, S. 259—60 foreslaar at læse »skibere« eller »skibmænd«.*

[2] *D. e. Helgoland (jfr. § 25),*

[3] *Dette Ord mangler i Nye dske Mag., II, S. 260.*

mandtzskab andten med fiskeri eller anderlunde, hand bør att søge *sanct* Søffrens laug oc giøre fyldyste[1].

23. Item huo, som icke betaller sin drick, da maa mand dett lofflige dielle hannem dett aff till gieste ting.

24. Item huo, som berer waaben eller werge paa sig, øxer, korder, snidtzer eller ander waaben i laugshusz den stund, de dricke laugett, hand giffue en marck wox till brøde, were sig andten mand eller suend.

25. Item saa mange pendinge, som tagis oc opbæris i Helligland, helligblodtz pendinge, de skulle hiemføris till Ribbe oc kiøbe wox for oc brende liusz i fruwer closter[2] for det helligblodtz.

26. Item skall ingen mandz suend eller dreng komme till sin hosbondt om afften med løcter, for 7 slaar; huo før kommer, stander vden døren, saa lenge till siu slaar.

27. Item skall ingen mand, suend eller dreng sidde til bencks oc dricke i laugett lige wed en laugbroder; huo dett gør, bettalle for hannem som for en anden giest.

Alle disse artickeller oc puncter, som forskreffuett staar, dem fuldbiu[r[de oc stadfeste wy, borgemester oc raademend vdi Ribe, med dette wortt obne breff effter laugsbrøderis willie oc biudellse vdi alle maader, som dene skraa indholder oc wduiser, dog wndtagen alle kongelige oc dieris rettighed, som dennem med rette kand tillfalde, oc ingen kopmand till skade eller forfang effter gamble seduanne. Till ydermiere windnisbyrdt oc foruaring haffue wy med fry wilge oc widskab ladett henge wor stadtz indsegell neden for dene skraa, som skreffuen oc giffuen er aar oc dag, som forskreffuett stander.

---

[1] *Her staar »fyldlyste«.*

[2] *Et Vor Fruekloster i Ribe er ikke nævnt i J. B. Daugaards »Danske Klostre« (1830).*

108.

1480, Juli. Slagelse Bytingsvidne angaaende St. Erasmi Broderskab sammesteds.

I Rigsarkivets topografiske Samlinger paa Pergament (Slagelse Nr. 40) findes et Tingsvidne fra Slagelse Byting, hvis ene Side er fortœret. Af Aarstallet kan kun læses »mcdl«, uden at det er muligt at afgjöre, hvilke Tal der er fulgt efter. En gammel Haand har ovenover Brevet skrevet 1480. Hvad dets Dato angaar, er den »wor frwæ dagh visitationis« (d. e. den 2. Juli) eller en Dag för eller efter. Tingsvidnet melder, at Gericke Hanssøn og Clement Perssøn som Forstandere for St. Erasmi Broderskab, »som køpmendhe wppæholdhe«, med alle Brødres Samtykke og Raad tilskjøde Hr. Mattis Jeipsøn en Gaard, Hus og Jord paa Stenstuegaden ved St. Mikkels Kirkes Gaard (jfr. F. R. Friis: Slagelse Bys Hist., 1875, S. 14, hvor Brevet sættes til omtr. 1470). De to foregaaende Dokumenter, Slagelse paa Pergament Nr. 38 og 39, ere to Afladsbreve, daterede henholdsvis Kallundborg 25. Oktober 1480 og Kjøbenhavn 9. Juli 1489, til Fordel for St. Erasmi Alter i St. Mikkels Kirke i Slagelse. — Et St. Erasmi Lav nævnes i Kjøge 1420 (Francisca Carlsen: Gammelkjøgegaard, I, 1876, S. 47).

109.

1487, 1. Marts. Kong Hans bekræfter det kjøbenhavnske tyske Kompagni i de Privilegier, det har haft fra Arild.

Brevet er her trykt efter Kjøbenhavns Diplomatarium (I, S. 222), da det originale Pergamentbrev, der efter O. Nielsen skulde findes i Rigsarkivet og var »gjennemskaaret til Tegn paa, at det var kasseret«, ikke er fundet (jfr. Will. Christensen: Unionskongerne og Hansestæderne, 1895, S. 239 Anm. 2). Det er mærkeligt overensstemmende med det ovfr. S. 733 trykte Brev af 1454. Om dette sidste Brev er falsk eller ej, maa staa hen, men sikkert er det, at Kristiern I 1475 helt ophævede Kompagniet. De tyske Kjøbmænd henvistes til at »were vdi thet dantzske kompanny« (Kbhvns Dipl., I, S. 209 jfr. 211). Denne Bestemmelse maa dog i Praxis have været uigjennemførlig, og Kong Hans stadfæster da i nærværende Brev paany Kompagniets Rettigheder.

Wii Hans meth guds nade Danmarckis, Norges, Wendes oc Gothes koning, vdwald til Suerige, hertug i Sleswiig oc i Holsten, Stormarn oc Ditmerschen hertug, greffue i Oldenburg oc Delmenhorst, gøre alle witherlicht, at wii

af wor sønderlige gunst oc nade, swo oc paa thet, at guds thieneste maa øges oc vppeholdes aff the mene tyske købmen, som nw ære oc kommende worde til Købendehaffn, oc effter gambel sedwane, swo oc fore thet mene tyske købmen mwe haue oc holde tyst kompenii oc samfwnd oc oldermen i oc aff at sette meth swodan preuilegiis oc god wanhed, som aff arild wæret hauer. Wore thet oc swo, thet gud forbiwde, at owilge eller orloff komme mellom riget oc mene stæderne, tha schule the ornamente oc clenodie, som høre til theres capelle oc altere, wære friit oc vhindret til guds thieneste. Thi forbiwde wii alle oc serdeles wore fogede oc embitzmen, borgemestere oc radhmen i Købendehaffn oc alle andre forskrefne tyske købmen i thenne wor gunst oc nade at hindre eller hindre lade eller noger owilge ther udi til at wende, vnder wor koningslige heffnd oc wrede. Toch wele wii haue fuldmacht forskrefne article at forbædre oc til oc aff at sette, om behøff gøres. Datum in castro nostro Haffnensi feria quinta proxima ante dominicam inuocauit[1] anno domini mcdlxxx septimo nostro sub secreto appenso.

110.

1489, 12. Marts. Oldermand og Stolsbrødre i det danske Kompagni i Kjøge have udlejet »en St. Anna Gaard«.

Det oprindelige Pergamentbrev med tre vedhængende Segl findes i Provinsarkivet i Kjøbenhavn. Sammesteds findes et andet Pergamentbrev, hvorefter Skomager Jens Laurensen i Kjøge, »stolbroder i sancte Anne lag i sammestet, som kalles danskæ compani«, under 26. Decbr. 1492 tilstaar at have overtaget en Gildet tilhørende Gaard i Nyportestræde i Kjøge. — — Ovfr. S. 257 er nogle andre St. Annagilder nævnte.

Alle men, thette breff see eller høre læset, helser jek Tyge Bossøn borgere i Køge ewennelige met gud oc gør

[1] *D. e. den 1. Marts.*

witherligt alle m*et* th*ett*e mit opne breff, at jek kennes meg m*et* th*ett*e mit opne breff at haffue leyt aff older-ma*n* oc stolsbrødre vdi danske kompenii en s*anc*te A*n*ne gord ligg*end*i*s* østh*e*n fra for*screff*ne kompeni[1] pa hiørnett, som the meg oc myn hust*r*v Anne breff pa giffuet haffue, huilket breff jek tilbindh*er* oc beplichter meg oc for*screff*ne myn hust*r*v fulkomelige w*et* magt at holle m*et* alle ord oc article, som th*et* inneholler oc vduisz i alle made. Till hues ting*is* witnesbyrd oc bædre forwa*r*ing tha eer mit indcegle hengd nædh*e*n for th*ett*e mit opne breff m*et* flere gode mendz indcegle, som jek tilbedet haffuer, som ære Mat*is* P*er*ss*øn* oc P*er* Faxe, my*n*e medeborgere. Datum Køg*is* a*n*no d*om*ini mcdlxxxix die s*anc*ti G*re*gor*i*i pape *et* m*a*rti*ris*[2]. .

III.

1492, 31. Juli. Brev, hvorefter der gjöres Indførsel i en det tyske Kompagni i Ystad tilhørende Gaard sammesteds i Henhold til et Ridebrev, som den udvalgte Abbed i Tommerup Kloster havde erhvervet.

Brevet findes i Rigsarkivet (Topograf. Saml. paa Pergament, Ystad). Af dets oprindelige 5 Segl findes kun det andet og det femte.

Wy effthersc*reff*ne Sten Bille, r*idd*er paa Gladsaxe, Aghe T*r*oelss*øn* i Sallar*up*, Tylle Josepss*øn* i Gyller*up*, P*er* Hwid, borghemes*ter* i Ystæd, oc Palne Jenss*øn*, wor*is* nadighe h*er* koni*ngis* embetzma*n*, giø*re* wit*h*erlicth m*et* th*ett*e worth opne b*reff*, ath som wy war*e* til tagne m*et* wor nadhege h*er*riss ridhe b*reff* ath inf*øre* h*er* Nielss Torss*øn*, elect*us* til abet i

[1] *Kompagniet har altsaa sin egen Gaard, og saaledes vedbliver det. I et Pergamentbrev af 22. Jan. 1509 (Arnæmagn. Saml. paa Univ. Bibl. Diplom. Dan. Fasc. 8 b Nr. 18) bestemmes en Gaard i Kjøge som liggende »sønnen danske compani«.*

[2] *D. e. den 12. Marts.*

Tommeropss klossther[1], i eth hwss oc gord i Ystedh, som olderman oc tytskæ kompeniss brøthere haffue aff forscreffne kloster, taa inføre wy forscreffne electus wysse bodh, som war her Cristyern Nielssøn paa klosterss wegne i forscreffne gordh oc hwss, oc ilsthæ wy fyllesthæ af forscreffne kom peniss brøthere, som taa til stedhæ wordhe, for kosth oc tæringh, skadhegildh oc falssmol oc teslygesth for wore nadeghe herris falssmol for hans nadis breffue, the haffde sydet offwerhørighæ; taa swaredhe thee, ath the haffde ther inthet til at swaræ, oc saffdhe soo, ath thet bwrdhe tørress ollderman at gyøre oc han war ther ickie til stædhæ. Effther ty at ther war ingen, som reth wille giøre, taa indførdhe wy forscreffne her Cristiern paa klosterss wegne i then bygningh, som kompeniss brøthere haffde i forscreffne hwss, for kost, tæringh, skadegield, fallsmol, effther som forscreffne[2] ridebreff indheholdher, forscreffne her electus ath haffue oc nydhe, brwghe oc beholdhe soo lenghe, at forscreffne ollerman oc kompeniss brøthere giøre hannum fylliste effther lowen oc rydebreffs lydilsææ. Til ydhermere witnisbyrd henghe wy wore insegle nædhen for thette breff met wore nadeghe herris embidesmanss, som taa met oss war tilstædhæ. Gyuit i Ysteth then tisdaff nesth effther sancte Olwff daff[3], sub anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

112.

1495, 11. Febr. Det tyske Kompagni i Ystad tilstaar at have kjøbt en Gaard sammesteds af den udvalgte Abbed i Tommerup Kloster.

[1] *Se om Abbed Niels Thordsen J. B. Daugaard: Danske Klostre, 1830 S. 166.*

[2] *Forstavelsen »for« er skrevet to Gange.*

[3] *D. e. den 31. Juli; St. Olufsdag, den 29. Juli, faldt 1492 paa en Söndag.*

Brevet findes i Rigsarkivet (Topograf Saml. paa Pergament, Ystad). Der hænger 5 Segl under det.

Alle mæn, thette breff see eldher høre læsses, helsse wy oldermen oc alle tyske kompeny brøre i Ystædh ewynneleghe met wor herre, gøre wyderlicth met thette wort opne breff, ath wy haffue annammet en gaardh aff hederlech oc renlyffuet man her Nyels Torssøn, electus i Tommerups kløster oc alth conuent i samme stadh, liggendes i Ystædh synnen næst wor frwe kyrke oc wæsthen næsth skepper Oluff oc østhen næsth then gaardh, som ligger till wor herres opstandelsses althere, paa hwelken gaardh standher eth stenhws met tw loffth oc jorkældhere nædhen vnder, tacth met teyl, oc ther till eth andhet nyth hws, x spænderwm aff tømmer, bygt oc tacth met teyl, hwelken gaard wy skulle haffue macth at bygge oc forbære efther wor eghen welye. For thenne fornefnde gaar beplycthe wii oss, fornefnde kompeny brødere, hwerth aar ij lødeghe mark till landgyldhe sancti Morthens dagh wd at gyffue till ewyg tydh rede pennynghe. Vaarde thet oc saa, ath fornefnde pennynghe ey framkomme paa fornefnde dag, som foreskreffuet staar, thaa beplicthe wi oss ath forøge met ij lødege mark paa thee andhre pennynghe thet aar for wor forsømmelsse oc en dog beholde fornefnde gaardh for forskreffne ij løde mark om aareth. Item worre thet saa sag, ath woss, som nu ere eller effther kommendes worder, ey løste længer at beholde fornefnde gaard for then leye, som foreskreffuet staar, ta tillplicthe wi oss oc wore effther kommere forskreffne Tommerups[1] klosther forskreffne gaard frii oc qwyt igen ath antworde met saa godh bygnyng, som ther nu paa staar oc met all then forbæryng, forskreffne gaar her for indhen forbærendes wordher. Tyl ydermer wyssen oc bære forwaryng till bede wy erlege oc wælbyrdege mæn, som er her Pawel Laxman, rydder oc homester

[1] *Her staar »Tommersp«.*

i Danmark, Heskyl Gøye, marsk, oc her Sten Bylde, ridder oc lantzdommer i Skaane, oc Per Hwyd oc Skelm borgemæster i Ystæd at the hænge theres yntzeyle nædhen for thette wort opne breff. Scriptum Ystad feria 4ta proxima post festum sancte Scolasticæ virginis et martiris[1] anno domini mcdxc 5to.

113.

1496, 6. Marts. Skraa for Hellig Trefoldighedsgildet i Odense, vedtaget af Gildets Brødre i Samraad med Byens Borgemestere, Raad og Byfoged.

Skraaen er trykt efter et Haandskrift i det store kgl. Bibliotek, Gl. kgl. Saml. Nr. 3664, 8°. Det er en lille Pergamentbog i et med Læder betrukket Træbind, paa hvis Bagside der i et Blindtryk læses Aarstallet 1554; men selve Haandskriftet er ældre. Bogen tæller 70 Sider; lidt over 12 cm. höje og lidt over 9 cm. brede ere de ordnede i 4 Læg, hvert paa 18 Sider, men da det første Lægs første Blad er klistret til Bindets første Inderside, faar Bogen som nævnt ikke 72, men kun 70 Sider. Af disse ere S. 1—2 blanke, medens S. 3—33 rumme de Gildet af Kong Hans givne Artikler, der ere trykte ndfr. S. 770 flg. Den her meddelte Skraa findes S. 37—66, d. v. s. i de to sidste Læg, hvis første Blad (S. 35—36) er blankt. Paa de to sidste Blade (S. 67—70) er der i det 16de og 17de Aarhundrede gjort forskjellige Notitser, der igjen ere udviskede og nu kun vanskeligt kunne læses. Bladet S. 69-70 er gjennemskaaret med et Bomærke, der ser ud som en sammensat Rune, og et lignende mindre findes paa Bladet S. 67-68, ligesom der ogsaa i det til Bindet fastgjorte Blad er udskaaret endog to saadanne. — Skraaen begynder med et stort, i Rødt og Grønt udført J, og nogle fra det udgaaende Slyngninger danne en Ramme om Skriftkolonnens venstre og nederste Side, og rundt omkring i den er der anbragt røde eller grönne Streger og Slyngninger som Pynt, i § 4 til at dække over en Rasur. I Skraaen ses tre forskjellige Hænder, alle sikkert fra omtr. 1500. Haandskriftet, der bærer Spor af at være meget brugt, har vistnok været Gildets Haandudgave af de to Skraaer.

Skraaen er trykt i Suhms Saml. t. den dske Hist., I, 1, 1779, S. 22—29 i Landsdommer Jacob Bircherods Afhandling »En Samling om gamle Gilder og Gildes-Skraaer i Odense«, hvortil Manuskriptet er bevaret i det store kgl. Biblioteks nye kgl. Saml. 8° Nr. 186. Det indledes (paa et særligt Blad) med en Bemærkning, der ligesom hele Manuskriptet paa 7 Sider nær (d. e. Begyndelsen af de Gildet af Kong Hans givne Artikler) er skreven med Bircherods Haand. Bemærkningen lyder saaledes: »NB. Med

[1] *D. e. den 11. Febr. Jomfru Scolasticas Dag den 10. Febr. faldt 1495 paa en Tirsdag.*

denne agende post sendes eet skrifft de deperditis septentrionalium antiquitatibus til M. Kleve for at levere til Hr. Justitz Raad og een liden paque«, og paa sidste Side i det har R. Nyerup med Blyant skrevet »er aftrykt i Samlingerne«. Da den nævnte Justitsraad vistnok er Gram, der faar denne Titel i 1731, og da Bircherod dør 1737, er Manuskriptet sikkert fra Tiden mellem disse to Aar eller ikke længe forinden. Bircherod kom tidligst til Odense 1725. Han benyttede, som det synes, den nu forsvundne Originalskraa. Han siger, at den var »heel og holden og vel conservered med hengendes Segl paa Odense Raadhuus«, hvorfra han med Möje fik den udlaant. En ganske sirlig skreven Gjenpart af det Bircherodske Manuskript findes paa det kgl. Bibliotek i Kallske Samlinger 8⁰ Nr. 665, der foruden at meddele den Bircherodske Afhandling meddeler en Del Oplysninger om Slægterne Urne, Seeblad og Oldeland samt om Albani Kirke. Meddelelserne om denne Kirke ere trykte som Anm. i Suhms Saml. I, 1, S. 26, men ikke efter det her nævnte Haandskrift. — En tredje Afskrift af den her trykte Skraa findes i Rigsarkivet i Samlingen »Langebeks Samlinger om Gilder og Lav«. Originalen var, som Bircherod oplyser (jfr. ndfr. S. 763 § 1 og S. 770), forsynet med tre vedhængende Segl, Odense Bys store Segl, med en Lillie bag paa, St. Knuds Gildes Segl (vistnok det, der er afbildet i C. Nyrops: Dske middelalderlige Gildesegl Fig. 5) med Borgemester Christiern Mules Vaaben og Navn bag paa, og Kjøbmands- eller Helligtrefoldigheds Gildets eget Segl, forestillende Kristus paa Korset (se om det ovfr. S. 736); bag paa det stod »et ukjendeligt Mærke eller Vaaben med en forslidt Skrift«. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Haandskriftet.

I[1] senden ær th*et*, at gud ær the*n* sende kerlighet, ock hwilken som bliffwer i the*n* kerlighedh, han bliffwer met gud och gud[1] met hanu*m*. Thaa wppæ, thet ath wii køpme*n* och køpswene oc menige brø*d*erskap i thee helge trefallighetz gilde i Otth*e*ns motthe thes stadigere och faste bliffwe innen gudz kerlighet och gud met os, wor[2] wii aar eff*t*er gudz byrd millesimo qvadri*n*gentesimo nonagesimo sexto the*n* søndagh nest før medfasthe søndag[3] forsamledhe i wor aldermantz stwe [4]Eske Hwidz, byfoget i Otth*e*ns, i sancti Albani sogn[4], hørde wii th*e*r oc lode læsæ wor skraa oc statute, som the gode me*n*, th*e*r the helge trefallighedz gilde fordom wptoge, dicthede[5] och sammen

[1] *Mangler i Suhms Saml. I, 1, S. 22.*
[2] *Saaledes i Afskrifterne; Manuskriptet har et andet, uläseligt Ord.*
[3] *D. e. den 6. Marts; Midfaste Söndag var 1496 den 13. Marts.*
[4] *Er overstreget.*
[5] *Suhms Saml. har »drethede«.*

sette, fulbwrdede och stadfestede och the och theress effterkomere i forscr*eff*ne gilde i mange aar wbrydelige holdet haffwe, thaa forno*mm*e wii noghre article i forneff*n*de gamle skra, th*er* noghre brøst haffde, thy haffwe wii alle endrectelige om ladet sette[1] effter erlige[2] mentz oc forsiwnlige borgmestere, [3]raadz oc for*screff*ne byfogetz[3] raadz raadh och fwlbwrd at stadfeste the article, som behoff hadhe om at sette, och thee article, som wedh ær taget, som behoff gørs kopmen till theris køpma*n*skap, occ th*er* effter haffwe wii laath omsc*ri*ffwe forskr*eff*ne skraa, som her efftir fylger.

1. Først at wii alle forscr*eff*ne forbinde os med hand och mwnd wnder wort staadz, sancti Knutz och brøderskaps incigle ath ladhe holdhe hwer dagx messe och vigilias hwer torsdag met tre p*er*soner till wor capelan, til ewige tiidh the helge trefallighed och s*anc*ti Knut till loff, heder oc ære och alle cris[t]ne siælæ till roo[4] och lise i s*anc*ti Albani kirkæ for the helge trefallighedz oc sancti Erasmi altære [5]som nw kalles køpmantz altære[5].

2. Item hwilken da*n*neman, som wor capelan skall wære, th*et* skall staa tiil gillens alderma*n* och brød*er*skabet, oc han skall leyes hwert aar for trætwe mark, naar gillet worder saa rigt, at th*et* kan formwe saa møgit wt at giffwe till løn, och ha*n* skal hollæ hwer dag messæ gud till loff oc jomfru Marie oc alle gudz hellien till heder oc alle cristne siele till hielp oc trøst; først om søndagen lesen messe aff the helge trefallighed; om mandagen lessen messe aff alle cristne siele; om tisdaghen lessen messe aff sancta Anna met coll*ec*ta aff alle engle; om ode*n*sdagen lessen messe aff sa*n*cto Erasmo met coll*ec*ta aff sancto Anthonio; om torsdage*n* lessen messe aff gudz legom met coll*ec*ta aff sancto Kanuto; om fredagen siwngen messe aff wors

[1] *Indsat efter Suhms Saml.*
[2] *Bircherods Afskrift har »enige«.*
[3] *Er overstreget.*
[4] *Her har Bircherods Afskrift »ræ«.*
[5] *Er oversprunget i Suhms Saml. I, 1, S. 23.*

herre helli fem wnder humiliauit[1] met collecta aff sancto Georgio oc collecta for broderskaps affgangne sysken; om løuerdagen lesen messe aff wor frue; och skall thenne forscreffne brøderskaps capelan boo hoss forscreffne sancti Albani kirke oc engen annen vicariam haffve ellær engen sognekirke, saalenge han thet haffuer oc gillet saa rigt worder, som før er rørdh, oc then capelan foor sin fulle løn.

3. Item worder thet saa, at forskreffne capelan worder siwgh encthen aff allerdom eller anen siwge, tha skall brøderskabs aldermann forsee messerne, ath the ey falle, om capelanen thet ey forma at bestille, oc affregnes saa mange messer, som[2] holles[3], j skilling for hwer i forskreffne capelans løn, om thet lenge warer, togh ey forskreffne capelan yttermere til skade.

4. Item wil oc forskreffne capelan met forackt eller offverdadighed forsømme thenne daglige tieniste[4], som hanum worder forsat och tager sin løn effter, tha skall aldermann fuld mact haffue effther gilbrøders samtykke then capelan aff at setthe oc leye en anden, som bethre vill voretage sin tieniste, hwilken brøderskapet best behagelisth er, oc scall forscreffne vicaria ey anderlediss forlenes hwerken for wildh eller venskaff, forbøn eller frenskaff, som thes wer mange steedz gøriss.

5. Item hwilken broder eller søster, som gaar i tetthe gilde for sin siels sallighetz skyld, han skall wtgiffue till gillet iij mark pennige oc en mark wox, som her effther screffuet star, oc nar han igaar ret adelgerd, skall han wtgiffve j ørte byg[5] oc j mark vox oc ther till gøre sin kost oc the pennige schulle sammen leggiss at købe jordegoss met effter alle gilbrøderes tykke, oc aff then renthe, ther

[1] *Mangler i Suhms Saml.*
[2] *Er skrevet 2 Gange.*
[3] *Her mangler muligvis »af andre«.*
[4] *Herefter er næsten en hel Linie Text udraderet og den tomme Plads udfyldt med røde Streger.*
[5] *Suhms Saml. I, 1, S. 24 forstaar »ørte byg« som »ørthog«!*

kan affkomme, skall man løne then capelan, som then daglige messe scall holde, oc icke aff hoffuetstolen.

6. Item aff thet vox skall man gøre try gode store lyss, som sculle henge i en kerthe[1] fore samme altere, och thee schulle brende the helge trefallighed och sancti Knut till loff, naar messen hollis om alle høgtideghe daghe.

7. Item aff samme vox schall gøres fire gode lyss at ladhe døde brødre oc søstre begaa meth och brende offver therres ligh, eehvar[2] thee begraffves; och hwo thee samme lyss annamer aff alterens kyste oc ber them til anden kirke, vorde thee brodne, gøre them saa hele igen, som han them annamer, oc bethre en mark vox for sin forsømmelse mod gillet; oc ther till schall aldermannen oc lensmen met wor capelan holle ij godhe lyss paa alteret aff gillens vox; naar thesse forscreffne lyss ære ner wt brendhe, tha skal ther gøres andre i steden igen at holle till ewig tiidh. Nar noger broder eller søster dør aff forscreffne broderskaff, tha schal hwer giffue xx skilling til sielegaffve, om saa ær, ath then broder eller søster formaa x mark offver sin gield.

8. Item nar noger broder eller søster dør utenlandz eller innen, tha schall forscreffne aldermann oc lensmen lade bega thet søsken met messer oc vigiliis met xj erlige prester, som capelaner ære i forscreffne kirke, oc tolthe diegnen, och schulle alle brødre oc søstre, som i by ere, atwores oc søghe vigilias oc messer vnder en grot[3] till widhe, uthen noger broder eller søster ær i logligt forfald.

9. Item schall oc alle brødre oc søstre, som i by ære, fylge then døde till grave oc vedh en grot till brødhe.

10. Item hwilchen køpman eller qwinne ther will wordhe wor brodher eller søster, tha skall thet sta till brøderskaps alderman och gilbrødre, om then man eller qwinne er gillet nyttigh, skall tha han eller hwn wordhe brodher eller

[1] *Langebeks Haandskrift har »kirke«.*
[2] *Suhm har »nar«.*
[3] *Suhms Saml. 1, 1, S. 25 læser »gylden«.*

søster, tha skall th*et* alle, i brødh*er*skapet ære, samtykket, och skall ingen worde brodh*er* i for*skreff*ne gildhe ell*er* søster, wthan han setter en wess ma*n* till loffwe*n* for segh, ath ha*n* eller hwn schall fvltgøre brøderskaps skraa och welkore; th*en* wissen skall saa well th*en* rigesthe gøre so*m* th*en* fattisthe.

11. Item haffwe wii alle endregtelige weedtaget, at i th*ett*e gilde till retthe adelgerdh skall were fyritiwe par folk och ey mere, brødre ell*er* søstre.

12. Ite*m* wore th*er* och nogh*er* brodh*er*, th*er* finge en god qwi*n*ne eller jomfrw [1]til ho[s]ffru[1], tha skall th*en* hosffrw ey wordhe wor søster, emeden th*et* tall er fwlt, før en th*er* dør nogh*er* aff brøderskapet, wore och nogh*er* aff brøderskaps søster, th*er* finge en danneman[2], tesgeligest schall och were meth hannu*m*.

13. Ite*m* the kopme*n* hobe brødre och søstre, som haffwe tillfest gillet och wtgiffuet theres igang, som er iij mark och ij mark vox, thee schulle alle sta for hobesysken till saa lenge nogen affdør aff the, som ere i adelgerden, tha skall th*en* først indh, som lengst haffwer biidht, oc skvlle the hobebrødre och søstre ey søge till wor brøderskaps koost till adelgerden, wden the worde sønderlige bodne aff the, som kosten schulle gøre; the schulle allikewell wære delactige aff alle godhe gerni*n*ger, som gøriss i worth brøderskap, ligerviss som the wore fwlle sysken, dogh skulle the søgo(!) alle samsæde aaret igemen wthen till reet adelgerdh.

14. Ite*m* hwilken broder som gaar siisth i for*screff*ne gille, then skall ware alth brøderskapet till, naar the schvlle mødhe till vigili[i]s, messer och steffne och andre gille*n*s ære*n*de, th*en* rige saawell som th*en* fatige, weedh segh sielffwe ell*er* siith vesse bwdh, saa lenge till en a*n*nen broder igaar; saa offte som th*et* fors*øm*mes, bethræ j mark wox.

[1] *Indsat efter Suhms Saml.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 25 har »dawe man«.*

15. Item *the*n mandag nest effter the*n* søndag effth*er* thee helge tre kongers dag[1] tha schall alle brødre oc søstere, som i forskrefne adelgerdh ære, ko*m*me ath affth*e*nen till *sanc*ti Albani kircke till vigilias, oc nar wigilie ære uthe, tha schulle the sanckes i brødh*er*skaps hws oc smage the*res* øll; hwilkens øll, som tha ey fintz gott, tha skal han ell*er* hwn th*et* sielf beholde och flie th*em* th*et*, th*er* gott ær, som th*em* nøyes m*et*, weed en t*ønd*e øll oc een marck vox till wide; oc saa om tisdagh*en* uth*en* alth forfaldh ko*m*me till messerne, ock tha skal wor capelan th*et* saa bestille m*et* søskens capelaner i forskreffne kircke, ath om morgennen, før sex slaar, schall begyndes en messe siwngh*en* for alle cristne siæle for forskreffne alth*ere*, før siw slaar en siwngh*en* messe aff jomfrw Maria och th*er* nest høymessen aff the helge trefaldigheid, oc skal tha alle søsken offre the*res* offer, oc tha skal wor capelan opregne alle døde brødh*res* oc søsth*eres* naffn oc bede gudelige fore th*em*, som th*et* sigh bør, och paa th*en* tisdagh skal hwert par folk i forsk*reff*ne adelgerdh ære, lade holde en messe i *sanc*ti Albani kirke; kwnde the ey soo mange p*re*ster faa th*en* dagh, thaa skall hwert par folk legge en ß[2] i fadet, naar th*et* omgaar, ock th*er* fore skall allerma*n*nen lade holle messer anden dagen.

16. Item sculle sex brødh*ere* oc søsth*ere* gøre brødh*er*skaps kost th*en* sa*m*me tisdagh, oc the skulle flie oss eeld oc liws oc giffue oss gode bøsth*er* oc senap, wilbradh oc en fersk rett, th*er* til steegh, smør oc ost, oc th*em* skal fanges korn aff gildens ok brygge oss th*er* gott øll aff, saa fra*m*t at the wele ey gielde th*er*res wide, som for er rørdh; oc hwo her vt offuer gør enth*en* m*et* flere retth*er* æller m*et* a*n*nen kost, han skal giffue en halff[3] læst øl till wide, oc skulle the sa*m*me brødhre oc søsthre, som kosth*en* gøre,

[1] *D. e. Hellig tre Kongers Dag den 6. Januar.*

[2] *Her har sikkert oprindeligt staaet »grot«, saaledes som der ogsaa læses i Suhms Saml., I, 1, S. 27.*

[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 27 har »j«.*

engen geste haffue th*en* dagh vth*en* alle sex try par folk; bethe thee mere, thaa bæthre th*er* fore eet halfft[1] pwnd vox, vth*en* the hobebrødre oc søstre, som for er rørdh, will nogh*en* biwde th*em*, thaa mwe the th*et* wel gøre.

17. Item om ode*n*sdagen, effte*r* wor brødh*er*skaps kost hawer wærit, schal holles en lage[2] steffne, oc tha schal alle gilbrødre oc hobebrødre søge th*en* steffne wydh en m*a*rch wox till brøde, oc schal man hwert aar kese aldh*er*man oc lensmen aff viij men, som keses i garden, oc the schulle gøre th*er*res eedh, føren thee wtgaa, at thee engen kese wille fore wild eller wenskaph, me*n* then, som the best prøwe kan gild*et* nyttelig worde till aldh*er*man och lensman at wære, fatigh ell*er* righ; sier han ney, ath han ey will wære, bøde modh gilleth en halff[1] lest øøl oc eet pwnd wox oc wære ey frii mere en eet aar, dogh maa man saa well kese the gamble nesth tillforne wæret haffuer, som thee ey haffue warith, om the ære gildeth nyttelige och brøyderschap*et* behaffuelighe.

18. Item sa*m*meledes schal oc keses een kiøpman till scriffuer at wære, som schal waretage wort gesteskod oc a*n*nen gillens tarff; syer han ney, bæthre th*en* brøde, som for er rørdh.

19. Item schal wor aldh*er*man oc lensmen oc andre gildsyschen, so*m* sidhe for gillens pe*nn*i*n*ge oc ræge*n*schaph, togh schal aldh*er*man oc lensmen først legge th*er*res pe*n*ni*n*ge paa bordet effte*r* regenskaph oc i engen maade bliffue th*er* besiddende*s* me*t*; sa*m*meledes skal oc alle gildbrødre oc søstre gøre me*t* there*s* gield for korn ell*er* andhet[3], hwat the plictuge ære till gildet, eller oc eet fult sølpant i steden, om the ey kwnne ko*m*me pe*nn*i*n*ge aff stedh, dogh saa at gillet tagh*er* ey schade th*er* aff the pant; men aldh*er*man skal legge th*em* qwem tiidh fore, som gielden er effter,

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 27 har »j«. »tage«.*
[2] *Suhms Saml, I, 1, S. 27 har* [3] *Her staar »andnet«.*

ath løse therris pant wid then brøde, som i priuilegen[1] findes om gieldh.

20. Item alle the, som bryggere schulle wære, the schulle wære i forscreffne adelgerdh och haffue giort therris kost oc sculle giøre, som andre bryggere haffue i gammel tiidh giort for them, oc aff forscreffne bryggergilde skal wor capelan om torsdagen i fastelawen holle en siwngen messe aff the hellighe trefaldigheid, och tha skal alle syschen søge oc høre then messe och offre therris offer.

21. Item schal wor største høgtiid for wort kiøpmantz altere wære the helligetrefallighetz søndagh[2], thaa schulle oc alle gildsysken søge then messe oc offre therris offer, oc then høgtiidh skal holles aff wort sommerlagh.

22. Item schulle engen brodhers eller søsthers swene eller drenge komme til brødherskaps øøl, føren mellom siw oc otte om aftennindh.

Alle thesse forscreffne article oc wilkore forbinde wii oss met hand oc mwndh, som nw lewe, stadige oc fasthe ath holde wden alle argelisthe eller hielperæde; bede wii alle oc raade wore effterkommere, gilbrødere i forscreffne gilde, at thee fore gutz skyld och therris siæles sallighetz skyld, at thee oc saa gøre, hollde forscreffne schraa oc gutz tiennisthe, som før er rørdh, gudh til loff the helge trefalligheth. Tiill yttermere forwaring oc fasthed, at saa skal holdes tiil ewigh tiidh, tha henge wii borgemestere oc rad i Othens wort statz intzegle oc wii the hellige trefallighetz gilbrødre wort gilles intzegle oc ther till wii alle sancti Knutz gilles gilbrødre wort gilles intzegle nedhen fore thenne skraa. Datum anno, loco *et* die supra dictis.

[Tilføjelse med en vistnok samtidig Haand:]

Item lader aldermand gilbrødre woore tiill steffna for

[1] *Herved maa formentlig sigtes til § 21 i de Artikler, som Kong Hans omtrent samtidig gav Gildet (ndfr. S. 776).*

[2] *D. e. Söndagen efter Pinse.*

nogen gildens tarff, hwilken som icke kommer, hand gielde j marc vox, om thet kand bewises, hand wor tiillwaaredt om afftennen.

114.

1496, 17. Marts. Kong Hans giver Borgermestere og Raad og menige Kjøbmænd i Trefoldighedsgildet i Odense forskjellige Friheder.

Vedtægterne ere trykte efter det samme Pergamenthaandskrift i det store kgl. Bibliotek (Gl. kgl. Saml. 8⁰ Nr. 3664), som er omtalt ovfr. S. 761. En anden Afskrift findes i »Langebeks Saml. om Gilder og Lav« i Rigsarkivet; Langebek har skrevet paa den: »Effter Originalen paa Pergament med et stort hængende Kongl. indsegl for i rødt, blaat og hvidt silke, meddeelt af Hr. Just R. Gram. Hafn: d: 1 Junii 1735«. Det originale Brev, der nu synes tabt, er benyttet af Jacob Bircherod († 1737) ved hans Afskrift, der er trykt i Suhms Saml. 1 R., I, S. 29—36; han oplyser, at det fandtes »paa Odense Byes Raadhuus heelt og holdet og vel conserveret med Kongens store Sigill under«. Det er ham imidlertid »umuligt her med danske Bogstaver at følge den gamle Stiil«. Han har, som det af de ndfr. givne Noter vil ses, ikke helt kunnet læse det, hans Gjengivelse er flere Steder meningsløs. Hans »egenhændige Udkast« er bevaret i det store kgl. Bibl. (Ny kgl. Saml. 8⁰, Nr. 186) i det samme Manuskript, som udførligt er omtalt ovfr. S. 761 ligesom Manuskriptet i Kallske Saml. 8⁰ Nr 665, der indeholder en Afskrift af Bircherods Manuskript. — De ndfr. tilsatte Paragraftal findes ikke i Haandskrifterne.

Wii Hanss meth gudz nade Danmarcks, Norigis, Vendis och Gotis konnig, vduald konnigh till Suerige, hertugh vdi Slesuig oc vdi Holsten, Stormarn oc Ditmersken hertug, greffue vdi Oldenborgh oc Delmenhorst gøre alle vitherligh, at wii aff wore sønderlege gunst oc nade haffue wnth oc giffuit oc met thette wort obne breff wnne oc giffue wore kiære vndersatte borgemestere, raad oc menige købemen, som ære vdi the hellige trefaldigheidz gilde vdi Othens, swodane preuilegier oc friiheyder, som her efftir screffuit staar.

1. Først at engen dreng, som køpmann well worde

vdi Oth*e*ns, skall[1] ey[2] intagis i thette hellig trefoldigheidz køpementz gilde, føre han ær xv aar ga*m*mel oc haffuer thient køpemen i Othens vdi two el*l*er try aar, oc scall ey sted*e*s swoda*n*ne nykømemen[3] at købslaa fore th*e*m sielffe, føre æn the haffue tillfesth them i for*skreff*ne gilde oc vdgiffuit fire mark rede pe*n*nige till gildet oc en mark wox oc giorth sin eed swo, at han skall giøre preuilegien fulth wed alle sine article, so*m* hwn inneholler, oc wære sine oldermen oc lensmen hørige oc lyduge i alle gild*e*s bud oc retferduge ærende; skall ey helder ny køpmen indtagess i for*skreff*ne gilde, met my*n*næ æn han haffuer[4] xxx mark frii pennige vden gield oc vederlag at købslaa met, oc th*et* hans[5] eyget gotz ær; oc før han swo intagiss wdi gildet, scall han holde thet met sin eed fore fire gilbrød*e*rre, som skwlle wære sionessmen[6] at besee hans gotz oc pennige, at thet ær hans ret eyget gotz vden gield oc vederlag, oc the iiij brødere skvlle owerweye, om th*et* gotz ær swo møget, som preuilegien innæholler; findz th*et* gotz tha mindre, bliffue vden gildh*et* oc ey købslaa fo*r*e sig sielffue, føre æn[7] hanss gotz oc pennige ær swo got, som forskreffuit staar.

2. It*em* scall engen, so*m* køpman wel wordhe i Oth*e*ns oc haffwer tillfo*r*en thient met køpmen i Oth*e*ns i try aar, som fo*r*e ær rørdt, hwath helder han giffter sigh her ind, eller han kommer aff købsted eller aff land oc well fa*r*e her ind at boo fo*r*e købma*n*, scall han haffwe ith got rychte oc bewiisnii[n]ger th*er* paa, oc at han ær vforborget oc ær wederhettingiss[8] tiill tresinnæ tywge mark, hans ret-

[1] *Tilskrevet over Linien og findes hverken i Langebeks eller Birchenrods Afskrifter.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 30 har »og«.*

[3] *Langebek og Suhms Saml. har »ny købemen«.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 30 har »giver«.*

[5] *Herefter har Langebek og Suhms Saml. Ordet »ret«.*

[6] *Suhms Saml. I, 1, S. 30 har »Synsmænd«.*

[7] *Her indskyder Suhms Saml. I, 1, S. 30 »de syne fornevnte«.*

[8] *Suhms Saml. I, 1, S. 30 har »vederheftig«.*

the eyget gotz, vdhe*n* gield, som han well hethe[1] sin eed wed fo*re* siønes men, at købslaa met, han scall først feste till gildet oc giffwe strax iiij mark fo*re* sig till gildet oc ij ma*r*k wox oc the*r* till iiij mark sa*m*me dag, fo*re* han ey tillfo*re*n haffde thient met[2] køpmen vdi Oth*e*ns i try aar, oc ey før køpslaa, fo*re* æn han haffwer swo festit sig i gildet, swo framth han well ey vmbære th*et* gotz, han køber oc seell, halffuedelen till oss oc halffuedelen till byen.

3. It*em* scall engen køpmen wære i gildet, met my*n*næ en ha*n* scall wæræ gildbroder vdi sancti Knudz gilde[3], fo*re* thii at om noger gildbroder trengd*es* paa loff, tha maa ha*n* werge sigh met setthe hand[4] oc ey ythermer*e* beswagre[5] sig eller syne gildeb*r*ødere ther meth.

4. It*em* haffwe wii oc wnth oc giffuit friiheid oc[2] preuilegie ther paa, met th*et* at [6]thess bethr*e* øøll[6] scall find*es* i Othens, at the, som køpmen ære, mwe bruge brygerii[7] oc øøll at brygge till saale, fo*re* thii at the ey[8] andre embithe kwnne, oc [9]her efftir[9] scall engen brygge øll tiill saale vden theriss hwss el*l*er i kroene at sende, vden the alle eneste, som i køpmentz gilde ære oc ey andre embithe kwnne, oc hwer embitzmen bierge sig aff sith embithe, som han best kan, oc brygge till sit eyget behoff oc i engen made vd at sende eller at sellie vdhen i siit eyget hwss; skwlle oc engen embitzmen noger køpmantzskab driffwe eller købe vdh*e*n thet, the behoff haffwe till theriss embithe.

5. It*em* well oc noger embitzmen ey lade sig nøwe

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 30 har »sette«.*
[2] *Er skrevet to Gange.*
[3] *Se om St. Knudsgilde i Odense ovfr. S. 259.*
[4] *Jfr. Kristiern I's Privilegium for Odense af 1477 § 2 in fine (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love V, S. 206).*
[5] *Suhms Saml. I, 1, S. 31 har »besværge«.*
[6] *Suhms Saml. I, 1, S. 31 har »dets Borgerval«*
[7] *Suhms Saml. I, 1, S. 31 har »Kioberie«.*
[8] *Suhms Saml. I, 1, S. 31 har »og«.*
[9] *Suhms Saml. I, 1, S. 31 læser »have«.*

met sith embithe men will bruge øøllsaalle oc anden køpmantzskab, ha*n* skall owergiffwe siit embithe oc thet ey bruge oc gaa i købmentz gilde oc nyde swo all th*en* friiheit, gildet haffw*er*; well han icke thet giøre, tha wære forbroeth thet, ha*n* swo køber oc sellier, halffue[1]delen till oss oc halffuedelen till byen.

6. It*em* engh*en* gildebrød*er*e scall bruge fremit mentz pe*n*nige ell*er* gesthe penni*n*ge, swo fra*m*pt the ey skwlle wære forbrodne oc th*et* gotz, for*e* th*em* kiøbis, som stadzretten inneholl*er*[2].

7. It*em* scall[3] engen gildebroder faa embitzmen siine pe*n*nige at købslaa meth eller ath kiøbe noger kiøbmentzskap, skindh eller hwder eller anneth slicth aff embitzme*n*ne*n*, som køpt ær till fo*r*eprang, swo frampt at th*en* køpme*n*sskap oc pe*n*ninge skwlle ey wære fo*r*ebrothne till oss oc byen, oc ther till bødhe en t*ønde* øll oc ij mark wox emod gildet.

8. It*em* scall oc enge*n* gilb*r*oder vdføre nogen køpmansskab fo*r*e embitzmen till Tysskeland; hwo th*et* gør, bethr*e* th*en* brødhe[4], som fo*r*eskreffuit ær.

9 It*em* hwilket gildesysk*en*, som annet giør forkiøb ell*er* kiøber i byen vdh*en* the tegen, som forwiisde ære, eller theriss budh, som loglig bewiises kan, bødhe en t*ønd*e øll mod gildet oc en mark wox och emodh borgemest*er*e oc raad oc wor*e* embitzmen, som stadz willkoor inneholler[5].

10. It*em* engen gilbroder scall anderled*is* køpe noger køpens[k]ap, som almyndelig ær, æn som them forwiises oc theriss bud aff borgemestere, raad oc gildens alderman.

[1] *Her staar »hafflue«.*

[2] *Kristoffer af Bayrens Stadsret for Odense 1443, III § 14 (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love V, S. 150 jfr. S. XXIV og XXVI).*

[3] *Er skrevet to Gange.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 32 har »bøde den Eøde.*

[5] *Kristoffer af Bayrens Stadsret for Odense 1443, IV § 17 (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love V, S. 155 jfr. S. XXIV og XXVI).*

11. Item hwilcken gilbroder, som wdfarer aff Othens oc ind i a*n*nen køpstede at boo oc vdhe ær aar oc dag oc løster siden igen at ko*m*me, ha*n* [1]skydhe sith skoeth oc skiell[1] oc winne sit gilde igen, som fo*r*e ær rørd.

12. It*em* engen gilbroder eller ha*n*ss bud maa eller scall bere swerd el*l*er spywd, øxer, korder, swiitzsere[2], striidzha*m*mer eller a*n*ner sliige waben thiil theriss gild*es* gard m*et* widskab eller fo*r*eacht at wele skade siin gilbroder th*er* met wed en halff lest øøll oc eth pund wox till brøde; skeer thet at woede[3] oc ey met fo*r*eacht, bøde j[4] tø*n*de øøll oc en mark wox.

13. Item engen gilbroder met annen eller flere gøre samling imod siine borgemestere, rad, olderman, leensmen eller emod noger siine gildbrøder met wilge ænthen medh ord, raad eller gerni*n*ger innen theriss gild*es* gard eller vden, met thet at han eller the welle noger ma*n* skade liiff eller lymme, gotz eller penni*n*ge, heder [eller][5] ære; hwo thet gør, wære troeløse moth siine borgemester*e*, raad, olderman oc siine gilbrød*er*e oc ther till bødhe j[4] lesth øll oc eth pund wox emod gildet oc siden ey wær*e* sit gildhe nermer*e* æn alle gildebrød*er*e tycke oc ther effth*er* ey wære betroet till noger borgemester*es*, radz, stadzens eller oc noger gildens ærinde efftir the*n*ne dag.

14. It*em* findz oc noger gildsysken, man eller qwi*n*ne, th*er* anne*n* fortall eller befører innen theriss gild*es* gard eller vdh*en* met noger tale, som the ey siden wele tillstaa, oc ey kan finess i sanningen, eller noger annen bespotelse, som [ey][6] logelig bewises kan, ha*n* bødhe en tø*n*de øll oc j mark wox emod gildet.

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 32 læser: »skylde sin skat og skyld«.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 32 læser »schutzer« og »eller« istedenfor »øxer«.*

[3] *Her staar »worde«. Suhms Saml. I, 1, S. 32 har »af Vrede«.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 32 har »en«.*

[5] *Indsat efter Langebeks Afskrift og Suhms Saml. I, 1, S. 32.*

[6] *Indsat efter Suhms Saml. I, 1, S. 33.*

15. It*em* hwo som owerløber olderman, lensmæn [1] for*e* gild*es* torffue oc beste skyld[1], bøde ij tønder øll oc ij mark wox; gør ha*n* thet noger siin gilbroder, for*e* hwat som helst [2]sag, thet ær[2], før*e* han haffwer kiærdt siin bryst for*e* olderma*n* paa fastne steffne, bøde j tønde øll oc en mark wox.

16. It*em* spilder noger man gild*es* øll met wilge, oc noger [3]dricker annen stor*e* stob eller skoelæ[3] till mod annens wilge emodh gwd oc naturen aff owerdadigheit eller sidder lenger om afften, æn clocken x[4] slaar, vth*en* ther*iss* olderma*n* [5]th*em* th*et* loffwer[5], bodhe en ma*r*k wox for*e* hwer tiid; hwo som sig forbryder i gildet i nogen sagh, thet gildet ey inneholder, ellær hwo som hosbonden eller gildzgarden skade [6]ellær vførmer[6], th*en* skadhe scall staa till alderma[n]tz oc viij gildebrøder*es* ticke [7]oc rettiss, som stadz ret[8] inneholler.

17. It*em* findiss oc noger gildbroders dreng, som bryder, tha bethr*e* ha*n*s hosbonde [then brøde eller hosbonde*n*] plichte hannom efftir viij gildebrøder*es* ticke[7]; sa*m*mele*des* scall oc wær*e*, om noger giffuer annen pvsth eller hardragh.

18. It*em* scall engen doble eller lege wartawell[9] i gild*es* hwss widh en tønde oll oc j ma*r*k wox till widhe.

19. It*em* hwilken gilbroder eller gildsyster, som kaller a*n*næn skalk, tywff eller forredde*re* eller nogit a*n*nit slicht,

[1] *Disse Ord findes ikke i Suhms Saml. I, 1, S. 33.*

[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »det sig er«.*

[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »trykker anden stor stød« og overspringer »eller skoele«.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »5«.*

[5] *Suhms Saml I, 1, S. 33 har »den, det over«.*

[6] *Mangler i Suhms Saml. I, 1, S. 33.*

[7] *Slutningen af § 16 og Begyndelsen af § 17 ere tilskrevne paa et indskud: Stykke Pergament, men i dette Indskud er, som det ses af Langebeks Afskrift og Suhms Saml., igjen glemt de i Klammer satte Ord.*

[8] *Kristoffer af Bayrens Stadsret af 1443 vel nærmest Kapitel VI (Kolderup Rosenvinge: Gl. dske Love V, S. 162 jfr. S. XXIV og XXVI).*

[9] *Mangler i Suhms Saml. I, 1, S. 33.*

ther ære paagielder, eller noger gildsyster vqvemmeligh thalær till annæn, eller then annæn[1] trænger then annæn aff sit sede, eller then ene well vphøyge sig ower then annen aff overdadighed ower[2] then, ther swo fulth haffwer giort i laweth som hwn oc swo well[3] ær kommit till alder, hwilcken, som her emod gør, bøde en tønde øll oc j mark vox tiill gildet fore hwer tiid.

20. Item hwo, som skyder sig fran sin oldermann oc gilde fore noger sag oc till radehwset eller byting fore borgemestere oc raad, ther herreskabss sag[4] ey rørær, taber han ther siin sagh, bøde en halff lest øll oc eth pund wox.

21. Item findes oc noger gilbroder, som annen gilbroder gield skyldug ær, tha skall then gielbroder ey kiæres tiill tinge ellær raadhws, før en then sag, han hanteret, ær fore gildes oldermann oc aldermannen legger hannom qwem tiid fore, som gielden ær efftir, then broder at betale; well han icke tha bethale then gield ved then tiid, hannom ær forlagdt, om han thet foremaa, tha scall alderman forbywde hannom sit gilde oc ey lade sit wi[n]dhuwe vp eller kiøbslaa, føre æn han haffwer bethaleth swodanne gield wed ij tønder øll oc iiij mark wox tiill brøde, vdhen swo ær, at han kan [5]talith i theres mynne[5], som han gield skyldug ær.

22. Item wele wii ey tilstede, at noger kiøbmen eller theres drenge skwlle gaa pa landith oc gøre landkiøb; dierffues ther nogher emod at gøre, tha haffue vii[6] giffuit wor embitzmæn fwldmacht at tage fran them, som swo kiøbe, hwess the haffue met at fare.

13. Item scall engen køpman kiøbe noger fremmede

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »den eene«.*
[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »eller«.*
[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »skal«.*
[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 33 har »Selskabs sig«.*
[5] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »tale i Talsminde«.*
[6] *Mangler hos Langebek ligesom i Suhms Saml. I, 1, S. 34.*

kiøbmenthne(!) heste[1] till vdhen the, the haffwe paa theres eygne[2] stalle oc køpt fore theres eyne penninge; hwo her emod gør oc thet bewiisligt ær, bøde en tønde øll oc en mark vox mod gildet; engen fremmeth kiøbman scall købe [3]eller selie hær[3] i ret frii market, føre æn byklocken gaar, som i ander købsteder ær, oc engen selie[4] efftir tridie dagen, naar klocken gaar[4]; hwo thet gør, [s]taa wor byfoget, borgemestere oc raad till rette ther om, som stadzretthen inneholler[5].

24. Item scall engen fremmede kræmere, vdhen the haffwe thet meth wore mynne, staa her vde [6]nermere fore jwell eller poske æn[6] xiiij dage oc ey innen xiiij[7] dage efftir forskreffne tiider.

25. Item scall hære[8] ey helder engen fremmede kremmer ellær theres bvd gaa om byen till closter eller anner stedz met theres køpmenskab nogen tiid pa aaret, men welle the staa her vde tiill marcket met theres gotz, stande iij dage oc ey mere.

26. Item sculle engen fremmede køpmen selie salt, staall, tyskt øll, høer, hamp eller annet slicht[9] gotz vden wedh heelæ oc halffue skippund, hele oc halffve lester, hvmble wid tremmet[10], borger lærit i bollthe, kledhe i hele støcke vden i reet friiet marcket; hwilke købmen som komme met growe secke hvmble, staa vde i tree dage, som gammell ær sidwane, oc giffve vd med stadz mal[11] af bys-

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »Kjøbmænds Gieste«.*
[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »Vegne«.*
[3] *Disse Ord mangle i Suhms Saml. I, 1. S. 34.*
[4] *Dette Ord mangler i Suhms Saml. I, 1, S. 34.*
[5] *Se Kristoffer af Bayrens Stadsret for Odense 1443, III § 11 (Kolderup Rosenvinge: Gl. dske Love, V, S. 149 jfr. S. XXIV, XXVI).*
[6] *Disse Ord mangle i Suhms Saml. I, 1, S. 34.*
[7] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »8«.*
[8] *Saaiedes Langebek, Haandskriftet har »han« ligesom Bircherod; Suhm udelader Ordet.*
[9] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »slags«.*
[10] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »Trennet«.*
[11] *Suhms Saml. I, 1, S. 34 har »Vall«.*

sens bvdh wid werd, som gotzet ær got efftir, oc wordher satth aff kiøbmentz olderman oc stadzens kiempmener, swo at then sker swo wæll skiell, ther kiøber, som then ther sell.

27. Item scall engen fremmed køpman, [som] gotz haffwer at sellie, søge anderstedz till herreberg en till køpmentz, som i forskreffne gilde ære, om han well seelie siit gotz, fore thii[1] the skvlle vnderwiise them stadzens leglig-heit[2], at the ey skvlle forsømme theriss gotz.

28. Item scal oc engen køpmen hær i byen eller fremmede sellie theres gotz fore goth, som onth ær, oc ey paa thet marcket, som got gotz pleyer at sellies; hwo thet gør, haffwe forebroeth thet gotz, han swo sellier.

29. Item scall ey føres vrydde fore noger køpmentz booligh met wogne, tymberwerck eller annet slicht, at forspille them theres køpmantzskab fore, men ther om scall swo holdes, at all tymber werk, leerkaar[3], treskow, sald[4] korffue, troffu[e] oc øllkaar skwlle holdhe theriss marcket paa Flackhaffwen; fisk oc sild, flesk oc koekiød[5] skwlle holde theres marcket fra the owersthe fiskebencke oc till the nederste; [6]vntt gotz[6] oc thet. ey ware gotz[7], skwlle holde theres marcket wid helligestis oc wid tinget.

30. Item maa alle gester oc wore køpmen frii køpslaa met hwer annen i theres gildes hwss, nar them lyster[8]; hwilken man, som kiøber noger tingh vdhen køpmentz gildes hwss eller vdy gildes hwss oc dricker leye kiøp ther paa, tha scall han holde kiøb.

31. Item findes noger aff gildbrødere, som tillsteder siine gester i siit hws at kiøbslaa emod noger tesse article,

[1] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »for den«.*

[2] *Her staar »regligheit«, hvilket ogsaa Bircherod har.*

[3] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »Leer, Faar«.*

[4] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »Sold«.*

[5] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »Faarekiød«.*

[6] *Disse Ord mangle i Suhms Saml. I, 1, S. 35.*

[7] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »got«.*

[8] *Her staar »lyrster«.*

som th*e*nne p*r*euileg*ie* inneholler, oc ey adwarer siine ge-ste*r*, at swo ey maa wær*e*, ell*er* ey[1] tilsiger siin olderm*an* ell*er* lensman, at swo skier, at th*en* gest, som swo kiøb-slaar emod hanss wilge, ha*n* bødhe en t*ønde* øll oc en[2] marck wox emod sith gilde; men døll han th*et*, om han weed[3], at swo ær skeet, werie seg m*et* setthe han[d] aff siine gilde brødere.

32. It*em* ær th*et* swo, at noger gilde brødere haffue misth sit gotz tiill siøes ell*er* tillfalder a*n*nen owerfallend*es* skadhe, swo at fattugdom slaes ha*n*num till, paa th*et* at han ey [scall][4] bedhe sit brødh, men tess bethr*e* at bliffwe wid siin bieringe, tha skvlle alle gildebrød*er*e, hwer wid sig, efftir som han formaa, gø*r*e ha*n*num en mwgeligh hielp efftir oldermantz oc gildebrøders tycke; ær han ell*er* hwn swo woenmechtugh eller saa armæ, at the [5]ey kwnne th*em* bierge men[5] bede theriss brød fo*r*e gwtz hielpp, tha skwlle alle gildesyskene, thet forma, hielpe th*en* gildebroder ell*er* søsth*er* meth eth maltiid om dagen i the hellige trefoldig-heitz æræ, swo lenge thet leffuer; oc hwilket syskent, som fatugt ær oc affgaar oc ey fo*r*emaa [nogen][6] seele gaffue[7] at giffue, tha skall olderman i gildet lade th*et* sysken begaa meth gildens pe*n*nige i alle madhe, som ther*es* wilkaar ær.

33. It*em* welle wii oc ey, at noger vdlendiske købe-men skvlle ligge oc køpslaa her vdi Oth*e*ns lenger æn eth aar, vdh*en* han giffter sigh innæn sa*m*me arssdag ellær oc setther wederhettinge*s*[8] borgen, at ha*n* will bliffwe her i byen tiill stede.

34. It*em* haffve wii oc bewaritt hoss oss oc wo*r*e

[1] *Her staar »oc.«*
[2] *Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »3.«*
[3] *Her staar »thues«; Suhms Saml. I, 1, S. 35 har »veed.«*
[4] *Langebek har dette Ord.*
[5] *Disse Ord mangle i Suhms Saml. I, 1, S. 36, der desuden istedenfor »men« har »maae«.*
[6] *Langebek har dette Ord.*
[7] *Suhms Saml. I, 1, S. 36 har »hielpe gave«.*
[8] *Suhms Saml. I, 1, S. 36 har »vederheftig«.*

efftirkommere konniger i Danmark macht oc krafft thenne preuilegie oc friiheider at formere oc forebedhre, efftir som behoff gøres, oc wor oc kronenn ret oc rettugheid, hware hwn i noger thesse forskreffne article kan falle, i alle made vforsømmet, forbywdendes alle, ehwo [the][1] helst æræ eller wære kwnnæ, oc særdelis wore fogede oc embitzmen forskrefne wore borgemester, raad oc menige køpmen, som æræ vdi the hellge trefoldigheidz gilde hær i Othens, her emod at hindre, hindre lade eller vdi noger made at vforretthe, wnder worth hyllest oc nade. Giffuit udi Othensse sancte Gertrudiss[2] virginis dag aar efftir gwdz byrd twsind fire hwndrit halffemtthe sinne tywge pa thet setthe. Vnder wort secret.

Dominus rex per se referente domino doctore Petro Alberti[3].

115.

1497, 25. Jan. Kong Hans begrænser forskjellige af de Kjøbmandsgildet i Odense givne Friheder.

Brevet er trykt efter en i Rigsarkivet bevaret Afskrift (Langebeks Samling om Gilder og Lav), under hvilken der med Grams Haand staar skrevet »Th. Br. Birch[erod]«. Afskriften henføres herved til Professor Thomas Broder Bircherod († 1731).

Wii Hansz med g[uds] n[aade] Dan[marks], Norg[es], Vend[es] og Goth[es] kon[ing], udvald k[oning] til Sverrig etc. Giøre alle vitterligt, at wii af vor synderlige gunst og naade, ogsaa for vor kiære almue og menigheds i vor kiøbstæd Odense beste bestand og forbedring have udtolket og i bedste mening udtrygt nogle puncte og article, som schreffne stande udi den privilegie[4], vi kjøbmænd der

[1] *Langebek har dette Ord.*

[2] *Saaledes Langebek. Her staar »Gerturdiss«. Det er hendes Dag den 17. Marts.*

[3] *Disse Ord ere bevarede i Langebeks Afskrift, Haandskriftet har dem ikke.*

[4] *Af 17. Marts 1496 (ovfr. S. 770).*

sammestæds tilforne givet have, som denne her vor privilegie vedhængde ære.

1[1]. Først hafve vii undt og tilladt, at menige allmue udi Odense mue brygge øll til sæle at sælge udi deris egne huse met there egne gieste og there naboer i kannetal, tree eller fire, om thet them behoff giørisz, og heele tønder at sænde udi derisz og udi derisz svennisz laugszhuusz, dog ingen allmindelig øllsaell at holde, daglig tønne efter annen ud at selge i kandetall og icke heller ingen heele tønder ud at selge eller i kroe at sende.

2[2]. Item maa og skal menigheden herberge fremmede giæstæ og kiøpmendene og kiøbe og selge friit med dem til therisz embetz og gards behoff, som køpmændtz privilegier inneholder, dog saa at kiøpmannen loglig atvare og tilsige borgemestere og byfoget, hvad godtz de have at selge, og schal hver embetzmand bierge sig aff sitt embed, som hand best kand, og ingen anden kiøpmandskaff bedrive kiøpmennene til skade og forfang ydermere, end som føre er rørt.

3[3]. Item skulle vor borgemestere og raad have vor allmue og menighed til elskelighed og kierlighed, ey hade eller uforrette dem i nogen maade. Skal og sameledisz allmuen og menigheden være vore borgemestere, raad og byfoged hørige og lydighe og ey opsette dem imod dem at giøre nogen samling eller skade paa at føre udi nogen maade. Findisz her nogen brødelig udi merckeligen, tha ville vii selve rette derover, som vedbør.

4[4]. Item naar nogen oldermand skal keeses i embe-

[1] *Jfr. ovfr. S. 772 § 4.*

[2] *Jfr. ovfr. S. 778 §§ 27 og 31.*

[3] *Jfr. ovfr. S 774 § 13. Kong Hans udtaler 1495, at der har været Tvedragt og Uvilje i Odense mellem Borgemestere og Raad paa den ene Side og Menigheden paa den anden Side (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love, V, S. 213).*

[4] *I Kong Hans' Privilegie omtales ikke Oldermandsvalget; men derimod i Lavets Skraa ovfr. S. 768 § 17.*

thet, tha schulle gildebrødrene keese then, som the kunne prøve embedet nyttelig kan være efter borgemesters raad og samtycke, og den oldermand schal giøre borgemestere sin eed udi suo maadhe, at hand schal være sine borgemestere hørig og lydig og sit embede troschyldig, svo thet hansz brøst ey skal findisz imod osz, byen eller embed.

Forbydende alle, hvo de helst ere eller være kunne, og særdelisz vore fogeder og embetzmend fornefnte vore kiære allmue udi Othense herimod at hindre, hindre lade eller udi nogen maade at uforrette under vor hyllest og naade. Givet i Odense s[anc]ti Pauli convers[ionis] dag[1] aar MCDXC septimo.

116.

1499, 7. Septbr. Erkebiskop Birger af Lund stadfæster de af hans Forgængere de greifswaldske Kjøbmænd i Rönne givne Privilegier.

Trykt efter C. Gesterdings »Erste Fortsetzung des Beitrages zur Gesch. der Stadt Greifswald«, 1829, S. 59—61.

Nos Birgerus[2], dei gratia archiepiscopus Lundensis, Suecie primas et apostolice sedis legatus, tam futuris quam presentibus constare volumus evidenter, quod anno domini[3] incarnationis MCD nonagesimo nono in profesto nativitatis Marie virginis gloriosissime[4] pro parte mercatorum et kopmannorum de Gripeswold, terram nostram Borndeholm tempore capture alecum visitantium, ac aliorum aliquorum ipsorum, per temporum vicissitudines moram trahere solentium, per venerabilem virum, dominum mag[istrum] Johannem Bylzemann, sacre theologie baccalaureum ac nostre ecclesie Lundensis canonicum, certas litterarum copias no-

[1] *D. e den 25. Januar.*

[2] *Her staar »Vigerus«. Birger Gunnersen var Erkebiskop i Lund 1497—1519.*

[3] *Her staar »domice«.*

[4] *D. e. den 7. Septbr.*

strorum predecessorum, dominorum Nicolai, Magni et Petri [her følge de ovfr. S. 533, 535 og 558 trykte Breve fra 1378, 1380 og 1412] ulterius privilegia et libertates continentes iis gratiose datas et indultas, presentari fecerunt, quarum vera originalia, predictorum nostrorum antecessorum sigillis sigillata, salva et illesa se vidisse et legisse indubie affirmat, quas dictas copias nobis sic presentatas nostra sub bona custodia reservamus. Inde predictus dominus Johannes Bylzemann nobis instantissime supplicavit, ut eadem privilegia, ipsis indulta, gratiose dare, admittere et confirmare dignaremur. Nos ergo quatenus eo frequentius predicti mercatores et kopmanni nostram predictam terram Borndeholm cum suis mercantiis et mercimoniis incipiant visitare et voluntatem ibidem habitandi et permanendi sperantiam peterent et optarent, quando se magis privilegiis indultos et gratiis senserint insignitos parti eorum privilegiorum assurgentes, eorum aliqua perstringendo ac aliqua ampliando et de illis, quod dicitur: una quevis domus in Rothna sit ipsis pro tributis impositis et imponendis exempta, in qua secundum temporis exigentiam congregari poterint: id hoc modo admittimus, quod quilibet predictorum in signum dominii nobis et nostris successoribus unum bonum album monete Lubicensis expedite tribuat annuatim. De emenda autem et excessibus ita intelligi volumus, quod quando enormis et gravis lesio facta fuerit, puta per homicidia vel membrorum mutilationes, pro his et consimilibus excessibus nobis, nostris successoribus et nostris advocatis emendam penitus reservamus; de levi autem injuria et emenda fiat, prout in privilegiis expressum est. Hoc tamen ex speciali gratia annectentes cum captura alecum pertransierit et boscidia ad tempus Michaelis completa et efficaciter terminata fuerit statim post thelonia nostra solita ibidem soluta cum ea justitia, que de jure debetur nostri advocati pro tempore existentes ipsos kop-

mannos et mercatores domicilia et loca propria repetere volentes non impediant quoquo modo, justitia nostra et incolarum nostrorum ibidem in eorum privilegiis expressa, antiqua consuetudine prescripta et servata moderna libertate eis data, specialiter salva. Ut autem hec firma et inviolata perpetuo robore permaneant, mandamus omnibus et singulis nostris advocatis modernis seu pro tempore constitutis sive constituendis, qvod predictos mercatores et kopmannos super hujusmodi privilegiis et indultis vexare, gravare, impedire aut molestare aliqualiter non presumant, prout nostri favoris offensam duxerint evitandam. Datum Lunden anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono, prout premittitur, nostro sub signeto presentibus inferius appenso.

117.

1503, 9. Oktbr. Svendborg Bytingsvidne, om at en Halvgaard i Byens Møllegade tilskjødes St. Anna Lav d. e. Kjøbmændenes Kompagni.

Trykt efter det originale Pergamentbrev i Provinsarkivet i Odense. Seglene, der skulde være under det, ere afrevne. — Sst. findes to andre Pergamentbreve, der angaa Lavet. Ved det ene af 10. Novbr. 1502 overdrager Knud Bysvend og Hustru Gildet deres Hus for deres Sjæles »bestannylse«. Det andet er et Svendborg Bytingsvidne af 25. Juni 1526, hvorefter Skomager Jens Madsen og Hustru skjøde St. Anna Lav og Alter deres Ejendom; Lavets Oldermand paa denne Tid var Raadmand Mattis Perssøn.

Wii effther*screff*ne Hans Krog, biffoget i Swinbo*r*igh, Jep Engel, Hans P*er*ssø*n*, radme*n*, Hans Brictis*øn*, foget po Ørckel, Cla*us* We*r*kmeste*r*, Gre*g*ori*us* Albe*r*tsz*øn* burge*re* gøre viderlicth m*et* th*ette* vorth obne b*r*eff aar effth*er* gudz biurd m d 3⁰ th*en* ma*n*dag nest effter s*anc*te Birgitte vidue

daw[1] tha var skecket for oss po Swineborg*is* biting beskede*n* ma*n* Nis Esb*e*rnszø*n*, radma*n* oc allerma*n* i *sanc*te Anne law, huilke*n* th*e*r bedd*es* oc fech eth folt tings vithne aff viij trofaste dandeme*n*, so*m* vor*e* Velat*es* P*e*rszø*n*, Hans P*e*rszø*n*, And*e*r*s* Bag*e*r, And*e*r*s* P*e*rszø*n*, Jep Glarmest*e*r, Jep Stey, Hans Reff oc Jep Laur*is*sø*n*, huilke for*screff*ne viij me*n* alle samd*re*ctelige vithnet for oss paa ther*es* gode tro oc sani*n*gens ordh, th*et* the sa*m*me daw hørde och sowe, th*et* Oluff Keryrth radma*n* ibid*em* stodh h*er* indh*e*n iiij stode[2] m*et* sin frii villie skøtte, vntthe oc oppelodh fra seg oc sine arfinge oc til for*screff*ne Nis Esb*e*rnszø*n* po *sanc*te Anne alter*es* vegne, so*m* køffma*n*ne kompany oppeholle, sindh halluff gord oc g*r*undh, so*m* ha*n* sielff nw yboer i Møllegade ligend*es* mellu*m* Nis Edh*e*r oc Jess G*ir*ckesø*n*, so*m* the nw ybo, m*et* all for*screff*ne j gordz r*e*tte tilligelsse wdii hwss, i jordh, i lenge*n*, i bredh*e*n, intth*et* vndertag*et* vdh*e*n th*e*n kircke jordh østh*e*n nede*r* i gordh*e*n och th*e*n[3] jordh, so*m* ligger til th*e*n lille boligh nordh*e*n oppe, til for*screff*ne althe*r*e ath haffue, nyde, b*r*vghe och beholle til ewindelige eye, eghe skullend*es* til gudz tienesthe m*et* so skel, ath th*e*r skal holles aff for*screff*ne j gordh en messe huer vghe gud til loff oc *sanc*te Anne til ewigh tiidh, och skal allerma*n* oc leenssme*n* i for*screff*ne *sanc*te Anne law i køffma*n*ne kompany th*e*n for*screff*ne messe ladhe holle oc oppeber*e* husslejen th*e*r til aff for*screff*ne halluff gordh, so*m* the ville swar*e* for gudh; oc er th*et* so, ath th*e*n messe icke holles, so*m* fore*s*c*re*ffu[e]t staar, tha skal Oluff Keryrt neste f*r*ender macth haffue ath legge hende andersth*et* til eth alter*e*, so hwn holles kandh, oc skal for*screff*ne Oluff Keryrth oc ha*n*s hus*tr*v Ma*r*ine haffue for*screff*ne j gordh quith oc frii ther*es* leffs tiidh oc sidh*e*n quith oc frii igh*e*n til for*screff*ne alter*e*,

[1] *D. e. den 9. Oktbr. Birgittes Dag den 7. Oktbr. faldt 1503 paa en Løverdag.*

[2] *D. v. s. Stokke.*

[3] *Er skrevet to Gange.*

oc vel ther nogel aff Oluff Keryrtz neste frender haffue forscreffne j gord i leye effther theres dødh, tha skulle the vere hanum næsth for skellighet. Item tilplicthet Oluff Keryrth segh oc sine arffinge at frii, frelse, hem[ble och][1] follelige tilstaa forscreffne sancte Anne altere forscreffne j gordh, som forscreffuet staar, for hwer mantz tiltall vdhen for aarl[ig jordskyld oc s]kath[1], oc vor forscreffne j gordh lowlighe logbuden iij samfelle tingh. Til vithnesburdh, ath so er vithnet for oss, [thet vithne][1] wii forscreffne met vore indcegle hengendes nedhen fore thette vorth obne breff.

118.

1504, 18. Marts. Kjøge Bytingsvidne om et Stykke Jord liggende ved det tyske Kompagnis Lavshus dér i Byen tilskjødet Lavet.

Trykt efter det originale Pergamentbrev i Provinsarkivet i Kjøbenhavn; af dets sex Segl mangler et. — Sammesteds findes to andre Pergamentbreve vedrörende Kompagniet. Ved det ene, dateret 9. Febr. 1478, tilskjødes der »wor frwe compeni altare i Køghe till messernes opholdelsæ« et Hus i Byen; Kompagniets Oldermænd ere »Niels Perssøn ok Matis Andhersøn, som kalles Visendorp«. Ved det andet, dateret 26. Febr. 1512, bortfæstes et Kompagniet tilhørende Stykke Jord i Byen (jfr. Franciska Carlsen: Gammelkjøgegaard, I, 1876, S. 46, og ovfr. S. 729).

Alle men, thette breff see eller høre, hellsse wii Niels Ollssøn, byfogiid, Peder Michellssøn och Lauris Ollssøn, borgemestere, Ib Clawssøn, Henrick Monssøn, Mogens Bonde och Bertill[2], rathmen, ewinnelig met gwd och gøre wittherlicht met thette wort obne breff fore alle, at aar effter gwdz byrd twsinnefemhwndrid paa thet fierde then mondag nest effter sancti Gregorii dag[3] paa wort byting i Køge fore

[1] *Her er et Stykke af Pergamentet afrevet.*

[2] *Navnet er skrevet paa en Rasur; i et andet af Kjøge Bys Pergamentbreve, dateret 19. Juli 1507, nævnes en Raadmand Bertil Nielsen.*

[3] *D. e. den 18. Marts; Gregoriusdag faldt 1504 paa Tirsdag den 12. Marts.*

oss och flere gode tingmen skickit wor beskeen man Jepp Bwgge, borgere her i Køge, och effter then befaling, som han sigh bewiisde sig at haffwe aff beskeen qwinne Ingerd Hanssdotther, mester Johanss fordom hwsfrw aff Helsingør, hanss kere hwsfrvs Karines systher, som han nw haffwer, och paa syn egne oc syn forscreffne hwsfrws wegne skøtthe han och affhende fraa henne, sig och syn hwsfrw alle begges theres arffwinge och effterkommere tilhendhe och anthwordide beskeen man Per Perssøn, rathman, allderman i jomfrw Marie lag, kallit tydske companii, paa forscreffne lagss wegne eth stycke jord liggende i Køge i Sten Thomessøns stenhwssgard, norden nest wed tyske forscreffne companii lagss hwss och er wdii syn brede fraa samme hwsses tagdrob j syelandsk aln ind i samme gard och fyorten alne fra dørren tager i forscreffne compani oc saa ned i gooren, hwilkit forscreffne Ingerd och hanss hwsfrw tillfalld effter Sophia Bwgges, theres moder, met mere i forscreffne gard, till forscreffne lawg at bliffwe till ewinnelig eye, eyeskwllende. Her ower tilbanth forscreffne Jepp Bwgge sigh fore syn hwsfrw oc Ingerd, alle theres arffwinger och effterkommere forscreffne compani och tess alle brødhre forscreffne jord frii at hemble och tillstaa mod hwer mandz tilltall oc gensiellsse i alle made; wor ther och engen gensiellsse emod. Thii mellt*es* forscreffne skøde stadugt ower alle tingbencke. In cuj*us* testimoniu*m* sigilla n*ostra* p*resentibus* s*unt* impenss*a*. Dat*um* vt s*u*pra.

119.

1506, 10. Novbr. Mageskiftebrev, hvorved Borgemestere og Raad med den menige Almue i Gudslegems Lav i Aalborg afstaar Lavets »Pabegöje-Gaard« til Helligaandshuset dér og faar en anden igjen.

Trykt efter en Afskrift, som findes paa et løst Blad i Aalborg Guds Legemslavs Vedtægtbog (s. ovfr. S. 613). Over Brevet staar følgende Overskrift: »Visze copia aff tuinne pergamentz breffue, itt medh Olborg byes indsegle vndherhingtt och itt kong. majett. koningh Hanszis breff med hans naades indsegle y byens breff indfest, formælendes om magheskiffte etcetera, som her epther følgher«. Paa Bladet findes imidlertid kun det her aftrykte Brev, det andet mangler.

Vy Pouel Anderssønn oc Per Niellssøn, borgemesthere y Olborg, och alle raadh och meningh allmoe, som er y gudtz legoms lagh y forskreffne Olborgh, kundgiøre wy medh thette wort obne breff, att wy endrecteligh haffuer giordt ith wenlig magheskiffte medh hederligh och renliffuit mendh, prior Lauritz och meningh conuentz brødhre y helliands huss y forskreffne Olborgh, y saa maade, att wy haffuer vndt, skiødt och afthendt fra oss och alle woris epther kommer y forskreffne law jen vor gordh, som kaldes papegoie gordh, ligghendes nest østhen thenn helligaands huss medh huss och jordh y lenge och brede fra Adellgadhen och nør indtill byens graffue, och wy ighen skall haffue aff forskreffne prior och conuentz brødhre jenn gordh, som Suen Bagher opbøgget medh ij muredh stiennhusse, som kaldes mønthergordh, y sinn lenge och brede, som hun nu forfundhen er, och ther till ij hundre mark penninghe. Huilke[n] forskreffne papegoie gordh wy och woris epther-kommere beplicther oss att fri, frelsse, hiemble och tillstaa forskreffne heliands huss till euigh tiidh och aldelis wighenkallindes aff oss eller nogher woris epther-kommer. Skier thet saa, adt nogher tiid forskreffne gordh vindes fra forskreffne klosther y nogher reth[er]gangh, tha beplicther wy oss och wore epther-kommere at vederlegh[e] forskreffne closther saa goedh enn gordh medh huss och woningh, closther saa vell beleydh, och holde closteriidh aldelis vdhen skadhe. Till ydhermere foruaringh och bedre stadfæstelsse tha haffuer wi medh willie och widskaff hengtt woris statz indsegle nedhen for thette vort obne breff. Giffuet y Olborgh y wor aldherkieriste, naadigh herre koning Hansis

neruerelsse och medh hans naad*es* willie och samtøcke, anno d*omi*ni mdvj in profesto Martini e*pisco*pi et *con*fessoris[1].

120.

1516, 20. Juli. Tyske Kompagni i Kjøge erklærer i paakommende Tilfælde at ville understøtte en Borgerske i Byen, der har tilskjødet det sin Gaard.

Trykt efter det originale Pergamentbrev, der bevares i Provinsarkivet i Kjøbenhavn; af dets tre Segl mangle de to.

Wii Laur*is* Jenss*øn*, radman, oc Peder Anderss*øn*, burg*ere* i Kiøgæ, oldermen oc vær*ie* tiil tydske compani, law oc alt*ere* ther sa*m*mest*et*, kend*es* met th*ette* wort obne b*reff*, at th*enne* b*reff*uiskerske(!) Kar*ine* Powel Olss*øns* efftirlewerske, burgersk[e] i Kiøgæ, haffuer skiøt oc affhendt sin gard, som hwn nw selff vdi bor, tiil for*screff*ne law oc alt*are*, som he*n*nes skøde b*reff* th*er* paa yd*er*m*ere* vdwiser, met saa skel och[2] forord, at hwn scal selff besidæ sa*m*me gard i sin liiffs tiidt ellir lade ha*nu*m paa leyæ, hwem he*nne* lyster, oc selff opbæ*re* leyen tiil sit behoff, saa lenge hwn lewer, oc hwn scal holden ved gvd hæffdt, oc efftir he*n*nes død scal sa*m*me gard wære frii oc qwiit tiil for*screff*ne alt*ere*, som he*n*nes skøde b*reff* vdui*ser*, oc skede th*et* saa, th*et* gud forbiwde, at he*nne* gor nød at ellir trang paa sin alderdom, tha scal hwn hielpes aff sa*mm*e compani oc alter*is* pe*nni*nge, saa at he*nne* ickæ gor nød at. At saa ær i sandheit oc tiil ydermere vitnesbyrd henge wore indseglæ met Peder Michilss*øn* burgemester, Jep Bugge oc Sier Lau*ris*, raadmen oc brødre i sa*m*me compani indseglæ næden fo*re* th*ette* wort obne b*reff*. Giffuit i for*screff*ne compani søndagen nest efftir *sanc*te Margrete dag[3] anno domini mdxvj.

---

[1] *D. e. Mortensdag den 11. November.*

[2] *Er skrevet to Gange.*

[3] *D. e. den 20. Juli. Margretedag faldt 1516 paa Söndag den 13. Juli.*

121.

1518, 5. Novbr. Borgemestere og Raad i Kjøbenhavn stadfæste en af Byens Vognmænd for deres Lav i 1478 vedtaget Skraa.

Skraaen er trykt efter Resens Manuskript i Kjøbenhavns Raadstuearkiv »Kiøbenhafns Lavgers gamle oc ny Privilegier, Tom 2, Aar 1683«, S. 1480—89 (s. ndfr. II, S. 30). Paragraftallene ere tilsatte i Manuskriptets Margen. Ved §§ 3—23, 26 og 34—37 er der tilskrevet en her udeladt kort Angivelse af deres Indhold. Som det vil ses af § 1 er Lavet et St. Peterslav. Nogle St. Petersgilder ere nævnte ovfr. S. 217. Skraaen er tidligere trykt i Kbhvns Dipl., II, S. 211—17.

Wi borgemester och raad udi Kiøbenhafn giøre witterligt for alle, szom nu ere oc komme skulle, at aar effter guds biurdt 1518 fredagen nest effter aller helgen dag[1] paa Kiøbenhafns raadhuusz haffue vi hafft for os en v-beszeglet bog, som kaldes wognmands skraa, som Tue Jenszen, Ingvar Rafn, Lauridtz Pedersen, Anders Galin, Morten Andersen, Morten Fyenboe, Jens Archilsen, Niels Jensen, Hans Kragoe, Peder Clemmetsen med menige laug her i Kiøbenhafn sielffue sammenszett anno domini 1478 oc vedtagit at opholde, huilchen schraa, som vi haf[ue]r grandtgiffueligen ladet læse for os och offuerveyet den nyttelig at vere om vognmands embede, fuldbiurde och stadfeste vi laugsbrødre i vognmand[s] laug denne efterschrefne schraa dem och alle deris effterkommere laugsbrødre v-brødelig at holde, szom her efter schrefuit staar.

1. Først at de haffue udvalt, schichet och fuldbiurdet, nest gud och jomfrue Maria, s[anc]te Peder apostell till en patrone till vognmand lauget, szaa at hannem schall vides loff, heder och tieniste for hans altere i s[anc]te Peders kiercke i Kiøbenhafn efter laugsens formue.

2. Huert aar hosz s[anc]te Pedersdag hosz mitsommer[2] eller [en] bequem dag der fore eller efter och szaa offte om aaret, som oldermanden och brøderne tychis, schall

[1] *D. e. den 5. Novbr. Alle Helgensdag faldt 1518 paa Mandag den 1. Novbr.*

[2] *D. e. den 1. August.*

holdis messe for s[anc]te Peders altar af s[anc]te Peder och sielemesse for laugszens sødtschen, som aff leffue ere, och de meszer schulde lønnis af laugsens penge.

3. Huert aar s[anc]te Peders dag adt midtsom*m*er[1] oc fastelafn och om pindtzedag schulde alle sødschen søge adell drich oc selschaff; huo det forsømmer och søger andre laug udi for*schref*ne tider, bøde 4 grot i bøssen och betale halff øll schudt, vndertagen Knudtzgilde[2] om pindtzedag, huo szom der er brødre der udi.

4. Neste bequem dag effter adell drich schall vere messe for s[anc]te Peders altare for alle sødschens siele, szom fremleden ere, och schall lønnis aff laugensz bøsse och schall szamme tid vere adell steffne; bøde $^1/_2$ t*ønde* øll.

5. Til szamme laugs fasthed oc bistand schall borge*mestere* och raad tilschiche en raadmand, som schall vere deris biszidderе, och schall hand vere oldermand och stoelsbroder behielpelig paa laugszens vegne och søge steffne med dem, naar behoff giøris oc de hannem der om tillszige, och schall sa*m*me laug hafue en oldermand och en stoelsbroder.

6. Naar laugsbrødre schulde keise oldermand, da schulle de keise to, och borgemester och raad tage en aff dem, huilchen som dem tychis nytteligst at vere; och huilchen som blifuer keist till oldermand och ey vill vere, bøde j t*ønde* øll till laugett, 3 ℔ til kongen oc staden for huer tid.

7. Ingen schall bruge eller bruge lade vognmands embede her i Kiøbenhafn med heste och vogn, vden hand hafuer vundet borgerschab oc borgerschab i vognmands embede; huem der imod findis at giøre, bøde 3 ℔ till lauget, 3 ℔ til kongen oc 3 ℔ til byen; och schall oldermanden och stoelsbroder med fogeden[s] och biszidderens hielp

[1] *D. e. den 1. August.*

[2] *Se om St. Knudsgildet i Kbhvn. ovfr. S. 259.*

hafue fuldmagt at forhindre hans heste och vogn indtill saa lenge, at hand hafuer giort fyldest, som før er rørdt, vndertagen borgere, szom sielffuer hafuer heste och vogn at bruge till deris egit nytte.

8. Huilchen szom vill vinde vognmand laugh efter denne dag, hand schall først giøre szin eed med opragte hand, vill och schall vere szin bisiddere, oldermand och stoelsbroder hørig och lydig i retferdighed och holde denne schraa ved magt och fulgiøre alt, szom hun indeholder, der nest schall hand giøre laugs sødschen en kost paa muelig dag oc tid, naar hannem tillszigis, med fire fad salt mad, tho fersche retter, smør, ost och brød och tre *tønder* øll.

9. Huilchen broder som vill bruge flere vogne her paa gaden end som en, hand schall giøre for huer vogn i kongens och byens tynge oc tieniste och andet, szom paa kand komme, ligervisz som then szom ey haffuer vden en vogn och hafver den med laugs brødres minde.

10. Skulle alle laugs sødschende vere huer andre behielpelig udi loug oc toug oc till god raad och hielp udi erlige sager; huilchen, szom der om tillszigis och det forszømmer, bøde 6 grot til lauget.

11. Dett gud forbiude, at laugsbroder szlaaer anden ihiell, hand maa huerchen niude lauget eller bruge vognmands embede her i Kiøbenhafn der efter, vden hand serdelis nyder vor naadige herris eller borgemester och raads bøn adt.

12. Giør laugsbroder nogen saar i laugs huusz eller gaard, bøde 1 ß grot till lauget och den, schaden faar, effter dannemends wurdering, kongen och byen som privilegierne indeholt[1].

13. Huem szom drager suerd, kniff, øxe eller andett

[1] *Se Kristoffer af Bayrens Stadsret for Kbhvn 1443 VI, § 8 (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske Love, V, S. 164).*

waaben at sin laugsbroder udi laugs huusz eller gaard, endog at hand ey schade giør, bøde 6 grot till lauget.

14. Huo, szom taler v-quems ord till sin laugs sødschen i laugs huusz eller gaardt, skalch, tiuf, hore, horensøn, dem hæder eller ære paa gielder, bøde 1 ß grot i lauget och siden staa till rette, szom byes privilegia indeholder[1], eller och som hand kand vorde till eens med foget, borgemester och raad.

15. Huo, som falder i laugs huusz af druchenschab, bøde 1 grot for huer tid.

16. Spiller nogen øll i laugs huusz, at mand kand iche høllie med foed eller haand, bøde j grott; slaar nogen begere eller staabe eller schaaler sønder i laugs huusz eller gaard, bøde dem dobelt igien.

17. Huilchen mands bud, szom ganger efter hans hoszbonde i laugshuusz, och fortørner hand nogen af laugs sødschen med v-quems ord eller giør der trang eller fortred, hans hoszbonde schall bøde 4 grot till lauget, kongen[s] och byens ret v-forszømmet, om hand falder der udi.

18. Huo, som dobler i laugshuns, bøde 2 grott for huer tid till lauget.

19. Huo, som opkaster szin kost i laugshuusz eller gaard af druchenschab eller teer szig i laugshuusz v-quemmelig med sin ænde, bøde 4 grott; och huo, som pisser i laugshuusz, bøde 2 grot.

20. Huo, som bryder imod oldermand eller stolsbroder eller oldermand och stolsbroder mod brødre, bøde dobelt, och huad giest eller suend bryde, det schall hand bøde, som dem indbød.

21. Huo, som løgter den anden i laugshuusz eller gaard eller och suer der dyre æder, bøde j grot for huer tid.

22. Huilchen broder, szom er falden for brøde och

[1] *Se Kristoffer af Bayrens Stadsret for Kbhvn. 1443, VI §§ 28—31 (Kolderup-Rosenvinge: Gl. dske. Love, V, S. 167).*

gaar ofuerhørig och ey vill bøde, hand schall bøde dobdelt, er ey lauget nermere, end som brøderne tychis.

23. Huilchen broder, som kalder anden for toldbod(!) eller for anden ret for gield, førend han hafuer kiert hannem for oldermand, bøde j *tønde* øll.

24. Huilchen broder, som besiger den anden for foget eller prælater, saa at hand faar der schade ofuer, bøde j grot till lauget.

25. Huer sødschen schall giffue j grot en tid om aaret efter s[anc]te Peders dag at mitsom*m*er[1] til siellschud, naar adellstefne holdes.

26. Och huo, som ey vill betale øllschud eller sielschud inden den tid, som oldermanden hannem forelegger, betale dobelt.

27. Huo, som vorder tillsagt at schiencke och ey kom*m*er betide, bøde j grot; blifuer hand borte, bøde 2 grot, vden hand hafuer en anden i sin sted.

28. Huo, som vorder tillsagt at vaage ofuer szin døde sødschens lig och det forsøm*m*er vden loulig forfald, bøde 4 grot i bøssen.

29. Huo, som ey følger hans døde sødschen til hans leyersted och aff den huusz eller gaard, szom han i laa, vden loulig forfald, bøde 4 grote.

30. Aff borgemester[s] och raads befalning schall vere en schellig omgan[g]s schichelse af vognmends oldermend at age voor naad*ige* herris eller stadszens erinde for muelig løn, saa at naar och huor hannem det lader och hannem der om vorder tillsagt, schall vere reede och v-forsømmett der till, den ene som den anden; huo det forsømmer med v-hørsom och vden loulig forfald, bøde 6 ℔ i bøssen, 3 ℔ till kongen och staden for huer tid.

31. Skall huer vognmand hafue thette vogne till møg at age med gaufle fielle luchte for och bag, at huad hand

[1] *D. e. den 1. August.*

lesset hafuer, schall ey tabes paa gadsn eller szpildes, førend hand did kommer, szom hand det aflesse schall; huo det forsømmer eller derimod giør, bøde 6 grot till lauget och 3 ℔ til kongen och byen for huer tid, der paa kieris och beviszligt er; oc schall oldermanden oc stolsbrøderne till see, at vognmend hafue saadanne thette vogne, at der findis ey brøst op paa, och schall der gaa 3 *tønder* i vognen, at hand spilder der intet aff.

32. Huor borgemester oc raad lader forvisse oldermanden, at vogenmend schulde afflesse møg vden byen eller inden, och hand fremdelis schall forvisse dem steden, da schulle de der afflesse; huem her imod giør oc ey vill holde lydelsze, bøde 6 grot till lauget, 3 ℔ till kongen oc byen for huer tid, det scheer oc beviszeligt blifuer, uden all naade.

33. Skall laugs brødre aff vogenmands embede effter denne dag ey beszuergis med nogen arbejde vden med deris heste och vogne foruden penge(!) och bane at strøe, szom gammell sedvane hafuer veret.

34. Vognmend, szom age lange egter[1] oc ey ere i for*schref*ne laug oc embede, de schulle dog vere i kongeus och byens echter ud af by effter ret mandtall, naar dem ladder(!) och tilsigis, ligeszom andre laugs brødre; huo, som det ey giøre vill eller sige ney imod, bøde kongen oc byen 3 ℔ for huer tiid oc betale den, som ager i hans sted, da schulde de ey bruge wogenman[d]s embede her paa gaden, uden de will vinde lauget, som før er rørt.

35. Skall ingen laugs broder haffue tre tredingsmend[2] till deris vogne effter denne dag; hvem det giør, bøde første tid 6 grot till laugett, 3 ℔ till kongen och byen, anden tid sam*m*eledis oc tredie tid sam*m*eledis, men den fierde

[1] *Her staar »legter«.*

[2] *Skal sikkert være tre »pendingsmend«; i Marginen udfor § 35 staar nemlig: »Om thredie pendings karle«.*

tid 6 ℔ til lauget, 40 ℔ til kongen oc byen; findis det oftere med hannem, da schall hand miste sit laug oc aldrig effter den dag bruge vognmands embede her i Kiøbenhafn.

36. Men huer laugsbroder maa hafue en suend eller dreng, som hannem schall tiene for kost och for bescheden løn.

37. Huilchen laugsbroder, som fester den anden broders suend imod hoszbondens vidschab, den, det giør, bøde j *tønde* øll til lauget, och suenden 6 grot til lauget oc fare siden igien til den laugsbroder, hand tiente.

38. Huo som scheer tørff paa byens march andensteds, end som oldermanden blif[ue]r forvisst af borgemester oc raad, bøde 3 ℔ til kongen oc byen for huer tid, hand blifuer der befunden udi.

39. Huilchen, som grafuer leer eller sand paa byens march v-loulig, hand schall fylde den graf igien och bøde 3 ℔ til kongen oc byen huer tid, det befindis med hannem.

40. Huer fredag schall oldermanden tilschiche saa mange vogne i huer gade, som behof giøris, at age møg aff bye, huor det ligger tilhaabe schoffit paa gaden; huem, som oldermanden tilsiger oc de det forsømmer, bøde huer deris grot till lauget, 3 ℔ til kongen oc byen for huer tid; oc schulle de, som til blifue sagde at age møg af byen, ingen anden egte tage dem for paa den tid; forsømmer oldermanden oc ey tilsiger, da schall hand bøde 6 grot till lauget, 3 ℔ til kongen och byen; falder oc nogen helligdag om fredagen, da schulle de age møg aff gaderne om den søgnedag till foren under for*schref*ne bøder.

41. Wognmends løn seqvitur For lesz leer 2 alb.; for lesz kachlouens ler 2 ß; j lesz steen fra tegellladen j ß; for it lesz brosand 2 alb.; for lesz mursand 2 ß; for lest kalch 4 ß; for 3 *tønder* at age fra stranden oc op i byen 2 alb. eller oc neder till stranden 2 alb.; for lesz malt til mølle oc fra 4 alb.; for lesz leer 2 alb.; for lesz tom*me*

tønder j alb.; for lesz tømmer 2 alb.; for lesz fløtte gods j ß. Hafue de da tage[t] de maade penge, huilchen szom blifuer befunden der med, at hand tager mere, end som nu foreschrefuit staar oc szett er eller oc fremdelis af borgemester oc raad sett blifuer, hand schall bøde for huer tid 4 grot til lauget, 3 ℔ til kongen och byen.

42. Och schulle de ingen he*m*melig bebundning hafve under dem sielfue oc ey nogle sager af at rette mod byens privilegia, oc huor de iche ville holde for*schref*ne artichle oc schraaen ved magt, da ville vi borgemester oc raad schiche andre der till, som schall giøre i vognmænds stedt. Wille vi borg*emester* oc raad altid hafue fuldmagt denne schraa at forbedre, til at sette oc af at sette efter aarens leylighed, som os tychis nytteligt at vere oc laugsbrødre gafnligt kand vere. Till vidnisbiurd her om lade vi henge woris byes indsegell till en stadfestelse neden for denne schraa, szom gifuit er aar, dag oc sted, som foreschrefuit er.

122.

1526, 30. April. Borgemestere og Raad i Malmø give Byens Vantsnidere Lavsartikler.

Artiklerne ere trykte efter Malmø Stadsbog (s. ndfr. II, S. 23) Fol. 13; en Afskrift med Langebeks Haand findes i Rigsarkivet (»Langebeks Samlinger om Gilder og Lav«) og bærer foroven følgende Paaskrift med hans Haand: »Ex Registro Malmog. membr. a. Dn. Prof. Bring communic. 1764«.

Alle them, thette breff seer eller høre læszis, hilsze wii borgemestere ock raadt vti Malmøe ewyndelige met wor herre ock giøre witterligt, at wii aff besynderlige naade, ynde oc magt, som høgbornne førster, herrer oc konnynger, som till fornn haffue wæret vti Danmarck, oss wndt oc giffuit haffwe, preuilegier oc friihedt, hwilke preuilegier oc friihedt høgbyrduge første oc mecktug herre,

wor kieriste naadige herre konnyng Frederick vti Danmarck oss vndt ock stadfest haffuer[1], at wii fwldmagt haffwe embede oc lag at schicke vti Malmø, som wii prøwe kwnde, at wor by nyttelig oc gaffnlige ære. Tha kwndgiøre wii thet alle oc synderlige fore wor byes beste bestandt, gaffnn oc hielp schyld at haffwe nw skellige wndt, skicket oc stadfest eth kiøpmande lag, som kalles vatnsnydere lagit, met friit beraadt samtycke oc gode villie alles wores, at sza skellige scall holdis effter artyckle oc wilkor, som her effter screffne stande.

1. Først at hwo, som vatnsnydere lagit will vitnne vti Malmø her effter, hand skall wære en erlig persone oc haffue eth got ryckte vti alle maade ock schall giffwe raadit otte skelingrot oc otte skelingrot lagit oc brødre oc søstre een kost at holde m*et* fyre gode tynder danst øll oc fire ferske retter, tho till medagen oc tho till afftennen.

2. Item scall vti for*screff*ne lag wære en oldermand, som schall tilkeiszes aff menige brødre oc theris fwlbwrde samtycke, ock schall hand swerge hellilego*mm*e lag, borgemestere oc raadt vti Malmø hwld oc thro at wære. Sammeledis schulle oc brødre, hwilken som lagit vitnner, tilsige oldermaⁿnen wedt theres borgere edt, at the wille tilhielpe samme lag at forbettre oc icke forarge.

3. It*em* naer som nogen broder aff døer, tha maa hans hwsfrue nyde lagit effter hannom, emeden hwn encke er oc syn ære bewarer. Men fanger hwn siden hosbonde

[1] *En særlig Stadfæstelse af Frederik I synes ikke at foreligge, men i den saakaldte Malmø-Kontrakt af 23. Decbr. 1523 tilsiges der Byen Stadfæstelse af samtlige dens Privilegier (s. Kr. Erslev og W. Mollerup: Kong Frederik den Førstes Registranter, 1879, S. 36). Da Malmø i Anledning af Frederik III's Kroning 1648 indsender Kopier af sine Privilegier, er der imellem ogsaa Kong Hans' almindelige Kjøbstadret af 16. Februar 1487, hvis § 69 (jfr. §§ 133 og 134) — i Kolderup Rosenvinges Gamle dske Love V, § 71 jfr. §§ 134 og 135 (S. 544, 563—4) — i Almindelighed slaar Borgemesters og Raads Myndighed fast overfor »samfundt med embede oc oldermend«, jfr. Hist. Tdskr. IV, S. 552—53.*

m*et* heder oc ære, som forscr*effue*t stander, tha schall hand wære lagit nest at wynde m*et* villie [och] samtycke oldermantz och menige brødre vti samme lag.

4. Item schulle oc muge the, vti forscr*eff*ne vatnsnydere lag ære aar oc dag, haffue falt alle honde klede, intth*et* wndentagit, vt at maale vti alnne tall fore syt fwlleste werdt, ock scall ingen vti Malmø, wære seg borgere eller gest, beware seg ther met nogit honde klede vt at skere vti alnne tall. Dierffuis ther noger emodt at giøre met klæde, so*m* forscr*effue*t staar, er th*et* en borgere, hand bøde fore hwer tyd, hand thet giør, x marck konnyngen, byen x marck ock lagit saamegit. End er th*et* en gest, som dierffwis her emodt at giøre, hand bøde konnyngen xl marck, byen xl marck oc lagit xl marck, saa offte hand th*et* giør.

5. Item hwilken broder, som maaler falst maall och worder ther met skellige befwnden, hand haffwe ther met forbrudit klædit, som hand selger, till lagit ock ther till met x marck konnyngen oc byen saa meget, saa tyth som th*et* befwndit worder; men fyndes oc noger met falsk alnn, thet koste hans hoffwitlodt.

6. Item om noger vti lagit giffwer nogit honde klæde andit naffn, end som thet haffuer vti thend stadt, som thet vti er giort, bøde konyngen sex marck, byen sex marck och lagit sex marck, ehwo thet giør.

7. Item skall oc ingen borgere eller gest legge paa syt wynduge eller vden fore syt hwss nogit honde opschaaret klæde eller stwffwe vnder thre marck till konyngen, thre marck byen oc tree marck lagit, saa opthe hand ther met befwnden worder.

8. Item skall oc ingenn embitzmandt mwge komme vti forscr*eff*ne vatnsnydere lagh her vti Malmø, vden sza er, at hand will thet hans embede førre offwer giffwe, som hand lert haffwer oc brwgendis er.

9. Item skall oc ingen skraa herre wære till forscr*eff*ne lag oc hellilegome altere vdhen thend, som keiszes af olderman met menige brødris samtycke.

10. Item skall och oldermanden vti samme lag giøre regenscab fore menige brødre een tyd hwert aar, som schall wære thend neste steffnne paa mondagen nest effter hellilegomme dag[1], aff alle opbyrilszer oc vtgiffter, som hand vpaa forscr*eff*ne lag*es* wegnne indtagit och vtgiffwit haffwer.

11. Item hwilkenn broder vti samme lag, som taler synd gyldbroder eller gyldsøster noger vquemmelige ordt till, som ære kand gielde, som er skalck, hergenszønn eller nogit andit saadant, thet ther v-erligt eller v-que*mm*eligt er, hwilket som en danneman eller danneqwinde met forhaanes kand, giør thet broder eller søster, ock er ther vitnne till aff brødre eller søstre, saa well qwynde som mand, thet hørde, tha skall thend, th*et* giorde vti gylles hwss eller gylles gord, om thet skeer aff druckenskab eller hastighet, bøde konyngen thre marck, byen thre marck och lagit thre marck, ock ther vt offwer dannementz forbedilsze, ock vti slige maade bøde saa well qwynden som manden. Men scheer thet aff ret ondscab, at broder eller søster saa forhaaner synd gylbroder eller søster enttigen vti gylles hwss, eller ehwor th*et* helst er, hand bøde effter byes preuilegie oc lagit sza megit, som sagwolderenn etc.

12. Item om wii eller wore effterkommere borgemestere oc raadt vti Malmø tycke nogre aff tesse forscr*eff*ne artyckle ey nyttelige wære wort naadige herschab eller wor by, tha schwlle wii ock forscr*eff*ne wore effterkommere fwldmagt haffue thennom om at wende, formynsche eller formere vti the maade, oss eller them tycke nytteligiste wære, vdhen alles hynder eller geensigelsze ther emodt vti noger hande maade.

[1] *Hellig Legemsdag er den anden Torsdag efter Pinse.*

Thenne forschreffnne statuta, som kallis skraa, haffwe wii grandgiffueligen seet, hørt oc offuer randsagit artyckell fran artyckell ock wndt henne thette forscre*ff*ne lag vti Malmøe till glæde oc samqwem ewerdeligen at wære oc bliffwe, emeden the tesse forscre*ff*ne artyckle oc wilkor me*t* throschab giøre oc holde. Till thes ydermere forua*r*ing ock sandermere stadfestilsze, at thenne forscre*ff*ne statuta skall saa vti alle maade stadugt oc fast bliffwe oc holdis, som forscre*ffue*t staar, tha haffwe wii met alles wore villie ock witscab hengt wort stadtz secret her nedenfore till witnisbyrdt, som er giffwen vti Malmøe sanctor*um* Philipi et Jacobi apo*sto*lor*um* affthenn[1] anno d*omi*ni mdxxvj.

123.

1526, 18. Avgust. Frederik I's og Rigens Raads Dom hvorefter kun ugifte tyske Kjøbmænd, som ikke ere Borgere, kunne være Medlemmer af et tysk Kompagni i Kjøbenhavn.

Trykt efter det originale Pergamentbrev i Kjøbenhavns Raadstuearkiv; Kongens Segl hænger under det. Bag paa det er skrevet: »Tøske kompanii att were afflagd«, men som det ndfr. vil ses, giver det dog visse ugifte tyske Kjøbmænd Ret til at fortsætte det. Det er tidligere trykt i Kbhvns Dipl., I, S. 364—66. Efter det er der paa den Tid to Oldermænd i Kompagniet (jfr. ovfr. S. 733), og det Samme var Tilfældet c. 1495. Fra omtr. dette Aar er et Brev, hvis Dato ej er bevaret, og som i sin mangelfulde Tilstand er afskrevet og indført i Langebeks Dipl. i Rigsarkivet (efter 1498). I Kbhvns Dipl. IV, S. 215—17 er det trykt ganske sikkert efter denne Afskrift og ikke, som der angivet, efter »Orig. paa Perg. i Geh. Ark.«. Det originale Pergamentbrev findes ikke i Rigsarkivet. Brevet meddeler, at Oldermændene Meynolt Bole van Deventer og Hans Korte leje en Gaard imellem Fiskestræde og Læderstræde.

Wii Frederiich mett guds nade Danmarcks, Wend*is* oc Gott*is* konn*ng*, wdtuoldt konni*ng* tiill Norge, hertug i Slesuig, Holst*e*n, Stormarn oc Dittmerschen, greffue i Oldenburge oc Delmenhorst, giø*re* alle witherligtt, att aar epther

[1] *D. e. den 30. April. Det er Philippi og Jacobi Dag den 1. Maj.*

guds byrdt twsinde femhundret tiuge paa thet siette, then løffuerdag nest epther wor frue dag assumpcionis[1] paa wortt slott Køpenhauffn neruærendes oss elskelige her Mogens Gøye, Danmarcks riiges hoffmestere, her Tygge Krabbe, Danmarcks riiges marsk, her Albert Jepsen, her Hans Biilde oc her Jehan Wrne, riiddere, wore mend oc raadt, wore skiickett oss elskelige burgemestere oc raadt wtii wor stadt Køpenhaffn paa then ene oc haffde i rette steffndt oldermend oc tyske købmend wtii tyske company ther sammesteds paa then anden siide, oc beklagede forskreffne burgemestere oc raadt, at theres mettborgere tyske købmend, som bygge oc boo oc ære giffte ther i byen oc haffue ther theres husfrue oc børn oc haffue liige well theres serdelis company fran borgemestere oc raadt. Ther tiill swarede Hermen Rølling oc Berntt Røttker, oldermend, paa menige tyske købmendz vegne wtii Køpenhaffn oc i rette lagde et høgborne førstes koning Christierns wor kiere herre faders breff[2], lydendes, at forskreffne wor kiere herre fader haffde wndt oc tiilladett, at menige tyske købmend mwe haffue oc holde tyske company oc samfwnd oc oldermend oc y oc aff at sette, dog saa at forskreffne wor kiere her fader wilde haffue fuldmagtt samme artickle at forbædre oc tiill oc aff at sette, om behoff giordes. Oc ther emodt i rette lagde forskreffne burgemestere oc raadt i Køpenhaffn twende forskreffne wor kiere herre faders breffue[3], som wore wdtgiffne nogen tiidt siiden thette forskreffne wor kiere herre faders breff, lydendes, at tyske company wtii Køpenhaffn schulle wære oc bliffue afflagt oc tyske købmend, huilke som wilde, motte wære wtii thet danske company, som alle sammen wor kiere herre faders breffue ythermere wdtwisze oc indeholde, mett flere ordt oc thale, som thennum

[1] *D. e. den 18. Avg., Marie Himmelfartsdag var 1526 Onsdag den 15. Avg.*

[2] *Se ovfr. S. 733 jfr. 756.*

[3] *Se Kbhvns Dipl. I, S. 209, 211.*

paa bode siider emellom løb. Tha epther tiilltalle, genswar, b*r*effue oc beuisni*n*ge, som tha fo*r*e oss i rette lagd*es*, bleff ther saa paa sagtt fo*r*e rette, at epth*er* thii for*skreff*ne wor kiere h*er*re fad*er*s breff, som tyske købmend haffue paa, at the mwe holde tyske company th*er* i Køpenhaffn, ycke and*er*led*es* lyder, e*n*n at wor kiere h*er*re fad*er* wiill magtt haffue at forbæd*re* oc formynske sa*m*me ther*es* priuilegier, som for*skreff*uet stor, oc for*skreff*ne wor kiere herre fad*er*s b*r*effue, som siiden æ*r*e wdt giffne, som burgemester*e* oc raadt i rette lagde, lyder, at sa*m*me compani schulle wæ*r*e afflagtt, tha schulle alle tyske købmend, som borg*er*e æ*r*e i Køpenhaffn, at wæ*r*e wthii company mett burgemest*er*e oc raadt oc and*re* bosiidend*es* borg*er*e, oc ther som nog*re* wgiffte tyske købmend, som ycke borg*er*e æ*r*e i Køpenhaffn, welle wpholle tyske compani, tha mwe the th*et* gø*r*e, dog saa at wii wele selffue magt haffue sa*m*me priuilegier at formynske oc form*er*e epth*er* wor willie. Giffuitt aar, dag oc stedt, som for*skreff*uet staar. Wnder wortt signet.

De mandato d*omi*ni reg*is* p*ro*prio.

124.

1526, 29. Novbr. Frederik I skjøder Borgemestere og Raad i Malmø en Grund til derpaa at bygge et Kompagnihus for danske Kjøbmænd.

Trykt efter det originale Pergamentbrev i Malmø Raadhusarkiv (A, Nr. 54); der hænger kun et Brudstykke af Seglet under det. Det er trykt i Uddrag i Kr. Erslev og W. Mollerup's Kong Frederik I's danske Registranter, 1879, S. 122—23. Sst. S. 411 nævnes 1532 »then gamble Rostockergord i Malmø« (jfr. ovfr. S. 731 Anm. 3), om hvilken det hedder i 1536, at Byen ikke kan undvære den »til et marcket«, og 1539 træffe vi »thed gamble danske compenie[hus]« i Malmø (Kr. Erslev og W. Mollerup: Danske Kancelliregistranter 1535–50, S. 15 og S. 84). Det kan ikke være det i 1526 besluttede Kompagnihus, der i 1539 kaldes »det gamle«; men istedenfor det 1438 nedbrudte Kompagnihus (ovfr. S. 612) er der formentlig snart efter opført et andet.

Wii Frederich met gudts nade Danmarcks, Wendis och Gottis koningh, vduald koningk tiill Norge, hertug i Sleszuigk, Holstenn, Stormernn och Ditmerskenn, greffwe vdi Oldenborgh och Delmenhorst, giø*re* alle wittherligt, at wii aff wor sønnerlige gunst och nade saa och paa thet, at wor*e* kere vndersatte thend menige danske kiøpmand offuer alt wort riige Danmarc, som om høsten tiill sildefiskende och anden thiidt om aaret søge tiil wor stad Malmø ther at bruge theris nering, bierningh och kiøpmandshandell, mwe thes beder och friere bruge sa*m*me theris kiøpmandskap och saa beko*m*me skiib at fragte theris godts met vd aff och ind igh*e*nn i riiget, haffwe wii vndt, skødt och giffuit och met thette wort opne breff vndtne, skøde och giffue fran oss och wor*e* efftherkomer*e* koninger vdi Danmarck och tiill wore kiere tro vndersatte, borgemesther*e* och raadmendh vdi Malmø een wor och kronens øde jordt liggendis synden vp tiill thend gaard, som kallis Axels gaard ther sa*m*me stedts, paa huilcken the mwe och schulle vpbygge it companie ther, som menige danske kiøpmend aff alt riiget mwe och schulle søge och holde kiøpmands lag och ther bruge theris kiøpmandzschap lige som andre fre*m*mede och vdlendske, tydske kiøpmend giøre vdi alle maade. Thii forbiwde wii alle, ehuo the helsth ær*e* eller wer*e* kunde, serdelis wor*e* fogether och embitzmend och alle andre, for*screff*ne oss elsk*elig*e wor*e* borgemesther*e* och raadme*n*n i Malmø her emod paa for*screff*ne øde jord och kompanie at hindre, hindre lade, møde, platze, dele, vmage eller vdi noger made forfang at giøre vnder wort hylleste och nade. Giffuit paa wort slot Nesbyhoffuit sancti Andree ap*osto*li affth*e*n[1] aar etc. mdxxvj vnder wort signet.

Ad mandatu*m* do*mi*ni re*gis* pr*o*prium.

---

[1] *D. e. den 29. Novbr.*

Danmarks Gilde- og Lavsskraaer fra Middelalderen

vil udkomme i to Dele. Første Del vil foruden de i nærværende 1. Hefte meddelte Skraaer for de almindelige Gilder og Gejstlighedens Gilder endnu komme til at omfatte Skraaerne for Kjøbmandsgilderne. Anden Del vil komme til at bestaa af de tidligere under Titlen »Samling af Danmarks Lavsskraaer fra Middelalderen« udgivne to Hefter, indeholdende Haandværkernes Skraaer, hvortil vil komme en objektiv holdt Udsigt over vore middelalderlige Gildes- og Lavsforhold samt de nødvendige Registre.